

3 1761 04693923 7

ספרייה בינלאומית
MEDDEM LIBRARY
TORONTO

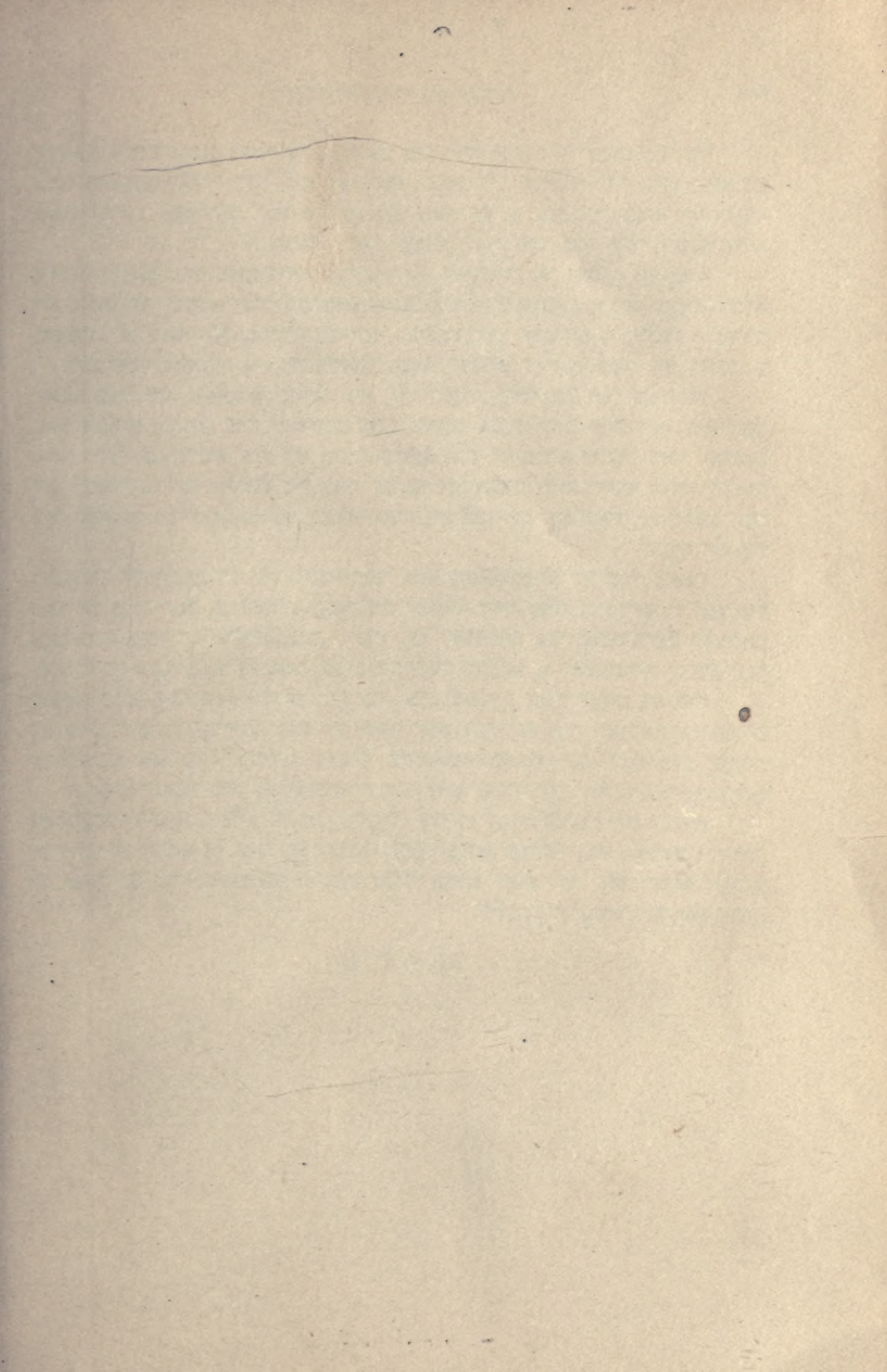

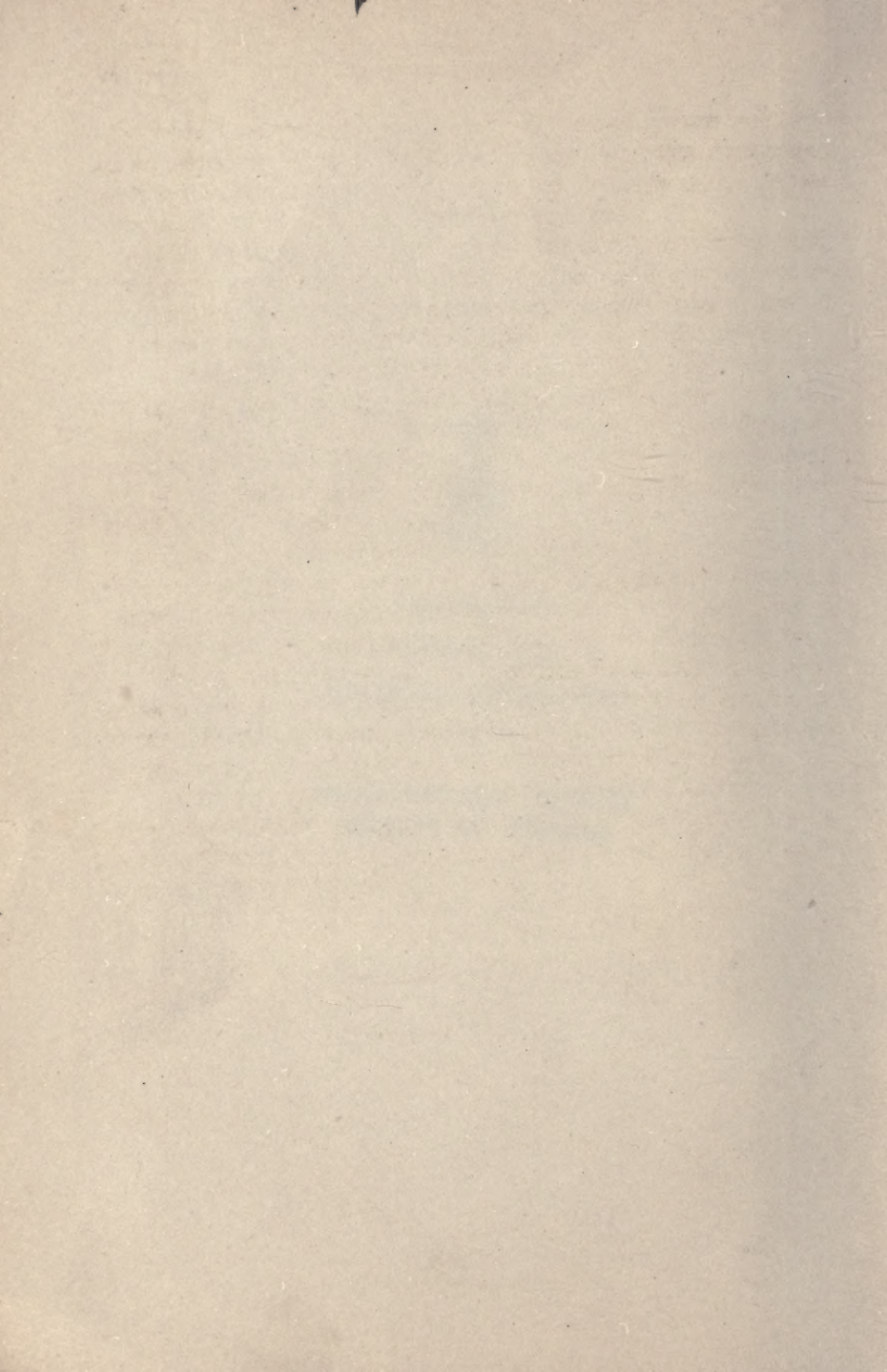

Presented to the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO

by

MULTICULTURAL HISTORY
SOCIETY OF ONTARIO

דשייטס סטאר דאגענען האט ניט גערוהט. ער האט געוואלט וויסען, ווער עס איז געווען דער אלטער סילפאקס. דאס שיקואל פֿון דיעזען מענשען האט איהם אזוי אינטערעסירט, אז ער האט ניט גערוהט און געראכט, ביז ער האט אויסגעפֿונען דעם ארם, וואו דער אלטער האט געוואוינט.

דאס איז געווען א הייל אין אַ שטיין. דארט האט ער געפֿונען פֿיעלע אלטע ביכער און אַ נאנצע כעמישע לאַבאָראַטאָריום. דער אלטער סילפאקס איז ווירקליך געווען אַ גרויסער געלערנטער. צווישען זיינע ביכער האט ער געפֿונען א העפֿט, אין וועלכען דער אלטער האט בעשריעבען זיין לעבענס געשיכטע. ער האט גאר געהייסען דונאלד און איז געווען אַ גראַף. ער האט אמאל גענלענצט אין הויף ביים קעניג געארג דעם פֿערטען, דער קעניגין וויקטאריאַס פֿאַמער. דאס לעבען אין הויף, דיא פֿאַלשקייטען און דיא אינטריגען פֿון הויף האבען איהם אבער אזוי געעקעלט, אז ער האט זיך ענדליך צוריקגעצויגען פֿון דער וועלט און האט זיך בעזעצט אין דעם אלטען שלאס פֿון זיינע עלטערן, אין דונאלד קעסל.

דארט האט ער אויסגעפֿונען אלע געהיימניס פֿון ניי אבערוויל. אין זיין לעבענס בעשרייבונג האט דער אלטער סילפאקס ערקלערט, פֿאַר וואס ער האט דאמאלס פֿערפֿיהרט דעם קאפיטאן פֿון דער „מאַטאַלאַ“. ער האט געהאט אַ האַס געגען איהם פֿאַר אן אלטער בעליידיגונג און האט זיך אן איהם נוקם געווען. דשייטס סטאר האט קיינעם ניט דערצעהלט דיא געשיכטע פֿון אלטען סילפאקס. דאס איז דיא אורזאכע פֿאַר וואס מיר דערצעהלען זיא אויך ניט. אין דיעזער געשיכטע ווערן קאמפראמאטירט פֿיעלע גרויסע לייט פֿון ענגלישער אריסטאקראטיע און מיר ווילען אונז ניט בעשעפֿטיגען מיט כקאנדאלען. העררי און נעללי זיינען געווען גליקליך. נעללי פֿלעגט אפֿט צורופֿען דעם פֿויגעל האַרפֿאַנג און פֿלעגט איהם געבען עסען. פֿון העררין אבער פֿלעגט דער פֿויגעל אנטלויפֿען. ער האט איהם פֿיינט געהאט דערפֿאַר, וואס ער האט ביי איהם אוועקגערויבט זיין נעללי.

אין דיעזע מינוט האט זיך נעללי ארויסגעריעסען פֿון העררים הענד און האט אנגעהויבען צו רופֿען דעם פֿויגעל.

— צו מיר, האַרפֿאַנג! צו מיר!

דער פֿויגעל איז געבליעבען שמעהן אַ פאר סעקונדען. ער האט דערקענט געלליס שטימע און האט זיך אנגעהויבען אראפצולאזען צו איהר. צו גלייכער צייט האט דשעק רייען אנגעהאַפּט דאס שיפֿעל און האט עס געוואלט ארויס-שלעפֿען אויפֿין ברעג.

דער אלטער סילפֿאַקס האט דערוועהן, און זיין פֿלאן איז ניט געלונגען. דער פֿויגעל האט ארויסגעלאזען דאס ברעגענדע שטיקעל האלץ פֿון שנאבעל און דשעק רייען וויל איהם ארויסשלעפֿען אויפֿין ברעג צו דיא מענשען, וועלכע ער האַסט. ער האט געגעבען אַ שרעקליכען, ווילדען, אונמעגשליכען געשריי און האט זיך אריינגעווארפֿען אין דיא שוואַרצע וואסערן פֿון מאַלקאַלם לייק. — רעמעט איהם! רעמעט איהם! האט נעללי געשריען און האט געברא-כען דיא הענד.

העררי האט אראפגעווארפֿען פֿון זיך דעם ראק און האט זיך אויך אריינגעווארפֿען אין וואסער. ער און דשעק האבען זיך אונטערגעטונקט עמליכע מאל און האבען געוואלט רעמען דעם אלטען סילפֿאַקס. ער איז אבער אראפ צום גרונד, וויא בליי. זייער מיה איז געווען אומזיסט. דיא וואסערן פֿון מאַלקאַלם לייק האבען ניט געוואלט ארויסגעבען דעם מויטען.

28 מעס קאַפיטעל.

ווער איז געווען דער אלטער סילפֿאַקס?

ניי אבערוויל איז געווען גערעמעט. דער אינושענער האט באלד געהייסען, אז אלע לופט רייניגונגס מאשינען זאלען אנהייבען צו ארבייטען און ארויסצוגע-שרייבען דיא שלעכטע לופט און דעם מאַרש-גאז פֿון דער מינע. אלע ארבייטער האבען געארבייט לוסטיג און מונטער. דיא מינע איז געבליעבען ריין.

נעללי איז קראנק געווארען און איז צוויי וואכען געלעגען צו בעט. פֿון דער האכצייט האט דערוויל קיין רעדע ניט געקענט זיין, דערפֿאר אבער איז אין דער מינע געווארען שטיל. נור פֿון צייט צו צייט פֿלעגט מען זעהן דעם גרויסען פֿויגעל דורכפֿליעהען. ער האט אויך געהאַסט דיא מענשען און פֿלעגט אנטפֿלויפֿען פֿון זיי.

זעקס מאנאטע נאכין מוים פֿון אלטען סילפֿאַקס האט העררי און נעללי געהייראטהעט אין דער קירכע פֿון קאַהל סיטי. דאס מאל האט קיינער ניט גע-שמערט און נאנץ קאהל סיטי האט פֿערבראכט א פֿרעהליכען און גליקליכען טאג. בייער איז געפֿלאסען, וויא וואסער. דשעק רייען האט געוונגען, ביז ער איז הייוועריג געווארען.

דער אלטער סיימאן און זיין פֿרוי מערש זיינען געווען דיא גליקליכסטע מענשען אין קאַהל סיטי.

לייך האט זיך אריינגעלאזען אין א גרויסער הייל, פֿון וועלכע קיינער האט ביי אהער ניט געוואוסט. אלע זיינען ארויסגעלאפֿען פֿון דער קירכע זעהן, וואס עס איז געשעהן.

אויפֿן מאלקאָלם לייך האט זיך געוויזען אַ שיפֿעל. אין שיפֿעל איז גע- שטאנען אן אלטער מאן מיט לאנגע ווייסע האר און מיט אַ לאנגע ווייסע בארד. אין דער האנד האט ער געהאלטען אַ זיכערהייטס לאמפּ און איבער זיין קאפּ איז געפֿלויגען אַ גרויסער פֿויגעל. ווען ער האט דערזעהן דיא מעננע, האט ער אנגעהויבען צו שרייען:

— דער מינען גאז! פֿייער! מױט אייך אלעמען! איהר וועט אלע מווען שטארבען!

אין דיעזער מינוט האט מען דערהערט אַ שטאַרקען גערוד פֿון מארש-גאז אדער מינען גאז.

— ארויס פֿון דער מינע! רעמעט אייך! האט געשריען דער אינושעניד. ער האט פֿערשטאנען, אין וואס פֿאַר אַ געפֿאַהר זיי געפֿינען זיך. דער אלטער האט געוואוסט, אז עס איז דא אין דער מינע אַ הייל, וואו עס האט זיך אנגעזאמעלט זעהר פֿיעל מארש-גאז און ער האט געעפֿענט דיעזע הייל.

— מױט אייך אלעמען! איהר וועט אייך ניט קענען רעטען, עס איז צו שפעט! האט געשריען דער אלטער סילפֿאַקס.

העררי האט געהאפט געללין אויף דיא הענד און האט געוואלט מיט איהר אנטלויפֿען. עס איז געווארען אַ שרעקליכער ווירואר, אַ געשריי, אַ ליארם און אַ געוויין. דיא פֿרויען זיינען געפֿאלען אין אהנמאַכט, דיא קינדער האבען גע- שריען, דיא מענער זיינען געלאפֿען צו דיא עלעקטערישע וואגאנעס.

אין דיעזע מינוט האט א מאן אראפגעווארפֿען פֿון זיך דעם ראק און דיא שמוועל און האט זיך אריינגעווארפֿען אין מאלקאָלם לייך. ער איז געשוואומען צום שיפֿעל. ער האט געוואלט חאַפֿען דעם אלטען און ארויסרייסען פֿון איהם דעם לאמפּ. דער גאז איז דערווייל נאך ווייט. ווען דער אלטער וועט איהם ניט אונטעריצנדען, וועט מען נאך קענען רעטען דיא מינע. דשעק רייען האט גוט פֿערשטאנען, וואס דער אלטער מיינט. ער וויל מאכען אן עקספּלאזיאן און דערהרגעט ווערן מיט אלעמען. קיום וועט ער ביי איהם ארויסרייסען דעם לאמפּ פֿון דיא הענד, איז דיא געפֿאַהר פֿאַראיבער.

דער אלטער סילפֿאַקס האט פֿערשטאנען, וואס דשעק רייען וויל טהאן. ער האט צובראכען דאס גלעזעל פֿון זיין לאמפּ, האט אנגעצונדען אַ לאנג שמי- קעל האלץ און האט איהם אריינגעלעגט דעם פֿויגעל אין שנאבעל. דאן האט ער אריינגעווארפֿען דעם לאמפּ אין וואסער.

— ארויף! אויבען! האט סילפֿאַקס געשריען צום פֿויגעל.

נאך אַ מינוט און ניי אבערוויל מיט אלע מענשען וואלטען אויף דער וועלט ניט געווען.

עס איז ווייטער געבליעבען ביי איהם און סיימאן ווארד, אָז העררי זאל דאך הייראמאען נעללין. זיי האבען גערעכענט, אָז קוים וועט ער זיא הייראמ- הען, וועט סילפֿאַקס מעהר זיי ניט בעאונרוהיגען. אזוי זיינען פֿערנאנגען דיא לעצטע עטליכע טעג. נעללי האט זיך אין גאנצען בערוהיגט. מעדש האט אויף איהר אזוי געוויקט, אז זיא האט זיך ענדליך ענטשלאסען צו בלייבען און צו הייראמאען.

דשיימס סטאר האט מעהר פֿון איהר קיין געהיימניסע ניט געהאט. ער האט מיט איהר גערעדט, וויא מיט זיין גלייכען און האט איהר ערקלערט, אז אויב איהר גראספֿאַטער ליכט זיא, וועט ער ענדליך זיך מיט איהר איבערבעטען אין טאג פֿון איהר האכצייט.

דיעזער טאג איז ענדליך געקומען. דיא ארבייטער האבען אוועקגעלענט דיא ארבייט אין האבען זיך אנגעטהאן איז זייערע בעסטע קליידער. מענער, פֿרויען און קינדער האבען זיך פֿערזאמעלט ארום דער קירכע. דיא אלטע מעדש האט אנגעקאכט און אנגעבאקען אזוי פֿיעל, אז עס זאל זיין גענוג פֿאַר א גאנצען רענימענט סאלדאטען. דער אלטער סיימאן האט געהייסען ברענגען אַ גאנצען וואגען מיט ביער. אלע האבען ערווארטעט אַ פֿרעהליכען טאג.

דיא האכצייטס צערעמאניע האט געדארפֿט זיין אום צוועלף אוהר. דיא קירכע איז געווען פֿול מיט מענשען. דער גייסטליכער האט געווארט אויף דער טהיר, אז דיא בראַאומ און דער ברויטיגאם זאלען קומען און עס זאל זיך אנהיי- בען דיא צערעמאניע.

באלד זיינען אנגעקומען דשיימס סטאר און לארד עלפֿינגסטאן אלס אונ- טערפֿיהרער מיטן ברויטיגאם. נאך זיי איז געגאנגען סיימאן ווארד, דיא אלטע מעדש, נעללי, דשעק רייען און אייניגע מעדכען פֿון קאָהל סיטי. נעללי איז געווען בלייך און אונרוהיג. זיא האט זיך אבער געגעבען אלע מיה, זיא זאל שמייכלען און ניט ווייזען, אז זיא האט עפעס מורא.

אלע זיינען אריינגעגאנגען אין קירכע. עס האט זיך אנגעהויבען דיא צע- רעמאניע. דער ארגעל האט געשפּיעלט. דער גייסטליכער האט געהאלטען אַ פֿרעדיגט. דאן איז אלעס שטיל געווארען. דער ברויטיגאם און דיא בראַאומ זיינען צוגעקומען צום גייסטליכען.

— העררי ווארד, ווילסט דוא נעהמען נעללין צור פֿרוי, זיא ליבען און שעצען און זיך זארגען פֿאַר איהר דיין לעבען לאנג? האט דער גייסטליכער געפֿרעגט.

— יא! האט העררי געענטפֿערט

— נעללי, ווילסט דוא נעהמען העררי ווארד אלס דיין מאן און איהם ליבען, אכטען און שעצען? האט דער גייסטליכער ווייטער געפֿרעגט. איידער נעללי האט צייט געהאט צו ענטפֿערן. האט מען געהערט אַ שרעק- ליכע רעש און אן אונגעהייערן קראַך. אַ גרויסער שטיין, וועלכער איז געהאנגען איבערן טייך מאַלקאָלס האט זיך פּלוצלונג געעפֿענט. דאס וואסער פֿון מאַלקאָלס

לויפן פון דיא שלעכטע מענשען. ער האט אזוי געוויקט אויף מיר, אז ווען העררי האט מיך גערעטעט פֿון ברונען און איך בין געקומען צו זיך, האב איך געוואלט אנטלויפֿען פֿון זיי. איך האב זיי פֿיינט געהאט. דיא מוטער מערש אבער האט מיך בעהאנדעלט אזוי פֿריינדליך און אזוי מוטערליך, אז איך האב איינגעזעהן, אז דיא מענשען זיינען גאר ניט אזוי שלעכט, וויא מיין גראספֿאטער האט מיך געלערנט.

ווען איך האב שפעטער געזעהן, וויא דיא פֿאמיליע ווארד לעבט אזוי פֿריינדליך, אזוי שמיל און אזוי גליקליך, האב איך זיא ליעב בעקומען. — מעגליך, אז מיין גראספֿאטער קען אויך ניט דיא וועלט; מעגליך, אז ווען איך וועל קומען צו איהם און וועל איהם דערזעהלען אלעס, וואס איך ווייס יעצט, וועט ער בעסער ווערן און וועט קומען צו אייך.

אלע האבען געשוויענען און האבען אויפֿמערקואס אויסגעהערט, וואס נעללי האט גערעדט. ווען זיא האט געענדיגט, זיינען איהרע אויגען פֿול געווארען מיט טרערין און זיא איז אניעדערגעפֿאלען אויפֿין שמוהל. דיא אלטע מעדש איז צו איהר צוגעגאנגען, האט זיא צוגעפרעכט צום הארצען און האט געזאגט: — נייך, נעללי! איך וועל דיך ניט לאזען אוועקגעהן פֿון אונז.

— הערסט דוא, נעללי, וואס אונזער מוטער זאגט? האט העררי אויסגע-רופֿען. בלייב ביי אונז! ארײַך איך וועל געהן מיט דיר, וואוהין דוא וועסט געהן. מעהר האט מען ניט געקענט רעדען. נעללי איז געווען זעהר אויפֿגערעגט און האט געוויינט. דיא אלטע מעדש האט אויך געוויינט און האט נעללין ניט אפגעלאזען.

22 מעס קאפיטעל.

דיא האב צייט.

דשיימס סטאר האט זיך גוט דערשראקען פֿארן אלטען סילפֿאקס. ווער ווייס, וואס א וואהניגער קען מהאן? פֿיעללייכט איז ער גאר קיין וואהניגער, זאנערן ער האט עפעס אן אורזאכע צו האסען דיא ארבייטער פֿון דער מינע אדער דיא פֿאמיליע ווארד? עפעס אן אורזאכע מוז דאך דא זיין.

ער האט דאהער געטהאן אלעס מעגליכע אום צו שיצען ניי אבערוויל און קאָהל סיטי. ער האט געדונגען מענשען, זיי זאלען ארומגעהן א גאנצע נאכט. ער האט געשמעלט אנגעטען פֿון דער געהיים פֿאליציי אין אלע ווינקעלעך.

מען האט ווייטער אנגעהייבען צו ווכען אין דעם איינגעפֿאלענעם שלאס, דונאד קעסל. דשיימס סטאר איז יעצט געווען פֿעסט איבערצייגט, אז דער אלטער סילפֿאקס האט זיך אויף ערגעץ אין אלטען שלאס, אז ער פֿלעגט עס מאכען דיא „פֿיער דאמע“. ער ווייס, וואו עס האט זיך אנגעוואמעלט גאז אין דער מינע און צינדעט איהם אונטער. עס איז זאגאר מעגליך, אז סילפֿאקס איז א גרויסער געלערנטער, א גרויסער כעמיקער, וועלכער האט א לאבאראטאָריום אין דער מינע.

איך וועל גליקליך זיין. איך זעה אבער, אז עס איז אונטענליך. איך מוז צוריק-
געהן צו איהם. איך מוז טראגען מיין שיקואל. דערמאנט מיך אמאל, איהר נומע,
ליעבע מענשען. זייט זיכער, אז איך וועל אייך קיין מאל נישט פֿערנעסען.

זיא האט זיך אויפֿגעהויבען פֿון איהר שמוהל און האט זיך געלאזט געהן
צו דער טהיר. העררי, סיימאן און מעדש זיינען איהר נאכגעלאפֿען און האבען
זיא צוריקגעהאלטען.

— וואס טהוכט דוא, געלליז מיר וועלען דיך נישט לאוען געהן. דוא מוזט
בלייבען ביי אונז!

דער אינושעניר האט זיך דאן אויפֿגעהויבען און איז צוגעגאנגען צו געלליז.
ער האט געהייסען סיימאן ווארד, זיין פֿרוי און זיין זוהן, זיי זאלען זיא אפֿלאזען.
— ועץ דיך, געלליז, האט ער געבעטען, איך האב נאך מיט דיר וואס צו
רעדען. אייל דיך נישט, הער נור מיך פֿריהער אויס.
געלליז האט זיך אניעדערגעוועזט.

— הער נור, געלליז מיר וועלען דיך אויף קיין פֿאל נישט לאוען צוריקגעהן
צו אַ מענשען, וועלכער האט דיך געלאזען שטארבען פֿאר הונגער. דוא מענסט
וועלען געהן, מיר וועלען דיך נישט לאוען. מיר וועלען דיך צוהאלטען מיט גע-
וואלט. מיר וועלען דיך פֿערשליעסען, וויא דיין גראספֿאטער סילפֿאקס האט
געטהאן. מיר ווייסען, אז ער וויל אינז שלעכטעס טהאן. מיר וועלען אבער גע-
פֿינען טימעל. וויא אזוי זיך צו שיצען פֿאר איהם. ער איז נישט מעהר, וויא אַ
מענש. גענען אַ מענשען קענען מיר זיך שוין שיצען.

— הערר דשייטס סטאר, איהר ווייסט נאר נישט, וואס איהר פֿערלאנגט פֿון
מיר. איהר קענט נישט מיין גראספֿאטער. ער איז פֿול אומעדוס און מען קען איהם
אין ערגעץ נישט געפֿינען. איך האב קיין מאל נישט געוואוסט, וואו ער האלט זיך
אויף. ער פֿלעגט קומען צו מיר אויף אַ קורצע צייט, פֿלעגט מיר ברענגען עסען
און פֿלעגט פֿערשווינדען. איך האב איהם קיין מאל נישט געזעהן שלאפֿען. עס
זיינען געווען צייטען, ווען איך האב צו דריי-פֿיער טאג נישט געגעסען, איך האב
איהם אויסגעזוכט אין דער גאנצער מינע און פֿלעג איהם אין ערגעץ נישט קענען גע-
פֿינען — פֿלוצלונג פֿלעגט ער ארויסשפֿרינגען פֿאר מיר, וויא פֿון אונטער דער ערד.
ער זעהט אלעס און קיינער זעהט איהם נישט. ער ווייס אלעס, וואס איהר
טהוט און רעדט, זאגט וואס איהר טראכט. אַ בעווייז האט איהר, אז קוים איז
ער געוואהר געווארען, אז איהר האט געשריעבען אַ בריעף צום אינושעניר, ער
זאל קומען, האט ער באלד נאך געשריעבען אַנאנדערד בריעף, ער זאל נישט קומען.
— וויא עס ווייזט אויס, איז דיין גראספֿאטער אַ געלערנטער. ער שרייבט
נאנץ נומ, האט דשייטס סטאר בעמערקט.

— אַה! ער ווייס זעהר פֿיעל. ער פֿלעגט מיר דערזעהלען פֿיעל זאכען,
וועלכע איך האב נישט פֿערשטאנען. ער האט מיך געלערנט, איך זאל האסען דיא
וועלט, איך זאל האסען דיא מענשען. ער אליין האסט און פֿערצאכטעט אלע
מענשען. ער קען זיי נישט ליידען. ער פֿלעגט מיר ראטהען, איך זאל אויך אנט-

— דערזעהל ווייטער, נעללי! האט דשיימס סמאר געבעטען.

— ווען ער האט דערזעהן, אז איהר האט ווירקליך אויסגעבראכען א נייע סהיד אין ניי אבערוויל, איז ער געווארען, וויא וואהנויניג, ער האט געהייסען זיין פֿויגעל פֿערלעשען אייער לאספ און האט אייך פֿערמויערט אין דיא פֿינסטערע גענג פֿון ניי אבערוויל. אייך בין געווען דיא איינציגע, וועלכע האב דערפֿון גע- וואוסט. אייך האב עס נים געקענט צוועהן, אז מענשען זאלען שטארבען פֿון הונגער און אייך האב אייך געבראכט כרויט און וואסער — דאס לעצטע, וואס אייך האב געהאט. — אייך האב געוואלט אייך ארויספֿיהרען. מיין גראספֿאטער האט אבער בעמערקט, אז אייך עס עפעס אין דיא לעצטע מעג צופֿיעל און האט מיך פֿער- שפארט אין א ברונען ווייט, ווייט פֿון אייך.

אייניגע מעג בין אייך געלענען פֿערשפארט. ענדליך איז עס מיר געלונגען צו אנטלויפֿען. אייך בין ארומגעגאנגען אין דער מינע, ווען אייך האב דערהערט, אז מענשען קומען. דאס איז געווען דשעק רייען מיט נאך מענשען, וועלכע אייך קען נים. אייך האב זיי געפֿיהרט און האב זיי געווייעזען, וואו איהר ליעגט פֿער- שפארט און האלב טויט. מען האט אייך געפֿונען און אייך א קורצע צייט ארום האט איהר אנגעהויבען צו בעארבייטען דיא מינע.

פֿון דיעזער צייט אן איז מיין גראספֿאטער געווארען נאך בייזער און נאך ווילדער. אייך האב געמיינט, אז ער וועט מיך שטיטען. אייך האב געוואלט אנט- לויפֿען, ער האט מיך אבער אזוי שטארק געהיט, אז אייך האב עס נים געקענט טהאן. אייך מאל איז ער געקומען פֿון ערגעץ אזוי בייז און אזוי אויפֿגערעגט, אז ער האט מיך גענומען ביי דער האנד און האט מיך אריינגעווארפֿען אין דעם פֿינסטערן ברונען, וועלכען ער האט פֿערמויערט מיט גרויסע שטיינער, אייך זאל נים קענען ארויסגעהן. פֿון דארטען האט מיך העררי גערעטעט. דער גראס- פֿאטער האט גערופֿען דאס פֿויגעל צו זיך, דער פֿויגעל אבער האט מיך אזוי ליעב געהאט, אז ער האט אויף קיין פֿאל נים געוואלט אפטרעטען פֿון מיר.

וויא לאנג אייך בין דארט געלענען אין פֿינסטערן ברונען, זייט אייך נים. אייך בין געווארען אלץ שוואכער און שוואכער, ביז אייך האב פֿערלארען מיין בעוואוסטזיין. דוא העררי האכט מיך דאן גערעטעט.

איהר זעהט יעצט, אז אייך קען נים הייראטהען הערריין, ווייל מיין גראס- פֿאטער וועט געוויס ברענגען אן אונגליק אויף ניי אבערוויל.

— וואס רעדסט דוא, נעללי? האט העררי אויסגערופֿען און האט זיא אנט- געחאפט ביי דיא הענד.

נעללי האט זיך אויסגעריסען פֿון איהם.

— ניין, העררי! עס איז אומזיסט. דאס איינציגע מיטעל אייך צו רעטען איז, אז אייך זאל צוריקגעהן צו מיין גראספֿאטער. — זייט געזונד, איהר גוטע, ליעבע און געטרייע מענשען! זייט געזונד איהר סימאן און איהר מעדש! זיי געזונד, העררי! — אייך דאנק אייך אלע פֿאר אלעס גוטע, וואס איהר האט גע- טהאן געגען מיר. אייך האב געמיינט, אז אייך וועל לעבען צווישען מענשען, אז

און געבעטען מיין גראספאטער, ער זאל מיר ברענגען מיין „מיני“ — אזוי פֿלעג
איך רופֿען דיא צייג.

מיין גראספאטער האט מיר געבראַכט אַנאנדער מין חיה. יעצט ווייס איך,
אז דאס איז געווען אַ הונד. דאמאלס האב איך ניט געוואוסט, וואס דאס איז.
דער הונד איז מיר געפֿעלען און איך פֿלעג מיך מיט איהם שפיעלען. מיין גראס-
פאטער האט איהם אבער ניט געקענט ליידען, ווייל ער פֿלעגט בילען און מאכען
אַ ליארס, ווען ער האט דערהערט ערגעץ געהן. מיין גראספאטער האט פֿיינט
געהאט אַ ליארס. מיר האט ער אנגעזאגט עטליכע מאל, איך זאל שווייגען און
איך פֿלעג שווייגען. דער הונד אבער האט אויף קיין פֿאל ניט געוואלט שווייגען.
דער הונד איז פֿערשוואונדען. איך בין וויעדער געבליעבען אליין און פֿלעג
וויעדער ווייגען. דער גראספאטער האט מיר ענדליך געבראכט אַ גרויסען פֿויגעל.
אַנפֿאנגס פֿלעג איך מורא האבען פֿארן פֿויגעל, ווייל ער האט געהאט שאַרפֿע
נעגעל און אַ שאַרפֿען שנאבעל. ער פֿלעגט זיך בייסען, ווען איך פֿלעג איהם
וועלען געהמען אין דיא הענד. אין אַ קורצע צייט אבער בין איך געווארען מיט
איהם אזוי פֿריינדליך, אַז ער פֿלעגט ניט אפטרעטען פֿון מיר. ער פֿלעגט פֿאל-
גען, וואס איך פֿלעג איהם הייסען, פֿלעגט עסען מיט מיר, טרינקען מיט מיר און
שלאפֿען מיט מיר.

מיין גראספאטער האט עס ענדליך פֿערדראסען, וואס איך בין אזוי פֿריינד-
ליך מיטן פֿויגעל און ער פֿלעגט זוכען אלערליי מיטעל, אַז מיר זאלען ניט זיין
אַפֿט צוזאמען. איך בין שוין אבער עלטער געווארען און פֿלעג מיך שוין קענען
בעגעהן אהן דעם פֿויגעל. דענאך זיינען מיר געווען גוטע פֿריינד און קוים פֿלעגט
דער פֿויגעל קומען צו פֿליהען, פֿלעגט ער באלד צוקומען צו מיר און רעדען צו
מיר. מיר פֿלעגען זיך זעהר גוט פֿערשטעהן.
וואס רעד איך אבער אזוי פֿיעל פֿון זיך? לאמיר בעסער רעדען פֿון אייך.
— ניין, נעללי, דערצעהל אלעס, וואס דוא ווייסט, האט דשייטס סמאָר
געבעטען.

— מיין גראספאטער פֿלעגט זיין זעהר בייז, פֿאַר וואס איהר וואינט אין
דער מינע, האט נעללי ווייטער דערצעהלט. אבוואהל מיר האבען געוואינט ווייט,
ווייט פֿון אייך, פֿלעג איך אַזש הערן, וויא ער ברומט: וואס טהוען זיי דא? —
פֿאַר וואס געהן זיי ניט ארויף אויבען?
ווען איך פֿלעג איהם פֿרעגען, וואס הייסט אויבען? וואס פֿאַר אַ מענשען
זעבען דארט אויבען? פֿלעגט ער ווערן בייז און פֿלעגט מיט מיר ניט רעדען
עטליכע מעג נאכאנאנד.

שרעקליך ביז און ווילד איז ער געווארען, ווען ער האט דערוזעהן, אז
איהר זוכט ווייטער אין דער מינע. איך ציטער, ווען איך דערמאן מיך אן יענער
צייט. ער האט געשווארען, אז אויב איהר וועט עפֿענען דיא נייע מינע פֿריהער
פֿון דער צייט, וואס ער ווייס, וועט ער אייך אלע אומברענגען. —
נעללי האט געשוויענען אַ פֿאַר מינוט. זיא האט אויפֿגעאטהעמט.

האט זיך ענדליך ענטשלאסען צו דערצעהלען אלעס אום צו רעמען דיא מענשען, וועלכע זיא האט געליעבט.

— קום אהער נעללי! ליעבע נעללי! מיר האבען נור וואס גערעדט פֿון דיר, האט העררי אויסגערופֿען און האט זיא גענומען ביי דער האנד.

— פֿאטער סיימאן, מוטער מעדש און איהר אלע מוזט ענדליך וויסען אלעס, האט נעללי געזאגט ענטשלאסען. דוא, העררי, מוזט וויסען, אז דוא האסט מיך דאן ארויסגעשלעפט פֿון ברונען צו דיין אונגליק. הלואי, וואלסט דוא עס נישט געמאהן! ליידער, עס איז יעצט צו שפעט עס צו בעדויערן.

— וואס רעדסט דוא, נעללי? איך ליעב דיך! דוא ביסט ביי מיר מהיי. ערער פֿון אלעס אין דער וועלט.

— לאמיר עס לאזען, האט זיך דשיימס סטאר אריינגעמישט. מיר בעמען דיך, נעללי, דוא זאלסט אונז דערצעהלען אלעס, וואס דוא ווייסט און זאלסט אונז זאגען, אויב עס איז דא עפעס אַ מיטעל אונז צו רעמען פֿון דער געפֿאהר, אין וועלכער מיר געפֿינען זיך.

ער האט צוגערוקט אַ שמוהל לעבען זיך און האט געבעמען נעללין, זיא זאל זיך ועצען לעבען איהם. נעללי האט זיך אנידערנעזעצט און האט אנגע-הויבען צו דערצעהלען.

— דער אלטער סילפֿאקס איז מיין גראספֿאטער. מיין פֿאטער און מיין מוטער האב איך נישט געקענט. ערשט ווען איך האב מיך בעקענט מיט דיעזער פֿרוי (זיא האט געווייעזען אויף דיא אלטע מעדש), בין איך געוואהר געווארען, וואס עס הייסט אַ מוטער. ערשט דאמאלס האב איך אנגעהויבען צו פֿיהלען, וויא שמאָרק און וויא הייליג דיא מוטערליעבע איז.

דיא אלטע מעדש האט אנגעהויבען צו וויינען און האט אַ קוש געמאהן נעללין אין שמערן.

— איך האב נישט געוואוסט, וואס אַ פֿאטער איז, ביז איך האב מיך בעקענט מיט סיימאן ווארד, האט נעללי ווייטער דערצעהלט. איך האב נישט געוואוסט, וואס אַ פֿריינד איז, ביז וואנען העררי האט מיך ארויסגעשלעפט פֿון ברונען.

זייט איך בין געקומען צו מיין פֿערשטאנד האב איך געלעבט גאנץ אליין אין דיא פֿינסטערע און טיעפֿע ווינקעלעך פֿון דער מינע. איך זאג, אז איך האב געלעבט גאנץ אליין, ווייל איך פֿלעג זעלמען זעהן מיין גראספֿאטער. ער פֿלעגט זיך זארגען פֿאר מיר, פֿלעגט מיר ברענגען עסען, פֿלעגט אמאל מיט מיר פֿער-ברענגען אייניגע צייט און פֿלעגט וויעדער פֿערשווינדען. איך האב פֿאר איהם מורא געהאט און בין געווען צו־פֿריעדען, ווען ער איז נישט געווען לעבען מיר.

איך געדענק עס גאנץ שוואך, אבער איך געדענק עס דאך, אז לעבען מיר פֿלעגט זיך געפֿינען אַ ציעג. ווען איך פֿלעג זיין הונגעריג, פֿלעג איך מיך ארום-טערלעגען אונטער דער ציעג און פֿלעג זייגען איהר מילך; ווען איך פֿלעג זיין זאם, פֿלעג איך מיך שפיעלען מיט דער ציעג. פֿולצולונג איז דיא ציעג פֿערשוואונג-רען געווארען. איך ווייס נישט, וואו זיא איז אהינגעקומען. איך האב זעהר געוויינט

צוגענומען ביי איהם זיין מינע. העררי אליין האט בי איהם אוועקגערויבט זיין קינד, זיין עניקעל אדער זיין מאכטער.

— איך פֿערשמעה עס גאר ניט, האט דשיימס סטאר געזאגט. ווער ער איז און וואס ער איז, דארף ער דאך אזוי פֿיעל פֿערשמעהן, אז נעללין איז פֿיעל בעסער צו לעבען צווישען מענשען אלס צו זיין פֿערשפּאַרט ערגעץ אין אַ פינסטערען ברונגען. ער דארף דאך פֿערשמעהן, אז אַ מערבען דארף הייראמהען. ווען ער האט זיך געזארגט פֿאַר נעללין און האט זיאַ ערצויגען, האט ער זיאַ דאך געוויס ליעב. וויא קומט עס אלזא, וואס ער וויל זיאַ יעצט טייטען מיט אלעגען צוזאמען? פֿאַר וואס טרעט ער ניט ארויס פֿריי און אפֿען און פֿאַרדערט ניט זיין טאכטער, זיין עניקעל אדער וואס נעללי געהערט זיך אן מיט איהם?

— וואס מהוט מען אלזא? האט דער אלטער סיימאן געפֿרעגט טרויעריג. וויא דיא געשיכטע איז, שוועכען מיר שמענדיג אין מאדעס געפֿאהר. ער קען דאך יעדע מינוט אונז עפעס אפּטהאן, אונז אלע פֿערניכטען. דשיימס סטאר האט זיך פֿערטראכט. דיעזער געדאנק פלאגט איהם שוין זייט אייניגע וואכען. פּלוצלונג איז איהם עפעס איינגעפֿאלען אין קאפּ.

— מיינע פֿריינד! דיא איינציגע פּערוואן, וועלכע קען אונז אויפֿקלערן אין דיעזער אנגעלעגענהייט; דער איינציגער מענש, וועלכער קען אונז געבען אַ גוטען ראטה און קען אונז העלפֿען, איז— נעללי. ביז אהער האבען מיר זיאַ געשוויגט. זיאַ האט געשוויגען און מיר האבען זיאַ ניט געוואלט צווינגען צו רעדען. מיר האבען געמוזט אזוי טהאן, ווייל אזוי פֿאַרדערט דיא מענשליכקייט, דיא העפֿליכקייט.

יעצט אבער, ווען מיר זיינען אין געפֿאהר, מוזען מיר זיאַ בעטען, זיאַ זאל אונז דערצעהלען אלעס, וואס זיאַ ווייס איבער סילפֿאַקס. מעגליך, אז מיר ווען לען געפֿינען פֿאַר נעטהיג, זיאַ זאל איהם רופֿען, זאל מיט איהם רעדען, זאל איהם ערקלערן, אז מיר מיינען קיין שלעכטעס; אז ווען ער וויל, קען ער וואינען ביי אונז. מיר וועלען איהם אויפֿגעהמען מיט פֿערגינגען.

— איהר האט רעכט, הערר סטאר, האט זיך העררי אפּגערופֿען. איך בין זיכער, אז נעללי וועט געוויס דערצעהלען אלעס, וואס זיאַ ווייס פֿון אלטען סילפֿאַקס. זיאַ האט אונז אלע ליעב און וועט געוויס טהאן אלעס מעגליכע אום אונז צו רעטען. דיא מוטער האט זעהר גלייך געטהאן, וואס זיאַ האט אריינגעפֿיהרט נעללין אין איהר צימער. זיאַ טוז זיך אביסעל בערוהיגען. — זאל איך נעהן זיאַ רופֿען?

— דוא דארפֿסט מיך ניט רופֿען, העררי! האט אויסגערופֿען הינטער איהם אַ העלע, קלינגענדע שטימע.

נעללי איז געשטאנען פֿאַר זיי. זיאַ איז געווען נאך בלייך אבער גאנץ רוהיג. איהרע אויגען זיינען געווען פֿערווייגט, זיאַ איז אבער געווען מוטשיג און עמשלאסען. עס איז געווען דייטליך, אז זיאַ האט געקעמפֿט מיט זיך אליין און

מאל וועניגער און וועניגער קוילען. ער פלעגט שרייען אין דער הויך, אז מען בערויבט איהם. געדענקסט דוא עם מעדש?

— יא, סיימאן, איך געדענק עם זעהר גוט.

— איך האב עם שוין גאר פֿערנעסען, האט סיימאן ווייטער גאואנט. ערשט יעצט דערמאן איך מיך. איך האב גערעכענט, אז ער איז שוין לאנג געשטארב. בען. קיינער וואלט נישט געגלויבט, אז דער בעל תשובה פֿון דארטשארט פֿיט לעבט נאך.

— יעצט פֿערשטעה איך אלעס, האט דשייטס סטאר געואנט. ער קען דיא מינע בעסער פֿון אייך. ער האט דער ערשטער ענטדעקט דיא נייע מינע און האט גערעכענט, אז זיא געהערט צו איהם. ער קען ארומנעהן אין דער מינע אהן אַ לאַמפּ. ער האט געהערט, וואס איהר האט גערעדט מיט העררין, ער זאל מיר שרייבען, איך זאל קומען. ער האט מיר געשריבען אַ בריעף, איך זאל נישט קומען. ווען איך בין געקומען, האט ער עם אראפגעווארפֿען אַ שמיין אום מיך איבערצושרעקען. ער האט עם אונז פֿערמיוערט אין דער נייער מינע. ער האט עם אלעס געמאהן. ברויט און וואסער האט אונז געבראכט געללי. מעהר וויא דריי מאל האט דאס ארויס קינד אונז נישט געקענט ברענגען. מעהר האט עם אליין נישט געהאַט אדער סילפֿאַקס איז דערפֿון געוואהר געווארען און האט זיא געשלאגען. איך פֿערשטעה, אז זיא האט דאַמאַלס געפֿיהרט דשעק רייען און לאָרד עלפֿינגסטאָן צו דעם אָרט, וואו מיר וויינען געלענען האַלב טויט.

— איהר האט רעכט, הערר סטאר, אזוי איז עם געווען. דער אלטער סילפֿאַקס איז וואהנויניג.

— ניין, סיימאן, ער איז נישט וואהנויניג, האט זיך פֿלוצלונג מעדש אריינגעמישט.

— איך קען אייך נישט זאגען, אויב סילפֿאַקס איז וואהנויניג אדער נישט, האט דער אינזשעניר געזאנט לאנגזאם. איך פֿערשטעה יעצט זעהר פֿיעל און איך ווייס נאך אלץ גאר נישט. דיעוער מאן איז פֿאר מיר אַ רעמעניש. איין זאך פֿערשטעה איך, פֿאַר וואס געללי ציטערט אזוי, ווען זיא הערט רעדען פֿון'ס ברויגען און ווען זיא האט דערוועהן דעם נאמען סילפֿאַקס. וואס פֿאַר אַ טרויעריגעס לעבען האט דאס אונגליקליכע קינד געפֿיהרט זייט פֿופֿצען יאהר!

— יא, טרויעריג, זעהר טרויעריג, האט סיימאן זיך אפגערופֿען. דיא אייניג ציגע לעבעדיגע זאכען, מיט וועמען זיא פֿלעגט זיך צונויפֿקומען זיינען געווען דער ווילדער סילפֿאַקס און דער נאך ווילדערער פֿויגעל. איך פֿערשטעה, אז דיעוער זייגעל האט דאמאלס ארויסגעריסען פֿון הערריס הענד דעם לאַמפּ. דעוועלבער פֿויגעל האט געוואלט צוכייסען דעם שמריק, ווען העררי האט געפֿונען געללין האלב טויט אין ברויגען.

— איך פֿערשטעה יעצט, אז עם פֿערדריסט איהם שמאַרק, ווען ער איז געוואהר געווארען, אז העררי וויל הייראטהען געללין, האט זיך אפגערופֿען דיא אלטע מעדש. ער דענקט, אז הערריס פֿאַטער האט איהם בערויבט, האט

סילפאקס איז שוין דאמאלס געווען קיין יונגער מאן. ער איז געווען על-סער פֿון סיימאן ווארד מיט אַ יאהר פֿופֿצעהן-צוואנציג. ער פֿלעגט מיט קיינעם ניט רעדען און מיט קיינעם זיך ניט צונויפֿקומען. סיימאן ווארד האט דאמאלס קיין צייט ניט געהאט זיך צו איהם צוצוקוקען. סיימאן ווארד פֿלעגט דאמאלס נאך געשמאק ארבייטען.

זייט פֿופֿצעהן יאהר איז סילפאקס פֿערשוואונדען געווארען. קיינער האט ניט געוואוסט, וואו ער איז אהינגעקומען. מיט איהם איז פֿערשוואונדען געווא-רען אַ קינד, אַ מעדכען פֿון אַ יאהר צוויי-דריי. דיא ארבייטער אין דארטשארט פֿיט האבען אייניגע צייט גערעט פֿון איהם, פֿלעגען פֿרעגען: ווער איז דאס קינד? וואו איז דאס קינד אהינגעקומען? אזוי וויא קיינער האט זיי ניט געקענט ענט-פֿערן אויף דייעזע פֿראגען, האבען זיי אויפֿגעהערט פֿון איהם צו רעדען און דיא נאך איז פֿערגעסען געווארען.

— אלוא, האט איהר איהם געקענט? האט דשיימס סטאר געפֿרענט דעם אלמען ווארד.

— יא, איך האב איהם געקענט. ער איז דאמאלס אויך געווען א רעמעניש. קיינער האט ניט געוואוסט, אויב ער האט ערגעץ אַ פֿרוי, אַ קינד אדער אן אנ-פֿערוואנדעטען. ער איז געווען אמאל זעהר שטארק. ער פֿלעגט אויפֿהייבען דיא שווערסטע משא אליין. ער האט פֿיינט געהאט, מען זאל איהם העלפֿען. ער האט געקענט דיא מינע בעסער פֿון אונז אלע, ער האט קיין מאל ניט געדארפֿט קיין לאַמפֿ.

אייניגע ארבייטער פֿלעגען זאגען, אז ער איז ניט ביי זיין גאנצען פֿער-שטאנד. אנדערע פֿלעגען זאגען, אז ער האט אמאל בעגאנגען אַ גרויס פֿערברע-כען. עס האט איהם ניט געלאזט רוהען, זיין געוויסען פֿלעגט איהם פֿלאגען, דערפֿאר האט ער זיך אליין ארויסגערופֿען, אַז ער וויל ריוקירען זיין לעבען, ארומגעהן אין דער מינע מיט אַ פֿאקעל אין דער האנד און זעהן, אויב עס געפֿינט זיך גאז. ער איז געווען אַ ריכטיגער בעל תשובה, וועלכער האט געזוכט דעם טויט פֿאר זיינע זינד.

דאס האבען אבער נור גערעדט דיא ארבייטער. קיינער האט ניט געקענט זאגען פֿאר געוויס, וואס פֿאר אַ מענטש סילפאקס איז. איך האב געמיינט, אז ער איז שוין לאנג טויט. זייט פֿופֿצעהן יאהר האט מען איהם ניט געזעהן און מען האט פֿון איהם ניט געהערט.

— קענט איהר מיר ניט ערקלערן, וואס ער מיינט מיר דיא ווערטער: — „דוא האסט ביי מיר צוגענומען דיא לעצטע קוילען פֿון דער אלטער מינע?“ — האט דשיימס סטאר געפֿרענט.

— איך ווייכ, וואס ער מיינט, האט סיימאן ווארד געענטפֿערט. סילפאקס האט זיך איינגערעדט, אז דארטשארט פֿיט געהערט צו איהם. ער פֿלעגט ציטערן, ווען ער פֿלעגט זעהן, אז דארטשארט פֿיט שעפט זיך אויס, אז עס ווערט אלע

— סילפאָקס! האט אויסגערוּפֿען סיימאן וואַרד און מעיש ניט מיט ויער קול.

ווער איז דיעזער סילפאָקס? האט העררי געפֿרעגט און האט געקוקט אויף זיין פֿאַטער, זיין מוטער און אויף געלל'ן.

— סילפאָקס! האט אויסגערוּפֿען געללי. סילפאָקס! מעהר האט זיא ניט געקענט רעדן. דיא אלטע מעדש האט זיא צוגעפרעכט צו זיך און איז מיט איהר אריינגעלאפֿען אין שטוב. העררי וואַרד איז געלאפֿען רופֿען דעם אינושעניר.

דשיימס סטאר איז באלד געקומען און האט איבערגעלעזען, וואס עס איז געשטאנען אנגעשריעבען אויף דער טהיר.

— דאס איז דיעזעלבע האַנדשריפֿט, מיט וועלכער עס איז געווען געשריעבן בען דער צווייטען בריעף, וואס איך האב ערהאלטען אין עדינבורג, אז איך ואל ניט קומען קיין אבערוויל. דיעזער מאן הייסט סילפאָקס. איך זעה אין אייערע געזיכטער, אז איהר קענט איהם. ווער איז ער? ווער איז דיעזער סילפאָקס?

21 מעס קאַפּיטעל.

ד ע ר ב ע ל = ת ש ו ב ה .

דער נאמען סילפאָקס האט געווירקט אויפֿן אלטען סיימאן וויא אַ צויבער. ער האט זיך דערמאנט אן דיא אלטע יאהרען, איידער דער געלערנטער סער הומפֿרי דיווי האט איינגעפֿיהרט דיא זיכערהייטס לאמפע. דאמאלס פֿלעגט יעדען טאג אן ארבייטער טווען איינשטעלען זיין לעבען און געהן אין דער מינע מיט אַ פֿאַקעל אין האַנד אום דער גאז וואל זיך אנצינדען.

עס איז געווען ניט לייכט צו געפֿינען אַזאָ בעהערצטען ארבייטער, ווייל אַזאָ מענטש פֿלעגט זעהר אפֿט דערהרגעט ווערן פֿון דער עקספלאזיאן. מען פֿלעגט איהם דערפֿאַר רופֿען דער בעל תשובה, The penitent, ווייל נור איינער, וועלכער פֿלעגט וועלען אַבקומען פֿאַר ווינע זינד, פֿלעגט זיך אונטערנעהמען ארום-צוגעהן מיט אַ פֿאַקעל אין דער האַנד אין אַ מינע, וואו עס געפֿינט זיך דער געפֿעהרליכער גאז.

מיט אַ צוואנציג יאהר צוריק האט געארבייט אין דער מינע א מאן מיטן נאמען סילפאָקס. ער איז געווען דער איינציגער ארבייטער, וועלכער פֿלעגט אלע טאג ארוםקרעכען אין דער מינע מיט אַ פֿאַקעל אין דער האַנד. ער איז געווען דער בעשטענדיגער בעל תשובה פֿון דארטשארט פֿים. קיינער האט ניט געוואוסט, ווער ער איז און וואו ער וואינט. מען האט נור אזוי פֿיעל פֿון איהם געוואוסט, אז ער האט ביי זיך אַ גרויסען פֿויגעל, אַ נאכט-איילע—אַזאָ פֿויגעל וועלכער זעהט נור אין דער פֿינסטער און—דיעזער פֿויגעל העלפֿט איהם זוכען און ארום-קרעכען אין דער מינע.

סילפאָקס איז דאמאלס אויך געווען אַ רעטעניש פֿאַר אלעמען. מען פֿלעגט איהם זאגן ניט רופֿען ביים נאמען, מען פֿלעגט איהם רופֿען איינפֿאַך דער בעל

תשובה.

דשיימס טאר איז געקומען אין קאפ דער געדאנק. אז ווען געללי וועט הייראטמהען, וועלען דיא געהיימניספאלע פיינד אויפהערן זיי צו פלאגען. ער האט זיך געהאלטען פֿעסט, אז אלעס, וואס איז געשעהן ביז אהער, האט געטהאן נור איין מענטש; אז דיעזער איינער מענטש האט עפעס א האס געגען דער מינע, אדער ער איז א וואהנויניגער. א מאניאק, וועלכער האט זיך אריינגענומען אין קאפ צו פֿערניכטען דיא מינע.

סיימאן ווארד און מעדש האבען אויך אזוי גערעכענט און האבען געזעהלט דיא מעג ביז צום האכזייטס מאג. יעדער האט געפֿיהלט, אז עס וועט געשעהן עמוואס שרעקליכעס, אז דיא שלעכטע מענטשן האבען זיך פֿערלייגט זיי צו פֿערניכטען.

דיא לאגע איז ווירקליך געווען א פֿערצווייפֿעלטע. דיא ארכייטער פֿון דער סינע זיינען געווען אזוי איבערגעשראקען, אז זיי האבען געציטערט ארויסצוגעהן אויף דער ארכייט. זיי פֿלעגען מווען ארכייטען צו צוואנציג-דרייסיג מענטשען מיט אמאל. זיי פֿלעגען אויסמירדען דיא אונטערשמע גאלערען. זיי האבען מורא געהאט צו עפֿענען נייע טונעלען. אלע זיינען געווען פֿערצווייפֿעלט. קיינער האט ניט געוואוסט וואס צו טהאן און וויא אזוי זיך צו העלפֿען.

אזוי זיינען פֿערגאנגען וויעדער עטליכע מעג. ביז צום מאג, אויף וועלכען מען האט אפגעלענט דיא האכזייט, זיינען געבליעבען נור אכט מעג.

אין מארגען איז געללי אויפגעשטאנען גאנץ פֿריה, וויא געוועהנליך. דיא עלעקטערישע לאמפען האבען שוין געברענט און דיא ארכייטער זיינען שוין אויפגעשטאנען צו דער ארכייט. געללי איז ארויסגעגאנגען פֿון שטוב אויף א מינוט. פֿון יענער זייט טהיר איז זיא געבליעבען שטעהן און האט גענעבען א שרעקליכען, אונטענשליכען, הערצרייסענדען געשריי.

סיימאן ווארד, מעדש און העררי האבען דערהערט איהר געשריי און זיינען געקומען צו לויפֿען ועהן, וואס עס איז עפעס געשעהן. זיי האבען געפֿונען געללין שטעהן לעבען טהיר. זיא איז געווען בלייך, וויא קאלך, האט געציטערט, וויא אין א פֿיעבער און האט ניט געקענט ארויסרעדען א ווארט. איהרע אויגען האבען געקוקט אויף דער טהיר און איהרע פֿינגער האבען עפעס געוויזען.

מעדש האט זיא ארומגענומען, האט זיא צוגעפרעסט צום הארצען און האט געזוכט זיא צו בערוהיגען, וויא א מוטער זוכט צו בערוהיגען א קינד, וועלכעס האט זיך איבערגעשראקען.

העררי און סיימאן האבען אין דער זעלבער צייט א קוק געטהאן אויף דער טהיר און זיינען געבליעבען פֿערשטיינערט. — אויף דער טהיר איז געשטאנען אנגעשריעבען מיט קרייט פֿאלגענדע ציילען מיט גרויסע בוכשטאבען.

סיימאן ווארד, דוא האסט ביי מיר צוגענומען דיא לעצטע קוילען פֿון אונזער אלטע סינע! — דיין זעהן העררי האט ביי מיר אוועקגערויבט מיין געללי. וועה דיר! וועה אייך אלעמען!

וועה ניי אבערוויל!

סילפֿאקס.

אועלכע געשיכטען האבען זיך אנגעהויבען צו טרעפֿען יעדען טאג. זיי ארכייטער האבען זיך דערשראקען און פֿלעגען ציטערן, ווען זיי פֿלעגען דארפֿען געהן אויף דער ארכייט. יעצט האט שוין יעדער געזעהן, אז אין דער מינע געפֿינט זיך איינער, וועלכער וויל זיא פֿערניכטען און מייטען דיא ארכייטער. עס האבען זיך אנגעהויבען דיא אלטע געשיכטען. דשעק ריען האט וויעדער אנגעהויבען צו דערצעהלען פֿון גייסטער און פֿון דער „פֿייער דאטל“.

— קיינער איז דא ניטא, פֿלעגט ער זאגען. קיין מענטש טהוט עס ניט. עס טהוען עס דיא גייסטער. זיי זעהן, אז מיט יעדען טאג געהן מיר אלץ ווייטער און ווייטער אין דער מינע און געהמען ביי זיי צו זייער לאנד. זיי ווילען זיך נוקם זיין אן אונז.

סיימאן ווארד איז געווען אויסער זיך.

— ניין, דאס טהוט ניט איינער, פֿלעגט ער זאגען. דיא געפֿינט זיך א גאנצע באנדע שלעכטע מענשען, וועלכע ווילען אינו מייטען.

מען האט עכ געמעלדעט דער געהיים פֿאליציי אין עדינבורג און א גאנצע באנדע דעמעקטיווס און אגענטען פֿון דער געהיים פֿאליציי זיינען אראפגעקומען אין קאָהל סיטי און האבען טאג און נאכט געהיט, געזוכט און געשפּירט. זיי האבען אבער גאר ניט אויסגעפֿונען, אזוי וויא זיי האבען ניט אויסגעפֿונען מיט פֿיער יאהר צוריק, ווער עס האט פֿערפּיהרט דאס שיף „מאָטלאָ“.

מען האט געזעהן דייטליך, אז דיא שלעכטע מענשען זיינען בעזאנדערס בייז אויף העררי ווארד. דשייטס סטאר האט איהם געהייסען, ער זאל זיך ניט דערוועגען ארויסצוגעהן אליין ווייטער פֿון קאָהל סיטי. ער האט אנגעזאגט שטי-לעהייט דעם אלמען סיימאן און זיין פֿרוי, אז זיי זאלען אכטונג געבען אויף איהם און אויף געלליץ.

דשייטס סטאר האט פֿערשטאנען, אז העררי און געללי שפּיעלען עפעס א ראלע אין אלעס, וואס האט אין דער לעצטער צייט פּאסירט אין ניי אבערוויל.

סיימאן ווארד און זיין פֿרוי מערש-האבען אנגעהויבען אכטונג צו געבען אויף געלליץ. זיי האבען זיא ניט אראפגעלאזען פֿון אויג; זיי האבען זיא געהאלט מען, וויא א געפֿאנגענע. געללי האט עס בעמערקט. זיא האט אבער געשוויגען. — האט זיא פֿערשטאנען, אז דיא גוטע מענשען טהוען עס פֿון איהר טובה וועגען? — ביזן קען עס ניט וויסען. געללי איז געווען גאנץ קלוג און פֿארויכטיג. מען האט קיין מאל ניט געקענט וויסען, וואס עס קאכט זיך אין איהר.

אין זאך אבער האט דשייטס סטאר דאך בעמערקט. זייט א געוויסע צייט, פֿלעגט געללי אכטונג געבען אויף דיא איבעריגע. זיא פֿלעגט שטעהן אין פֿענס-טער, ווען דיא ארכייטער פֿלעגען דארפֿען קומען פֿון דער ארכייט. זיא פֿלעגט שטעהן אין פֿענטער און קוקען א לאנגע צייט, ווען העררי פֿלעגט אייזעקעהן צו דער ארכייט. זיא פֿלעגט זיין פֿרעהליך און צופֿרעדען, ווען אלע פֿלעגען זיין בייזאמען. זיא פֿלעגט אויפֿשטעהן אין דער פֿרוי פֿרויער פֿאר אלעמען, פֿלעגט ארוסגעהן אין שטוב און פֿלעגט זיך אומקוקען אין אלע וויטען.

שוואַרצע דיאבאנמען.

ווען אַ קוילען מינע האט געברענגט דריי פֿיער יאהר נאך אנאנד. מען האט זי אים געקענט לעשען, ביז וואנען מען האט אריינגעלאזען אַ גאנצען מייד מיט וואסער אין איהר.

פֿייער איז דער געפֿעהרליכסטער פֿינד אויבען אויף דער ערד, וויא אונ- מען, מייער אונטער דער ערד. דשיימס סטאר און דיא ארבייטער האבען געהאט אַ גאנץ שווערע ארבייט, איידער זיי האבען אויסגעלאשען דאס פֿייער אין דער נייער גאלערע. אין אזא פֿאל מוז מען זיין זעהר פֿארויכטיג. מען מוז זיך נישט צוקוקען, אַז עס זאל נישט בלייבען קיין פונק.

ווען עס ברענגט אַ הויז אויף דער ערד, קומען דיא פֿייער לייט, צונעהמען דאס הויז און לעשען עס אפ צו ביסלעכווייס. אין דער מינע אבער איז עס נישט אזוי לייכט. דארט איז פֿינסטער, דיא גאלערע איז שמאל. מען קען זיך נישט ריהרען. עס איז שווער צו זעהן, אויב עס איז נישט געבליעבען ערגעץ אַ שטיק ברעט אדער אַ שטיק קוילען, וועלכע סמאליעט זיך לאנגזאם.

מיט אַ פאר מאַן שפעטער האט פאסירט אנאנדער פֿאל, וועלכער האט וועדער איבערראשט דעם אינושעניר און אלע ארבייטער פֿון קאָהל סיטי. אין איין ארט איז געווען געמאכט אַ לאך פֿון דער מינע ביז ארויף אויבען. דורך דיעזען לאך איז געווען געצויגען אַ שווערע אייזערנע קייט, וועלכע פֿלעגט ארויפֿשעפען קאסטענס מיט קוילען פון דער מינע. דיעזער לאך איז געווען ארומגעלעגט מיט גראבע קלעצער און ארומגעשלאגען מיט ברעטער. דאס איז געווען נאטהווענדיג, ווייל דיא קאסטענס מיט קוילען פֿלענען זיך אנשלאגען אן דער וואנד. ווען דיא וואנד זאל נישט געווען זיין געשיצט, וואלטען דיא קאסטענס אלע מאל אפגעריסען שטיקער שטיין און ערד פֿון דיא ווענט.

איין מאל, ווען דיא קייט האט ארויפֿגעשלעפט אַ קאסטען מיט קוילען, האט זיך דיא קייט צוריסען און דער לאך איז איינגעפֿאלען. האלץ, שטיינער, זאמד און קוילען זיינען געפֿאלען אויף אַ גרויסען הויפֿען מיט אַ שרעקליכען קראך.

דיא ארבייטער האבען גערעכענט, אַז עס איז אַ צופֿאל. דער אינושעניר אבער האט שמרענג אונטערזוכט דעם פֿאל און האט געפֿונען, אַז מען האט אונטערגעזען דיא קלעצער פֿון שאַכט. זיי זיינען ארויפֿגעפֿאלען אויפֿן קאסטען קוילען. דיא מאשין אויבען האט געשלעפט און דיא קייט האט זיך איבער- געריסען.

שפעטער מיט עטליכע טעג איז העררי נאך מיט עטליכע ארבייטער ארויפֿ- געפֿאהרען אויף דיא עלעקטערישע וואגאנעס אויבען. פֿלוצלונג איז דער וואגאן, אין וועלכען העררי איז געזעסען, אראפ פֿון דיא רעכסען. העררי מיט זיינע קא- סעראדען האבען זיך גערעטעט דורך אַ וואונדער.

מען האט אויסגעפֿונען, אַז אויף דיא רעלסען איז געלענען אן אייזערנער

נעהנטער עס איז געקומען דער מאג פֿון הערריס האכצייט, אַלץ מעהר אונגליקס פֿעלע האט פאסירט אין ניי אבערוויל, בעזאנדערס אין דיא אונטערשמע, נייעדע-דינסטע גאלערעען.

אין מאל, ווען דיא ארבייטער ווינען געגאנגען אין דער פֿריה צו דער ארבייט אין אַ נייער אונטערשמער, טיעפֿער גאלערעע, האבען זיי געפֿונען, אז דיא ברעטער און קלעצער, וועלכע האבען אונטערגעשפּאַרט דיא ווענט און דעם דאך פֿון דער נייער גאלערעע, ברענען.

ווען מען הייבט אן צו גראבען אַ נייעם טונעל אדער אַ נייע גאלערעע, מוז מען אונטערשפּאַרען דיא ווענט, בעזאנדערס אבער דעם דאך מיט ברעטער. דיא ברעטער ווערן אונטערגעשפּאַרט מיט גראבע קלעצער. מען מוז עס טהאן, ווייל אין דער נייער גאלערעע איז דער דאך נאך נישט גאנץ זיכער. עס קען אמאל אראפֿאלען אַ גרויסער שטיין אדער אַ גרויס שטיק קוילען פֿון עמליכע טאן און זאל דערהרגענען דיא ארבייטער.

וויא ערשטוינט זיינען געווען דאהער דיא ארבייטער, ווען זיי ווינען צונע-קומען צום נייען טונעל, וואו זיי האבען געכמען אַ גאנצען טאג געארבייטעט אום צו שיצען און צו בעווארענען דעם דאך, ווען זיי האבען דערוועהן, אז דער דאך איז אין גאנצען פֿערסטמאלעם. מען האט אונטערגעצונדען דיא ברעטער און דיא קלעצער און זיי האבען זיך לאנגזאם געברענט.

מען האט באלד געשיקט רופֿען דעם אינושעניר. ער איז געקומען און האט אלעם בעמראכט און אויסגעפֿאַרשט. ער איז זאגאר געגאנגען ביז צום ענדע פֿון'ס נייען טונעל און האט דארט געפֿונען אַ ברענענדען לאמפּ, מיט וועלכען מען האט אונטערגעצונדען דאס האלץ אין טונעל.

— וואס זאל דאס הייסען? האט געברומט דער קלוגער אינושעניר. אלעס איז געטהאן געווארען אזוי קלוג און אזוי געשיקט, אז עס איז מיר אַ יואנדער. פֿאַר וואס דאס גאנצע האלץ אין טונעל איז נישט פֿערברענט געווארען. מען האט אונטערגעצונדען דאס האלץ פונקט לעבען דיא לופֿט רעהרען. דער רויד איז ארויס דורך דיא ווענטילאציע־אנגס רעהרען און אין קאָהל סיטי האט מען איהם נישט געקענט פֿיהלען.

וויא עס ווייזט אבער אויס, האט מען איהם געשטערט אין זיין ארבייט. ער האט איבערגעלאזען דעם לאמפּ און איז אנטלאפֿען. מעגליך, אז ווען מען זאל איהם נישט געווען שטערן, וואלט ער אונטערגעצונדען דיא האלץ ארבייט אין אלע גאלערעען. ווען עס געראטה איהם, וואלט מען זיך אנגעצונדען דיא קוילען, דאן וואלט דיא גאנצע מינע, גאנץ ניי אבערוויל פֿערברענט געווארען.

דשיימס סטאר האט געהאט איבער וואס נאכצודענקען. פֿון אלע געפֿאה-רען, וועלכע דער ארבייטער אין אַ קוילען מינע איז אונטערווארפֿען, איז פֿייער דיא גרעכמע געפֿאהר. עס ווינען שוין פֿאַרגעקומען פֿעלע, ווען דיא קוילען אין אַ מינע האבען זיך אנגעצונדען. דאן האט מען געמוזט דינגען מויווענדער מענ-שען, זיי זאלען פֿערשיטען דיא מינע מיט ערד. עס ווינען פֿאַרגעקומען פֿעלע-

דאָס אויבען אין דער נרויסער העלער וועלט אלעס איז געווען שעהן, גוט, העל אין ליכטיג דארט אויבען.

— איך בין אבער גליקליך דא, אין דער פֿינסטערער מינע, האט ויא איהם אמאל געזאגט. איך בין גליקליך, ווען ארום מיר איז גאנץ פֿינסטער און איך קען ארומגעהן אין דער דונקעלער נאכט. מען מוז געוואוינט זיין צו דער פֿינסטער-ניס, מען מוז קענען דיא פֿינסטערניס. מען מוז פֿיהלען דיא פֿינסטערניס, וויא איך פֿיהל ויא, דאן האט מען ויא ליעב, דאן פֿערשמעהט מען ויא, דאן ווייסט מען, וואס פֿינסטערניס איז.

— האלטט דוא פֿערמאכט דיא אויגען, ווען דוא געהסט ארום אין דער פֿינסטערניס? האט העררי געפרעגט.

— ניין, העררי. ווען איך פֿערמאך דיא אויגען, זעה איך גאר ניס. איך מוז האלטען אפֿען דיא אויגען, דאן זעה איך וואונדער זאכען; דאן פֿערשמעה איך דעם אונטערשיעד פֿון איין פֿינסטערניס צום אנדערן. —

אזוי וויא מען האט אלעס אפגערעדט וועגען הערריס און געלליס האב-צייט, האט סיימאן און זיין פֿרוי געפֿונען פֿאר נעמהיג צו ערקלערן אלע ארביי-טער און אלע איינוואוינער אין קאָהל סיטי, אָז אין אַ מאנאט ארום וועט זיין דיא האכצייט. ער האט זאגאר שוין בעשטימט דעם טאג, ווען דיא האכצייט זאל זיין.

אלע ארבייטער האבען זעהר ליעב געהאט דעם אלטען סיימאן ווארד און זיין זוהן העררי און אלע זיינען געקומען איהם גראטולירען און ווינשען איהם גליק. דשעק רייען איז געווען דער ערשמער, וועלכער האט געוואונשען גליק הערריין און געלליין.

וויא מיר האבען שוין געזאגט, איז קאָהל סיטי געווען א שטאדט אונטער דער ערד, וויא יעדער אנדערע שטאדט אויף דער ערד. אין קאָהל סיטי זיינען שוין פֿארגעקומען פֿיעלע הייראטהעס צערעמאניען און אַ האכצייט איז דארט קיין נייעס ניט געווען. העררי ווארד אבער איז געווען דער הויפט אויפֿזעהר; געללי איז געווען פֿאר אלעמען אַ רעמעניש, ווייל קיינער האט ניט געוואוסט, ווער זיא איז. עס איז דאהער קיין וואונדער ניט געווען, וואס פֿון דיעזער האכצייט האט מען גערעדט מעהר, וויא פֿון יעדער אנדערע. עס האבען זיך געפֿונען אלטע ווייבער, וועלכע האבען גערעדט, געלאַכט און אויסגעפֿונען פֿעהלער אין געללי. — העררי ווארד וואלט געקענט געפֿינען אַ בעסערע פֿארטיע פֿאר זיך, האבען אייניגע געזאגט.

— ער וואלט געקענט הייראטהען דיא טאכטער פֿון אַ רייכען פֿארמער, האבען אנדערע איהם געמאכט אַ פֿארוואורף. וואס האט ער געראדע אויסגע-פֿונען אַ מעדעקען, וועלכע האט זאגאר קיין נאמען ניט. מען ווייס דאך זאגאר ניט, ווער זיא איז און וויא זיא הייסט.

דיא ארבייטען אין דער מינע זיינען אינטערדיגטען געגאנגען זייער וועג. יעדען טאג אבער האט זיך עפעס געמראפען אן אונאַנגענעהמליכקייט. וואס

ניש וויסען אַ ווארט פֿון דעם אלעס, וואס מיר האבען געמאכט און וואס מיר האבען גערעדט.

איך זעה, אַז עפעס פּרעסמ ויא. אַ שווערע געהיימיניס ליענט איהר אויפֿן הארצען. ווען זיא זאגט עס ניכ, וואהרשיינליך טאר זיא ניש זאגען אדער זיא קען ניש זאגען.

— זיי רהיג, העררי, מיר וועלען איהר גאר ניש זאגען. איך אליין וויל זיא ניש צווינגען, זיא זאל אונז עפעס זאגען.

אייניגע מינוטען האבען אלע געשוויגען. יעדער האט געפֿיהלט, אז מען האט דא אנגעריהרט אַ וואונד, וועלכע טהוט אלעמען וועה. דשייטס סטאר האט געפֿונען פֿאר געטהיג צו ענדערן דאס געשפרעך — צו רעדען פֿון עטוואס פֿרעה ליכערעס.

— אלזא, העררי, ווען, דענקסט דוא, וועלען מיר טאנצען אויף דיין האכ- צייט? האט ער פֿלוצלונג געפרעגט. האסט דוא שוין גערעדט מיט געללין?

העררי איז רויט געווארען און האט ניש געענטפֿערט אזוי שנעל.

— פֿרעגט מיין פֿאטער, האט ער ענדליך געשטאמעלט.

— וואס זאגט איהר, כיימאן? ווען וועלען מיר ביי אייך טאנצען?

— ביי מיר איז אלעס פֿערטיג, האט כיימאן געענטפֿערט. איך רעכען, אַז

אין אַ מאנאט ארום זאלען מיר טאכען דיא האכצייט. ווען דיא קינדער ליעבען ויך, וועל איך געוויס ניש זיין דאגעגען. — וואס זאגסט דוא, מעדש?

— איך זאג, אַז העררי דארף שוין הייראטהען, האט דיא אלטע מוטער

געזאגט. איך האב שוין אנגעגרייט פֿאר איהם צוויי צימער און דיא גאנצע ווירטה- שאפֿט, וועלכע איז געטהיג פֿאר א יונגע פֿאר פֿאלק.

זיי האבען נאך אוועקגערעדט אַ לאנגע צייט און האבען אפּגערעדט אלעס:

ווען דיא האכצייט זאל זיין, ווער עס זאל זיין דער בראַאט פֿיהרער און ווער עס זאל זיין אלס צייגען (עידות). — אזוי וויא געללי האט קיינע עלטערן, איז

געבליעבען, אז דער אינזשעניר זאל אננעהמען דיא שמעלע אלס איהר פֿאטער און ער זאל איבערגעבען דיא בראַאט צו העררי.

עס איז געווארען גאנץ שפעט אין דער נאכט, ווען מען איז זיך צוגאנגען.

יעדער האט זיך געמוזט לעגען שלאפֿען. מארגען פֿריה דארף מען אויפֿשטעהן צו דער ארבייט. אזא גרויס געשעפֿט, וויא אַ קוילען מינע טאר מען ניש לאזען

רוהען ניש איין מינוט.

דעם אנדערן טאג איז דיא ארבייט געגאנגען וויא געוועהנליך. עס האט

האט גאר ניש פּאסירט און דיא גרויסע מאשינען האבען ווייטער גערוישט און געארבייט. אזוי זיינען וויעדער פֿערגאנגען עטליכע טעג. העררי פֿלעגט זיך

זעהן זעהר אפֿט מיט געללין, פֿלעגט מיט איהר רעדען פֿון זייער האכצייט און וויא זיי וועלען זיך שפעטער בויען אַ ניי הויז לעבען זיין פֿאטער. זעהר אפֿט פֿלעגען זיי רעדען פֿון זייער רייווע דארט אויבען.

געללי איז געווען העכסט צופֿריעדען פֿון אלעס, וואס זיא האט געשען

זיי ווילען אונז פֿערטרייבען, אום זיי וואלען קענען נאנץ פֿריי אפטהאן זייערע דונקלע געשעפֿטען.

איך זעה יעצט, אָ דאס איז אויך ניט ריכטיג. איך זעה, אָ מען וויל צער-שמערן און פֿערניכטען דיא גאנצע מינע. — דאס איז עפעס אַ גאנץ אנדערער סארט פֿינד. ער האָט אונז, ער וויל זיך נוקם זיין אן אונז, ער איז אבער צו שוואַך אום ארויסצומרעמען פֿריי און אפֿען גענען אונז. ער טהוט עס אפֿ אלעס אין דער פֿינסטער, אין פֿערבארענעם.

איך זעה, אָ ער אליין איז אַ גוטער אינושעניר. ער איז אליין אַ קוילען גרעכער און קען דיעזע מינע בעסער פֿון אונז אלע. אַ בעווייז האט איהר, און וויפֿעל מיר זוכען איהם, קענען מיר איהם ניט געפֿינען. עס געפֿינען זיך געוויס נאך גאלערען און געהייסע וועגען אין דער מינע, פֿון וועלכע מיר ווייסען נאך גאר ניט.

נאך מיין מיינונג, איז ער אַ קאלטבלומיגער, איבערלעגטער מאַניאָק (וואהנזיניגער), וועלכער האט אין קאפֿ גור איין געדאנק — אונז צו פֿערניכטען. מעגליך, אָ מען האט איהם עפעס בעליידיגט און ער וויל זיך נוקם זיין. מעגליך, אָ דאס איז גלאַט אָזאָ קראַנקהייט, אָזאָ וואהנזיניק.

קינער האט איהם ניט געענטפֿערט. וואס האבען דיא צוויי יונגע לייט, העררי און דשעק, געקענט ענטפֿערן דארויף?

זיי האבען גערעדט נאך אייניגע צייט און זיינען צוריקגעגאנגען קיין קאָהל סיטי. דעמזעלבען אבענד, ווען אלע זיינען געשלאפֿען, זיינען געוועסען אין סימאן ווארדס צימער דער אינושעניר, סימאן ווארד, העררי און דיא אלטע מעדוש. זיי האבען גערעדט וועגען דעם אונבעקאנטען פֿינד. דשיימס סטאַר האט זיך געהאלטען פֿעסט, און אן ארכייטער פֿון דער מינע, וועלכען מען האט עפעס בעליידיגט, טהוט עס אלעס, ער וויל זיך נוקם זיין אן זיי.

— קענט איהר זיך ניט דערמאנען, הערר סימאן, אויב איהר האט זיך ניט אמאל געקריעגט מיט אן ארכייטער אין דארטשארט פֿיט? האט ניט אייער פֿרוי זיך געקריעגט מיט איינעם? פֿיעללייכט האט איהר אזוי אַ פֿינד, וועלכער זאל וועלען זיך נוקם זיין אן אייך?

סימאן ווארד האט פֿערצויגען מיט דיא אַקסלען.

— איהר קענט מיר, הערר סטאַר. איך קריעג מיר מיט קיינעם ניט, האט ער געענטפֿערט. איך טרעט יעדען ארויס פֿון'ס וועג. איך האב קיינעם ניט בעליידיגט און מיט קיינעם זיך ניט געקריעגט. מיין אלטע געהט אויך צו קיינעם ניט און קריעגט זיך מיט קיינעם ניט.

— אַך, ווען נעללי זאל וועלען רעדען! האט ענדליך אויסגערופֿען דער אינושעניר.

— לאַזט צורוה מיין ארימע נעללי! האט העררי געבעטען. זיא איז אזוי אויך עפעס אונרוהיג זייט אַ געוויסע צייט. זיא איז נעבעך בלייך געווארען און אַז ניט אזוי פֿרעהליך, וניא פֿריהער. איך בעט אייך, הערר סטאַר. אָ זיא זאל

הייט פֿון ניי אבערוויל און זיינען גענאנגען צום קעטרין לייק. זיי האבען זיך אנגעהאן אין הויכע נומי שמיוועל און זיינען געקראכען אין דער בלאמע, ביז זיי זיינען צוגעקומען צום ארט, וואו דער באדען האט זיך אראפגעלאזען.

דער אינושעניר האט דיעזעס מאל גוט אויסגעמאסטען דיא מינע און דעם זעע. יעצט האט ער שוין געקענט זאגען גענוי, וואו עס קומט אויס דער ארט אין לייק, וועלכער איז פונקט געגען דער מינע.

ווען זיי האבען עס אויסגעפֿונען אַקוראַט, האט דשיימס סטאר אוועקגע- שאַרט דיא בלאמע און האט ערשט דערזעהן, וואס מען האט געטהאן. דער שמיין, וועלכער איז געלעגען אויפֿין באדען פֿון לייק, איז געווען דורכגעלע- כערט, וויא אַ זיפ. עס איז געווען דיימליך, אַז מען האט געבויערט פֿון אונטען, פֿון דער מינע, ניט פֿון אויבען פֿון וואסער. ער האט עס דערקענט אן דיא לע- כער — אויבען זיינען זיי געווען גאנץ דין, וואס טיעפֿער אבער זיינען זיי געווא- רען אלץ ברייטער און ברייטער.

— יעצט איז עס פֿאַר מיר קלאַר, וויא דער מאַג, אַז דאס האבען געטהאן מענשען הענד, האט ענדליך דשיימס סטאַר געזאגט. מען האט ניט געמיינט צו פֿערטרענקען דיא מינע. מען האט גערעכענט נאר עפעס אנדערש. מען האט געוואלט, אַז דאס גאנצע געוועלב איבער קאַהל סיטי זאל מיט אמאל איינפֿאלען. דיא לעכער אין שמיין געהן גלייך אין דיא זיילען, וועלכע האלטען אויף זיך דאס געוועלב. מען האט גערעכענט, אַז ווען דיא זיילען וועלען זיך אנפֿילען מיט וואסער, וועלען זיי ניט אויסהאלטען. זיי וועלען אומפֿאלען און אלעס וועט אומ- פֿאלען מיט זיי.

העררי ווארד האט געשאקעלט טרויעריג מיטן קאפ. ער האט געזעהן, אַז דער אינושעניר האט רעכט. ער האט ערשט יעצט אנגעהויבען צו פֿערשמעהן, אין וואס פֿאַר אַ געפֿאהר זיי געפֿינען זיך נאך יעצט. עס איז נאך זייער גליק, וואס זיי האבען זיך געחאַפט אזוי פֿריה און זיי ווייסען, וואו דיא געפֿאהר ליענט. יעצט, ווען זיי ווייסען עס, וועט שוין דער אינושעניר געפֿינען אַ מיפעל, וויא אזוי עס צו פֿערהימען.

— וואס פֿאַר אן אינטערעס זאלען האבען דיא מענשען, וואס מהוען עס? האט העררי ענדליך געפֿרעגט. צו וואס זאלען זיי עס טהאן?

— דאס איז אַ רעמעניש, וועלכעס איך קען מיר אויף קיין פֿאַל ניט ער- קלערן, האט דער אינושעניר געענטפֿערט. איך האב אנפֿאנגס געמראַכט, אז דאס זיינען אַ באנדע רויבער און מערדער, וועלכע בעהאלטען זיך אין דער מינע. — איך האב מיך יעצט איבערצייגט, אַז דאס קען ניט זיין. אין אַ צייט פֿון פֿיער יאהר וואלט מען געהערט פֿון זיי, מען וואלט זיי געוויס געחאַפט. מען וואלט וועניגסטענס גערעדט פֿון זיי, געשריעבען אין דיא צייטונגען. אלע שוויי- גען מען הערט ניט פֿון קיין רויבער.

איך האב שפעטער גערעכענט, אַז אַ באנדע שמוגלער אדער פֿאַלש מינע- לער — טענשען, וועלכע מאכען פֿאַלש געלד — האט זיך בעזעצט אין דער מינע.

זיינען אויף אונז בייו, וואס מיר וויינען געקומען זיי שמערן אין זייער שמילער, פֿינסטערער וואינונג. זיי ווילען עס אונז פֿערמרייבען פֿון דאנען.

— גייסטער? גייסטער? — ניין, סייטאן, דאס וויינען קיינע גייסטער, דאס וויינען מענטשען.

— וואס זאלען מיר אלזא טהאן? האט דער אלטער אויפֿזעהר געפֿרעגט.

— מיר דארפֿען קיינעם ניט זאגען דערפֿון, מיר מוזען אבער שמילערהייט זוכען און פֿארשען, ביז מיר וועלען אויסגעפֿינען, ווער עס וויינען אונזערע גע- היימיספֿאלע פֿיינד.

— זוכען, פֿארשען, שפֿירען, האט געברומט דער אלטער מאן. מיר זוכען שוין זייט פֿיער יאהר? וואס האבען מיר דען אויסגעפֿונען?

דשיימס סמאר האט נאך גערעדט מיט העררי ווארד און מיט דשעק רייען און האט זיי געבעטען, אז זיי זאלען זיך גוט צוקוקען צו יעדער זאך, וואס קומט פֿאר אין דער מינע. דאס בעסטע וואלט געווען, ווען זיי זאלען קענען ארומגעהן ביי נאכט, ווען דיא עלעקטערישע לאמפען ווערן אויסגעלאשען, און פֿארשען, וואס עס קומט פֿאר אין דער מינע.

נעללי האט פֿון דיעזע זאלע בעראטהונגען ניט געוואוסט, איהר האט מען דערזעהלמ, אז דער זעע מאַלקאַלם איז פֿלוצלונג וואהניניג געווארען און האט געוואלט פֿערטרענקען דיא מינע. ער איז אבער באלד געקומען צו זיך און איז צוריקגעגאנגען אין זיינע ברעגעס.

ווער עס האט זיך גוט צוגעקוקט צו נעללין, זייט זיא איז צוריקגעקומען פֿון איהר רייווע, דער האט געקענט בעמערקען, אז דאס מעדען האט זיך זעהר פֿיעל פֿערענדערט. זיא איז געווארען שמילער, רעהיגער און טרויעריגער. זיא פֿלעגט נאך העלפען דיא אלטע מעדש אין איהרע הויז ארבייטען מיט פֿערנגינען; זיא פֿלעגט אבער ניט זיין מעהר אזוי פֿרעהליך, אזוי לוסטיג, וויא פֿריהער.

עס איז געווען דיימליך, אז דאס יונגע מעדען האט עפעס שווערע זארגען, וועלכע זיא קען קיינעם ניט זאגען.

אין א פֿאר מעג שפעטער האט דשיימס סמאר געשיקט רופֿען העררי ווארד און האט איהם געזאגט:

— איך זעה דאך, אז דא אין דער מינע האבען מיר גאר ניט אויסגעפֿונען. לאמיר זעהן, וואס עס טהוט זיך דארט אויבען אין קעמרין לייק. ביז אהער הא- בען מיר געהאט שעהנעם וועטער. עס איז זומער און עס האט שוין לאנג ניט גערעגענט. וואס וועלען מיר טהאן. ווען עס וועט קומען דער הערבסט (אָסיען) און עס וועט אנהייבען צו רעגענען? מיר קענען דאך דאסאלס האבען אלע מאג א פֿערפֿלייצונג?

— גוט! איך געה מיט אייך, האט העררי געזאגט.

זיי האבען אפגערעדט, אז זיי זאלען מיטגעהמען דשעק רייען און זאלען געהן שמילערהייט אויספֿארשען דעם קעמרין לייק.

דעם אנדערן מאג גאנץ פֿריה וויינען אלע רריי ארויסגעגאנגען שמילע- רעך.

וואלט זיך דער נאנצער קעמערין לייק אריינגענאכען אין ניי אבערוויל. דאן וואלט זיך נים איין מענש נים גערעמעט. דאן וואלטען זיי אלע דערטרונקען געווארען. דאן וואלט דאס אונגליק געווען אַ שרעקריכעם.

דשיימס סטאר איז געווען אויסער זיך. ער האט נים געשלאפען דיא נאנצע נאכט און האט אַלץ געקלערט, פֿון וואנען עס האט זיך גענומען, וואס פֿון אַ מהייל פֿון'ס לייק קעמערין איז דאס וואסער אזוי פלוצלונג פֿערשוואונדען געווארען. ער האט אויף קיין פֿאל נים געקענט צוגעבען, אָ דאס איז אַ בלויער צופֿאַל. — דאס האט אַ מענש געטהאן, האט ער געזאגט צו זיך אליין. דאס האט געטהאן איינער, וועלכער איז נום בעקאנט מיט דער מינע. ער האט געוואלט פֿערטרינקען דיא מינע. עס איז אבער נים געלונגען. ער האט שלעכט אויסגע-רעכענט. ער האט גערעכענט, אָ דאס נאנצע וואסער פֿון לייק קעמערין וועט מיט אמאל זיך אראפלאוען און וועט פֿערטרינקען דיא נאנצע מינע. דאס בערגעל אין לייק קעמערין, וועלכעס צומהיילט דעם נאנצען זעע אויף צוויי מהיילע, האט גערעמעט דיא מינע. — וואס וועט ווייטער זיין?

עס זיינען אזוי פֿערנאנגען אייניגע מענ, אין וועלכע דער אינושעניר האט נים גערוהט און נים געלעבט. ער האט געפֿארשט, געקלערט און געטראכט, ווער איז דיעוער געהיימניפֿאלער, וועלכער וויל אזוי פֿערניכטען דיא נייע מינע? — פֿאַר וואס מהוט ער עס? וואס פֿאַר אַ צוועק האט ער דערביי?

איין מאל איז ער אזוי געזעכען מיט סיימאן ווארד פֿאַר דער מהיר פֿון זייער הויז. זיי האבען גערעדט פֿון דעם לעצטען פֿערפֿליצונג אין דער מינע בע- — ווייכט איהר, סיימאן, אָ דיא לעצטע פֿערפֿליצונג אין דער מינע בע- אונרוהיגט מיך? האט דשיימס סטאר פלוצלונג געזאגט.

— איך מיין, אָ עס איז אַ נאגץ געוועהנליכער צופֿאַל, האט סיימאן גע-ענטפֿערט. אַ פֿישער איז געפֿאהרען אויף אַ שיפֿעל אין לייק קעמערין, ער האט זיך צופֿעליגער ווייזע אנגעשפֿאַרט מיט זיין רודער אָ אַ שוואכער שמעלע אין לייק און האט געמאכט אַ לאך אין דער ערד. דאס וואסער איז דורך דיעוען לאך איינגערונגען אין דער מינע.

— ניין, סיימאן! דאס איז קיין צופֿאַל. דיעועלכע מענשען, וועלכע האבען אזוי אמאל פֿערשפֿאַרט אין דער מינע; דיעועלכע אונבעקאנטע, וועלכע האבען מיט אייניגע יאהר צוריק געטהאן אלעס מענליכע, זיי זאלען אזוי שמערן אין אונזער ארביים — דיעועלכע אונבעקאנטע האבען געוואלט מיט איין מאל פֿער-ניכטען אונזער נאנצע ארביים.

— פֿאַר וואס האבען זיי געשווינען ביז אהער? האט דער אלטער סיימאן געפֿרעגט.

— איך ווייס עס נים. איך פֿערשמעה עס נים. איך בין אבער זיכער, אָ מיר האבען ערגעץ אַ געפֿעהרליכען פֿיינד, וועלכער וויל אזוי פֿערניכטען.

— נאך אייערע רייה, הערר דשיימס סטאר, קען איך שוין גלויבען דשעק רייען, וועלכער זאגט, אָ אין דער מינע האלטען זיך אויף נייטמער, וועלכע

געקוקט, האט מען געזעהן, אז דער לייק מאלקאלס איז ווירקליך העכער געווא-
רען מיט עטליכע פֿוס. דאס וואסער האט אביסעל אפגעוואשען דיא הייזער פֿון
קאהל סימי און איז ערגעץ פֿערשוואונדען געווארען. מעגליך, אז דער מאלקאלס
לייק האט ערגעץ אן אויסגאנג אין מעער. דאס וואסער איז אפגעלאפֿען דורך
דיזען אויסגאנג. מעגליך, אז ערגעץ טיעף אין דער ערד געפֿינט זיך נאך ערגעץ
א טיעפֿער גרוב, וואו דאס וואסער האט זיך אנגעזאמעלט.

— וואו געהט מען יעצט דעם אינזשעניר? האט געברומט דער אלטער
סיימאן. מען מוז דאך וויסען, פֿון וואנען דאס וואסער האט זיך גענומען. עס איז
גוט, וואס עס איז געשעהן אין דער צייט, ווען דיא עלעקטערישע לאמפען ברע-
נען און מיר האבען געזעהן, וואס עס טהוט זיך. וואס וואלט געווען, ווען דאס
זאל געווען געשעהן ביי נאכט, ווען דיא עלעקטערישע לאמפען זיינען פֿעראלשען
און אלע שלאפֿען?

א גאנצען טאג האט מען שוין ניט געארבייט. מען איז ארומגעגאנגען
זוכען, וואו דאס וואסער איז אהינגעקומען און פֿון וואנען עס האט זיך גענומען.
אלע זיינען געווען אונרוהיג און בעזארגט.

אין דיא קוילען מינען מאכען זיך אמאל אזעלכע אונגליקס פֿעלע. פֿלוצ-
לונג רייכט זיך אריין א טייך און פֿערטרינקט דיא גאנצע מינע. אין אזא פֿאל
ווערן דערטרונקען פֿיעל מענשען. אמאל מאכט זיך, אז מען מוז אויפגעבען דיא
גאנצע מינע. דאס וואסער ווערט צו שמאק. מען קען מעהר צו דער מינע ניט
צוקומען.

אזוי וויא זיי זיינען אזוי געשמאנען און גערעדט, געטראכט און געקלערט
פֿון דיזען זאנדערבארען פֿאל, זיינען אנגעלאפֿען דשיימס סטאר. העררי ווארד,
נעללי און דשעק רייען. זיי זיינען געווען אונרוהיג און אויפגערגעט. זיי האבען
דערהערט מיט פֿרייד און ענטיציקען, אז עס האט דער מינע גאר ניט געשאדעט,
אז אלעס איז אין ארדנונג און דיא ארבייטער זיינען אפגעקומען מיטן שרעק.
זיי האבען ערשט דערזעהלט, פֿון וואנען דאס וואסער איז געקומען. דער
באדען פֿיץ זעט לייק קעטרין האט זיך אראפגעלאזען און דאס וואסער האט זיך
אריינגעזאסען אין דער מינע.

בארד זיינען אנגעלאפֿען מענשען פֿון אבערוויל און פֿון דיא פֿארטס ארום
זעהן, וואס עס האט פֿאסירט אין קאהל סימי. פֿיעלע האבען געהאט פֿריינד,
אנפֿערוואונדעטע און בעקאנטע אין קאהל סימי. אלע האבען דערזעהלט דאס
גרויסע וואונדער, אז פֿון לייק קעטרין איז דאס וואסער פֿלוצלונג פֿערשוואונדען,
אבער נור פֿון איין ארט, פֿון דער זייט, וועלכע איז נאהענט צו ניי אבערוויל.
פֿון דער אנדערער זייט אבער איז דאס וואסער געבליעבען אויפֿן ארט און האט
זיך ניט געריהרט.

וויא עס ווייזט אויס, איז דער באדען פֿון קעטרין לייק ניט גלייך. עס גע-
פינט זיך אין דער מיט א בערגעל דיזעזער בערגעל האט גערעטעט קאהל סימי
און דיא מינע פֿון ניי אבערוויל. ווען עס זאל ניט געווען זיין דיזעזעס בערגעל,

ער האט ארויסגעקוקט דורכן פֿענסטער און האט געזעהן, וואס פֿאר א שרעק און וואס פֿאר אונארדנונג עס העררשט אין דער גאנצער מינע. מענער, פֿרויען און קינדער האבען געוויינט, געשריען, געבראכען דיא הענד און געלאפֿען זיך רעמען אין דיא העכערע גאלערעען.

סיימאן ווארד האט א קוק געטהאן אויפֿן זעה, לייק מאלקאלם. דאס ווא-סער האט נאך אלץ גערוישט און געקאכט. אייניגע נאכען פֿון קאהל סימי זיינען שוין געווען בעדעקט מיט וואסער, ווייטער אבער איז דאס וואסער ניט געגאנגען. — האלמ! שטעהט, פֿריינדע! לויפט ניט! שרעקט אייך ניט! דיא גע-פֿאהר איז פֿאראיבער, האט ער אנגעהויבען צו שרייען צו דיא ארבייטער און דיא איינוואוינער פֿון קאהל סימי. — איבערלעגט אייך, וואס איהר טהוט. ווען דאס וואסער זאל קומען ערגעץ פֿון'ס מעער, וועט אייער אנטלויפֿען ניט העלפֿען, ווייל דאס וואסער קומט אן פֿון אויבען. איך זעה אבער, אָ דאס וואסער איז אנגעקומען ערגעץ פֿון אונטען. עס איז געבליעכען שטעהן, עס וועט שוין מעהר ניט געהן.

דיא ארבייטער זיינען געבליעכען שטעהן א פֿאר מינוט און האבען זיך אומגעקוקט. דאס וואסער איז ווירקליך געבליעכען שטעהן אויף איין ארט און איז מעהר ניט צוגעקומען.

— עס זיינען נאך דא פֿיעלע ארבייטער אונטען אין דיא גאלערעען! האט פֿלוצלונג אויסגעשריען א פֿרויען-שטימע מיט א געוויין. — מיין האן ארבייט היינט אויך אונטען.

— בערוהיגט אייך! האט סיימאן געבעמען. וויי איך זעה, איז דאס וואסער געשטיענען ניט שטארק הויך. נאך מיין רעכנונג איז דאס וואסער אין דיא אונטערע גאלערעען ניט העכער, וויא ביו אין דיא קניע. דיא ארבייטער קענען זיך זעהן לייכט רעמען.

צו ביסלעכווייס האבען זיך דיא ארבייטער בערוהיגט, סיימאן ווארד איז אראפגעגאנגען פֿון'ס צווייטען שטאק פֿון זיין הויז, איז געגאנגען אין וואסער און האט צוריקגעבראכט דיא ארבייטער אין קאהל סימי. דיא פֿרויען האבען זיך אניעדערגעשטעלט אין א גאס, וואוהין דאס וואסער איז נאך ניט צוגעקומען און האבען זיך צונויפֿגעדרענגט צוזאמען, וויא א הערדע לעמער, ווען זיי דערזעהן א וואלף. דיא מענער אבער האבען זיך גענומען צו דער ארבייט. זיי זיינען געלאפֿען אין דיא אונטערסטע גאלערעען זעהן, וואס עס מאכען דארט דיא ארבייטער.

וויא גליקליך זיינען זיי געווען, ווען זיי האבען דערזעהן, אָ דער אלטער ווארד האט רעכט געהאט. אין דיא אונטערשטע גאלערעען איז ווירקליך אנגע-לאפֿען וואסער, עס איז אבער געווען ניט טיעף און עס האט קיינעם ניט געשא-דעט. דיא ארבייטער האבען זיך אביסעל פֿערנעצט דיא פֿיס, ניט מעהר. וואס איז געווען דיא ארוואכע דערפֿון, וואס דאס וואסער איז ווייטער ניט געשטיענען, האט מען דערנוייל ניט געקענט וויסען. ווען מען האט זיך גוט ארום-

קומען פֿאר נאכט אדער ביי נאכט און האבען אפגעגעסען וייער מיטאג אליין. נאכן עסען האט דער אלטער מאן פֿעררויכט ויין פייפ און האט זיך גע- זעצט פֿאר דער טהיר רעדען מיט ויין פֿרוי פֿון „ווייערע קינדער“, העררי און נעללי. זיי האבען גערעדט, וויא אזוי זיי וועלען איינריכטען דיא האכצייט, וויא זיי וועלען צונויפֿרופֿען אלע ארבייטער פֿון קאָהל סימי; וויא דעם טאג וועלען זיי קיינעם ניט לאזען ארבייטען. עס וועט פֿליעסען ביער אין אלע גאסען; אלע וועלען פֿרעהליך ויין, אלע וועלען גליקליך ויין.

אזוי וויא אין קאָהל סימי איז געווען אַ קירכע און אַ גייסטליכער, וועלען זיי ניט דארפֿען פֿאהרען ארויף אויבען, „אויפֿן גראו“. דיא האכצייט וועט ויין אין דער קירכע אין קאָהל סימי. זיי וועלען איינלארען פֿיעלע געסט פֿון אויבען אויף דיעזע גלענצענדע האכצייט.

דיא אלטע ליים זיינען געווען גליקליך. ענדליך האבען זיי דערלעבט דיא האכצייט פֿון וייער איינציגען זעהן. ווער נעללי איז, האט זיי וועניג געקומערט. זיא איז אַ גוטעס, שענהעס און קלוגעס מעדכען, דאס איז פֿאר זיי גענוג. זיי דארפֿען ניט קיין יחוס. זיי ווילען ניט וויסען, ווער איהרע עלטערן זיינען. פֿלוצלונג האבען זיי דערהערט אן אונגעוועהנליכען גערויש. עס האט זיך זיי אויסגעווייעזען, אַז אַ שרעקליכער טייך האט מיט אמאל אויסגעגאסען אלע זיינע וואסערן אין דער מינע.

סיימאן ווארד און ויין פֿרוי זיינען אויפֿגעשפרונגען, וויא דיא אפגעבריהטע און האבען זיך אנגעהויבען אומצוקוקען אין אלע וויסען. סיימאנס וואינונג איז געווען ניט ווייט פֿון דעם זעע (אוייערא) מאַלאַקאַלם. ווען ער האט אַ קוק געטהאן אויפֿן לייק מאַלאַקאַלם, האבען זיך איהם אויפֿגעשמעלט דיא האר אויפֿן קאפּ. אַזא וואונדער האט ער נאך קיין מאל ניט געזעהן.

דער טייך מאַלאַקאַלם פֿלעגט שמענדיג זיין שטיל און רוהיג. יעצט אבער האט ער אנגעהויבען צו רוישען און צו קאכען. עס האבען זיך אויפֿגעהויבען שרעקליכע וועללען, וויא אויפֿן מעער אין דער צייט פֿון אַ שמורם. דער מאַל-קאַלם לייק איז געווארען אַליץ העכער און העכער. דיא כוואַליעס זיינען געווארען אַליץ ווילדער און שמארקער. זיי האבען זיך שוין מעהר ניט איינגעהאלטען אין דיא ברעגעס. זיי האבען אנגעהויבען אריבער צו שפּרינגען איבער דיא ברעגעס און לויפֿען ביו אין קאָהל סימי.

איידער סיימאן ווארד האט נאך צייט געהאט זיך אומצוקוקען, איידער ער האט זיך געקענט איבערלעגען, איז שוין דאס וואסער געווען לעבען ויין הויז. אין שרעק און אין איילעניש האט ער אנגעחאפּט זיין פֿרוי ביי דער האנד און איז מיט איהר ארויפֿגעלאפֿען אויפֿן צווייטען שמאק, דארט וואו הערריס צימער איז געווען. ער האט אויפֿגעריסען דיא פֿענסטער, זעהן וואס ווייטער וועט זיין. אין דיעזער מינוט אבער האט ער דערהערט געשרייען און געוואלדען פֿון אלע וויסען.

— וואסער! רעטעט! מיר ווערן דערטרונקען! רעטעט! צו הילף!

אויף אַ בערנעל זעהן, וואס עס איז געשעהן. פֿאַר וויערע אויגען האט זיך פֿאַר-
געשמעלט א זאנדערבארעם בילד.

דאס וואסער אין לייק קעטרין האט אנגעהויבען קלענער צו ווערן און צו
פֿערשווינדען. אין אַ פֿאַר מינוטען איז דער דאספֿך באַאַט געבליעבען שטעהן
אויפֿן גרונד. אונטער איהם איז שוין קיין וואסער ניט געווען.

אויף דיא ברעגעס פֿון זעע וויינען געשמאַנען זעהר פֿיעל מענשען, אלע
האבען געזעהן דיעזע זעלמענע ערשיינונג און האבען ניט געוואוסט, וואס דא
קומט פֿאַר. אין דער ערשטער מינוט וויינען זיי געווען ערשטוינט און איבער-
ראַשט; באלד אבער האבען זיי אנגעהויבען צו שרייען און צו ליארמען. זיי
האבען געמיינט, אַז דיא וועלט געהט שוין אונטער.

דשיינט סטאַר איז אויך דיא ערשטע פֿאַר מינוט געשמאַנען, וויא פֿער-
שטיינערט. פֿלוצלונג האט ער זיך אַ האַפֿ געטהאן ביים קאפֿ און האט אויסגע-
רופֿען ניט מיט זיין קול.

— מינע פֿריינד! לאמיר לויפֿען אהיים! נאט זאל זיך דערבארמען אויף
ניי אבערוויל! איך האב מורא, אז אונזער מיה, אונזער ארבייט און אונזערע
פֿריינד וויינען פֿערנאסען מיט דיא וואסערן פֿון לייק קעטרין.

20 מעס קאַפּיטעל.

מען זוכט צו פֿערניכטען דיא מינע.

דיא ארבייטען אין דער ניי אבערוויל מינע וויינען דיעזען מאג גענאננען
וויא געווענהליך. דא וויינען געשמאַנען ארבייטער מיט ברעכאייזען אין דיא
הענד און האבען געריסען שטיקער קוילען פֿון דיא ווענט; דארט האבען גע-
קנאקט דיא דינאַמיט פֿאַרמאַנען און האבען ארויסגעריסען גאנצע שטיקער
שטיין, זאַמד און קוילען; ווייטער וויינען געשמאַנען ארבייטער און האבען גע-
בויערט דעם הארטען שטיין. זיי האבען געעפֿענט אַ נייעם טונעל, אַ נייעם וועג
אין דער מינע.

פֿון אלע ווייטען האט מען געהערט אַ ליארם, אַ געשריי, אַ געקלאַפֿעריי,
אַ געשטויסעריי. דיא מאשינען האבען געקרעכצט, דיא רעדער האבען זיך גע-
דרעהט און גערוישט. דיא ווענטילאַמאַרען האבען ארויסגעטריעבען דיא אלמע,
פֿערדארבענע לופֿט און האבען צוגעבראכט פֿרישע, ריינע לופֿט. דיא וואגאנעס,
געטריעבען פֿון אַן עלעקטערישער קראַפֿט, האבען ארויפֿגעשלעפט דיא קוילען
פֿון דיא אונטערסטע טונעלען אויבען אין גרויסען לאגער.

דיא גרויסע און שטארקע עלעקטערישע לאמפען האבען בעלייכטעט דיא
נאסען פֿון דער נייער שטארם, קאָהל סיטי. אלעס האט געלעכט אונטען מיטען
אין דער ערד, אלעס האט זיך גערוהרט, אלעס האט געארבייט, אַלעס איז געווען
אין פֿולער מהעמיגקייט.

סייטאן ווארד און מעדש האבען ערווארמעט היינט וויערע געסט, דעם
אינושעניר, העררי און נעללי. זיי האבען אבער געוואוסט, אַז זיי וועלען ערשט

זיך אויסגעווייעזען, און נעללי קען דעם אלטען מאן, און צווישען נעללי און דיעזען
 זאנדערבארען אלטען מוז עפעס זיין א געהיימע צוואמענהאנג.
 — אך, איין מינוט אַללוויסענהייט! האט ער אויסגערוּפֿען. וויא ווערט מען
 אויף איין איינציגע מינוט א נביא, א פראפֿעט, מען זאל קענען זעהן אונטער
 דעם פֿארהאנג, וועלכער פֿערדעקט פֿון אונזערע אויגען דיא פֿערגאנגענהייט און
 דיא צוקונפֿט!

נעללי איז געזעסען מיט, נאכלעסיג, טרויעריג און פֿערטראכט. זיא האט
 מעהר ניט געקוקט אויף דיא געגענד ארום, האט זיך מעהר ניט געוואונדערט,
 ווען זיא האט דערזעהן א שעהנעם בוים, אדער א שעהנעם טייך. זיא האט זיך
 מעהר ניט געקימערט אום אלעס, וואס איז פֿארגעקומען ארום איהר.
 דיא צייט איז אזוי פֿערגאנגען זעהר לאנגווייליג, ביז זיי זיינען צוגעקומען
 קיין קאלאָנאָראָ. פֿון דארטען האבען זיי גערעכענט צו געהן צו פֿוס קיין ניי
 אבערוויל. דא האבען זיי זיך אקע שוין געפֿיהלט, וויא אין דער היים. דא איז
 זיי שוין אלעס געווען בעקאנט.

העררי האט גענומען נעללין ביי דער האנד און האט זיא געפֿיהרט אויף
 דער ברייטער גאס, וועלכע האט געפֿיהרט קיין ניי אבערוויל. ווען זיי זיינען
 אוועקגעגאנגען אביסעל ווייטער פֿון דיא איבעריגע, האט זיא העררי געפֿרעגט:
 — ליעבע נעללי, מיר געהן יעצט צוריק אהיים; מיר געהן יעצט צוריק
 אין דער אלטער, פֿינסטערע מינע, וואו מען ווייס נור פֿון ארבייט און ארבייט.
 נעללי, זאג מיר יעצט, געפֿעלט דיר אלעס, וואס דוא האסט געזעהן אין דיעזער
 נייער וועלט פֿון ליכט, גרינע גראזען און בלומען? וועסט דוא ניט בעדויערן,
 וואס דוא ווארפֿסט זיי אָוועק און געהסט צוריק אין דער פֿינסטערער מינע?
 — עס געפֿעלט מיר אלעס זעהר גוט, העררי, האט נעללי געענטפֿערט
 רעהיג און דענאך וויל איך גערן צוריקגעהן אין דער מינע. דאס ליכט איז גוט,
 דאס ליכט איז שעהן, אבער דארט אונטען איז אויך גוט. דארט אונטען בין איך
 גליקליך.

— נעללי! האט העררי געזאגט מיט א ווייכער, מילדער שטימע פֿול
 ריהרונג. — נעללי! ווילסט דוא זיין פֿעראייניגט מיט מיר אויפֿין גאנצען לעבען?
 ווילסט דוא זיין מיניע — מיניע אויף אייביג? —
 — יא, העררי, ווען איך זאל נור וויסען, און איך וועל דיך קענען גליקליך
 מאכען —

נעללי האט געוואלט נאך עפעס רעדען. פֿלוצלונג איז אבער עפעס גע-
 שעהן, וועלכעס האט אלעמען איבערראשט.
 דער דאמפֿ באַפֿט, וועלכער איז געשטאנען אין לייק קעטרין, האט פֿלוצ-
 אנגעהויבען צו טאנצען און צו צימערן. דאס וואסער אין זע (אָזיעראָ) האט
 זיך אנגעהויבען צו דרעהן און צו קאכען. מען האט געהערט געשרייען און גע-
 וואלדען פֿון אלע ווימען.

דשייטס סטאַר, העררי ווארד, נעללי און דשעק רייען זיינען ארויפֿגעלאפֿען

האט אנגעהויבען צו ווערן אונרוהיג. דשיימס סטאר האט עס בעמערקט און האט אנגעהויבען זיא צו בעאבאכטען נאך שארפער און נאך שמרענגער.

— וואס זאל עס ויין, וואס זיא איז געווארען אוי טרויעריג און האט זיך אזוי פערטראכט, ווען זיא האט בעמערקט, אז מיר קומען צו נעהנטער צו ניי אבערוויל? האט זיך אליין געפערענט דשיימס סטאר. זאל עס איהר זיין אונאנגענעהם צוריק צו פאהרען אין דער פֿינכטערער מינע? האט זיא זיך עפעס דערמאנט? איז זיא דא אמאל געווען? האט זיא דערקענט דיא געגענד?

קיינער האט איהם נים געקענט ענטפערן אויף דיעזע פראגען.

אין איין ארט, וואו דער וועג איז געווען גאנץ שמאל און דיא בערג פֿון ביידע זיימען זיינען געווען בעוואקסען מיט וואלד, האט דשיימס סטאר דערזעהן אויף איינעם פֿון דיא בערג אַ זאנדערבארע געשמאלט. אן אלטער, איינגעדארטער, איינגעהויקערטער און איינגעשרומפענער מאן מיט אַ בינעל ווייכע האר אויפֿן שטערן און אויפֿן נאקען איז געשמאנען אויפֿן בערגעל אנגעשפארט אן אַ בוים און האט זיי בעטראכט.

דיעזע געשמאלט האט איבערראשט דעם קלוגען און געלערנטען אינזשיענער. זייט ער לעבט האט ער נאך אזא זאנדערבארע און אזא שמרענגע געשמאלט נים געזעהן. דיא געשמאלט האט געקוקט אויף זיי, זייט דיא קארעטע האט זיך געוויזען אויפֿן וועג צווישען דיא בערגלעך. דער אלטער מאן איז געשמאנען לעבען אַ בוים, זיינע אויגען האבען געברענט, וויא צוויי פֿייערן, זיינע הענט האבען זיך צונויפֿגעלענעט אין צוויי שוואַכע, אבער דראָהענדע פֿויסמען און זיין געזיכט האט אויסגעדריקט האס, צארן און פֿעראכטונג.

— ווער זאל זיין דיעזער אלטער? וויא קומט ער אהער? פֿון וואנען קומט ער אהער? האט זיך געפֿרענט דשיימס סטאר.

ווען דיא קארעטע איז צוגעקומען גאנץ נאהענט צו איהם, האט געללי פלוצלונג אויפֿגעהויבען דיא אויגען און האט איהם דערזעהן. זיא איז געווארען בלייך, וויא קאלך, האט אַ צימער געטהאן מיט איהר גאנצען קערפער און האט אַ געשריי געטהאן נים מיט איהר קול, גלייך וויא אַ שלאנג וואלט איהר אַ בים געטהאן.

— וואס איז דיר, געללי? האט געפֿרענט העררי דערשראקען.

— גאר נישט! גאר נישט, ליעבער העררי! האט דאס מערכען געענטפֿערט און האט זיך בעמיהט צו שמייכלען.

איהר שמייכעל אבער איז געווען טרויעריג און אונגאַמירליך. העררי האט עס נים פֿערשמאנען. ער איז געווען נים געוואינט צו דיא געזעלשאַפֿט פֿון דאָס מען; ער האט נאך נים געקענט דיא פֿרויען נאטור; ער האט נאך נים געוואוסט, אז אַ פֿרוי קען אַ מאל שמייכלען, ווען איהר הערץ ווערט צוריסען אויף שטיקער פֿון שמערץ און וועהמיג.

דשיימס סטאר אבער האט אלעס געזעהן און אלעס געהערט. איהם האט

דשיימס סטאר האט זיך צוגעהערט צו יעדעס ווארט, וואס נעללי האט געזאגט. ער האט פֿריהער גערעכענט, אז נעללי איז דיא טאכטער עפעס פֿון א רויבער אדער א מערדער, וועלכער האט זיך בעועצט אין דער מינע און פֿלעגט דארט אפטהאן זיין בלוטיגע ארכיים.

יעצט אבער האט ער זיך איבערזייגט, אז נעללי ווייס ניס פֿון מארד און בלוט פֿערגיטעסן. ער האט געקוקט אויף איהר און האט געזעהן, וואס פֿאר א שווערן אינדרוק עס האבען געמאכט אויף איהר דיעזע געשיכטען פֿון קריעג און בלוט פֿערגיטעסן.

— אלוא, ווער איז זיא דען און וויא קומט זיא אין דער מינע? האט גע- פֿרעגט זיך אליין דשיימס סטאר.

וואס מעהר ער האט זיא שמודרט, אלעס מעהר איז זיא איהם פֿארגעקומען אלס א געהיימניס; אלעס מעהר האט ער ניס געוואוסט, ווער זיא איז; אלעס מעהר איז זיא איהם פֿארגעקומען זאנדרבאר.

ווייטער און ווייטער איז געפֿאהרען דער „סינקלער“; ווייטער און ווייטער האט דשיימס סטאר גערעדט אין דערזעהלט פֿון דיא העלדען פֿון דיא אלטע צייטען, וועלכע האבען בעוויזען אזוי פֿיעל וואונדער פֿון מוסה און טאפֿפֿער- קיים אין דיעזער געגענד.

שאַטלאַנד איז ווירקליך א וואונדער לאנד. דאס פֿאלק האט בעוואהרט דיא נעמען פֿון זיינע העלדען, פֿון זיינע קעמפֿער און פֿון זיינע קריעגער. ביז אויף היינטיגען טאג דערזעהלט דיא מוטער איהרע קינדער דיא וואונדער גע- שיכטען פֿון דער אלטער צייט. קיין לאנד אין דער וועלט האט ניס געהאט אזוי פֿיעל העלדען און האט ניס געפֿיהרט אזוי פֿיעל קריעג, וויא שאַטלאַנד.

ווען מיר בעטראכטען דיעזעס לאַנד אויף דער לאנדקארטע, ווייזט עס אויס גאנץ קליין; ווען מיר לעזען אבער אין דער וועלט געשיכטע, וואס אין דיעזען קליינעם לאנד איז פֿארגעקומען, וואס פֿאר א בלוטיגע סצענען דא האט בען זיך אפגעשפיעלט, וויפֿיעל מערדערייען עס זיינען דא בענאנגען געווארען — שמוינען מיר: וויא האט דאס אלעס געקענט פֿאסירען אין אזא קליין שטיקעל לאנד?

אונטערדעסען אין דער „סינקלער“ געפֿאהרען אלץ ווייטער און ווייטער, ביז ער איז צוגעקומען צו א קליינע סטאציאן. דארט פֿלעגען אויסשמייען דיא פֿאסאזשירען, וועלכע האבען געהאט א טיקעט נור אויף אהין. געוועהנליך פֿלע- גען דיא פֿאסאזשירען געהמען א רעמורן טיקעט. דשיימס סטאר אבער מיט זיינע געסט האבען ניס געדארפֿט קיין רעמורן טיקעט. זיי זיינען געפֿאהרען אהין. פֿון דארטען האבען זיי געוואלט געהמען א קארעטע און פֿאהרען קיין קאללאַנדאָר, דיא לעצטע סטאציאן פֿאר ניי אבערוויל.

זיי האבען באַלד גענומען א קארעטע. נעללי און העררי ווארד האבען זיך געזעצט פֿון פֿארנט. דשיימס סטאר און דשעק רייען זיינען געזעסען פֿון הינט- מען. דיא קארעטע איז געפֿאהרען אין אן ענגען טהאל צווישען צוויי בערג. נעללי

געהייסען אפהאקען דעם קאפ דער אנדערער פרוי. האט נעללי געפֿרענט ער שמוינט און דערשראקען.

פֿון דיעזער פֿראגע האט דשייטס סמאר ריכטיג געאורטהיילט, אז נעללי האט ביו אהער געלעבט אין געזעלשאַפֿט פֿון מענער. אויסער מיט דער אלטער מעדש האט זיא נאך מיט קיין פֿרוי ניט צוזאמען געלעבט.

דאס שרויעריגע ענדע פֿון דער אונגליקליכער קעניגין מאַריאַ סמיואַרט האט שמארק פֿעראינטערעסירט געללין. זיא האט געפֿרענט פֿערשיעדענע זאכען: האט זיך קיינער ניט געשטעלט פֿאַר מאַריאַ סמיואַרט? האט זיא קיינער ניט געליעבט? האט זיא ניט געהאט קיין פֿריינד, קיין בעקאנטע, וועלכע זאלען זיך אננעהמען פֿאַר איהר?

דשייטס סמאר האט איהר ערקלערט, וויא ווייט עס איז מעגליך געווען, דאס נאנצע לעבען פֿון דער קעניגין מאַריאַ סמיואַרט; וויא זיא האט געהייראט טהעט א גראף פֿון איהר לאנד, וויא דיעזער גראף האט זיא שלעכט בעהאנדעלט, וויא מען האט איהם געפֿונען דערשטאכען אין ויין שלאף צימער און וויא עלי זאכעט, דיא קעניגין פֿון ענגלאנד, האט בעשולדיגט מאַריאַ סמיואַרט, אז זיא האט געדונגען מערדער, זיי זאלען מייסען איהר סאן.

— אה, וויא גליקליך בין איך, וואס איך בין ניט קיין קעניגין! האט זיא אויסגערופֿען. איך זעה, אז דיא קעניגיןען זיינען זעהר שלעכט. אונטערדעסען זיינען זיי צוגעקומען צום דאק, וואו דער שפּאציער דאמפֿטער „סינקלער“ איז געשטאנען. אין אייניגע מינוטען איז ער אנגעקומען און זיי האט בען זיך אלע ארויפגעזעצט אויפֿין „סינקלער“.

דער טאג איז געווען א שעהנער, דיא זון האט געשיינט העל. דאס וואסער אין קעמרין לייק איז געווען שמיל און גלאט, וויא א שפייענעל. נעללי און העררי ווארד זיינען געזעסען איינער לעבען אנדערן אויפֿין דעק און האבען בעמראַכט דיא שעהנע געגענד ארום. דשייטס סמאר איז געזעסען לעבען זיי און האט זיי אויפֿטערקואם געמאכט אויף יעדעס בערגעל, אויף יעדען אלטען שלאט, אויף דיא רואינען (חורבות). דערביי האט ער זיי דערזעהלט, וואס עס האט אמאל פּאסירט אויף דיעזע בערגלעך און אין דיעזע שלעסער.

ער האט דערזעהלט נעללין דיא נאנצע בלוטיגע געשיכטע פֿון טנגלאנד מיט שאטלאנד; וויא אויף יעדען בערגעל זיינען פֿערנאסען געווארען מייכען מיט בלוט; וויא דיא ענגלישע קעניגע האבען געפֿיהרט קריעג מיט דיא שאַטלענדישע קעניגע; וויא דיא ענגלישע גראַפֿען און באראנען פֿלעגען זיך שלאנען מיט דיא שאַטלענדישע גראַפֿען און באראנען.

— גרויסער גאט אין הימעל! האט ענדליך נעללי אויסגערופֿען. וויא איך הער, ווייסען דיא מענשען דא אויבען נור צו פֿיהרען קריעג איינער מיטן אנדערן אזו צו מייסען איינער דעם אנדערן. וויא איך הער, ווייסען זיי נור פֿון מארד, בלוט און טויט. — עס איז שוין פֿיעל בעסער דארט אונטען, וואו עס איז פֿינסטער, אזא דיא מענשען ווייסען נור צו ארכייטען און ניט צו שלאגען זיך.

פיעללייכט וועט זיא מאַכען עפעס אַ מינע, אַז דאָרט איז איהר עפעס בעקאנט. דאן וועט ער וויסען, אַז זיא נאָרט זיי גאָר אָפּ; אַז זיא קען גאָר דיא נעגענד. דאס אַלעס האָט ער אָבער ניט געזאָגט העררי ווארד. זיי זיינען געפאהר רען ביז דומבארטאן, אַ באהן סטאציען פון דער אַנדערער זייט פון אבערוויל. דאָרט זיינען זיי אויסגעשטייעגען און זיינען געגאנגען צו פוס, ביז זיי זיינען צוגעקומען צום גרויסען זעע, לייק קעמרין.

אונזערע לעזער וועלען זיך דערמאנען, אַז אַ טהייל פֿון דער מינע פֿון ניי אבערוויל געפֿינט זיך אונטער דיעזען זעע. דאס ערשמע מאל, ווען דשיימס סטאר מיט דער פֿאַמיליע ווארד האבען אויסגעפֿונען דיא נייע מינע, האבען זיי געהעררט, וויא דאס וואסער רוישמ איבער זייערע קעפּ. זיי האבען אנפֿאַנגס געמיינט, אַז דאס איז דער זעע, לייק קעמרין.

לייק קעמרין איז אַ גרויסער בעקען מיט וואסער פֿון עטליכע מייל דיא כרייט און דיא לענג. דורך אַ שמאלען קאַנאַל פֿעראייניגט ער זיך מיט אנאנדער גרויסען זעע מיטן נאמען לייק לאַמאַנד. אזוי וויא דיא געגענד איז זעהר אַ שעהנע און עס געפֿינען זיך אין איהר פֿיעלע אלטע שלעסער, קומען אהין אויפֿן זומער פֿיעלע רייווענדע. אַ קאמפּאַני האט אויסגעבויט אַ קליינעם דאמפּף שיף, וועלכעס פֿאהרט ארום אויף דיעזע בייזע גרויסע זעען.

דשיימס סטאר האט בעשלאסען, זיי זאלען אויך אביסעל דורכשפּאַצירען זיפֿין לייק קעמרין. ביזן לייק קעמרין זיינען זיי געגאנגען צו פֿוס. אויפֿין וועג האט ער געוויזען נעללין אַן אלטען איינגעפֿאַלענעם שלאס.

— זעהסט דוא דיעזע מאַסע. שטיינער, דא האט אמאל געוואוינט אַ גרויסע קעניגין מיטן נאמען מאַריאַ סטיואַרט. זיא איז געווען קעניגין פֿון שאַטלאַנד און האט געהייראטהעט דעם פֿראנצויזישען קעניג, פֿראַנסואַ דעם צווייטען. זיא איז געווען יונג, שעהן, בליהענד און שמאַליך. זיא האט געמיינט, אַז דאס גליק וועט איהר שמענדיג שיינען איבערן קאפּ. אין ענגלאַנד איז דאמאלס געווען אַ קעניגין מיטן נאמען עליואבעט, וועלכע האט ניט געהייראטהעט. עליואבעט איז געווען מאַריאַ סטיואַרטס אַ פֿערוואנדעטע. ווען עליואבעט וואלט געשמאַרבען יונג, וואלט מאַריאַ סטיואַרט געווארען קעניגין פֿון ענגלאַנד אויך.

מאַריאַ סטיואַרט האָט גערעכענט, אַז זיא איז שוין דיא הערשערין פון שאַטלאַנד, ענגלאַנד און פֿראַנקרייך. — וואָס איז אָבער געווען דאָס ענדע? דער יונגער פֿראַנצויזישער קעניג פֿראַנסואַ דער צווייטער איז געשמאַרבען זעהר יונג. זי האָט מיט איהם קיין קינדער ניט געהאַט און האָט געמוזט אוועקפֿאַהר רען צוריק אַהיים קיין שאַטלאַנד. דאָ האָט זי זיך צוקריעגט מיט איהר פֿער- וואַנדעטע, די קעניגין פון ענגלאַנד. מען האָט זי געפֿאַנגען גענומען און מען האָט זי געהאַלטען אין געפֿענגעניס אין לאַנדאָן גאַנצע צעהן יאהר. ענרליך האָט עליואבעט געהייסען איהר אָפּהאַקען דעם קאָפּ.

— איין פֿערוואַנדעטע האָט געהייסען טייטען די אַנדערע? איין פֿרוי האָט

מען דיא ערשטע דראשקע. וואס זיי האבען געטראפֿען און זיינען אוועקגעפֿאה-
רען אין אַ האַמעל. דארט האבען זיי זיך געהויסען געבען אַ נוסען פֿריהשטיק
און דריי צימער. איין צימער פֿאר געללין און צוויי צימער פֿאר זיך. נאך אַזאָ
נאכט, וועלכע איז געווען פֿול פֿון אויפֿרענונג, האבען זיי געמוזט זיך אייניגע-
שמונדען אפרוהען.

געללי איז געשמאַק געשלאפֿען אייניגע שמונדען. ווען זיא איז אויפֿגע-
שטאנען, איז זיא געווען פֿאלקאמען געשטאַרקט. זיא האט זיך געפֿיהלט נאר אַ
נייער מענש. זיא איז צוגעגאנגען צום פֿענסטער און האט שוין גלייך געקוקט
אויף דיא מענגע מענשען, וועלכע זיינען געגאנגען און געלאפֿען אין דיא גאסען
פֿון דער גרויסער שטאדט.

ווען זיי האבען זיך גוט אויסגערוהט, זיינען זיי צוגעגאנגען צו דער באהן
סטאציע און זיינען אוועקגעפֿאהרען קיין גלאָזגאָ. יעצט איז געללי שוין געפֿאה-
רען ביי מאַן און האט שוין געזעהן פֿאר זיך דיא גרויסע וועלט אונטער דער
זון. זיא האט שוין געזעהן שעהנע העררן און עלעגאנטע דאמען אין דיא וואגא-
נעס פֿון עדינבורג קיין גלאָזגאָ. זיא האט געקוקט דורך דיא פֿענסטער אין האט
געזעהן פֿעלדער, וועלדער, דערפֿער, שמערמלעך און פֿאַבריקען.

אין גלאָזגאָ זיינען זיי פֿערפֿאהרען אין אַ האַמעל, וואו זיי האבען איבער-
גענעכטיגט. דער ערשטער מאַן פֿון זייער רייזע האט זיך געענדיגט. געללי האט
געזעהן אלעס, וואס אַ מעדען, וועלכע איז אויפֿגעוואקסען אין אַ פֿינסטערער
מינע האט געקענט זעהן פֿון דער גרויסער וועלט. זיא איז געווען זעהר קרוג,
האט זיך צוגעקוקט צו יעדער זאך און האט זיך ניט געוואונדערט, וויא אַ גראבע
דארפֿס טיידעל, ווען זיא קומט פֿון אַ ווייטען דארף אין אַ גרויסער שטאדט.

פֿאר דשייטס סטאר איז זיא געווען אַ רעטעניש ער האט אויף קיין פֿאל
ניט געקענט פֿערשמעהן, פֿון וואנען עס האט זיך צו איהר גענומען דיעזער מאַקט
און דיעזעס פֿיינע בענעהמען. ער האט בעמערקט אין איהר אַ בעזאנדערס
עדעלען געפֿיהל. זיא האט געוואוסט, וויא און ווען צו פֿרעגען עפעס און ווען
צו שווייגען.

דעס אנדערן מאַן אין דער פֿריה זיינען זיי ארויסגעפֿאהרען פֿון גלאָזגאָ.
זיי זיינען יעצט געפֿאהרען אויף אַנאנדער וועג צוריק קיין אבערוויל. דשייטס
סטאר האט געוואלט, אַז געללי זאל זעהן אַ וואלד און אַ זעע (אַזיעראַ).

— ביז אהער האבען מיר איהר געוויזען שמערט, דערפֿער און מענשען,
האט ער געזאגט צו העררי ווארד. יעצט לאמיר איהר וויזען דיא פֿרייע גאס
אין אַ וואלד, לעבען אַ מייך. לאז זיא וויסען, אַז עס איז דא נאך אַנאנדער וועלט
אויסער דער מינע און אויסער דיא גרויסע שמערט.

דשייטס סטאר האט נאך געהאט אַנאנדער צוועק, וועלכע, ער האט ניט
געוואלט זאגען העררי ווארד. ער האט געוואלט פֿיהרען געללין אין דער גענענר,
וואו דיא מינע פֿון ניי אבערוויל געפֿינט זיך. דארט וועט ער זיא שטרענג בע-
אכטמען, פֿיעללייכט וועט זיא געבען עפעס אַ צייכען, או זיא קען דיא גענענר;

געקוקט אויף דער וון, אויף דער שעהנער, העלער, ליכטיגער וון מיט איהרע ראוא פֿארבען, ווען זיא געהט אויף.

— איך פֿערשמעה יעצט, פֿאר וואס דאס זומער פֿייגעלע רייסט זיך צום לאמפ אין א זומער אבענד, האט געברומט אונטער דער נאו דשוימס סטאר. דאס זומער פֿייגעלע ווייס פֿיעללייכט, אז עס וועט זיך פֿערברענגען דיא פֿליעגעלעך. עס קען זיך אבער ניט צוריקהאלטען. עס ציהט זיא אבער דאך צום ליכט. אלע בעשעפֿעניסע ציהען זיך צום ליכט. זאנאר פֿיעלע בלומען דרעהן זייערע קעפֿ- לעך אין דער זייט פֿון ליכט. — ליכט איז לעבען. ליכט איז פֿרייד און גליק. ווען דיא אונזויסענדע מענשען שרעקען זיך פֿאר דיא נאכט און גלויבען אן גייסטער, איז עס נור דערפֿאר, ווייל ביי נאכט איז פֿינסטער. וואו עס איז דא ליכט, פֿון דארט אנטלויפֿען דיא גייסטער. — יא, ליכט! ליכט!

ווען דער גרויסער פֿילאָזאָף לאָק איז געשטארבען, האט ער אויסגערופֿען: „מעהר ליכט!“ מעהר ליכט פֿאר אלעמען! בילדונג, לערנען, וויסענשאַפֿט, אויפֿ- קלערונג איז ליכט.

אונטערדעסען האט נעללי אלץ געקוקט אויף דער וון. עס האבען איהר זועה געמאהן דיא אויגען, זיא האט זיך אבער ניט געקענט אפֿרייסען פֿון ליכט. ענדליך איז זיא געפֿאלען אויף דיא קניע און האט אויסגערופֿען בעגייסטערט: — אך, וויא שעהן איז דייעזע נייע שעהנע וועלט!

דאן האט זיא זיך אוועקגעהרט פֿון דער וון און האט בעטראכט מיט שטוינען און ענטזיקען דאס שעהנע בילד, וואס דיא גרויסע שטארט עדינבורג האט פֿאר געשטעלט. שעהנע גאסען. גרויסע הייזער, פֿאלצען, שלעסער, מאנומענטען און פֿארקס. ווייטער האט מען געזעהן דאס מעער, וויא עס האט געגלאנצט און געפֿונקעלט אין דער וון, נאך ווייטער האט מען געזעהן גרינע בערג, וועלדער און פעלדער.

נעללי איז געווען שמוס. זיא האט ניט געקענט ארויסרעדען א ווארט. זיא איז געווען בעטויכט, איבערראשט און בעצויבערט. זיא איז אויפֿגעוואקסען אין דער פֿינסטערער מינע; זיא האט געזעהן פֿאר זיך נור פֿינסטערניס און זעלטען, זעלטען דאס שוואַכע ליכט פֿון א לאמפ. וואס האט זיא געוואוסט פֿון א וועלט, פֿון א מעער, פֿון ליכט און גרינע וועלדער.

זיא האט אנגעהויבען צו ציטערן. עס איז איהר פֿינסטער געווארען אין דיא אויגען און עס האט איהר אנגעהויבען צו רוישען און צו שווינדלען דער קאפ. ענדליך איז זיא געפֿאלען אין אהנמאכט אין הערריס ארימס.

18טעס קאפיטעל.

איבערן לאַנד.

הערדי, דשוימס סטאר און דשעק רייען זיינען אויך געווען געריהרט פֿון דייעזער זאנדערבארער סצענע. זיא האבען גענומען נעללין אונטער דיא ארימס אין האבען זיא אראפגעפֿיהרט פֿון בערגער ארטהורס הילל. זיא האבען גענו-

נעללי האם נעקומט קיין אסמען. דארט האט זיך ווירקליך געווינען דער ערשטער שוין פֿוים יונגען מאַג. דער הימעל איז געווען קלאר און ריי. מען האט געקענט פֿאראויס זאגען, אז עס וועט זיין אַ שעהגער מאַג. אלע זיינען געזעסען שמיל און האבען געקומט אויף נעללין. יעדער האט געוואלט זעהן, וואס פֿאַר אַן איינדרוק עס וועט מאַכען אויף איהר דאס אויפֿגעהן פֿון דער זון. דיא ערשטע ראָזאָ שמראַהלען פֿון דער זון.

לאנגזאם האבען זיך געזיגען דיא מינוטען. נעללי האט זיך אוועקגעקעהרט פֿוים מער און האט אַ קוק געטהאן אויף דיא גרויסע מאַסען הייזער פֿון עדיג-בורג מיט דיא הונדערטער מאנומענטען פֿון דער אלטער קעניגס שטאדט. מען מוז זיין אין אַ גרויסער שטאדט אין שאַמלאַנד, וויא עדיגבורג, גלאזגא און אַנדערע, אום מען זאל קענען אורטהיילען, וואס פֿאַר אַ זאנדערבארען אייג-דרוק דיעזע מאנומענטען מאַכען אויפֿן פֿרעמדען: אין גלאזגאָ געפֿינען זיך אין אייזן ארם עמליכע און דרייסיג מאַנומענטען פֿון ענגלישע קעניגע, מיניסטראַרען און גרויסע מענער. דער פֿרעמדער ווערט איבערראַשט, ווען ער זעהט זיך צום ערשטען מאל צווישען דיעזע אַלע מאנומענטען.

דאס זעלבע האט יעצט פֿאַסירט מיט נעללין. זיא האט געזעהן הויכע זיי-לען מיט געשטאלמען פֿון מענשען. זיא האט ניט געוואוסט, וואס דאס איז. זיא האט אבער פֿערשטאַנען, אז דאס איז עמוואס זעלמענעס. זיא האט געוואלט פֿערשמעהן מיט איהר אייגענעם פֿערשטאַנד, וואס עס בעדייטען דיעזע גרויסע שטיינער מיט קעפֿ פֿון מענשען אויף זיי.

אונטערדעסען איז אין דרויסען געווארען אַלץ העלער און העלער. דער מאַנד איז שוין לאַנג אונטערגעגאַנגען, דיא שטערן זיינען פֿערשוואַנדען. עס האבען זיך געווינען דיא ערשטע ראָזאָ שמראַהלען פֿון דער זון.

— אַ פֿייער אַ פֿייער! האט נעללי אויסגערופֿען.

— ניין, נעללי! דאס איז ניט קיין פֿייער, דאס איז דיא זון, האט העררי איהר ערקלערט. זיא געהט יעצט אויף און איז רויט, שפעטער וועט זיא בעלייכט מען דיא גאַנצע וועלט מיט אַ קלאר געלבען ליכט.

נעללי האט אַ קוק געטהאן אויפֿן מער און האט געזעהן, אז פֿון דארט האט זיך געווינען אַ גרויסע פֿייעריגע קוגעל, ווערעכער איז צוגעקומען אלע מאל געהנטער און איז געווארען אַלץ העלער און ליכטיגער, ביז עס איז געווארען אונטענדיך צו קוקען אויף איהר.

עס האבען זיך געווינען טרערין אין איהרע אויגען. זיא האט געהר ניט געקענט זעהן און האט געמוזט זיך אוועקקעהרען פֿון דער זון.

— אַך, העררי! ערשט יעצט זעה איך, אז מיינע אויגען זיינען נאך ניט אים שטאַנד צו זעהן דיעזע וועלט, צו וועלכער דוא ביסט אזוי געוואינט.

העררי האט זיא געוואלט אוועקרייסען פֿון דער זון און האט זיא געבעטען, זיא זאל קוקען קיין וועסטען (מערב). זיא האט אבער אויף קיין פֿאַל ניט גע-וואלט. זיא האט זיך פֿערשטעלט דיא אויגען מיט דיא הענד און האט אַלץ

— איך ווייס ניט, האט נעללי געענטפערט. איך פיהל, אז מיר דרעחט זיך דער קאפ און עס שווינדעלט מיר פאר דיא אויגען.

— דאס איז דיא אורזאכע, נעללי, וואס איך האב דיך געפיהרט אהער, האט איהר העררי געזאגט. מעגליך אז דיעזע גרויסע, ווייטע שעהנע וועלט וועט דיר אזוי געפעלען, אז דוא וועסט ניט וועלען צוריקגעהן אין אונזרע פינסטערע מינע.

— אף, ניין, העררי! מיר איז דארט אונטען זעהר גוט. איך ווייס ניט, אויב איך האב געדארפט אוועקפאהרען פון דארט.

ווייטער און ווייטער זיינען זיי געגאנגען אין דיא גאסען פון דער אל-טער קעניגס שטאדט עדינבורג. פלוצלונג איז נעללי געבליבען שטעהן.

— וואס איז דאס פאר א שווארצע מאסע שטיינער אין דער מיט וועג? האט זיא געפרעגט און האט געוויזען, אויף א גרויסען, פינסטערן פאלאץ.

— דאס איז דער פאלאץ פון דיא אלטע קעניגע פון שאטלאנד, האט איהר דשייטס סטאר ערקלערט. דא האבען אמאל געוואוינט גרויסע העררשער, מעכ-טיגע פירסטען און גלענצענדע קעניגע און קעניגניצען. יעצט וואוינט אין שלאס קיינער ניט, דערפאר ווייזט ער אויס ביי נאכט אזוי פינסטער און אזוי טרויעריג,

ביי טאג זיינען דיעזע מויערן פיעל שעהנער און פיעל אנגענעהמער. אף-האב דיך אומיסטען געפיהרט אהער, ווייל אין דיעזען שלאס געפינט זיך א הויכער טהור רעם. פון דיעזען טהורעם איז שעהן צו זעהן ווי די זון געהט אויף, דא, נעללי.

וועסט דו זעהן איינע פון די גרעסטע וואונדער פון דיעזער וועלט—ווי דיא זון ווייזט זיך ארויס לאנגזאם, הייבט זיך אויף און בעלייכטעט דיא גאנצע וועלט, זייא זיינען אריינגעגאנגען אין גרויסען פארק, וועלכער געפינט זיך ארום קעניגליכען שלאס און זיינען געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער, ביז זייא זיינען געקומען צו ארטהורס הילל.

דאס איז א הויכער בארג, וועלכער געפינט זיך אין דער מיט פארק. אויפן שפיץ פון דיעזען בארג געפינט זיך א טהורעם, פון וועלכען מען קען איבערזעהן דיא גאנצע געגענד ארום. דאס איז איינע פון די מערקווירדיגקייטען פון עדינבורג. קיין רייענדער, קיין פרעמדער, וועלכער קומט בעזוכען שאטלאנד, וועט ניט אויסלאזען די געלענענהייט צו בעזוכען ארטהורס הילל. פילזאפען, דיכטער און געלערנטע האלטען עס פאר זייער פליכט צו זיצען אויף דיעזען טהורעם און זעהן, ווי די זון געהט ארויס פון דעם גאסען אמלאנטישען וועלט מעער און בעלייכטעט די וועלט. לאנגזאם זיינען זיי ארויפגעגאנגען אויף ארטהורס הילל. דשייטס סטאר איז געווען גוט בעקאנט מיט דער געגענד און האט זייא געפיהרט אויפן גאהענטסטען וועג. דענאך האט עס פארנומען א גערומע צייט, ביז זייא זיינען ארויפגעקומען גאר אויבען. דארט האבען זיי זיך אנדערגעזעצט.

— בעטראכט, נעללי! האט דשייטס סטאר געזאגט. — קוק נור אהין, דארט, וואו עס האט זיך געוויזען א ווייסער פאס ליכט.

— אה, איך האב געשלאפען! איך האב נאר נימ געזעהן האט זי אויסגערופען.
 — ניין, עס האט זיך דיר אויסגעווייעזען, אז דו שלאפט, האט דשיימס
 סטאר געענטפערט. דוא ביסט געווען אזוי איבערראשט פון אלע נייעס,
 וואס דוא האסט געזעהן, אז דוא האסט געטרוימט.

געללי האט געשווייענען. זיא האט פערשטאנען, אז דער אינזשעניר
 זאגט איהר נימ דיא ווארהייט. זיא האט געזעהן אז דא איז עפעס, האט
 זיך אבער געמאכט נימ וויסענדיג. — דשיימס סטאר האט עס בעמערקט און
 האט בעוואונדערט דעם טאקט אין דאס קלוגע בענעהמען פון דיועס מערר
 כען, וועלכע איז געבארען געווארען און אויפגעוואקסען אין אטיפער מינע.
 — פון וואנען געהמען דיא פרויען דיעזען טאקט און דיעזע פעהיגקייט זיך צו
 האלטען אין אנגעזעלשאפט? האט געפרעגט זיך אליין דער געלערענטער אינזשע-
 ניר. — דיועס מערען האט קיינמאל נימ געזעהן קיין מענשען, ווייס נימ פון קיין העפ-
 ליכקייט און פון דיוער וועלט קונסט: צו זאנען מיטן מויל אזוי און צו טראכטען אין
 הארצען עפעס אנדערש. — פון וואנען אלוא האט דיוע געללי דאס אלעס געלערנט?

זיי האבען אנגעהויבען ארויסצוגעהן פוים שיפעל. העררי האט גענר-
 מען געלליין בייא דער האנד און האט זיא געפיהרט אין שטאדט אריין. —
 דיא גאסען פון דער גרויסער שטאדט עדינבורג זיינען נאך געווען פינס-
 טער און לעדיג. זעלטען איז דורכגעפאהרען אן עקספרעס וואנען אדער עס
 זיינען דורכגעגאנגען ארבייטער צו זיער פריהער ארבייט.

געללי האט בעמראכט די הויכע, דונקעלע הייזער פון עדינבורג גלייך
 וויא זייא וואלטען געווען דיא הייזער פון קאהל סיטי. דער אונטערשיעד
 פאר איהר איז נור בעשטאנען דארין, וואס אין קאהל סיטי איז דער דאך
 איבער דיא הייזער זעהר ניעדעריג; דא אבער איז דער דאך זעהר הויך
 און אין איהם פינקלען קליינע העלע פינקען — דיא שמערען.

— ביסט דו נימ מיעד געללי? האט העררי זיא געפרעגט, ווען זייא
 זיינען ארוסגעגאנגען גענען אהאלבע שטונדע אין די גאסען פון עדינבורג.

— ניין, העררי! איך פיהל נאר נימ, אויב איך געה אויף דער ערד.
 דער שענהער בלויער דאך איבער אונז איז אזויא העל, אזויא בלויז און
 אזויא שען, אז איך וואלט געוואלט ארויפליהען צוא איהם.

— איך פיהל אויך דאס זעלבע, ווען איך בלייב א לאנגע צייט אין
 דער מינע און געה דאן ארויף אויבען, האט דשעק רייען זיך אפגערופען.

— דאס איז ריכטיג, האט דער אינזשעניר ערקלערט. דער דאך פון
 ערד און שטיינער אין קאהל סיטי פרעסט און דריקט אונזער ברוסט. דא,
 אין דער פרייער נאטור פיהלט זיך דאך דער מענש פרייער און בעקווע-
 מער. — פיהלסט דוא עס נימ אזויא. געללי?

אונטערדעסען איז דאס באַאָט געפֿאהרען אלץ ווייטער און ווייטער. דאס מעער איז געווען שמיל און רוהיג. דער קלארער, העלער, זילבערנער שיין פֿון'ס מאַנד האט זיך אפגעשפיגעלט אין וואסער. עס האט זיך אויסגעווייען, און אַ שטראם פֿון געשמאַלצענעם זילבער איז אויסגעגאסען ארום זייער באַאָט. עס איז געווארען שפעט אין דער נאכט. דשעק רייען איז אנטשלאפֿען געווארען אויף זיין זיץ. דשיימס סטאר און העערי ווארד האט עס אויך אנגע- הויבען צו שלעפֿערן. געללי איז געוועסען אין באַאָט און האט געהאלטען הערריס הענד. ויא איז געווען דיא איינציגע, וועלכע האט ניט געקענט שלאפֿען. אלעס איז איהר געווען ניי, אלעס איז איהר געווען פֿרעמד, אלעס איז איהר געווען אינערעסאנט.

דיא מענשליכע נאמור אבער לאזט זיך ניט בעוועגען. צו ביסלעכווייס האבען זיך איהרע אויגען אנגעהויבען צו קלעפען. איהר קאפ איז שווער געווא- רען און האט זיך אנגעבויגען אויף הערריס הערץ — ויא איז אנטשלאפֿען געווארען וויא אַ קינד אויפֿין שויס פֿון איהרע עלטערן.

הערי האט עס בעמערקט, האט צורעכט געמאכט זיין מאנטעל און האט ויא געוואלט אנידערלעגען.

— לאז ויא צו רוה, הערי, האט דשיימס סטאר געזאגט. לאז ויא שלאפֿען, וואו ויא איז אנטשלאפֿען געווארען. ויא האט דיעזעס נאכט געזעהן צופיעל וואו- דער, צופיעל נייעס. ויא איז אויפֿגעשטעגט, איהרע גערווען זיינען צופיעל געשפאנט. ויא מוז זיך אויסרוהען.

הערי האט איהם געפֿאלגט. זיט, הייליג און מהייער איז דיא ערשטע ליעבע! ווער קען עס איבערגעבען אין ווערטער דיא זיסע געפֿיהלע פֿון דער ערשטער ליעבע! ניט אומזיסט האט דער גרעסטער דייטשער דיכטער אויסגע- יפֿען: —

„אה! דאס עס עוויג גרינען בליעבע, דער זיסע גליק דער ערשטען ליעבע!“
הערי איז געווען גליקליך, וואס געלליס קאפ איז געלעגען אויף זיין ברוסט. ער האט געפֿיהלט דיא ווארימקייט פֿון איהר יונגען קערפער; ער האט זיך צוגעהערט, וויא איהר הערץ שלאגט, וויא איהרע זיימען ציטערן פֿון פֿרייד און גליק. ער האט ויא ניט געוואלט ריהרען פֿון'ס ארט. ער האט ויא צוגעדעקט מיט זיינע הענד און אן עלעקטערישער שמיר- האט דורכגעצייטערט דורך זייער ביידע קערפער.

לאנגזאם איז געפֿאהרען דאס באַאָט אויף דיא שמילע, רוהיגע און העלע וואסערן פֿון'ס אמלאנטישען וועלט מעער. ענדליך אום דריי אוהר אין דער פֿריה זיינען זיי צוגעקומען צום פארט און דאס שיפֿעל האט זיך צוגעשלאגען צום דאק. דארט איז אַ מאטראו ארויסגעשפרונגען און האט ויא אנגעהויבען צוצובינגען דען צום דאק. דיא וועללען (כוואליעס) האבען צוגעשלאגען דאס באַאָט צום דאק. דיא קיימען האבען אנגעהויבען צו קלינגען. געללי האט זיך אויפֿגעטאפט.

— ניין, נעללי, דיא וואלקענס ווינען דער דאמפף פֿון ריינעם, ויסעס וואסער. דאס זאלן בלייבט אין מעער און דאס ריינע, קלארע ויסע וואסער נעהט ארויף אין דאמפף און עס ווערט דערפֿון וואלקענס.

נעללי האט זיך פֿערטראַכט. זיא האט ניט נומ פֿערשמאנקן, וואס מען מיינט דערמיט און וויה אזוי עס קען זיין.

פלוצלונג האט זיך געווייעזען אַ נייע זאך, וועלכע האט נעללין איבערראַשט. ווייט, ווייט אין אַסמען האט זיך געווייעזען אַ רויסער ראָה, גרויס ווייט אַ גרויסע שיעסעל, דער ראָד האט אבער נעלייכט און געשיינט.

— וואס איז דאס, העררי! ווער איז דיעועס רויטע ליכט, וואס איך זעה דארט נאנץ ווייט?

— דאס איז דער מאנד, ער נעהט יעצט אויף, איז ער רויט, שפעטער וועט ער זיין ווייט און קלאר.

— יא, יא, דאס איז דער מאנד! האט אויסגערופֿען דשעק רייען, אַ זילבֿ בערנע שיעסעל, אין וועלכע דיא שמערן ווארפֿען אריין וייער זילבער געלד.

— נו, דשעק, דאס איז ביי מיר אַ נייעס! האט דשיימס סטאר אויסגערו־פֿען. איך האב ניט געוואוסט, אַז דוא ביסט אַזאַ גרויסער דיכטער און קענסט מאכען אזעלכע ריכטיגע פֿערנלייכע.

— הערר סטאר, איהר זעהט אליין, אז איך האב רעכט. וואס העכער, דייט־ליכער און העלער דער מאנד נעהט אויף, אַלץ מעהר פֿערשווינדען דיא שמערן. דער מאנד שרינגט זיי איין. ער פֿרעכט זיי אויף. פֿאַר וואס אלוא, זאל איך ניט זאגען, אַז דער מאנד נעהט צו דיא זילבערנע שילינגס און דיא זילבערנע קראַ־אינס פֿון דיא שמערן.

דשיימס סטאר האט געוואלט עפעס ענטפֿען, אין דיעזע מינוט אבער האט איהם נעללי אונטערבראכען.

— אך, ווייט שעה! האט זיא אויסגערופֿען. אלעס איז דא אַזוי שעהן, אַזוי הערליך, אַזוי גראסאַרטיג! — אבער, העררי, דוא האסט דאך מיר געזאגט, אַז דער מאנד איז רונד. איך זעה דאך, אַז ער איז נאר ניט רונד?

— אין דיעזע נאַכט איז ער נאך ניט רונד, האט העררי געזענטפֿערט. מיט אייניגע נעכט שפעטער וועט ער ווערן רונד. דערווייל איז דיעזער שעהער מאנד נור אַ האלבע שיעסעל. דשעק רייען האט אונרעכט, ווען ער זאגט, אז דער מאנד איז אַ שיסעל.

לאנגזאם האט זיך אויפֿגעהויבען דער מאנד און האט בעלייכטעט דיא נאנצע געגענד מיט זיינע זילבערנע שמראַהלען. דיא וואלקען ווינען ביסלעכווייט פֿערשוואנדען געווארען. דער הימעל איז געווארען קלאר און בלו.

נעללי האט זיך ניט געקענט אפֿרייסען פֿון דיעזעם שעהנע בילד. זיא האט געזיטערט פֿאַר פֿרייד און פֿערגניגען, ווען זיא האט צום ערשטען מאל דערווען דיעזע שעהנהייט, דיעזעם גראסאַרטיגע שוישפיעל, וועלכעס דיא נאמור ניט אונז יעדען אבער.

גענאנגען עטליכע מינוט. ווען נעללי האט גענומען בעטראכטען דיא שמערן, האט זיא זיך ארומגעקוקט און האט בעמערקט דיא הויכע ביימער, וועלכע זיינען גע-
פלאַנצט פֿון ביידע זיימען וועג.

פֿון'ס מעער איז אנגעקומען אַ קיהלער ווינטעל, וועלכער האט געשאקעלט דיא ביימער. נעללי האט זיך דערשראקען. עס האט זיך איהר אויסגעווייעזען, אַז דאס שמעהן ריעזען, הויכע מענשען, וועלכע מאכען מיט דיא הענד, רופֿען און ווינקען צו זיך. זיא האט אבער קיינעם ניט געוואלט זאגען, וואס זיא פֿיהלט. זיא האט זיך געשעהמט צו פֿרענגען, ווער עס זיינען דיעזע הויכע געשמארמען מיט דיא לאנגע הענד.

דשיימס סטאר און העררי האבען געוואלט זיא לאזען אלס בעטראכטען און אליין אורטהיילען, וואס דאס איז. זיי האבען פֿריהער אפגערעדט, אז זיי זאלען איהר ניט שמערן, זאלען צו איהר ניט רעדען, זאלען איהר נור ענטפֿערן אויף איהרע פֿראגען.

זיי זיינען אזוי גענאנגען לאנגזאם, ביז זיי זיינען צוגעקומען צום פארט. דארט האט אויף זיי געווארט אַ באַאָט, וועלכעס דשיימס סטאר האט אומיסטען געדונגען. ער האט זעהר ריכטיג בערעכענט, אַז עס האט קיין זינן ניט אריינצו-פֿיהרען נעללין קיין סטירלינג, אַ קליין, שמיל און ריהיג שמעדטעל. וואס וועט זיא דארט זעהן? עס איז גלייכער, זיי זאלען מיט איהר פֿאהרען איבערן מעער קיין עדינבורג, דיא הויפט שטאדט פֿון שאַטלאנד. דארט וועניגסטענס וועט זיא קענען עפעס זעהן.

נעללי האט צום ערשטען מאל געזעהן דאס גרויסע וועלט מעער, וויא זיינע בלויע וואסערן האבען געגלאַנצט און געפֿונקעלט פֿון דיא ליכט פֿון דיא שיפֿען, וועלכע זיינען געשמאנען אין פֿארט.

— וואס איז דאס? האט נעללי געפֿרעגט. איז דאס אַזאַ גרויסער מיידל?
— ניין, נעללי, דאס איז דאס מעער, דאס גרויסע וועלט מעער. פֿראַביר פֿערווכען דאס וואַסער פֿון דיעזעס מעער, וועכט דוא זעהן, אז עס איז אנערש, וויא דאס וואסער פֿון אונזער זעע מאַלקאַלם לייק.

ווען מען האט זיך אריינגעזעט אין באַאָט, האט זיך נעללי איינגעבויגען, האט איינגעטונקט איהר האנד אין וואסער און האט אַ לעק געטהאן מיט דער צונג.
— דיעזעס וואסער איז זאַלץ, האט זיא געזאגט.

— יא, נעללי. דאס וואסער אין מעער איז געזאַלצען. דריי פֿיערטעל פֿון דער גאַנצער וועלט איז בעדעקט מיטן מעער אדער מיט געזאַלצענעס וואסער.
— פֿון וואנען נעהמען מיר אלזא זיסעס וואסער צום טרינקען?

— פֿון דיא טייכען, נעללי.

— פֿון וואנען נעהמען זיך דיא טייכען?

— פֿון דיא רענענס.

— דיא רענענס אבער קומען דאך פֿון דיא וואלקענס, האט נעללי געפֿרעגט.
און דיא וואלקענס קומען פֿון מעער. דארפֿען דאך דיא טייכען אויך זיין געזאַלצען?

נעללי אנגעהויבען צו אמהעמען שנעלער און שמאַרקער. העררי האט עס בע-
מערקט.

— וויא נעפֿעלס דיר דיעזע לופֿט, נעללי? האט עך געפֿרעגט. פֿיהלסטו
דוא ניט, אז דיעזע לופֿט איז בעסער, ריינער און געשמאקער, וויא דיא לופֿט
דארט אונטען?

נעללי האט ניט געענטפערט. זיא האט געפֿיהלט, אז דא, „אויבען“, איז
ווירקליך עפעס אנדערש. זיא איז אבער ניט געווען אים שמאנד עס אויסצודרי-
קען מיט ווערטער. אלעס איז איהר געווען ניי; אלעס איז איהר פֿאַרגעקומען
אונבעקאנט.

— וואס פֿאַר אַ דאַמפֿף זעה איך איבער אונזערע קעפֿף? האט זיא ענדליך
געפֿרעגט.

— עס איז קיין דאַמפֿף, נעללי, האט העררי איהר ערקלערט, דאס זיינען
וואלקענס. דאס איז דער דאַמפֿף פֿון מער. ווען ער זאמעלט זיך צונויף, וועהר
פֿון איהם אַ געדיכטער וואלקען און עס הייבט אן צו געהן אַ רעגען.

— אַ רעגען? — אַך! איך וואלט געווען זעהר צופֿריעדען צו זעהן אַ רעגען.
האט נעללי אויסגערופֿען. ווער זיינען אבער דיעזע קליינע פונקטען, וועלכע שיינען
דורך דיא וואלקענס?

— דאס זיינען דיא שמערן, פֿון וועלכע איך האט דיר דערזעהלט. זיי
ווייזען אונז אויס אזוי קליין, אַך דער וואהרהייט אבער זיינען זיי זעהר גרויס.
נעללי האט געקוקט אויף דיא שמערן, האט זיי בעמראכט און האט זיך
ניט געקענט אפֿרייסען פֿון זיי. אַזא וואונדער האט זיא נאך קיין מאל ניט געזען.
אין דיא פֿינסטערע גאלערעען פֿון ניי אבערוויל האט מען ניט געזעהן קיין שמערן.
— אַך! ווען איך זאל קענען פֿליהען צו זיי! האט זיא אויסגערופֿען. —
ווען איך זאל קענען זיין דארט אויבען, ווייט, ווייט דארט! וויא גליקליך וואלט
איך דאן געווען!

— ווייסט דוא דען, מיין מאכטער, וויא ווייט דיעזע שמערן זיינען פֿון
אונז? האט דשייס סטאַר געפֿרעגט. — מיליאָנען, מיליאָנען מיילען! זיי ווייזען
אונז אויס קליין, זיי זיינען אבער זעהר גרויס.

דשייס סטאַר האט גענומען דאס יונגע מעדכען אונטערן ארים. אלס
געלערנטער, אַלס פֿילאזאף האט ער זיא שמודירט. איהם האט אינטערעסירט צו
זעהן דעם איינדרוק, וואס דיא שמערן מאכען אויף אַ מענשען, וועלכער האט
זיי קיין מאל ניט געזעהן. מיר, עלטערע מענשען, קוקען אויף דיא שמערן נאנץ
גלייכילטיג. קינדער אבער בעמראכטען דיא שמערן מיט נאנץ אַנדערע געפֿיהלע-
זיי לעזען אין דיא שמערן בוכשמאַכען — אן אַלף בית — און זעהן אין זיי וואונ-
דערבארע בעדייטונג. — וואס פֿאַר אַן איינדרוק אַלזא וועלען מאַכען דיא שמערן
אויף אַזא מענשען, וועלכער איז ניט קיין קינד און ניט קיין עלטערער מענש?
העררי ווארד איז געגאנגען לעבען נעללין און האט פֿון איהר קיין אויג
ניט אראפגעלאזען. דשעק רייען איז נאכגעגאנגען פֿון הינטען. אזוי זיינען זיי

ווען אלעס איז פֿערטיג געווארען צו דער אבריווע, איז זיא צוגעקומען צו העררין, דאס איהם גענומען ביי דער האנד און האט איהם געפֿרעגט: — העררין! איז עס נאטהווענדיג, איך זאל פֿאהרען אהין? מוז איך פֿאהרען אין יענער אונבעקאנטער וועלט? וואלט פֿיעלליכט נים בעסער געווען, איך זאל בלייבען דא, אין דער מינע? — עס מוז אזוי זיין, נעללי, האט העררין ווארד געענטפֿערט. עס איז נאטהווענדיג פֿאר דיר און פֿאר מיר.

— העררין! זייט דוא האסט מיך נערעמעט דארט פֿון ברונען, בין איך געווען אזוי גליקליך דא אין דער מינע! דוא האסט מיך געלערנט זעהר פֿיעל זאכען. דאס איז גענוג פֿאר מיר. צו וואס זאל איך דען פֿאהרען ארויף, דארט אויבען?

העררין האט נים געענטפֿערט. ער האט נים געוואוסט, וואס צו ענטפֿערן. — מיין מאכטער, עס איז נאטהווענדיג, אז דוא זאלסט זיין דארט אויבען און זעהן אלעס, האט דשיימס סטאר זיך אריינגעמישט. דוא פֿאהרסט דאך מיט מענשען, וועלכע ליבען דיר און וועלכע וועלען זיך זארגען פֿאר דיר. אלעס איז געווען פֿערטיג צו דער ריווע. דיא פֿיער ריווענדע האבען גענומען זייערע פעקלעך און רענצלעך און זיינען צוגעקומען צום גרויסען עלעקטערישען עלעוויטאר, וועלכער האט זיי אין אייניגע מינוטען ארויפגעפֿיהרט אויבען. דארט איז געווען א קליינע אייזענבאהן סטאציע מיטן נאמען „ניו אבערוויל“. דיא אייזענבאהן האט זיך פֿעראייניגט מיט דער הויפט ליניע.

ווען זיי זיינען ארויפגעקומען, איז אין דרויסען שוין געווען נאכט. דשיימס סטאר און העררין ווארד זיינען אומיסטען ארויסגעפֿאהרען אבענדס, אום נעלליס אויגען זאלען זיך פֿריהער געוועהנען מיט דעם שוואכען ליכט פֿון א זומער נאכט. דאן וועט זיא זעהן, וויא עס ווערט ליכטיג, וויא עס ווערט טאג, וויא דיא זון געהט אויף. דערמיט וועט עס נים מאכען אזא שמארקען איינדרוק אויף איהרע אויגען.

זיי האבען זיך אויפגעזעצט אויף א וואגאן און זיינען געפֿאהרען קיין סמירלינג, דיא ערשמע סטאציע אויף דיעזער ליניע. דיעזע ריווע האט אויך מעהר נים געדויערט, וויא עטליכע מינוט. אין וואגאן איז נים געווען שמארק ליכטיג און נעללי האט נים געפֿיהלט קיין גרויסע ענדערונג.

באלד זיינען זיי אנגעקומען קיין סמירלינג. דארט זיינען זיי ארויסגעגאנגען און זיינען געגאנגען צו פֿום פֿון דער באהן סטאציע ביז אין דער קליינער שמאדט סמירלינג. זיי זיינען געגאנגען אויף א ברייטען שאַסע. פֿון ביידע זייטען זיינען געפֿלאנצט הויכע, אלטע ביימער. נים ווייט איז געווען דאס מעהר. ווער עס איז געווען בעקאנט מיט דער געגענד, דער האט זעהר ליכט געזעהן דעם גרויסען אמלאנטישען וועלט מעהר.

דעם ערשמען איינדרוק אויף נעללין האט געמאכט דיא פֿרישע, שמארקע, געזונדע מעהר לופט. קום האבען זיי אנגעהויבען צו געהן אויפֿן וועג, האט

שעהן אין איהרע נייע קליידער אָבּוואָהל זיא איז נאָך קיין מאָל ניט געווען אויף דער וועלט און איז נאָך קיין מאָל ניט געווען אין קיין געזעלשאַפּט פון געבילדעטע און עלעגאַנטע דאַמען, האָט זיא געהאַט אין זיך אזוי פּיעל טאַקט און אזוי פּיעל פּערשטאַנד, אז פּוֹנ'ם ערשטען מאָל האָט זיא געוואוסט, ווי אזוי זיך אָנצוטאהן און וויא אזוי זיך אויסצופּוצען.

אין איהרע נייע קליידער איז זיא ווירקליך געווען שעהנער און שטאַל-צער פון אלע מעדכען און פרויען אין קאהל סיטי.

אין א שעהנעם זומער טאָג האָט זיך געקאָכט און גערעש'ט אין סיימאן ווארד'ס וואוינונג. דיא אַלטע מעדש האָט געבאַקען, געקאָכט און צוגויפּנער לענט זאכען אין רענצלעך און אין ריזע טאַשען. פיער מענשען האָבען זיך פאַרברייטעט אויף א ריזע פון גאַנצע צוויי טעג. דיעזע פיער מענשען זיינען געווען: דזשיימס סטאַר, העררי ווארד, דזשעק רייען און נעללי.

העררי ווארד האָט ענדליך אויסגעפונען, אז עס איז שוין צייט ארויסצו-פיהרען נעללי'ן אין א וועלט, וועלכע זיא קען נאָך ניט און האָט זיא נאָך קיין מאָל ניט געזעהן. דזשיימס סטאַר האָט אָפּגערעדט מיט העררי'ן, אז אין דיא צוויי טאָג, וואָס זייער ריזע וועט געדויערן, זאָלען זיי אויסווייזען נעללי'ן אַלעס, וואָס זי האָט נאָך ביז אַהער' ניט געזעהן פון דער גרויסער וועלט אונטער דער זונן.

דזשיימס סטאַר האָט ווייטער אויסגעפונען, אז דער בעסטער אָרט צו מאַכען אזא ריזע איז דיא געגענד צווישען עדינבורג און גלאזגא, ווייל דיא געגענד איז דאָרט זעהר שעהן; עס געפינען זיך וועלדער, פּעלדער און גערטנער. דערצו איז עס גאָהענט ביים מעער און זיי וועלען קענען ווייזען נעללי'ן דעם אַטלאַנטישען וועלט מעער מיט דיא שיפּען, וועלכע געהען אויף איהם.

סיימאן ווארד און דיא אַלטע מעדש האָבען ניט געוואָלט מיטפּאָהרען. זיי האָבען אזוי פיינט בעקומען דיא וועלט דאָרט אויבען, אז זיי האָבען ניט געוואָלט ארויספּאָהרען פון קאהל סיטי.

אַלע פיער ריזענדע זיינען געווען פּערטראַכט און האָבען קיין וואָרט ניט גערעדט איינער מיט'ן אנדערן. דזשיימס סטאַר איז געווען א פּילאָזאָף. ער האָט בעטראַכט נעללי'ן, וויא א גרויסער דאָקטאָר בעטראַכט א פּאַציענט; ער שטודירט איהם אויס. אין יעדעס וואָרט, וואָס ער רעדט צו איהם, ליענט א בעזונדערער זינגן.

העררי האָט געקוקט אויף נעללי'ן מיט גאַנץ אנדערע געפיהלע. איהם האָבען זיך פאַרגעשמעלט גאַנץ אנדערע פראגען:

— וואָס פאַר אן איינדרוק וועט מאַכען אויף נעללי'ן דיעזע נייע וועלט? וועט אין דער נייער וועלט ניט ווערען פון נעללי'ן א גאַנץ אנדערער מענש?

דזשעק רייען האָט אויך געהאַפּט און געטראַכט: ווער ווייס וואָס עס קען ווערען פון אזא יונגעס מעדכען אויף א נייער אנדערער וועלט?

נעללי אַליין איז אויך געווען פּערטראַכט. זיא האָט געפּיהלט, אז דאָ וועט פאַרקומען עפעס נייעס אָבער וואָס פאַר א נייעס?

שעהנע פֿרוי; ער האט אבער געהאט נאך אנאנדערן צוועק דערבוי. ער האט זעהר גוט פֿערשטאנען, אז נעללי ווייס פֿון געהיימניס פֿון דארטשארט פֿיס; ער האט וויעדער געוואוסט. אז ווען עס געפֿינען זיך מענשען, וועלכע ווילען ניט, אז דיא נייע מינץ זאל זיין אפֿען, וועלען זיי געוויס טהאן אלעס מעגליכע, אום צו שמערן זי אין זייער ארכייט. יעצט שווייגען זיי נאך, וואהרשיינליך האבען זיי געוויסע אורזאכען, פֿאר וואס זיי שווייגען. עס קען אבער קומען א צייט, ווען זיי וועדען ניט שווייגען. וואס וועט דאמאלס זיין? — נעללי איז דאן דיא איינ-ציגע, וועלכע קען זיי אויפֿהאלמען.

דאס איז געווען דיא אורזאכע, וואס דער אינושעניר האט אוי געוואלט, אז נעללי זאל הייראטעהן העררי ווארד.

— נעללי האט ביז אהער ניט געוואלט אויסזאגען דאס געהיימניס, האט זיך געטראכט דשיימס סטאר. אבער וואס זיא האט ניט געוואלט, אדער ניט געקענט אויסזאגען א פֿרעמדען, וועט זיא געוויס אויסזאגען איהר מאן. וויא קען עס א יונגע פֿרוי האבען געהיימניסע פֿון איהר מאן?

וויא עס האט זיך אויסגעוועזען, זיינען אלע געווען צופֿריעדען העררי זאל הייראטעהן נעללין. קיינער איז ניט געווען דאגעגען. הערריס עלטערן זיינען צופֿריעדען און נעללי האט דאך קיינע עלטערן.

און דענאך, ווען דיא עלעקטרישע לאמפען פֿלענען זיך אויסלעשען אין קאהל סיטי; ווען אלע פֿלענען שלאפֿען און זיך אפרוהען פֿון זייער ארכייט; ווען אלעס אין קאהל סיטי איז געווען שמיל און רוהיג, פֿלעגט אן אונבעקאנטער, געהיימניספֿאלער מאן ארויסקומען ערגעץ פֿון א טיעפֿען ברונען, פֿלעגט ארום-געהן אין דיא גאסען, פֿלעגט זיך ארוםשפאצירען אויף דיא ברעגעס פֿון סייד מאלאקאל, פֿלעגט אפֿט אוועקשמעהן שמונדען לאנג פֿארן הויז פֿון סיימאן ווארד און פֿלעגט זיך צוהערן, וואס מען רעדט.

נאכט ביי נאכט פֿלעגט ער שמונדען לאנג אוועקשמעהן פֿארן הויז און פֿלעגט רעדען צו זיך אליין. זיינע אויגען פֿלעגען גליהען, זיינע הענד פֿלעגען זיך צונויפֿלעגען אין שרעקליכע פֿויסמען און ער פֿלעגט אפֿט וויעדערהאלען אין דער הויך:

— זיא זאל איהם הייראטעהן? — אויף קיין פֿאל!

18טעס קאפיטעל.

דיא זון געהט אויף.

„דיא צייט פֿליהעט זעהר שנעל פֿאר גליקליכע און קריעכט זעהר לאנג-זאם פֿאר אונגליקליכע“, זאגט אן אלטעס שפריכווארט. אין קאהל סיטי זיינען אלע געווען אזוי גליקליך און אזוי צופֿריעדען, אז זיי האבען ניט בעטערקט, וויא דיא צייט איז פֿערגאנגען שנעל.

בעזאנדערס גליקליך איז געווען העררי. נעללי האט שוין געלעזען און גע-שריעבען בעסער פֿון איהם. ער האט איהר געבראכט נייע קליידער און האט זיא אנגעטהאן, וויא א רייכע מיס פֿון עדינבורג. נעללי איז געווען ווירקליך

אין דיעזע מינוט האט דשעק א ציה געמהאן דעם לייטער. ער האט אראפגעלאזען טיעף אין שאכט איידער העררי האט זיך אומגעקוקט, איז דזשעק ריען שוין געווען פופציג פוס גיעדעריגער פון איהם.

א גוטען טאג, דזשעק! האט העררי אויסגערופען. קיינער זאל ניט וויסען וואס מיר האבען גערעדט.

— אונטער איין בעדינגונג.

— וואס איז דיין בעדינגונג.

ווען דו וועסט צום ערשטען מאל ארויספאהרען מיט געלליין, זאלסט דו מיך מיט געהמען.

— גוט! איך געהם אן דיעזע בעדינגונג, האט העררי געענטפערט.

דיא לייטערס האבען זיך אנגעהויבען צו ריהרען. העררי איז גענאג-

גען ארויף און דשעק האט זיך אראפגעלאזען אלץ טיעפער און טיעפער.

פון דעם טאג אן האט זיך העררי גענומען גאנץ ערנסט צו לערנען מיט

געלליין. ער האט זי געלערנט לעזען און שרייבען. געללי איז געווען א גוטע

שיללערין, האט אלעס איבערגענומען זעהר שנעל. אין א קורצע צייט האט

זי געלעזען גאנץ גוט און האט פערשטאנען, וואס זי לעזט. די ביכער זיינען

איהר שטארק געפעלען און זי האט זיי אנגעהויבען שלנגען מיט די אויגען.

וואו זי האט נור געקענט קריגען אפוק, האט זי עס געלעזען. זי האט שפעד

טער בעקומען ערנסטע ביכער פון געאגראפיע און וועלט געשיכטע. דיעזע ביכער

אבער האט זי ניט פערשטאנען און האט זיי געמוזט לאזען אויף אנאנדער צייט.

דער אלטער סימאן און זיין פרוי האבען באלד בעמערקט, אז וויער זוהן

איז ניט גלייכנילטיג צו געלליין. זיי האבען זעהר געוואלט וויסען, ווער זי איז און

וויא אזוי זיא קומט אין דער מינע. דאס איז אבער געווען דערווייל אונטערגליק.

געללי האט געשוויגען און פון קיין אנדער ארט האבען זיי עס ניט געקענט וויסען.

ווען אינוערע לעזער דערמאנען זיך דאס ערשטע מאל, ווען דשייטס סטאר

איז געקומען קיין דארטשארט פיס, האט ער געזאגט צו סימאן ווארד, אז ער

דארף עפעס טראכטען צו פעהרהיראטען זיין זוהן. דער אלטער סימאן האט איהם

דאן געענטפערט, אז ער וויל ניט זיין זוהן זאל הייראטען א שטארט מעדכען,

וועלכע ווייס נור זיך צו פוצען און ארומצולויפען פון איין שטוב אין דער אנדערער.

יעצט אבער איז עטוואס אנדערש, יעצט האט דער צופאל אליין איהם צו

געשיקט אמעדכען, וועלכע פאסט פאר איהם. פאר וואס זאל ער זיא ניט הייר

ראטהען? געללי ווייזט אויס צו זיין א גוטעס קינד, לאז ער זיא געהמען!

דער אלטער איז געווען אזוי צופריעדען מיט דיעזען געדאנק, אז ער

האט פערשפראכען צו מאכען אפאלל פאר אלע ארבייטער אין דעם טאג,

וואס העררי וועט הייראטען געלליין.

נאך איינער האט זעהר געוואלט, אז העררי ווארד זאל האבען א גוטע

דערנאך צו בערייען ריעוען שרימ, וואס זיי האבען געמאכט אזוי איבעראיילט!
 היפיער ביטערע טרערין ווערן פֿערגאסען, וויפיעל שטילע וויצען און קרעכ-
 צען לאזן שפעטער ארויס דיעועלכע מענשען, וועלכע האבען זיך אזוי געאיילט
 צו הייראטהען! — דאס איז עס, ליעבער פֿריינד, וואס עס האלט מיך צוריק.

נעללי איז אַ נאטור קינד. זיא איז געבארען געווארען אין דער מינע און
 ערצויגען געווארען אין דער מינע. זיא קען נאך נים דיא וועלט אין ווייס נאך
 נים, וואס עס מהומ זיך אויסער דער מינע. עס וועט דאך קומען א מאג, ויען
 איך וועל זיא מוען פֿיהרען אויסער דער מינע; איך וועל מוען זיא איינפֿיהרען
 אין דער וועלט און ווייזען איהר, וואס עס מהומ זיך דארט אויבען. ווער ווייס,
 וואס דאמאלס וועט זיין? ווער ווייס, אויב זיא וועט עס דאמאלס נים בערייען?
 ווער ווייס, אויב דאמאלס, ווען זיא וועט וויסען, אז עס איז דא אנאנדערע וועלט
 און אנדערע מענשען, וועט זיא נים געפֿינען, אז זיא האט שלעכט געטהאן, וואס
 זיא האט מיך געהייראטהעט?

איך האב מיך דאהער ענטשלאסען, איך זאל איהר פֿריהער ווייזען, אז עס איז
 דא אנאנדער וועלט, אנדערע מענשען און אנאנדער אַרם לעבען. זיא מוז אלעס
 זעהן מיט איהרע אויגען און אלעס וויסען. דאן ערשט, ווען זיא וועט איינוויליגען,
 וועל איך זיא הייראטהען.

— יא, — איך פֿערשמעה. — איך מיין אבער — זעה! דער שמריק ציטערט,
 איך מוז מיך אראפלאזען. — דוא קענסט ארויפֿגעהן. — מען ווארט אויף אונז —
 — אייל דיר נים, דשעק! האט העררי געבעטען. דוא האסט בעריהרט אַ
 פֿראגע, וועלכע איז זעהר וויכטיג פֿאר אונז. דוא מוזט מיך יעצט אויסהערן ביז
 צו ענדע.

— איך ווייס, וואס דוא ווילסט מיר זאגען, העררי. דוא ווילסט שיקען
 נעללין ערגעץ אין א שולע, זיא זאל זיך אויסלערנען לעוען און שרייבען און זאל
 בעקאנט ווערן מיט דער וועלט.

— ניין, דשעק! איך מיין נים דאס. איך אליין קען נעללין אויסלערנען
 אלעס, וואס זיא דארף קענען. דא איז עפעס אנדערש. שטעל דיר פֿאר דשעק,
 ווען דוא זאלסט וועלען הייראטהען א בלינדעס מעדכען און איינער זאל קומען
 דיר זאגען, אז אין אַ מאנאט ארום וועט זיא געזונד ווערן, וואלסט דוא נים גע-
 ווארט אַ מאנאט?

— געווייב, דערפֿון קען נאר קיין רעדע נים זיין.
 — נעללי איז יעצט כלינד. זיא האט נאך נים געזעהן דעם שיין פֿון מאג.
 איהרע אויגען קענען נאך נים פֿערטראגען קיין שמארקעס ליכט. זיא מוז אבער
 זעהן דעם מאג. זיא מוז פֿריהער זיין דארט אויבען, וואו עס שיינט דיא זון און
 דיא העלע שטערן.

— אלזא, ווען דענקסט דוא מיט איהר ארויסצופֿאהרען?
 — איך מיין, אז אין אַ מאנאט ארום וועלען איהרע אויגען זיין אזוי
 שטארק, אז איך וועל קענען ארויספֿאהרען מיט איהר אויבען אין דער פֿרייער לופֿט.

— ווייל? האט העררי געפֿרענט.

— ווייל, ווען דוא וועסט זיא נים הייראמהען, וועל איך זיא הייראמהען, האט אויסגערופֿען דשעק רייען. — זיא געפֿעלט מיר, דיא שעהנע, נומע און שטילע געללי. זיא איז אַ יתומה, וויא איך. זיא האט נים קיינע עלטערן, וויא איך. — העררי! ווען דוא דענקסט נים, ווילסט נים אדער קענסט נים זיא הייראמהען, וועל איך עם מהאן.

העררי האט איהם אויסגעהערט רוהיג און אויפֿמערקזאם.

— ביסט דוא נים ביז אויף מיר, העררי? האט דשעק רייען געפֿרענט. ווען ער האט געזעהן, אַז העררי שווייגט.

— ניין, איך בין אויף דיר נים ביז, דשעק, ווייל איך וויל זיא הייראמהען.

— העררי! גלויבסט דוא מיר, אַז איך האב נאנץ ערנסט גערעדט וועגען געללי?

— געוויס, דשעק! איך ווייס, אז ווען דוא רעדסט עפעס, מיינסט דוא עם ערנסט.

— אלוא, וויל איך דיר עפעס זאגען. איך וויל דיר געבען אַ נומען ראטה.

— זאג עם ארויס, דשעק. איך בין בערייט צו הערן אַ נומען ראטה פֿון אַ נומען פֿריינד.

— הער מיך אויס אלוא, העררי! דוא ליעבסט געללין; דיין פֿאטער און

דיין מוטער ליעבען זיא אויך. זיי בעהאנדלען זיא. גלייך וויא זיא וואלט געווען זייער אייגען קינד. וואס ווארטסט דוא אלוא? פֿאר וואס זאלסט דוא זיא נים הייראמהען באלד? צו וואס זאלסט דוא עם דערלאזען, אז מענשען אין שטאדט זאלען רעדען פֿון דיר און געללין?

— נומער פֿריינד! ביי דיר איז אזוי לייכט צו זאגען: הייראמהען געללין.

איך מוז דאך וויסען, וואס זיא פֿיהלט צום מיר. — דימליכער געזאגט, איך מוז זיסען, אויב זיא ליעבט מיך?

— דאס איז קיינע אנטווארט, האט דשעק געענטפֿערט. דאס קען מען

לייכט וויסען. געללי איז דאך קיין שטאדט מעדען, וועלכע פּוצט זיך פֿאר יעדען, שטייבעלט צו יעדען און מאכט חנדלעך צו יעדען. געללי קען נאך נים דיא וועלט מיט איהרע צערעמאניען, מיט איהרע פֿאלשקייטען. זיא איז אַ נאטור קינד, וועלכעס זאגט ארויס פֿריי און אפֿען, וואס זיא פֿיהלט און וואס זיא דענקט. — איך האב אויך דאריבער געטראכט, האט העררי געענטפֿערט. איך האב

מיך נום אַבערלעגט און נום איבערקלערט און דאס האלט מיך צוריק. — דיא ראטהען! דאס איז זעהר אַ לייכטעס ווארט. וויפֿעל מענשען וויינען אינגליקליך זייער לעבען לאנג נור דערפֿאר, וואס זיי האבען נים פֿערשמאנען, דאס פֿאר שווערע פֿפליכטען זיי געהמען אויף זיך, ווען זיי הייראמהען. — פֿרעהליך קלינגט דיא האכצייטס מוזיק; פֿרעהליך זיינען דיא זונגע פֿערהייראטהעטע; פֿרעהליך וויינען אלע אנוועזענדע; פֿרעהליך קלינגען דיא גלעזער און דער וויין ניסט זיך פֿון אלע זייטען. — וויא שווער אבער, אַך, וויא שווער! האבען אבער פֿיעלע

דער אלטער ווארד האט אייפגעהערט צו ארכיימען, ער איז שוין געווען צוא אלט. העררי האט איבערגענומען זיין שמעלע אלס ערשמער אויפזעהר. ער איז שוין איך געווען זעהר רייך, דענאך האט ער ניט געוואלט ארויספאהרען פון דער מינע. דיא פאמיליע ווארד, וויא דשייטס סטאר האבען נאך אלץ געוואוינט איינער לעבען אנדערען אין קהאל סיטי.

דשעק רייען האט איך געמאכט גוטע געשעפטען. ער איז געווען א גוטער ארכייטער און אלס פארמאן פון א געוויסען טהייל פון דער מינע האט ער איך בעקומען א שעהנעם געהאלט. אלע זיינען געווען צופריעדען און גליקליך.

דשעק רייען האט בעמערקט, אז צווישען העררי ווארד אין נעללי איז היינע געווענליכע פריינדשאפט, אז ביידע יונגע לייט פיהלען איינער צום אנדען ען גאנץ עטוואס אנדערש. ער האט אבער נאך אלץ געהאפט, אז נעללי וועט זיך אמאל אויסשפרעכען און וועט זאגען וועמען זיא ליעבט.

עס איז ווירקליך שווער געווען צו זאגען, וועמען נעללי ליעבט. זיא איז געווען גוט און פריינדליך געגען ביידע יונגע לייט.

דשעק רייען פלעגט אלץ בעמען, אז נעללי זאל מיט איהם אמאהל פאהרען ארויף, „אויפ'ן גראז", דארט, וואו עס שיינט די זון און עס וואקסען גרינע גראזען און שעהנע בלומען. ער האט געוואלט זעהן, וואס פאר אן איינדרוק עס וועט מאכען אויף איהר, ווען זי וועט צום ערשטען מאהל דער-זעהן דיא נייע וועלט, פון וועלכע זיא האט ביז אהער נאך קיין בעגריף ניט געהאט. איין מאל האט זיך דשעק רייען אראפגעלאזען אין איינע פון די גאנץ סיפע לע-כער, דורך ועלכע די פרישע לופט פלעגט צוקומען צו דער מינע. ער האט זיך א-ראפגעלאזען אויף אשטריק לייטער, וועלכע מען פלעגט געברויכן אין דיזע שאכטען. ווען ער איז אנגעקומען אונטען, האט ער בעגעגענט העררי ווארד. דער שאכט איז געווען עפעס אין אונארדנינג. העררי ווארד אלס הויפט אויפזעהר האט זיך פאר איהם אראפגעלאזען זעהן, וואס דארט איז. אה! דוא ביסט עס, העררי? האט דשעק אויסגערופען, ווען ער האט איהם דערזעהן.

— איך בין עס, דשעק, האט העררי געענטפערט. גוט, וואס איך האב דיר דא געטראפען איך האב טאקע מיט דיר עפעס צו רעדען.

— איך וויל גאר ניט הערען ביז דוא וועסט מיר ניט זאגען, וואס נעללי מאכט, האט דזשעק רייען געענטפערט.

— וואס זאל איך דיר זאגען? נעללי איז געזונד. זי פיהלט זיך זעהר גוט בייא אונז און איך האף, אז אין א מאנאט ארום —

— וועסט דוא זיא הייראטהען, האט דשעק פאר איהם געענדיגט.

— דוא וויסט גאר ניט, וואס דוא רעדסט, דשעק.

— איך ווייס שוין גאנץ גוט, וואס איך רעד, ווייל —

— נאר נישט! נאר נישט, העררי! — איך ווייס אבער, אז עס איז ראָ געפֿאהר אין דער נייער מינע. איך ווייס עס, העררי. — אמאל — שוין נאָנץ לאַנג ווינען אַרײַנגעקומען מענשען אין דער נייער מינע. מען האט זיי פֿערפֿיהרט ווייט — ווייט. . . .

— מען האט זיי פֿערפֿיהרט? האט העררי געפֿרעגט פֿערוואונדערט.
 ער האט פֿערשמאנען, אז נעללי מיינט איהם, זיין פֿאטער און דעם אינגל זשענרי, ווען זיי האבען צום ערשטען מאל ענטדעקט דיא מינע.
 — יא, מען האט זיי פֿערפֿיהרט. זייער לאספֿ האט זיך פֿערלאשען און זיי ווינען אוועקגעגאנגען ווייט — ווייט.

— זיי ווינען דארט געלעגען צעהן טאג, האט שוין העררי דערצעהלט. זיי וואלטען געשמארבען פֿאר הונדערט, ווען עס ואל זיך ניט געווען געפֿינען אַ נומער מענש, וועלכער האט זיי דריי מאל געבראכט ברויט און וואסער. דאן, ווען מען איז געקומען זיי רעמען, האט ער געווינען דעם וועג, וואו מען קען זיי טרעפֿען. ער האט פֿיעללייכט אויפֿגעריסען דיא שטיינער, מיט וועלכע מען האט זיי פֿער-מויערט.

— פֿון וואנען ווייסט דוא דאס אלעס, העררי? האט נעללי אויסגערופֿען פֿערוואונדערט.

— ווייל דיעזע מענשען, וועלכע ווינען געלעגען צעהן מעג פֿערמויערט אין דער נייער מינע, ווינען געווען דשייטס סטאר, מיין פֿאטער, מיין מוטער און איך אליין.

— דוא, העררי? דוא ביסט דארט געווען?
 מיט רעדן: דערטער האט זיא אייפֿגעהויבען דעם קאפ, האט אנגעהאפט הערריס הענד, האט זיי צוגעלעגט צום הארצען און האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— דוא, העררי? דוא ביסט דארט געווען? האט זיא געפֿרעגט נאך אמאל.
 — יא, נעללי, איך בין דארט געווען. יעצט ווייס איך, אז דוא האסט אונז געבראכט ברויט און וואסער; דוא לייעבע נעללי, האסט אונז דאמאלס גערעמעט דאס לעבען.

נעללי האט אפגעלאזען זיינע הענד און האט זיך פֿערטראכט.
 — יא, נעללי, איך ווייס עס. מיר וועלען עס קיין מאל ניט פֿערנעסען, אז דוא האסט אונז גערעמעט דאס לעבען.

17 מעס קאפיטעל.

אויף אַ שטריק לייטער.

אונטערדעסען ווינען דיא ארבייטען אין דער מינע געגאנגען זייער וועג. דיא מינע איז געווען ווירקליך זעהר רייך און דיא קאמפאני האט געמאַכט דאס בעסטע געשעפֿטען. דשייטס סטאר און סיימאן ווארד ווינען געווען דיא ערשטע ענטדעקער פֿון דער מינע. זיי ווינען געווען דיא גרעסטע אקציאנערן און זיינע געווארען לייכער פֿון טאג צו טאג.

פערוויקלען זיך, פלעכמען זיך אויס און נעהמען מיך ארום. אָפּט פלעג איך געפינען שפאלמען אין שטיין, לעכער, מהירען, דורך וועלכע עס האט מיר געשיינט א ליכט. א מאל פלעג איך הערען פערשיעדענע שטימען, וועלכע פלעגען מיר זיין זעהר אנגענעהם. אך, העררי! דו קענסט עס ניט פערשמעהן, וואס איך פיהל, ווען איך דערמאן מיך אָן די פינסטערניס דארט; עס ציהט מיך אהין, עס רייסט מיך, עס רופט מיך און איך וואלט נאך אמאל געהן אהין. — האסט דו קיין מורא ניט געהאט ווען דו פלעגסט דארט זיין אליין? אך, העררי! ערשט, ווען איך פלעג זיין אליין, פלעג איך ניט מורא האבען! האט דאס מערען אויסגערופען.

נעלליס שטימע האט געקלונגען אזוי טרויעריג און דאך אזוי פריינדליך, אזוי פול מיט צוטרויען און מיט ליעבע, אז העררי האט זיך ענטשלאסן ער זאל זיא ווייטער אויספרעגען.

— ווי אזוי פלעגסט דו אבער קיין מורא ניט האבען אליין ארוםצוגעהן אין דיא פינסטערע גאלערעען, נעללי? מען קען דאך זעהר לייכט פערבלאנדעט ווערען אין דיא הונדערטער טונעלען און גענג?

— איך קען אלע וועגען און אלע שטעגען אין דער נייער מינע.

— פלעגסט דו אמאל ארויסגעהן פון דער נייער מינע?

— א מאל — א מאל פלעג איך ארויסגעהן פון דער נייער מינע און פלעג געהן אין דער אלטער מינע.

— אלזא ביזט דו געוויס געקומען ביז צום הויז, וואו מיר האבען געוואוינט? האט העררי ווייטער געפרעגט.

— איך האב געוואוסט, אז עס געפינט זיך דארט א הויז און עס וואוינען דארטען מענשען.

— דארט האט דאך געוואוינט מיין פאטער, מיין מוטער און איך. מיר האבען דארט געוואוינט זייט זעהן יאהר, ווייל מיר האבען געוואלט אוועק-ווארפען דיא אלטע מינע.

— עס וואלט געוויס גלייכער געווען, איהר זאלט דארט ניט געווען וואוינען, האט נעללי געזאגט צו זיך אליין גאנץ שמיל.

ווי שמיל זיא האט גערעדט, האט העררי דאך געהערט, וואס זיא האט געזאגט און האט זיא געפרעגט:

— פאר וואס איז, נעללי? פאר וואס וואלט גלייכער געווען, מיר זאלען דארט ניט געווען וואוינען? דו זעהסט דאך, אז דורך דעם, וואס מיר האבען דארט געוואוינט, האבען מיר ענטדעקט דיא נייע מינע. פיעלע מענ-שען האבען ארבייט און בעשעפטיגונג, ענדליך האב איך דיך געפונען און האב דיך געבראכט צו אונז, וואו אלע ליעבען דיך.

— מיך? — פאר מיר איז אלעס איינס, האט נעללי געזאגט טרויעריג.

פאר דיא אנדערע אבער? — ווער ווייס, וואס קען נאך פאסירען?

— וואס זאגסט דו, נעללי? וואס מיינסט דו דערמיט?

העררי און נעללי ווינען אויך גענאנגען שפאצירן. זיי ווינען אוועקציע-
נאנגען ווייט פֿון אלעמען ביי דיא ברעגעס פֿון'ס מיך. נעללי פֿלעגט נאך אַלץ
ניט קענען דערטראנען דאס שטאַרקע ליכט פֿון דיא עלעקטרישע לאמפען. ויא
פֿלעגט נאך אַלץ אנמלויפֿען פֿון זיי; ויא האט נאך אַלץ בעסער געוועהן אין דער
פֿינסטער, וויא אין דער ליכטיגקייט.

זיי ווינען דאהער אוועקגענאנגען ווייט פֿון דיא עלעקטרישע לאמפען און
האבען זיך אניעדערגעזעצט אויף אַ גרויסען שטיין.

— דוא קענסט נאך אַלץ ניט ליידען דאס שטאַרקע ליכט פֿון דיא לאמפען.
נעללי? האט העררי געפֿרעגט. וויא וואלט שוין געווען, ווען דוא זאלסט ארויפֿ-
געהן אויבען, וואו עס שיינט דיא זון?

— דיא זון? איך האב קיין מאל ניט געוועהן דיא זון, האט נעללי געענט-
פֿערט. ווען דיא זון לייכט אבער אזוי שטאַרק, וויא דוא האסט מיר דערזעהלט,
זואלט איך געמווט צומאַכען דיא אויגען. איך וואלט דארט נאר נישט געוועהן.
— זאג מיר, ליעבע נעללי, איז עס מעגליך, אז דוא האסט קיין מאל ניט
געוועהן דיא זון? ביסט דוא נאר קיין מאל ניט געווען אויבען, אויף דער ווייסער
וועלט, וואו אלעס איז אנדערש, וויא ביי אונז אין קאַהל סימי?

— ניין, הערריז איך געדענק ניט, איך זאל אמאל געווען זיין ערגעץ
אנדערש. ניט מיין פֿאַמער, ניט מיין מוטער האבען מיר קיין מאל ניט געפֿיהרט
אין אַנאנדער וועלט. איך קען מיך אויף קיין פֿאַל ניט דערמאנען, איך זאל אמאל
געווען זיין ערגעץ אנדערש.

— אַך, נעללי, וויא גליקליך וואלט איך געווען, איך זאל דיך קענען ארויפֿ-
געהמען אמאל דארט אויבען, דוא זאלסט זעהן אַנאנדער וועלט, וועלכע איז אזוי
שעהן, אזוי העל, אזוי אנגענעהט און אזוי גוט! איך ווייס, אז עס ווינען דא פֿיעלע
קינדער, וועלכע ווערן געבארען אין דער מינע און קענען ניט יענע וועלט, דארט
אויבען. דאס איז אבער אמאל געווען, ווייל עס פֿלעגט זיין זעהר שווער ארויס-
צוגעהן פֿון דער מינע. יעצט אבער, ווען מיר קענען זיך אויפֿזעצען אין אַ וואגאן
און אין אייניגע מינוט זיין דארט אויבען, — היינט, וואלט איך זעהר געוואלט,
דוא זאלסט זיך אויפֿזעצען מיט מיר און זאלסט ארויפֿפֿאַרדען אין יענער אנדערער,
שעהנערער וועלט.

— עס וועט אמאל קומען אַ צייט, ווען איך וועל פֿאהרען מיט דיר, העררי,
האט דאס מעדכען געענטפֿערט. איך האף אויך, אַז איך וועל אמאל געהן מיט
דיר און וועל בעטראכטען אייערע וואונדער.

— נעללי, דוא זאנסט אייערע וואונדער, בערויערסט דוא דען, וואס דוא
ביסט ארויס פֿון יענעם פֿינסטערן ברונען? ביסט דוא דען ניט צופֿריעדען, וואס
דוא לעבסט ביי אונז אין דער ליכטיגקייט?

— ניין, העררי! דאס ליכט איז שעהן, אייערע הייזער ווינען שעהן, אבער
אויך דארטען, אין דער פֿינסטער איז עס שעהן. איך פֿלעג דארט אויך זעהן
שעהגע זאַכען. אַמט פֿלעג איך זעהן גרויסע שווארצע רעדער רעדען זיך,

מערט אוי נעללי, ווען מען דערמאנט איהר דעם ברונען?

אויף דיעזע פֿראַגען האט ניס העררי, ניס דער אינושעניר געקענט געבען אַן אנטווארט. עס איז ביי זיי געבליעבען, אז זיי זאלען קיינעם ניס זאגען, וואס זיי האבען אויסגעפֿונען און זאלען שטילערהיים ווייטער פֿארשען און ווייטער שפירען. יעצט האט שוין דשיימס סטאר זיך פֿעסט ענטשלאסען אויסצוגעפֿינען אַלעס. ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז קוים האלט זיך ווירקליך אויף אַ באנדע רויבער אין דער מינע, איז מאַקע דיא מינע אין געפֿאהר. דיא רויבער קענען צוברעכען דיא מאשינען, אונטערלעגען אַ דינאמיט באַמבע און אויפֿרייסען דיא מינע. זיי קענען אויסבויערן אַ לאַך אין דער זעע (אַזיערע) אויבען און פֿערהערענען דיא מינע. זיי קענען זעהר פֿיעל שאַרען אנטהאן.

ער איז אומיסטען געפֿאהרען קיין עדינבורג און האט אלעס דערזעהלט דעם שעף פֿון דער פאליציי. מען האט באלד אראפגעשיקט דעמעקמיווס און געהיים פאליציסטען, וועלכע האבען זיך פֿערשטעלט פֿאר פֿעטלער און האבען גענעכטיגט אין אַלמען שלאָס. אין קאָהל סיטי פֿלעגען ארומגעהן ביי נאכט וואכען. העררי ווארד אליין האט אַ פֿאַר געכט גענעכטיגט לעבען אריינגאנג פֿון דער גאלערעע, וועלכע האט געפֿיהרט צום איינגעפֿאלענעם שלאָס.

אַלעס אומזיסט! קיין שפור, קיין צייכען פֿון אַ מענשען! צוויי וואכען נאכאַנאַנד האט מען בעוואַכט דעם אַלמען שלאס און מען האט גאר ניס געפֿונען. דיא דעמעקמיווס און דיא פֿאַליסליים זיינען זיך ענדליך אַוועקגעפֿאהרען צוריק קיין עדינבורג. דער אינושעניר און העררי האבען זיך וויעדער גענומען צו זייער געוועהנליכער ארבייט.

אין קאָהל סיטי האט מען פֿון דעם אַלעס גאר ניס געוואוסט. נעללי איז געווארען מיט יעדען טאג פֿרישער, געזינטער און שענהער. אלע האבען זיא לעב געהאַט און האבען זיא גערופֿען נעללי וואָרד. אונווילענדיג האָט מען זיא געמאַכט פֿאַר סיימאן ווארדס טאכטער. דיא אַלטע מעדש איז געווען פֿערליעבט אין איהר. זיא האט מעהר לעב געהאט נעללין, וויא איהר ווהן העררי. נעללי פֿלעגט זיין שמענדיג מיט איהר און פֿלעגט איהר העלפֿען אין אלע איהרע ארבייטען פֿון דער ווירטהשאַפֿט. זיא איז געווארען פֿרעהליך, פֿלעגט זינגען, טאַנצען און שפּרינגען, וויא אַ יונגע ציגעלע.

דשיימס סטאר האט אַלץ געזוכט אַ געלעגענהייט, ווען נעללי וועט זיין שמאַרק פֿרעהליך און אויפֿגעלעגט, ער זאל מיט איהר דאמאלס רעדען און זיא אויספֿארשען. פֿיעללייכט וועט ער דאך קענען ארויסציעהען פֿון איהר עפעס אַ חארט, פֿון וועלכען ער זאל וויסען דאס געהיימניס פֿון דער מינע.

אמאל איז געווען אַ גרויסער פֿייערמאג. קיינער האט ניס געארבייט ניס אויף דער ערד, ניס אונטער דער ערד. אין דיא נאסען פֿון קאָהל סיטי און אויף דיא ברעגעס פֿון סייך, מאַלקאָלם לייק, זיינען ארומגעגאנגען פֿרעהליכע פֿאַר-לעך, האבען גערעדט, געוונגען און געראכט. אין ערטער האבען זיך פֿערוואמעלט יונגע לייט און יונגע מעדכען אין האבען געמאַנצט.

העררי ווארד זיינען דורכגענאנען דיא נאלערעע אין זיינען ארויסגעקומען אין דונאלד קעסל.

— נו, יעצט וועלען מיר וועניגסטענס קענען איבערצייגען די אבערגלויבישע ארבייטער, אז עס זיינען ניטא קיין גייסטער און קיין פייער דאסען, האט ער געזאגט. — וואס האבען מיר דערפון, הערר סמאר? האט העררי געענטפערט. מיר זעהען דאך, אז דיא, וועלכע שפילען דיא ראלע פון גייסטער, זיינען נאך פיעל געפעהרליכער, וואס ווערט דערפון, ווען מיר ווייסען, אז ניט קיין גייסט, זאנדערען אמענש האט אונז פערמייערט דאמאלס אין דער מינע? — דוא האסט רעכט, העררי! מיר זעהן יעצט קלאר און דייסליך, אז אין דער מינע האלט זיך אויף עפעס אבאנדע שלעכטע מענשען, זיי האד בען געוויס געהאלטען אפאקעל אין דיא הענד און האבען דאמאלס פער פיהרט דעם שיפס קאפיטאן פון דער „מאטאלא“. עס איז דייסליך, אז מען האט געוואוסט, אז אויף דער „מאטאלא“ געפינען זיך מהייערע סחורות. מען האט געוואלט, אז דאס שיף זאל אונטערגעהן און מען זאל זיא בעד רויבען, דשעק רייען מיט דיא פישער האבען געשטערט דיא רויבער. — עס איז מיר א וואונדער, וואס נעללי ציטערט אזוי, ווען זיא הערט רעדען פון'ס ברונען, האט העררי בעמערקט.

— זיא ווייס געוויס זעהר פיעל, האט דער אינזשעניר געענטפערט. זיא האט אבער מורא צו רעדען, זיא טאר ניט רעדען.

יעצט האבען זיי אנגעהויבען צו פערשטעהן זעהר פיעל זאכען, וואס איז פאר זיי פריהער געווען אנגעהיימניס. יעצט איז פאר זיי געווען דייסליך, אז אין דער מינע האט זיך אויפגעהאלטען אבאנדע רויבער, וועלכע פלענען ארויסגעהן דורך דער נאלערעע אין דונאלד קעסל, פלענען מארדען, רויבען. פערפיהרען שיפען און פלענען בעהאלטען דיא אנגערויבטע זאכען אין דער מינע. דיעזע באנדע רויבער האבען פערמייערט דעם אינזשעניר און דיא פאמיליע ווארד ווען זיי האבען געזעהן, אז זי ווילען עפענע דיא נייע מינע. דיעזע באנדע רויבער איז יעצט ערגעץ אנטלאפען אדער מען האט זיי אויסגעהרגעט. נעללי איז אטאכטער פון איינעם פון דיא רויבער. זא לאנג ער האט געלעבט, האט ער איהר געגעבען עסען. ער איז געשטארבען אדער אנטלאפען געווארען אין נעללי איז שיער ניט געשטארבען פאר הונדער.

עס האט זיך זיי אויסגעווייעזען, אז זיי פערשטעהן שוין דאס נאנצע געהיימניס. — ווער איז אבער געווען דער גוטער מענש. וועלכער האט געוואלט איבעררייסען דעם שטריק, איך זאל אראפפאלען? דאס איז דאך געוויס ניט געווען קיין רויבער, ווען דיא רויבער זיינען שוין לאנג ניטא אין דער מינע, פאר וואס צי?

דשעק רייען, אז גייסטער וויינען דא נור אין ויין איינבילדונגס קראַפֿט.
דיא געשיכטע פֿון נעללי האט אוי שמארק פֿעראינטערעסירט דעם אינ-
ושעניר, אז ער האט יעצט אליין געבעמען העררי ווארד, ער זאל אויספֿארשען
דיא גאנצע מינע. ער האט איהם געהייסען געהמען, וויפֿיעל אַרבייטער ער וויל
און פֿערברענגען, וויפֿיעל צייט ער וויל. פֿאַר דיעזע צייט וועט מען רעכענען דיא
אַרבייטער, גלייך וויא זיי וואלמען געאַרבייט אין דער מינע.

העררי האט זיך גענומען געשמאַק צו דער אַרבייט. עס וויינען פֿערגאנגען
עטליכע מעג און ער האט אלץ געפֿאַרשט און געזוכט.

איין מאל איז ער פֿערגאנגען גאנץ ווייט. דארט האט ער געפֿונען א גאנץ
ענגע גאלערעע, אין וועלכע ער איז נאך קיין מאל ניט געווען. ער האט געהיי-
ט מען דיא אַרבייטער וואַרמען אויף איהם ביים איינגאנג פֿון דער גאלערעע. דאָס
מאל אבער איז ער שוין געווען פֿאַרויכטיג. ער האט געהייסען איין אַרבייטער
האַלמען אין דיא הענד אַ לאַנגען שמריק. ער אליין האָט גענומען אין דיא הענד
אן עק פֿון שטריק און איז אריינגעקראכען אין דער גאלערעע.

ער איז געקראָכען זעהר לאַנג. דיא גאלערעע איז געגאנגען באַרג ארויף
און באַרג ארויף. עס האט איהם שמארק אינטערעסירט צו וויסען, וואו דיא גאַ-
לערעע ענדיגט זיך. פֿלוצלונג האט ער דערזעהן דעם שיינ פֿון מאַן. ער איז
געגאנגען ווייטער. — ער איז אין דרויסען, אויף דער ערד, אונטער דער זון, אונ-
טערן פֿרייען הימעל.

ער האט זיך אומגעקוקט, וואו ער איז ערגעץ אין דער וועלט און האט
דערזעהן, צו ויין איבערראַשונג, אז ער געפֿינט זיך אין דעם אלטען איינגעפֿאַ-
לענעם שלאס — אין דונאלד קעסל! ער האט יעצט אנגעהויבען צו בעטראכטען
דעם אריינגאנג אין דער גאלערעע און האט געזעהן, אז פֿון דרויסען איז ווירק-
ליך זעהר שווער איהם צו דערקענען, ווייל ער איז פֿערוואקסען מיט גראז און
מיט מאַס (מאָך).

— אַלוא, געפֿינט זיך אַ געהייטער גאנג פֿון דעם אלטען שלאס צו דער
מינע! האט העררי אויסגערופֿען. יעצט פֿערשטעה איך שוין, וואס פֿאַר אַ פֿייער
דאמע דשעק רייען האט געזעהן. דיא פֿאַליציי האט גאר ניט געקענט אויסגע-
פֿינען, ווייל פֿון דרויסען איז דער אריינגאנג זעהר שמאל און איז פֿערוואקסען
מיט גראז און מיט קליינע ביימלעך.

ער האט גוט בעטראַכט דעם אריינגאנג און איז צוריקגעגאנגען אויפֿן
וועלכען זעג, וואס ער איז געקומען. דיא אַרבייטער האט ער דערזעהלעט, אז ער
איז אומזיסט געגאנגען, ער האט גאר נישט אויסגעפֿונען. אויף דער נאכט אבער,
ווען דשייטס סטאר איז געקומען אהיים פֿון דער אַרבייט, האט ער איהם אלעס
דערזעהלעט.

דעם אנדערן טאג איז דשייטס סטאר מיט איהם געגאנגען צו דער גאלע-
רעע. ער האט געוואלט אליין זעהן דיעזען געהיימען וועג פֿון דער מינע, צום
אלטען שלאס. ער האט גערעכענט, אז ער וועט נאך עפעס אויסגעפֿינען. ער טיט

נאכגעמאהן. דיא אלטע מערש האט זיא אנגעהויבען צו לערנען באקען אין קא-
כען. נעללי איז געווען א פלייסגע שילערין און האט אין א גאנץ קורצע צייט
אויסגעלערנט דיא גרויסע קונסט צו באקען א פלומפודינג און צו קאכען א
גומען מיטאג. דיא אלטע מערש האט זיא אנגעהויבען צו לערנען צו ארבייטען
א זאק. נעלליס דינע פינגערלעך האבען באלד געדרעהט מיט דיא שפיזעלעך
שנעלער און געשיקטער, וויא דיא אלטע מערש.

נעללי האט אין דער ערשטער צייט גענעכטען ועהר פיעל, זיא האט אנגע-
הויבען צו ווערן געוונד, שמארק און שעהן. דיא אלטע מערש איז געווען גליק-
ליך. עס האט זיך איהר אויסגעווייעזען, אז זיא האט געהאט נאך א קינד. זיא
האט אנגעהויבען ליעב צו האבען נעללין, גלייך וויא זיא וואלט געווען איהר
אייגענע מאכטער.

זאגאר דער אלטער סיימאן האט זיא בעמראכט, וויא זיין אייגען קינד.
ווען ער פלעגט קאצען פון דער ארבייט, פלעגט איהם נעללי לויפען ענטגעגען,
פלעגט איהם ארומנעהמען און פלעגט איהם אריינפיהרען אין שטוב, וואו עס
איז שוין געווען געגרייט צום מיש און אלעס איז געווען פערטיג צום מיטאג.

דשעק רייען איז געווען פערליעבט אין איהר ביו איבער דיא אויערן. ווען
ער פלעגט נור צייט האבען, פלעגט ער קומען צו סיימאן ווארד, פלעגט רעדען
מיט נעללין און פלעגט איהר זינגען זיינע שעהנסטע ליעדער. דאס ערשטע מאל,
ווען ער האט איהר געזונגען, איז זיא געווען איבערראשט און ערשטוינט. עס איז
געווען דייטריך, אז זייט זיא לעבט, האט זיא ניט געהערט זינגען.

— אך, וויא שעהן! האט זיא אויסגערופען. — דאס איז שעהן! אזוי רעדען
האב איך נאך קיין מאל ניט געהערט.

זיי פלעגען בעמען דשעק רייען, ער זאל איהר אפֿט זינגען. דשעק רייען
האט עס געמאהן מיט פֿערגניגען. ער האט נור איין זאך בערויערט: פֿאר וואס
האט ער זיך ניט אראפגעלאזען אין ברונגען? פֿאר וואס האט ער ניט גערעמעט
נעללין?

מיט העררי ווארד איז נעללי געווען ועהר פֿריינדליך. זיא פלעגט איהם
ערווארטען יעדען טאג, ווען ער פלעגט דארפֿען קומען פֿון דער ארבייט, פלעגט
מיט איהם רעדען שמונדען לאנג, פלעגט מיט איהם געהן שפאצירען און פלעגט
ניט אפטרעמען פֿון איהם, ווען ער איז נור געווען אין דער היים.

העררי פֿון זיין זייט האט ליעבליכעקומען דאס שעהנע, ליעבליכע, גומע און
שטילע מעדעקען. קוים האט ער נור געענדיגט זיין ארבייט, איז ער געלאפען
אויס צו זיין נעללי.

יעדעס מאל, ווען ער פלעגט ועהן דשעק רייען, פלעגט ער איהם פֿרעגען:
— נו, דשעק? זיינען נאך דא נייסטער? איז נאך נעללי א גייסט?

— נעללי איז א מעגש, האט דשעק געענטפֿערט, עס זיינען אבער דא
נייסטער. איך האב אליין געזעהן דיא פֿייער דאמע.

באלד אבער האט עפעס פאסירט, וואס האט איבערצייגט דעם קלונגען

פרויעריג ויין און נאך פֿיעלע ווערטער, וועלכע מיר געברויכען זעהר אפֿט און פֿערשמעהן זיי ניט.

— וואס איז דאס געהיימניס פֿון דיעזעס קינד? וויל זיא עס ניט זאגען? קען זיא עס ניט זאגען? איז זיא געבארען געווארען אין דער מינע? האט מען זיא געבראכט אהער, ווען זיא איז געווען נאך גאר אַ קינד? אויף אלע דיעזע פֿראגען האט דערווייל קיינער ניט געקענט ענטפֿערן.

— ווילסט דוא בלייבען ביי אונז, נעללי? האט ענדליך דשיימס סטאר גֶעפֿרענט.

— אה, יא! אך, יא! האט נעללי געענטפֿערט.

— זאלען מיר דיך צוריקפֿיהרען אין ברונען?

נעללי האט געגעבען אַ געשריי און איז געלאפֿען זיך בעהאלטען אין אַ ווינקעל.

דשיימס סטאר, סימאן און העררי ווינען געווארען זעהר אונרוהיג. זיי האבען ניט ארויסגעזאגט, פֿאר וואס זיי ווינען געווארען אונרוהיג, אבער יעדער פֿון זיי האט געפֿיהלט, אז אין דער מינע ליענט נאך פֿערבארגען אַ שרעקליכעס געהיימניס. עס איז דאך געווען דייטליך, אז נעללי אליין האט נאך שמארק מורא פֿארן ברונען. וואהרשיינליך געפֿינט זיך עפעס אין ברונען, פֿאר וואס מען האט וואס מורא צו האבען.

אויסערדעם האט זיי בעאונרוהיגט דיא געשיכטע פֿון אַ זאנדערבארען פֿויגל. נעל. עס איז ביי זיי ענדליך געבליעבען, אַ דריי שמאַרקע אַרבייטער זאלען זיך אראפלאזען אין ברונען אויף אַן אייזערנער קייט מיט געלאדענע רעוואלווערס אין דיא הענד און זאלען אויספֿארשען דעם ברונען.

מען האט אזוי געטהאן. העררי ווארד און נאך צוויי ארבייטער האבען זיך אראפגעלאזען אין ברונען, האבען געווכט, געפֿארשט און געשפּירט. זיי האבען אבער גאר נישט געפֿונען. דער גאַנג, וועלכען העררי האט געזעהן, ווען ער האט געפֿונען דיא האלב טוימע נעללי, האט געפֿיהרט ערגעץ ארויף אין דער הויך, אין דארטשארט פּיט. דאס איז אלעס.

דשיימס סטאר איז געווען אויסער זיך. ער, דער געלערנטער, דער בעריהמטער אינזשעניר, דער בעריהטמער צייטונגס שרייבער, זאל ניט קענען אויסגעפֿינען אַזא קלייניגקייט!

דער איינציגער מענטש, וועלכער וואלט געקענט עפעס זאגען, איז געווען נעללי. קיים אבער פֿלעגט מען אנהויבען צו רעדען פֿון ברונען, פֿלעגט דאס אריימע מעדכען אנהויבען צו שרייען און צו וויינען און פֿלעגט אַנמלויפֿען.

עס איז געבליעבען, אז מען זאל זיא ווייטער ניט פֿרעגען איבער דעם ברונען און מען זאל מעהר ניט רעדען מיט איהר דערפֿון.

דיא אלטע מעדש איז געווען זעהר צופֿריעדען מיט נעללי. זיא האט זיך כאלד איבערצייגט, אז נעללי איז אַ גוטעס און אַ שמילעס קינד, קיים האט זיא זייהר עפעס געוויזען, האט עס נעללי כאלד איבערגענומען און האט עס כאלד

אונז דאמאלס געבראכט ברויט און וואַסער. איך בין זיכער, אז זיא האט עס אונז געהאלפֿען דאמאלס, ווען מען האט אונז פֿערמויערט. איך פֿערשטעה יעצט, אז זיא האט געוואָלט אויפֿרייסען דיא וואַנד און אונז בעפֿרייען. זיא האט עס אבער ניט געקענט, אדער מען האט זיא ניט געלאזען עס מאַהן.

— נון, גוט. איך גיב צו, אז געללי איז אַ גוטער גייסט. האט דשעק רייען געזאגט, וואו איז אבער דער שלעכטער גייסט, וועלכער האט איך פֿערמויערט? — דאס ווייס איך נאך ניט, האט העררי געענטפֿערט. איך האף אבער, אז איך וועל איהם אויך אויסגעפֿינגען אמאל.

דשיימס סטאר האט מען, זעלכסטפֿערשטענדליך, באלד דערזעהלט פֿון אלעמען, וואס עס האט פאסירט. אלס געלערנטער, אלס אינושעניר, אלס קלוגער מענטש, האט ער געבעטען, אז מען זאל דאס מעדען לאזען צו רוה, ביז זיא וועט ווערן פֿאלקאמען געוונד. ער האט געבעטען מעדש און העררי ווארד, זיי זאלען איהר געבען עסען און טרינקען, וויפֿעל זיא וועט נור קענען פֿערטראגען, זאלען זיין געגען איהר גוט און פֿריינדליך, זאלען אבער מיט איהר קיין ווארט ניט רעדען. דשיימס סטאר האט זעהר גוט פֿערשמאנען, אז דיעזעס מעדען איז דיא איינציגע אין דער וועלט, וועלכע קען איהם ענטדעקען דאס גרויסע געהיימניס פֿון ניי אבערוויל.

עס זיינען פֿערזאגטען אזוי עטליכע מעג. געללי איז פֿון טאג צו טאג גע-ווארען בעסער, געזינדער, פֿרישער און מונטערער. זיא איז אראפגענאנגען פֿון בעט, איז ארומגענאנגען אין שטוב. פֿלעגט אמאל זיך שמעלען אויף דער טהיר און בעטראכטען אלעס, וואס עס טהוט זיך אין קאָהל סיטי מיט שמוינען און בעוואונדערונג.

ווען זיא איז שוין געווען פֿאלקאמען געוונד, איז דשיימס סטאר געקומען צו סימאן ווארד, האט געבראכט געללין אייניגע שעהגע זאכען און האט אנגע-הויבען מיט איהר צו רעדען און זיא אויסצופֿרענען. זיא האט איהם געענטפֿערט אויף זיינע פֿראגען זעהר קלוג און זעהר פֿערשמענדיג. דשיימס סטאר האט אבער באלד געזעהן, אז זיא ווייס נאר ניט פֿון דער וועלט. זינט זיא לעבט, האט זיא ניט געזעהן ניט דיא וון, ניט דיא לבנה, ניט דיא שמערן. זיא האט ניט געוואוסט, וואס עס הייסט טאג און וואס עס הייסט נאכט. זיא האט ניט געהאט קיין בעגריף, וואס עס הייסט פֿאמער, מוטער, ברודער, שוועסטער.

נאך זאנדערבארער אבער איז געווען איהר זעה קראַפֿט (חיש הראות) זיא האט זעהר גוט געזעהן אין דער פֿינסטער. ביים שטארקען ליכט אבער פֿון אן עלעקטרישען לאמפֿ פֿלעגען זיך איהרע אויגען צוזאמענציעהן און זיא האט גע-זעהן זעהר שלעכט. זיא פֿלעגט אנטלויפֿען פֿון ליכט און לויפֿען אין אַ פֿינסטער ארט. פֿון מעג, וואכען, יאהרען, שמונדען האט זיא קיין בעגריף ניט געהאט. זיא האט ניט אנגעהויבען צו פֿערשטעהן, וואס עס הייסט אַ יום-טוב, אַ פֿייער טאג, אַ רוהע טאג; זיא האט ניט פֿערשמאנען, וואס עס הייסט פֿרעהליך זיין.

איהר, האט זיא גענומען ביי דיא הענד און האט געפֿרעגט:
 — נעללי! דארט — אונמען — אין ברונען — ביסט רוא געווען נאר אליין?
 — אליין! אליין! האט נעללי אויסגעשריען און האט אנגעהויבען צו
 ציטערן.

איהרע אויגען זיינען געווארען ווילד, איהר געזיכט האט אנגענומען אן
 אויסדרוק פֿול שרעק און פֿורכט.
 — אליין! אליין! האט זיא אויסגערופֿען נאך אמאל און אזי אומגעפֿאלען
 אויפֿן בעט.

אלע זיינען געבליעבען שטעהן לווּיא פֿערשמינערט. עס איז געווען דייט-
 לייך, אז נעללי האט עפעס מורא, ווען מען דערמאנט איהר דעם ברונען.
 — דאס קינד איז נאך זעהר שוואַך, האט מעדש געזאגט. לאמיר זיא לא-
 זען צו רוה. זיא וועט זיך אפֿרוהען נאך אַ מאָג, דאן וועלען מיר קענען מיט איהר
 מעהר רעדען.

זיא האט צורעכט געמאַכט דיא קישענס אונטער איהר קאַפֿ, האט זיא גוט
 איינגעדעקט און האט געזאגט:

— קום, סיימאָן! קום, העררי! לאָמיר זיא לאזען שלאפֿען
 זיי זיינען אלע אַרויסגעגאַנגען פֿון ציטער. אין אַ פאר מינוטען אַרום איז
 מעדש אריינגעגאַנגען שטילערהייט זעהן, וואס נעללי טהומ. זיא האט געפֿונען,
 אז נעללי שלאפֿט געשמאַק.

דיא געשיכטע, אז מען האט געפֿונען אַ יוגעס מעדכען אין אַ ברונען טיעף
 טיעף אונטער דער ערד, האט ניט געקענט בלייבען קיין געהיימניס. דשעק רייען
 און דיא ארכיטער, וועלכע זיינען געגאַנגען מיט העררי ווארד, האבען עס דער-
 צעהלט אין קאַהל סימי. פֿון קאַהל סימי איז מען דערפֿון געוואהר געווארען אויף
 דיא פֿאַרמס ארום. באלד האט מען דערפֿון גערעדט אין גאַנץ ענגלאַנד.

נעללי איז געווארען דער גענעשטאַנד פֿון געשפרעכען אין גאַנץ ענגלאַנד,
 ואנאר דיא צייטונגען האבען אנגעהויבען צו שרייבען פֿון דיעזעס וואונדער.
 „צוויי טויזענד פֿום אונטער דער ערד, איינגעמויערט אין אַ שטיינערנעם
 ברונען, האט מען געפֿונען אַ מעדכען“, האט געשריעבען אן עדינבורגער-ציי-
 טונג. „ווער דאס מעדכען איז, פֿון וואנען זיא איז און וויא אזוי זיא קומט אהין,
 ווייס קיינער ניט. דאס מעדכען ווייס נור, אז זיא הייסט נעללי, וויטער ווייס
 זיא נאר ניט.“

דיא איינוואוינער פֿון קאַהל סימי פֿלענען זוכען עפעס אַ תּירוץ און קומען
 אין סיימאן ווארד'ס וואינונג אום אַ קוק צו טהאן אויף דיעזעס גייעס וואונדער.
 דשעק רייען האט זיך געהאלטען פֿעסט, אז נעללי איז אַ גייסט. ווען ער
 האַלענט רעדען מיט העררי'ן פֿלעגט ער איהם זאנען אפֿען, אז דאס איז קיין מענש,
 אנדערן אַ גייסט, העררי פֿלעגט לאַכען.

— הער נור, דשעק, האט ער איהם איינמאל געזאגט. לאז זיין, אז נעללי
 איז אַ גייסט, זיא איז אַבער אַ גוטער גייסט. איך בין זיכער, אז זיא האט עס

געדענקט, וויא דער דאקטאר האט זיי בעהאנדעלט, ווען מען האט זיי געפונען פֿערהונגערט און האלב טויט אין דער מינע. אזוי האט זיא יעצט בעהאנדעלט דיא אונגליקליכע נעללי. זיא האט איהר געגעבען עסען צו ביסעלעך, האט איהר אפֿט געגעבען אַ לעפֿעל וויין און האט זיא געלאזען יעדעס מאל זיך אפרוהען. זיא האט ניט געוואלט מיט איהר רעדען, ביו זיא וועט קומען צו זיך און וועט זיין אים שטאנד זיך אויפֿציהויבען. אזוי איז פֿערגאנגען דער מאנ. דיא נאכט איז נעללי איבערגעשלאפֿען זעהר רוהיג. מעדש איז אַ פאר מאל אויפֿגעשטאנען ביי נאכט און האט איהר געגעבען אַ לעפֿעל זופ און אַ ביסעל וויין. דעם אנדערן מאנ איז נעללי שוין געווען גענוג קרעפֿטיג, אז זיא האט זיך געקענט אויפֿוועצען אויפֿין בעט. מעדש האט געוואלט מיט איהר רעדען און זיא אויספֿרעגען.

— וויא לאנג ביסט דוא געווען דארט אין ברוגען? האט מעדש געפֿרעגט.
 — וויא לאנג? — איך ווייס ניט, האט נעללי געענטפֿערט.
 — איך מיין, וויא פֿיעל טעג ביזט דוא דארט געווען.
 — טעג? וואס הייסט טעג? איך ווייס ניט.

זיא האט געשאקעלט מיטן קאפֿ אזוי טרויעריג, אז דיא אלטע מעדש האט אנגעהויבען צו האבען מיטלייד מיט איהר. זיא האט גענומען נעלליס קליינע הענטלעך, האט זיא אנגעהויבען צו ווארעמען און האט זיי צוגעפֿרעסט צום הערצען.

— וויא אלט ביסט דוא, מיין קינד? האט זיא געפֿרעגט.
 — אלט? — איך ווייס ניט, האט נעללי געענטפֿערט און האט אַ שאקטל געטהאן מיטן קאפֿ, וויא אַ מענש, וועלכער פֿערשטעהט גאר ניט, וואס מען רעדט צו איהם.
 — איך פֿרעג דיך, מיין קינד, וויפֿיעל יאהר דוא ביסט אלט? האט מעדש ווייטער געפֿרעגט.

— יאהר? וואס איז יאהר? — איך ווייס ניט.
 עס איז געווען דייטליך, אז נעללי ווייס ווירקליך ניט, וואס עס הייסט אַ מאנ אדער אַ יאהר.

דשעק רייען, העררי און סיימאן ווארד, וועלכע זיינען געשטאנען דערביי און האבען אויכענהערט, וויא דיא אלטע מעדש האט גערעדט מיט נעללין, האט בען געקוקט אויף איהר פֿול מיטלייד און סימפאטיע.

ערשט יעצט האבען זיי זיך צוגעקוקט צו איהר און האבען זיא בעסער בעטראכט. זיא איז געווען אנגעטהאן אין אן איינפֿאך העמד פֿון גראבע לייוואנד און אין אן איינפֿאך קליידעל פֿון א גראבען שטאף. העררי האט געפֿיהלט, אז עס ציהט איהם עפעס צו ריעועס קינד, וועלכעס ער האט אזוי וואונדערבאר גערעמעט פֿון אַ זיכערן טויט.

נעללי האט איהם אויך דערקענט. קוים פֿלעגט ער אויפֿהייבען דיא אויגען צו איהר, פֿלעגט זיא אנהייבען צו שטייכלען צו איהם. ער איז צוגעגאנגען צו

העררי איז באלד געקומען צו זיך און האט געעפֿענט דיא אויגען. ער איז צוזאך געווען שטארק צוביכען און פֿערבלומיגט. זיינע וואונדען זיינען אבער געווען ניט געפֿעהרליך. מערש האט אפגעוואשען און פֿערבונדען זיינע וואונדען און אין א קורצע צייט איז ער וויעדער געווען פֿריש און געזונד.

מיט דעם מענשליכען קערפֿער אבער, וואס העררי האט ארויסגעשלעפט פֿון ברונען, האט זיא שוין געהאט מעהר מיה.

העררי האט אנפֿאנגט געמיינט, אז ער האט גערעמעט עפעס א קינד; ווען מען האט אבער בעכער בעטראכט דעם קאלטען קערפֿער, האט מען דערזעהן, אז דאס איז א מעדכען פֿון א יאהר פֿופֿצעהן-זעכצעהן. זיא איז געווען עדעל און אויסגעדארט — הויט און ביינער.

דיא אלטע מעדש האט זיך גענומען צו דער ארבייט. זיא האט אויסגע-ווארמט דאס קינד, האט איהם אריינגעגאסען אין מויל ווארעמע זופ און האט געמאהן אלעס מעגליכע אום דאס יונגע מעדכען צו רעמען. ענדליך האט זיא געעפֿענט דיא אויגען און האט זיך ארומגעקוקט ווילד און דערשראקען. זיא האט באלד פֿערמאכט דיא אויגען. זיא האט ניט געקענט ליידען דעם שוין פֿון דיא לאמפען אין ווארדס וואינונג. זיא איז ניט געווען געוואינט צום ליכט. דשעק רייען און העררי ווארד זיינען געשטאנען און האבען געקוקט אויף דיזעז בע-שעפֿעניש, וועלכע ווי האבען געבראכט אהיים. דשעק רייען האט ניט פֿיעל געקלערט און האט בעשלאסען, אז דאס איז א גייכט אדער דיא טאכטער פֿון א גייסט, פֿון דער פֿייער דאמע. אנדערש האט ער זיך ניט געקענט ערקלערן, וויא אזוי זיא איז געקומען אין טיעפֿען ברונען.

העררי איז אויך געווען ערשטוינט און איבערראשט, ווען ער האט דער-זעהן דאס מעדכען, וועלכעס ער האט אזוי וואונדערבאר גערעמעט. פֿאר איהם איז עס אויך געווען א רעמעניש, וויא זיא קומט אהין. ער האט אבער ניט גע-רעכענט, אז דאס איז א גייסט, אן איבערנאטירליכעס וועזען. ער האט גערעכענט, אז דאס איז א מענש, וויא אלע מענשען.

מערש איז אזוי לאנג ארומגעגאנגען ארום דעם האלב מויטען קינד, האט עס געווארמט און געמינטערט, ביז דאס מעדכען האט ענדליך געעפֿענט דיא אויגען און האט זיך ארומגעקוקט.

— וויא הייכט דוא, מיין קינד? האט דיא אלטע מעדש געפֿרעגט.

— איך הייס נעללי, האט דאס מעדכען געענטפֿערט.

— מהיט דיר עפעס וועה?

— איך וויל עסען. איך האב שוין ניט געגעסען — זייט... זייט —

נעללי האט גערעדט ניט ענגליש, זאנדערן דיא גאנץ אלטע גאללישע שפראכע, וועלכע מען רעדט נאך נור אין אייניגע דערפֿער אין שאטלאנד. סייטאן ווארד און זיין פֿרוי האבען נאך פֿערשטאנען דיזעז שפראכע, העררי אבער און דשעק רייען האבען זיא קיים, קיים פֿערשטאנען.

דיא אלטע מעדש האט איהר באלד געזעכען עפעס עפען. זיא האט גע-

מיט אַ שרעקליכען פֿינד. ער האט אנגעהויבען צו שרייען צו וויינע קאמערארען, זיי זאלען איהם שנעלער ארויפציעהען.

זיינע קאמערארען האבען דערהערט זיין געשריי און האבען זיך געגעבען אלע מיה, זיי זאלען איהם שנעלער ארויפציעהען.

דער פֿויגעל האט עס דערזעהן, האט אפגעלאזען העררין און האט אנגעהויבען צו בייסען דעם שמריק מיט זיין שמארקען שנאבעל. העררי האט פֿערשטאנען נען דיא געפֿאהר, וועלכע דראהעט איהם. דער פֿויגעל האט געוואלט איבערבייסען דעם שמריק, אז העררי זאל אראפפֿאלען הונדערט פֿוס מיעף. העררי איז געווארען פֿערצווייפֿעלט. זיינע האר האבען זיך אויפֿגעשטעלט, וויא שפילקעס אויף זיין קאפ. אַ ווילדער, שרעקליכער געשריי אין זיין טוידעס אנטקום האט זיך ארויסגעריסען פֿון זיין האלז.

ער האט פֿערשטאנען, אז ווען זיינע קאמערארען זאלען יעצט ציעהן דעם שמריק נאך שמארקער, וועט ער זיך געוויס איבעררייסען. ער האט אוועקגעווארפֿען פֿון זיך דאס מעסער, האט ענגער צוגעפרעסט צו זיך דאס קינד מיט דער לינקער האנד און מיט דער רעכטער האט ער אנגעחאפט דעם שמריק העכער פֿון דעם ארם, וואו דער פֿויגעל האט איהם געביסען מיטן שנאבעל.

יעצט האט זיך אנגעהויבען אַ פֿערצווייפֿעלטער קאמפֿף צווישען פֿויגעל און העררי. דער פֿויגעל האט איהם געביסען דיא האנד, געריסען דעם שמריק און האט געזוכט צו טרעפֿען איהם מיטן שנאבעל אין דיא אויגען.

העררי איז געווען פֿערצווייפֿעלט. ער האט געזעהן, אז עס איז אונטערגליך איינצוהאלטען דאס קינד. ער האט עס שוין געוואלט אפלאזען און זיך רעטען. צום גליק, האט דשעק רייען פֿערשטאנען, אז דא איז עפעס ניס גלאט און האט אנגעהויבען ארויפֿצוציעהן איהם נאך שנעלער. באלד האט ער אנגעחאפט זיין פֿריינד העררי ביים קאפ און ביי דער האנד און האט איהם ארויסגעשלעפֿט פֿון ברונען. דער פֿויגעל האט זיך דערשראקען, ווען ער האט דערזעהן אזוי פֿיעל מענשען און איז ערגעץ פֿערשוואונדען געווארען.

קוים איז העררי ארויסגעקומען פֿון ברונען, איז ער געפֿאלען אין אהנמאכט. ער האט איבערלעבט אזוי פֿיעל אין דיא אייניגע מינוט, וואס ער האט פֿערבראכט אין ברונען, אז זיינע קרעפֿטע זיינען פֿערשוואונדען און ער איז געבליבען ליגענען, וויא אַ שטיק האלץ.

16טעס קאפיטעל

געללי ביי סיימאן ווארד.

דשעק רייען און זיינע ארבייטער האבען זיך גענומען אויפֿמינטערן העררין. וויא ערשטוינט זיינען זיי געווען, ווען זיי האבען דערזעהן, אז ער האלט אין דיא הענד עפעס אַ קערפֿער פֿון אַ מענשען. זיי האבען באלד גענומען העררי מיטן קינד אדער מיטן קערפֿער, וואס ער האט געהאלטען צוגעדריקט צו זיין ברוסט און האבען זיי געטראגען אהיים צו סיימאן ווארד.

אום אויפצואטהעמען און זיך אַרומצוקוקען. ער האָט גענומען זיין לאָמפ און האָט אָנגעהויבען צו קוקען אין אַלע זייטען. ער האָט ווירקליך געפונען, וואָס ער האָט ערוואַרטעט. אונטען איז ווירקליך געווען א וועג אין אַ זייטען גאלע. רע. דער אריינגאנג איז אבער געווען אזוי ענג, אז ער האָט געמוזט קריעכען אויפֿן בויך.

ווען ער האָט אנגעהויבען צו קריעכען, האָט ער דערפֿיהלט, אז עפעס ליגעט אין וועג. — עפעס אַ קערפער. ער האָט זיך באלד אויפֿגעהויבען און איז באלד צוריקגעקראכען. האָט גענומען זיין לאמפ און האָט אנגעהויבען צו בעיטראכטען, וואס דאס איז.

— אַ קינד! האָט ער אויסגערופֿען ניט מיט זיין קול.

ער האָט אנגעהויבען צו בעטראכטען דעם קערפער. דאס קינד איז געווען פֿערגליווערט, אבער נאך ניט אין גאנצען קאלט און ער האָט נאך געאטהעמט ועהר שוואַך.

— וויא קומט דיעזעס קינד אהער? האָט ער געפֿרענג זיך אליין.

יעצט אבער איז ניט געווען קיין צייט פֿיעל צו טראכטען. ער מוז ארויפֿגעהען דאס קינד און עס אויפֿמינטערן. ער האָט זיך צוגעבונדען דעם לאמפ צום גארטעל, האָט זיך אַרומגעבונדען מיטן שמריק, האָט גענומען דאס קינד אויף די הענד און האָט אנגעהויבען צו שאקלען מיטן שמריק, אַ צייכען, אז מען זאל איהם ארויפֿציעהן.

זיינע קאמטראדען האבען דערזעהן דעם צייכען און האבען אנגעהויבען איהם ארויפֿצושלעפען. יעצט איז העררי געווארען זעהר פֿארויכטיג. ער איז דאך יעצט ניט אליין. דער שמריק מוז יעצט אויסהאלטען צוויי מענשען.

דיא ערשמע פאר סינז איז אלעס צוגעגאנגען שמיל און רוהיג. פֿלוצ-לונג ער האָט דערהערט, וויא פֿון אונטען, פֿון'ס ברונען, האָט זיך דיא לופֿט אנגע-הויבען צו בעוועגען און צוויי שמארקע פֿליעגעל האבען אנגעהויבען צו קלאפען. העררי האָט אראפגעקוקט און האָט דערזעהן עפעס אַ שוואַרצע זאך, וויא אַ גרויסער פֿויגעל פֿאַטשט מיט דיא פֿליעגעל און פֿליהט ארויף. דער פֿויגעל איז פֿאַרבייגעפֿלויגען לעבען איהם, האָט אַ פֿאַר סעקונדען געשוועבט איבער זיין קאפ, דאן האָט ער זיך אראפגעלאזען אויף איהם מיט אַ שרעקליכער וואוסה (רציחה). ער האָט איהם געשלאגען מיט דיא פֿליעגעל און געביסען מיט זיין שאַרפֿען שנאבעל.

העררי האָט געהאט נור איין פֿרייע האַנד, מיט וועלכער ער האָט געקענט זיך פֿערטהייריגען. וואַזנערבאר! דער פֿויגעל האָט געזוכט אויסצומיידען דאס קינד און איז אנגעפֿאלען נור אויף העררי. ער וואלט איהם געוויס געווען אויסגע-שמאכען דיא אויגען, ווען דער שמריק וואלט זיך ניט געווען דרעהן און יעדעס סאל, ווען ער האָט איהם געוואלט טרעפֿען מיט זיין שמארקען שנאבעל, איז הערריס קערפער אפגעשפרונגען. העררי האָט געזעהן, אז ער האָט צו טהאן

פֿון אזא געוואנטען אונטערנעהמען. העררי ווארד אבער האט זיך אויסגעדרעהט און איז אוועקגעגאנגען צו זיך אהיים. דשעק הייען האט איהם דיעוען מאג מער נים געווען.

ער איז געווען זעהר אונצופריעדען מיט זיין פֿריינד העררי. — פֿאר וואס זאל ער זוכען מענשען, ווען עס איז קלאר, וויא דער מאג, אז דאס האבען געמאכט גייסטער? האט ער גערעדט צו זיך אליין. פֿון דעסטוועגען האט ער זיך ענטשלאסען צו העלפען העררין און איהם בייזושטעהן. דעם אנדערן מאג אום זעקס אהר אין דער פֿריה איז ער נאך מיט דריי שטארקע יונגע לייט געשמאנען ביים ברונען און האט ערווארטעט זיין פֿריינד. אין אַ קורצע צייט איז העררי אנגעקומען.

העררי האט קיינעם נים געזאגט, וואו ער געהט. נים דער אינושענדיג, נים זיינע עלטערן האבען געוואוסט, אז ער וויל זיך אראפלאזען אין ברונען. דשעק הייען האט אויך קיינעם נים דערזעהלט, וואוהין ער געהט. ער האט גערופֿען דריי ארכיטער, זיינע פֿריינד, און זיינען געגאנגען מיט איהם.

העררי ווארד האט מיטגעבראכט א דינעס, אבער פֿעסטען שמריק פֿון צוויי הונדערט פֿוס דיא לענג. זיי האבען אפגעזעהט, אז ער זאל זיך ארוםבייגן דען מיט אַ שמריק אונטער דיא ארימס און זיי זאלען איהם אראפלאזען אין ברונען. אזוי וויא זיינע הענד וועלען זיין פֿריי, וועט ער קענען געבען א ריס דעם שמריק. דאס וועט זיין אַ צייכען, אז ער וויל, מען זאל איהם ארויפֿשלעפען. דער ברונען איז געווען גענוג ברייט פֿון אויבען. מען האט אריבערגעלעגט איבערן ברונען אַ גראבען קלאץ און צו דיעוען קלאץ האט מען צוגעבונדען דעם שמריק, וואס העררי האט מיטגעבראכט.

אין אייניגע מינוט איז אלעס פֿערטיג געווען.

— העררי, ווילסט דוא נאך זיך אראפלאזען אין ברונען? האט דשעק הייען געפרעגט. איבערזען דיר נאך אמאל, וואס דוא טהוסט!

— איך האב מיך שוין גענוג איבערלעגט און האב מיך פֿעסט ענטשלאסן. איך זאל מיך אראפלאזען.

עס האט גאר נים געהאלפען. דשעק האט פֿעסט ארוסגעבונדען דעם שמריק העררין אונטערן אריס. צום נארטעל האט ער זיך צוגעבונדען אַ זיכער. הייסט לאמפ און האט אריינגעשטעקט אין נארטעל צוויי מעסערס. ער זאל זיך האבען מיט וואס צו פֿערטהידיגען.

לאנגזאם און פֿארויכטיג האט זיך העררי אראפגעלאזען אין ברונען. זיינע קאמערעדען האבען צו ביסלעכווייס אפגעוויקעלט דעם שמריק. וואס גיערעריגער העררי איז געקומען, אלץ מעהר האט ער געפֿיהלט, אז אונטען איז דיא לופֿט פֿרוישער. ער האט געווען, אז דיא ווענט פֿוןם ברונען זיינען גלאט. קיינע זיימען גענג און קיינע זיימען גאלערעען האט ער נים בעטערקט. ער האט דאהער גע- רעכענט, אז אונטען מוז דער ברונען האבען עפעס אן אויסגאנג.

ענדליך איז ער אנגעקומען אונטען. ער איז געבליעבען שטעהן אַ מינוט

האב מיך איינגעבויען איבערן ברונען און האב געוואלט זעהן, וויא ווייט מיין פֿארים מיטן בליי וועט גרייכען. פֿלוצלונג האט זיך מיר אויסגעוועזען, אז דיא לופט אין ברונען הייבט זיך אן צו ריהרען, גלייך וויא אַ גרויסער פֿויגעל וואלט אנגעהויבען צו פֿאכען מיט זיינע גרויסע פֿליעגעל. מיך האט עס זעהר איבער-ראַשט, ווייל דאסאלס, ווען מען האט אונז פֿערטויערט אין דער מינע, האט זיך אויך דיא לופט אנגעהויבען צו בעוועגען און אַ פֿאר פֿליעגעל האבען מיר ארויס-געריסען מיין לאמפֿ פֿון דיא הענד.

— מעגליך, אז אַ פֿויגעל האט דארט זיין נעסט, האט דשעק געענטפֿערט. מען ארבייט דארט ניט און עס געפֿינען זיך דארט אַ פֿאר לעכער, דורך וועלכע דער פֿויגעל קען אריינפֿליעהען און ארויספֿליעהען. איך ווייס, אז עס מאכט זיך זעהר אפֿט, אז פֿייגעל מאכען זיך נעסטער אין אַ מינע.

— איך האב אנפֿאנגס אויך אזוי געטראכט. איך בין דאהער געווען עט-ליכע מאל ביי דיעזען ברונען און האב מיך אניעדערגעלעגט פֿון דערווייטען זעהן, פֿיעללייכט וועט דער פֿויגעל קומען. — ער איז ניט געקומען. היינט אין דער פֿריה בין איך וויעדער דארט געווען. איך האב מיך איינגעבויען איבערן ברונען און האב געהערט אַ קרעכץ.

— אַ קרעכץ? האט דשעק אויסגערופֿען. דאס קען ניט זיין! עס האט זיך דיר אויסגעוועזען. ווער זאל דארט קרעכצען? — עס איז געוויס געווען אַ גייסט. — מארגען, דשעק, וועל איך וויסען, וואס דארט איז, האט העררי געזאגט, וויא צו זיך אליין.

— מארגען? האט דשעק רייען אויסגערופֿען. וויא אזוי וועסט דו עס מארגען וויסען?

— איך וועל מיך אראפלאזען אין ברונען.
— העררי! מהו עס ניט! צו וואס זאלסט דו איינשמעלען דיין לעבען?
— איך וועל ניט זיין אליין. מארגען וועל איך מיטנעהמען עטליכע פֿון מיינע בעקאנטע. איך וועל מיך אראפלאזען אויף אַ שמריק אין טיעפֿען ברונען. ווען איך וועל געבען אַ צייכען, וועט מען מיך צוריק ארויפֿציעהען. — ווילסט דו אויך געהן מיט מיר און מיר העלפֿען?

דשעק רייען האט טרויעריג געשאקעלט מיטן קאפֿ.
— איך וועל געוויס געהן מיט דיר, העררי האט ער ענדליך געזאגט. איך וויעדערהאל אבער, אז מיר געפֿעלט ניט דיין פֿלאן. דו ריוקורסט דיין לעבען גאר אומזיסט. איך זאג דיר נאך אמאל, דו טהוסט זעהר שלעכט.

— איך מיין, אז איך מהו זעהר גלייך, וואס איך ווך נאך דיא אורזאכע פֿון דיא שמערונגען, וואס מיר האבען געהאט און וואס מיר קענען נאך האבען. אלענפֿאלס, האב איך מיך שוין איין מאל ענטשלאסען. — אַ גוטען טאג, דשעק!
זאג עס קיינעס ניט. מארגען פֿריה אום זעקס אהר!

דשעק רייען האט איהם נאך געוואלט אויפהאלטען און איהם אפֿראַמטן

געפֿעלט. זיי זיינען אביסעל וואהנוניג און ווייסען ניט, וואס זיי מהוען. דיא פֿייט דאסע האט געוואלט פֿערפֿיהרען דאס שיף „מאָמאַלאַ“, ווייל זיא האט אווי גע- וואלט. דיא גייכטער איז געפֿעלען צו פֿערטויערן דעם אינזשעניר מיט דער פֿאַ- מיליע ווארר, ווייל עס איז זיי אווי אויסגעקומען. — מענשען אבער טווען דאן האבען עפעס אַ צוועק. ווען מענשען מהוען עפעס, טווען זיי זיך דאך איבער- לענען, וואס זיי מהוען.

— הער נור, העררי, לאמיר זאגען, אַז שלעכטע מענשען האבען אייך פֿער- פֿאַלגט און האבען אייך געוואלט מייטען. דוא מוזט דאך אבער צוגעבען, או עס האט זיך געפֿונען אַ נומער מענש, וועלכער האט אייך געבראַכט דריי מאל ברויט און וואסער, וועלכער האט אויפֿגעפֿענט דיא מינע, ווען מיר זיינען געקומען אייך זוכען. אלזא, ווען דיא שלעכטע וועלען טראכטען אונז צו מהאן שלעכטעס, וועלען דיא נומע אונז רעמען.

— ליעבער דשעקו האט העררי אויסגערופֿען, דאס בעאונרוהניגט מיך טאקע. איך זעה, אז דער נומער מענש איז ניט געווען אים שטאנר אונז צו רע- טען. ער האט זיך געמוזט פֿערגנביענען און אונז ברענגען ברויט און וואסער; ער האט זיך געמוזט פֿערגנביענען און אויפֿברעכען דיא וואנד, וועלכע דער שרעכ- טער האט פֿערטויערט. דאס בעווייזט, אז ער האט מורא פֿאַר דיא שלעכטע. ער איז צו שוואך געגען זיי. — אבער וואו איז ער, דיעוער נומער מענש? פֿאַר וואס בעהאלט ער זיך פֿאַר אונז? פֿאַרוואס קומט ער ניט צו אונז?

— האטט דוא נאר קיין שפור פֿון איהם, נאר קיין צייכען פֿון איהם גע- פֿונען זייס דריי יאהר, איך מיין, זייס דיא נייע מינע האט זיך געעפֿענט. — איך ווייס ניט, וואס איך זאל דיר זאגען, האט העררי געענטפֿערט. מיר דאכט, אז איך האב יא געפֿונען עפעס אַ שפור פֿון איהם.

דשעק רייען איז געווארען נייגערין. אווי ערנסט האט העררי ווארד מיט איהם נאך קיין מאל ניט גערעדט. ער האט אוועקגעפֿיהרט העררין ווייס אין דער מינע און האט איהם אנגעהויבען צו בעמען, ער זאל איהם זאגען, וואס פֿאַר אַ שפור ער האט געפֿונען פֿון דיא זאנדערבארע מענשען, וועלכע געפֿינען זיך דא אין דער מינע. העררי האט אנפֿאַנגט ניט געוואלט זאגען. דשעק אבער האט איהם אווי לאנג געבעמען, ביז ער האט געמוזט נאכגעבען.

— הער מיך אויס, דשעק. פֿינף מייל פֿון דאנען, דארט, וואו דער זעע (אזיעראַ) לייק קעטרין געפֿינט זיך איבער דער מינע, געפֿינט זיך אין דער מינע אַ טיעפֿער ברונען. איך ווייס ניט, אויב עס איז אַ ברונען אדער אווי אַ טיעפֿער נרוב. אלענפֿאַלס, ווען מען בעלייכטעט איהם מיט אַ לאספ, זעהט מען נור אַ שווארצען טיעפֿען אבגרונד.

מיט אכט טעג צוריק בין איך דארט געווען. איך האב געוואלט אויכטעם- טען, וויא טיעף דער ברונען איז און וויכען וואס אונטען געפֿינט זיך; וואסער אדער ערד. איך האב צוגעכונדען אַ שטיקעל כליי צו אַ פֿאַרים און האב איהם אראפֿ- געלאזען. דוא ווייסט דאך, דשעק, וויא אווי טען מענט אױס אַ ברונען. איך

לען. דוא מאכסט מיך אויך טרויעריג. דוא געהסט ארום אזוי פֿערטראכט, דעם קאפ אראפגעלאזען, אזוי ניעדערגעשלאגען, גלייך וויא דיא גאנצע וועלט וואלט איינגעפֿאלען אויף דיר. — העררי! זאג מיר, וואס איז מיט דיר דער מעהר ?
— דוא ווייסט עס דאך, דשעק!

— אלזא, דוא קענסט נאך אלץ ניט פֿערגעסען דיא אלטע געשיכטע? דוא טראכט נאך אימער איבער דיא אלטע פֿראגען: ווער האט אייך דאמאלס איינגעמויערט אין ניי אבערוויל? ווער האט אייך געבראכט ברויט און וואסער און ווער האט דאן אויפֿגעבראכען דעם מויער און האט מיך און לארר עלֿיינגסטאן געפֿיהרט צו אייך?

— יא, דשעק! אימער דיא אלטע פֿראגען.

— אבער, ליעבער העררי, ווען דוא זאלסט מהאן, וויא איך און זאלסט אלעס ארויפֿווארפֿען אויף דיא גייסטער פֿון דער מינע, וואלטען דיך אוועלכע געדאנקען מעהר ניט בעאנרוהניגט. דאס אלעס האבען געמאהן דיא גייסטער. עס זיינען דא גוטע גייסטער און שלעכטע גייסטער. דיא שלעכטע גייסטער האבען אייך פֿערמויערט אין דער נייער מינע און דיא גוטע גייסטער האבען אייך גע־רעמעט. דאס איז אלעס! קלאר און דייטליך!

— ניי, דשעק, ניי! דאס זיינען ניט געווען קיין גייסטער, וויא דוא מיינסט. אזעלכע גייסטער זיינען ניטא, זיי געפֿינען זיך נור אין אונזער איינבילדונגס קראפֿט. דאס זיינען געווען מענשען. א בעווייז האסט דוא, אז דאס זיינען גע־ווען מענשען, אז זייט דריי יאהר, זייט מען האט זיך גענומען געשמאק צו דער ארבייט אין דער נייער מינע, האבען זיך דיא גייסטער מעהר ניט בעוועיזען. ווען עס זאלען געווען זיין גייסטער, וואלטען זיי זיך ניט געשעהמט פֿאר אונז און וואלטען אונז אפגעמאהן עפעס א שטיקעל. עס זיינען אבער מענשען, וועלכע האבען מורא, ווען זיי זעהן, אז מיר זיינען מעהרער און שמארקער פֿון זיי.
— ווען דיא גייסטער קומען ניט צוריק, וועלען דיא מענשען אויך ניט צוריקקומען. אלזא, ווארף אוועק אלע דיעזע טרויעריגע געדאנקען און לאמיר בעסער פֿרעהליך זיין.

— איך קען ניט פֿרעהליך זיין, ביז וואנען איך וועל ניט אויסגעפֿינען דאס געהיימניס פֿון דיעזער מינע, האט העררי געענטפֿערט פֿערטראכט. איך ווייס אליין ניט פֿאר וואס דאס איז; אבער מיין הארץ זאגט מיר עפעס, אז דיא הענר, וועלכע האבען אראפגעווארפֿען דעם שטיין אויפֿן אינזשעניר, דיא הענר, וועלכע האבען אונז פֿערמויערט אין ניי אבערוויל און האבען צוגענומען און פֿערברענט דיא לייטערס פֿון דארטשארט פיט, — דיעזעלכע הענר וועלען ניט רוהען ביז זיי וועלען אונז אריינשלעפען אין אזא אונגליק. פֿון וועלכען מיר וועלען שוין ניט קענען ארויס.

העררי האט גערעדט מיט אזא פֿייער אין מיט אזא איבערצייגונג, אז דשעק דיינע האט געמוזט שווייגען. ער האט ניט געוואוסט וואס איהם צו ענטפֿערן. אויף גייסטער איז קיין פֿראגע ניט. זיי זיינען גייסטער און מהוען, וויא זיי

פֿלעגט אלץ האַפֿען, אז איהר העררי וועט זיך ענדליך פֿערליעבען אין אַ מעדע-
כען, וועט זיא הייראמהען און זיא וועט ענדליך אמאל זיין אַ גראַפֿיִסמוטער; זיא
וועט האבען דיא זוכיה צו האלמען אן אייניקעל אויף דיא הענד.
צו איהר בעדויערן האט זיא בעמערקט אין דער לעצטער צייט, אז העררי
געט ארום עפעס ערנסט און פֿערטראכט. איהר האט זיך זאגאר אויסגעוויצען,
אז ער איז עפעס טרויעריג. זיא האט געבעמען דשעק רייען, ער זאל איהם מאַ-
כען פֿרעהליכער, ער זאל איהם פֿיהרען ערנעץ און זאל איהם עפעס אויִפֿמונטערן.
דשעק רייען האט געטהאן, וואס ער האט געקענט. העררי איז אבער אלץ גע-
בליעבען טרויעריג און פֿערטראכט.

18 מעס קאפיטעל.

אויף אַ פֿאַרדיים.

אין איין זונטאג, ווען אין קאָהל סימי האט מען ניט געארבייט און אלעס
איז געווען שמיל און רוהיג, זיינען ביידע פֿריינד, דשעק רייען און העררי ווארד
ארוםגעזאנגען אויפֿ'ן ברעג פֿון טאלקאלם לייק.
עס איז געווען אין מאנאט יוני. אויבען איז געווען זעהר הייס און עס
זיינען אנגעקומען פֿיעל געסט פֿון דיא שטערט ארום בעוויכען קאָהל סימי און זיך
אביסעל אפֿיהלען.

יעדען זונטאג פֿלעגען קומען זעהר פֿיעל געסט קיין קאָהל סימי. עס
פֿלעגען קומען פֿריינד און בעקאנטע פֿון דיא ארבייטער; עס פֿלעגען קומען
דיא פֿארטערס פֿון ארום מיט זייערע פֿאמיליען; עס פֿלעגען אבער אויך קומען
גאנץ פֿרעמדע מענשען; ריזענדע, געלערנטע, שרייבער און ריכטער בעטראכ-
טען דיעזעס נייע וואונדער.

דיעזען זאנטאג זיינען געווען בעזאנדערס פֿיעל געסט אין קאָהל סימי. אלע
זיינען ארוםגעזאנגען אין דיא גאסען פֿון דער נייער שטאדט און האבען בעוואונ-
דערט דיא נייע איינריכטונגען. דיא עלעקטרישע לאמפען האבען געברענגט און
בעלייכטעט דיא גאסען און דיא הייזער פֿון דיעזער שטאדט, וועלכע איז געלעגען
פֿולצעהן הונדערט פֿוס טיעף אונטער דער אבערפֿלעכע פֿון דער ערד.

העררי ווארד און דשעק רייען זיינען ארוםגעזאנגען אויפֿ'ן ברעג פֿון
קליינעס זע. העררי איז געווען טרויעריג און פֿערטראכט.

— זיי אביסעל פֿרעהליכער, העררי, האט דשעק רייען געבעמען. זעה, מיר
האבען אזוי פֿיעל געסט היינט. פֿיעלע פֿון זיי קענען דיך. ווען זיי וועלען זעהן,
אז דוא ביסט אזוי טרויעריג, וועלען זיי מיינען, אַז דיר געפֿעלט ניט דא, ביי אונז.
דוא ווילסט בעסער זיין אויבען, דארט וואו עס וואקסט גראז.

— לאז מיך צו רוה, דשעק, האט העררי געבעמען. דוא ביסט פֿרעהליך
און לוסטיג פֿאר אונז ביידען. קיינער וועט זיך אויף מיר ניט אומקוקען, ווען ער
וועט זעהן, אז דוא ביסט אזוי פֿרעהליך.

— דוא ביסט אבער טרויעריג פֿאר זעהן מענשען, האט דשעק אויסגער-
ט.

א גייסט, דער ווהן פֿון דער פֿייער דאמע אדער נאר איהר אייניקעל.
— מיר מוזען דאך אמאל אויסגעפֿינען, ווער עס איז געווען, פֿלעגט זאגען
העררי ווארד פֿערטראכט.

ער האט אויך נישט געגלויבט אין גייסטער, וויא זיין פֿאטער און זייט דיא
מינע האט זיך געעפֿענט, פֿלעגט ער אלץ זוכען א מיטעל, וויא אזוי אויסצוגע-
פֿינען, וואס פֿאר א געהיימניש עס ליגעט דא בעגראבען אזוי טיעף אין דער ערד.
— ווילסט דוא מיר העלפֿען, דשעק?

— מיטן גאנצען הארצען, העררי! פֿיהר מיך, וואוהין דוא ווילסט, איך
וועל געהן מיט דיר מיט פֿערנגיגען. איך האב שוין יעצט קיין מורא נישט פֿאר
קיין גייסטער. איך האב געזעהן דיא פֿייער דאמע מיט מיינע אויגען און האב
געזעהן דעם גייסט, וועלכער האט אייך פֿערמויערט. וואס האב איך שוין מורא
צו האבען פֿאר זיי?

דיעזעס געשפֿרעך האבען זיי געהאלטען דריי יאהר נאכדעם, וויא דיא נייע
מינע האט זיך געעפֿענט.

קוים איז העררי געוונד געווארען און עס האבען זיך אנגעהויבען דיא אר-
ביימען פֿון דער נייער מינע, איז איהם נישט ארויס פֿון קאפ דער געדאנק: ווער
איז עס געווען, וואס האט אונז פֿערמויערט אין דער נייער מינע? ווער האט אונז
געבראכט ברויט און וואסער אין דער נייער מינע? און ווער האט עס געפֿיהרט
דשעק רייען און לארד עלפֿינגסטאן ווייזען, וואו מיר ליגען האלב טויט?
קוים פֿלעגט ער נור צייט האבען, פֿלעגט ער נעהמען זיין לעמפעל און
ארומגעהן זוכען, פֿארשען און שפירען, וואס עס טהוט זיך אין דער נייער מינע.
ער האט זיך אומיסטען אויסגעבויט א שיפעל, אום ער זאל קענען ארומפֿאהרען
אויף דער אַזיעראַ (ועע) און זעהן, פֿיעללייכט וועט ער ערנען געפֿינען א הייל,
א וועג, א פֿערבראגענע גאלערעע, וואו א מענש קען זיך אויפֿהאלטען. דאס
הערץ האט איהם געזאגט, אז אם ענדע וועט עס איהם דאך געלינגען. דייער
געדאנק האט איהם פֿערפֿאלגט, ווען ער האט געוואכט, ווען ער האט געארבייט
און ווען ער האט געשלאפֿען.

אונטערדעסען איז דאס לעבען אין קאָהל סיטי געגאנגען זיין וועג. עס
זיינען אלע מאל צוגעקומען נייע הייזער, נייע גאסען און נייע מקווערס. עס זיינען
צוגעקומען ארבייטער מיט זייערע פֿאמיליען. מען האט געלעבט אין קאָהל סיטי,
וויא אין יעדע אנדערע שטאדט. ווען מען פֿלעגט אוועקלעגען דיא ארבייט,
פֿלעגען זיך פֿערוואמלען יונגע לייט און יונגע מעדכען ביים ברעג פֿון מאלקאלם
לייק, פֿלעגען זינגען, שפיעלען, רעדען, לאכען און טאנצען.

דשעק רייען פֿלעגט דאמאלס בעווייזען זיינע קונסטשטיקע. ער פֿלעגט
זינגען און פֿלעגט פֿיהרען דאס גאנצע רעדעל. נור איין העררי ווארד פֿלעגט זיך
האלטען אן א זייט. ער פֿלעגט צוואר קומען אויף דיא פֿערוואמלונגען, ער פֿלעגט
אבער זעלטען טהייל נעהמען אין זיי.
אין קאָהל סיטי זיינען געווען פֿיעלע שעהנע מעדכען. דיא אלטע מעדש

דיעווער לארד גלענארואן און ויין פֿרוי, לידי העלענא, פֿלעגען ועהר אפֿט קומען קיין קאָהל סיטי, פֿלעגען בעטראַכטען דיא ארבייט אין דער מינע און דיא וואינגען פֿון דיא ארבייטער.

דשיימס סטאר האט זיך אויסגעבויט אַ הויז לעבען סיימאָן ווארדס הויז און פֿלעגט וואינען אין דער מינע גלייך מיט דיא ארבייטער. ער האט איינגע-פֿיהרט, אז דיא ארבייטער זאלען ניט געהמען קיין געהאלט, זאנדערן זאלען בע-קומען אקציען פֿאַר זייער ארבייט. זיי ווינען געווען גלייכע אקציאנערן מיט לארד גלענארואן, דשיימס סטאר און דיא אנדערע.

מען קען זיך לייכט דענקען, וויפֿיעל מענשען עס ווינען געקומען און הא-בען געבעטען ארבייט ביי דשיימס סטאר. זיערשט האט ער צוגענומען אלע אלטע ארבייטער, וועלכע האבען געארבייט אין דארטשארט פֿיס. ערשט שפע-טער, ווען עס פֿלעגט איהם פֿעהלען ארבייטער, פֿלעגט ער צוגעהמען נייע מענשען. פֿאַר יעדען נייען ארבייטער פֿלעגט מען אויסבויען אַ נייע שטיבעלע. דיא ארבייטער ווינען געווען גליקליך. אין קאָהל סיטי האט מען ניט גע-וואוסט ניט פֿון קיין רעגען, ניט פֿון קיין שנעע און ניט פֿון קיין קעלט. פֿוֹים אלמען סיימאן ווארד איז שוין גאר ניטא וואס צו רעדען. זייט עס האט זיך גע-עפֿענט דיא נייע מינע, האט ער גאר ניט געוואלט וויסען, אויב עס איז דא ערנעץ נאך אַ וועלט אויסער קאָהל סיטי.

קאָהל סיטי איז געוואקסען פֿון יאהר צו יאהר. דיא קינדער, וועלכע ווינען דאס ערשטע יאהר געבארען געווארען אין קאָהל סיטי, האבען אלע געהייסען דשיימס אדער סיימאן צו עהרען פֿוֹים אינושעניר און דעם אלמען סיימאן ווארד. דשעק רייען האט אמאל געלאכט:

— אט האט איהר אַ קינד, וועלכעס איז שוין אלט פֿיערצעהן מאנאמע און עס האט נאך ניט געזעהן דאס ליכט פֿוֹים טאג.

דשעק רייען האט געוואינט ביים אלמען ווארד. מעדש האט איהם ליעב געהאט, וויא איהר זוהן, העררי. זיי פֿלעגען ביידע וויעדער ארבייטען צוואמען און פֿלעגען אפֿט רעדען פֿון דיא פֿייער דאמען און פֿון דיא גייסטער, וועלכע געפֿינען זיך אין קאָהל סיטי.

אזוי וויא דשעק רייען איז ווירקליך געווען אַ גומער ארבייטער, האט איהם דשיימס סטאר געמאכט פֿאַר אַ פֿאַרמאן אין איין טהייל פֿון דער מינע. סיימאן ווארד האט ניט געקענט פֿערגעסען, אז דשעק רייען האט זיי גע-רעמעט דאס לעבען. ער פֿלעגט עס איהם אפֿט זאגען.

— איהר האט מיר ניט וואס צו דאנקען, פֿלעגט דשעק רייען ענטפֿערן, ווייל איך וואלט גאר ניט געקענט טהאן, ווען ניט יענער גייסט, וועלכער האט אונז געווינען דעם וועג צו אייך.

— עס איז ניט געווען קיין גייסט, דשעק, פֿלעגט דער אלטער מאן זאגען. עס איז געווען אַ מענש.

— גיין, הערר סיימאן! איהר וועט מיר ניט איינרעדען. דאס איז געווען

דארט אהסען האט זיך איהם פֿאַרנעשטעלט אַ זאנדערבארעם בילד. אונטען איז געווען אַ גאַנצע שטאַדט, וועלכע האט געהייסען קאַהל סיטי (קוילענשטאדט). אין דיעזער שטאדט זיינען געווען אויסגעבויט הויכע און ארענטליכע הייזער, שעהנע און ברייטע גאַסען. אין דיעזע הייזער האבען געוואוינט די ארבייטער — די קוילען גרעבער. סיימאן ווארד איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט זיך אויסגעבויט אַ הויז לעבען דעם פֿינסטערן אבגרונד, וואס זיי האבען דערזעהן דאס ערשטע מאל, ווען זיי האבען ענטדעקט די מינע. שפעטער האט זיך ארויסגעוואוינען, און אין דיעזען אַבגרונד געפֿינט זיך אַ גרויסער טייך פֿון עטליכע טייל דיא ברייט און דיא לענג.

דאס וואַסער אין טייך איז געווען רייך, קלאר און געשמאַק צום טרינקען און צום קאַכען. העררי ווארד האט זיך געמאַכט אַ שיפֿעל און איז ארומגעפֿאַהרען אין דעם טייך. מיט שמינען האט ער דערזעהן, אז אין דיעזען טייך געפֿינען זיך פֿיש. ער האט געמאַכט אַ נעץ און האט געחאַפֿט דיעזע פֿיש. אבער, אָה, וואונדער! דיא פֿיש זיינען געווען בלינד. זיי האבען זאגאר נישט געהאט קיין צייכענס פֿון קיין אויגען.*

אַרום דיעזען טייך האט זיך אויסגעבויט דיא נייע שטאדט מיטן נאמען קאַהל סיטי. דיא גאַסען פֿון דער שטאדט זיינען געווען בעלייכטעט מיט שטאַרקע עלעקטרישע לאמפען, וועלכע פֿרעגען ברענען ועכצעהן שמונדען אין מעת לעת. ווען עס איז געקומען דיא צייט, ווען מענשען דארפֿען זיך אפרוהען, פֿלעגען זיך דיא עלעקטרישע לאמפען אליין אויסלעשען. אין קאַהל סיטי האט דאס געהייסען נאכט. אכט שמונדען איז געווען פֿינסטער אין קאַהל סיטי. דאן האָבען זיך דיא עלעקטרישע לאמפען וויעדער אנגעצונדען. עס איז געווארען טאג.

דיא אַרבייטער פֿרויען האבען זיך גענומען קאַכען און טהאן זייער הויז אויבײַט. אין יעדעס הויז איז געווען וואַסער פֿון'ס טייך (אַזיעראַ), וועלכען דשיימס האט אַ נאמען געגעבען מאַלקאַלם לייק, ווייל אַ געוויסער לארד גלענאַרוואַן, וועלכער האט געוואוינט אין מאַלקאַלם קעסל, איז געווען דער ערשטער, וואס האט געפֿונען, אז דשיימס סטאַרס פֿלאן איז דער בעסטער צו בעארבייטען דיא מינע און האט דער ערשטער געגעבען אַ מיליאן פֿונט סטערלינג אויסצופֿיהרען דיעזען פֿלאַן.

(* אין דער מאַמאָטה הײל לעבען לואיסוויל אין קענטוקי געפינען זיך ארץ פֿיש אין דיא טייכען אונטער דער ערד. זיי זיינען אויך בלינד. דער קאַפ איז ביי זיי אזוי גלאט, אז מען דערקענט גאר נישט דאס ארץ, וואו דיא אויגען דארפען זיין. דער געלערנטער טשאַרלז דארווין ערקלערט, פאר וואס דיא פֿיש זיינען בלינד. דאס ערשטע מאל, ווען דיא הײל האט זיך געבילדעט און האט פֿערדעקט אַ גרויסען טייך מיט פֿיש, האבען דיא פֿיש געהאט אויגען, וויא אלע פֿיש. אין דער פֿינסטער אבער האבען זיי דיא אויגען וועניג געניצט. דיא פֿיש האָבען זיך פֿערמעהרט. דיא ניי געבארענע פֿיש האבען שוין גאר נישט געעפענט זייערע אויגען. אזוי זיינען פֿערבאנגען טויזענדע יאהרען, ביז דיא אויסגעיטע פֿיש דארטען האבען זאגאר קיין צייכען נישט, וואו דיא אויגען דארפען זיין.

— וואהרשיינליך, האט ער מעהר ניט געקענט, האט לארד עלפֿינגסטאן געענטפֿערט. מעגליך, אז ער איז אליין אזוי ארים, אז ער האט מעהר ניט געהאט. — וויא דיא זאך איז דארט געווען, עס בלייבט פֿאר מיר אַ רעמעניש, האט דשיימס סטאר געזאגט, ווער איז דער פֿיינד, וועלכער האט אונז פֿערמויערט אין דער נייער מינע און ווער איז געווען דער פֿריינד, וועלכער האט אונז געבראַכט ברויט און וואסער, האט צובראַכען דיא וואנד און האט אייך געווייעווען דעם וועג צו אונז. איך מוז דאך יעצט צונעבען, אז אַ מענש מיט אַ לאמפּ אין דיא הענד האט אייך געפֿיהרט און האט אייך געווייעווען, וואו מיר ליגען.

לארד עלפֿינגסטאן האט געשיקט קיין עדינבורג נאך פּאליסליים און דע. מעקמיווס. מען האט געזוכט און געפֿארשט אין דער גאנצער מינע. אומזיכט! מען האט גאר ניט געפֿונען. דיא עדינבורגער פּאליציי איז געווען פֿערצווייפֿעלט. זיא האט גאר ניט אויסגעפֿונען אין דונאלד קעסל, זיא האט גאר ניט אויסגעפֿונען נען אין דארטשאַרט פּיט. זיא האט ניט געקענט וויסען, וואס איז געווען דיא אורזאכע פֿון פֿייער, וועלכעס האט פֿערפֿיהרט דעם שפֿיסקאפּיטאן פֿון דער „מאַמלאַ“ און ווער עס האט פֿערמויערט דעם אינזשעניר סטאר מיט דער פֿאַ- מיליע ווארד אין ניי אבערוויל.

14טעס קאַפיטעל.

ק אָ ה ל ס י ט י .

לארד עלפֿינגסטאן און דיא עדינבורגער פּאליציי זיינען זיך אהיים געפֿאַר- רען. דשיימס סטאר אבער איז געבליעבען אין דער אלטער מינע ביי זיינע פֿריינד, דיא פֿאַמיליע ווארד. זיי זיינען אין אַ קורצע צייט געווארען פֿאַלקאמען געוונד און דשיימס סטאר האט אנגעהויבען אויסצוגייערען זיין פּלאן. ער האט געגרייבט דעם אן אקציען געזעלשאַפֿט צו בעארבייטען דיא נייע מינע.

אויפֿן ערשטען אויפֿרוף, וואס דשיימס סטאר האט ארויסגעלאוען אין דיא צייטונגען, האבען געענטפֿערט זעהר פֿיעל רייכע מענשען, וועלכע האבען איהם געגעבען מיליאנען פֿונט סטערלינג, אום ער זאל בעארבייטען דיא נייע מינע. דשיימס סטאר האט זיך כּאלר גענומען צו דער ארבייט. ער האט איינגע- ארדענט אַ גאנץ נייעס מיסטעס, וויא צו בעארבייטען דיא מינע. מיט א פּאַר יאהר שפעטער האט מען דיא גאנצע געגענד ניט געקענט דערקענען. עס איז געווען אַ גאנץ נייע וועלט. עס האבען אנגעהויבען צו פּארהען מענשען פֿון דער גאנצער וועלט אנקוקען דיא נייע מינע. עס איז געווען, וואס צו זעהן. זיעבען מייל פֿון דער באהן סטאציען קאללאנדאר האט זיך אויפֿגעהויבען אַ גרויסער, הויכער טהורעם. דאס איז געווען דער אריינגאנג אין דער נייער מינע— ניי אבערוויל.

ווען דער רייענדרעך איז צוגעקומען צום טהורעם, האט ער זיך אריינגע- וועזט אין אן עלעקטרישען וואגאן אין איז אראפגעפֿאַהרען אין אַ קורצע צייט ביז צום גרונד פֿון שאַכט, פֿונדזיען דערערם פֿוט טיעף אונטער דער ערד.

לארד עלפֿינגסטאן און רשעק רייען זיינען דיא גאנצע צייט געבליעבען אין דארטשארט פֿיט. לארד עלפֿינגסטאן איז געווען אזוי פֿעראינטערעסירט אין דאס געהיימניס פֿון דארטשארט פֿיט, אז ער האט ניט געוואלט אפטרעטען, ביז ער וועט ניט וויסען אלעס.

ווען דשייטס סטאר האט זיך געפֿיהלט גענוג קרעפֿטיג צו רעדען, האט ער דערצעהלט, וואס מיט זיי האט פאסירט. צוערשט האט ער דערצעהלט, וויא ער איז געקומען קיין דארטשארט פֿיט. דאס איז שוין בעקאנט אונזערע לעזער.

— ווען מיר האבען געזעהן, אז מיר זיינען פֿערשפארט און קענען ניט ארויס, האבען מיר זיך געוועזט אפרוהען, האט ער ווייטער דערצעהלט. געהן אין דער פֿינסטער האבען מיר מורא געהאט. מיר זיינען אזוי געזעסען און געטראכט, ביז מיר זיינען אנטשלאפֿען געווארען. וויא לאנג מיר זיינען געשלאפֿען, ווייס איך ניט. ווען מיר האבען זיך אויפֿגעהאפט און האבען אנגעהויבען צו טראכטען, וואס מיר זאלען טהאן און וויא אזוי מיר זאלען זיך רעטען, האבען מיר אנגעהויבען צו טאפען דיא ערד ארום זיך. פֿלוצלונג האבען מיר געפֿונען אַ לאבען ברויט און אַ קרוג וואסער.

איהר קענט אייך פֿארשטעלען, מיט וואס פֿאר אן אפעטיט מיר האבען געגעסען דאס ברויט און געטרונקען דאס וואסער. איך וויל אייך ניט לאנגוויילען מיט דער געשיכטע פֿון אונזערע ליידען. איך וועל אייך דערצעהלען אין קורצען. דריי מאל האבען מיר געפֿונען אַ לאבען ברויט און אַ קרוג וואסער. אויב דיעזע דריי מאל זיינען געשעהן אין דריי טעג אדער אין זעקס טעג, קען איך ניט וויסען. איך ווייס נור, אז דאס פֿיערטע מאל, ווען מיר זיינען געווען זעהר הונגעריג, האבען מיר גאר ניט געפֿונען.

וויא לאנג מיר האבען געליטען הונגער, ווייס איך ניט. איך ווייס נור, אז מיר האבען אנגעהויבען צו פֿיהלען, אז אונזערע קרעפֿטע שווינדען. מיר זיינען געווארען אלץ שוואכער און שוואכער, ביז מיר זיינען געבליעבען ליגענען אויף איין ארט און האבען זיך מעהר ניט געקענט ריהרען.

וויא אזוי איהר האט אונז געפֿונען, ווייסט איהר. דאס איז אלעס, וואס איך קען אייך דערצעהלען.

לארד עלפֿינגסטאן האט זיך פֿערטראכט. דיא געשיכטע איז איהם פֿאר געקומען רעכט זאנדערבאר.

— וויא עס ווייזט אויס, געפינען זיך אין דארטשארט פֿיט צוויי געהיימניס פֿאלע מענשען, איינער, וועלכער האט אייך פֿערשפארט אין דער נייער מינע און דער אנדערער, וועלכער האט אייך געבראכט ברויט און וואסער, האט ער געטראכט צום אינזשעניר. ביידע געהיימניספֿאלע מענשען האבען ניט ליעב איינער דעם אנדערן. איינער האט געוואלט, אז איהר זאלט שטארבען פֿאר הונגער. דער אנדערער האט אייך געבראכט ברויט און וואסער.

— פֿאר וואס אבער האט ער געבראכט ברויט און וואסער נור דריי מאל? האט דשייטס סטאר געפֿרעגט.

עס איז געווען אַ ווייטער וועג ביז צו דעם ארמ, וואו מען האט געזעהן דעם שוין פֿון אַ ליכט. אויסער דעם איז דאס ליכט ניט געשמאנען אויף איין ארמ. מען האט געזעהן דייטליך, ווי עס בעוועגט זיך, אט ווייזט זיך עס, אט פֿערשווינדעט עס און אט ווייזט זיך עס וויעדער.

לארד עלֿפֿינגסטאן האט אנגעטריעבען זיינע מענשען, זיי זאלען נאכלויפֿען און חאפֿען דעם, וועלכער טראגט דאס ליכט. דיא מענשען האבען געטהאן זייער מעגליכעס. זיי זיינען געלאפֿען, זיי זיינען געשפרונגען, זיי זיינען געבליעבען שטעהן און ווארמען, ביז דאס ליכט וועט זיך וויעדער ווייזען, אבער אלעס אומ-זיסט. ווען זיי זיינען שוין צוגעקומען גאר נאהענט צום ליכט, איז עס אין גאנצען פֿערשוואונדען געווארען.

— דיא פֿייער דאמק, האט געמורמעלט צווישען דיא צעהנער דשעק רייען. עז איז אומזיכט אונזער ארכיט. מיר וועלען עס ניט דערגרייכען.

לארד עלֿפֿינגסטאן אליין האט זיך פֿערטראכט. — וואס זאל דאס זיין? — זאל דא איינער אונז אומזיסטען פֿיהרען צום ארמ, וואו דער אינושעניר געפֿינט זיך אדער, פֿערקעהרט, ער וויל אונז פֿערפֿיהרען?

אזוי וויא ער איז אזוי געשמאנען און געטראכט, האבען זיינען מענשען געמערקט, אז דאס ליכט איז אויך געבליעבען שטעהן. זיי זיינען צוגענאנגען געהאטען און האבען יעצט דייטליך געזעהן דאס געשטאלט פֿון א מענשען, וועלכער האט געהאלטען אַ לאמפֿ אין דיא הענד.

— מוטא, מיינע פֿריינד! האט לארד עלֿפֿינגסטאן אויסגערופֿען. דאס איז א מענש. ער איז מיער, ער קען שוין מעהר ניט לויפֿען. לאמיר איהם חאפֿען, וועלען מיר וויסען דאס געהיימניס פֿון דארטשארט פֿיט.

דיא מענשען האבען זיך געלאזען לויפֿען נאך דעם מענשען - געשטאלט. זאס איז אבער געווען ניט אזוי לייכט אין דיעזען ארמ. דיא גאלערעע איז דא געווען זעהר שמאל. פֿון אלע זייטען האבען זיך געעפֿענט מונעלען און גענג. עס איז געווען דייטליך, אז ווען דער מענש מיטן לאמפֿ זאל וועלען אנמלויפֿען, וואלט ער עס געקענט טהאן זעהר לייכט. לארד עלֿפֿינגסטאן האט עס זעהר גוט פֿערשמאנען.

— ווען דיעזער מענש זאל אונז וועלען פֿערפֿיהרען, קען ער אונז יעצט זעהר לייכט פֿערפֿיהרען ערגעץ אין אַ מונעל, האט ער געזאגט צו זיך אליין. — אלענפֿאלט, אנמלויפֿען פֿון אונז וויל ער ניט. אבער פֿאר וואס ווייזט ער זיך ניט? פֿאר וואס לאזט ער ניט, אז מען זאל צוקומען צו איהם? פֿאר וואס קומט ער ניט צו צו אונז?

פלוצלונג איז דאס מענשען - געשטאלט מיטן לאמפֿ פֿערשוואונדען, וויא אין דער ערד אריין. דשעק רייען מיט דיא איבעריגע מענשען האבען אויפֿגע-הויבען דיא לאמפען אין דער הויך און האבען איהם געזוכט. פלוצלונג האט איינער דערזעהן אַ שמאלען לאך אין דער שטיינערנער וואנד.

דיא שמונדען, ווען עס האבען זיך געענדיגט פֿיער און צוואנציג שמונדען, פֿלעגט זיא מאכען א קרייץ אויף דער וואנד. דאס האט געהייסען, או עס האט זיך גע-ענדיגט א מאג.

דשעק רייען האט זיך נים איין מאל איבערצייגט, אז מעדש פֿיהרט איהר איהר קאלעדאָר אזוי ריכטיג, וויא א נומער פראצענטניק. דעס ערשטען פֿון יעדען מאנאט מאכט זיא א קרייץ אויף דער וואנט, דעס צווייטען נאך א קרייץ, דעס דריטען וויעדער און אזוי ווייטער ביז זיא קומט צום דרייסיגסטען.

— אויב אזוי, האט לארד עלפֿינגסטאן אויסגערופֿען, האט מעדש געמאכט איהר לעצטען צייכען דעס זעקסטען דעצעמבער. איך זעה אויף דער וואנד זעקס קרייצע. דעס זעקסטען זיינען זיי נאך דא געווען. היינט איז שוין דער זעכצעהנ-טער דעצעמבער. אלוא, שוין זעהן טעג. זייט זעהן טעג זיינען זיי ערגעץ אוועק-געגאנגען און זיינען נים צוריקגעקומען. — וואוהין אבער זיינען זיי געגאנגען? פֿאר וואס זיינען זיי נים צוריקגעקומען?

קיינער האט איהם נים געקענט ענטפֿערן אויף זיינע פֿראגען. אלע האבען געזעהן, אז דא איז עפעס פֿארגעקומען, אז דא איז עפעס א געהיימניס, וועלכע זיי האבען נים געקענט דערראטהען.

זיי זיינען ארויסגעגאנגען פֿון שטוב און האבען זיך געשטעלט אין גרויסען טיעפֿען קעלער זיך בעראטהען, וואס זיי זאלען ווייטער טהאן.

ארע האבען געווארט, אז לארד עלפֿינגסטאן זאל עפעס רעדען. ער זאל זיי עפעס געבען א ראטה. ער איז דאך א לארד. נור איין דשעק רייען איז ארום-געגאנגען ארום שטוב און האט געזוכט מיט זיין לאמפ. ער האט געהאפֿט, אז ער וועט געפֿינען עפעס א שטיקעל פאפיער, עפעס א צייכען, עפעס א שפור, וואו העררי מיטן אינושעניר זיינען פֿערשוואונדען.

— זעהם נור! ווער איז דארט? — א ליכט! האט פֿלוצלונג אויסגערופֿען איינער פֿון דיא ארבייטער, וועלכע לארד עלפֿינגסטאן האט מיט זיך געבראכט דארט איז א מענש.

אלע האבען זיך אומגעקוקט אין דעם ארט, וואו דער מאך האט געוויזען, און האבען דערוועהן מיט שטוינען, אז ערגעץ נאנץ ווייט אין א ברייטע גאלע-רעע שיינט א לאמפ נאנץ הויך און ליכטיג.

— לאמיר געהן אהין צום ליכט! האט עלפֿינגסטאן געהייסען.

— דאס איז דיא פֿייער דאמע, האט דשעק רייען געזאגט. מיר געהן אום-זיכט, מיר וועלען דאס ליכט נים דערנרייכען.

לארד עלפֿינגסטאן האט אבער זעהר וועניג געגלויבט אין פֿייער דאמען און האט געהייסען זיינע מענשען געהן אהין, וואו דאס ליכט האט זיך געווענען. אליין וואלט דשעק רייען געוויס מורא געהאט צו געהן אהין, מיט אזוי פֿיעל מענשען אבער איז ער געווארען מוסהיג און איז זאגאר געגאנגען פֿאראויס. ער איז דאך געווען דער איינציגער מענש, וועלכער איז געווען נוס בעקאנט מיט אלע נענג אין דער מינע.

— מען האט זיי פֿערברענט! האט ער געזאגט טרויעריג. עס איז שוין אבער לאנג געשעהן. דאס אש איז קאלט און דיא האליוועשקעס ווינען קאלט. דאס איז געשעהן ניט היינט.

— דענקט איהר, או דער אינושעניר דשיימס סטאר האט פֿערברענט דיא לייטערס? האט איינער געפֿרעגט.

— געוויס ניט, האט לארד עלפֿינסטאן געענטפֿערט. צו וואס זאל עס דער אינושעניר טהאן? דא איז עפעס אַ זאנדערבארע געהיימניס. קום, דשעק רייען! פֿיהר אונז צו דער וואינונג פֿון דיין פֿריינד, העררי ווארד. דארט וועלען מיר שוין אלעס וויסען.

דשעק רייען האט טרויעריג געשאקעט מיטן קאפ. ער האט זיך דער-מאנט אן דער פֿייער לייד און אַ קאלטער פֿראכט איז איהם אריבערגעגאנגען איבערן לייב. איהם האט זיך פֿארגעשמעלט, או דא איז פֿארגעקומען עטוואס שרעקליכעס. ער האט גענומען זיין לאמפ אין דיא הענד און איז געגאנגען צו דער וואינונג פֿון אלטען ווארד. אלע ווינען איהם נאכגעגאנגען.

אין אַ פֿיערמעל שטונדע ארום איז לארד עלפֿינסטאן מיט זיינע מענשען אנגעקומען צום גרויסען קעלער, וואו סיימאן ווארד'ס וואינונג איז געווען. דשעק רייען איז געווען דער ערשטער צוצוקומען צום שטוב. — אלעס איז פֿינסטער.

ער פֿלעגט זיין געוואינט צו דערקענען דאס הויז פֿון דער ווייטען, ווייל עס פֿלעגט שטענדיג ברענען לאמפען אין הויז און מען האט געקענט זעהן זייער שיין אויף הונדערט שריט דיא ווייט. דאס מאל אבער איז אלעס געווען פֿינסטער. דשעק רייען איז אריינגעלאפֿען אין שטוב. — קיינער איז ניטא דיא לאמ-פען ווינען אויסגעגאנגען. דאס פֿייער איז אויסגעלאשען. אלעס איז שטיל און טויט. וואו ווינען דיא איינוואינער פֿון הויז? ווען ווינען זיי אוועקגעגאנגען פֿון יער היים? וואהין ווינען זיי געגאנגען?

לארד עלפֿינסטאן האט זיך אנגעהויבען צוצוקוקען צו אלעס אין שטוב, וויא אַ גוטער אונטערוכונג ריכטער. ער האט עפעס געפֿונען, ער האט אבער ניט געוואוסט, וואס דא איז. אין איין ארט אויף דער שווארצער וואנד ווינען געווען אנגעשריבען מיט קרייד ווייסע קרייצע.

— וואס זאלען בעדייטען דיעזע קרייצע? האט ער געפֿרעגט דשעק רייען. דשעק רייען האט גוט געקענט דיא פֿאמיליע ווארד. ער האט געוואוסט, וואס דיא ווייסע קרייצע בעדייטען

מעדש איז געווען אן איינפֿאכע פֿרוי. זיא האט ניט געקענט ניט לעזען, ניט שרייבען. דא אונטען אין דער פֿינסטער האט מען ניט געקענט וויסען, ווען עס איז טאג און ווען עס איז נאכט. מעדש איז געווען אַ פֿרומע, זיא האט גע-וואלט וויסען, וואס פֿאר אַ טאג אין מאנאט עס איז; זיא האט געוואלט וויסען, ווען עס איז אַ זונטאג, אַ פֿייער טאג; זיא האט זיך געמאכט אן אייגענעם קא-לענדאר (אַ לוח).

אין שטוב איז געווען אן אלטע וואנד אהר. זיא האט געקענט צעהלען

געוואוסט פֿון דשיימס סטאר. דער סימי מאיאר האט באלד געשיקט וועפֿען דעם לארד עלפֿינגסטאן.

מען האט באלד צונויפֿגענומען מענשען און מען האט זיך אויפֿגעוועצט אויף אן עקסטרא צוג קיין אבערוויל. דארט האט מען מיטגענומען אלעס, וואס געטהיג פֿאר אזא פֿאל: לייטערס, שטריק, לאמפען, ברעכאייזענס און האמערס. אום פֿינף אוהר פֿאר נאכט איז דיא רעטונגס פֿארטיע מיט לארד עלפֿינגסטאן און דשעק רייען געקומען צום דאָרטשאַרט פּים. דשעק רייען איז יעצט געווען דער קאמאנדיר, דער גענעראל פֿון דער קליינער עקספעדיציאן. ער האט געפֿיהרט דיא עקספעדיציאן און האט קאמאנדירט, וואס מען זאל טהאן.

מען האט זיך אראפגעלאזען אויף דיא זעקס און צוואנציג לייטערס. דארט איז מען געבליעבען שטעהן, דשעק רייען האט געהייסען צובינדען לאמפען צו לאנגע שטריק און זיי אראפלאזען אין פֿינסטערן שאכט. ערשט יעצט האט מען געזעהן, אז דיא לעצטע פֿיער לייטערס פֿעהלען, זיי וויינען פֿערשוואונדען גע-ווארען.

לארד עלפֿינגסטאן איז געבליעבען שטעהן, וויא פֿערשטיינערט. ער האט ניט געקענט פֿערשטעהן, ווער עס האט עס געטהאן און צו וואס מען האט עס געטהאן.

— עס איז דייטליך, אז מען האט אומיסטען געוואלט אפשניידען יעדען וועג פֿאר דיא איינוואינער פֿון דארטשאַרט פּים. דאס האבען מענשענהענד געטהאן.

— וואס טראכט איהר אזוי לאנג, מילארד? האט דשעק רייען אויסגערופֿן פֿען. לאמיר עפעס טהאן. זיי שמארבען דארט פֿאר הונגער.

— וואס זאלען מיר דען טהאן? האט לארד עלפֿינגסטאן געפֿרעגט.

— מיר האבען מיטגעבראכט לייטערס. לאמיר זיי אניעדערשמעלען און לאמיר זיך אראפלאזען. יעדע מינוט איז טהייער.

— טהו, וויא דוא פֿערשטעהסט, מיין יונגע, האט דער לארד געענטפֿערט. איך וועל געהן, וואוהין דוא וועסט מיך פֿיהרען.

דשעק רייען האט אניעדערגעשמעלט דעם ערשמען לייטער און האט זיך אראפגעלאזען. לארד עלפֿינגסטאן מיט זיינע מענשען וויינען איהם נאכגעגאנגען. זיי האבען זיך אזוי אראפגעלאזען פֿון איין לייטער צום אנדערן, ביז זיי וויינען אנגעקומען אונטען, אויפֿן גרונד פֿון דאָרטשאַרט פּים.

דשעק רייען האט זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען און צו ווכען עפעס, פֿלוצ-לונג האט ער געגעבען אַ געשריי. אלע וויינען צוגעלאפֿען צו איהם זעהן, וואס דארט איז.

— אט ליעגען שטיקער פֿון דיא לייטערס! האט דשעק רייען געשריען. מען האט זיי פֿערברענט. אט ליעגען דיא פֿערלאשענע האליוועשקעס.

לארד עלפֿינגסטאן איז צוגעקומען און האט בעמראכט דיא שטיקער פֿון דיא לייטערס.

צום גרונד פֿון דער מינע האבען געפֿיהרט דרייסיג לייטערס, איינע ניעדעריגער פֿון אַנדערן.

דשעק רייען האט זיך אראפגעלאזען לאנגזאם און פֿארזיכטיג. ער איז אראפגעגאנגען זעקס און צוואנציג לייטערס און עס האט איהם גאר ניט פאסירט. ער האט אראפגעשטעלט דעם פֿוס צו זוכען דעם זיעכען און צוואנציגסטען לייטער — דער לייטער איז ניטא!

דשעק רייען האט זיך צוריקגעחאָפּט. ער האט גערעכענט, אז דער לייטער האט זיך אוועקגערוקט אדער ער שטעהט ניט אויפֿן ארט. ער האט זיך אניע־דערגעלעגט אויפֿן פֿלאַמפֿארם און האט אנגעהויבען צו זוכען מיט דיא הענד דעם לייטער. — ער איז ניטא!

— דיא פֿייער ליידר האט געוויס געמאכט א שפּאַציער גאנג אויף דיעזען לייטער, האט דשעק רייען געזאגט צו זיך אליין.

ער איז געבליעבען שטעהן, וויא פֿערשטיינער. ער האט ווירקליך ניט גע־וואוסט, וואס דאס זאל הייסען. ער האט געגלויבט אין גייסטער, אבער ביז אהער האט ער פֿון זיי קיין שלעכטעס ניט געזעהן. ערשט אין דיא לעצטע עטליכע טעג האט ער געזעהן. וויא דיא „מאָטאַלאַ“ איז אונטערגעגאנגען דורך דיא פֿייער ליידר און יעצט פֿעהלט דער זיעכען און צוואנציגסטער לייטער פֿון דארט — שארט פֿיט.

— ווען איך קען ניט אראפגעהן, האבען דיא מענשען, וועלכע וואינען אונטען אין דאָרטשאַרט פֿיט, ניט געקענט ארויפֿגעהן, האט זיך געטראכט דשעק רייען. אלוא לייענען זיי דארט פֿערשפארט פֿינף הונדערט פֿוס טיעף אין דער ערד. קיינער קען צו זיי ניט קומען און זיי קענען אין ערגעץ ניט קומען. מעגליך, אז זיי שטארבען דארט פֿון הונגער. דער אינזשעניר דשיימס סמאר איז ביי זיי, ער איז אויך פֿערשפארט, געפֿאנגען און בעגראבען אין דארטשאַרט פֿיט.

דשעק רייען איז געווען אויסער זיך. — וואס מהומ טען? וויא אזוי רעמעט מען דיעזען זינגליקליכע? האט ער זיך געטראכט.

ער האט אנגעהויבען צו שרייען: העררי! העררי! — דער וויעדערהאל אין פֿינסטערן אבגרונד פֿון דאָרטשאַרט פֿיט האט איהם געענטפֿערט: העררי! העררי! אבער קיינער איז ניט געקומען, קיינער האט זיך ניט געוויזען. באלד איז אלעס וויעדער געבליעבען שטיל און פֿינסטער, וויא אין אַ קבר.

— עס העלפֿט ניט, איך מוז עס מעלדען דער פאליציי, האט דשעק רייען אדסגעזאָפֿען. איך מוז מעלענראפֿירען צו לארד עלפֿינגסטאן. דא איז עפעס. איך אריין קען גאר ניט מאכען. איך מאר קיין צייט ניט פֿערלייען.

ער איז ארויפֿגעגאנגען צוריק און איז געלאפֿען, וויא אַ וואהנויניגער צו דער באהן סמאציאן קאללאנדאָר. אין אייניגע מינוט ארום איז אנגעקומען דער צוג און דשעק רייען איז אוועקגע־אָהרען קיין עדינבורג. דארט איז ער באלד געגאנגען צום סיטי מאיאר און האט איהם דערזעהלט אלעס, וואס ער האט

ווען ער איז געקומען אויף דער באהן סטאציען, האט ער געדארפט וואוי-
מען עמליכע מינוט אויפ'ן צוג. אויס לאנגוויילע האט ער אנגעהויבען צו לעזען
לעזען דיא אטאנסען אויף דער וואנט. איין אטאנסע האט איהם פֿעלאינטערעסירט.
אין איהר איז געשטאנען פֿאלגענדעס:

„דעם 4טען דעצעמבער איז דער אינושעניר דשיימס סטאר ארויסגעפֿאהר.
„רען פֿון עדינבורג. ער איז געפֿאהרען קיין סטירלינג קאָאונטי. זייט דאמאלס
„האט מען פֿון איהם מעהר ניט געהערט. ווער עס ווייס פֿון איהם עפעס,
„דער זאל עס מעלדען לארד עלפֿינגסטאן אין עדינבורג. ער וועט בעקן.
„מען א נומע בעלוינונג.“

— דשיימס סטאר! האט אויסגערופֿען דשעק רייען. — דשיימס סטאר!
איך האב דאך איהם אליין בעגעגענט אויף דיא לייטערס פֿון דארטשארט פֿימ?
ווען איז דאס געווען? — ריכטיג! — מיט צעהן טעג צוריק. —
דשעק רייען איז אויפֿגעשפרונגען. יעצט האט ער שוין דיימליך געוועהן.
אז דא איז עפעס ניט גלאט.

— העררי ווארד ווייזט זיך ניט און דער אינושעניר דשיימס סטאר איז
פֿערשוואונדען! וואס הייבט דאס? האט ער אויסגערופֿען. זאל דער אינושעניר
און העררי עפעס טהאן? וואס זאלען זיי אוועלכעס טהאן, וואס זיי ווייזען זיך ניט?
ער האט קוים דערלעכט, אז דער צוג זאל קומען. דיא רייע אויפֿן אייזען.
באהן האט געדויערט נור עטליכע מינוט. באלד איז ער געווען אין דארטשאַוואַ
פֿיט און האט זיך אראפגעלאוען אויף דער ערשטער לייטער. דארט האט ער
געהאט א לעמפעל, וועלכען העררי האט איהם אמאל געשענקט. דאס לעמפעל
פֿלעגט שמעקן אין א ווינקעלע און קיינער האט עס ניט געריהרט. ווען דשעק
רייען פֿלעגט דארפֿען גלאט אזוי צו העררי אדער צום אלמען סיימאן, פֿלעגט
ער טרעפֿען צו זיי אין דער פֿינטער. מייסטענס אבער פֿלעגט ער אנצינדען זיין
לעמפעל. עס איז דאך אנגענהמער צו געהן מיט א לעמפעל, אלס צו טאפען
אין דער פֿינטער.

דאס מאל האט ער געמוזט אנצינדען דאס לעמפעל. פֿיעללייכט געפֿינט
ער ניט העררי ביי זיין פֿאטער, וועט ער ארוםגעהן אין דער מינע איהם זוכען.
דשעק רייען האט אנגעהויבען צו זוכען זיין לעמפעל אין דעם ווינקעל,
וואו ער פֿלעגט איהם שמענדיג האלטען. — דאס לעמפעל איז פֿערשוואונדען. —
דשעק רייען איז געווארען איבערראשט.

— דאס האט ניט העררי געהאן! האט ער אויסגערופֿען. דא איז עפעס.
עס וועט זיי אבער גאר ניט העלפֿען. איך קען דיא מינע, וויא מיינע פֿינט פֿינט
גער. איך וועל געהן אין דער פֿינטער. איך וועל אויסקריעכען דיא נאנצע מינע,
ביז איך וועל איהם געפֿינען.

ער האט אנגעהויבען זיך אראפצולאוען פֿון דיא לייטערס. דאס מאל איז
ער געווען זעהר פֿארויכטיג. ער האט שוין געוועהן, אז עפעס נייעס איז פֿארגע-
קומען אין דארטשארט פֿיט. מיר האבען שוין בעשריעבען. אז פֿון איבען ביז

אין טהורעם, פֿון וואנען דאס פֿייער פֿלעגט זיך ווייזען, זיינען געווען עט-ליכע צימער. אין דיעזע צימער איז געלעגען שטויב אויף פֿינף פֿינגער דיא גרעב. ווען א מענש זאל געווען האבען אונטערגעצונדען דאס פֿייער, וואלט ער געמוזט איבערלאזען א צייכען אויף דיעזען שטויב. מען האט אבער קיין שום צייכען ניט געפֿונען.

דער אונטערווכונגס ריכטער איז ביז געווארען. עס האט איהם זעהר פֿערדראסען, ער זאל צוריקפֿאהרען קיין לאנדאן און זאל דארט דערזעהלען, אז גייסטער, א פֿייער ליידר און נאך אועלכע נאררישקייטען האבען פֿערפֿיהרט דעם שיפֿס קאפיטאן פֿון דער „מאָטאלאַ“: מען וועט דאך איהם אויסלאכען.

— ווען עס איז געווען א פֿייער, האט דאך עפעס געמוזט ברענען, האט ער אויסגערופֿען. א פֿייער מוז האבען א מאטעריאל, אין וועלכען ער קען זיך האלטען: האלץ, קוילען, קעראסין, אייל, צינדהעלצכען און נאך אועלכע זאכען. לאמיר ארויפֿגעהן אויפֿן טהורעם און זעהן, וואס דארט איז געווען.

— א פֿייער ליידר דארף האבען צינדהעלצכען, האלץ און נאך אועלכע זאכען? האט געלאכט דשעק רייען. דערפֿאר איז זיא דאך א פֿייער דאמע. דאס איז דאך א גייסט! — א גייסט דארף גאר נישט. ווען ער וויל, ברענט ער.

דער אונטערווכונגס ריכטער האט אבער דערפֿון ניט געוואלט וויסען. ער איז ארויפֿגעגאנגען אויפֿן טהורעם מיט עטליכע פֿאליסלייט און האט בעטראכט דעם ארט, וואו עס האט געברענט דאס פֿייער אין יענער נאכט, ווען דיא „מאָטאלאַ“ איז אונטערגעגאנגען.

ער האט גאר ניט געפֿונען. קיין ביסעל אש, קיין קויל, קיין צייכען און קיין שפור פֿון א פֿייער. זאגאר דיא שטיינער פֿון'ס טהורעם זיינען ניט געווען שווארץ אדער פֿערייכערט.

דשעק רייען איז געווארען זעהר אונרוהיג. דיא געשיכטע פֿון'ס אונטער-גאנג פֿון דער „מאָטאלאַ“ האט געקלונגען אין דער גאנצער געגענד. אלע הא-בען גערעדט דערפֿון, אלע האבען דערזעהלט דערפֿון, אלע האבען געוואוסט, אז דשעק רייען איז געווען פֿערוואונדעט און האט געמוזט ליעגען אייניגע טעג אין בעט. העררי ווארד האט דערפֿון געוויס געהערט. וויא קומט עס, וואס העררי, זיין בעסטער פֿריינד איז ניט געקומען איהם בעווכען?

— ווען העררי איז ניט געקומען צו מיר, האט ער געוויס ניט געקענט קומען, האט דער גוטער דשעק געזאגט. פֿאר וואס אבער האט ער ניט געקענט קומען? — דאס מוז איך וויסען.

קיים איז ער פֿריי געווארען פֿון'ס אונטערווכונגס ריכטער מיט זיינע פֿא-ליסלייט, איז ער געפֿאהרען קיין דארטשארט פֿיט זעהן, וואס העררי מאכט. ווען ער איז געווען פֿאלקאמען געזונד, פֿלעגט ער געהן קיין דארטשארט פֿיט צו פֿוס. יעצט אבער, ווען ער איז נאך ניט גאנץ געזונד, איז ער בעסער געפֿאהרען מיט דער באהן. עס איז א קורצער וועג און עס קאכט א קלייניגקייט.

דיא פֿערויכערונגס געוועלשאַפֿטען און דיא פאליציי גלויבען זעהר וועניג אין גייסטער. זיי האבען אויף קיין פֿאל ניט געוואלט גלויבען, אז אין דונאלד קעסל האלט זיך אויף אַ פֿייער דאמע.

דער מיניסטער האט אראפגעשיקט קיין אירווינגטאן אן אונטערזוכונגס ריכטער, פאליסלייט און עמליכע דעמעקטיווס.

דיא ערשטע זאך, וואס דער אונטערזוכונגס ריכטער האט געטהאן, איז געווען צונויפֿצורופֿען דיא פֿישער, דשעק רייען און אלע ארבייטער פֿון דער פֿארם. ער האט זיי אנגעהויבען אויסצופֿרעגען, וויא אזוי דיא „מאָמאַלאַ“ איז אונטער-געגאנגען.

אלע האבען דערצעהלט, וואס זיי האבען געוואוסט; אלע האבען ערקלערט, אז אין גאנצען איז שולדיג דיא „פֿייער דאמע“. זיא האט פֿערפֿיהרט דעם שיפֿס-קאפיטאן, זיא האט איהם אפגענארט. זיא האט געלייכט אויפֿין טהורעם פֿון דונאלד קעסל, ביז דיא „מאָמאַלאַ“ איז געבליעבען זיצען אויף דיא שטיינער, דאן איז זיא פֿערשוואונדען געווארען.

דער אונטערזוכונגס ריכטער און דיא פאליציי האבען זעלבסטפֿערשטענדיג ליך ניט געגלויבט אין דער פֿייער דאמע. זיי האבען זיך פֿארגעשטעלט דיא גאנצע געשיכטע גאנץ אנדערש. דיא „מאָמאַלאַ“ האט געפֿיהרט טהייערע כחורות. זיא איז געווען אסעקורירט אויף אַ גרויסע כומע געלד. דער וואס האט זיא אסעקורירט, האט געוויס געזוכט מיטעל, אז זיא זאל אונטערנעהן און ער זאל אפלעוען פֿאר זיין כחורה מיט אמאל. אזעלכע זאכען קומען פֿאר אין ענגלאנד זעהר אַפֿט. דער אונטערזוכונגס ריכטער האט געגלויבט דיא איינפֿאכע פֿישער און ארבייטער, אז זיי האבען געזעהן אַ פֿייער אויפֿין טהורעם פֿון דונאלד קעסל. דאס האט אבער געטהאן ניט דער גייסט, ניט דיא פֿייער דאמע זאנדערן אַ געוועהניג ליכער פֿערברעכער. ער האט דאהער זיך ענטשלאסען, ער זאל געהן בעטראכטען דעם אלטען שלאס.

דשעק רייען און זיינע בעקאנטע זיינען געווען זעהר אונזופֿריעדען דערפֿון וואס מען וועט געהן אין אלטען שלאס מיט פאליסלייט בעוואַענט מיט רעוואל-ווערס.

— דיא פֿייער לייד וועט נאך ביז ווערן און וועט אונז נאך מעהר פלאנען, האט דשעק רייען געזאגט צו זיינע קאמעראדען.

עס האט אבער גאר ניט געהאלפֿען. דשעק רייען אליין האט געמוזט פֿיהרען דעם שמרענגען אינטערזוכונגס ריכטער אין אלטען שלאס.

דיא פאליסלייטע מיטן אונטערזוכונגס ריכטער זיינען געקומען אין דונאלד קעסל, האבען זיך גוט צוגעקוקט צו יעדער שטיין, צו יעדען צימער, צו יעדער וואנט. — קיין שפור פֿון אַ מענשען! דיא ערד איז געווען נאכ, ווייל מיט אַ טאג פֿריהער האט עס גערעגענט. ווען דארט זאלען געווען זיין מענשען, וואלט מען געווען געפֿונען אַ צייכען פֿון אַ טרימ, פֿון אַ מענשען פֿוס. מען האט אבער גאר ניט געפֿונען.

עס האט זיך דאן ארויסגעוויזען, אז דאס איז געווען אַ נארזוענישעס דעגעל שיף מיטן נאמען „מאַטאַלאַ“. וואו איז געפֿאהרען קיין גלאָזגאָ. אויפֿן שיף זיינען מעהר ניט געווען, וויא דער קאפיטאן מיט אכט מאטראזען. דער קאפיטאן האט דערזעהלט, אז ער האט נאר קיין בעגריף ניט גע- האט פֿון דער געפֿאהר, אין וועלכער ער האט זיך געפֿונען. ער האט געזעהן אַ פֿייער און איז געווען זיכער, אז דאס איז דאס פֿייער פֿון לייכט טהורעם פֿון אירווינגטאן.

זיין שיף איז פֿערלארען גענאנגען. דאס ווילדע מעער האט געריסען דערפֿון שטיקער. גאנץ פֿריה וועט פֿון דעם שיף נאר ניט בלייבען. 18טעס קאפיטעל.

דשעק רייען געהמט זיך צו דער ארבייט.

דשעק רייען איז געווען גאנץ ערנסט פֿערוואנדעט. מען האט איהם גע- מוזט טראגען אהיים, אויף דער פֿארם, און איהם לעגען אין אַ בעט. זיינע וואונ- דען זיינען צוואר געווען ניט געפֿעהרליך, דענאך האט ער געמוזט בלייבען ליעגען עמליכע טעג אין בעט.

אין דער צייט פֿון זיין קראנקהייט פֿלעגען זיך צו איהם צונויפֿקומען זיינע קאמערארען און דיא פֿישער, וועלכע האבען איהם געהאלפֿען רעטען דעם שיפֿסקאפיטאן און זיינע מאטראזען פֿון דער „מאַטאַלאַ“.

וועלכסטפֿערשמענדליך, אז מען האט גערעדט פֿון דער פֿייער דאמע און מען איז געקומען צו דער פֿעסטער איבערצייגונג, אז אין אלמען שלאס, דונאלד קעסל, האלמען זיך אויף גייסטער. זיי האבען אומיסמען פֿערפֿיהרט דעם קאפי- טאן פֿון דער „מאַטאַלאַ“ צו דיא שטיינער פֿון אירווינגטאן.

ווען אייניגע האבען נאך געצווייפֿעלט, אויב עס זיינען דא גייסטער אויף דער וועלט, האבען זיי זיך יעצט איבערצייגט, אז עס זיינען יא דא. זיי האבען דאך אליין געזעהן מיט זייערע אויגען, וויא דיא פֿייער דאמע האט זיך בעוויזען אויפֿן טהורעם.

דער שיפֿסקאפיטאן פֿון דער „מאַטאַלאַ“ האט אבער זעהר וועניג געגלויבט אין גייסטער. ער האט געזאגט, אז מענשען האבען אנגעזונדען אַ פֿייער אויפֿן טהורעם פֿון דונאלד קעסל. אזוי וויא דיא „מאַטאַלאַ“ איז געווען אסעקורירט אין אַ לאנדאנער געזעלשאַפֿט פֿאר אַ גרויסע סומע געלט, ווייל זיא האט גע- הוהרט פֿיעלע טהייערע סחורות, האט דיא אסעקוראנץ קאמפאני געפֿארדערט פֿוים מארינע מיניסטער, אז ער זאל מאכען אַ שמרענגע אונטערזוכונג.

דער אונטערגאנג פֿון דער „מאַטאַלאַ“ האט אנגעמאכט א רעש אין גאנץ ענגלאנד. דיא געשיכטע, וויא אזוי זיא איז אונטערגעגאנגען, איז געווען אזוי וואונדערבאר און אזוי אונגלויבליך, אז דיא אסעקוראנץ קאמפאני האט אפֿען ערקלערט, אז זיא וועט ניט צאהלען אַ פעני, ביז מען וועט ניט מאכען אַ שמרענ- גע אונטערזוכונג און מען וועט ניט געוואהר ווערן און בעווייזען, וואס דארט איז געשעהן.

אלענפֿאלם, דאס פֿייער אליין איז געווען אַ רעמעניש. פֿון וואַנען האָט זיך גענומען דאס פֿייער? וויא קומט עס, וואס אין דעם אלטען שלאס, אין וועלכען מען האט ניט געוואינט ווייט צוויי הונדערט יאהר זאל זיך פֿלוצלונג ווייזען אַ פֿייער?

יעצט האט מען שוין געקענט פֿערשמעהן, פֿאַר וואס דאס שיף רייסט זיך אזוי צום ברעג. דער שיפֿסקאפיטאן האט געמיינט, אז דאס פֿייער קומט פֿון'ס לייכט טהורעס פֿון אירווינגטאן און ער איז געפֿאהרען געראדע אהין, וואו דאס פֿייער האט געברענט. איהם האט וועניג געקומערט, וואס מען שרייט אויפֿן ברעג. ער פֿאהרט ריכטיג. ער פֿאהרט צום לייכט טהורעס, דאס הייסט צום פֿארט. ווען דיא פֿישער און דיא ארכייטער האבען זיך אביסעל בערוהינט פֿון וייער שרעק, האבען זיי אנגעהויבען צו טראכטען, וואס צו מהאן אום צו רעמען דאס שיף. דאס בעסטע מיטעל וואלט געווען, זיי זאלען געהן אין אלטען שלאס און זאלען אויסלעשען דאס פֿייער. דאן וועט זיך דער שיפֿסקאפיטאן איבערצייגען, אז ער האט אַ טעות געהאט און וועט זוכען אויסצורדעהן וויין שיף, ווען עס איז נאך דא צייט.

ווער וועט אבער געהן אין דונאלד קעסל, וואו עס געפֿינען זיך גייסער? ווער האט עס קיין מורא ניט פֿאַר דיא פֿייער דאמע?

אזוי וויא זיי זיינען אזוי געשמאנען און האבען זיך איבערלעגט וואס צו צו טהאן, האבען זיי דערהערט אַ שרעקליכען טראַך. — עס איז שוין צו שפעט! דאס שיף איז צוגעקומען צום ברעג און האט זיך אנגעשלאגען אן אַ שטיין. דיא צוויי לאמפען אויפֿן שיף זיינען פֿערלאשען געווארען, דיא פֿינסטערניס האט פֿערדעקט און איינגעהילט דאס אונגליקליכע שיף. — נאך אַ מינוט און זיא וועט צובראכען ווערן אויף שטיקלעך.

צום אונגליק, איז נאך דיעזע מינוט דאס פֿייער פֿון'ס טהורעס פֿון דונאלד קעסל אויך פֿערשוואונדען, גלייך וויא עס האט אומיסטען נור געווארט דיא מינוט, ווען דאס שיף וועט אונטערנעהן, דאן האט עס מעהר ניט וואס צו טהאן. — דיא פֿייער דאמע! דיא פֿייער דאמע! האבען אויסגערופֿען דשעק רייען מיט זיינע קאמערארדען.

קיים אבער איז פֿערשוואונדען דאס פֿייער אויפֿן טהורעס פֿון'ס אלטען שלאס, זיינען אלע וויעדער געקומען צו זיך און האבען זיך ענטשלאסען צו רעמען דיא מאטראזען און דיא מענשען פֿון'ס אונגליקליכען שיף.

זיי האבען זיך ארומגעבונדען מיט שמריק און האבען זיך אריינגעווארפֿען אין וואסער. עס האט זיי געקאכט זעהר פֿיעל מיה, איידער עס איז זיי געלונגען צוגוקומען צום שיף. פֿיעלע האבען זיך אנגעשלאגען אן דיא שטיינער און זיינען פֿערוואונדעט געווארען. דשעק רייען האט אויך געקראנען אייניגע וואונדען. דיא שרעקליכע וועללען (כוואליעס) האבען איהם א ווארף געטהאן אויף אַ שטיין. עס איז זיי אבער דאך געלונגען. זיי האבען גערעמעט דעם שיפֿס קאפיטאן מיט זיינע אכט מאטראזען און האבען זיי ארויפֿגענומען אויפֿן ברעג.

וועלכע זיינען געהאנגען אויף דיא זענעל ביימער. פון פֿארנט אַ רוימער לאמפּ
אין פֿון הינטען אַ גרינער לאמפּ.

אלע האבען געזעהן, אז דאס שיף לויפֿט צום ברעג און האבען פֿערשטא-
נען, אין וואס פֿאר אַ געפֿאהר דאס שיף געפֿינט זיך.

— דאס שיף וועט אונטערגעהן! האט דשעק רייען געשרייען.

— יא, ווען דער שיפֿסקאפיטאן וועט זיא ניט אויסדרעהן צוריק צום מעער,

וועט זיא צושלאגען ווערן אויף שטיקלעך אן דיא שטיינער, האט איינער פֿון דיא
פֿישער געענמפֿערט.

— לאמיר זיי געבען סיגנאלען! האט אויסגערופֿען איינער פֿון דיא אר-

ביימער. דאס מעער רוישט זעהר שטארק. זיי קענען ניט הערן אונזערע געשרייען.
לאמיר אנצינדען פֿאקעלן און זיי ווארענען.

— וויא קען מען אנצינדען פֿאקעלן אין אזא ווינד? האט אנאנדערער גע-

געענמפֿערט. עס העלפֿט ניט, מיר מווען אזוי לאנג שרייען, ביו מען וועט אונו
דערהערן.

זיי האבען אלע אנגעהויבען צו שרייען:

— שיפּ אַהאָי! גאַר! היט אייך! אוועק פון ברעג!

עס האט אבער וועניג געהאלפֿען. דיא מאטראזען אויפֿן שיף האבען זיי

ניט געהערט אדער ניט געוואלט הערן. מען האט געזעהן דייטליך, אז זיא קומט
געהנטער און געהנטער צום ברעג.

— דער קאפיטאן איז וואהנזיניג, האט אויסגערופֿען איינער פֿון דיא פֿישער,

וועלכער איז אליין אמאל געווען אַ מאטראז.

— וואס זאל עס הייסען? האט אנאנדערער געפֿרעגט, וויל ער דען ארויס-

פֿאהרען מיט זיין שיף אויפֿן ברעג?

— זעהט ער דען ניט דעם לייכט טהורעם פֿון אירווינג? האט דשעק רייען

געפֿרעגט.

— עס איז ווירקליך ניט צו פֿערשמעהן, וויא אזוי אַ שיפֿסקאפיטאן זאל

אזוי רעניערן אַ שיף. איך קען עס אנדערש ניט ערקלערן, אלס אז עפעס האט
איהם פֿערפֿיהרט.

אין דיעזע מינוט האט דשעק רייען ארויסגעלאזען א שרעקליכען, ווילדען,

אונטענשליכען געשריי. אלע האבען זיך אומגעקוקט און האבען אַ צימער געטהאן.

— דיא פֿייעריגע דאמע! האבען זיי אויסגערופֿען מיט איין קול.

ווירקליך, אויפֿן שפיץ טהורעם פֿון אַ איינגעפֿאלענעם שלאס דונאלד קעכל

האט זיך געוועזען אַ פֿייער, וועלכעס האט זיך אויפֿגעוויבען, האט זיך אראפֿ-

געלאזען, האט זיך געדריעהט, איז פֿערשוואונדען געווארען און האט זיך וויעדער

געוועזען אויף דעמועלבען ארם.

האט מען געקענט דערקענען עפעס אַ מענשען געשטאלט אין דיעזען

פֿייער? — געוויס ניט! נור דיא איינבילדונגס קראפֿט פֿון דיא בויערן און דיא

ארכיטעט האט געקענט זיך פֿארשמעלען, אז דאס איז אַ מענש-

עס איז נאכט. אין דרויסען איז קאלט. דער הימעל איז בעדעקט מיט שווארצע וואלקענעס. דאס מעער קאכט און רוישט. א שרעקליכער שטורמווינד הייבט אויף וועלען (כוואליעס) הויך, וויא דיא בערג און ווארפֿט זיי אוועק ערגעץ ווייט, ווייט. ער שפיעלט זיך מיט דיא בלויע וואסערן פֿון אסלאנטישען וועלט מעער.

אין דעם גרויסען הויז פֿון דער פֿארם איז ליכטיג און פֿרעהליך. אלע ארבייטער פֿון דער פֿארם, דער ווירטה, זיין פֿרוי און זיינע קינדער זיצען אלע אין דער גרויסער שטוב. אזוי וויא עס איז דעצעמבער און עס איז ניטא קיין ארבייט, זיצט מען און מען דערצעהלט זיך אלערדיי געשיכטען. דשעק רייען דערצעהלט שרעקליכע געשיכטען פֿון גייסטער אין דיא מינעס און אויף דיא בערג. פֿלוצלונג האט מען דערהערט אין דרויסען שרעקליכע געשרייען, דשעק רייען האט אויפֿגעהערט צו דערצעהלען. אלע זיינען ארויסגעלאפֿען אין דרויסען זעהן, וואס דארט איז געשעהן.

נאך פֿאר נאכט האט א פֿישער, וועלכער האט זיך עפעס פֿערשפעטיגט, געזעהן, וויא א שיף קומט אן. ער האט געזעהן מיט שרעק און שטוינען, אז דאס שיף איז ניט אריינגעגאנגען אין פֿארט פֿון קלאַיר. עס איז געגאנגען ווייטער. אלע זענעל אויפֿן שיף זיינען געווען אויפֿגעצויגען און דאס שיף איז געגאנגען זעהר שנעל.

— ווען דאס שיף וועט ווייטער אזוי געהן אין דיעזען שמורס, האט דער פֿישער געזאגט צו זיך אליין, וועט עס דער שמורס פֿערשלאגען צווישען דיא שטיינער פֿון אירווינגטאן, דאן איז עס פֿערלארען.

ער איז געשטאנען אייניגע צייט און האט בעמראכט מיט שטוינען, וויא דאס שיף געהט אויף אן אונריכטיגען וועג. אין דער צייט פֿון א שמורס זוכט געווענהליך יעדעס שיף צו אנטלויפֿען פֿון ברעג. אין דער מיט ים איז עס פֿיעל זיכערער, וויא ביים ברעג. דיעזעס שיף אבער געהט, וויא אומיסטען צום ברעג. דאס איז געווען פֿאר נאכט.

ווען דשעק רייען און דיא אנדערע ארבייטער פֿון דער פֿארם זיינען ארויס געלאפֿען אין דרויסען, האבען זיי געהערט דיימליך, אז מען שרייט ערגעץ ביים ברעג פֿון מעער. זיי זיינען געלאפֿען צום ברעג און האבען דערזעהן, וויא דריי פֿישער שטעהן אונטער א שטיין, וועלכער שיצט זיי אביסעל פֿון שרעק. ליכען ווינד און שרייען און ווארענען, אז מען זאל ווייטער ניט פֿאהרען.

דשעק רייען און דיא מענשען פֿון דער פֿארם זיינען יעצט געוואהר געווא. רען, אז דיא פֿישער שרייען ניט צו זיי, זאנדערן זיי שרייען און ווארענען דיא מאטראזען פֿון א שיף, אז זיי זאלען ניט צוקומען צום ברעג; ווען זיי קומען געהנטער צו דיא שטיינער, איז זייער שיף פֿערלארען.

דשעק רייען האט זיך צוגעקוקט אין דער פֿינסטערער נאכט און האט געזעהן א שווארצע מאסע שווימען אויפֿן וואסער. אין דער פֿינסטער האט מען ניט ניט געקענט זעהן דאס שיף. מען האט זיא דערקענט גר אן דיא צוויי לאמפען,

עלמערן ניט לאוען. ווען דאס קינד פֿלעגט אבער פֿרעגען, פֿאר וואס ער זאל ניט געהן אהין, האבען דיא עלמערן געמוזט איהם זאגען, אז אין שלאס געפֿינען זיך ביזע גייסטער.

דער גלויבען אין דיא ביזע גייסטער, וועלכע געפֿינען זיך אין שלאס, איז געווארען אזוי שטארק אין פֿאלק, אז ווען עס פֿלעגען קימען ריזענדרע און פֿלע-גען וועלען בעזאהלען, אז מען זאל זיי פֿיהרען אין אלמען שלאס, פֿלעגט זיך אין גאנצען שטעדטעל ניט געפֿינען איין מענש, וועלכער זאל אייגנויריגען מיט זיי צו געהן. — דיא ריזענדרע פֿלעגען מוזען געהן אליין.

מען האט דערזעהלם, אז אין אלמען שלאס געפֿינען זיך פֿייעריגע דאמען. פֿיעלע אלטע איינוואינער פֿון שטעדטעל פֿלעגען דערזעהלען, אז זיי אליין הא-בען געזעהן ביי נאכט, ווי א פֿייעריגע דאמע, א שעהנע פֿרוי פֿון פֿייער האט זיך געוויזען אויף דיא אלטע מויערן פֿון דונאלד קעסל.

דשעק רייען איז געווען איינער פֿון דיא ערשטע, וועלכע האבען געגלויבט, אז אין אלמען שלאס געפֿינען זיך פֿייער דאמען.

מיר מוזען אבער זאגען דיא וואהרהייט, אז ניט אלעס, וואס דאס פֿאלק האט געגלויבט, איז געווען אין גאנצען אויסגעטראכט. עס איז ווירקליך וואהר, אז פֿון צייט צו צייט אין גאנץ פֿינסטערע נעכט פֿלעגט מען א מאל קענען זעהן א פֿייער ארויסגעהן פֿון איינציגען טהורעס, וועלכער איז נאך געבליעבען גאנץ אין דונאלד קעסל.

וואס איז דאס געווען פֿאר א פֿייער? פֿון וואנען איז עס געקומען? האט דאס פֿייער געהאט דיא געשמאלט פֿון א פֿרוי? — דאס זיינען פֿראגען, מיט וועל-כע קיינער האט זיך ניט בעשעפֿטיגט. מייסטענס פֿלעגען זעהן דיעזע פֿייערן איינפֿאכע מענשען, ארבייטער און פֿארמער, וועלכע פֿלעגען זיך דערשרעקען פֿאר זיי און פֿלעגען אנטלויפֿען אהיים, ווען זיי פֿלעגען זיי זעהן.

נור א פֿאר מאל האבען געזעהן דיעזע פֿייערן געלערנטע מענשען. זיי האבען אבער קיין צייט ניט געהאט צו געהן זעהן, בעטראכטען און אויסשמו-דירען דיעזעס וואונדער. דיא פֿייערן פֿלעגען זיך וויזען נור ביי נאכט. איז מען געקומען ביי טאג זעהן, וואס דארט איז, האט מען געפֿונען אלטע, צוכראכענע און פֿערשימעלטע שטיינער.

דער שרעק פֿאר דיא פֿייער דאמען איז געווען אזוי גרויס אין לאנד, אז קיין פֿארמער, קיין ארבייטער און קיין קויפֿמאן וואלט זיך ניט אונטערגעשמעלט צו געהן ביי נאכט ניט נור אין שלאס, זאנדרען זאגאר אויף א מייל ווייט פֿון שלאס.

דשעק רייען איז געווען א פֿרעהליכער יונג. ער האט געקענט אלע געשיכ-טען פֿון דער געגענד און פֿלעגט דערזעהלען הונדערטער געשיכטען פֿון דיא פֿייער דאמען. אזוי וויא ער איז געווען א שטיקעל פֿאעם, פֿלעגט ער זיך ניט צוריקהאלטען און דערזעהלען ליגענס, וויפֿיעל זיינע פֿריינד פֿלעגען נור וועלען זעהן.

דארט איז אויסגעבויט א לייכט טהורעם, אויף וועלכען עס ברענגט רוך דא נעכט א העלעס ליכט.

דיעזעס ליכט ווייזט דיא שיפֿען, וועלכע פֿאהרען פֿארביי אדער וועלכע קומען אן אין פארט, אויף וואס פֿאר א וועג זיי זאלען פֿאהרען. דאס ליכט ווייזט זיי ווייטער, אז דארט ווייטער פֿון פארט געפֿינען זיך שטיינער און געפֿעהרליכע ערטער.

עס כאכט זיך זעהר זעלטען, אז א שיף זאל אונטערנעהן אין יענער גע-גענד. דער לייכט טהורעם בעלייכטעט אזא גרויסע שמרעקע ווייט אין מעער, אז קוים איז נור דער שיפֿסקאפיטאן ניט שיכור, איז עס אונגעגליך, ער זאל ניט טרעפֿען דעם וועג אין פארט פֿון קלאַיד.

אין שאטלאנד, וויא אין דייטשלאנד געפֿינען זיך זעהר פֿיעל אלטע חורבות, איינגעפֿאלענע אלטע שלעסער, וועלכע האבען אמאל געהערט צו באראנען, גראפֿען און דיא אלטע קעניגע פֿון שאטלאנד. דיא באראנען, גראפֿען און קע-ניגע וויינען פֿערשוואונדען, זאגאר זייערע נעמען זיינען פֿערגעסען געווארען, — זייערע שלעסער אבער זיינען געבליעבען. זיי זיינען איינגעפֿאלען, צובראכען, צושמאכען, צערשמערט און פֿערניכטעט; עס איז פֿון זיי געבליעבען נור שטיי-נער, דאס פֿאלק אבער האט נאך מורא פֿאר דיא שטיינער. דאס פֿאלק בעטראכט דיעזע חורבות אלס הייליגטהום, אלס אנדענקען פֿון אלטע, פֿערגאנגענע צייטען. מעגליך, אז אמאל פֿלעגט מען מורא האבען פֿאר דיא ווילדע באראנען און גראפֿען. דיעזער שרעק איז געבליעבען אין פֿאלק. זיי האבען נאך ביז אויף היינטיגען טאג מורא צוצוקומען צו זייערע אלטע שלעסער.

וויא דיא זאך איז, דאס פֿאלק גלויבט היינט, אז אין דיעזע אלטע חורבות געפֿינען זיך גייסטער, שדים און רוחות. דאס פֿאלק דערצעהלט וואונדערנעשיכ-טען פֿון דיעזע אלטע רואינען.

ניט ווייט פֿון שטעטל אירווינג, לעבען דער פֿארם, וואו דשעק רייזן האט געארבייט, האט זיך געפֿונען איינער פֿון דיא בעריהמעסטע אלטע, איינ-געפֿאלענע שלעסער אין שאטלאנד. דיעזער שלאס האט געהייסען דונאלד קעסל און האט געהערט צו דיא אמאליגע קעניגע פֿון שאטלאנד פֿון דער פֿאמיליע סטיוארט.

ראבערט סטיוארט איז געווען דער לעצטער גראף פֿון דיעזער פֿאמיליע, וועלכער האט געוואָינט אין דונאלד קעסל. ער איז געווען אַ שמרענגער מענטש און אלע איינוואוינער פֿון דער געגענד ארום האבען פֿאר איהם געצימערט.

עס וויינען פֿערגאנגען אַ פאר הונדערט יאהר, זייט ער איז געשטארבען און קיינער האט מעהר ניט געוואָינט אין זיין אַלטען שלאָס. דער שרעק אבער פֿאר דיעזען שמרענגען און שרעקליכען מענשען איז געבליעבען. דאס פֿאלק האָט מורא געהאט צוצוגעהן נאָעהנט פֿון אַלטען שלאָס, גלייך וויא דער אלטער שמרענ-גער גראף וואלט נאָך געלעבט.

ווען אַ קינד פֿלעגט וועלען געהן אין אַלטען שלאָס, פֿלענען איהם דיא

לייט און אלע מעדעכען פֿון דער געגענד ארום. אן דשיימס סמאר און אן זיין פֿריינד, העררי ווארד, האט ער שוין אין גאנצען פֿערגעסען.

אין עדינבורג איז מען אונטערדעסען געווארען זעהר אונרוהיג. דיא פא-ליציי, דער סיטי-מאָיאַר, אלע סיטיליעדער פֿון פארלאמענט, אלע געלערנטע, דיא רעדאקטערע פֿון דיא צייטונגען, אין וועלכע דשיימס סמאר פֿלעגט שרייבען זיינע ארטיקעל און אלע זיינע בעקאנטע און פֿריינד האבען אנגעהויבען צו שרייען און צו שרייבען אין דיא צייטונגען, אז מען מאר און זאך ניט דערלאזען. מען מוז דאך געוואהר ווערן, וואו דער אינזשעניר דשיימס סמאר איז פֿערשוואונ-דען געווארען און וויא אזוי ער איז פֿערשוואונדען געווארען.

ניט נור אין עדינבורג אליין, אין אלע גרויסע שטעט פֿון ענגלאנד און שאטלאנד האט מען אנגעהויבען צו שרייבען, צו רעדען און צו פֿארדערן, אז דיא רעגירונג זאל עפעס טהאן אום צו ענטדעקען דייעזע זאנדערבארע געהיילנים.

שפעטער, ווען עס זיינען פֿערנאנגען עטליכע טעג, איז דשעק רייען אויך געווארען עפעס אונרוהיג. העררי ווארד האט איהם צוגעזאגט, אז ער ויעט קומען אויפֿין אונטערהאלט. דשעק רייען האט געוואוסט, אז ווען העררי ווארד זאגט צו, איז עס הייליג. וויא איבערראשט איז ער דאהער געווען, ווען עס איז געקומען דער טאג פֿון אונטערהאלט, אלע זיינען זיך צונויפֿגעקומען, מען האט געזונגען, געמאנצט און זיך אמוזירט — אבער העררי ווארד איז ניט געקומען!

דשעק רייען איז געווארען זעהר אונרוהיג. ער האט ליעב געהאט העררי ווארד, וויא א ברודער. זיי זיינען אויפֿגעוואקסען צוזאמען, זיי האבען געארבייט צוזאמען און זיי האבען פֿערבראכט אלע זייערע פֿרייע שטאנדען צוזאמען.

דשעק רייען איז געווארען אויסער זיך, וואס זיין פֿריינד, העררי ווארד איז ניט געקומען. ער האט זיך ענטשלאסען צו געהן צו איהם אין דארטשארט פֿיט און איהם גוט אויסווערלען, פֿאר וואס ער האט ניט געהאלטען קיין ווארט און איז ניט געקומען אויפֿין אונטערהאלט.

ער האט געבעטען ערלויבנים ביים פֿארמער, ביי וועלכען ער האט גע-ארבייט און האט זיך פֿערטיג געמאכט צו פֿאהרען דעם אנדערן טאג אין דער פֿריה קיין דארטשארט פֿיט. פֿלוצלונג האט פאסירט א געשיכטע, וועלכע האט געגעבען אלע איינוואוינער פֿון יענער געגענד נייעם שטאף צו גלויבען אין גייס-טער און אין איבערנאטירליכע זאכען.

דשעק רייען האט געארבייט אויף א פֿארם לעבען שטערטעל אירווינג אין דער קאָאונטי פֿון רעפֿיו, וועלכע גרענעצט זיך מיט סטירלינג קאָאונטי.

דאס שטערטעל אירווינג געפֿינט זיך ביים ברעג פֿון ס מעער. הויכע שטיי, גער לאזען זיך אראפ גלייך אין מעער אריין. צום שטערטעל קענען קיינע שיפֿען ניט צוקומען, ווייל דאס מעער איז דארט פֿול מיט שטיינער און דיא בערג לאזען זיך אריין גלייך אין מעער, וויא א וואנט. דער איינציגער פארם אין יענער גע-גענד געפֿינט זיך דארט, וואו דער טייך קלאַיד גיעסט זיך אריין אין מעער.

ניד אוועקגעפֿאהרען קיין סטערלינג קאָאָנמי. וואוהין ער איז געפֿאהרען און צו וועמען ער איז געפֿאהרען, ווייס ער ניט.

עס איז געווארען א רעש און א געוואלד אין עדינבורג. דשוימס סמאר איז געווען אן אנגעזעהנער מענש אין שטאדט. יעדער האט איהם בעדויערט, יעדער האט זיך אינטערעסירט צו וויסען, וואס פֿון איהם איז געווארען. מען האט זאגאר בערופֿען עפענטליכע פֿערוואַמלונגען, מען זאגט זיך בעראטהען. וויא אזוי מען זאל אויסגעפֿינען, וואו דער אינזשעניר דשוימס סמאר איז אהינגעקומען.

לארד עלפֿינגסטאן, דער פרעזידענט פֿון דער קעניגליכע געזעלשאַפֿט פֿיר מינען ארבייט, האט געווייעזען דשוימס סמארס לעצמען בריעף צו איהם, אין וועלכען דער אינזשעניר שרייבט, אז ער פֿאהרט אוועק אויף א פֿאר מאַג.

אנדערע מענשען, וויא דיא דירעקטארען פֿון דער מינע, וואו דשוימס סמאר האט אין דער לעצטער צייט געארבייט, האבען אויך געווייעזען א בריעף פֿון איהם, אין וועלכען ער האט געבעמען אום ערלויבניס אוועקצופֿאהרען אויף א פֿאר מאַג.

דאס אלעס האט נור בעווייעזען, אז דער אינזשעניר איז ארויסגעפֿאהרען פֿון עדינבורג. אבער וואו איז ער אהינגעקומען? וואוהין איז ער געפֿאהרען? וואו קען מען איהם זוכען? אויף דיעזע פֿראגען האט קיינער ניט געקענט ענטפֿערן.

— סיר מווען טהאן אלעס מעגליכע אום איהם אויסצוגעפֿינען, טויט אדער לעבעדיג! האט געזאגט פֿעסט און ענטשלאסען לארד עלפֿינגסטאן.

וואס זאל מען אבער טהאן? דאס האט דער עדעלער לארד ניט געזאגט. קיינעס איז ניט געקומען אין קאפֿ אריין, אז דשוימס סמאר זאל האבען געפֿאהרען רען קיין אבערוויל. אלע זיינע בעקאנטע און פֿריינד האבען געוואוסט, אז ער האט זאגאר ניט ליעב געהאט צו רעדען פֿון אבערוויל. — אבערוויל איז פֿאר איהם געווען טויט, געשטארבען און בעגראבען.

אלענפֿאלס, אזוי וויא זיין דיענער האט געזאגט, אז ער איז געפֿאהרען קיין סטירלינג קאָאָנמי, האט מען בעשלאסען, מען זאל איהם זוכען אין סטירלינג קאָאָנמי. מען האט געזוכט און געפֿרעגט יעדען פֿארטער און יעדען איינוואוינער פֿון סטירלינג קאָאָנמי, אבער קיינער האט ניט געזעהן און ניט געהערט דעם אינזשעניר דשוימס סמאר.

דער איינציגער מענש, וועלכער האט געקענט געבען אויסקונפֿט איבערן אינזשעניר, איז געווען דשעק רייען, וועלכער האט בעגעגענט דעם אינזשעניר און העררי ווארד אויף דיא טרעפֿ אין דארטשארט פֿיט. דשעק רייען אבער האט געארבייט אויף א פֿארס ניט אין סטירלינג קאָאָנמי, זאנדערן עסליכע טייל ווייט מער. ער איז געווען בעשעפֿטיגט מיט זיינע זאכען און האט ניט געלעזען קיין צייטונגען, אז מען זוכט דעם אינזשעניר דשוימס סמאר.

דשעק רייען האט געזונגען און האט זיך פֿארבעריימעט אויף א גרויסע זאמערדאלטונג אויף דער פֿארס, וואו עס וועלען זיך צוטיפֿקומען אלע יונגע

פֿון איין וואנט צו דער אנדערער, האט בעמאפט מיט דיא הענד ביידע ווענט, אום ער זאל זיך איבערצייגען, אז ער געהט אין דער מיט פֿון דער גאלערעע. זיי זיינען ניט געקומען צו קיין ענדע.

זיי זיינען וויעדער געגאנגען געגען א שמונדע. — אין אזא שרעקליכע פֿיג-סטערנים איז ניט אזוי לייכט צו געהן, אבער צוויי שמונדען זיינען א נערוימע צייט, האט זיך געטראכט דשיימס סטאר.

נאך זיין רעכנונג האבען זיי שוין געדארפֿט זיין גאנץ נאהענט פֿון דער מהיר, דורך וועלכע זיי זיינען אריינגעקומען.

פלוצלונג איז העררי געבליעבען שמעהן. אלע איבעריגע זיינען געבליעבען שמעהן הינטער איהם.

— זיינען מיר שוין ענדליך געקומען צו דער מהיר? האט סיימאן ווארד געפֿרענט.

— איך ווייס ניט, האט העררי געענטפֿערט.

— וואס דען ביסט רוא געבליעבען שמעהן?

— איך בין צוגעקומען צו א וואנט, האט העררי געענטפֿערט. ווייטער איז קיין וועג ניטא.

דער אלטער סיימאן האט איהם ניט געגלויבט. ער איז אליין צוגעגאנגען אין דער פֿינסטער און האט אנגעהויבען צו טאפען דיא ווענט ארום. — פֿון אלע זייטען זיינען נור גלאמע, הארטע ווענט פֿון שמיינער און קוילען. קיין מהיער, קיין עפֿענונג, קיין אויסגאנג!

— וואס הייסט עס? האט ער געפֿרענט זיך אליין. האבען מיר פֿערבלאנ-זעט? זיינען מיר פֿערקראכען אין אנאנדערע גאלערעע, פֿון וואנען עס איז ניטא קיין אויסגאנג אדער האט דער אונבעקאנטער, וועלכער האט געכמען פֿערשמיערט דיא לעכער, יעצט פֿערמויערט דעם איינגאנג, וואס איך האב אויפגעריסען מיט דינאמיט?

קייער האט איהם ניט געענטפֿערט. יעדער האט געפֿיהלט, אז ער איז יעצט פֿערשפארט אין דער נייער מינע און האט קיינע האפֿנונג זיך צו רעמען. וואס וועט זיין דאס ענדע?

18 מעס קאפיטעל.

דיא פייער דאמען.

עס זיינען פֿערגאנגען עטליכע מעג. אין עדינבוט זיינען דעם אינזשענירס פֿריינד און בעקאנטע געווארען אונרוהיג. עס האט זיך פֿערברייטעט א נאכריכט, אז דעו בעריהמטער אינזשעניר, דשיימס סטאר, איז פלוצלונג פֿערשוואונדען געווארען און קיינער ווייס ניט, וואו ער איז אהינגעקומען.

מען איז געקומען פֿרעגען זיין ריענער, אויב ער ווייס ניט, ווען דער אינג-זשעניר איז אוועקגעפֿאהרען און וואהין ער איז געפֿאהרען.

דער ריענער האט דערזעהלט, אז מיט אכט טאג צוריק איז דער אינזשע-

זיינע געדאנקען זיינען געווען זעהר טרויעריג. ער האט זאגאר פֿערנעטען, אין וואס פֿאר אַ געפֿעהרליכע לאגע זיי געפֿינען זיך יעצט און האט נור געדאכט, אז עס קען זיין, אז זייער גאנצע ארבייט איז געווען אומזיסט. זיי וועלען נאך אריינשלעפען אין אן אונגליק הונדערטער ארבייטער.

דשיימס סטאר און זאגאר דער אלטער סיימאן האבען באלד איינגעזעהן, אז זיי געפֿינען זיך אין זעהר אַ שלעכטע לאגע. נאך זייער רעכנונג האבען זיי נאך א פֿאר מייל, ביז זיי וועלען קומען צו דער אלטער מינע. דאן האבען זיי נאך א שמונדע ריזע ביז צו סיימאניס וואינונג. סיימאן ווארד איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט אנגעהויבען צו רעדען.

— לאמיר געהן! האט ער אויסגערופֿען. עס העלפֿט ניט. מיר מוזען געהן אין דער פֿינסטער און טאפען דעם וועג, וויא דיא בלינדע. — מיר זיינען אין דער הויפט גאלערעע. מיר וועלען געהן אזוי לאנג, ביז מיר וועקען צוקומען צו דער עפענונג, וועלכע מיר האבען פֿריהער אויפֿגעריסען מיטן דינאמיט. קוים וועלען מיר זיין אין דער אלטער מינע, וועל איך שוין טרעפֿען דעם וועג אין דער פֿינסטער. אויסער דעם וועלען מיר דאך דארט געפֿינען אונזערע לעמפלעך. קוים וועלען מיר זיין נאהענט פֿון דער עפענונג, וועט דער שיין פֿון אונזערע לעמפלעך אונז שוין ווייזען דעם וועג.

קיינער האט איהם ניט געענטפֿערט. סיימאן ווארד איז געווארען א גענע ראל און האט אנגעהויבען צו קאמאנדירען.

— דוא, העררי, געה פֿאראויס, דאן זאל געהן הערר סטאר, נאך איהם מעדש. איך וועל זיין דער לעצטער. דיא הויפטזאכע איז, מיר זאלען געהן איינער לעבען אנדערן, אז יעדער זאל קענען פֿיהלען דעם אנדערניס טריט און זאל זיך קענען אנהאלטען אן איהם אין א נויט.

דיא קליינע ארמע האט פינקטליך אויסגעפֿאלגט דיא בעפעהלע פֿון זייער אלטען גענעראל. וואס דען האבען זיי געקענט טהאן? יערער האט געפֿיהלט, אז זייער לאגע איז אַ פֿערצווייפֿעלטע. זיי מוזען געהן ווייטער, זיי מוזען זעהן ארויסקרייכען פֿון דאנען, זאכט וועלען זיי דא מוזען שטארבען פֿאר הונגער. שווארצע דיאמאנטען זיינען טאקע זעהר גוט, עסען אבער קען מען זיי דאך ניט. מען מוז טאפען דעם וועג און געהן פֿארווערטס.

זיי זיינען געגאנגען אין דער ארדנונג, וויא דער אלטער סיימאן האט זיי געהייסען. אין דער מינע איז געווען שמיל און פֿינסטער. קיינער האט ניט גערעדט א ווארט, יעדער איז געווען פֿערטייעפֿט אין זיינע טרויעריגע געדאנקען. זאגאר דער אלטער סיימאן האט אנגעהויבען צו פֿערשמעהן, אז דא איז עפעס, אז זיי האבען עפעס א פֿינד, וועלכער האט אומיסטען צובראכען הערריס לאמפ. דער אלטער מאן האט זעהר גוט געקענט זיין זוהן. ער האט געוואוסט, אז העררי איז פֿארויכטיג, אז דער לאמפ איז ניט צובראכען געווארען גלאט אזוי.

אזוי זיינען זיי געגאנגען געגען א שמונדע. העררי האט אויסגעשמרעקט ביידע הענד און האט געטאפט דיא ווענט פֿון דער מינע. ער איז געשפרונגען

אלמען, אבער נאך גאנץ קרעפטיגען קערפער! ער האט איהם געדריקט דיא האנד און זיי האבען זיך געלאזט געהן אהיים.

העררי ווארד איז געגאנגען פֿאראויס, הינטער איהם איז געגאנגען זיין אלטע מוטער. דער אינזשעניר און דער אלטער פֿאטער זיינען געגאנגען פֿון הינטען. זיי זיינען אזוי געגאנגען א שטונדע. העררי ווארד האט געהאלטען זיין לאמפ אין דער הויך און האט בערייכטעט דעם וועג. ער איז געגאנגען אין דער הויפט גאלערעע. ער האט גוט געזעהן, אז פֿון אדע זייטען זיעהען זיך גאסען און געסלעך. וויא עס האט זיך איהם אויסגעווייעזען, איז ער געגאנגען ריכטיג. דשיימס סטאר איז צוואר געווען אונרוהיג, ער האט עס אבער נישט געוואלט וויינען פֿארן אלטען סיימאן און זיין פֿרוי. ער האט זיך אין גאנצען פֿערלאזען אויפֿן פֿעהיגען און פֿלינקען העררי.

פלוצלונג האבען זיי געפֿיהלט אַ בעוועגונג אין דער לופֿט, גלייך וויא פֿליעגעל פֿון אַ גרויסען פֿויגעל האבען אנגעהויבען צו קלאפען און האבען גע-טראפֿען הערריס לאמפ. — דער לאמפ איז ארויסגעפֿאלען פֿון זיינע הענט, איז אראפגעפֿאלען אויף דיא הארמע קוילען און איז צובראכען געווארען אויף שטיק-לעך. דער בויעל האט זיך אויסגעגאסען, דער קנויט האט זיך פֿערלאשען.

זיי זיינען געבליעבען אין דער פֿינסטערניס. דער אלטער סיימאן און זיין פֿרוי זיינען געווען אזוי איבערראשט, ווען זיי האבען דערוועהן זייער ווהן העררי דאמאלס, ווען ער איז פֿערשוואונדען געווארען אין דער נייער מינע, אז זיי האבען איבערגעלאזען זייערע לעמפלעך אין דער אלטער מינע. העררי איז גע-ווען דער איינציגער, וואס האט געהאט א לאמפ אין דער נייער מינע. יעצט, ווען זיין לאמפ האט זיך צובראכען, זיינען זיי געבליעבען אין א שרעקליכע פֿינסטערניס.

— וואס האסט דוא געטהאן, העררי? האט סיימאן ווארד געשריעען אין דער הויך. וויא אזוי וועלען מיר קומען אהיים?
דער אלטער מאן איז געגאנגען א ביסעל ווייטער הינטער העררי'ן און האט גאר נישט געזעהן, וואס דא איז פֿארגעקומען.

העררי האט נישט געענטפֿערט אויף זיין פֿאטערס פֿראגע. ער איז געווען אזוי ערשטוינט און איבערראשט פֿון דעם, וואס עס האט זיך איהם יעצט געטרא-פֿען, אז ער האט נישט געקענט ארויסרעדען א ווארט.

— וואס זאל דאס זיין? האט ער געפֿרעגט זיך אליין. זאל עס זיין דעו זעלבער אונטעקאנטער, וועלכער האט פֿערשמיערט דיא לעכער פֿון דער וואנט? אלזא, געפֿינט זיך אין דער מינע ווירקליך אַ פֿיינד. וועלכער וויל נישט, אז מען זאל עפֿענען דיא נייע מינע. דיעזער אונטעקאנטער פֿיינד וועט אונז שמענע-דיג מאכען שוועריגקייטען. אין א מינע הענגט דאס לעבען פֿון הונדערטער מענשען אויף אַ האר. מען קען אויסבויערן אַ לאך ביז ערגעץ אין אַ וואסער און פֿערגייעסען דיא מינע; מען קען פֿון אויבען אנצינדען דעם גאז און צורייסען דיא מינע אויף שטיקלעך.

מיר דארפֿען נור נומע קוילען און א רייכע מינע. דאס האבען מיר. מיר דארפֿען אנהויבען צו גראבען און צו רייסען דיא שוואַרצע דיאָמאָנטען.
דער אינושעניר האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אַ שמייעל געמאָהן.

— בראווא, אלטער! האט ער אויסגערופֿען, אזוי האב איך אייך ליעב. לאמיר גראבען אזוי לאנג, ביז מיר וועלען צוקומען צו אונזערע ברירער אין אמעריקא! לאמיר דורכלעבערן דאס וועלט מעער! לאמיר גראבען אזוי ווייט, ביז מיר וועלען צוקומען צום מיטעל פֿונקט פֿון דער ערד! מיר דארפֿען זוכען קוילען. לאמיר זוכען אזוי לאנג, ביז מיר וועלען אויסגעפֿינען אלע קאסמענס און קעסטעלעך, וואו אונזערע אלטע מוטער ערד האט בעגראבען און בעהאלטען איהרע שוואַרצע דיאָמאָנטען!

— אידר לאכט פֿון מיר, הערר סטאר, האט דער אלטער געזאגט מיט אַ פֿאַרוואַרף.

ער איז געווען אויפֿין זיעבעמען הימעל פֿאַר פֿרייד, וואס ער האט אויסגעפֿונען דיא נייע מינע. פֿלוצלונג האט איהם דער אינושעניר אראפגעשלעפט פֿון אלע ווינע הימלען.

— איך לאך ניט פֿון אייך, אלטער סיימאן, האט דער אינושעניר געזאגט ערנסט, איך בעוואונדער אייך. איך זעה מיט שמוינען, וויא אזא אלטער מאן, וויא איהר, ווערט אזוי בענייטערט דערפֿון, וואס מען האט אויסגעפֿונען א נייע מינע. — לאמיר עס לאזען, אלטער מאן! לאמיר בעסער אנהויבען צו געהן אהיים. יעצט האט מען ווירקליך מעהר ניט געקענט טהאן. מען מוז געהן אהיים, איינלאדען ארבייטער און קומען מיט אַ פֿארטיע פֿון פֿלוציג. זעכציג מענשען מיט אלערליי מאשינען אונטערזוכען דיא מינע, ויא אין גאנצען אויספֿארשען און דאן ערשט קען מען אנהויבען צו טראכטען, וויא אזוי זיך צו געהמען געשמאק צו דער ארבייט.

סיימאן ווארד האט עס זעהר גוט געוואוסט. ער האט זיך שוין אביסעל בערוהיגט און איז געווען בערייט צו געהן אהיים און זיך געהמען צו דער ארבייט: צונויפֿרופֿען ארבייטער.

קיים אכער האבען ווי זיך אויפֿגעהויבען און האבען געוואלט געהן אהיים, האט זיך דער אלטער סיימאן געווענדעט צום אינושעניר:

— זעהט איהר, הערר סטאר! דא, ביים ברעג פֿון דיעזען זעע (אזיערא) וועל איך מיר אויסבויען א וואינונג. דא וועל איך וואינען, פֿון דאנען וועל איך אכטונג געבען אויף דער נייער מינע. איך וועל נאך איינלאדען אייניגע מיכטיגע ארבייטער, ווי זאלען זיך אויך אויסבויען וואינונגען לעבען מיר. — מיר וועלען דא גרינדען א נייע קאלאניע — ניו אבערוויל. אונזער נייע קאלאניע וועט זיין אביסעל טיעף אונטער דער ערד, מיר וועלען אבער דא לעבען גליקליך און רוהיג. דשיימס סטאר האט געשמייעלעט. ער האט בעוואונדערט דעם אלטען מאן. — וואס פֿאַר אַ קראַפֿט! וואס פֿאַר אַן ענערגיע געפֿינט זיך נאך אין דיעזען

נימ געוואלט זאגען דעם אלטען מאן, אז דערווייל וויסען זיי נימ, וויא אזוי צו געהן אהיים. זיי קענען ארומבלאזענען אזוי לאנג, ביז זייער לאמפע וועט אויסגעהן, דאן וועלען זיי בלייבען אין דער פֿינסטער און אויסגעהן פֿון הונגער און דורשט.

עס ווינען אזוי פֿערגאנגען עטליכע שרעקליכע מינוטען פֿארן אינושעניר אין דעם יונגען העררי ווארד.

— הערט אייך נור צו! האט פֿלוצלונג העררי אויסגערופֿען. הערט איהר נימ איבער אונזערע קעפֿעס א רוישען און זיעדען?

אלע האבען זיך גוט צוגעהערט. אלע האבען געהערט דייטליך א רעש איבער זייערע קעפֿע. דער אלטער סימאן האט זיך נימ געקענט איינהאלטען און האט אויסגערופֿען:

— וואס זאל דאס ויין? זאלען שוין געהן וואגאנעס מיט קוילען אין ניז אבערוויל?

— פֿאמער, דאס רוישען קיינע וואגאנעס פֿון אן אייווענבאהן, האט העררי געענטפֿערט. מיר דאכט, אז דאס רוישען דיא וועללען (כוואליעס) פֿון'ס מעער. — אה, ניין, העררי! מיר ווינען נימ אונטערן מעער. מיר ווינען גאר נימ געגאנגען אזוי ווייט. מעגליך, אז מיר ווינען יעצט אונטער דעם זעע (אזיערא) לייק קאמריין.

— דאן איז דיא וואנד איבער אונזערע קעפֿע נימ שמארק דיק, האט העררי ווייטער געזאגט, ווייל איך הערר דייטליך, וויא דאס וואסער רוישט און קאכט איבער אונז.

— איך מיין אויך, אז דער דאך איבער אונז איז נימ שמארק דיק, האט דער אינושעניר געזאגט. איך אורטהייל דערפֿון, וואס אין דער גאלערעע דורך וועלכער מיר ווינען אריינגעקומען, האט אמאל געפֿלאסען א טייך. ער האט דאך געמוזט ערגעץ ארויס. וואסער בויערט אויס א לאך אין דער ערד און געהט ערגעץ ארויס.

— איהר קענט גאר נימ וויסען, האט סימאן געזאגט. עס איז זעהר מעגלעך לייך, אז דאס וועטער אויבען, „אויפֿן גראז“ איז זעהר שלעכט. עס האט אויסגעבראכען א שמורס אויף דער אזיערא, לייק קאמריין.

— זעהט איהר, הערר סימאן, איהר האט טאקע רעכט. איהר זייט אפגעזאגט צו לעבען דארט, „אויפֿן גראז“, איהר זייט געוואינט צו לעבען אין אייער רוהיגער וואוינונג אונטען. איהר האט דערפֿאר א גוטען אויער און הערט אלעס. דער אינושעניר האט נימ געוואלט איבערשאפען דעם אלטען מאן און איהם ערקלערן, אז זיי געפֿינען זיך ווירקליך אונטערן מעער.

— וואס געהט עס אונז אבער אן, וואס עס טהוט זיך אויבען? האט דער אלטער אויסגערופֿען. דיא קוילען אין דער מינע ווינען זעהר גוט. דאס האבען מיר געזוכט, דאס האבען מיר געפֿונען. דאס איז אלעס. איך האב געהערט, אז טען גראבט קוילען פֿון'ס גרונד פֿון'ס מעער און דיא קוילען ווינען גאנץ גוט.

העררי האט זיך ערשט יעצט אומגעקוקט, אז זיי זיינען פֿערנאנגען זעהר
 זייס. עס וועט זיין גוט, ווען אין דער גאנצער הייל געפֿינט זיך נור איין גאלע.
 רע— איין וועג. וואס מהוט מען אבער, ווען עס געפֿינען זיך עסליכע גאלע.
 רע? וויא אזוי וועלען זיי ארויסגעהן? אין דער אלטער מינע איז ער שוין אזוי
 גוט בעקאנט, אז ער קען יעדען מינעל, יעדע גאלערעע און יעדען גאנג. דארט
 קען ער אויף קיין פֿאל נישט פֿערבלאנזעט ווערן. דא אבער, אין דער נייער, אונ-
 בעקאנטער מינע, ווייס ער דאך גאר נישט. וויא אזוי וועלען זיי געפֿינען דעם
 וועג צוריק?

דשיימס סטאר האט זעהר גוט פֿערשמאנען הערריס פֿראנע. ער האט זעהר
 גוט געוואוסט, אז געוועהנליך ווען מען געהט אריין אין אן אונבעקאנטער הייל,
 בינדעט מען צו א לאנגען שמריק ביים אריינגאנג אין הייל און מען האלט דעם
 שמריק אין דער האנד. ווען מען וויל געהן צוריק, ווייזט דער שמריק שוין דעם
 וועג. דאס מאל אבער זיינען זיי געווען אזוי איבערראשט פֿון דער נייער ענטדע-
 קונג, אז זיי האבען אן אלעס פֿערנעסען.

דשיימס סטאר האט זעהר גוט געוואוסט, אז אין דער מאַמאָטה הייל טאר
 מען אליין נישט געהן. מען מוז האבען א פֿיהרער. נישט איין ריזענדרער איז פֿער-
 בלאנזעט געווארען אין דער מאַמאָטה הייל און איז דארט אומגעקומען פֿון הונ-
 גער און דורשט.

דיעזע מרויעריגע געדאנקען זיינען דורכגעפֿלויגען, וויא א בליץ אין'ס
 אינזשענירס קאפ, ווען העררי האט איהם געפֿרעגט, אויב ער וועט קענען טרע-
 פֿען דעם וועג צוריק.

דער אלטער סיימאן האט נישט פֿערשמאנען נישט הערריס פֿראנע, נישט דעם
 אינזשענירס אנטווארט.

— איך פֿערשטעה אייך נישט, הערר סטאר, האט ער געזאגט. וואס הייסט
 איהר ווילט מיך נישט בעאונרוהיגען? זיינען דען דיא קוילען שלעכט?

איהם איז געלעגען אין קאפ דיא נייע מינע מיט דיא פֿרישע קוילען.
 — איך רעד נישט פֿון דיא קוילען פֿון ניי אבערוויל, האט דער אינזשעניר
 געענטפֿערט, דיא קוילען זיינען גוט און דיא מינע איז זעהר רייך. דאס איינציגע,
 וואס איך וויל יעצט וויסען, איז נור: וואו זיינען מיר יעצט?

— וואס הייסט, וואו זיינען מיר יעצט? האט געפֿרעגט דער אלטער סיימאן.
 מיר זיינען אין ניו אבערוויל, וועלכע געפֿינט זיך אין סטירלינג קאָאָנטי, אין
 שאטלאַנד!

דער אינזשעניר האט נישט געענטפֿערט. ער האט א קוק געטהאן אויף
 הערריס געזיכט און א קאלטער פֿראסט איז איהם איבערגעגאנגען איבערן לייב.
 העררי האט זיך שוין גוט צוגעקוקט. עס געפֿינען זיך ווירקליך זעהר פֿיעל ווע-
 גען און גאלערעען, אז ער געדענקט שוין נישט פֿון וועלכער גאלערעע זיי זיינען
 אנגעקומען.

דיא לאגע איז געווארען א שרעקליכע, א פֿערצווייפֿעלטע. ער האט נאך

-- נראסארמינו פֿארטרעפֿליך! האט ער אויסגערופֿען און האט ע' דער-
לאנגט דעם אינזשעניר.

דשיימס סטאר האט אויך בעמראכט דאס שטיק קוילען. עס איז ווירקליך
געווען דיא בעסטע סארט קוילען, וואס מען נראכט אויס אין ענגלאנד. עס האט
געגלאנצט, וויא אַ שפיגעל.

— פֿארטרעפֿליך! האט ער אויך אויסגערופֿען.

— דאס איז אַ זעלמענער סארט קוילען, האט דער אלטער סיימאן געזאגט
פֿול פֿרייד. אזעלכע קוילען געפֿינט מען נור אין איין ארט אין דער גאנצער
וועלט— אין קארדיף. זיי האבען אין זיך 96 פראצענט קוילען.

דיא אלטע מערש האט אויך גענומען דאס שטיק קוילען און האט עס
געמראכט. זיא איז אויך געווען אַ גרויסע קענערין אויף קוילען.

— אה, עס איז זעהר אַ גוטער סארט קוילען, האט זיא געזאגט. ווען מען
ברעכט עס אויף, געהט ניט ארויס קיין שטויב. איך וועל נעהמען אהיים דיעזעס
שטיק קוילען. איך וויל זיין דיא ערשטע צו קאכען אויף דיעזע קוילען.

— גוט געזאגט, מיין ליעבע אלטע מערש! דוא ביסט דיא פֿרוי פֿון אן
עכטען קוילען גרעבער.

— הערר סטאר, האט פֿלוצלונג העררי געפֿרעגט, האט איהר עפעס א
בעגריף פֿון דעם וועג, וואס מיר זיינען דורכגעגאנגען אין דער נייער גאלערעע?
ווייסט איהר, וויא אזוי צו געפֿינען דעם וועג פֿון דער נייער גאלערעע צו דער
אלטער?

— ניין, העררי, האט דער אינזשעניר געענטפֿערט. ווען איר זאל האבען
ביי מיר אַ קאָמפּאָס און זאל געווען אויף איהם אַ קוק טהאן, ווען מיר זיינען
אריינגעגאנגען אין דיעזע גאלערעע, וואלט איך יעצט געוואוסט, וויא אזוי ארויס-
צוגעהן. יעצט אבער בין איך, וויא אַ שיפֿסקאפיטאן אין דער פֿיט פֿון וועלט
מעער, ווען ער האט פֿערלארען זיין וועג און דיא זון שיינט ניט, זיא זאל איהם
ווייזען, וואוהין צו פֿאהרען. ער זעהט ארום זיך נור הימעל און וואסער; מיר
זעהן ארום זיך נור קוילען און קוילען.

— אייער ביישפיעל געפֿעלט מיר ניט, הערר סטאר, האט זיך אפגערופֿען
דער אלטער סיימאן. אַ שיפֿס קאפיטאן זעהט פֿאר זיך נור אַ טיעפֿען, שוואר-
צען אפגורנד; זיין שיף שאקעלט זיך און ציטערט אונטער זיינע פֿיס. מיר אבער
שמעהן אויף אַ פֿעסטען גרונד. אונטער אונזערע פֿיס האבען מיר הארטע קוילען,
איבער אונזערע קעפֿ— קוילען און פֿון אלע זייטען— קוילען און קוילען.

— איך וויל אייך ניט בעאונרוהיגען, אלטער סיימאן, האט דער אינזשע-
ניר געענטפֿערט און האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען.

ער האט פֿערשטאנען, וואס העררי האט געפֿרעגט. דער אלטער סיימאן
איז אבער געווען אזוי פֿול פֿרייד איבער דיא נייע טינע, אז ער האט גאר ניט
פֿערשטאנען, וואס זיין ווהן האט געפֿרעגט און וואס דער אינזשעניר האט איהם
געענטפֿערט.

שוואַרצע דיאמאנטען.

איך בין ניט מיער, האט דיא אלטע פֿרוי געענטפֿערט. מיר זיינען שוין געוואינט דערצו. איך אליין פֿלעג אויך אמאל נעהמען אַ לאַס אין דיא הענד און געהן זוכען און פֿארשען אין דער אלטער מינע.

— וויא איהר זעהט, הערר דשיימס, איז מיין אלעמע מעדש אן עכמע פֿרוי פֿון אַ קוילען גרעבער. זיא האט אויך ליעב דיא מינע און שוואַרצע דיא-מאנטען אין דער ערד זיינען ביי איהר טהייערער אלס וויסע בריליאנטען אין איהרע אויערן. — לאמיר דערפֿון ניט רעדען! זאגט מיר בעסער הערר סטאר, זייט איהר צופֿריעדען? בעדויערט איהר ניט, וואס איהר זייט געקומען אהער? זאגט מיר, וואס דענקט איהר פֿון דער נייער מינע?

— וואס זאל איך אייך זאגען, אלטער פֿריינד? איך האב אין מיין לעבען ניט געפֿיהלט אזא גרויסע פֿרייד, וויא היינט. זא פֿיעל איך פֿערשטעה, איז דיעזע מינע זעהר רייך. זיא איז זעהר לאנג און ברייט, הויפטזעכליך אבער זעהר טיעף. — טיעף אויך?

— איך קען עס ניט זאגען פֿאר געוויס, האט דער אינושעניר געענטפֿערט. מיר זיינען דורכגעגאנגען אַ גאנץ קליינע שמרעקע פֿון דער נייער מינע, אין גאנצען פֿיעללייכט אַ פֿאר מייל, אבער פֿון דעם וואס איך האב געזעהן, קען איך אור-טהיילען, אז דיא מינע איז זעהר טיעף.

— איך בין זיכער, אז זיא איז זעהר טיעף! האט דער אלטער סיימאן גע-זאגט שטאלץ. איך בין ניט קיין אינושעניר, איך בין נור אן איינפֿאכער קוילען גרעבער. איך פֿיהל עס אבער. מיין הארץ זאגט עס מיר.

— און איהר האט רעכט. ווען דיא שנעלע בערעכענונג, וואס איך האב געמאכט, וועט זיך צייגען אלס ריכטיג, געפֿינט זיך אין דיעזער מינע קוילען אויף הונדערטער יאהרען.

— אויף הונדערטער יאהרען, הערר סטאר? שפאסט איהר ניט? האט דער אלטער מאן געפֿרענט.

— יא, סיימאן! נאך מיין רעכנונג דארף זיך דא געפֿינען קוילען אויף אכט הונדערט ביז טויזענד יאהר, ווען דריי הונדערט ארבייטער זאלען ארבייטען טעגליך. אונזער נייע אבערוויל וועט כאלד אייפֿליהען, עס וועט זיך אנהויבען אַ נייעם לעבען, א נייעם ווירקען און א נייע טהעטיגקייט. הונדערטער מענשען וועלען האבען ארבייט און ברויט.

— וואס פֿאר אַ סארט קוילען אבער געפֿינט זיך דא?

— דאס וועלען מיר כאלד זעהן, האט דער אינושעניר געזאגט און האט געוואלט נעמען סיימאנס האמער.

דער אלטער מאן האט עס ניט דערלאזען. ער האט אויפֿגעהויבען זיין ברעכאיווען, האט איהם אריינגעשטעקט אין דער וואנד מיט דער קראַמ און דיא שנעליגקייט פֿון אַ יונגען מאן. א גרויס שטיק קוילען האט זיך אפגעברא-כען. סיימאן האט עס אויפֿגעהאַמט, גלייך וויא עס וואלט געווען גאלד און האט עס בעטראכט ביים לאַס.

— אַלזאָ, פֿון וואַנען איז געקומען דער נאז, וואס מיר האבען נעכטען געפונען? האט העררי געפרעגט.

— דאס ווייס איך דערווייל ניט, איך האָף אָבער, אז מיר וועלען עס אויסגעפינען. דערווייל לאמיר געהן זעהן, וואס עס געפינט זיך אין דיעזער זאנדערבארער מינע.

זי זינען אוועקגעגאנגען א פופציג טריט און זינען געבליעבען שמעקן מיט שטוינען און בעוואונדערונג. — אונטער זייערע פיס, איבער זייערע קעפ און וואהין ויזא האבען זיך צוגעריהרט, — אלעס איז געווען ריינע, שווארצע גלענצענדע קיילען.

אלע פיער זינען געבליעבען שמעקן און האבען בעמראכט דיעזעס רייכ-טהום, דיעזע מיליאנען, וועלכע ליגען בעגראבען אין דער ניער מינע. זייער פריד איז געווען אזויא גרויס, אז זיזא האבען ניט געקענט ריידען א ווארט. דער אַלמער סימאן און זיין פרוי מעדש האבען ערשט דאמאלס פער-שמאנען וואס עס הייסט געפינען אן אוצר. אלס אינפאכע מענשען פלעגען זיזא שטענדיג מיינען, אז געפינען אן אוצר הייסט געפינען א קאסטען מיט נאלדענע און זילבערנע מטבעות. יעצט ערשט האבען זיזא פערשמאנען, אז זיזא האבען געפונען א וואהרען אוצר.

זיזא האבען פערגעסען, וואו זי זינען; זיזא האבען פערגעסען, אז זייערע לאמפען קענען אויסגעהן, אז עס וועט אויסגעברענט ווערן דאס אייל אין זיזא. — זיזא האבען אלעס פערגעסען און זינען געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער, ביז דער וועג האט זיך געענדיגט ביז אן אינגעהיער הייל. — ווי גרויס איז דיעזע הייל? וויא טיעף איז זיא? דאס איז געווען אונטערגליך צו וויסען.

העררי ווארד האט אויפגעהויבען זיין לאַמפ אין דער הויך און האט בעליכטעט דיא הייל. אָבער אלעס ארום איז געווען פינסטער. דער שיין פון'ס לאמפ האט ניט דערגרייכט צו דיא ווענט פון דער הייל.

איין זאך האט דער שיין פון'ס לאמפ דאך געווייעזען. — אונטען ערגעץ ווייט האט געגלענצט וואסער. דארט ערגעץ איז געווען אטייך אָדער אזעע. — בלייב שמעקן, העררי! געה ניט ווייטער! האט געשריען דער אלמער סימאן. מיר ווייסען דאך ניט דעם וועג. מען קען דאך דא אריינג פאלען ערגעץ אין אַ טיעפער גרוב.

— מיר מווען זיך דא אָפרוהען, האט דער אינושעניר געזאגט. מיר מוזען דענקען צוריקצוגעהן אהיים.

— וואס רעדט איהר, הער סטארד? האט העררי געזאגט. מיר האבען זיך ניט וואס צו איילען. מיין לאמפ וועט נאך ברענען גאנצע פופצען שטונדען. וויא קענען מיר זיך אָפֿווייסען פון אונזער ניער ענטדעקונג, פון אונזער נייאבערוויל?

— אלענפאלס מוזען מיר זיך אביסעל אָפרוהען, האט דער אינושעניר געזאגט. איך פיהל, אז איך מוז מיך אָפרוהען. — וויא פיהלט איהר אייך, מערש?

ערצימערניש און ווא איז ניט פֿערנאסען געווארען מיט געשמאלצענע מינערא-
לען און מעטאלען.

עס געפינען זיך פֿיעלע אועלכע היילען אויף דער וועלט, וועלכע וואלטען
אמאל געקענט נוצען. ביז אויף היינטיגען טאג שיקען נאך דאקטוירים קראנקע
מענשען, בעזאנדערס דיא, וועלכע ליידען פֿון לונגען קראנקהייטען, אין דער
מאָמאָטה הייל.

פֿיעלע געלערנמע האבען שוין לאנג געשריעבען, אז אין שאמלאנד גע-
פינט זיך געוויס אזא הייל, ריכטיגער געזאגט, אזא לאנד אונטער דער ערד, אין
וועלכער מענשען וועלען נאך אמאל קענען וואינען. דיא פֿראגע איז נור, וויא
אזוי קומט מען צו צו אזא הייל? ווען מען זאל גראבען און וזען, וועט מען זיך
געוויס ניט געפינען. נור דער צופאל קען פֿיהרען דיא מענשען צו דער ענטדע-
קונג פֿון אזא הייל.

דיא מאָמאָטה הייל האט מען אויך אויסגעפֿונען דורך אַ צופאל. ווער ווייס,
וואס עס וועט נאך אמאל ווין? מעגליך, אז עס וועט זיך געפינען אַ צווייטער
קאלומבוס, וועלכער וועט ענטדעקען אַ נאנץ נייע וועלט טיעף אין בויד פֿון דער
ערד. מעגליך, אז מען וועט דארט אקערן און זעען. אלע פֿריכטע וועלען דארט
אונטען געוויס וואקסען בעסער, וויא אויבען אויף דער ערד. קיין ווינד, קיין
קעלט און קיין האגעל וועט זיך ניט שארען. דאס איינציגע, וואס עס וועט זיך
פֿעהלען — דיא זון, קען מען פֿערבייטען דורך גרויסע עלעקטרישע לאמפען.

אבער גענוג פֿאנאזירען! לאמיר זיך אומקעהרען צו אונזער ערצעהלונג.
קיים האבען זיך דעהערט הערריס שטימע, איז דער אלטער סיימאן, דער
אינזשעניר און מעדעש איינציגווייס אריינגעגאנגען אין דער שמאלער עפֿענונג,
וועלכע האט געפֿיהרט אין דער נייער מינע.

זיי ווינען אריינגעקומען אין אַ גרויסע גאלערעע. עס האט זיך זיך אויס-
געווינען, אז מענשען הענד האבען ריעוע גאלערעע אויסגעהאקט אין שטיין.
דשיינט סמאר האט זאגאר אנגעהויבען צו קלערן, אויב זיי האבען ניט א מעות
געהאט און האבען נאנץ איינפֿאך צובראכען דיא וואנד, וועלכע האט אפגע-
טהיילט איין גאלערעע פֿון דער אנדערער אין דארטשארט פֿינט.

ווען ער האט זיך אבער צוגעקוקט געהנטער און האט אנגעהויבען צו
בעטראכטען דיא ווענד פֿון דער נייער גאלערעע, האט ער דערוועהן, אז דיא
ווענט זיינען גלאט, גלייך וויא זיי וואלטען געווען פֿאלירט. א נייער געדאנק
איז איהם געקומען אין קאפ. דא איז אמאל געפֿלאסען אַ גרויסער און שנעלער
טייך. דיא וואסערן האבען געשליפֿען דיא שטיינערנע ווענד און האבען זיי גע-
מאכט אזוי גלאט.

דשיינט סמאר האט עס ערקלערט ווינע קאמעראדען.

— ווען דא איז אמאל געווען א טייך, איז דאך דאס וואסער ערנעץ ארויס
געגאנגען; אלזא, מוז דאן ערנעץ ווין אן ארט, פֿון וואנען דיא לופט קומט
אריין דאס איז דיא ארוואכע, וואס דיא לופט איז דא אזוי ריין.

עס איז פֿערנאננען אַ מינום — צוויי — דריי — העררי איז ניטא! מען זעהט זאגאר ניט דעם שיין פֿון זיין לאמפּ.

דיא דריי מענשען ביים אריינגאנג אין קעלער זיינען געווארען זעהר אונז זעהיג. וואס איז געשעהן מיט העררי? וואוהין איז ער אהינגעקומען? דיא דריי מענשען האבען איבערגעלעבט עטליכע שרעקליכע מינומען. עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען, וואס דיא אלטע מוטער האט אויסגעליטען אין דיעזע עטליכע מינומען.

פלוצלונג האט זיך געווינען א ליכט און זיי האבען דערהערט הערריס שטימע:

— פֿאַמער, פֿאַמער! קום! דער וועג איז אפֿען צו ניי אבערוויל!

11 מעס קאפיטעל.

ניי אבערוויל.

מיינע לעזער האבען פֿיעללייכט געהערט פֿון'ס גרעסטען וואונדער אין דער וועלט, — דיא מאַמאָטה הייל אין קענזאָוקי, אין אמעריקא. ווען איהר האט פֿון איהר ניט געהערט, וועל איך אייך דערזעהלען. דיא מאַמאָטה הייל — Mammoth cave — איז איינע פֿון דיא גרעסטע וואונדער אין דער וועלט. זיא איז זעהר לאנג און ברייט. מען געפֿינט אין איהר גאנצע קירכען, גאנצע פֿאלאצען, וועגען, גאסען, געסלעך, טייכען, אויעראַס, זעען און וואסער-פֿעלע. דיא מאמאטה הייל איז אַ גאנצע וועלט פֿאַר זיך. אין ערטער געפֿינט מען זיילען, גאנצע רייהען פֿון זיילען. — זיילען, וועלכע זיינען אונטען די און אויבען דיק; זיילען, וועלכע זיינען אונטען דיק און אויבען דין. זיילען, וועלכע שמעהן אויסגעשטעלט, גלייך וויא דער בעסטער ארכיטעקטאר וואלט זיי געמאכט.

אין דער מאמאטה הייל געפֿינען זיך צוויי הונדערט זעקס און צוואנציג עוועניוס — גרויסע ברייטע גאסען — עלף זעען (אַזיעראַס), זיעבען גרויסע טייכען, אכט וואסער-פֿעלע — ערטער, וואו דאס גאנצע וואסער פֿון אַ טייך פֿאלט אראפֿ פֿון אַ הויכען בערג אין אַ טיעפֿען טהאל. — אין צוויי און דרייסיג ערטער געפֿינען זיך אועלכע גריבער, וועלכע מען קען ביו אויף היינטיגען טאג ניט וויסען. וויא טיעף זיי זיינען. ווייטער געפֿינען זיך דארט זיעבען און פֿופֿציג קופֿאלען, וויא אויף קירכען. אייניגע קופֿאלען זיינען פֿיער הונדערט פֿופֿציג פֿוס דיא הויך. דיא גאנצע מאמאטה הייל פֿערנעהמט א פֿלאץ פֿון עטליכע און צוואנציג טייל דיא ברייט און דיא לענג.

אזוי וויא אין הייל איז שטארק פֿינסטער און מען מוז געהן מיט פֿאַקעלן אין דיא הענד, זעהט מען אין דיעזער הייל נאך אַנאַנדער וואונדער. ווען דאס ליכט פֿון דיא פֿאַקעלן פֿאלט אויף דיא זיילען, הייבען זיי אן צו גלאנצען און צו פֿונקלען, וויא בריליאנמען.

פֿון וואנען האט זיך גענומען דיעזע הייל? האבען זיא מענשען געמאכט? ניין! ריעזע הייל האט זיך געבילדעט אין יענע אלטע צייטען פֿון אַ שטארקער

קוים האט עס אויסגעשאסען, איז דער אלטער סיימאן, מערש, העררי און דער אינושעניר געלאפען זעהן, וואס דארט מהוט זיך יעצט.

— הערר דשיימס! הערר דשיימס! האט געשריעען דער אלטער סיימאן אויסער זיך. זעהט נור, הערר דשיימס! עס האט זיך געעפענט א מהירו מיר האבען ווירקליך צובראכען דיא וואנד פֿון א נייער גאלערע!

דער אינושעניר איז ווירקליך געווען איבערראשט. פֿאר איהם איז געווען אפֿען א פֿינסטערער לאך ערגעץ טיעף אין דער ערד אריין. וואוהין פֿיהרט דיעזער גאנג? וואס ליענט דא בעהאלטען אין דיעזען שווארצען קאכמען? — ווער ווייס עס? דיא מוטער ערד שוויינט. זיא בעהאלט איהרע אוצרות און זאגט ניט אויס. העררי ווארד איז געווען אזוי ענטציקט, אז ער האט געוואלט אריינשפּרינגען אין דעם נייעם פֿינסטערן קעללער, וועלכער האט זיך פֿאר איהם געעפענט. דשיימס סטאר האט איהם צוריקגעהאלטען.

— ווארט, העררי, ביז דיא לופֿט וועט זיך א ביסעל אויסרייניגען. אין א נייע גאלערע סאר מען ניט אריינגעהן, מען קען דערשטיקט ווערן.

— ער איז נאך יונג, האט איהם דער אלטער פֿאטער פֿערטהיידיגט. ער ווייס נאך ניט, אז אין א נייעם קעלער איז דיא לופֿט אמאל אזוי שטארק פֿער-דארבען, אז יעדע לעבעדיגע זאך, וואס קומט אריין, ווערט באלד דערשטיקט. עס האט גאר ניט געהאלפֿען. מען האט געמוזט ווארטען. דער אינושעניר איז געווען גענוג ערפֿאהרען אין אזעלכע זאכען. עס זיינען פֿערגאנגען עטליכע שווערע טינטען. ווארטען און האפֿען, ווען איך זעה פֿאר מיר א זאך, וועלכעס קען מיר געבען טיילאנען, איז קיין לייכטע אויפֿגאבע. דער קלינסטער מענטש קען פֿערליערן דיא געדולד.

אלע האבען געשוויענען, אלע זיינען געווען פֿערטיעפֿט אין פֿרעהליכע געדאנקען פֿון האפֿנונג און גליק. ענדליך האט דער אינושעניר געזאגט:

— לאמיר מאכען א פראבע. נעהם, העררי, בינד צו דיין לאמפֿ צום שמע. קען און לאז איהם אראפ אין דער נייער מינע.

העררי האט באלד געטהאן, וואס דער אינושעניר האט איהם געהייסען. דער לאמפֿ האט געברענט אין דער נייער מינע העל און רוהיג.

— ווען דאס פֿייער ברענט העל, איז דיא לופֿט דארט ריין, האט דער אלטער סיימאן געזאגט.

— יעצט מענטשט רוא געהן, העררי, האט זיך דער אינושעניר אפגערופֿען. ער האט עס איהם ניט געדארפֿט זאגען צוויי מאל. העררי האט געהאפט

זיין לאמפֿ אין דער האנד און האט זיך אראפגעלאזען אין פֿינסטערן קעללער. דשיימס סטאר, סיימאן און מערש זיינען געשטאנען ביי דער עפענונג און האבען געווען, וויא ער איז פֿערשוואונדען געווארען אין דער פֿינסטערניס.

דיא עפענונג איז געווען אזוי שמאל, אז א מענטש האט קוים געקענט אריינגעהן. העררי ווארד אלס פֿלינקער זינגער מאן האט זיך דורכגעשטופֿט אין

אז ערגעץ פֿערשוואונדען געווארען.

דער אלטער סיימאן האט געארבייט אַ נאנצע שמונדע, איידער ער האט אויס-
געבויערט דריי — זע לעכער אין שמיין.

— ויץ דוא אויך ניט לעדיג, העררי, האט דער אינושעניר געזאגט. הייב
אן צו האקען דעם שמיין אין דער אנדערער וואנט. לאמיר זעהן, וואס פֿאַר אַ
סארט שמיין דאס איז.

העררי האט אנגעהויבען צו האקען דעם שמיין מיט זיין שווערן האמער,
אז עס וויינען געפֿלויגען שטיקער אין אלע וויטען. דשיינס סמאר האט אויפֿגע-
הויבען יעדעס שטיקעל שמיין און האט עס בעטראכט. אלס אינושעניר האט ער
געוואוסט, אין וועלכע סארטען שטיינער מען גלייבט געוועהנליך דייז קוילען.
דער שמיין איז געווען אַ „פֿורדינג שמיין“, אַ הארטער גראניט, אין וועלכען עס
וויינען געווען אריינגעמישט גרויסע, ווייסע שטיקער קוואַרץ. אזא שמיין איז צו-
זאמענגעזעצט פֿון אייזען, אנטמיאניע, קאלך און אנדערע מעטאלען. מיכטענס
געפֿינט מען דיא קוילען אין אזא סארט שטיינער.

ווען סיימאן איז פֿערטיג געווארען מיטן אויסבויערן דיא לעכער, האט ער
אריינגעדענט אין יעדען לאך אַ דינאמיט פֿאטראנע, צו וועלכער עס איז געווען
צוגעבונדען אַ לאנגער פֿאדים אנגעשמירט מיט טהעזער (סמאָלע), לעבען דער
פֿאטראנע איז געווען בעפֿעסטיגט אַ קאפּסעל מיט פּולווער. — דאן וויינען אלע
אוועקגעגאנגען אויף עטליכע שריט, האבען זיך בעהאקטען אין אַ ווינקעלע און
האבען אונטערגעצונדען דעם פֿאדים.

יעצט האבען זיי געווארט, אז דער פֿייער פֿון'ס פֿאדים זאל צוקומען צום
פּולווער. ווען דאס פּולווער וועט זיך אנצינדען, וועט דיא דינאמיט פֿאטראנע
אויסשעסען און צורייכען דעם שמיין.

דער אלטער סיימאן איז געווארען אונרוהיג. פֿון דיעזער מינוט הענגט
אלעס אַן יעצט וועלען זיי שוין וויסען, וואס זיי האבען צו האפֿען פֿון דער
נייער מינע.

— אך, הערר כּטאר! האט ער אויסגערופֿען. איך שמעה, וויא אויף שפּיל-
קעס. עס האט מיר נאך קיין מאל אזוי ניט געקלאפּט דאס הערן, וויא יעצט.
— געדולד, אלטער מאן! האט דער אינושעניר געזאגט. ענטפֿערט מי,
בעסער אויף מיין פֿראגע: דענקט איהר ניט, אז מיר זאלען טרעפֿען אַ גאלערעע
הינטער דיעזע וואנט?

— איך דענק אלעס, הערר כּטאר. אלעס איז מעגליך. ווען מיר האבען
געהאט דאס גליק צו ענטדעקען אַ נייע מינע, פֿאַר וואס זאלען מיר ניט האבען
יאס גליק צו געפֿינען דארט אַ פֿערטיגע גאלערעע?

אין דיעזע מינוט האט עס געגעבען אַ שרעקליכען קנאק. דער דינאמיט
האט אויסגעשאסען. אלע גאלערעען און גאסען פֿון אבערוויל האבען אַ ציטער
געטהאן. דער וויעדערהאל האט געענטפֿערט מיט אַ קנאק פֿון אלע טיעפע און
פינטערע געג פֿון דארטשאַרט מיט.

צײַערבלאמ ווייזט פֿיער און צוואנציג שמונדען, קען אייך ואגען, ווען אויבען,
 „אויפֿן גראו“ איז טאג אדער נאכט.

דער אינושעניר האט נור גערעכענט, אז עס איז יעצט טאג. סיימאן ווארד,
 זיין פֿרזי און זיין זוהן האבען שוין אויף איהם געווארט. מען האט אפגעגעעסען
 א גוטען פֿריהשטיק און אלע פֿיער האבען זיך געלאזען אין וועג אריין. דאס מאל
 האט שוין דיא אלטע מעדש אויך געוואלט געהן. זיא האט געוואלט זעהן מיט
 איהרע אויגען, וויא עס וועט זיך עפענען א נייע קוועלע פֿון שווארצע דיאמאנטען.
 זיי האבען יעצט מיטגענומען מיט זיך אלערליי אינסטרומענטען, דינאמיט
 פֿאטראגען, עקבויערן אין אלעס, וואס איז געטהיג צום פֿארשען פֿון א קוילען
 מינע. העררי ווארד האט מיטגענומען זיכערהייטס לאמפען און א גאנץ גרויסען
 לאמפ, וועלכער זאל קענען ברענען צוואנציג שמונדען נאכאנאנד.

שנעל און פֿריידיג זיינען זיי יעצט געגאנגען אויף דעמועלבען וועג, וואס
 זיי זיינען געגאנגען געשטען, ביז זיי זיינען אנגעקומען צום ענדע פֿון'ס מונעל.
 — צור ארבייט! האט אויסגערופֿען דער אלטער סיימאן און האט גענומען
 א גרויסען עקבויער.

ער האט געוואלט אויסבויערן א דאך אין שמיין, אריינלעגען א דינאמיט
 פֿאטראנע און אויפֿרייסען דעם שמיין.

— ווארט נור א מינוט! האט איהם דער אינושעניר צוריקגעהאלטען. —
 לאמיר פֿריהער זעהן, אויב דער גאז רינט נאך ארויס פֿון'ס שמיין, וויא נעכטען,
 אדער מען האט וויעדער אמאל פֿערשמיערט דיא שפאלטען. דאס איז דאך אינ-
 טערעכאנט צו וויסען.

— איהר האט רעכט, הערר סטאר. עס איז זעהר מעגליך, אז דער אינבע-
 קאנטער, געהיימניספֿאלער שטערער האט וויעדער פֿערשמיערט דיא שפאלטען
 פֿון'ס שמיין.

דיא אלטע מעדש האט זיך אניערדערגעזעצט אויף א שטיין פֿון דער ווייסען
 און האט זיך צוגעקוקט צו אלעס, וואס דיא מענער האבען געטהאן. העררי ווארד
 האט צוגעבונדען א קליין לעמפעל צו א שמעקען און האט איהם אויפֿגעהויבען
 אין דער הויך. עס האט געגעבען א שוואכען קנאק. עס איז דא גאז אין דער
 לופֿט, אבער זעהר וועניג. דשייטס סטאר האט בערעכענט, אז עס איז דא אזוי
 וועניג גאז, אז מען האט ניט וואס מורא צו האבען פֿאר אן עקספלאזיאן. צוואר
 האבען דיא לופֿט רייניגונגס מאשינען ניט גיזארבייט; אזוי וויא דיא מינע האט
 אבער געהאט פֿיעלע אריינגעגע, פֿלעגט זיך דיא לופֿט אליין אויסרייניגען דורך
 דיא אריינגעגע און ווענטילאציאנס לעכער.

— יא, מיר מעגען זיך געהמען צו דער ארבייט, האט ער ענדליך געזאגט.
 קוים האט דער אינושעניר ארויסגערעדט, אז מען מעג זיך געהמען צו
 דער ארבייט, האט דער אלטער סיימאן געהאפט זיין עקבויער און האט אנגע-
 הויבען צו בויערן דעם שמיין.

דיעזע ארבייט איז קיין לייכטע. דער שטיין איז געווען זעהר הארע און

איך בין נאך גענוג זינג, איך זאל ווייטער ווין אויפֿוועהר און איהר, הערר
 טאָר, וועט זיין אונזער אלטער, גוטער און פֿעהיגער אינושעניר.

— יא, אלטער סיימאן, איך זאג עס אייך אַפֿען, איהר זייט געווען גע-
 טרייער צו דער אלטער מינע, אלס איך. איך האב זיא פֿערנגעסען, איך האב שוין
 אן איהר גאר ניט געדאכט, איהר אבער זייט איהר געבליעבען געטריי אין האט
 זיא ניט פֿערלאזען.

דער אלטער מאן איז געווען פֿול פֿרייד. ווען ער וואלט זיך ניט געשעהמט,
 וואלט ער געמאנצט פֿאר פֿרייד. העררי אבער איז געבליעבען ערנסט. ערשט
 יעצט האט ער זיך דערמאנט, וויפֿיעל מאל מען האט איהם געשמערט אין זיינע
 פֿארשוונגען. ער האט מורא בעקומען פֿאר דיעזען אונבעקאנטען, געהיימניספֿאלען
 פֿיינד, וועלכער, וויא עס ווייזט אויס, האט זיך פֿעסט ענטשלאסען צו שמערן און
 צו פֿעהינדערן, אז מען זאל ניט עפֿענען דיא נייע מינע.

— ווער איז דיעזער פֿיינד? וואס פֿאַר אַ צוועק האט ער? וואס וועט איהם
 הארען, ווען עס וועט זיך עפֿענען אַ נייע מינע און הונדערטער ארבייטער ווע-
 לען וויעדער האבען ברויט?

זיין פֿאַטער אבער האט איהם ניט געלאזען לאנג טראכטען.

— לאטיר געהן אהיים! האט ער ענדליך געזאגט. עס איז שוין צייט צו עסען

סאפֿער.

אלע דריי זיינען געגאנגען צוריק צו סיימאן ווארד'ס וואינונג. אויפֿין וועג
 האט גאר ניט פֿאסירט. אלעס איז געווען שמיל און רוהיג. דיא פֿינסטערע גא-
 לערעען פֿון דער מינע זיינען געבליעבען פֿינסטער, שמיל און מוים. ווען זיי זיינען
 אנגעקומען אין סיימאנס וואינונג, איז דער מיש שוין געווען געדעקט און דיא
 אלטע מעדש האט געמאכט אַ פֿארטרעגליכען אבענד עסען.

דאס מאל האט דשייטס סטאר געגעסען דיא געריכטען, וואס מעדש האט
 געמאכט, מיט אַ גרעסערן אפעטיט, מיט וועלכען ער האט אמאל געגעסען דיא
 טהייערסטע עסענס אויף אַ באלל אין עדינבורג. ביים עסען האט מען גערעדט
 פֿון דער נייער מינע און וויא עס וועט באלד פֿרעהליך ווערן אין אבערוויל. דיא
 אלטע פֿרוי איז געווען פֿיל פֿרייד, וויא איהר מאן. זיא האט לייעב געהאט, עס
 זאל זיך עפעס טהאן, עס זאל זיך קאכען, עס זאל זיך רעשן.

נאכ'ן עסען האט מען זיך געלעגט שלאפֿען. דער אינושעניר האט זיך אליין
 ניט געגלויבט, אז מען קען שלאפֿען אזוי געשמאק אין אַ קעלער פֿינף הונדערט
 פֿוס דיא טיעף אונטער דער ערד. ער האט זיך אבער באלד איבערצייגט, אז דא
 איז רוהיגער צו שלאפֿען, וויא אין זיין רייכע וואינונג אין קאנאנגייט אין עדינ-
 בורג. קיין ליארם, קיין גערויש, קיין קלאפען פֿון רעדער און קיין וועהען פֿון
 ווינד. אזא שמילע נאכט האט ער נאך אין זיין לעבען ניט פֿערבראכט.

ער האט געשלאפֿען אזוי לאנג, ביז ער איז אויפֿגעשטאנען. — איז יעצט
 שאג אדער נאכט? דאס האט ער ניט געקענט וויסען. אַ געווענהליכע אוהר קען
 זיך אין אַ מינע גאר ניט זאגען. נור אַ גוטע אימאליענישע אוהר, האט דער

אייניגע מינומען איז דער אינושעניד געשטאנען פֿערטראכט און איבער-ראשט. ער האט נים געקענט פֿערשטעהן, פֿאר וואס מיט צעהן יאהר צוריק, ווען ער האט אויסגעפֿארשט דיא גאנצע מינע, האט ער נים געפֿונען קיין שפור פֿון קיין קוילען און יעצט האט זיך פֿלוצלונג געוויעזען גאז.

— יא, איך זעה יעצט אליין, אז דא ערנעץ געפֿינען זיך נאך פֿיעל קוילען, האט ער ענדליך געזאגט, וויא צו זיך אליין. איך האב דאמאלס פראבירט בויערן דא אין דער וואנד. דיא קוילען אבער לייעגען אזוי ווייט פֿון דער וואנד, אז סײן עקבויער האט זיי נים דערנרייכט. דער גאז האט זיך געזוכט אן ארט, וואו ארויסצוגעהן. ער האט צוריסען דעם שטיין, דאדורך זיינען געווארען דיעזע שפאלטען אין שטיין.

עס איז נור שלעכט, וואס מען האט צוגענומען אלע מאשינען פֿון דער מינע. איך האב יעצט נים, מיט וואס צו ארביימען. אבער דאס שארעם נימ! מיר האבען געפֿונען א נייע מינע, מיר וועלען זיא שוין בעארביימען!

— נו? וואס זאגט איהר יעצט, הערר דשייטס סטאר? האט יעצט דער אלטער סיימאן אויסגערופֿען פֿול פֿרייד. האב איך רעכט געהאט, וואס איך האב אייך בעמיהט פֿון עדינבורג? האט איהר נים וואס צו בעדויערן, וואס איהר האט זיך אראפגעלאזען אויף דרייסיג לייטערס און זייט מיט מיר אויסעקראכען אזא לאנגען וועג?

— ניין, נומער, אלטער פֿריינד! האט דער אינושעניד געענטפֿערט. מיר האבען נים פֿערלארען נים אונזער צייט, נים אונזער מיד. יעצט אבער פֿערלייערן מיר דיא צייט אומזיסט דערמיט. וואס מיר שמעהן דא און פֿלודערן. מיר מוזען יעצט צוריקגעהן אין אייער וואיזונג און אנגריימען אלעס געמיהנע. מארגען וועלען מיר זיך געהמען צו דער ארבייט. וויא איך פֿערשטעה, וועלען מיר מוזען אויפֿרייסען דיעזע וואנד מיט דינאמיט. קוים וועל איך אויסגעפֿינען, אז דיא קוילען זיינען נום און דיא מינע איז גרויס, וועלען מיר גרינדען א נייע קאמפאני און איהר, סיימאן ווארד, וועט ווערן איינער פֿון אונזערע אקציאנערן. זעלבסטפֿער-שמענדליך, אז מיר וועלען מוזען אויפֿגעהמען אלע מיטגליעדער פֿון דער אלטער קאמפאני.

ווען דאס געשעפֿט וועט געהן נום, וועלען מיר אין דריי סאנאמע ארום ארויסשיקען דעם ערשטען וואגאן קוילען פֿון דער „ניו-אבערוויל קאָהל ענד מיינינג קאמפֿ.“

— נום, הערר דשייטס סטאר! דיא אלטע מינע וועט אויפֿלעבען, וויא א וויטווע, וועלכע געהט הייראטהען נאך אמאל; איהרע קינדער, וועלכע זיינען יעצט צוועטט און צושפרייט איבער גאנץ ענגלאנד, וועלען צוריקקומען צו זייער מוטער. עס וועט זיך אנהייבען א נייעס, פֿרעהרליכעס לעבען פֿון ארבייט אזו טהעמינקייט. מיר וועלען וויעדער הערן, וויא דיא האמער קלאפען, וויא דיא מאשינען ארביימען און וויא דיא קייטען שלעפען אַרױף וואגאנעס קוילען „אויפֿן גראו“.

האט געוועהן, או דא איז עפעס א געהיימיניס, וועלכעס קיינער האט ניט געקענט ערקלערן.

פלוצלונג האט זיך דער אלטער סימאן געווענדעט צו זיין זוהן. — קום נור אהער, העררי! געהס דיין ברעכאייזען און שמעל זיך ארויף אויף מיינע פלייצעס. האב קיין מורא ניט העררי, מיין יונגע, איך בין נאך גענוג שמארק אום דיך צו טראגען.

העררי האט פֿערשטאנען, וואס זיין פֿאטער מיינט. דער אלטער האט זיך געשמעלט ביי דער וואנד, העררי איז ארויפגעקראכען אויף זיינע פלייצעס. ביז ער האט דערגרייכט דיא ערטער, וואו דער אונבעקאנטער האט פֿערשמיערט דיא שפאלטען אין דער וואנד. יונג און פֿלינג, וויא העררי איז געווען, איז עס איהם געווען זעהר לייכט אפצושלאגען דאס פֿרישע לעהס און קאלך, מיט וועלכע דיא שפאלטען זיינען געווען פֿערקלעפט.

קוים האט ער אפגעשלאגען דאס לעהס, האבען אלע דריי געהערט דייט-ליך א שטילעם רוישען, וויא עס רוישט ארויס פֿון א פֿלאש סאדא וואסער, ווען מען עפענט זיא. — דער גאז האט אנגעהויבען ארויסצוגעהן פֿון דיא שפאלטען. — גיב מיר דיין לאמפ, פֿאטער! האט העררי געבעטען.

דער אינושעניר האט איהם דערלאנגט זיין לאמפ. העררי האט זיא צוגע-לעגט צו דער וואנד. עס האט זיך געוועווען א רויסער בליץ און עס האט געגע-בען א לייכטען קנאק.

העררי איז באלד אראפגעשפרונגען פֿון זיין פֿאטערס פלייצעס. דער אלטער מאן האט אנגעהאפט דעם אינושענירס ביידע הענד און האט זיי צוגעדריקט צום הארצען.

— אווי, הערר דשייטס סטאר! האט ער אויסגערופֿען. דער גאז קנאקט. דא געפֿינט זיך מארש גאז — דא געפֿינען זיך קוילען! הורראה!

10 מעס קאפיטעל.

צוריסען מיט דינאמיט.

עס איז געלונגען! דער אלטער פֿארמאן פֿון דארטשארט פֿיט האט בעווייט-זען דעם אינושעניר, או פֿון דער וואנד פֿון א ווייטער גאלערעע געהט ארויס מארש גאז; ווען עס געהט ארויס מארש גאז, געפֿינט זיך דא קוילען! שווארצע דיאמאנטען! א רייכטהום פֿון מיליאנען! הונדערטער ארבייטער וועלען וויעדער האבען א בעשעפֿטיגונג. אָבערוויל וועט וויעדער אפֿלעבען.

דיא פֿראגע איז נור, וואס פֿאר א סארט קוילען געפֿינט זיך דארט? — דאס איז אבער א קלייניגקייט. וואס טיעפֿער אין דער ערד, אלץ בעסער. — וויפֿיעל קוילען אבער וועלען זיך דארט געפֿינען? — דאס קען מען נאך דערווייל ניט זאגען. יעצט איז נור דיא פֿראגע צו עפענען דעם גרויסען קאסטען, וואו דיא אלטע מוטער ערד האלט פֿערבארען איהרע שווארצע דיאמאנטען און שעפען פֿון איהם מיט ביידע הענט.

— נימא קיין נאז? האט געפֿרעגט דער אלטער מאן מיט א שוואכער צימערנדער שטימע.

ער איז געווען בלייך, וויא קאלך און האט געצימערט פֿאר פֿערדוס און פֿאר שאנדע. ער האט זיך געשעהמט צו קוקען דעם אינזשעניר אין דיא אויגען: ער קען מיינען, אז ער האט איהם אפגענארמט, האט איהם אומזיסט אראפגעבראכט פֿון עדינבורג און צו וואס? — ווייזען איהם, אז דיא מינע פֿון אבערוויל האט זיך ווירקליך איסגעשעפט? — דער אלטער מאן איז געווען אויסער זיך. פֿלוצלונג האט העררי א געשריי געטהאן.

— וואס איז העררי? האט דער פֿאטער געפֿרעגט.

— איינער האט פֿערטאכט און פֿערשטאפט דיא שפּאַלטען, וועלכע זיינען געווען אין דער וואנד! האט העררי אויסגערופֿען.

— וואס זאגסט דו, העררי? האט דער אלטער פֿאטער א געשריי געטהאן. איז עס וואהר?

— זעה אליין, פֿאטער!

דער אלטער סייסאן און דער אינזשעניר האבען זיך צוגעקוקט און האבען דערוועהן, אז איינער האט ווירקליך פֿערשמיערט אלע שפּאַלטען אין דער וואנד מיט לעהם אויסגעמישט מיט קאלך. אין ערטער איז דער קאלך אראפגערוגען און האט איבערגעלאזען א ווייסען פּאס אויף דער וואנד. אין ערטער זיינען דיא שפּאַלטען געווען פֿערשמיערט און בעשאמען מיט קיילען שמויב, אז מען זאל ניט דערקענען, אז מען האט זיי פֿערשמיערט.

— דאס האט ער געטהאן! האט העררי געשריען.

— ער? ווער איז דער ער? האט דער אינזשעניר געפֿרעגט.

— אך, הערר סטאר! איך ווייס ניט, וויא אווי אייך צו ערקלערן, האט העררי געענטפֿערט. אין דיעזער מינע געפֿינט זיך איינער, א געהיימניספֿאלער אונבעקאנטער, וועלכער מהוט דאס אלעס. איך האב איהם שוין עמליכע מאל בעמערקט. איך קען איהם אבער אויף קיין פֿאל ניט חאפֿען. יעצט פֿערשטעה איך אלעס. ער האט האט עס אייך געשריעבען דעם בריעף, אז איהר זאלט ניט קומען אהער; ער האט עס היינט אויף אייך געווארפֿען א שטיין און ער האט עס פֿערשמיערט דיא שפּאַלטען פֿון דיעזער וואנד, אז דער גאז זאל ניט ארויס. ער מהוט אלעס. דאס איז א מענש. נור דיא האנד פֿון א מעגשען האט דאס אלעס געקענט מהאן.

דער אינזשעניר איז געבליעבען שטעהן, וויא צומישט. ער האט ווירקליך ניט געוואוסט וואס צו דענקען יעצט פֿון דיעזען אונבעקאנטען פֿיינד, וועלכען מען קען גור דופֿען ער. העררי האט גערעדט אזוי ערנסט, אזוי איבערצייגענד, אז מען האט איהם געמוזט גלויבען. אויסער דעם האט ער דאך אליין געוועהן, אז דיא שפּאַלטען פֿון שטיין זיינען גאנץ פֿריש פֿערשמיערט. אלזא, האבען עס דאך הענט געטהאן. — ווער אבער? דאס איז דיא פֿראגע.

אייניגע מינוטען זיינען אלע דריי געשטאנען אין האבען געשריען. יעדער

טער האט רעכט; דאן אבער איז ער דאך אין געפאהר. ווען ער וועט צולעגען א שוועבעלע צום גאז, קען ווערן אן עקספלאזיאן. דערווייל איז ער נאך ניט קיין בעל תשובה און וויל ניט איינשטעלען זיין לעבען.

— ניין! האט ער ענדליך געזאגט פֿעסט ענטשלאסען. ווען עס זאל דארט ויין פֿיעל גאז, וואלט איך געפֿיהלט דעם אונאנגענעהמען גערוך. — דאס איינציגע, וואס איך האב מורא איז, פֿיעללייכט איז גאר קיין גאז ניטא. דאס איז פֿיעל ערגער. וויא וועל איך איבערצייגען דעם אלטען מאן, אז ער האט א מעות געהאט?

אזוי וויא ער האט אזוי געטראכט, האט זיך פֿלוצלונג אנגערופֿען העררי: — פֿאטער, מיר שיינט, אז אין דער לעצטער צייט האט דער גאז אויפֿגעגעהערט זיך צו ווייזען אין דער גאלערע.

— וואס רעדסט דוא, העררי? האט דער אלטער אויסגערופֿען אין דער געזעטער פֿערצווייפֿלונג. דאס קען ניט ויין! איך האב אליין פֿראבירט מיט א צינד העלצעל און עס האט א קנאק געטהאן.

קיינער האט ניט געענטפֿערט. קיינער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפֿערן. פֿלוצלונג האט סיימאן ווארד אליין אראפגענומען דאס היטעלע פֿון אויסגעפֿלעגטעם און דער הויך. אלעס איז געבליעבען שטיל. דיא פֿלאם פֿון'ס לאמפֿ האט געברענט שטיל און רוהיג. נאך מעהר, זיא האט זאגאר ניט געציטערט, וויא עס וואלט געדארפֿט זיין, ווען דיא לופֿט איז עפעס ניט ריין און איז אויסגעמישט מיט עפעס אנדערש.

סיימאן ווארד איז געווען אויסער זיך. ער האט גענומען דעם לאמפֿ און האט איהם צוגעבונדען צו זיין לאנגען שטעקען. דאן האט ער איהם אויפֿגעהויבען גאנץ הויך. דער פֿלאם איז געבליעבען רוהיג, האט זיך ניט געריהרט און האט געלייכטעט קלאר און העל. — קיין גאז איז אלזא ניטא!

— לעגט צו דעם לאמפֿ צו דער וואנט! האט דער אינזשעניר געהייסען. — איהר האט רעכט, הערר סטאר! דער גאז קומט ארויס פֿון דער וואנט, אלזא מוז מען האלטען דעם לאמפֿ נאהענט צו דער וואנט.

ער האט צוגעלעגט דעם לאמפֿ גאנץ נאהענט צו דער וואנט, אין דעם זעלבען ארט, וואו ער האט ערשט מיט א פאר טאג צוריק אליין געזעהן, אז דארט האט דער גאז געמאכט א קליינע עקספלאזיאן. — דער לאמפֿ האט געברענט רוהיג און שטיל.

— העררי, געהט דוא דעם לאמפֿ האט ער געזאגט צו זיין ווהן. מיינ האנד ציטערט. איך קען איהם מעהר ניט האלטען.

העררי איז ארויפֿגעקראכען אויף דיא שטיינער, האט גענומען דעם לאמפֿ און האט אנגעהויבען ארוםצוגעהן מיט איהם פֿון איין ארט צום אנדערן. — דעם לאמפֿ ברענט שטיל און רוהיג! עס איז ניטא קיין גאז!

יעצט אָבער, גראדע יעצט מווען מיר זיין רוהיג אין זיך געהמען צו דער אַרבייט. אין דיעזען אָרט האט די גאלערעע געבילדעט אַ טיפען קעלער, אויסגעהאקט אין אַ שטארקען שטיין. עס איז געווען דייטליך אז אין דער צייט פון אַ שטארקער ערד ציטערניש, האט זיך אַ גרויסע געשמאלצענע מאסע פון שטיין אַרום גענאסען אַרום אַשטיק קוילען פון עטליכע הונדערט פוס די ברייט און די לענג. דאס איז ווירקליך געווען דער לעצטער אָרט, פון וואנען מען האָט אַרויסגעדיגראבען קוילען אין דארטשארט פיס. דא האט זיך געענדיגט די גאלערעע. קיין אויסגאנג איז ניט געווען. אַרום און אַרום ווענט פון אַ הארטען, פעסטען שטיין. דזשיימס סטאר האט גענומען זיין לאָמפ און האָט אָנגעהייבען צו בעדיגראבען די שטיינערנע ווענט. אין ערטער זינען געווען דייטליך די צייכענס פון האַמערס און ברעכאייזען, מיט וועלכע די קוילען גרעבער האבען פרא-כירט צו האקען דעם שטארקען שטיין; אין אַנדערע ערטער זינען געווען לעכער, וועלכע דיא קוילען גרעבער האבען אויסגעבויערט אין שטיין אום דארט אַריינצולייגען דינאמיט פאטראנען אויפצורייסען דעם שטיין.

— דא איז עס, האט סיימאן ווארד געזאגט און האט געווייזען אויף איין אָרט אין דער וואנד. דא, האף איך, וועלען מיר נאך ענדעקען די נייע מינע, אַ נייע אָדער פון קוילען.

— האט איהר דא פאמערקט, אז עס ווייזען זיך אַ מאָל קליינע בליצען פון דער וואנט? האט דער אינזשעניר געפרעגט.

— יא, הערר סטאר. דא האב איך געזעהן די קליינע בליצען. ווען איהר זאלט צו לינגען אייער לאמפ געהענטער צו דער וואנד, וועט איהר הערען אַ קנאק — מיין לאָמפ וועט ניט ווירקען, עס איז דאך אַ זיכערהייטס לאָמפ.

— איהר האט רעכט, הערר סטאר. איך פערגעס מיך. איך מין, ווען איהר זאלט אָנצוינדען אַ צינד העלצעל און זאָלט איהם האלטען בייא דער וואנד, וועט איהר הערען אַ קנאק.

— וויא הויך מוז מען האלטען דאס צינדעלעל? האט דער אינזשעניר געפרעגט.

— צעהן פוס דיא הויך, האט סיימאן ווארד געענטפערט.

דער אינזשעניר האט אָנגעהויבען צונויפלייגען שטיינער אין איין הויפען, אום ער זאל קענען אויף זיי אַרויפקריכען אין פראכירען מיט אַ צינדעלעלעל. ער האט ניט אין גאנצען געגלויבט דעם אלטען ווארד. עס איז איהם פארגעדיקומען זאנדערבאר וואס ער פיהלם ניט דעם גערוך פון גאז. ווען דער אלטער סיימאן פיהלם איהם ניט איז עס קיין וואונדער. ער לעבט אין דער מינע, געהט אלע מאג אין די פינסטערע שאכטען און איז שוין געוואוינט מיטן גערוך. — דזשיימס סטאר אָבער קומט ערשט פון דער פרישער ליפט, זיין חיש הריח דארף זיין נאך זעהר שארף און ער דארף פיהלען דעם אינאנגעקומען גערוך פון גאז. נאך אַ פראגע האט זיך געשטעלט דער אינזשעניר מעגליך אז דער אל-

לכען. ער האט געוואוסט, אז ער וועט ניכער נים צוריקקומען פון זיין גע-
פעהרליכען וועג.

זייט דער געלערנטער סער הומפרי דיווי, האט איינגעפיהרט זיין זיכער-
הייטס לאמפ, האָט מען אויפגעהערט צו געברויכען א בעל תשובה.

מיינע לעזער קענען מיינען, אז דער אלטער סיימאן האט דערצעהלט א
ליענען. ער האט אויסגעטראכט דיא געשיכטע פֿונים בעל תשובה. — ליידער איז
עס אלעס וואהר. אמאל מיט זעכציג-זיבעציג יאהר צוריק האט מען אנדערש
ניט געקענט אריינגעהן אין א מינע. מען האָט געמיזט ארויסשיקען א מענשען,
וועלכער איז געווען בערייט צו אפּפּערן זיין לעבען פאר דיא אנדערע.

דער לאמפ, וועלכען סער הומפרי דיווי האט אויסגעפונען, איז דאס איינ-
ציגע זיכעהייטס מיטל זיך אויסצוהיטען געגען אן עקספלאזיאן פון דיעזען גע-
פעהרליכסטען פיינד פון דיא קוילען גרובען. שפעטער האט מען נאך פּרעכע-
סערט דיעזען זיכעהייטס לאמפ און מען קען היינט זאגען פּעסט, אז ווען עס
מאכט זיך אן עקספלאזיאן אין א מינע איז, דער ארבייטער אליין שולדיג. עס
מאכט זיך אפּט, אז דער קוילען גרעבער פּערגעסט זיך, אין וואס פאר א געפאהר
ער איז, ער געהט אריין אין שאכט און צינדט אן זיין פייפ (ליולקע) אן לאמפ,
א פונק פון דער ליולקע און עס ווערט אן עקספלאזיאן.

סיימאן ווארד האט ווייטער דערצעהלט דעם אינזשעניר אלעס, וואס ער
האט געטהאן אום זיך צו איבערצייגען, אז ער האט ווירקליך אויסגעפונען
מארש נאז און וואו עס איז דא מארש גאז, מוז זיין קוילען.

דשיימס סמאר האט בערעכענט, אז זייט זיי זיינען ארויסגעגאנגען פון
סיימאנס וואהנונג האבען זיי שוין געדארפט איינגעהן מעהר אלס פיער מיל.
איהם האט שטארק פּעראינטערעסירט, וואס דער אלטער סיימאן האט איהם
דערצעהלט. דער אלטער האט געטהאן זיין ארבייט. יעצט איז געקומען די ריי-
הע צו איהם. יעצט מיז ער. אלס אינזשעניר, אויסגעפינען, וואס דארט איז. ווען
דער אלטער סיימאן האט זיך ניט אפּגענארט; ווען עס איז אלעס ריכטיג, וויא
ער האט דערצעהלט, דאן איז זעהר מעגליך, אז עס געפינט זיך נאך אין
אבערוויל א גאנצער אוצר פון מיליאנען מאנען שווארצע דימאנען.

ער איז דאהער געגאנגען האסטיג ווייטער. ערשט יעצט האט זיך אין איהם
אויפגעכאפט זיין נייגערדע אלס אינזשעניר און אלס געלערנטער. ער האט זיך
געאיילט, ער איז זאגאר געלאפען אהין, וואוהין העררי ווארד האט איהם געפיהרט.

— אט זיינען יר אנגעקומען! האט ענדליך דער אלטער סיימאן געזאגט.
איך בין גליקליך, וואס איך זעה אייך ענדליך דא. מיר וועלען ענדליך וויסען,
וואס מיר האבען צו ערווארטען און צו האפען.

דיא שטימע פֿוים אלמען פארמאן פון דארטשארט פֿיט האט געציטערט
און מען האט אין איהר געהערט טרערין.

— נומער, אלטער סי מאן! האט אויסגערופען דער אינזשעניר, — זייט ניט
אזוי אויפגערעגט. מיה אינטערעסירט אייער ענטדעקונג אזוי פיעל, וויא אייך.

מיין געפֿיהל, אויף מיין אינסטינקט, אויף מייע ער פֿאהרונג פֿון אן אלמען קוילען גרעבער. — ענטשולדיגט מיר, הערר סטאר, ווען איך וועל אייך זאגען אז אויפֿין געפֿיהל און אויף דיא ערפֿאהרונג פֿון אן אלמען מייסטער קען מען זיך אפֿט מעהר פֿערלאזען, וויא אויף דיא וויסענשאפֿט פֿון א גרויסען געלערנטען.

— איך וויל מיך מיט אייך ניט שפֿארען, האט דער אינושעניר געענט-פֿערט. דיא קאמפֿאני פֿון אבערוויל האט אייך געמאכט פֿאר פֿארמאן אין דער מינע נור דערפֿאר, וואס איהר ווייט אן אלטער, ערפֿאהרענער קוילען גרעבער. ערפֿאהרונג איז אויך א וויסענשאפֿט, ווייל דיא גאנצע וויסענשאפֿט איז געגרינד-דעט אויף ערפֿאהרונג.

— גוט! אין זיינע פֿארשוונגען אין דיעזער געגענד פֿון דער מינע האט העררי עמליכע מאל בעמערקט, אז עס ווייזען זיך פֿלאמען. עס גיט א בליץ און עס פֿערשווינדעט. עס ווייזט זיך א פֿייער און ווערט באלד פֿערלאשען. פֿון ווא-גען נעהמען זיך דיעזע בליצען? פֿון וואגען קומען דיעזע פֿייערן? — פֿון בדיען-גאו. ווען עס איז דא ברען-גאו, מוז דא זיין קוילען.

— האבען דיעזע פֿלאמען געמאכט אן עקספלאזיאן? האבען זיי געגעבען א קנאק, וויא א שאס פֿון א ביקס, ווען זיי וויגען פֿערשוואונדען? האט דער אינושעניר געפֿרעגט האכטיג.

— יא, גאנץ קליינע עקספלאזיאנען. עס האט געקנאקט, אבער גאנץ שטיל. איך אליין האב מיך געוואלט איבערזייגען, אויב דיא פֿלאמען קומען פֿון ברען-גאו. איך האב געברויכט דאס אלטע מיטעל — דעס בעל תשובה (The penitent). ווייסט איהר, וואס דאס איז דער בעל תשובה?

— איך האב אמאל געהערט דערפֿון, האט דער אינושעניר געענטפֿערט, איך האב עס אבער קיין מאל ניט געזעהן.

— איידער דער געלערנטער בעמיקער, סער הומפֿרי דיווי, האט אויסגע-פֿונען דיא זיכערהייטס לאמפ, פֿלעגט מען געברויכען אזא מיטעל אום צו פֿער-ניכמען דעס געפֿעהרליכען גאו: — איינער פֿון דיא קוילען גרעבער, א שטארקער בעהערצטער מאן, פֿלעגט זיך ארומוויקלען דעם קערפער מיט קליידער, פֿלעגט ארומוויקלען דעם קאפ מיט נאסע סיכער, פֿלעגט אנטהאן אויפֿין קאפ אן אייזערנעם שטייג און פֿלעגט קריעכען אויפֿין בויד אין דער מינע מיט א פֿאקעל, וועלכען ער האט געהאלטען הויך אין איין האנד. דער גאו זאמעלט זיך צונויף אויבען; אונטען איז געוועהנליך דיא לופט ריין. פֿון דעם פֿאקעל, וואס ער פֿלעגט האלטען אין דער הויך, פֿלעגט דער גאו זיך אנצינדען און עס פֿלעגט ווערן א קליינע עקספלאזיאן.

ווען אין דער מינע פֿלעגט זיך אנזאמעלן פֿיעל געז, פֿלעגט ווערן א שטארקע עקספלאזיאן און פֿלעגט שטימען דעם אונגליקליכען ארבייטער, דעם בעל תשובה. מען פֿלעגט איהם דערפֿאר רופֿען דער בעל תשובה, ווייל איידער ער פֿלעגט זיך לאזען אין דער מינע, פֿלעגט ער אפזאגען זידיי פֿאר א גייסט-

שוואַרצע דיאָמאַנטען.

אז און ווענט ניט אפ, וויא פֿיעל גאז זיא פֿערברויכט. זיא פֿאַבריצירט גאז, וויפֿיעל זיא דארף.*

— איך האב אויך אזוי געטראכט. ווען מיר זעהן אַ רויך, ווייסען מיר, אז דארט ברענט ערגעץ אַ פֿייער. — ווען מיר געפֿינען גאז, מוז דארט זיין קוילען. יעדער ערשיינונג, מוז האבען אן אורזאכע.

— זייט איהר אבער זיכער, אז איהר האט אויסגעפֿונען גאז? האט דער אינזשעניר געפֿרענט.

— איך בין דאך עפעס אן אלטער קוילען גרעבער, האט סיימאן געענט-
פֿערט. איך האב דערקענט אונזער אלטען, געפֿעהרליכען פֿייער — קוילען גאז.

— עס איז דאך אבער מעגליך, אז עס איז גאר אנאנדער סארט גאז, האט דער אינזשעניר בעמערקט. עס איז ניט אזוי לייכט צו דערקענען דעם עכטען קוילען גאז. ער האט קיין שום פֿארב ניט, וויא דיא לופֿט. מען קען איהם דער-קענען נור דאדירך, וואס אז מען לענט צו צו איהם אַ ליכט, ווערט אן עקס-פלאזיא.

— רערר דשוימט סטאר, ערלויבט מיר, איך זאל אייך דערזעהלען אלעס, וואס איך האב געטהאן ביז אהער און וויא אזוי איך האב עס געטהאן. איהר וועט מיר ענטשולדיגען, ווען איך וועל זיין אַ ביסעל לאנג. איהר ווייסט דאך געוויס, אז אלטע קייט האבען ליעב צו פֿלוידערן.

— דערזעהלט, דערזעהלט, הערר סיימאן, האט דער אינזשעניר געבעמען.

— זייט איהר זייט אוועקגעפֿאהרען פֿון אבערוויל, זייט צעהן יאהר, האב איך מיט מיין זוהן העררי ניט אויפֿגעגעבען דעם געדאנק, אז אין אבערוויל מוז נאך ערגעץ ליעגען בעהאלטען אַ קוילען מינע. זאגט, וואס איהר ווילט, הערר סטאר, לאכט פֿון מיר, ווען איהר ווילט, האלט מיך פֿאַר אַ זאנדערלינג (משודאק) אדער פֿאַר וואס איהר ווילט. — זייט צעהן יאהר איז ניט פֿערנאנגען איין טאג, אין וועלכען איך אדער מיין זוהן האבען ניט געזוכט, געפֿארשט, געשפּירט און געקלערט, וויא אזוי מען ענטדעקט דייעזע נייע מינע. בויערן דיא ערר? אויפֿ-רייסען מיט דינאמיט? איז פֿאַר אונז צוויי מענטשען געווען זעהר שווער. אויסער דעם האב איך ניט געוואלט מאכען קיין ליארם. — איך האב מיך פֿערלאזען אויף

* איך מוז דא בעמערקען, אז דער גאז, וועלכען מיר פרענען אין אונזערע הייזער און אויף אונזערע גאַסען, איז ניט דערזעלבער, וואס מען טרעפט אין אַ קוילען מינע. דער גאז פֿון דער קוילען מינע איז זעהר געפֿעהרליך. קוים ריהרט מען זיך צו צו איהם מיט אַ פּונק פֿייער, גיט ער אַ שרעקליכען קנאַק און צורייכט און צוברעכט אלעס, וואס עס געפינט זיך לעפען איהם. דער גאז אפער, וועלכען מיר פענוצען צום פרענען, איז גאַנץ אנדערש. ער זאכט ניט אזוי גיך אן עקספלאזיאן. ער איז אויך צוזאַמענגעשטעלט פֿון אנדערע טהיילע.

איך האב דא געבראַכט דעם פרען גאז נור אלס ביישפּיעל, ווייל פּוּקס ברען גאז ווערט גען דערשטיקט, וויא פּוּקס גאז פֿון דער מינע. דער מענטש קען ניט לעבען אין אן ארט, וועל-
יך איז פול מיט ברען גאז, אזוי וויא ער קען ניט לעבען אין אן ארט, וועלכער איז פול מיט
שיצען גאז, אדער מאַרש גאז (פּאַלאַטני גאז).

א. מאַנענבוים.

אפגעבראָכען אַ גרויס שטיק קוילען. ווייטער אבער האט זיך געוועזען זאמד שטיין, — נאָקעמער, נוצלאזער זאמד שטיין.

— אַך! וויא טרויעריג איז מיר דאמאלס געווען אויפ'ן הארצען, ווען מען האט אוועקגעפיהרט דעם לעצמען וואגען מיט קוילען! עס האט מיר אויסגעוויזען, אז מען פיהרט אוועק מיין לעבען מיט דיעזען לעצמען וואגען.

דער אינזשעניר האט געפיהלט דעם שמערץ פון'ס אלטען קוילען גרעבער. אזא שמערץ פיהלט נור אַ שיפס קאפיטאן, ווען ער זעהט, אז זיין שיף געהט אונטער און ער מוז זיך רעטען אויף אַ באַאָט.

— מיר האבען אבער אלע אַ טעות געהאט, האט דער אלטער סיימאן ווארד געזאגט. מיר האבען געמיינט, אז דיא אלטע מינע איז אויסגעשטארבען, אז מיר האבען איבערגעלאזען איהרע אויסגעדארטע און אויסגעטריקענטע בלינדער. — ניין, דשיימס סטאר! עס איז נאך דא לעבען אין דער אלטער מינע!

— זאגט ארויס, וואס איהר ווייסט, אלטער סיימאן! האט דער אינזשעניר אויסגערופען. איהר האט אויסגעפונען אַ נייע אָדער פון קוילען? איהר האט עני-דעקט נייע פעכער? אַ נייעס קאסטען, וואו דיא מוטער ערד האט בעהאלטען איהרע שווארצע דיאמאנטען? איך האב עס פערשטאנען פון אייער בריעף, צו וואס דען האט איהר מיך געשיקט רופען? וואס דען פאר אַ נייעס קענט איהר מיר מיטהיילען?

— הערר דשיימס, איך האב דערפון מיט קיינעם, אויסער אייך, ניט געקענט רעדען דעריבער.

— דאס האט איהר זעהר גלייך געטהאן, הערר סיימאן! זאגט מיר אבער, וויא אזוי האט איהר ענדעקט דיא נייע מינע? האט איהר געבויערט אין דער ערד? האט איהר געגראבען? אדער האט איהר אויפגעריסען דיא ערד מיט אַ דינאמיט פאַטראָנע?

— איך האב ניט אויסגעפונען קיין נייע מינע, האט דער אלטער מאן געענטפערט טרויערן.

— וואס דען האט איהר אויסגעפונען? האט דשיימס סטאר אויסגערופען; אונרוהיג.

— איך האב נור אויסגעפונען אַ בעווייז, אז עס געפינט זיך ערנעץ אַ נייע מינע. בוירען, גראבען אדער אויפרייסען דעם שטיין מיט דינאמיט איז אייער זאך.

— וואס איז אייער בעווייז, אז אין דיעזער געגענד געפינט זיך נאך קוילען?

— קען זיין ברעךנאז אין אן ארט, וואו עס איז ניטא קיין קוילען? קען דיא ערד אליין ארויסגעבען ברעךנאז?

— געוויס ניט. ברען נאז געפינט נור דארט, וואו אין דער ערד זיינען בער-גראבען קוילען. דיא מוטער ערד האט זיך איהר אייגענע פאבריק און ווא זיא האלט בעהאלטען אין אַ מאנאזין איהרע קוילען, דארט מאכט זיא זיך גאז וויא פיעל דיא דארף. זיא האט ניט קיין גאַזאָמעטער (מיטר); זיא מעסט ניט

טעמע קאפיטעל.

סיימאן ווארד וויל בעווייזען, אז ער האט רעכט.

אלס אינזשעניר און פראקטישער מענש, האט דשיימס סטאר א קוק נעך פחאן אויף זיין טאשענאוהר, ווען ער איז ארויסגעגאנגען פון סיימאן ווארד'ס וואינונג עס איז דאמאלס געווען פונקט צוועלף אהר.

דיא דרייא רייזענרע, אדער דיא דריי פארשער, זיינען אריינגעגאנגען אין א ברייטע גאלערעע, וועלכע האט זיך געצויגען אויף א פאר מייל. דער אינזשעניר האט זעהר נוט געקענט דיעזע גאלערעע. ער האט געוואוסט, אז דא וועט מען שוין קיין קוילען מעהר ניט געפינען. מיט צעהן יאהר צוריק האט ער אויסגעפארשט דיעזע גאלערעע און האט זיך איבערצייגט, אז מען האט דא אויסגעשעפט און אויסגעקראצט דאס לעצטע שטיקעל קוילען. דאמאלס נאך האט ער פערנלייכט דיעזע גאלערעע צו א געבראטענע הוהן, פון וועלכער מען האט שוין אפגעלעקט יעדעס ביינדרעלע.

דשיימס סטאר האט זעהר נוט געוואוסט, אז אין דיעזער גאלערעע האבען זיי ניט וואס צו זוכען. ער איז דאהער געגאנגען ווייטער, ביז דיא גאלערעע האט זיך געענדיגט. זיי זיינען דאן צוגעקומען צו א שמאלן טונעל, וואו צוויי מענשען האבען קוים געקענט געהן איינער לעבען אנדערן.

העררי ווארד איז געגאנגען פאראויס און האט פאר זיי געלייכטעט דעם וועג. דיעזער טונעל איז געווען וועניג בעקאנט דעם אינזשעניר. אין צעהן יאהר האט ער איהם פערנעסען. אזוי פיעל אָבער האט ער געוואוסט, אז נאכ'ן פלאן פון דער מינע דארף דיעזער טונעל אויסקומען אונטערן מער. — אלס אינזשעניר האט ער בערעכענט, אז ווען דער טונעל וועט זיך ציעהען אלץ טיעפער און טיעפער, דארף ער אויסקומען א מייל ווייט אונטערן מער.

— וועלען מיר נאך לאנג געהן אין דיעזען טונעל? האט ער געפרעגט סיימאן ווארד.

מיר האבען נאך א קנאפע מייל צו געהן, האט דער אלטער געענטפערט. — אמאל פלעגט מען קענען פאהרען אין דיעזען טונעל אין א וואגאן, היינט אבער... היינט —

— וועלען מיר געהן, ביז דער טונעל וועט זיך ענדיגען?

— יא, הערר סטאר.

— איך דענק, אז וואס ווייטער, איז אלץ שווערער צו געהן, האט דער אינזשעניר בעמערקט.

— איהר האט רעכט, הערר סטאר, ווען איהר האט נאך ניט פערנעסען, און פון דאנען האבען מיר דאמאלס אויסגעקראצט דאס לעצטע ביסעל קוילען איך ביי געווען דער לעצטער, וועלכער האט אויסגעשאסען צו א לעצטען מאל. עס האט זיך

זייט ער האט געזעהן דייטליך דעם שאמען פון א מענטשן אין דער מינע, פלעגט ער שוין מיטגעהען א גרויסען לאמף — אזוי וויא ער איז אזוי גענאנגען, האט ער געזעהן דייטליך, אז נאנץ ווייט, עטליכע הינדערט פוס פון איהם, האט געברענגט א ליכט. ווען ער איז צוגעקומען האט עס זיך פלוצלונג פערלאשען.

דאמאלס האט ער זיך שוין איבערגעצייגט, אז אין דער מינע געפינט זיך איינער. ער איז צוואר באלד צוגעקומען צום ארט, וואו דאס ליכט האט געברענגט און האט קיינעם ניט געפונען. ער האט געזוכט, געפארשט, געטאפט און גערופען. — עס איז קיינער ניטא און קיינער האט זיך ניט אפגערופען.

ער איז גענאנגען ווייטער אין דערזעלבער גאלערעע, וועלכע האט זיך געצויגן גען אויף עטליכע מייל, און האט געזעהן מיט שטיינען, וויא אין ערטער האבען פלוצלונג אויפגעפלאמט ליכט, וויא קליינע בליצע, און זיינען באלד פערנאשען געווארען.

ווען עס וואלט געווען אנאנדערער אויף העררי'ס ארט וואלט ער געמיינט אז דאס זיינען גייסטער. העררי אבער איז געווען אזוי פעסט איבערצייגט, אז קיין גייסטער זיינען ניטא, אז ער האט זיך ניט איבערגעשראָקען, איז זיך רוהיג גענאנגען א היים און האט עס דערזעהלט זיין פאמער.

— מיין זוהן, אין אונזער מינע איז דאָ עפעס א געהיימניס, האט דער פאטער געענטפערט. וואס דאס געהיימניס איז, ווייס איך ניט. איך האף אבער, אס עס וועט קומען א טאג, ווען אלעס וועט זיך ערקלערען.

— עס איז אבער זאנדערבאר, פאמער, האט העררי בעמערקט.

— דוא זעהסט דאך, מיין זוהן, אז אונז ריהרט מען דערווייל ניט. וויא עס ווייזט אויס, האט מען נאך מורא פאר אונז. דוא אליין האסט דאך געזעהן. אז וויפיל מאל דוא האסט בעגעגענט דיא וואונדערבארע ערשיינונגען, זיינען זיי שמענדיג פון דיר אנטלאפען און האבען דיר נאר ניט געטהאן. אלזא, לאמיר ווארטען און ווייטער זוכען.

ווען העררי האט היינט געזעהן, אז א שטיין איז אראפגעפאלען און האט שיער ניט געטראפען דעם אינזשעניר. האט ער זיך שוין פעסט איבערגעצייגט, אז דאס האט געטהאן דערזעלבער מענש. וועלכער געהט אום אזוי אפט אין דער מינע. דשיימס סטאר האט צוואר ערקלערט, אז עס איז א צופאל. עס איז דאך מעגליך, אז אין אז אלטער מינע איז געווען א שטיין אין דאך ניט שטארק בעד פעסטיגט. זיי האבען אנגעהויבען צו געהן, האבען שטארק צוטרייכעלט א לייטער און דער שטיין איז אראפגעפאלען. העררי אבער האט עס ניט געקענט גלויבען. מיר וועלען שפעטער זעהן, אויב ער האט רעכט געהאט.

ארפנעהויבען זיין לעמפעל אין דער הויך אום בעסער צו זעהן, וועלכען וועג ער זאל געהן. פלוצלונג האט ער געזעהן גאנץ דיימליך, וויא א שאטען פון א מענשען איז פערשוואונדען געוואָרען אין איינע פון דיא גאנץ שמאלע גענג פון דיעזען שטיין.

ער האט זיך ניט איבערגעשראקען און האט אנגהויבען נאכצולויפן נאכ'ן שאטען. ער איז געקומען צו אן ארט, וואו דיא גאלערעע ענדיגט זיך. — א וואַנט פון אלע זייטען! קיינער איז ניטא! — וואו האט געקענט פערשוואונדען ווערן דער מענש, וואס איז דא געגאנגען? — דאס האט זיך העררי אויף קיין פאל ניט געקענט ערקלערן.

אנאנדער מאל האט ער בעמערקט, אז פון א שטיינערנער זייל, וועלכער האט אונטערגעהאלטען דעם דאך פון א גאלערעע, זיינען אראפגעפאלען עטליכע שטיינער. וואהרשיינליך האט מען דא עפעס געבראָכען אָדער געשאסען, וואס דיא שטיינער האבען זיך געריהרט פון זייער ארט. ווער האט אבער דא געבראכען אדער געשאסען?

העררי האט אנגעהויבען צו בעמראכטען דיא ווענט פון דיעזער גאלערעע און האט געזעהן דיימליך צייכענס פון ברעכאייזען.

— זאל דא איינער האבען געזוכט א נייע אדער פון קוילען? אדער זאל נאר איינער וועלען פערניכטען דיא גאנצע מינע און אונז ארויסטרייבען פון דאנען? —

ער איז געגאנגען א היים און האט אלעס דערזעהלם זיין פאטער. דער אלטער ווארד האט אויך ניט געקענט זיין אזוי קלוג צו פערשטעהן, וואס דא קומט פאר אין דער מינע.

— איך קען ניט גלויבען, אז א פרעמדער קומט אהער אין דיא מינע עפעס זוכען, האט ער געזאגט. אלע האבען זיך אפגעזאגט פון דער מינע. דער אינער שעניר דשייטס סטאר האט ערקלערט, אז אין אבערוויל איז שוין קיין קוילען מעהר ניטא. ווער וועט עס וועלען פערלייערען צייט און מיה צו זוכען דא קוילען? — דאס איינציגע, וואס איך קען נאך גלויבען, איז, אז פערברעכער ווילען זיך בעהאלטען דא אין דער מינע און זוכען אן ארט, וואו זיי זאלען קענען רוהיג בענעהן זייערע פערברעכען. עס איז מעגליך, אז א באנדע פאלש מינצער — מענשען, וואס מאכען פאלש געלד — ווילען עפענען זייער פאבריק פון פאלש געלד אין דער מינע, אדער רויבער זוכען אן ארט, וואו צו בעהאלטען דיא זאכען, וואס זיי רויבען. — אלענפאלס, העררי, טארען מיר ניט שוויינען. מיר מוזען אויסגעפינען דיא געהיימיספאלע פערזאנען, וועלכע קומען מאכען וויזיטען אונזער מינע.

פון יענעם טאג אן פלעגט דער אלטער סיימאן און זיין העררי שטונדען לאנג ארומגעהן אין דער מינע, פארשען, זוכען און קלערן.

מיט א צוויי וואכען פריעהר, איידער אונזער געשיכטע הייבט זיך אן איז העררי ארומגעגאנגען אין א ווייטע גאלערעע מיט א גרויסען לאמפ אין דער האנד.

וויא מען איז ארוםגעגאנגען אין דער מינע; ער האט אליין געהערט, וויא מען ארבייט אין דער מינע אין דער צייט, ווען קיינער פון דיא ארבייטער איז ניט געווען אין דער מינע. ער האט אליין געזעהן, וויא פלוצלונג זיינען פון דער וואנט פון דער מינע ארויסגעשפרונגען קליינע פלאמען.

צווישען אלע קוילען גרעבער זיינען געווען נור צווייא מענשען, וועלכע האבען ניט געגלויבט אין קיין גייסטער. דאס זיינען געווען סיימאן ווארד און זיין זוהן העררי, זיי זיינען געווען אזוי גוט כעקאנט מיט יעדען ווינקעלע אין דער מינע, אז זיי האבען ניט געקענט גלויבען אין קיין וואונדער. ווען זיי פלענען אמאל זעהן א זאך, וואס זיי פלענען ניט פערשטעהן, וויא צום ביישפיעל, פלאמען פון דער וואנט, פלענען זיי עס דערצעהלען; דשייטס סטאר און ער פלעגט זיי ערקלערען, פון וואנען דאס קומט.

דיא איינציגע זאך, וואס דיעזע צוויי מענשען האָבען געגלויבט, איז געווען אז דיא קוילען האָבען זיך נאָך גיט אין גאנצען אויסגעשעפט אין דארטשאַרט פיט. זייט צעהן יאהר, זייט מען האָט אויפגעהערט צו ארבייטען אין דער מינע, פרענען זיי יעדען טאג אָנצוינדען זייערע לעמפלעך, געהען זייערע שמעקענס און זייערע האמערס און געהן אין דיא פערשיעדענע גאלערעען זוכען, פיעללייכט וועלען זיי דאָך געפינען עפעס אַ שפור פון קוילען.

מייסטענס פלענען זיי געהן ביידע צוזאמען. עס פלעגט אָבער זעהר אָפט פאָרקומען, אז זיי פלענען געהן איינצינווייסיג, יעדער אויף אַנאנדערן וועג. זיי פלענען אויספאָרשען דיא מינע, פלענען זיא אָפּהיטען, פלענען זעהן, אז דיא וואַסערן, וועלכע פלענען זיך אָנזאמלען אין געוויסע ערטער, זאלען האָבען וואוהין אָפּצופליעסען. — אין דיא קוילען גרובען זיינען אָפט דאָ טייכען, זעען (אזיעראָס) און טייכעלעך. אין אייניגע קוילען גרובען זיינען דיא זעען (אָזיעראָס) אזוי גרויס און אזוי טיף, אז מען מוז זיך אויף זיי שיפען מיט אַ שיפעל. אין אנדערע מינעס געפינט מען טייכען, וועלכע מען ווייס ניט, פון וואַנען זיי הייבען זיך אן און וואוהין זיי פערשווינדען. אין דער מינע פון אָבערוויל זיינען אויך געווען טייכען, אויף וועלכע מען האט געדארפט אַכטונג געבען, זיי זאָלען ניט פערניעסען דיא מינע.

אויף זיינע פארשונגס ריזען אין דיא גאנץ ווייטע גאלערעען האָט זיך העררי ווארד עטליכע מאָל אויסגעוויזען, אז ער הערט דייטליך, וויא מען ארבייט ערגעץ מיט אַ האַמער און מיט אַ ברעכאייזען. ער האָט זיך ניט דערשראָקען. ער האָט קיין מורא ניט געהאַט פאַר קיין גייסטער. ער האָט ניר מורא געהאַט, פיעל־לייכט האָט זיך געפונען נאָך איינער, וועלכער זוכט אויך אין דער מינע, גלייך וויא ער.

מיט אַ קורצע צייט צוריק האָט איהם אָבער פאַסירט אַ געשיכטע, פון וועלכער ער איז ווירקליך געוואָרען צומישט. מיט אייניגע מאָנאַטע צוריק איז ער אמאָל געגאנגען גאנץ ווייט אין דער מינע, ער איז צוגעקומען צו אַ גאנץ גרויסען שטיין, אין וועלכעס עס זיינען געווען דורכגעשניטען עטליכע ווענען. ער האָט

— גרייט אן א נומען אבענד עסען, פרייא! האט סיימאן איהר נעזאנט פאר
אועקענהן. — ווען מיר וועלען צוריקקומען, וועלען מיר זיין גוט הונגעריג
8 מעס קאפיטעל.

אָבערגלויבען, וואונדער און זאנדערבארע ערשיינונגען.

יעדעס פאָלק האט זיינע וואונדער געשיכטען. אין יעדער דאָרף דערצעהלט
מען מעשיות און געשיכטען פון גייסטער, שדים, רוחות, מיטע וועלכע ווייזען זיך
צו דיא לעבעדיגע און דערצעהלען זיי וואס עס וועט זיין; הייז גייסטער, וועלכע
מאכען אַלערליי שטיק; וואַלד גייסטער, וועלכע פּערפיהרען אַ מענטשען טיעף אין
וואַלד און דאן לאַכען זיי פון איהם; וואַסער גייסטער, וועלכע שלעפּען אַרײַן אַ
מענטשען אין וואַסער און נאך אנדערע סארטען גייסטער און וואונדער.

אין יעדען וואַלד, אין יעדען טײַך, אויף יעדען בערג און אין יעדען טהאל
געפינען זיך בעזונדערע גייסטער. פיעלע פון דיא אגע איינוואוינער האבען זיי געד
זעהן, אדער „כמעט“ געזעהן; אנדערע האבען זאנאר מיט זיי גערעדט, זיי ווילען
אבער ניט אויסזאגען, וואס דיא גייסטער האבען מיט זיי גערעדט.

פון וואַנען האבען זיך דיעזע געשיכטען גענומען? ווער האט זיי פערברייטעט
אין פאלק? פאר וואס גלויבט נאך דאס פאלק אין זיי? ניט דאָ איז דער אָרט צו
ענטפערן אויף דיעזע פראגען.

מיר קענען ניט אונטערברעכען אונזער ערצעהלונג אום צו בעאַנטווארטען
אויף דיעזע פראגען. מיר האבען זיי נור געשמעלט אום צו ווייזען, אז דער גלויבען
אין גייסטער איז פערברייטעט צווישען אַלע פעלקער. עס איז דאָהער קיין וואונדער
ניט, וואס דיא קוילען גרעפער גלויבען אין גייסטער. אין דער מינע איז דער מענטש
אבערשלאסען פון דער גאַנצער וועלט. אין דער מינע איז פינסטער. וואו קענען
דיא גייסטער געפינען אַ בעסערן פלאץ. אַלס אין דער פינסטערער מינע? וואו
קענען זיך דיא גייסטער בעסער בעהאלטען, אַלס טיעף אין דער ערד. וואו עס
הערדשט אן אייביגע נאכט?

דיא קוילען גרעפער פון אָבערוויל פלענען זיך דערצעהלען פיעלע וואונדער
פון דער מינע. אייביגע האבען איבערגעלאזען זייערע אינסטרומענטען אין דער
מינע. ווען זיי זיינען געקומען דעם אנדערן טאג ארבייטען, זיינען דיא אינסטרומענט
טען פערשוואונדען געווארען. ווער האט זיי צוגענומען? — דיא גייסטער פ
מינע.

אנדערע האבען איבערגעלאזען דיא נאלערע, וואו זיי האבען געאַרבייט גאָ
ריין. זיי האבען צונויפגעשארט דאס לעצטע ביסעל קוילען און האבען עס אויפגעלעגט
אין אַ וואנאן. ווען זיי זיינען געקומען דעם אנדערן טאג, האבען זיי געפונען
אנגעגראבען אַ גאַנצען וואַנאן גרויסע שטיקער קוילען. ווער האט עס געקענט
טהאן פאַר זיי? — געוויס דיא גייסטער.

דשעק ריען איז געווען איינער פון דיא, וועלכע זיינען געווען פעסט איבער-
ציינט, אז אין דארטשארט פּײַט זיינען דא גייסטער. ער האט אַליין געהערט,

קײן זאך ניט צווינגען. ווען העררי וועט געפינען א מעדען. העלבע וועט איהם פאסען, וועל—

אין דיעזע מינוט איז העררי אריינגעקומען אין שטוב. דער אלטער סיימאן איז שמיל געבליעבען.

מעדש האט זיך אויפגעהויבען פו'ם מיט דיא ערשטע. אלע האבען איהר נאכגעטראגן, זיינען אויפגעשטאנען אין ארויסגענאנגען פון צימער. העררי ווארד האט געבראכט צוויי שטוהלען און האט זיי אַניעדערגעשטעלט פאר דער טהיר פון היז. זיי האבען געוואלט לאזען דיא אלטע מעדש אויפרוימען אין צימער.

— נון, סיימאן, יעצט קענען מיר רעדען, האט דשיימס סטאר געזאגט, יעצט קענט איהר מיר מיטהיילען דיא וויכטיגע נייעס.

— הערר סטאר, איך דארף ניט אייערע אויערן, איך דארף אייערע פיס. האט איהר זיך גענוג אפגערוהט, אז איהר זאלט קענען מאכען מיט מיר א לאנגע רייזע?

— יא, סיימאן! איך האב מיך אָנגעגעסען און האב מיך אפגערוהט. איך קען שוין יעצט געהן מיט אייך, וואוהין איהר ווילט.

— העררי! העררי! צינד אן אונזערע זיכערהייטס לאמפען! האט סיימאן ווארד גערופען צו זיין זוהן.

— זיכערהייטס לאמפען? האט דשיימס סטאר געפרעגט פערוואונדערט. צו וואס דארף מען זיכערהייטס לאמפען אין דער מינע, וואו עס געפינט זיך ניט קיין פיצעל קוילען?

— מען מוז זיין פארויכטיג, האט סיימאן ווארד געענטפערט איינפאך
— ווען מען דארף זיין פארויכטיג, דארפען מיר זיך דאך אנטהאן אין קליידער פון קוילען גרעבער אויך? האט דער אינוזשעניר געפרעגט.
— דערווייל נאך ניט, הערר סטאר, האט דער אלטער מאן געענטפערט און זיינע אויגען האבען אנגעהויבען צו פונקלען.

אין דיעזע מינוט איז העררי ארויסגעקומען פון שטוב מיט דריי ברענענדע זיכערהייטס לאמפען. איינעס האט ער געגעבען זיין פאטער, דעם אנדערן האט ער געגעבען דעם אינוזשעניר און דעם דריטען האט ער זיך גענומען. דאן האט ער גענומען א לאנגען, גראבען שטעקען אין דער האנד. דער אלטער סיימאן האט אויך גענומען אזא שטעקען. פאטער און זוהן האבען זיך געשטעלט פון ביידע זיימען פו'ם אינוזשעניר.

— יעצט לאמיר געהן! האט דער אלטער קאמאנדירט. — א גוטען טאג, מעדש!

— א גוטען טאג מעדש! האט דער אינוזשעניר וויעדערהאלט און האט זיך פערניגט פאר דער אלטער פרוי, וועלכע איז געשטאנען פאר דער טהיר פון איהר שטוב.

— א גוטען טאג! גאט זאל זיין מיט אייך! האט דיא אלטע פרויא געענטפערט.

מיט איהם און האט אויך צוגעגעבען, אז דיא אלטע מעדש איז דיא בעסטע קעכין אין דער גאנצער וועלט.

מעדש אליין איז ניט געווען אזוי שמאלץ. זיא האט ערקלערט. אז פאר אן איינפאכען קוילען גרעבער קען זיא אפפאכען א גוטען מיטאג. וואס דיא קעניגין וויקטאריא עסט, ווייס זיא ניט און זיא גלויבט ניט, אז דיא קעניגין וויקטאריא וואלט זיא אייפגענומען פאר א קעכין ביי זיך אין הויף.

נאכין עסען האט העררי ווארד געבראכט גוטען אייל פון א פעסעלע. וועלכעס ער האט געהאלטען שטענדיג ביי זיך אין "קעללער".

דאס עסען האָט געדויערט אַ גאנצע שטונדע. סיימאן ווארד, זיין פרוי מעדש און דער אינזשעניר האבען גערעדט און דערזעהלט פון דיא גוטע אלטע צייטען אין אָבערוויל, ווען עס פלעגען ארבייטען עטליכע הונדערט קוילען גרעבער אין דארטשאַרט פּיט, יאָרדאָ וועל און אנדערע מינען.

העררי ווארד איז געזעסען שטיל און פערטראכט. איהם האט שטארק בעאינרוהיגט דיא געשיכטע מיטן שטיין און דער אנאָנימע (אָהן אַ נאמען) ברעף. ער האט זעהר גוט פערטאנען, אז דיעזעלבע האנד, וואס האט אנגעשריבען דעם אנאָנימען ברעף, האט געקענט אראפּוואַרפען אַ שטיין אויפ'ן אינזשעניר.

— צו וואס אבער האט עס דער אונבעקאנטער געטהאן? וואָס האָט ער צום אינזשעניר? וואָס הארט איהם, וואס דער אינזשעניר איז געקומען קיין אבערוויל? אויף דיעזע פראגען האט ער קיין אנטווארט ניט געקענט געבען, צוויי מאל איז ער אויפגעשטאנען פון'ס טיש און איז ערגעץ אוועקגעגאנגען.

— ווייסט איהר, סיימאן, אז איהר האט זעהר אַ גוטען זוהן? האט דשיימס סטאר געזאגט, ווען העררי איז ארויסגעגאנגען.

— יא, איך ווייס עס, האט דער אלטער מאָן געענטפערט מיט שמאלץ. ער איז אַ גוטער געטרייער זוהן.

— איז ער צופריעדען צו וואינען דאָ אין דער פינסטער?

— ער איז זעהר צופריעדען. ער וועט אונז ניט פערלאזען. ער וויל ניט וואינען דארט אויבען "אויפ'ן נראז".

— דענקט איהר גאר ניט איהם צו פערהייראטען? האט דער אינזשעניר ווייטער געפרעגט.

— העררי זאל הייראטעהן? האט דער אלטער אויסגערופען. וועמען וועט ער הייראטעהן? אַ מעדכען, וועלכע וועט ליעב האבען צו טאנצען, צו זינגען און זיך צו פוצען? ווייסט איהר ניט, הערר סטאר, אז היינטיגע מעדכען ליעבען נור ארומצור לויפען און צו פלויידערן? ניין! העררי וועט ניט הייראטעהן!

— סיימאן, זאג עס ניט! האט זיך דיא אלטע מעדש אריינגעמישט. קענסט דוא דען צווינגען הערריין, ער זאָל ניט הייראטעהן?

— צווינגען, אלטע! ווער רעדט דען פון צווינגען? איך וויל הערריין צו

— סיימאן ווארד! האט אויסגערופען דער אינזשעניר. — קוקט מיר גלייך אין דיא אויגען. — אזוי! — וויכטיגע נייעס? — וויכטיגע?

סיימאן ווארד האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.
— נו, נו! האט דער אינזשעניר געזאגט. דאן וועל איך מעהר ניט רעדען דערפון ביז נאכ'ן פריהשטיק.

— וואס איז אייער צווייטע פראגע? האט סיימאן געפרעגט.
— קענט איהר דערקענען, ווער עס האט אנגעשריעבען דיעזען בריעף?
מיט דיעזע ווערטער האט ארויסגענומען דעם צווייטען בריעף, וואס ער האט ערהאלטען, אז ער זאל ניט פאהרען און האט דערלאנגט דעם אלטען סיימאן ווארד. סיימאן ווארד האט גענומען דעם בריעף, האט איהם איבערגעלעזען איין מאל און צוויי מאל און האט פערצויגען מיט דיא אקסלען. ער האט ניט געוואוסט, ווער עס האט איהם געשריבען. ער האט איהם געוויזען זיין זוהן, העררי, און האט איהם געפרעגט:

— פיעללייכט וועסט דוא דערקענען, ווער עס האט געשריעבען דיעזען בריעף?
העררי ווארד האט אויך בעטראכט דעם צווייטען בריעף פון אלע זייטען און האט אויך פערצויגען מיט דיא אקסלען.

— איך ווייס ניט פאטער, ווער עס האט געשריעבען דיעזען בריעף.
— איז אויף דיעזען בריעף געווען דער שטעמפעל פון אבערוויל פאסט אפיס?
האט סיימאן ווארד געפרעגט.

— פונקט דער זעלבער סטעמפעל, וויא אויף אייער בריעף, האט דער אינזשעניר געענטפערט.

— וואס דענקסט דוא דערפון, העררי? האט דער פאטער געפרעגט. זאל איינער וויסען פון אונזער געהיימניס?

— איך קען עס ניט וויסען, עס איז אבער דייטליך, אז איינער האט געוואלט אפהאלטען דעם אינזשעניר, ער זאל ניט קומען צו אונז.

— אבער ווער זאל עס זיין? — ווער? האט געשריעען דער אלטער און האט געקלאפט מיט זיינע אייזערנע הענד אויפ'ן שטארקען טיש.

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. דער אלטער האט זיך פערטראכט.

— דיא זופע ווערט קאלט! האט אויסגערופען מערש. עסט בעסער! הערט אויף צו רעדען פון בריעף.

דשיימס סטאר האט זיך געזעצט לעבען אלטען סיימאן, געגען זיי פון דער אנדערער זייט טיש האבען זיך געזעצט העררי און זיין מוטער און האבען אנגעהויבען צו עסען.

דער פריהשטיק, אדער ריכטיגער געזאגט, דער מיטאג, איז געווען א פארטרעפליכער. סיימאן ווארד האט זיך בעריהמט, אז זיין מערש מעג קאכען פאר דער קעניגין וויקטאריא. דשיימס סטאר האט זיך ניט געוואלט קריעגען

מישטוך. ארום מיט זיינען געשטאנען פיער שמארקע שמוהלען בעשלאנען מיט לעדער.

— גוט מארגען, מעדש! האט געזאגט דער אינושעניר, ווען ער איז אריינגעקומען אין צימער און האט דערזעהן סיימאן ווארד'ס פרוי.

— גוט מארגען, הערר דשיימס סטאר! האט דיא אלטע פרוי געענטפערט און איז ענטגעגען געגאנגען דעם אינושעניר.

— עס פרעהט מיך זעהר אייך וויעדער צו זעהן, מעדש, האט דשיימס סטאר געזאגט און איהר געגעבען דיא האנד.

— איהר האט רעכט, הערר דשיימס סטאר, האט דיא אלטע געענטפערט. עס איז שטענדיג ליעב צו זעהן א מענשען וועלכער איז געווען גוט גענען אונז און האט אונז גוט בעהאנדעלט.

— איז דיא זופע פערטיג, פרוי? האט סיימאן ווארד געפרעגט. — דער אינושעניר איז הונגעריג. מיר דארפען איהם ניט לאזען ווארטען. — איך ווייס, אז הערר האט ערשט נעכטען אנגעבראכט פראוויאנט פון דער שטאדט. —

איך האב נאר פערגעסען דיר צו זאגען, הערר, אז דשעק רייען איז דא גע- ווען. ער האט אויף דיר געפרעגט.

— איך ווייס עס, פאטער, איך האב איהם בעגעגענט לעבען יארראָ וועל. — ער איז אַ נאניץ גוטער יונג, האט דער אלטער סיימאן ווייטער געזאגט.

ער איז שטענדיג לוסטיג און פרעהליך. ער טויג אבער ניט פאר אַ קוילען גרע- בער. ער האט בעסער ליעב צו זיין אויבען „אויפ'ן גראז“

— דער אינושעניר איז דאָך הונגעריג, זעצט אייך בעסער עסען, האט סיימאן'ס פרוי דערמאנט.

— עס איז ריכטיג. ביטע, הערר סטאר, זעצט אייך.

אלע האבען זיך געזעצט צום מיט.

— איינע מינוטע, הערר סיימאן, האט זיך אפגערופען דער אינושעניר. ווילט

איהר, אז איך זאל ביי אייך עסען מיט אַ גוטען אפעטיט?

— געוויס, הערר סטאר! וואס פרעגט איהר?

— איך קען ניט עסען, ווען איך האב עפעס צו טראכטען. איידער איך וועל

מיך זעצען עסען. וויל איך אייך שטעלען צוויי פראגען.

— פרעגט, הערר סטאר, איך וועל אייך געוויס ענטפערן.

— איהר שרייבט אין אייער בריעף, אז איהר האט מיר מיטגוט היילען זאכען,

וועלכע זיינען זעהר וויכטיג.

— יא, זיי זיינען זעהר וויכטיג, האט סיימאן ווארד געענטפערט.

— פאר אייך, סיימאן?

— פאר אייך און פאר מיר, הערר סטאר. איך קען אבער דערפון ניט

רעדען ביי נאכ'ן עסען, וויל איך קען רעדען פון דיעזע זאכען נור אויף זייער אָרם,

וואו איך וועל קענען אייך עפעס וויזען. רעדען דערפון דא איז איבעריג, וויל

איהר וועט מיר ניט גלויבען.

אינזשעניר האט אנגענומען דיא הענד פוים אלטען אויפזעהער און האט זיי גע-
דריקט ווארים און פריינדליך.

— וואס מאכט איהר, נוסער, אלטער סיימאן? האט ער איהם געפרענט.
וויא נעהט עס אייך?

— וואס זאל איך מאכען, הערר דשיימס? דא איז מיר גאנץ גוט. איך
האב קיין מורא ניט, איך זאל מיך צוקיהלען. דיא לופט איז גוט און געזונד דא
אין דער מינע. וואס דארף איך מעהר? — ווען אייערע דאקטוירים זאלען זיין
קלוג, וואלטען זיי ניט געשיקט דיא רייכע און גערוועזע דאמען קיין קארלסבאד
אדער קיין ניצא; זיי וואלטען זיי בעסער געשיקט אין דער מינע פון אבערוויל.
דא, וואו מען ווייס ניט פון קיין ווינד, קיין שנעע, קיין רעגען, קיין פראסט און קיין
קעלט, וואלטען זיי געווארען געזונד, וויא מיין אלטע מעדש.

— איהר האט רעכט, סיימאן, האט דער אינזשעניר געענטפערט. איך
שעהם מיך ניט צו זאגען, אז איך אליין וואלט פיעללייכט פערביטען מיין שעהנע
וואינונג אין קאנאנגניט, אין עדינבורג, פאר א וואינונג אין דער מינע פון אבערוויל.
— אך, הערר סטאר! איך קען אן אלטען קויצען גרעבער, וועלכער וואלט
געווען דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט, ווען ער זאל וויסען, אז איהר
וועט שמענדיג זיין לעבען איהם.

— וואס וועט זאגען דיא אלטע מעדש? האט דשיימס סטאר געלאכט.

— דיא אלטע מעדש וועט זיין אזוי גליקליך אייך וויעדער צו זעהן, וויא דער
אלטער סיימאן. איהר וועט זעהן, הערר סטאר, וואס פאר א מיטאג זיא וועט
מאכען פון אייערטוועגען.

— דאס וועלען מיר זעהן, האט סטאר אויסגערופען פרעהליך.

ער איז זיך היינט גענוג אנגעגאנגען, איז געווען מיעד און הונגעריג.

— איהר זייט הונגעריג, הערר סטאר?

— יא מיין פריינד, איך בין מיך היינט אנגעגאנגען און דאס וועט ער
געווען אבשייליך.

— אה! עס רענענט אויבען, האט סיימאן ווארד געזאגט.

יא, סיימאן, אויבען רענענט עס און דאס מעער איז געווען זעהר אונרוהיג.

— מיר ווייסען דער פון ניט. ביי אונז רענענט עס קיין מאהל ניט. איך

האב שוין נאר פערגעסען, וואס עס הייסט א רעגען.

ער האט אנגענומען דעם אינזשעניר ביי דער האנד און האט איהם אריינגע-
געפיהרט אין זיין שטוב. דאס איז געווען א גרויס צימער אויסגעהאקט אין שטיין.
דער דאך און דיא ווענט פוים צימער זיינען געווען פון שטיין, נור דיא טהיר איז
געווען א הילצערנע. אין דער מיט צימער איז אראפגעגאנגען א גרויסער לאמפ, וועלכע
האט בעלייכטעט דאס צימער. ביי דיא ווענט זיינען געווען צוגעשראגען
נאך אייניגע לאמפען. אין צימער איז געווען גענוג ליכטיג.

אין דער מיט צימער איז געשטאנען א טיש. געדעקט מיט א קלאר וויסען

דארט טהאן? מיין היים איז דא אין דער מינע. דארט אויבען ביים זיך דאס וועטער. אט איז קאלט, אט איז הייס. דיא מענשען פערקיהלען זיך און ווערען קראנק. דא אונטען איז דיא לופט געזונד. מען פערקיהלט זיך ניט און מען איז שטענדיג געזונד.

ער האט ווירקליך רעכט געהאט. ער איז שוין אלט געווען איבער זעכציג יאהר און איז נאך געווען שטארק און קרעפטיג, וויא א יונגער מאן. דיא איינציגע זאך, וואס איהם האט געפעהלט איז געווען בעשעפטיגונג, בעוועגונג—ארבייט ער האט ניט געקענט זיצען לעדיג. ער האט געמוזט ארומגעהן מיט'ן האמער און מיט'ן ברעכאייזען און זוכען, גראבען, קלאפען, שלאגען דעם שטיין און איהם אויספארשען.

זיין פרוי, מענג, אדער מעדש, וויא ער פלעגט זיא רופען, איז אויך געווען פערליעבט אין דער מינע, וויא ער. זיא איז אויך געווען א הויכע, שטארקע פרוי פון א יאהר עטליכע און פופציג און האט אויך ליעב געהאט צו ארבייטען. זייע זיי האבען זיך בעזעצט אין דער מינע, איז זיא ניט איין מאל ניט געווען אין שטערמעל. זיא האט גאר ניט געוואלט ארויסגעהן פון דער מינע. זיא איז געדווען פאלקאמען איינפערשטאנדען מיט איהר מאן, אז דא אונטען איז פיעל בעסער, בעקוועהמער און רוהיגער צו וואינען, וויא אין אבערוויל.

— דא וועניגסטענס וועלען מיינע נאכבארען מיר ניט אריינקוקען אין טעפיל, וואס איך קאך, פלעגט זיא זאגען, און קיינעם וועט ניט הארען, וויא איך געהאנגעטהאן.

דאס אלטע פאך פאלק האט זיך זעהר ליעב געהאט. יעדער האט געהאט דאס גרעסטע צוטרויען צום אנדערען. ווען סיימאן ווארד פלעגט זאגען, אז ער האט נאך ניט פערלארען דיא האפנונג, אז ער וועט נאך אמאל געפינען א נייעם שאכט פון קוילען, פלעגט מעדש איהם אונטערשטיצען.

— דוא האסט רעכט, סיימאן, אבערוויל איז נור אנטשלאפען געווארען אויף א געוויסע צייט. אבערוויל איז נאך ניט געשטארבען.

אזוי האט דיא קליינע פאמיליע, וועלכע איז בעשטאנען פון פאטער, מוטער און זוהן, געלעבט שטיל, רוהיג און גליקליך אין טיעפען שאכט.

אהין האט יעצט העררי ווארד געבראכט דעם אינזשעניר דשיימס סטאר. סיימאן ווארד האט ערווארטעט דעם אינזשעניר. ער איז געשטאנען ביים אריינגאנג פון זיין קעניגרייך און קוים האט זיך געוויזען דער שיין פון הערריס לעמפעל, איז ער זיי ענטגעגען געגאנגען און האט געזאגט מיט זיין פעסטער ברוסט שטימע:

— ווילאקמען, הערר דשיימס סטאר! ווילקאמען אין דער וואינג פון'ס אלטען אויפזעהר פון דארטשארט פיט! מיין הויז איז פיעללייכט ניט אזוי שעהן, וויא דיא הייזער אין עדינבורג, איך בין אבער גליקליך צו עמפאנגען מיין גאסט און מיין אלטען פריינד, דעם אינזשעניר פון דארטשארט פיט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער איהם אויסגעשטרעקט ביידע הענד. דער

זיין הויז איז געווען פערטיג, געמאכט פון טויזענדער קוילען ארבייטער. זיך הויז איז געווען ווארים. ער האט ניט געדארפט קיין הייצונג. אזוי טיעף אין דער ערד איז שטענטיג ווארים. ער האט קיין מורא ניט געהאט פאר פייער, — דער הארטער שטיין וועט ניט ברענען. ער האט ניט געדארפט צאהלען ניט קיין רענט און ניט קיין שטייער. צו איהם איז קיין מאל ניט געקומען קיין בעאמטער מאנען איהם שטייער. אין זיין הויז, וועלכעס איז געווען פינף הונדערט פוס טיעף אין דער ערד, איז ער געווען א קייסער. ער האט דא געהערשט נאנץ אליין. האט מיט קיינעם ניט געפיהרט קיין קריעג, ווייל קיין אנדערער קייסער אין דער וועלט האט ניט געוואלט צוגעהמען ביי איהם זיין לאנד.

סיימאן ווארד האט אפגעשפארט עטליכע הונדערט פונט אין דער צייט, וואס ער מיט זיין זוהן העררי האבען געארבייט אין דער מינע. ער וואלט געקענט זיך דינגען א שטיבעלע אין אבערוויל און לעבען אונטער דער ליעבער, העלער זון צווישען זיינע ביימער. ער האט עס אבער ניט געוואלט. ער איז אזוי געוואינט געווארען צו דער מינע, אז ער האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון איהר. — דיא מינע איז געווען זיין לעבען. ער איז געווען צופריעדענער מיט זיין וואינונג טיעף אין דער מינע, וויא מאנכער קייסער מיט זיין פאלאץ.

זיינע עלטער עלטערען זיינען געווען קוילען גרעבער, זיינע עלטערען זיינען געווען קוילען גרעבער, ער אליין איז געווען א קוילען גרעבער, זייט ער איז געקומען צו זיין פערשטאנד. דארטשארט פיס איז געווען זיין פאטערלאנד, זיין אממע, זיין שפייזער, זיין ערנעהרער און זיין צייט פערטרייב.

ער האט ליעב געקומען דיא מינע. ער פלעגט ארבייטען פלייסניג ניט נור אום צו פערדיענען געלט, זאנדערן אום צו קעמפפען מיט דער מינע און ארויס צושלעפען פון איהר אלעס, וואס עס איז געלעגען פערבארען אין איהר.

ער איז געווען אזוי נוס בעקאנט מיט דער מינע, אז ער האט געקענט זיך אראפלאזען אין איין שאכט און ארויסקומען דורך אנאנדער שאכט אויף צעהן טייל דיא ווייס. קיינער האט ניט געוואוסט אזוי נוס, וויא ער, אז דורך דיא שאכטען פון אבערוויל קען מען אוועקנעהן ביז אין דיא אויסגעשעפטע מינען פון אללאָא און ווייטער נאך.

ער האט געוואוסט נאך פריהער פארן אינושעניר דשיימס סטאר, אז דיא קוילען אין דארטשארט שאכט וועלען זיך אויסשעפען. ער האט עס געזאגט דעם אינושעניר און האט מיט איהם צוזאמען געזוכט נייע אדערן, נייע וועגען, נייע שאכטען, וואו דיא קוילען ליגען בעהאלטען. ער האט אלץ געהאפט, אז ער וועט נאך אויסגעפינען ערנעץ קוילען.

זייט צעהן יאהר וואינט ער דא אין זיין פאלאץ טיעף אונטער דער ערד אין דיא נאנצע צעהן יאהר איז ער פיעללייכט צעהן מאל געווען אויבען אויף דער פרייער וועלט, דארט וואו דיא ליעבע זון ווארט און לייכטעט.

— צו וואס זאל איך ארויפנעהן? פלעגט ער פרעגען, ווען זיין זוהן פלעגט איהם אטאהל בעטען, ער זאל זיך א ביסעל דורכנעהן אין שטאדט. זאס וועל איך

— עס איז דאך נור א צופאל, העררי, האט דער אינזשעניר איהם בערוהיגט.
 — א צופאל? — יא.... מעגליך.... א צופאל....
 זיי זיינען ווייטער געגאנגען עטליכע שריט. פלוצלונג איז העררי ווארד
 געבליעבען שטעהן.

— וואס איז מיט דיר, העררי? וואס ביסט דו געבליעבען שטעהן?
 — איך ווייס ניט.... מיר דאכט, אז איך האב געהערט מענשענטריט
 הינטער אונז.

ער האט זיך צוגעהערט א פאר סעקונדען.

— נו? הערסט דו עפעס?

— ניין. איך הער נאר נישט. איך האב א טעות געהאט. עס האט זיך
 מיר אויסגעווייעזען. — שפארט אייך אן אויף מיר פעסט, הערר דשיימס.
 דשיימס סטאר האט זיך אנגעלעהנט פעסטער אויף דעם קרעפטיגען יונגען
 מאן און זיי זיינען ווייטער געגאנגען. העררי איז געווען זעהר אונרוהיג. דער
 אינזשעניר האט עס בעמערקט און האט געטראכט ביי זיך:

— אין דיעזער מינע ליענט ווירקליך עפעס א געהיימיניס. דא זינגט איינער
 דארט ווארפט מען מיט שטיינער און דא געהט מען אונז נאר נאך. וואס זאל דאס זיין?
 ארום איהם האט געהערשט דיא שרעקליכסטע פינסטערניס. דאס קליינע
 לעמפעלע אויף העררי'ס קאפ האט נור געוויזען, וויפיעל שווארצע, פינכטערע
 טיילער עס עפענען זיך פון אלע זייטען און דראהען צו פערשלינגען דעם פרעכען
 מענשען. וועלכער שמעלט זיך אונטער אריינגעזעהן אין טיעפען שויס פון אונזער
 טוטער ערד.

7 מעס קאפיטעל.

סיימאן ווארד און זיין פאמיליע.

אין א צעהן מינוט ארום זיינען זיי אנגעקומען צו א גרויסען קעלער אדער א
 גרויסער הייל. וויא עס ווייזט אויס, האט מען דא א מאל געפונען א רייכע גרוב
 מיט קוילען. דאס איז געווען א פלאטין פון עטליכע הונדערט פוס דיא ברייט און
 דיא לענג.

אין דיעזען קעלער איז געווען ניט שטארק פינסטער. א גרויסע און ברייטע
 אייזערנע רעהר האט זיך געצויגען פון דיעזען קעלער ביז ארויף אויבען. דורך
 דיעזען רעהר פלענען דורכדרינגען שטראהלען פון ליכט.

אמאל פלעגט דא שטעהן א גרויסע מאשין, וועלכע פלעגט רייניגען דיא לופט
 אין דער מינע. היינט ארבייט מען ניט און מען דארף ניט רייניגען דיא לופט.

דא, אויף דעם ארט, וואו דיא גרויסע מאשין איז געשטאנען, האט סיימאן
 ווארד געוואוינט זייט צעהן יאהר. ער האט זיך ניט געדארפט בויען קיין הויז.
 דיא דיקע שטיינערנע ווענט פון דער מינע האבען איהם בעסער געשיצט געגען קעגן
 און רעגען אלס דיא ווענט פון'ם רייכסטען פאלאץ.

העררי האט ארפנעהויבען זיין לעמפעל אין דער הויך און איז געגאנגען אין פאראויס. ער איז אריינגעגאנגען אין א נאנץ הויכע גאלערעע. אמאל איז דא געווען פיעל קוילען, דער האמער און דער ברעכאייזען פון קוילען גרעכער האבען אויסגעגראבען און אויסגעקראצט דאס לעצטע שטיקעלע קוילען און האבען איבער געלאזען דעם נאקעטען שטיין. דיא גאלערעע איז געווען ברייט און הויך. זיא האט אויסגעוויזען, וויא א גרויסע קירכע.

קוים זיינען זיי אוועקגעגאנגען פופציג טריט אין דיעזער גאלערעע, איז אראפ געפאלען א שטיין פאר דשיימס סטאר'ס פיס.

— וואס איז דאס, העררי? האט דער אינושעניר געפרעגט ערשטוינט. — זיינען דיא ווענט פון דיעזע גאלערעע ניט זיכער? איך אליין האב דאך געזעהן, אז דיעזע גאלערעע זאל זיין גוט בעווארענט, ווייך דורך איהר קען מען דורכגעהן דיא גאנצע מינע. מען קען ארויסקומען פון דער אנדערער זייט אין „יאראָ וועל“.

יאראָ וועל איז געווען אנאנדער אריינגאנג צו דער זעכבער מינע. דארט אבער האבען שוין לאנג סוין מאשינען ניט געארבייט, ווייל אין דער לעצטער צייט זיינען דיא קוילען געווען געהענטער צו דארטשארט פיס.

— הערר סטאר, איך דענק, אז דיעזער שטיין איז אראפגעפאלען ניט פון זיך אליין, האט העררי ווארד געענטפערט. — מען האט איהם אראפגעווארפען.

— אראפגעווארפען? האט דער אינושעניר געפרעגט ערשטוינט. אומיסטען אראפגעווארפען אויף אונז א שטיין? וואס רעדסט דוא, העררי?

— מעגליך, אז עס האט זיך מיר אויסגעוויזען, האט זיך צוריקגעחאפט העררי. ווען עס זאל ניט געווען זיין אזוי פינסטער און דשיימס סטאר וואלט געקענט זעהן העררי ווארד'ס געזיכט וואלט ער בעמערקט, אז העררי איז רויט געווארען און איז געווען עפעס צומישט.

— לאמיר געהן שנעלער, הערר דשיימס, האט העררי געבעטען. האלט אייך אן פעסט אן מיר. איהר האט פיעללייכט שוין פערנעססען דעם וועג.

דשיימס סטאר האט אנגענומען העררי'ס האנד און ביידע זיינען ווייטער געגאנגען. העררי איז געווארען פארויכטיגער, האט זיך יעדעס מאל אומגעקוקט און האט יעדעס מאל אויפגעהויבען זיין לעמפעל אין דער טיעפער, פינסטערער גאלערעע.

— איז נאך ווייט צו געהען צו אייער פאטערס הויז?

— ניין. אין צעהן מינוט וועלען מיר דארט זיין.

זיי זיינען ווייטער געגאנגען. דער אינושעניר האט געפיהלט, אז העררי'ס האנד ציטערט.

— וואס איז דיר, העררי? וואס ביסט דוא אזוי אונרוהיג?

— איך קען ניט פערנעסען דיא געשיכטע מיטן שטיין. ער האט דאך געקענט אראפפאלען אויף אונזער קאפ.

— אה, העררי; דאן האסט דוא נאך גענוג צייט! ביז צו אונזער אונטער-
האלט איז נאך דא נאנצע אכט טעג. ביז דאמאלס וועט הערר דשיימס סטאר
שוין אוועקפאהרען און דוא וועסט האבען צייט צו קומען-צו אונז. — קום העררי!
עס וועט דארט זיין אזוי פּרעהליך!

— געה, העררי! האט דשיימס סטאר זיך אפגערופען. פאר וואס זאלסט
דוא ניט געהן? דוא ביסט יונג און דארפסט פּרעהליך זיין.

— ווען איהר הייסט, וועל איך געהן, האט העררי געזאגט. ווארט אויף
מיר, דשעק. איך וועל קומען צו אייך קיין אירוויין.

— איך וועל דיך ערווארטען, העררי! זיי געזונד! האט דשעק אויסגער-
פען. — זייט געזונד, הערר סטאר! עס פּרעהט מיך זעהר, וואס איך האב אייך
וויעדער געזעהן. איך וועל דערזעהלען אלע אונזערע בעקאנטע, אז איהר זייט
געקומען אונז בעזוכען. מיר געדענקען נאך אללע אונזער אלטען נומען אינזשעניר-
— זאג זיי, אז איך האב אן זיי ניט פּערגעסען, האט דער אינזשעניר גע-
זאגט, איך געדענק נאך יעדען איינעם.

דשעק רייען האט נאך א מאל געגעבען דיא האנד זיין קאמעראד, האט זיך
נאך אמאל פּערנייגט פארן אינזשעניר, האט ווייטער אנגעהויבען צו זינגען און איז
פּערשוואונדען געווארען אין דער פינסטערניס.

העררי ווארד און דשיימס סטאר האבען זיך אראפגעלאזען טיעפער אין שאכט
אין א פיערטעל שטונדע ארום זיינען זיי אנגעקומען צום באדען פּוּ'ס שאכט. דא
זיין געווען א גרויסער פּלאץ, פון וואנען עס האבען זיך געצויגען נאסען און גאלארעען
אין אלע זייטען. דא זיינען געווען אויסגעבויט זיילען פון שטארקע שטיינער, וועלכע
האבען אונטערגעהאלטען דיא דעכער פון דיא גאלערעען, זיי זאלען ניט איינפאלען.
געוועהנליך ווערען דיא דעכער פון דיא גאלערעען אונטערגעשפארט מיט
גראבע קלעצער. דשיימס סטאר האט אבער אויסגעפיהרט ביי דער קאמפאני, אז
מען זאל בויען זיילען פון שטיינער, ווייל זיי זיינען שטארקער און זיכערער.

אמאל פלעגען אויף ריעזע זיילען ברענען עלעקטרישע לאמפען און דער ארט,
פון וואנען נאסען און גאלערעען הייבען זיך אן צו ציעהען, איז געווען העל בעלייכטעט.
יעצט האט דא געהעררשט א געריכטע פינסטערניס.

— ווילט איהר זיך א ביסעל אפרוהען, הערר סטאר?

— ניין, העררי, לאמיר ווייטער געהן. איך וויל זעהן דיין פאטער, וויא צום
ניכטען.

— אלזא, קומט, איך וועל אייך פיהרען צו מיין פאטער. איך מיין צוואר אז
איהר דארפט נאך געדענקען דעם פּלאן פון דער מינע מיט אלע איהרע גאסען און
גאלערעען.

— איך געדענק נאך גאנץ גוט דעם פּלאן פון דארטשארט פּיט. איך וואָלט
עס געטראַפּען אין יעדער גאלערעע אין דע- פינסטער.

שוואַרצע דיאמאנטען.

— אך, הערר סמאר, אונזער אלטער אינושעניד! האט אויסגערופען דשעק רייען. ענטשולדיגט מיר, וואס איך האב אייך ניט דערקענט. זייט איך האב אויפגעהערט צו ארבייטען אין דער מינע, האב איך מיך אפגעוואינט צו זעהן אין דער פֿינסטער. אמאל פֿלעג איך דערקענען אַ מענשען אין דער מינע־סטען גאָלערעע.

— יעצט דערמאן איך מיך, אז אין דער מינע פֿלעגט ארבייטען אַ יונגע, וועלכער פֿלעגט שטענדיג ליעב האבען צו זינגען, האט דשייטס סמאר געזאגט מיט אַ שמיכעל. געוויס ביסט דוא עס געווען.

— יא, הערר סמאר, איך פֿלעג שטענדיג זינגען און איך זינג נאך יעצט. דער אונטערשיעד איז נור, וואס יאמאלס בין איך געווען אַ קוילען גרעבער, היינט האב איך אנאנדער בעשעפֿטיגונג. מין האַראַקטער אבער האט זיך ניט געענדערט. איך ווייס, אז עס איז פֿיעל גלייכער צו לאכען און צו זינגען אלס צו וויינען און צו יאמערן.

— האסט רעכט, דשעק, האט דשייטס סמאר געזאגט. נור פֿרעהליך זיין! נור לאכען און זינגען! — מיט וואס בעשעפֿטיגסט דוא זיך יעצט?

— איך ארבייט אויף אַ פֿאַרם אייניגע מייל פֿון היער, האט דשעק געענטפֿערט. עס געפֿעלט מיר אבער ניט. איך וואלט בעסער געוואלט ארבייטען מיטן האמער און מיטן ברעכאייזען (לאָם) אין דער אלטער מינע, אלס צו ארבייטען מיטן אקער און מיט דער בייטש אויף דער פֿאַרם. וואס טויג מיר דיא זון מיט דיא גרינע גראזען, אז אין דער אלטער מינע געפֿינען זיך אזעלכע ווינקעלעך, וואו עס איז אַ פֿערגניגען צו זינגען. עס זינגט זיך דארט אזוי געשמאַק!

ער האט געשוויגען אַ פֿאַר מינוט, גלייך וויא ער וואלט געווארען אזוי טרויעריג, ווען ער האט זיך דערמאנט אן דער קוילען מינע, אז ער קען מעהר ניט רעדען פֿון איהר. פֿלוצלונג האט ער זיך געווענדערט צום אינושעניד און האט איהם געפֿרעגט:

— געהט איהר מאכען אַ בעווך דעם אלטען סיימאן ווארד, הערר סמאר?
— יא, דשעק.

— דאן וויל איך אייך ניט אויפֿהאלטען, הערר סמאר.

— זאג נור, דשעק, וואס האסט דוא מיך געדארפֿט, וואס דוא ביסט געקומען אזוי פֿריה צו אונז?

— איך האב דיך געוואלט רופֿען צו אונז אויפֿן פֿאַרם. עס איז באלד ניי. יאהר. מיר מאכען אן אונטערהאלט. עס וועלען זיך צונויפֿקומען פֿיעלע מערכען פֿון דיא פֿאַרטיס ארום. מיר וועלען זינגען און זאנצען. מיר וועלען פֿרעהליך זיין און וועלען זיך נומ אמוזירען.

— איך דאנק דיר דשעק, איך קען אבער ניט געהן.

— פֿאַר וואס קענסטו ניט קומען הערר? פֿאַר וואס?

— ווייל דשייטס סמאר וועט ביי אונז פֿערברענגען אפֿאַר זאג.

— זאל עס זיין א נאכבאר? א בעקאנטער?
 — ניין. מיר וואינען אונטען אין שאכט גאנץ אליין. מיר האבען קיינע נאכבארען.

— אלוא, לאמיר ווארטען, העררי. דוא וויסט דאך דיא רעגעל אין דער מינע, דער וואס לאזט זיך אראפ, מוז איבערווארטען און לאוען געהן דעם, יועלכער געהט ארויף.

ווי זיינען געבליעבען שטעהן אויפ'ן פלאטפארם און האבען געווארט. דיא שטימע איז געקומען אלץ געהנטער, זיא איז געווארען אלץ קלינגענדער און דייטליכער. דיא מינע איז געווען לעדיג און האט געגעבען א פארטרעפליכען וויעדערהאל. באלד האט מען געהערט דייטליך דיא ווערטער פון אן אלטעם, שאטלענדישעם ליעד.

— דאס פֿישער ליעד! האט העררי ווארד אויסגערופען. אה, יעצט ווייס איך שוין, ווער עס זינגט עס! דאס איז דשעק רייען.

— ווער איז דשעק רייען, וועלכער זינגט עס אזוי שעהן אין טיעפען שאכט? האט דער אינושעניר געפרעגט.

— מיינער א קאמערדא, האט העררי געענטפערט. ער איז געוויס געקום מען מיך בעזוכען און האט מיך ניט געפונען אין דער היים, געהט ער ארום אין דער מינע און זינגט זיך דערווייל א ליעדעל.

— געהט ער אין דער פֿינסטער?

— ער האט אויך אמאל געארבייט אין דער מינע און קען דעם דארט-שארט פֿיט אזוי גוט, וויא איך.

מיט דיעזע ווערטער האט ער זיך אראפגעבויגען צום לייטער און האט אנגעהויבען צו רופֿען:

— העו דשעק! דוא ביסט עס?

— אה! דוא ביסט עס, העררי? האט דיא שטימע געענטפערט. ווארט! איך קום באלד צו דיר.

אין אייניגע מינוטען ארום האט זיך געוועזען א הויכער, קרעפֿטיגער יונגער מאן אין העררי ווארדס יאהרען. ער איז ארויפגעלאפען אויפֿן לייטער און האט אנגענומען העררי ביי דיא הענד.

— האללא, העררי! וואס מאכסט דוא? איך זאל געווען וויסען, אז דוא וועכט היינט זיין אויבען „אויפֿן גראו“, וואלט איך ניט ארוםגעקראכען אין דיעזעם לעדיגע פֿאס.

ארויפֿגעהן אויף דער לופט, ארויסגעהן פֿון פֿינסטערן שאכט, הייסט ביי דיא קוילטן גרעבער: ארויסגעהן „אויפֿן גראו“.

דער יונגער מאן האט ניט בעמעקט אין דער פֿינסטערניש, אז העררי ווארד איז ניט אליין, אז לעבען איהם שמעהט נאך אמענש. העררי ווארד האט אנגעצויגט דעם אינושעניר און האט געזאגט צו זיין קאמערדא:

— דאס איז אונזער אלטער אינושעניר. הער דשייטס סטאר.

ווען ער ואל דארפֿען זיין זיכערהייטס לעמפעל, וואלס מען דאך געארבייט אין דער מינע.

— יא, העררי, מיר דארפֿען יעצט קיין זיכערהייטס לעמפעל, ווייל מיר האבען ניט וואס מורא צו האבען פֿאר אן עקספלאזיאן, האט דשייטס סטאר געענטפֿערט.

העררי האט ארויסגענומען פֿון אַ ווינקלעל אַ געוועהנליכעס קעראסין לעמפעל, האט עס אנגעצונדען און האט זיך אנגעהויבען אראפצולאזען אויפֿן צווייטען לייטער. יעצט זיינען זיי געווען אין דער שרעקליכער פֿינסטערניס פֿון דער מינע, וועלכע דאס שוואכע לעמפעל האט קוים, קוים בעלייכטעט.

העררי האט געקלעמערט אויף דיא לייטערס שנעל, וויא אַ קאץ. ער האט גוט געקענט דעם וועג און האט זיך ניט אפגעשמעלט. זיין לעמפעל האט ער צוגעבונדען צום קאפ, וויא אלע קוילען גרעבער מהוען, און מיט דיא הענד און מיט דיא פֿיס איז ער געראפֿען אויף דיא לייטערס, גלייך וויא ער וואלט זיך געפֿונען אין דיא גאסען פֿון לאנדאן אדער פֿון עדינבורג.

דשייטס סטאר איז געווען אן עלטערער מענש. ער האט ניט געקענט איהם נאכהאלטען. אויסער דעם האט ער זיך יעדעס מאל צוגעקוקט צו דיא לייטער און צו דער מינע. ער האט זיי בעגריסט, וויא אלטע גוטע פֿריינד. ער האט געקענט יעדע גאלערעע, יעדען גאנג און יעדען וועג אין דארטשאַרש פֿיט. ער איז דאך געווען אזוי פֿיעל יאהר דער אינושעניר פֿון דארטשאַרש פֿיט.

ווען זיי זיינען געקומען אויפֿן פֿוֹצענהנטען לייטער, איז ער געבליעבען שמעהן. ער האט זיך געמוזט אפרוהען.

— איך ווער אלט, העררי, האט דער אינושעניר געברומט. איך קען שוין ניט זיין אזוי פֿלינק, וויא דאמאלס, ווען איך האב געארבייט מיט איך.

— איהר זייט נאך גענוג קרעפֿטיג, הערר דשייטס. איהר האט דאך פֿערבראכט אייערע בעסטע יאהרען אין דער מינע, איהר זייט שוין געוואוינט צו דער מינע. איהר זייט נור אַ ביסעל אפגעוואוינט צו קריבען אויף דיא לייטערס.

— געוויס, העררי, געוויס! אמאל פֿלעג איך קענען אראפלויען פֿון אלע דרייסיג לייטערס מיט איין אמהעם, היינט מוז איך מיך אפרוהען אין דער מיט וועג. — לאמיר ווייטער געהן.

זיי האבען זיך געוואלט אראפלאזען ווייטער, טיעפֿער אין שאכט, ווען זיי האבען דעהערט אַ יונגע קרעפֿטיגע שטימע זינגען ערגעץ טיעף, טיעף אונטער זיי. דיא שטימע איז געקומען אלץ געהנטער און געהנטער. זיא איז געווארען אלץ דייטליכער און דייטליכער.

— דארט אונטען געהט איינער, האט דשייטס סטאר געזאגט. ווער ואל

עס זיין?

— איך ווייס ניט, האט העררי געענטפֿערט.

— זאל עס זיין אייער פֿאטער?

— ניין, הערר סטאר!

געהרגעט. ווען דער גאז, וועלכען מיר ברענען אויף דיא גאסען און אין אונזערע הייזער, קומט זיך צונויף מיט דער לופט, דארף מען האבען נור איין פֿונק פֿייער, עס זאל ווערן אן עקספלאזיאן. דעם גאז, וואס מיר בענוצען צום לייכטען און צום קאכען, ציהט מען פֿון קוילען.

עס איז דאהער קיין וואונדער, וואס אין דיא קוילען מינען בילדעט זיך זעהר אפֿט גאז, נאטור גאז. ווען אזא גאז זאמעלט זיך אן זעהר פֿיעל אויף איין ארט און ווען מען קומט אריין אהין מיט א ליכט אדער מיט א לאמפֿ ווערט אן עקספלאזיאן.

טויזענדער ארבייטער פֿלעגען יעהרליך דערהרגעט ווערן, צוריסען ווערן אויף שטיקלעך אדער פֿערשאמען ווערן אין דיא קוילען מינען דורך עקספלאזיאן-נען. אין אייניגע קוילען מינען האט מען גאר אין גאנצען געמוזט אויפהערן צו ארבייטען, ווייל זיי זיינען געווען געפֿעהרליך. מען האט געמוזט אניעדערשמע-לען אין דיא שאכטען מאשינען מיט גרויסע רעדער, וועלכע האבען געהאט נור איין איינציגע ארבייט צו רייניגען דיא לופט — ניט צו דערלאזען, אז עס זאל זיך אנוזאמעלען פֿיעל גאז אין איין ארט. דיעזעס מיטעל האט אבער ניט שמענדיג געהאלפֿען. דיא שאכט איז ענג און לאנג. דער ראד האט ניט געקענט ארויס-טרייבען דיא גאנצע לופט און דיא ארבייטער אין א קוילען מינע זיינען שמענדיג געווען אין דער גרעסטער געפֿאהר. ענדליך האט אן ענגלישער כעמיקער, סער הומפֿרי דייווי Sir Humphry Davy, אויסגעפֿונען אין 1815 אזא לעמפעל, מיט וועלכען דער ארבייטער קען זיכער ארוםגעהן אין דער מינע און האט קיין מורא ניט פֿאר אן עקספלאזיאן. דיעזע לאמפֿ האט מען א נאמען געגעבען זיכערהייטס לאמפֿ. טויזענדער ארבייטער האבען צו פֿערדאנקען זייער לעבען דיעזען זיכער-הייטס לאמפֿ.

דיעזע זיכערהייטס לעמפעל איז א גאנץ געוועהנליכעס לעמפעל, נור איבערן פֿלאס געפֿינט זיך א היטעלע פֿון אויסגעלאכטענע אייזענדראהמ. עס איז ניט דא דער פֿלאץ צו ערקלערן, וויא אזוי א דעקעל פֿון אייזען-דראהמ איבערן פֿלאס פֿון'ס לאמפֿ קען שיצען גענען אן עקספלאזיאן. מען מוז דערביי פֿערשמעהן כעמיע. מיר ווילען נור זאגען, אז זייט סער דייווי האט אויס-געפֿונען דיעזעס לעמפעל, וועט קיין קוילען גרעבער זיך ניט אראפלאזען אין א שאכט אהן אזא לעמפעל. דיעזעס לעמפעל איז זיין לעבען, זיין זיכערהייט, זיין שוץ און זיין בעוואַרענעש.

ועלבסטפֿערשמענדרליך, אז ווען דיא קוילען פֿון דער מינע שעפען זיך אויס, קען שוין מעהר קיין גאז ניט זיין אין שאכט און מען דארף קיין זיכערהייטס לאמפֿ ניט.

יעצט וועלען מיינע לעזער פֿערשמעהן, פֿאר וואס העררי ווארד האמאנויס-

גערופֿען:

— אך! איך וואלט געווען גליקליך, איך זאל יעצט דארפֿען מיין זיכער-

הייטס לעמפעל!

טיעף אין שאכט. ווען ווי פֿלענען דארפֿען ארויפֿגעהן פֿון'ס שאכט, פֿלענען ווי זיך אויפֿזעצן אין קאסמען און דיא מאשין האט ווי ארויפֿגעשלעפט. אין יעדער מינע פֿיהרען לייטערס פֿון פֿופֿצעהן - צוואַנציג פֿום דיא לענג. וואו דער לייטער ענדיגט זיך, געפֿינט זיך אַ שטיקעל פֿראַץ, אַ פֿראַמפֿארם, וואו מען קען זיך אפֿרוהען. פֿון דיעזער פֿלאמפֿארם הייבט זיך אן אנאנדער לייטער, וועלכער פֿיהרט אויף פֿופֿצעהן - צוואַנציג פֿום טיעפֿער אין שאכט. דאן קומט וויעדער אַ פֿלאמפֿארם און וויעדער אַ לייטער.

ווען דער ארבייטער זאל דארפֿען אראפֿגעהן אין שאכט און ארויפֿגעהן אויף דיעזע לייטערס, וואלט ער געדארפֿט פֿערלירען זעהר פֿיעל צייט. דיא קאמפֿאני פֿון דער מינע האט דערפֿאר געמאכט דיעזע קאסמענס, או דער ארבייטער זאל אין אַ פֿאר מינוט קענען זיין אין שאכט און ארויפֿגעהן פֿון'ס שאכט. יעצט, ווען דיא מינע האט זיך אויסגעשעפט און דיא מאשינען האבען ניט געארבייט, האבען דשייסס סטאר און העררי ווארד געמוזט זיך אראפֿלאזען אין שאכט אויף דיא לייטערס. אַ שווערער און לאנגזאמער גאַנג! פֿון'ס אריינגאַנג אין שאכט ביז צו דער אונטערסטער גאלערעע האבען זיך געפֿונען דרייסיג לייטערס. פֿאר אן עלטערן מענשען, וויא דשייסס סטאר איז עס געווען קיין לייכטע ארבייט.

— געה פֿאַראייס, העררי, האט דשייסס סטאר געזאגט, איך וועל דיר נאכגעהן. איך האב שוין פֿערגעסען דעם וועג אין דארטשארט פֿיס.
— גלייך, הערר דשייסס סטאר!

ער האט זיך אראפֿגעלאזען אויף דער ערשטער לייטער און איז צוגעקויפֿט מען צו דער ערשטער פֿלאמפֿארם. ביז אהער איז נאך געווען אַ ביסעל ליכטיג פֿון'ס שיין, וועלכער איז דורכגעדרונגען פֿון'ס אריינגאַנג אין שאכט. ווייטער אבער איז געווען פֿינסטער, וויא אין אַ קבר. ווער עס איז ניט געווען אין אַ קוילען מינע, דער קען גאר קיין בעגריעף ניט האבען, וואס עס הייסט פֿינסטער-ניס. אויף דעם מענשען, וועלכער איז ניט געוואינט צו אזא פֿינסטערניס, פֿאלט אן אַ שרעק און עס פֿערקלעמט איהם ביים הארצען. ער פֿיהלט זיך צונויפֿגע-פרעסט צווישען שטיינערנע ווענט. דיא פֿינסטערניס אליין פרעסט און דריקט פֿון אלע זייטען. עס ווייזט אויס, אז דיא פֿינסטערניס וויל אונז פֿערשלינגען.
— האסט דוא מיטגענומען דיין לעמפעל, העררי? האט דער אינוזשעניר געפֿרעגט.

— יא, הערר סטאר. איך האב דא איבערגעלאזען מיין לעמפעל. איך וועל באלד אנרייבען א צינדהעלצל און וועל זיא אנצינדען. — אַך! וויא גליקליך וואלט איך געווען, איך זאל יעצט דארפֿען מיין זיכערהייטס לעמפעל!
פֿיעלע פֿון מינע לעזער וועלען ניט פֿערשטעהן, וואס העררי ווארד האט געמיינט מיטן ווארט, זיכערהייטס לעמפעל. איך מוז עס זיי ערקלערן.
פֿיעלע פֿון אייך, מינע ליעבע לעזער, האבען געוויס געהערט, אז עס פֿלאצט אַ געזעהר און עס ווערט אן עקספלאזיאן. פֿיעלע מענשען ווערן דערביי

א סקעלעט — דיא ביינער פֿון א מענשען. אמאל איז עס געווען אַ מענש, אמאל האט עס געלעבט, גערעדט, געלאַכט, געוויינט, זיך געזארגט און זיך געפֿרעהט, יעצט וויינען עס נור הארטע, טרוקענע ביינער.

אמאל האט עס געקאכט, געזאמטען און גערוישט ארום דארטשארט פֿימ. מיילען ווייט ארום איז דיא ערד שוואַרץ געווען פֿון קוילען שמויב, רום (סאָזשע); מיילען ווייט האט מען געקענט הערן דעם רעש פֿון דיא מאשינען און דאס געשריי און געלעכטער פֿון דיא ארבייטער. — היינט איז אלעס שטיק, רוהיג, טרויעריג און אויסגעשטארבען.

דאס גרויסע הויז, וואו דשיימס סמאר, האט מיט צעהן יאהר צוריק גענוג מען אבשיעד פֿון דיא ארבייטער, שמעהט נאך; עס איז אבער אפגעריסען, איינגעבויען און פֿערנאבלעכיגט. דער ווינד, דער רעגען, דער שנעע און דיא זון האבען לאנגזאם אבער זיכער געמאכט פֿון דיעזעס הויז אַ חורבה — אַ רואינע. ווייטער שמעהט נאך דער שופען (כאַראַ), וואו דיא מאשינען ווינען אמאל געשטאנען. דאס מעש, קופער, ניקעל און אלע טהייערע טהיילע פֿון דיא מאשינען האט דיא קאמפאני צוגענומען. עס וויינען נור געבליבען אייניגע שווערע רעדער, וועלכע דיא קאמפאני האט געלאזען אויפֿן ארט, ווייל דאס איבער־פֿיהרען וואלט איהר טהייערער געקאכט, וויפֿיעל דיעזע רעדער ווינען ווערטה. אלעס ארום, אלעס, וואס איז געווען פֿון אייזען און שטאהל איז געווען בעדעקט מיט ראכט. אויף דיא הילצערנע ווענד האבען שוין אנגעהויבען צו וואקסען גראזען און גרינער מאַס (מאָך). שטיקער אייזען, ברעמער און שטיקער האלץ וויינען געלעגען צואוואַרפֿען אויפֿן בערנעל פֿאר דעם אריינגאנג אין דער שאַכט. אין ערטער וויינען געלעגען זענען מיט אויסגעבראכענע צעהנער, צובראכענע לייטערס, שטיקער קייטען, פֿערראסטעטע וואגאנדלעך.

אלעס איז געווען צובראכען, פֿערראסטעט און פֿערניכטעט.

— טרויעריג! טרויעריג! האט אויסגערופֿען עטליכע מאל דשיימס סמאר.

העררי ווארד האט איהם ניט געענטפֿערט. ער איז שוין געווען געוואינט צו דיעזען אנבליק. ביי איהם איז עס קיין נייעס ניט געווען.

דשיימס סמאר איז צוגעקומען צום אריינגאנג אין שאַכט. א מאל פֿלעגט מען פֿיהלען אַ שטארקען צוג פֿון וואַרעמע, דומפֿע לופֿט, ווען מען פֿלעגט צוקומען צום טויל פֿון דער מינע — צום אריינגאנג אין שאַכט. ווען דיא מאשינען אונטען פֿלעגען ארבייטען און פֿלעגען רייניגען דיא לופֿט אין דיא טיעפֿע גאלערעען, פֿלעגען זיי טרייבען דיא לופֿט אין דרויסען. — היינט איז אלעס שטיל און רוהיג. זאגאר דיא לופֿט האט זיך ניט בעוועגט.

דשיימס סמאר און העררי ווארד וויינען אריינגעגאנגען אין שאַכט. זיי האבן כען זיך אנגעהויבען אראפצולאזען אויפֿן ערשטען לייטער. אמאל פֿלעגען דיא זיין צוויי קאסטענס, וועלכע זיינען געהאנגען אויף שווערע קייטען. ווען דיא ארבייטער פֿון דער מינע פֿלעגען וועלען זיך אראפלאזען אין דער מינע, פֿלעגען זיי זיך אריינזעצען אין אַ קאסטען. אין אַ מינוט פֿלעגען זיי זיין אונטען גאנץ

אין אמעריקא, ווען מען זאל פֿערברענגען יעהרליך פֿינף הונדערט מיליאן מאנען, וועט זיין גענוג קוילען אויף זעקס טויזענד יאהר. מען פֿערברענט דאך אבער מיט יעדען יאהר מעהר אלס פֿינף הונדערט מיליאן מאנען. אלזא, וועלען זיך אין אמעריקא אויסשעפען דיא קוילען מינען פֿיעל פֿריהער.

איבער אמעריקא איז אים אלגעמיינען זעהר שווער צו אורטהיילען. אין אמעריקא לעבט מען צו שנעל. דארט וואקס אלעס זעהר שנעל, בליהט זעהר שנעל און שטארבט זעהר שנעל. אמעריקא פֿערברענט שוין יעצט מעהר קוילען וויא ענגלאנד און מיט יעדען יאהר קומען צו אלץ מעהר מענשען, אלץ מעהר מאשינען און מען פֿערברענט אלץ מעהר קוילען.

— אויב אזוי, וועלען זיך דיא קוילען מינען אויכשעפען פֿריהער, וויא דיא אינושענידען האבען אויסגערעכענט! האט העררי אויסגערופֿען, ווייל אויך אין ענגלאנד, פֿראנקרייך, דייטשלאנד, רוסלאנד און עסטערייך קומען צו אלע סאל נייע מאשינען און נייע אייווענבאהנען, וועלכע פֿערשלינגען דיא קוילען.

— יא, העררי, איהר האט פאלקאמען רעכט. ווען איך זאל קענען, וואלט איך ניט דערלאזט, אז מען זאל ארויפֿיהרען קוילען פֿון ענגלאנד און מען זאל זיי פֿערבייטען אויף גאלד. דיא קוילען וועלען אמאל טהייערער זיין אלס גאלד. זיי וועלען אמאל זיין ווירקליך שווארצע דיאמאנטען.

— פֿיעללייכט וועט מען אמאל אויסגעפֿינען אנדערע מיטעל, וועלכע ווען לען מרייבען אונזערע מאשינען און אונזערע לאקאמאטיווען? האט העררי בע- מערקט. איך האב געהערט, אז אין אמעריקא געהן שוין אייווענבאהן וואגאנעס דורך עלעקטריציטעט און דורך וואסער (הידראאליק, הידראאלישע מאשינען).

— איך ווייס עס, העררי, האט דער אינושעניד געענטפֿערט. דיעזע צוויי קרעפטען — עלעקטריציטעט און הידראאליק — זיינען אבער נאך ניט גוט אויס- שטודירט און זיי וועלען קיין מאל ניט זיין אים שטאנד צו פֿערנעהמען דעם פלאץ פֿון קוילען. — צום אונגליק, קען מען אויף קיין פֿאל ניט מאכען קיין קוילען. דאס איז אן ארטיקעל, ווערבער קען געמאכט ווערן נור אין דער גרויסער פֿאבריק פֿון דער נאטור. דיא מענשען קענען איהם ניט מאכען. דיא נאטור האט אנגעגרייט א פֿאָרראַטה (זאָפּאָס) אויף טויזענדער יאהרען. דיא מענשען פֿערשווענדען דיעזען פֿאָרראַטה. זיי ווארפֿען זיך מיט איהם. זיי וועלען א זאל פֿיהלען, אז זיי האבען געהאט אין דיא הענד שווארצע דיאמאנטען און האבען זיי ארויסגעלאוען מיטן ריך.

ביידע האבען געשוויגען. ביידע זיינען געווארען מרויעריג. אזוי זיינען זיי געגאנגען לאנגזאם, ביז זיי זיינען צוגעקומען צום דאָרטשאַרט שאַכט.

6טעס קאפיטעל.

אין דאָרטשאַרט שאַכט.

א מרויעריגער אנבליק האט יעצט פֿארגעשטעלט דיא קוילען גרוב, וועלכע איז געווען בעקאנט אונטערן נאמען דארטשארט פֿיט. עס איז געווען עהנליך צו

וואהר. ווען עס זאל שוין אבער וואהר זיין, וויא וועט מען בעארביימען די ערד, קוילען מינען? וויא אזוי וועט מען ברענגען יענע קוימען צו אונז?—ניין, העררי, אויף יענע קוילען האבען מיר ניט וואס צו רעכענען. יענע קוילען—אויב זיי זיינען נאר דא—וועלען אונז וועניג העלפֿען.

— ענגלאנד האט דאך אבער זעהר פֿיער קוילען אין אויסטראליען? האט העררי ווייטער געפֿרעגט.

— יא, אין אויסטראליען זיינען דא זעהר פֿיעל קוילען, האט דער אינגל זשעניר געענטפֿערט, דער פֿאך פֿון ערד קוילען אין אויסטראליען איז אבער זעהר אַ דינער. טיעף אין דער ערד געפֿינט מען שוין קיינע ערד קוילען. דיא ענגלענדער וועלען איהם שוין אויסשעפֿען.— וואוהין דיא ענגלענדער קומען, איז זייער ערשטע ארכייט צו פֿערברענען דיא שטיין קוילען. וואס מעהר קוילען מען גראבט אויס אַ יאהר, אלץ מעהר פֿערברענען זיי. ווען אלע קוילען מינען פֿון אייראפּא וועלען זיין אויסגעשעפֿט, וועט מען זיך נעהמען צו דיא קוילען מינען אין אזיען און אפֿריקא. וויא לאנג אבער וועלען זיי דויערן?

— ווייס מען, וויא גרויס עס זיינען דיא פֿעלדער פֿון קוילען אין דער וועלט? — מען ווייס אלעס. מען האט אויסגערעכענט אלעס און מען קען יעצט פֿאראויסזאגען, אויף וויא לאנג מיר וועלען נאך האבען אַ פֿאַרראַטה (זאַפּאַס) פֿון קוילען, האט דער אינגל זשעניר געענטפֿערט.

אין רוסלאנד, זאקסען און בייערן געפֿינען זיך פֿעלדער פֿון קוילען, וועלכע פֿערנעהמען אַ פּלאץ פֿון מעהר אלס אַ מיליאן עקער. אין שפּאַניען געפֿינט זיך דריי הונדערט טויזענד עקער. אין עסטרייך— מעהר אלס דריי הונדערט טויזענד עקער. אין דעם קליינעם בעלגיען געפֿינט זיך מעהר אלס דריי הונדערט טויזענד עקער. דארט ליעגען דיא קוילען זעהר טיעף אין דער ערד. זיי בילדען זעהר אַ דיקען פֿאַך. רייכער פֿון אלע לענדער מיט קוילען איז אבער ענגלאנד און שאַטלאַנד. אין אירלאנד זיינען קיין קוילען ניטא. אבער ענגלאנד מיט שאַטלאַנד צוזאמען האבען מעהר אלס דריי מיליאן עקער קוילען פֿעלדער.

וויא עס ווייזט אויס, איז ענגלאנד מיט שאַטלאַנד אַ מאל געווען בעדעקט מיט אזא געדיכטען וואלד פֿון גראבע און הויכע ביימער, אז קיין לעבעדיגע זאך וואלט ניט געקענט דורכגעהן צווישען זיי. די עזער געדיכטער וואלד איז פֿערנאכען געווארען מיט געשמאלצענע מעטאלען און עס איז דערפֿון געווארען איין געדיכטע, צונויפֿגעפרעסטע מאסע מיט קוילען.

וואס ווערט אבער דערפֿון, ווען מיט יעדען יאהר פֿערברענט מען אלץ מעהר און מעהר קוילען? וויא מען האט אויסגערעכענט, וועלען זיך אויסשעפֿען דיא קוילען:

אין פֿראַנקרייך	אין	1,140	יאהר ארום.
אין ענגלאנד	800	"	"
אין בעלגיען	700	"	"
אין רייטלאַנד	300	"	"

מיר שוין גאנצע קלעצער, גאנצע שטיקער האלץ, וועלכע זיינען נור וועניג פֿער-
ברענט. צו מאל געפֿינט מען אַ גאנצען וואלד, וועלכער איז נור פֿערשטיינערט
געווארען — פֿערקוילט געווארען.

צווישען דיעזע ביידע סארטען, אדער צווישען דיעזע ביידע פֿעכער, גע-
פינט מען פֿערשיעדענע סארטען קוילען. אייניגע זיינען אזוי שמארק אויסגע-
מישט מיט קאלץ, לעהם און אנדערע זאכען, אז זיי ברענען זעהר שלעכט. זיי
גיבען זעהר פֿיעל אַש. פֿון הונדערט פֿונט קוילען, וועלכע מען פֿערברענט אין
אויזען, בלייבען איבער פֿערציג-פֿופֿציג פֿונט אַש און שטיינער.

דאס, מיין פֿריינד, איז דיא געשיכטע פֿון דיא ערד קוילען אדער שטיין
קוילען. גאנצע וועלדער פֿון שרעקליך דיקע ביימער זיינען פֿערנאמען געווארען
מיט געשמאלצענע מעטאלען, וויא לעהם, קאלץ, אייזען, צינן, קופער און אנדערע.
דיעזע וועלדער, אדער וויא מען זאגט היינט, דיעזע פֿעלדער פֿון שטיין
קוילען מווען זיך דאך אַ מאל אויסשעפען. דיעזע וועלדער האבען ניט בעדעקט
דיא גאנצע ערד. זיי זיינען געווען נור אין אייניגע ערטער פֿון דער ערד, אזוי
וויא דיא היינטיגע וועלדער געפֿינען זיך נור אין געוויסע געגענדען.

ווען מיר זעהן, וויא מען פֿערברויכט יעדעס יאהר מיליאנען טאן קוילען;
ווען מיר זעהן, וויא אונזערע מאשינען, אונזערע לאקאמאטיווען, אונזערע דאמפֿ
שיפֿען און אונזערע אויזענע פֿרעסען אויף יעהרליך אזוי פֿיעל קוילען, מווען מיר
קומען צו דעם שלום, אז מיט דער צייט וועלען זיך אלע קוילען מינען אויף דער
ערד אויסשעפען.

עס וועט דאן קומען א צייט, ווען עס וועט ניט בלייבען ניט איין שטיקעל
קוילען. אלע מאשינען וועלען מווען בלייבען שמעהן, דיא לאקאמאטיווען וועלען
זיך ניט קענען ריהרען און דיא פֿאבריקען וועלען מווען אויפֿהערן צו ארבייטען.
— מען זאגט, אין אמעריקא געפֿינען זיך זעהר רייכע קוילען מינען, האט
העררי ווארד בעמערקט.

— איך ווייס, אז אין פענסילוועניע, ארענאן, סאלם לייק, ווירדשינא,
אילינאָיס, אינדיאנא, מיסורי און קאליפֿארניען געפֿינען זיך נאך זעהר רייכע
קוילען מינען, האט דשייטס סמאר געענטפֿערט. וואס ווערט אבער דערפֿון? —
אמעריקא פֿערברענט דערפֿאר מעהר קוילען, וויא ענגלאנד. אמעריקא, וויא
ענגלאנד פֿרעסען זיך אליין אויף. יעדעס מאל, ווען איך זעה, וויא מען פֿיהרט
אזעק גאנצע שיפֿען מיט קוילען פֿון ענגלאנד אין אנדערע לענדער, פֿערקלעמט
עס מיר ביים הארצען. איך פֿיהל, אז מען פֿיהרט אזעק דאס בעסטע און איינ-
ציגע מאטעריאל, וועלכעס ווארמט אונז, בעלייכטעט אונז און סרייכט אונזערע
מאשינען.

— האט מען נאך ניט ענטדעקט קיינע אנדערע קוילען מינען? האט העררי
ווארד געפֿרענט.

— מען זאגט, אז אין גרענלאנד און אין אנדערע גאנץ קאליטע געגענדען
ארום דעם נארד פאל האט מען געפֿונען קוילען. איך ווייס ניט, אויב עס איז

דער בעשמענדיגער רעגען און דיא שרעקליכע שמורמווידען, וועלכע פלעגען דאמאלס ארויפמרייבען א גרויסע מענגע וואסער אויף דער ערד, פלעגען צורייבען דיא הארמע שטיינער און מאכען פֿון זיי זאמד. עס האט זיך גע-כילדעט א פֿינפֿטער פֿאך פֿון זאמד. אויף דיעזען פֿאך האט דיא ערד ווייטער ארויפגעגאסען איהר צושמאלצענע מאסע און האט דעם זאמד אזוי צוזאמענגע-פרעכט, אז ער איז געווארען הארט, וויא א שטיין. דאס איז דער זאמד שטיין, אדער דער ברוינער ווייכער שטיין, פֿון וועלכע מען כוים היינט הייזער.

אין דיעזע שטיינער געפֿינט מען שוין צייכענס פֿון לעבעדיגע זאכען. ווען מען קוקט זיך גוט צו צו אזא שטיין, זעהט מען, אז אין איהם געפֿינט זיך מושעלן (זשאבע שיסלעך) און אנדערע קליינע שאלען פֿון מעער טהיערע. מען געפֿינט נאך בעסערעס: אויף אייניגע שטיינער געפֿינט מען דייטליך דיא צייכענס פֿון פֿיש אין פֿון אנדערע חיות. אין מוועאום פֿון נאמור וויסענשאַפֿט אין ניו יארק קען מען זעהן פֿיעלע אועלכע שטיינער. עס איז דייטליך, אז דער פֿיש איז גע-לעגען אין זאמד, ווען דיא ערד האט איהם פֿערדעקט מיט א נייען פֿאך פֿון שטיין. דער פֿיש איז פֿערברענט געווארען. עס איז אבער געבליעבען א צייכען, וואו ער איז געלעגען.

אין פֿערשידענע ערטער, בעזאנדערס אין אמעריקא געפֿינט מען אין דיא קוילען גרובען שטיקער קוילען, אויף וועלכע מען קען זעהן זעהר דייטליך, אז דארט איז געלעגען א פֿיש, אן ענדעש (יאַשמשערקע) אדער א בלאט פֿון א בוים. דאס בעווייזט, אז דיא קוילען האבען זיך דארט געכילדעט אין דער צייט, ווען עס ווינען שוין דארט געווען אייניגע לעבעדיגע זאכען.

יעדער פֿאך קוילען איז פֿערשידען פֿון אן אנדערן. וואס מיעפֿער אין דער ערד דיא קוילען ליענען, אלץ בעסער און ריינער ווינען זיי. אין דיא ערטער, וואו א שווערער פֿאך פֿון הארמע שטיינער ליעגט אויף דיא קוילען, האבען דיא שטיינער אזוי צונויפגעפרעכט דיא קוילען, אז פֿון זיי איז געווארען איין שטיק — א גרויס פֿעלד פֿון א שווארצער מאסע. דאס ווינען דיא אנטהרא-ציט קוילען. זיי האבען אין זיך 95 — 96 פֿראצענט קוילען. דאס הייסט, ווען מען פֿערברענט דיעזע קוילען, בלייבט איבער נור 4 ביז 5 פֿראצענט אַש.

מיר ווילען געבען א קליינעם ביישפּיעל אום צו וויזען, וואס פֿאר א ווערט דיא אַנטראַהציט קוילען האבען. ווען מען קויפֿט הונדערט פֿונט קוילען און מען פֿערברענט זיי אין אן אוווען, בלייבט פֿון דיא הונדערט פֿונט קוילען נור פֿיער-פֿינף פֿונט אַש. דיא איבעריגע 95 — 96 פֿונט גיבען ליכט און ווארימקייט.

אין דיעזע קוידען אבער געפֿינט זיך זעהר וועניג פֿייכטקייט. זיי טויגען ניט פֿאר א גאז פֿאבריק און מען קען פֿון זיי ארויסציעהען זעהר וועניג אנדערע מאטעריאלען אויסער קוילען שמאף.

אין דיא גאנץ הויכע פֿעכער, נאהענט צו דער אבערפלעכע פֿון דער ערד, וואו מען דארף ניט גראבען אזוי טיעף אום צו געפֿינען דיא קוילען, געפֿינען מיר א גאנץ אנדערן סארט קוילען. דיעזער סארט הייסט ליגניט. דא געפֿינען

געווען זעהר דין — עס איז נאך געווען צו הייס, אדער דיא קארע פֿון דער ערד איז בעשטאנען פֿון אייזען און אנדערע שמארק הארמע מעטאלען, אויף וועלכע עס האט גאר ניט געקענט וואקסען.

וויפֿיעל טויזענדער יאהרען דיעזע וועלדער האבען אזוי געוואקסען, קענען מיר ניט וויסען. מיר ווייסען נור, אז דיעזע בייסער האבען אין זיך געהאט מעהר קוילען שמאף, וויא דיא היינטיגע בייסער. קיין לעבעדיגע זאך איז נאך אויף דער ערד דאמאלס ניט געווען.

אזוי וויא אין דער מיט פֿון דער ערד, אונטער דער הויט, דיא קארע, האט בען נאך געקאכט און געוואקסען אלערליי מאטעריאלען, פֿלעגט זיך זעהר אפֿט מאכען אן ערד ציטערניש: דיא קארע פֿון דער ערד האט געפלאצט אין עס האבען זיך ארויסגעגאסען פֿון איהר אלערליי מעטאלען אויסגעמישט. זעהר אפֿט פֿלעגט אזא ערדציטערניש זיין אזוי שמארק, אז עס האבען זיך אויסגעגאט מען גאנצע טייכען פֿון פֿייעריגע געשמאלצענע מעטאלען און האבען פֿערגאסען דיא געדיכטע וועלדער פֿון יענער צייט. — זיי האבען געמאכט אַ מאנאזין פֿון קוילען, וועלכען מען האט שפעטער אין צעהן טויזענדער יאהרען ארום געפֿונען. אז אין דער מיט פֿון אונזער ערד קאכט עס און זיעדעט נאך ביז אויף היינטיגען טאג, בעווייזען דיא פֿייערשפייענדיגע בערג. זיי שווייגען עטליכע יאהר גאכאנאנד און זיינען דאכט זיך גאר שטיל. פֿלוצלונג צושפיעלען זיי זיך, הויבען אן ארויסצואוואַרפֿען זיילען מיט פֿייער און טייכען פֿון געשמאלצענע מעטאלען. אזעלכע פֿייערשפייענדע בערג זיינען דא אין איטאליען צוויי: דער וועווא און דער עטנא; אויף דער אינזעל איסלאנד, וועלכעס געהערט צו דענעמארק, געפֿינען זיך אויך צוויי פֿייערשפייענדע בערג: דער העקלא און דער קראפֿלא. אין אמעריקא זיינען דא זעהר פֿיעל פֿייערשפייענדע בערג.

יעצט איז שוין דיא קארע פֿון דער ערד זעהר דיק און זעהר שמארק. דיא פֿייערשפייענדע בערג זיינען דיא קוימענס, דורך וועלכע דיא ערד ווארפֿט ארויס פֿון צייט צו צייט דיא מעטאלען, וועלכע זיינען נאך אין איהר אלץ צושמאלצען. דורך דיעזע ערדציטערנישע און דורך דיא מאכע מעטאלען, וואס זיא פֿלעגט ארויסווארפֿען, האבען זיך געבילדעט אויף דער ערד נייע פֿעכער. גאר אונטען אדער דער ערשטער פֿאך איז געווען אַ סארט לעהם. אויף דיעזען לעהם האט געוואקסען אַ געדיכטער וואלד. ווען דיא ערד האט ארויסגעגאסען אַ ים פֿון צושמאלצענע מעטאלען, האט זיך געבילדעט נאך צוויי נייע פֿעכער: איין פֿאך פֿערקוילטע בייסער און אויף איהם אַ פֿאך שטיינער אויסגעמישט מיט אייזען, קופֿער, צינן און אנדערע מעטאלען.

עס זיינען וויעדער פֿערגאנגען טויזענדער יאהרען. דיא ערד האט זיך וויעדער אַ ביכעל אפגעקיהלט. דער צווייטער און דריטער פֿאך איז פֿערחאר, מעוועט געווארען. עס איז ווייטער געווארען אַ שמארקע ערדציטערניש. דיא ערד האט וויעדער ארויסגעווארפֿען אַ מאכע געשמאלצענע שטיינער און מעטאלען. עס האט זיך געבילדעט אַ פֿיערטער פֿאך.

צוזאמען, האבען זיך פֿיעלע פֿון זיי אנגעהויבען אפצוקיהלען, ווען דיא ערד איז געקומען אין א קיהלערען ארט. ארום דער ערד האט זיך געבילדעט א גאנץ דינע רונדע (קאָרע). פֿון אויבען ארום דער ערד האט זיך געבילדעט א דינע הויט פֿון הארטע מעטאלען, וויא אייזען, לעהם און נאך אנדערע זאכען. (ביז אויף היינט-טיגען טאג ווייס מען נאך ניט, וויא פֿיעל גראד היץ מען טון האבען אום צו שמעלצען לעהם. מען ווייס אבער פֿאר געוויס, אז לעהם קען צושמאלצען ווערן ביי א שרעקליך שטארקע היץ.) אינוועניג אין דער ערד האבען נאך געקאכט און געזאמען דיא געשמאלצענע מעטאלען.

עס זיינען פֿערנאנגען צעהנער טויזענדער יאהרען. דיא ערד האט זיך אלע מאל מעהר און מעהר אפגעקיהלט. דאס וואסער, וועלכעס איז געווען ביז אהער נור אין געשמאלט פֿון דאמפֿ, — פֿון דער גרויסער היץ ארום דיא ערד איז פֿון וואסער געווארען דאמפֿ (פֿאַרע). — האט אנגעהויבען צו ווערן געדיכטער און אראפצופֿאלען אויף דער ערד אין געשמאלט פֿון טראפענס. — עס האט אנגע-הויבען צו רעגענען.

וויא שטארק דיא רעגענס זיינען דאמאלס געווען, קען מען זיך פֿארשמעלען דערפֿון, וואס מיר געפֿינען נאך אין תּנין און ביי פֿיעלע אנדערע פֿעלקער דער-צעהלונגען, אז עס פֿלעגט אוועקרעגענען וואכען לאנג און עס פֿלעגט ווערן א מבל.

דיעזע רעגענס האבען נאך מעהר אפגעקיהלט דיא ערד. דיא הויט ארום איהר, דיא רונדע (קאָרע) איז געווארען אלע מאל דיקער און פֿעכטער. אויף דער ערד האבען זיך געוועזען א סארט ביימער, וועלכע זיינען היינט מעהר ניטא. אייגענטליך זיינען עס ניט געווען קיין ביימער, זאנדערן א סארט גראזען, וועלכע זיינען געווען העכער און גרעכער פֿון אונזערע היינטיגע ביימער.

ווער עס איז געווען אין א גוטען מוזעאום, דער האט געוויס געזעהן שטי-קער קוילען, וועלכע מען דערקענט זעהר דייטליך, אז זיי זיינען א מאל געווען ביימער. אין דעם ניו יארקער מוזעאום פֿון נאטור וויסענשאפטען קען מען זעהן גאנצע פֿערקוילטע בוימער און גרויסע שטיקער רינדע (קאָרע) פֿון ביימער, וועלכע מען האט געפֿונען אין דיא קוילען גרובען אין פענסילוועניא.

דיעזע ביימער זיינען געוואקסען זעהר שנעל. דיא ערד איז נאך געווען שטארק ווארים, דער רעגען האט גענאסען גאר אן אויפֿהער — צוויי זאכען, וועלכע זיינען נעטהיג, אז א בוים אדער א גראז זאל וואקסען שנעל. דיעזע ביימער האבען דאהער געבילדעט גאנצע געדיכטע וועלדער.

דיעזע וועלדער האבען אבער נור געקענט וואקסען דארט, וואו דיא קאָרע פֿון דער ערד איז שוין געווען גענוג דיק און גענוג שטארק, זיא זאל זיי אויס-האלטען. דאס איז דיא אורזאכע, וואס דיעזע זאנדערבארע וועלדער זיינען גע-ווען צוואווארפֿען איבער דער גאנצער וועלט. אין דער טיט, צווישען איין וואלד און דעם אנדערן זיינען געווען גאנצע שטיקער לאנד פֿון הונדערטער טיילען, וואו קיין זאך האט ניט געקענט וואקסען, ווייל דיא קאָרע פֿון דער ערד איז

— דוא זעהסט דאך אבער, העררי, אז דיא נאמור איז קליגער פֿון אונז. ויא האט געמאכט דיא ערד פֿון זאמד שטיינער, קאלך שטיינער, גראַניט און אנדערע שטיינער, אלץ אועלכע מאטעריאלען, וועלכע מיר קענען ניט פֿערברענען. — מיינט איהר, הערר דשיימס, אז ווען דיא גאנצע ערד זאל זיין פֿון שטיין קוילען, וואלמען דיא מענשען פֿערברענט זייער ערד? האט העררי געפֿרעגט. — געוויס, מיין יונגע! דיא גאנצע ערד ביז צום לעצטען ברעמקל וואלט אריינגעקראכען אין דיא אויווענס פֿון דיא לאקאמאטיווען, מאשינען, דאמפף שיפֿען און נאז פֿאבריקען. דיא מענשען לעבען אהן אַ רעכנונג. זיי וואלמען פֿערברענט דאס לעצטע שטיקעל ערד פֿון אונטער זייערע פֿיס. — ערקלערט מיר, הערר דשיימס, פֿון וואנען האכען זיך גענומען דיא קוילען אין דער ערד און וויא אזוי קומט עס אויס, אז מיר געפֿינען דיא ערד קוילען שמענדיג אויסגעמישט מיט זאמד שטיינער און מיט אנדערע סארטען שטיינער?

וויא דער אינושעניר האט זיך געאיילט, האט ער דאך ניט געקענט אפֿא-גען דעם יונגען מאן און האט איהם אנגעהויבען צו ערקלערן, וואס דיא וויסענשאַפֿט, וועלכע הייסט געאָלאָגיע — דיא לעהרע איבער דיא ערד — זאגט איבער דיא ערד קוילען.

אזוי וויא ריעזע ערקלערונג איז נאטהווענדיג אום צו פֿערשמעהן אונזערע היימערע ערצעהלונג, ווילען מיר זיא איבערגעבען אונזערע לעזער, וויא דשיימס סטאר האט זיא ערקלערט דעם יונגען ווארד.

טעם קאפיטעל.

אונזער ערד און פֿון וואס זיא בעשטעהט.

אמאל, מיט הונדערטער טויזענדער יאהרען צוריק, ווען דיא ערד האט זיך נור וואס אנגעהויבען צו בילדען, זיינען געווען אויסגעמישט אלע מעטאלען: אייזען, צינן, בליי, קופער, נאלד, זילבער, פלאטינא, וואסער און קוילען. אלע ריעזע מעטאלען זיינען געווען צושמאלצען און אויסגעמישט צוזאמען. א גרויסער פֿייעריגער קונעל האט געשוועבט אין דער לופֿט, האט זיך געדרעהט און איז געפֿלויגען ארום דיא זון.

דיעזע קונעל איז צוגעקומען ערגעץ אין א קיהלען ארט, ערגעץ ווייט פֿון דער זון און האט זיך אנגעהויבען אפצוקיהלען. אייזען, צום ביישפיעל, איז אזא הארטעס מעטאל, אז עס ווערט צושמאלצען נור ביי אַ היץ פֿון צוועלף הונדערט גראד. קוים איז דיא היץ וועניגער פֿון צוועלף הונדערט גראד, ווערט שוין דאס אייזען פֿערקיהלט.

עס זיינען אבער דא נאך אנדערע מעטאלען, וועלכע ווערן צושמאלצען נור ביי אַ היץ פֿון צוויי טויזענד גראד. קוים ווערט דיא היץ שוואכער, ווערן זיי שוין פֿערקיהלט און פֿערהארטעוועט.

אזוי וויא אין דער ערד זיינען געווען אויסגעמישט אלע ריעזע מעטאלען

קלעמט ביים הארצען. עס האט זיך איהם אויסגעווינען, אז ער געהט אין א וויסען, וואו מען זעהט ניש קיין לעבעדיגען מענשען.

פֿון צייט צו צייט פֿלעגט ער בלייבען שמעהן אום אויפצואמהעמען. העררי ווארד אז געמאנגען צו שנעל פֿאר איהם. ער פֿלעגט זיך אומקוקען אין אלע זייטען און זיך צוהערן. אמאל פֿלעגט מען דא הערן, וויא דיא שמארקע מאשי-גען ארבייטען; דיא שווערע קייטען, וועלכע שלעפען ארויף דיא וואנאנעס מיט דיא קוילען, קלינגען און הונדערטער ארבייטער שטימען רעדען, שרייען און לא-כען. — יעצט איז אלעס שטיל און רוהיג. אמאל איז דיא ערד ארום געווען שווארץ פֿון קוילען שטויב, היינט איז דיא ערד שמוציג גרין.

ווען דשיימס סטאר פֿלעגט בלייבען שמעהן, פֿלעגט העררי ווארד אויך בלייבען שמעהן און קוקען אויף איהם. דער יונגער מאן האט געפֿיהלט, וואס עס קומט פֿאר אין דיא געדאנקען פֿון אלטען אינושענדיג. ער האט איהם פֿער-שטאנען און האט געשווינען.

— יא, העררי! האט ענדליך דשיימס סטאר אויסגערופֿען, אלעס האט זיך געענדערט אין דיעזער געגענד! מיר שעפען צופֿיעל פֿון דיא רייכע אצרות פֿון דער נאטור. זיי מוזען זיך אמאל אויסשעפען. קיין נייע קוילען קומען ניש צו אין דער ערד. אויפֿן ארט פֿון יעדע מאָן קוילען, וואס מיר גראבען אויס פֿון דער ערד, רייסען מיר פֿון איהר אויס אַ שטיק פֿלייש. עס בלייבט אַ לאך, וועלכען מיר קענען ניש פֿערגלעמען. — בערויערסט דוא, העררי, יענע צייט, ווען מיר האבען צוזאמען געארבייט אין דער מינע?

— געוויס, הערר סטאר! האט דער יונגער מאן געענטפֿערט טרויעריג. מיר האבען געארבייט שווער און ביטער, עס איז אבער געווען אינטערעסאנט. מיר פֿלעגט שמענדיג פֿארקומען, אז איך קעמפֿ געגען וועמען און איך בעויעג איהם. — האסט רעכט, העררי! דיא ארבייט אין אַ קוילען מינע איז ווירקליך אַ קאמפֿ, אַ שרעקליכער קאמפֿ. אונטער וויפֿיעל געפֿאהרען איז אונטערווארפֿען דער קוילען גרעבער! ער דארף מורא האבען, אז דיא מינע זאל ניש איינפֿאלען און זאל איהם ניש פֿערשימען; ער דארף מורא האבען, אז וואסער זאל איהם ניש פֿערגייעסען אין דער מינע און ער זאל דערמרוקען ווערן טיעף אין דער ערד. היינט וואו זיינען דיא עקספלאזיאנען? ווען דער גאז פֿון דיא קוילען ציגט דעם זיך אן, וויא אַ בליץ און טייטעם, צורייסט און פֿערניכטעט אלעס, וויא אַ הונער. — האסט רעכט, העררי, דאס לעבען פֿון אן ארבייטער אין דיא קוילען גרובען איז אַ שרעקליכער קאמפֿ, אַ געפֿעהרליכער קאמפֿ. מעגליך, אז דערפֿאר רייצט עס אונז אוי און עס ציהט אונז אין דער מינע. מיר ווילען ווייזען, אז מיר בעויענען אלע געפֿאהרען און שלעפען ארויס פֿון פֿינכטערן שוים פֿון דער ערד איהרע שווארצע דיאמאנטען.

— אך, פֿאר וואס זאל דיא גאנצע ערד ניש זיין פֿון ערד קוילען! האט אויסגערופֿען העררי ווארד. דאן וואלטען זיך דיא מינען ניש אויסגעשעפט און מיר וואלטען שמענדיג געהאט וואס צו גראבען.

געארבייט און האט נאך דערביי געהאלפֿען זיין אלמען פֿאטער אין אלע זיינע ארבייטען.

העררי ווארד האט יעצט גענומען דעם אינזשענירס רענצעל אונטערן ארים און האט אנגעהויבען צו שפאנען האסטיג איבער דיא נאסע פֿעדדער. פֿון דער סטאציאן קאללאַנדאָר ביז דארטשארט פֿיס, אדער דארטשארט שאכט (פֿיס הייסט אויף ענגליש אַ ברונען, אַ שאַכט) איז פֿיער ענגלישע מייל. ווען זיי וואלמען געזאנגען איבער אבערוויל, וואלט זיי געווען פֿיעל געהעמער. העררי ווארד אבער האט ניט געוואלט געהן איבער אבערוויל. ער האט ניט געוואלט, אז מען זאל זעהן דעם אינזשעניר אין אבערוויל.

אין דרויסען איז שוין געווען גרויסער מאַג. דשיימס סטאר האט געקענט בעמראכטען דיא גענענד ארום. פֿון אלע זיימען האט מען געקענט זעהן קליינע פֿארמס צוואוואַרפֿען ביים ברעג פֿון'ס מעער. אין ערטער האט מען בענענט קיה און אקסען, וועלכע האבען רוהיג גענעסען דאס קנאפע, נאסע גראז. קיין הירט (פֿאָסטוּך) האט מען ניט געזעהן. דיא ארימע פֿארמערס אין ענגלאַנד קענען זיך ניט ערלויבען אזא פֿערגניגען. זיי האלמען לייעכער אַ גרויסען הונט, וועלכער היט אפ זייערע בהמות.

וואוהין מען געהט אדער מען פֿאהרט אין ענגלאַנד, זעהט מען, אז דיעזעס לאַנד איז בעשאפֿען געווארען נור פֿאר פֿאבריקען אדער מינען. דיא ערד פֿון אויבען איז ארים און מאַגער. דערפֿאר אבער לייענען אין דער ערד בעגראבען שעצע (אוצרות), וועלכע קיין לאַנד אין דער וועלט האט ניט. דאס בעסע צינן אין דער וועלט גראבט מען אויס גאנץ טיעף פֿון דער ערד אין ענגלאַנד. דיא בעסע קוילען מינען געפֿינען זיך אין ענגלאַנד. אלע ניצליכע מעטאלען גראבט מען אויס פֿון דער ערד אין ענגלאַנד.

דשיימס סטאר איז שוין זייט זעהן יאהר ניט געווען אין דיעזע גענענדען. זייט מען האט אויסגעגראבען דיא לעצטע מאַן קוילען פֿון דארטשארט פֿיס, איז ער דארט ניט געווען. ער האט געזעהן מיט שמוינען, אז זייט דיא מינע פֿון אבערוויל האט זיך אויסגעשעפט, האבען דיא איינוואוינער זיך גענומען צו בע-ארבייטען דיא ערד. וויא עס ווייזט אויס, האבען ניט אלע ארבייטער געפֿונען בעשעפֿטיגונג ערגעץ אנדערש. פֿיעלע זיינען געבליעבען אין אַבערוויל. זיי הא-בען ניט געהאט וואס צו טהאן און האבען זיך גענומען בעאַרבייטען דיא ערד.

א מאל פֿלענט עס קאכען און זיעדען אין דיעזער גענענד. לאַנגע רייען פֿון וואנאנעס פֿול מיט קוילען פֿלענען געהן אין אלע פֿארטען פֿון ענגלאַנד. — גאנץ פֿריה פֿלענט מען זעהן הונדערטער ארבייטער געהן צו דיא קוילען מינען מיט זייערע בינטלעך און מיט זייערע בלעכלעך אין דיא הענד. אין דיעזע בינט-לעך פֿלענען זיי טראגען זייער פֿריהשטיק, אין דיא בלעכלעך — א ביסער קאפֿע, וועלכען זיי פֿלענען אויפֿזיעדען אין דער מינע.

יעצט איז אלעס געווען שמיל און רהיג. דשיימס סטאר האט עס פֿער-

רייכקייט. מיר דארפֿען וועניג און זיינען העכסט צופֿריעדען, וואס קיינער שמערט אונז ניט.

— גוט, העררי, גוט! לאמיר געהן

דשיימס סמאר האט ניט גערעגט, אויב זיי זאלען געהמען א דראשקע. ער האט פֿערשמאנען, אז דא איז עפעס א געהיימניס. ווען העררי ווארד זאגאר וויל איהם ניט זאגען, צו וואס פֿאר א צוועק זיין פֿאטער האט איהם געשיקט רופֿען, איז עס א בעווייז, אז קיינער דארף דערפֿון ניט וויסען. ער האט דאהער ניט געוואלט געהמען קיין דראשקע, דער קומשער זאל ניט וויסען, אז א פֿרעמדער מענש איז געקומען קיין דארטשארט שאכט.

ער און העררי ווארד זיינען דאהער געזאגנען צו פֿום.

4טעס קאפיטעל.

דיא דארטשארט שאכט.

העררי ווארד איז געווען א הויכער און שטארקער יונגער מאן. ער איז אויפֿגעוואקסען אין דער מינע און האט געקענט אלע וועגען און אלע שמעגען אין דער מינע. אלע ארבייטער פֿון דער מינע פֿלעגען איהם ליעב האבען. מען האט זיך געקענט אויף איהם פֿערלאזען, וויא אויף אן אלטען ערפֿאהרענעס ארבייטער.

אלס קינד האט ער געלערנט אין דער איינציגער שולע אין אבערוויל און אלע לעהרער זיינען מיט איהם געווען זעהר צופֿריעדען. ער האט געהאט א גוטען קאפ און האט געלערנט זעהר פֿלייסיק. עס איז זעהר מעגליך, אז ווען זיין פֿאטער זאל געווען האבען דיא מיטעל צו לאזען איהם ווייטער לערנען, וואלד ער מיט דער צייט געווארען א גוטער אינזשעניר.

ליידער, איז דאס לערנען אזא לוקסוס, אז אן ארימאן קען זיך עס ניט ערלויבען. ווען העררי איז נאך געווען יונג, איז זיין פֿאטער, סימאן ווארד גע-ווען אן איינפֿאכער ארבייטער. ערשט שפעטער, ווען העררי אליין האט שוין געארבייט אין דער מינע, האט מען איהם געמאכט פֿאר פֿארמאן, ריכטיגער געזאגט. פֿארן עלטסטען אויפֿזעהר. ער האט געדארפֿט זעהן, אז אלע זענען אין דער מינע זאלען זיין זיכער, אלע לייטערס זאלען זיין אין ארדנונג, אלע וואגא-נעס און אלע קייטען זאלען זיין אויף זייער ארט און זאלען ארבייטען, וויא עס דארף זיין.

דער יונגער העררי ווארד האט איהם געהאלפֿען, וויא א טרייער ווהן דארף העלפֿען זיין פֿאטער. ער איז געווען יונג, געשיקט און פֿלינק; ער פֿלעגט זיך לייכט אראפלאזען אין דיא טיעפֿסטע שאכטען און פֿלעגט אויסקריעכען אין אלע לעכער. ער פֿלעגט קומען זאגען דעם פֿאטער, אז דא דארף מען אונטערשפֿא-רען דיא מינע מיט א נייעם באלקען; דא דארף מען צירעכט מאכען דיא לייטער, דארט האט זיך געווייעזען וואכער. מען מוז עס פֿערהיטען. קורץ, ער האט אליין

שוואַרצע דיאמאנטען.

- הוים... האט געזאגט דשייטס סמאר. ווער דען האט אלוא געשריעבען
רעם צווייטען בריעף?
- דער אינושעניר האט זיך פֿערטראכט. ער האט געזעהן, אז דא איז א
געהיימיס און האט זיך ענטשלאסען אויסצופֿארשען דיזעז געהיימיס.
- האט אייך אייער פֿאטער געהייסען שרייבען דיזעז בריעף? האט ער
וויסער געפֿרעגט.
- יא, ער האט מיר געהייסען אייך שרייבען און אייך בעטען, איהר ואלט
קומען קיין אבערוויל.
- קענט איהר מיר ניט זאגען, צו וועלכען צוועק אייער פֿאטער האט מיך
געבעטען, איך ואל קומען קיין אבערוויל?
- מיין פֿאטער וועט עס אייך אזיין זאגען.
- אבער איהר, העררי, ווייכט געוויס אויך, צו וואס ער האט מיך גערופֿן
פֿען קיין אבערוויל.
- איך ווייס עס אויך.
- אלוא, גוט! איך וועל אייך מעהר ניט פֿרעגען, האט דשייטס סמאר
געזאגט. לאמיר ניט פֿערברענגען קיין צייט אומזיסט און לאמיר פֿאהרען צו דיין
פֿאטער.
- ער האט זיך פֿערטראכט א פאר מינומען. פֿלוצלונג האט ער זיך עפעס
דערמאנט.
- איך האב נאר פֿערגעסען דיך צו פֿרעגען: וואו וואינט דען אייגענמליך
דיין פֿאטער יעצט?
- אין דער אלטער מינע.
- וואס רעדסט דוא? ער וואינט אין דארמשארט שאכט? דאס קען דאך
ניט זיין!
- עס איז אבער אזוי, הערר דשייטס סמאר.
- דער אינושעניר האט איהם ניט פֿערשמאנען.
- איז עס מעגליך, אז אייער פֿאמיליע איז געבליעבען דיא נאנצע צייט
אין דער מינע?
- יא, הערר סמאר, האט העררי ווארד געענטפֿערט. זייט דיא ארבייט אין
דער מינע האט אויפֿגעהערט, איז מיין פֿאטער ניט ארויסגעפֿאהרען פֿון דער
מינע. מיר לעבען דארט נאנץ רוהיג. איהר קענט זעהר גוט מיין פֿאטער, הערר
סמאר, ער זאגט, אז ער איז דארט געבארען געווארען און וויל דארט שטארבען.
- איך ווייס עס, איך קען אייער פֿאטער. איהם איז דיא מינע ליעב גע-
ווארען. ער קען זיא ניט פֿערלאזען. ער קען ניט לעבען ערנעץ אנדערש.— זייט
איהר צופֿריעדען מיט אייער וואינונג?
- יא, הערר סמאר. איהר ווייסט, אז אונזער קליינע פֿאמיליע איז שמענ-
דיג צופֿריעדען. מיר ליעבען איינער דעם אנדערן. מיר ווינען ניט געוואינט צו

קומען צו איהם און האט זיך העפליך פֿערנייגט. — דאס איז געווען העררי ווארד, סיימאן ווארד'ס זון.

— ווייט איהר מיסמער ווארד, סיימאן ווארד'ס זון? האט דער אינזשעניר געפֿרעגט.

— איך בין עס, הערר דשיימס סמאר, האט דער יונגער מאן געענטפֿערט.
— אה! איהר זייט אויסגעוואקסען, העררי. איהר זייט געווארען אַ גאנצער מענש. איך וואלט אייך ניט דערקענט, העררי, ווען איהר זאלט ניט געווען צוקומען צו מיר. — צעהן יאהר איז אַ לאנגע צייט.

— איך וואלט אייך אבער דערקענט, הערר סמאר, האט דער יונגער מאן געוואגט. איהר האט זיך וועניג געענדערט אין דיא צעהן יאהר. אך הערר סמאר! איך געדענק נאך זעהר גוט, ווען איהר האט מיך ארומגענומען און האט מיר אַ קוש געמאהן, איידער איהר זייט אַוועקגעפֿאהרען פֿון אבערוויל. איך וועל עס אייביג ניט פֿערגעסען.

דיא גאנצע צייט, וואס ער האט גערעדט מיטן אינזשעניר, האט ער גע- האלטען דעם הוט אין דער האנד. דשיימס סמאר איז געווען אזוי אויפֿגערעגט, אז ער האט עס ערשט יעצט בעמערקט.

— טהו אן דיין הוט, העררי! האט ער איהם געזאגט. עס רעגענט, דוא קענסט זיך נאך צוקיהלען.

— ווילט איהר פֿארפֿאהרען אין אַ גאסט הויז און זיך שיצען פֿארן רעגען, הערר סמאר?

— ניין, העררי. עס וועט רעגענען אַ גאנצע טאָג. צו וואס זאל איך פֿער- פֿאהרען אין אַ האמעל אין קאַללאַנדאָר? לאמיר בעסער גלייך פֿאהרען קיין אבערוויל.

— וויא איהר פֿערשמעהט, הערר סמאר.

— אך! איך האב גאר פֿערגעסען! האט דער אינזשעניר אויסגערופֿען. — וואס מאכט אייער פֿאטער? איז ער געזונד?

— מיין פֿאטער איז געזונד און גריסט אייך.

— און וואס מאכט אייער מוטער?

— מיין מוטער איז אויך געזונד.

— האט עס אייער פֿאטער מיר געשריעבען דעם בריעף, איך זאל קומען קיין אבערוויל?

— ניין, איך האב אייך געשריעבען דיעזען בריעף, האט העררי געענטפֿערט.

— אלזא, האט עס אייער פֿאטער, סיימאן ווארד, מיר געשריעבען דעם צווייטען בריעף, אין וועלכען ער ראטה מיר, אז איך זאל ניט פֿאהרען קיין אבערוויל?

— ניין, הערר סמאר. מיין פֿאטער האט גאר ניט געשריעבען, האט דער זונגער מאן געענטפֿערט.

אבערוויל אדער איז ער ווירקליך געבליבען אין דער מינע מיטן נאמען „דארט-
 שארט פים“, וואו ער האט פֿון איהם אבשיעד גענומען מיט צעהן יאהר צוריק?
 וועט ער דערקענען סיימאן ווארדס זעהן? ווען ער איז אוועקגעפֿאהרען פֿון
 אָבערוויל איז העררי אלס געווען פֿופֿצעהן יאהר. יעצט איז ער שוין אַ מאָן פֿון
 אַ יאהר פֿינף און צוואַנציג. אין צעהן יאהר ענדערט זיך אַ יונגער מאָן זעהר
 פֿיעל. וואס וועט ער מהאן, ווען ער וועט קומען קיין קאַלאַנדאַר און וועט דארט
 גיט ברעפֿען דעם יונגען העררי ווארד?

אונטערדעסען איז דער „פֿרינס אָף וועלס“ געפֿאהרען אלץ ווייטער און
 ווייטער. ענדליך איז ער אנגעקומען קיין אַלאַבאַ, איינע פֿון דיא עלטסטע קוילען
 מינען אין שאַמלאַנד. אַ מאל איז זיא געווען דיא רייכסטע מינע אין דער וועלס.
 היינט האט זיא זיך אויך אויסגעשעפֿט. אַלאַבאַ איז אַ מאל געווען אַ רייכע
 שטאָרט פֿון עטליכע טויזענד איינוואוינער. היינט איז זיא פֿעראַרימט און פֿער-
 נאבלעסיגט. איהרע איינוואוינער, וועלכע האבען כמעט אלע געלעבט פֿון דיא
 קוילען מינע, זיינען יעצט צוועטט און צושפֿרייט אויף דער גאנצער וועלס. פֿיעלע
 האבען אויסגעוואנדערט קיין אמעריקא, פֿיעלע האבען געמוזט זיך אויסלערנען
 אנדערע האנדווערק; פֿיעלע זיינען געשטארבען פֿאַר הונגער און נויט. פֿון דער
 גרויסער און רייכער שטאָרט אַלאַבאַ איז יעצט געווארען אַן אַריס דערפֿעל,
 וועלכעס ווערט מיט יעדען יאהר קלענער און אַרימער. עס וועלען פֿערגעהן נאך
 עטליכע יאהר און דער נאמען אַלאַבאַ וועט פֿערשווינדען פֿון ענגלאַנד, וויא עס
 זיינען פֿערשוואונדען דיא נעמען פֿון פֿיעלע אנדערע שטעט, וועלכע זיינען
 אַ מאל געווען גרויס און רייך.

פֿון דער ענגלישער שטאָרט באַסטאן איז יעצט געבליעבען קוים דער נא-
 מען, אין דער צייט, וואס דיא אמעריקאנישע שטאָרט באַסטאן, וועלכע דיא
 ענגלישע עמיגראַנטען האבען אַ נאמען געגעבען נאך וייער אלטער היים, בליהט
 יעצט און איז איינע פֿון דיא גרעסטע שטעט אין דער וועלס.

דשיימס סטאר האט עס געפֿיהלט. עס האט איהם פֿערקלעמט ביים האר-
 צען, ווען ער האט זיך דערמאַנט אַן זיין אבערוויל, וואו ער האט פֿערבראַכט
 זיינע בעסטע יאהרען; וואו ער האט געקענט יעדען אַרבייטער מיט זיין פֿאַמיליע;
 וואו ער האט געלעבט מיט זיי, וויא ברודער.

ואל דיעזעס אבערוויל אויך אזוי פֿערשווינדען, וויא אַלאַבאַ? אין אבערוויל
 זיינען אויך דיא קוילען אויסגעשעפֿט. וואס וועט דאס ענדע זיין פֿון אבערוויל?
 עס איז טאג געווארען. דער „פֿרינס אָף וועלס“ איז מיט שווערע מיה צו-
 געקומען צום דאק אין קאַלאַנדאַר. דיא פּאַסאזשירען זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון
 זייערע קאיומען. דאס וועטער איז נאך אלץ געווען שלעכט. דער רעגען האט
 נאך אלץ געגאַסען און אַ קאַלטער ווינט האט געוועהט. אויפֿן דאק איז געווא-
 רען אַ ליארס און אַ געשריי.

דשיימס סטאר איז געווען דער לעצטער אַרויסצוגעהן פֿון „פֿרינס אָף
 וועלס“. קוים אבער איז ער אַרויסגעקומען אויפֿן דאק, איז אַ יונגער מאַן צונע-

דשיימס סטאר איז געווען אזוי אויפגעגעבן און אזוי בעשעפטיגט מיט זיינע געדאנקען, אז ער האט זיך ניט אומגעקוקט זאגאר, ווען ער איז פאראיבער-געגאנגען דאס הויז, וואו וואלטרעך קאָמט האט געלעבט און געשריעבען. ער איז געגאנגען האסטיג זיין וועג צום באהנהאף. ער איז אנגעקומען פונקט צור צייט צו נעהמען אַ בילעט און זיך אויפגעציען אויף אַ צוג, וועלכער איז אפגעגאנגען פֿון ניו הייווען. ער האט ניט געקוקט, אין וואס פֿאר אַ קופעע ער איז אריינגעגאנגען; איהם האט ניט געקומערט, ווער עס זיצט לעבען איהם און אויב ער איז אליין אדער איינער זיצט לעבען איהם. זיינע געדאנקען זיינען געווען אין אָבערוויל.

אין אַ פאר שמונדען ארום איז דער צוג אנגעקומען קיין גראנטאן פיער. דארט זיינען פֿיעלע פּאַסאַזשירען ארויסגעגאנגען און האבען זיך אויפגעציעט אויף אַ קליינעם אבער שטארקען דאמפף שיף מיטן נאמען „פרינס אף וועלס.“ דער רעגען האט געגאסען. עס האט געבלאזען אַ קאלטער ווינד. דאס מעער האט גערוישט און געקאכט, גלייך וויא עס וואלט געווען ביזן אויף דיא מענשען, פֿאר וואס זיי שטעלען זיך אינטער צו פֿאהרען אין אזא שלעכטעם וועטער.

דשיימס סטאר האט ניט געקוקט אויפֿין רעגען און אויפֿין שלעכטען ווע-טער. ער איז ארוםגעגאנגען פֿון איין קאָיוטע צו דער אנדערער און האט געקוקט, געזוכט און געפֿארשט. ער האט געזוכט, אויב עס געפֿינט זיך ניט אויפֿין „פרינס אף וועלס“ עפעס אַ פּאַסאַזשיר, וועלכער זוכט איהם אדער ווארט אויף איהם. ער האט ריכטיג גערעכענט, אז ווען דער שרייבער פֿון צווייטען בריעף איז אזוי פֿעראינטערעסירט, אז ער זאל ניט קומען קיין אָבערוויל, וועט ער געוויס ווארטען אויף איהם אויפֿין שיף און וועט איהם ערקלערן, פֿאר וואס ער זאל ניט פֿאהרען קיין אָבערוויל.

ליידער, האט ער אויפֿין שיף קיינעם ניט געפֿונען. קיינער האט איהם ניט דערקענט, קיינער האט מיט איהם ניט גערעדט, קיינער האט זיך מיט איהם ניט געוואלט בעקענען. אויפֿין שיף זיינען געווען קויפֿלייטע, פֿארטערס און ארביי-טער, וועלכע זיינען געפֿאהרען פֿון עדינבורג אין פֿערשיעדענע שטעדט און ער-טער פֿון שאמלאנד. קיינער האט איהם ניט דערקענט.

דשיימס סטאר איז געווארען אונרוהיג. ער האט זיך געפֿיהלט פֿערגעסען און פֿערלארען אין דער גרויסער מענגע פֿון פֿרישע מענשען, וועלכע האבען זיך וועניג אינטערעסירט מיט קוילען און קוילען מינען. ער האט זיך געפֿיהלט אויף אַ נייער וועלט, וואו עס זיינען דא אנדערע אינטערעסען, אנדערע זארגען, אַ-דערע פֿריידען און אנדערע ליידען אלס קוילען און קוילען מינען.

לאנגזאם איז געפֿאהרען דער „פרינס אף וועלס.“ ער האט געהאט אַ שווערן קאמפף מיט דיא וועללען (כוואליעס). דשיימס סטאר האט זיך ענדליך אנדערעגעזעצט אין איינע פֿון דיא קאָיוטען און האט זיך פֿערטראַכט.

— לעבט נאך סיימאן ווארד? וואו איז ער יעצט? וואינט ער נאך אין

אין זיינע געדאנקען, אז עס האט איהם וועניג געקיסערט. וואס עס קומט פֿאר אין דרויסען.

קאָנאָנגייט איז דיא שעהנסטע און בעריהמטעסטע גאס אין עדינבורג. אין קאָנאָנגייט געפֿינט זיך דער אלטער פֿאלאץ פֿון דיא קעניגע פֿון שאַטלאַנד. דיא ענגלישע רעגירונג איז אזוי העפֿליך, אז זיא לאזט ניט צערשטערען דיעזען אלטען פֿאלאץ, דעם אנדענקען פֿון דיא אלטע שאַטלענדישע קעניגע. — א מאל איז שאַטלאַנד געווען אַ בעזונדערע קעניגרייך. אין שאַטלאַנד האבען געהערשט גרויסע און קלוגע קעניגע. ענגלאנד האט זיי בעזיענט. ענגלאנד האט צוגענומען זייער לאנד. ענגלאנד האט צוגענומען שאַטלאַנד און אירלאנד, אזוי וויא עס האט צוגענומען אנדערע לענדער.

דיא ענגלישע קעניגע האבען אבער אזוי ווייט מורא געהאט פֿאר דיא בעזיענטע און ערניעדעריגטע קעניגע פֿון שאַטלאַנד, אז ביז אויף היינטיגען טאג שטעהט נאך אין קאָנאָנגייט דער אלטער פֿאלאץ פֿון דיא שאַטלענדישע קעניגע; ביז אויף היינטיגען טאג געהט נאך ארום אַ וואך פֿאר דיעזען אלטען פֿאלאץ; ביז אויף היינטיגען טאג טראגט נאך דיא וואך דיא אלטע קאסזימען פֿון דער לייב גווארדיע פֿון דיא שאַטלענדישע קעניגע.

ווען אַ געבילדעטער ריזענדער קומט קיין עדינבורג און קומט פֿארן אל. טען פֿאלאץ אין קאָנאָנגייט, זעהט ער מיט שטוינען, וויא עס שפאצירן ארום פֿארן אלטען פֿאלאץ דיא אלטע העלדען פֿון שאַטלאַנד אין זייערע אלטע קליי. דער, מיט זייער אלטער, ערנסטער, פֿערווארנטער מינע.

דשיימס סטאר איז פֿאראיבערגעגאנגען דעם אלטען פֿאלאץ און האט זיך זאגאר ניט אומגעקוקט. ער איז פֿארבייגעגאנגען אזוי נאהענט צו דער וואך, אז דיא דער אלטער סאלראם האט געפֿונען פֿאר נייטיג איהם צו ווארענן און איהם צו זאגען:

— סקאָטיאַ פֿאר עווער! (שאַטלאַנד אויף אייביג!)

ער האט עס אבער ניט געהערט אדער ער האט עס ניט פֿערשטאנען. ער איז געגאנגען ווייטער.

דשיימס סטאר איז צוואר געווען אן עכטער שאַטלענדער. ער האט פֿער. געמערט דעם בעריהמטען שאַטלענדישען שרייבער וואָלמער סקאָט. ער איז פֿארבייגעגאנגען דאס הויז, וואו וואָלמער סקאָט האט געלעבט און געשריעבען זיינע בעריהמטע ווערקע— דיא וואווערלי נאָוועלס— און איז ניט געבליעבען שטעהן פֿאר איהם.

קיין פֿאלק אין דער וועלט האט ניט אפגעגעבען אזוי פֿיעל עהרע זיינע שרייבער, וויא דיא שאַטלענדער. דער נאמען וואָלמער סקאָט איז ביי זיי הייליג. קיין שאַטלענדער וועט ניט פֿאראיבערגעהן דאס הויז, וואו וואָלמער סקאָט האט געוואוינט, און זאל זיך ניט אפשטעלען בעמראכטען דיא ווענט, וואו דער גרויסער גייסט, דער גרויסער געלערנטער האט געלעבט און געשריעבען זיינע בעריהמטע ווערק.

אין אבערוויל און הונדערטער מענשען זאלען וויעדער האבען פֿון וואס צו לעבען? דשייטס סטאר האט ניט געוואוסט, וואס צו טהאן. ער האט זיך ניט גע- קענט געבען קיין ראטה: זאל ער פֿאהרען אדער זאל ער ניט פֿאהרען? ער האט געטראכט זעהר לאנג. פֿלוצלונג איז ער אויפגעשפרונגען, וויאן אפגעבריהטער און האט אויסגערופֿען.

— איך וועל דאך פֿאהרען! ווייל דער צווייטער בריעף ווארנט מיך, איך זאל ניט פֿאהרען, ווייל איך יא פֿאהרען. איך טוו איין מאל פֿאר אלע מאל וויסען, וואס פֿאר א געהיימניס דארט שטעקט. — סיימאן ווארד איז אן עהרליכער מאן. ווען ער רופֿט מיך, דארף איך געהן. וואס געהט עס מיך אן, וואס דער אנדערער שרייבט? איך וועל פֿאהרען!

ער האט זיך געזעצט לעבען זיין שרייב טיש און האט אנגעשריעבען עמ- ליכע בריעף. איין בריעף האט ער אנגעשריעבען צום פרעזידענט פֿון דער קעניגליכען מיניסטראלאגישען געזעלשאפט, אז מארגען קען ער ניט קומען אויף דיא פֿערזאמ- לונג. אן אנדער בריעף האט ער אנגעשריעבען צו דער קאמפאני פֿון דיא קאר- דיף קוילען גרובען, אז ער פֿאהרט אוועק אויף א פאר מעג. ער האט געשריעבען נאך עטליכע בריעף צו מענשען אדער געזעלשאפטען, וואס האבען איהם ער- ווארטעט, אז ער ענטשולדיגט זיך; א זעהר דרינגענדע אנגעלעגענהייט האלט איהם צוריק.

ווען ער האט געענדיגט אלע בריעף, האט ער אנגעקלונגען. זיין דיענער איז אריינגעקומען.

— גרייט מיר אן מיין רענצעל, האט ער איהם געזאגט. לעג אריין אין מיין רענצעל צוויי העמער, א פאר הויכע גומי שמיוועל און אייניגע אינסטרומענט- מען, וועלכע ליעגען דארט אין מיין ארבייטס צימער אויפֿן טיש. איך פֿאהר אוועק אויף א פאר טעג צו א בעקאנטען אויספֿארשען א קוילען מינע.

דאס איז געווען אלעס, וואס ער האט געזאגט צו זיין דיענער. דאס איז געווען אלעס, וואס זיין דיענער האט געוואוסט פֿון זיין ריזע.

אום אכט אוהר איז אלעס געווען פֿערטיג צו דער ריזע. דשייטס סטאר האט גענומען זיין רענצעל אונטערן ארים און איז ארויסגעגאנגען פֿון זיין ווא- נונג. דער אדמער געשרייער דיענער איז געשטאנען אין האלל און האט איהם געפֿרעגט, אויב ער זאל איהם צורופֿען א דראשקע.

— מיין דארף ניט, האט דשייטס סטאר געענטפֿערט. איך וועל שוין טרע- פֿען צום באהנהאף.

מיט דיעזע ווערטער איז ער ארויסגעגאנגען. אין דרויסען איז געווען נאס און קאלט. א פֿיינער ווינטער רעגען האט געשפּריצט און האט אלעס דורכגע- נעצט. א נאכער און קאלטער ווינד האט געוועהט און איז דורכגעדרונגען ביו אין דיא ביינער. עס איז געווען דער 28טער דעצעמבער 1874.

דשייטס סטאר האט זיך ניט אויסגעקוקט. ער איז געווען אזוי פֿערטיעפֿט

ווי דיענער, ער זאל צוניפֿלענען ווינע זאכען אויף אַ קורצע רייזע פֿון אַ פאר מאַן. —

פֿלוצלונג האט מען וויעדער געקלונגען אין דער מהיר. דער דיענער האט געפֿענט. דער פאסטיליאַן האט וויעדער געבראַכט אַ בריעף. דשייטס סמאר האט אַ קוק געטהאן אויפֿן קאנווערט און האט דערווען מיט שמויגען דעם סמעפעל פֿון דער פאסט:

„אַבערוויל פאסט אפֿים, סטערלינג קאַונטי, סמאקלאַנד.“

דיעזער בריעף איז געלענען אין אַ גראבען שמוציגען קאנווערט. די אדרעסע איז געווען געשריעבען מיט גרויסע, קרומע בוכשטאבען. עס איז געווען דיימריך, און די אדרעסע האט געשריעבען אַ האנד, וועלכע איז ניט געוואינט צום שרייבען.

דשייטס סמאר האט האסטיג אויפֿגעריסען דעם קאנווערט. אינוועני איז געלענען אן אלט שטיקעל פאפיער, וויא עס ווייזט אויס, איז עס געווען אויסגע-ריסען ערגעץ פֿון אן אלטען שרייב העפֿט. אויף דיעזעם שטיקעל פאפיער וויינען געשטאנען נור עטליכע ווערטער:

„דער אינזשעניר דשייטס סמאר האט זיך ניט וואס צו בעמיהען. סיימאן ווארדס בריעף האט קיין גרונד ניט און קיין זינן ניט.“

אויך אויף דיעזען בריעף איז קיין אונטערשריפֿט ניט געווען.

8 טעם קאַפֿיטעל.

אנגעקומען קיין אבערוויל.

דשייטס סמאר איז געווען אויסער זיך.

— וואס הייסט דאס? האט ער געפֿרעגט זיך אליין. דיעזער בריעף איז פונקט ענטגענען פֿון ערשטען. וויא קומט עס, וואס איך האב אין איין מאַן ערהאלטען צוויי בריעף, וועלכע וויינען איינער געגען אנדערן? ווען סיימאן ווארד האט מיך איינגעלאדען, איך זאל קומען קיין אבערוויל און שרייבט מיר, און עס איז אַ געהיימניס, וויא אזוי ווייס אנאנדערער פֿון ריעזעם געהיימניס? דשייטס סמאר האט נאך אַ מאל בעמראכט דעם צווייטען בריעף, האט איהם נאך אַ מאל דורכגעלעזען און האט ניט געקענט קלוג ווערן, וואס ביידע בריעף בעדייטען.

— זאל עס וואהר זיין, און סיימאן ווארדס בריעף האט קיין זינן ניט? איז דער צווייטער בריעף ווירקליך געשריעבען פֿון אַ פֿריינד, וועלכער וויל ניט, און איך זאל מיך שלעפען אין אַזאַ שלעכטעם וועטער, אדער איז ער געשריעבען פֿון אַ פֿריינד, וועלכער וויל ניט, און מען זאל נאך אַ מאל זוכען אין דער סינע פֿון אַבערוויל?

וואס פֿאַר אַ צוועק זאל האבען דער מאַן, וואס האט געשריעבען דעם אנדערן בריעף? פֿאַר וואס זאל ער ניט וועלען, און מען זאל עפענען אַ נייע סינע?

מיין ארבייט איז אבער געווען אומזיסט. אין אבערוויל איז מעהר ניטא ניט אין שטיקעל קוילען. דיא מינע איז אין גאנצען אויסגעשעפט.

איך בין אליין געגאנגען אין דיא מיעפֿסטע שאכטען, איך האב אַליין אויס-געבויערט לעכער אין הארמען שמיין און האב געזוכט, פֿיעללייכט וועל איך גע-פינען אַ שטיקעל קויל. — אומזיסט! אין אבערוויל האט שוין דער מענש ארויס-גענומען פֿון דער ערד אלעס, וואס עס געפֿינט זיך נור אין איהר.

ער האט זיך וויעדער פֿערטראכט. דאן האט ער געזאגט צו זיך אליין.

— סיימאן ווארד קען מיך זעהר גוט. ער ווייס, אז מיך אינטערעסירט נור מינען און קוילען גרובען. ווען ער בעט מיך, איך זאל קומען, מוז דארט זיין עפעס וויכטיגעס, ער האט געוויס עפעס ענטדעקט. — וויא איז דאס אבער מעגליך, אז דער אלטער פֿארמאן זאל האבען ענטדעקט אַ קוילען מינע, ווען איך האב געזוכט אזוי לאנג און האב גאר ניט געפֿונען?

אלס נומער אינושעניר, אַלס געלערנטער האט עס איהם גלאט פֿערדראָ-סען, וואסאן אנו ערער האט אויסגעפֿונען דאס, וואס ער האט געזוכט אזוי לאנג און האט ניט געפֿונען.

— וואס טהום מען? זאל איך פֿאהרען קיין אבערוויל, אדער זאל איך ניט פֿאהרען? — מיך אפנאָררען? לאכען פֿון מיר? מאכען אַ שפּאס מיט מיר? — ווער זאל עס טהאן? איך האב מיך מיט קיינעם ניט געקריעגט. איך האב קיינעם קיין שלעכטעם ניט געטהאן.

ער האט זיך וויעדער פֿערטראכט. דשייטס סטאר איז געווען איינער פֿון דיא זעלמענע מענשען, ביי וועלכע דער קאפ ארבייט בעשטענדיג. דער קאפ פֿון דיעזען מענשען איז געגליכען צו אַ קעסעל, וועלכער שמעהט אויפֿין פֿייער און דאס וואסער אין איהם קאכט און זיעדעט. עס הייבען זיך אויף גרויסע בלאזען פֿון שוים, זיי קומען צו צום ברעג פֿון קעסעל, לויפֿען אַ מאל אריבער, זיעדען און קאכען ווייטער. זיין געהירן האט קיין מאל ניט גערוהט. נייע געדאנקען, נייע אידעען זיינען אלע מאל אויפֿגעקאכט געווארען אין זיין קאפ.

— איך וועל פֿאהרען קיין אַבערוויל! האט ער זיך ענדליך ענטשלאסען. ווען ער האט געוואלט פֿאהרען קיין אַבערוויל, האט ער געדארפֿט ארויס-פֿאהרען מיטן אייזענבאהן אום אכט אהר אבענדס, פֿאהרען פֿינף שטונדען מיטן באהן און דאן פֿאהרען אַ פאר שטונדען אויף אַ קליינעם דאמפֿף שיף, וועלכעס פֿלעגט צופֿיהרען דיא פּאסאזשירען צום דאק פֿון קאַלאָנאָדאַר, אַ סטאציאן לעכען אַבערוויל.

דשייטס סטאר איז געווען אַ גאנצען טאג אונרוהיג. דער קעסעל האט געקאכט און געזאמען שטארקער וויא געוועהנליך. סיימאן ווארד'ס בריעף האט איהם ניט געלאזט רוהען. ער האט קוים דערלעכט דעם אבענד, ער זאל שוין פֿאהרען קיין אַבערוויל.

אום זעקס אהר האט ער זיך געזעצט טרינקען מהעע און האט געהייסען

„מיטמער דשיימס סמאר, 30 קאנאנגיים, עדינבורג.
 „ווען דער איזשעניר דשיימס סמאר וועט קומען מארגען
 פֿריה צום דארטשארט שאכט אין דער קוילען גרוב פֿון אבער-
 וויל, וועט ער ערפֿאהרען זעהר אַ וויכטיגע נייעס.
 „העררי ווארד, דער זוהן פֿונים אלטען סיימאן ווארד,
 וועלכער איז אַ מאל געווען פֿארמאן אין דער מינע פֿון אבער-
 וויל, וועט ווארטען אויפֿן איזשעניר דשיימס סמאר מארגען
 אַ גאנצען טאג לעבען דאק פֿון קאללאַנדאָר.
 „מען בעט דעם איזשעניר דשיימס סמאר, אז דיעזער
 בריעף זאל בלייבען אַ געהיימניס. קיינער דארף ניט וויסען,
 אודער איזשעניר דשיימס סמאר האט ערהאלטען אזא בריעף.“

קיין אונטערשריפט איז אונטערן בריעף ניט געווען.
 דשיימס סמאר האט געהאלטען דעם בריעף אין דיא הענד און האט ניט
 געוואוסט וואס צו מהאן מיט איהם און וואס צו דענקען פֿון איהם.
 — זאל עס זיין אַ שווינדעל? האט ער זיך געמראכט. וויל איינער לאכען
 פֿון מיר? וויל מיך איינער עפעס אפנאררען? — סיימאן ווארד! דעם קען איך
 זעהר גוט. דער איז אן עהרליכער מאן. דער וועט מיך ניט אפנאררען. ווען ער
 בעט מיך, איך זאל קומען קיין אָבערוויל, האט ער געוויס מיר מיטצומהיילען
 וויכטיגע נייעס.

דשיימס סמאר האט אניעדערגעלעגט דעם בריעף אויפֿן טיש און האט
 אנגעהויבען ארומצוגעהן אין צימער היין און צוריק. אלטע, פֿריינדליכע, ברידער-
 ליכע געשטאלטען האבען אויפֿגעלעכט און האבען זיך וויעדער פֿארגעשטעלט
 פֿארן איזשעניר דשיימס סמאר. ער האט זיך דערמאנט אן דער מצענע, ווען ער
 האט אבשיעד גענומען פֿון דיא גוטע און עהרליכע ארבייטער אין אבערוויל.
 ער האט זיך דערמאנט, ווען דער אלטער סיימאן ווארד איז געבליעבען שמעהן
 צוגעשפארט צו דער וואנד פֿונים גרויסען הויז און האט געואנט, אז ער וועט ניט
 פֿערלאזען דיא אלטע מינע, דיא אלטע מוסער, וועלכע האט איהם געשפייזט
 פֿון קינדווים אן.

— אַך! דאס זיינען געווען גליקליכע מעג! האט דשיימס סמאר אויסגע-
 רופֿען. איך בין דאמאלס געווען אינגער, איך האב געקעמפֿט און געליטען מיט
 דיא גוטע ארבייטער. איך בין יעצט רייך, עס איז מיר יעצט בעסער, עס איז מיר
 אבער דאמאלס געווען פֿרעהליכער און אנגענעהמער.

דשיימס סמאר האט זיך וויעדער אניעדערגעזעצט לעבען זיין שרייב טיש.
 האט גענומען דעם בריעף, האט איהם נאך אַ מאל און נאך אַ מאל דורכגעלעזען
 און האט זיך ענדליך פֿערטראכט.

— וואס זאל עס הייסען? האט ער זיך ענדליך געפֿרענט. זאל דער אלטער
 סיימאן ווארד האבען ענטדעקט אַ נייע אָרער פֿון קוילען אין דער אלטער מינע? —
 ניין! דאס קען ניט זיין! איך האב יאהרען לאנג געוואכט, גענראבען און געפֿארשט,

שוואַרצע דיאָמאָנען.

מענער אין עדינבורג. ער איז בעזאנדערס געווען בעריהטט דורך זיינע ווערקע איבער דער פֿראַגע, וועלכע איז ניט לאנג ענטשטאנדען און צוואר: "וועלען זיך אַ מאל אויסשעפען אלע קוילען גרובען אויף דער וועלט?" — וואס וועט מען דאמאלס טהאן? דער פֿערברויך פֿון קוילען ווערט מיט יעדען יאהר גרעסער. עס קומען צו אלע מאל נייע מאשינען, וועלכע פֿארדערן אלץ מעהר און מעהר קוילען. דיא געז קאמפאניס פֿערברויכען מיט יעדען יאהר אלץ מעהר קוילען צו דער פֿאבריקאציע פֿון געז. וואס וועלען מיר טהאן, ווען אלע קוילען גרובען וועלען זיך אויסשעפען? וועלען אלע פֿאבריקען טווען בלייבען שטעהן און אלע שמערת וועלען בלייבען אין דער פֿינסטער? — אין ענגלאנד איז דיא ערר שוין אזוי דורכגעלעכערט און אונטערמינירט, אז מען האט וואס מורא צו האבען, אז עס זאל אַ מאל ניט טרעפֿען אן אונגליק, דיא ערר זאל זיך ניט נאכגעבען און זאל ניט איינפֿאלען.

דיעזע פֿראַגען האט דער אינושעניר דשיימס סטאר בעהאנדעלט אין זיינע ווערק. ער איז געווען דער בעסטער ספעציאַליסט אין דיעזע פֿראַגען. איין טאג, ווען דשיימס סטאר איז נור וואס אויפֿגעשטאנען, האט זיך אפגעוואשען און איז אריינגעגאנגען אין זיין שמודיר צימער, האט מען געקלונג-גען אן דער טהיר. דשיימס סטארס דינער האט געעפֿענט דיא טהיר. אַ פֿאס-טיליאן איז אריינגעקומען און האט איהם דערלאנגט אַ בריעף. דאס איז אין דשיימס סטארס הויז קיין נייעס ניט געווען. ער פלעגט ערהאלטען זעהר פֿיעל בריעף פֿון פֿערשיעדענע לענדער.

דער דינער האט באלד איבערגעגעבען דעם בריעף דעם אינושעניר דשיימס סטאר, וועלכער וואלט זיך געוויס ניט געאיילט איהם צו עפֿענען, ווען ער וואלט ניט צופֿעליגער ווייזע אַ קוק געטהאן אויפֿן פֿאסט סטעמפעל און וואלט ניט דערזעהן פֿאלגענדע ווערטער:

"אבערוויל פֿאסט אפֿיס, סטערלינג קאָנטי, שאטלאַנד."

דיעזע עטליכע ווערטער האבען איהם געמאכט נייגיריג. זייט צעהן יאהר האט ער קיינע נאכריכטען ניט ערהאלטען פֿון אבערוויל. ער האט שוין זאגאר פֿערגעסען אן אבערוויל. עס איז איהם צוואר א פֿאר מאל פֿארגעקומען, אז קוילען גרעבער פֿון אבערוויל זיינען געקומען בעמען ביי איהם אַ רעקאמענדא-ציען אדער אַ שמעלע. ער האט געטהאן פֿאר זיי, וואס ער האט געקענט. ער איז אבער געווען אזוי בעשעפֿטיגט, אז ער האט זיי באלד פֿערגעסען. פֿלוצלונג ערהאלט ער אַ בריעף פֿון אבערוויל!

— ווער זאל עס מיר שרייבען פֿון אבערוויל? האט ער אויסגערופֿען. איך האב דארט קיינעם ניט.

ער איז געווארען אזוי נייגיריג, אז זיינע הענד האבען געציטערט, ווען ער האט זיך גענומען אויפֿרייסען דעם קאנווערט. ענדליך האט ער דאך אויפֿגע-געריסען דעם קאנווערט און האט ארויסגענומען אַ קליין בייגעלע פֿאפיער, אויף וועלכען עס זיינען געשטאנען פֿאלגענדע ציילען:

שווערצע דיאמאנטען.

דשיימס סטאר איז געווען געריהרט פֿון דיא איינפֿאכע אבער פֿריינדליכע, ווארעמע ווערטער פֿון'ס אלמען מאן.

— זייט געזונד, סיימאן ווארד! האט ער געזאגט נאך א מאל און האט געדריקט דיא הענד פֿון'ס אלמען מאן.

אין זיין שטימע האט מען געהערט טרערין. ער האט מעהר ניט געקענט רעדען.

— איך האף דאך, אז מיר וועלען זיך וויעדער זעהן, האט דער אלטער מאן געברומט. איך האף, אז איהר וועט נאך א מאל זיין אונזער אינושעניר אין אָבערוויל.

דער אינושעניר האט נאך א מאל געדריקט דיא הענד פֿון'ס אלמען פֿאר- מאן. ער האט דאן געזעכען דיא האנד דעם יונגען העררי ווארד און איז ענדליך אוועקגעגאנגען מיט זיין פעקעל אונטערן ארים.
ממעס קאפיטעל.

צוויי בריעף.

צעהן יאהר וויינען זייט דעם פֿערפֿלאסען. צעהן יאהר וויינען פֿערשוואונדען, זייט עס האט זיך אפגעשפיעלט דיא לעצטע סצענע, וואס מיר האבען בעשריעבען אין פֿארינען קאפיטעל.

דשיימס סטאר וואינט אין עדינבורג. ער איז א בעריהמטע ראינושעניר און האט געפֿונען גענוג בעשעפֿטיגונג. ער האט אנגעשריעבען אייניגע ביכער איבער דיא קוילען גרובען און וויא אזוי זיי צו בעארביימען. ער האט אויסגעפֿונען נייע קוילען אדערן, נייע שאכטען אין דיא בעריהמטע קוילען מינען פֿון ניו קעסל און קארדיף. ער האט אויסגעפֿונען דיא בעכטע און דיא פֿיינסטע קוילען פֿון קארדיף, וועלכע זיינען בעריהמט אין דער גאנצער וועלט.

דיא קעניגריכע געוועלשאפֿט פֿאר מינען און מינען ארבייט האט איהם געגעבען דעם ערשטען פֿרייז, א גאלדענע מעדאילע, פֿאר זיינע ארבייטען. דיא אנטיקווארישע געוועלשאפֿט פֿון שאמלאנד האט איהם געוועהלט אלס פרעזידענט און אין דער בעריהמטער שאמלענדישער וויסענשאפֿטליכער צייטונג „עדינבורג רעוויאו“ פֿלעגען זעהר אפֿט ערשיינען ארטיקעל מימן נאמען דשיימס סטאר פֿון אונטען, וועלכע פֿלעגען געלעזען ווערן מיט פֿערגינגען פֿון אלע געלערנטע פֿרא- פֿעסארען פֿון אייראפֿא.

דשיימס סטאר איז געווען ניט גור א נוסער אינושעניר, ער איז געווען א גרויסער געלערנטער, א פֿילאזאף. ער איז אבער געווען ניט א פֿילאזאף, וועלכער טראכט, וואס עס טהוט זיך אויף דיא שטערן, זאנדערן א פֿראקטישער פֿילאזאף, וו. בער דענקט גור, וואס עס טהוט זיך אויף דער ערד און וויא אזוי מען זאל אויפֿרייסען דעם בויד פֿון דער אלטער מוסער ערד און פֿון דארט ארויסשלעפען דיא שעצע (דיא אוצרות), וועלכע ליעגען דארט בעגראבען זייט הונדערטער הונדערטער יאהרען.

דשיימס סטאר איז געווען איינער פֿון דיא גרעסטע און אנגעזעהנסטע

ויד פֿערטיג מאכען צו דער ריזע. ער פֿאהרם דאך אוועק אויף אייביג פֿון אָבערוויל.

ער האט אלעס צונויפֿגעלעגט און האט ויד פֿערטיג געמאכט אין וועג אריין. ווען ער איז ארויסגעקומען פֿון זיין אַפֿיס, איז שוין קיינער נישט געווען אויפֿן פֿלאַץ פֿאר דער מינע. אלעס איז געווען שטיל, לעדיג, רוהיג, טרויעריג און איינזאם.

איין איינציגער מענטש איז געבליעבען שמעהן אנגעשפּארט אן דער שוואַר-צער וואַנד פֿון דער גרויסער געביידע. דאס איז געווען סיימאן וואַרד, דער פֿאַר-מאן פֿון דער מינע. ער איז געשטאנען מיט'ן קאפּ אראפֿגעלאזען, טרויעריג און פֿערטראכט — אַ בילד פֿון טרויער און פֿערצווייפֿלונג. לעבען איהם איז געשטאַ-נען זיין ווהן העררי, אַ יונגע פֿון אַ יאהר פֿופֿצעהן. ער האט ויד אזוי צוגעמולעט צום פֿאַמער, אז אויפֿן ערשמען בליק האט מען געקענט מיינען, אז דא שטעהט נור איין מענטש.

דער יונגער העררי וואַרד פֿלעגט אויך ארבייטען אין דיא קוילען מינע. דשיימס סטאר איז געווען זעהר גוט בעקאנט מיט סיימאן וואַרד און מיט זיין פֿאַמיליע. זיי פֿלעגען אפֿט רעדען איבער דיא מינע און זייס פֿינף-זעקס יאהר פֿלעגען זיי אפֿט זארגען צוזאמען, וואס דיא מינע לאזט זיך אויס — זיא ווערס אויסגעשעפט.

דשיימס סטאר איז צוגענאנגען צום אלמען פֿאַרמאן און האט איהם געזאגט:

— זייט געזונד, סיימאן וואַרד!

— זייט געזונד, הערר דשיימס! האט דער אלטער מאן געענטפערט. איך האף, אז מיר וועלען זיך נאך אַ מאל זעהן.

— איך וואלט געווען זעהר גליקליך, מיר זאלען זיך נאך אַ מאל זיעדער-זעהן, האט דער אינזשעניר געענטפערט. מיר וואלמען גערעדט פֿון דיא גוטע אלמע צייטען אין אָבערוויל.

— איך ווייס, אז איהר וועט שמענדיג צופֿריעדען זיין מיך צו זעהן.

— איך פֿאהר אהיים, קיין עדינבורג, האט דשיימס סטאר געזאגט. ווען איהר וועט קומען, וועט מיין הויז שמענדיג אפֿען זיין פֿאַר איך.

— אַך! עדינבורג איז צו ווייט פֿאַר מיר, האט דער אלטער סיימאן וואַרד געזפֿצט. — עדינבורג איז צו ווייט פֿון אבערוויל.

— איך ווייס, אז עדינבורג איז נישט נאהענט פֿון דאנען. וואו דענקט איהר

דען צו וואינען?

— דא, אין דער מינע, האט סיימאן וואַרד געענטפֿערט טרויעריג. איך,

מיין פֿרוי און מיין ווהן וועלען בלייבען אין דער אלטער מינע. מיר קענען זיך נישט אפֿרייסען פֿון איהר. קענען מיר דען פֿערלאזען דיא אלמע מינע, וועלכע האט אונז געשפּייזט פֿון קינדווייס אן נור דערפֿאַר, וואס איהרע בריסט זיינען אויסגעטריקענט און קענען אונז מעהר קיין מילך נישט געבען? ניין! מיר בליי-בען ביי אונזער אלטער, שוואכער טאטער.

געלעבט פֿון דיעזער מינע. איך ווייס אז איהר האט געלעבט זעהר אריב, איהר האט אבער דאך געלעבט פֿון אייער ארבייט. מיר האבען אלע געארבייט צוזאמען און מיר האבען געלעבט פֿריינדליך און ברודערליך, וויא איין פֿאמיליע פֿון עהר-ליכע און פֿלייסניגע ארבייטער. יעצט איז אלעס אויס! יעצט מוז זיך דיעזע פֿא-מיליע צושיידען און יעדער וועט זיך געהן זיין וועג זוכען זיך אַ נייע היים, אַ נייע בעשעפֿטיגונג. איך זעה ניט, אז דיעזע גוטע, עהרליכע און שמילע פֿאמיליע זאל זיך אַ מאל וויעדער צונויפֿקומען.

ברידער און פֿריינד! פֿערנעסט ניט, אז עס איז שטענדיג געווען אונזער פֿעליכט צו העלפֿען און צו שמיצען איינער דעם אנדערן. מיר האבען ניט געהאט קיין אונטערשטיצונגס פֿעראיין, מיר האבען אבער געוואוסט, אז איינער דעם אנדערן מוז העלפֿען און אונטערשטיצען פֿון'ס לעצטען. מהוט ווייטער אוי! — העלפֿט און אונטערשטיצט איינער דעם אנדערן! איך וועל אייך העלפֿען און אונטערשטיצען, וויא ווייט איך וועל קענען. איך פֿאהר יעצט אוועק קיין עדינ-בורג. איך האף, אז איך וועל באלד קריענען אַ בעשעפֿטיגונג. ווער פֿון אייך עס וועט קומען צו מיר קיין עדינבורג, דער וועט זיין ווילקאמען. איך וועל טהאן פֿאר איהם, וואס איך וועל קענען. יעצט, מינע פֿריידע, זייט געזונגד! לעבט וואהל! איך ווינט אייך גליק און אלעס גוטע! איך וואלט גענומען אבשיעד פֿון יעדען פֿון אייך בעזונדער, עס איז אבער אונמעגליך, ווייל איהר זייט מעהר אלס אכט הונדערט מאן. איך וועל דאהער געהמען אבשיעד פֿון אייער פֿאָרמאָן. דעם גוטען און עהרליכען סימאן ווארד.

מיט דיעזע ווערטער איז ער אראפגעגאנגען פֿון'ס שטיק קיילען און האט ארומגענומען דעם אלטען סימאן ווארד. ביי ביידע מענער האבען זיך געווייעזען שרעין אין דיא אויגען.

דיא ארבייטער האבען אויפֿגעהויבען וויערע היטע אין דער הויך און האבען אויסגערופֿען מיט איין קול.

— לעבע וואהל, דשיימס סטאר! אונזער אינזשעניר און אונזער פֿריינד!

יעצט איז פֿארנעקומען דער קאסירער פֿון דער קאמפאני. ער האט אויב-גערופֿען יעדען ארבייטער ביים נאמען און האט איהם איבערגעגעבען אַ קאני-ווערט מיטן געלד, וואס איז איהם געקומען. דאס איז געווען דאס לעצטע געלד, וואס זיי האבען גענומען ביי דער קאמפאני.

איינער נאכין אנדערן זיינען זיך אוועקגעגאנגען דיא ארבייטער. יעדער איז געגאנגען אַ היים מיטן טרויעריגען געדאנקען, וואס מהוט מען מארגען? יעדער איז געווען געריהרט פֿון דיא ווערטער פֿון'ס גוטען און ערדעלען אינזשע-ניר. יעדער האט געפֿיהלט, אז פֿאר איהם הייבט זיך אן אַ נייעס לעבען, אבער — וואו? וויא אזוי?

דשיימס סטאר איז אריינגעגאנגען אין גרויסען הויז, דארט איז געווען זיין אַ'יס. ער האט געוואלט צונויפֿגעהמען ווינע פאפיערן, אלעס צונויפֿלעגען און

רשיימס סמאר האט אראפגענומען זיין הוט, אלס צייכען, אז ער וויל עפעס רעדען. אלע ארכיימער, אויפזעהר און שרייבער האבען אראפגענומען זייערע הימע און זיינען געווארען אויפֿמערקזאם. עס איז געווארען שמיל, אז מען וואלט געקענט הערן, ווי א פֿליעג פֿליהט דורך.

— פֿריינדע און ברודער! האט געזאגט דער אינזשעניר מיט א ווייכער, צימערנדער שטימע. עס איז געקומען דיא טרויעריגע צייט, ווען מיר וועלען זיך מווען צושיידען. ביז אהער האט אונז פֿעראייניגט דיא אלגעמיינע ארכייט אין דער מינע פֿון אָבערוויל. זיא איז יעצט ערשעפֿט. נעכטען האט מען קוים צו-נויפֿגעשארט דיא לעצטע טאן קוילען.

ביי דיעזע ווערטער האט ער געוויזען אויפֿן לעצטען איינציגען וועגעלע קוילען, וועלכער איז געשמאנען פארן אריינגאנג אין דער מינע.

— איך האב שוין לאנג געוואוסט, אז דיא מינע שעפט זיך אויס. איך האב געזוכט, איך האב געגראבען, איך האב געפֿארשט, פֿיעללייכט וועל איך ענטדעקען נאך עפעס אן אָדער הֿון קוילען. — אומזיסט! מיין פֿארשען און זוכען איז געווען אומזיסט.

— דיעזעס וועגעלע קוילען, איז דער לעצטער טראפען בלוט, וועלכער האט זיך נאך געפֿונען אין דיעזער מינע. עס האט זיך אויסגעשעפֿט, מעהר איז שוין ניטא. — דיעזע לעצטע טאן קוילען וועלען מיר בעהאלטען צום אנדענקען אן דיא קוילען מינע פֿון אבערוויל, אזוי וויא מען האט בעהאלטען דאס ערשטע שטיק קוילען, וואס מען האט אויסגעגראבען פֿון דיעזע מינע מיט הונדערט און פֿופֿציג יאהר צוריק. ביידע שטיקער קוילען — דאס ערשטע און דאס לעצטע — זעלען ליגען אין אונזער מוזעאום.

ברידער און פֿריינדע! צווישען דיעזע צוויי שטיקער קוילען ליגען בע-גראבען פֿיעלע גענעראציאנען (דורות) פֿון עהרליכע און פֿלייסיגע ארכיימער. — יעצט איז אלעס אויס! אייער אינזשעניר רעדט צו אייך צום לעצטען מאל. ער זאגט צו אייך: זייט געזונד! מיר מווען זיך צושיידען!

זייט הונדערט און פֿופֿציג יאהר האבען אייערע עלטערן און איהר אליין געלעבט פֿון דיעזער מינע. איהר האט ארויסגעגראבען דיא שווארצע קוילען פֿון סיעפֿען בויך פֿון דער ערד. מיר ענגלענדער רופֿען דיא קוילען — שווארצע דיא-מאנען, ווייל דיא קוילען זיינען ניצליכער און נאטהווענדיגער פֿארן מענשען, וויא דיא דיאמאנטען. אהן דיאמאנטען קען מען זיך בענעהן, אהן קוילען קען מען זיך אין היינטיגע צייטען ניט בענעהן. דיא קוילען זיינען דאס איינציגע מיטעל, וועלכע טרייבען אונזערע מאשינען, אונזערע לאקאמאטיווען און אונזערע פֿאבריקען, זיי ווארעמען אונז אין קאלטען ווינטער און אויף זיי קאכען מיר אונזער עסען אים זומער. זיי בעדייכטען אונז דורך זייער גאז און גיבען אונז פֿיעלע ניצליכע מעדיצינישע מיטעל. דערפֿאר רופֿען זיי דיא ענגלענדער שווארצע דיאמאנטען.

איך ווייס, אז איהר האט געארכייט שווער און בימער, איהר האט אבער

וואס עס קומט זיי און וועט זיי ערקלערן, או זיי זאלען זיך זיכען אן ארבייט ערנעץ אנדערש.

מען קען זיך לייכט דענקען, מיט וואס פֿאַר אַ האַרץ דיא אַרימע אַרבייטער זיינען היינט אין דער פֿריה געזאנגען צו דער מינע. יעדער, ווער עס האט נור כוח געהאט צו געהן, איז אַרויסגעזאנגען זעהן, וואס דיא קאַמפּאַני פֿון דער מינע וועט מהאַן; יעדער האט געוואלט הערן, וואס דיא קאַמפּאַני וועט איהם עפעס זאגען. יעדער האט געפֿיהלט, אז מיט היינטיגען טאג האט ער פֿערלארען זיין אַרבייט—זיין ברויט.

דאס איז דיא אַרואכע, וואס אין דיא גאַסען פֿון אָבערוויל איז היינט אוי לעדיג און אזוי מרויעריג. דאס איז דיא אַרואכע, וואס אין דיא הייזער זיינען געבליעבען נור גאַנץ אלטע און קראַנקע אדער גאַנץ קליינע קינדער.

לאמיר צוגעהן צו דער מינע זעהן, וואס דארט מהוט זיך. ניט ווייט פֿון'ס שמעטעל שמעהט אויף אַ בערנעל אַ גרויס הויז מיט פֿיעלע שופען (כאַראַיעס) ארום. דא געפֿינט זיך דער אַריינגאַנג אין דער מינע. דא שמעהן דיא גרויסע מאשינען, וועלכע שלעפען אַרויס דיא אייזערנע קאַס-מענס (וואַגאַנעס) מיט קוילען. דא שמעהן דיא מאשינען, וועלכע רייניגען דיא קוילען און דא געפֿינט זיך דיא אפֿים פֿון דער קאַמפּאַני.

אַ מאל פֿלעגען דא ליעגען גרויסע הויפֿענס פֿון טויענדער טאַנען קוילען, היינט זעהט מען נור אַ גאַנץ קליינע הייפֿעלע קוילען ליעגען אונטער אַ סאַראַי און איין וואנאנדעל פֿול מיט קוילען. דאס איז דיא לעצטע טאַן קוילען, וואס מען האט געכמען צונויפֿגעשאַרט אין דער מינע.

אַרום דיעזען לעצטען ווענעלע קוילען שמעהן יעצט אלע אַרבייטער, מע-נער, פֿרויען און קינדער, בלייך, פֿערמאַכט, מרויעריג און דיא קעפֿ אַראפֿגעלאזען. דיא מאשינען אַרבייטען ניט, דיא רעדער ררעהן זיך ניט. דיא שווערע קייטען, וועלכע פֿלעגען אַרויפֿשלעפען דיא וואנאַנעס מיט קוילען פֿון דער סיעפֿער מינע, ליעגען היינט רוהיג און ריהרען זיך ניט. פֿאַר זיי איז היינט אַ פֿייער טאַג. עס איז שבת—עס איז ניטא קיין אַרבייט!

דיא אַרבייטער: קוילען גרעבער, קוילען רייניגער, אויפֿזעהר, שרייבער, בוכהאַלטער, שטייעדען, האַלץ אַרבייטער, וועגען רעפּאַרירער, וועכטער און אלע, וואס זיינען ביז אהער געווען בעשעפֿטיגט אין דער מינע אדער ארום דער מינע, שמעהן יעצט און ווארטען. זיי ווארטען אויפֿן אינזשעניר פֿון דער קוילען מינע, דשיימס סטאַר.

זיי האבען ניט לאנג געווארט. דיא מהיר פֿון'ס גרויסען הויז האט זיך געפֿענט און דער אינזשעניר, דשיימס סטאַר, איז אַרויסגעזאנגען און האט זיך געשמעלט אויף אַ גרויס שטיק קוילען. לעבען איהם איז געשמאַנען דער הויפט אויפֿזעהר, דער פֿאַרמאַן פֿון דער מינע, סיימאַן ווארד, א מאן פֿון אַ יאהר עט-ליבע און פֿופֿציג מיט אן ערנסטעס פֿריינדליכעס געזיכט. ווייטער שמעהן לע-בען איהם דיא שרייבערס און בוכהאַלטערס פֿון דער מינע.

1 מעם קאפיטעל. דיא לעצטע מאן קוילען.

שמיל און טרויעריג איז היינט אין דיא גאסען פו'ם קליינעם שמערטעל אבערוויל, אין שאטלאנד. מען זעהט ניט קיין לעבעדיגען מענשען אין דיא גא-סען. דיא הייזער זיינען פערמאכט. אין זיי זיינען געבליבען נור אלטע, קראנקע מענער און פרויען, אדער גאנץ קליינע קינדער. דיא קראנקע קרעכצען אויף זייער קראנקען בעט אין קיינער קוקט זיך אויף זיי ניט אים. דיא קינדער וויינען, בעטען עסען און קיינער ענטפערט זיי ניט.

וואס איז אזעלכעס געשעהן היינט אין אבערוויל, וואס קיינער איז ניטא אין דער היים? וואס איז אזעלכעס פארגעקומען. וואס קיינער קוקט זיך ניט אים אויף דיא קראנקע און אלטע, אויף דיא יונגע, אונשולדיגע קינדער? פאר וואס זעהט דאס גאנצע שמערטעל אים אזוי טרויעריג און פערנאכלעסיגט?

אָבערוויל איז א קליין שמערטעל אין שאטלאנד. ארום אבערוויל געפינען זיך דיא רייכסטע קוילען גרובען פון ענגלאנד. אלע איינוואוינער פו'ם שמערטעל לעבען נור פון דיא קוילען גרובען. מענער, פרויען און קינדער זיינען בעשעפ-טיגט אין דיא קוילען גרובען, וועלכע געפינען זיך ניט ווייט פו'ם שמערטעל. זייט הינדערט און פופציג יאהר ווייסען דיא איינוואוינער פון אבערוויל, אז זיי האבען זייער ברויט, זייער פרנסה, נור פון דיא קוילען גרובען. אייניגע ארביי-טען מייער אין דער ערד, צורייסען דיא שטיינער און שלעצען ארויס פון זיי דיא קוילען, אנדערע, בעזאנדערס פרויען און קינדער, בעשעפטיגען זיך מיטן סאר-טירען פון דיא קוילען, מיטן רייניגען פון דיא קוילען און מיט דעם צונויפלעגען דיא קוילען אין גרויסע הויפענס.

זייט אייניגע יאהר האט מען בעמערקט, אז דיא קוילען לאזען זיך אים אין דיא מינען. עס ווערט ארע מאָל וועניגער און וועניגער. נעכטען האט מען אין דער גאנצער מינע קוים געקענט צונויפשארען אין מאן קוילען. דאס איז דיא לעצטע מאָן, מעהר איז שוין ניטא. די קאמפאני האט געהייסען, אז אלע ארבייטער זאלען זיך היינט צונויפקומען צו דער מינע. זיא וועט זיי בעצאהלען.

שׂוֹרְאָרְצֵעַ דִּיאַמאַנְטען.

וויטער פאהרען, אז דאס איז א נעוועהנליכער וואלד פון מעער, וועלכער האט זיך ביסעל מעהר צו וואקסען.

יעצט ווייסען מיר שוין, אז דאס איז קיין וואונדער ניט. דאס נראו הייסט סאַרגאַסום Sargassum און געפינט זיך אין פיעלע מעערן, וואו דאס קלימאט איז וואָרם. א גרעסערעס וואונדער שטעלט אונז פאַר דיא ריעזען בלומע. איהר שמענגעל איז עטליכע טויזענד פוס דיא לענג און וואקסט אויפן גרונד פון מעער, דיא בלומען אליין אבער שטעקט ארויס איהר גרויסען קאָפּ מיט שנעע ווייסע עטליכע פוס לאַנגע, בלעטער פון וואַסער, גלייך וויא זיא וויל זיך ווארעמען אין דער שעהנער. העלער זון.

אנאנדערע, זאנדערבארע פפלאנצע איז דאס נראו קעלפ Kelp אדער Laminaria דאס איז אייגענטליך ניט קיין גראַז, זאָנדערן א סאָרט ראָהר (טשערעט). ער איז גראב, וויא א פינגער, האַרט און גלאַנצענדיג, וויא א האָרן פון א בהמה. עס וואקסען גאנצע וועלדער פון איהם אין מעער ארום ענגלאנד און שאַטלאַנד. מען שניידעט איהם אָפּ און מען פערברענט איהם. פון זיין אַש מאכט מען יאָד, א נעוויסעס מיטעל אין דער מעדיצין.

ווען דער גרויסער געלערנטער דאָרווין האט געמאכט זיין בעריהמטע ריזע ארום דער וועלט אין 1839—1845, האט ער געפונען אין דער מאנעלהאן שטראַסע, וואו דאס איידמעער הייבט זיך אן לעבען זיך אמעריקא א זעלכע גרויסע און געדיכטע וועלדער פון קעלפ, אז זאנאר ער, וועלכער האט אזוי גוט געקענט דאס מעער, איז געווען איבער ראַשט.

— אין אייניגע ערטער, שרייבט דארווין, איז דער קעלפ אזוי געדיכט און אזוי שטאַרק, אז מען קען ארומגעהן אויף איהם. אין א פאר גוטע ראָבער שטיוועל קען מען ארומשפאַצירען אין דער מיט פון מעער, וואו עס איז אייניגע טויזענד פוס טיעף. קוקט מען זיך בעסער צו צו ריעזען זאנדערבארען וואַלד, זעהט מען, וויא לוסטיג עס געהט דאָרן צו; וואס פאר א לעבען און וועבען עס העררשט דארט. מיליאָנען סארטען פון פיש און אנדערע טהיערע שווימען, קריעכען, ליפען און קלעטערן אין ריעזען וואַלד. זיי בויען זיך דארט נעסטען, לעבען דאָרט, יאָגען זיך נאך איינער נאך דעם אנדערן און פערשריינען איינער דעם אנדערן. מען וואלט געדאַרפט פארברענגען יאהרען לאנג אין יענע געגענדען אום זיך אביסעל צו בעקענען מיט דיא אלע סארטען פיש און טהיערע, וועלכע לעבען אין ריעזע זאנדערבארע וועלדער.

אלזא, מיר ווייסען נאך יעצט זעהר וועניג פון מעער, מיר קענען נאך דאס מעער ניט; מיר לערנען ערשט דעם אלף בית פון דער וויסענשאַפט. מיט יעדען טאג עפענען זיך פאר אונז נייע ווענען צום לעבען. מיט יעדען טאג ווערט געמאכט נייע ערפינדונגען און נייע ענטדעקונגען. עס עפענען זיך אויף נייע פעלדער פאר מענשליכען גייסט צו דענקען און פאר דיא מענשליכע הענד צו ארבייטען. יעדע נייע ערפינדונג עפענט אויף א ניי פעלד פאר דיא מענשען, גיט זיי א נייע בעשעפטיגונג.

דער מענשליכער גייסט שטרעבט אימער פאָרוערטס. עס געפינען זיך מענשען; וויא האטמטעראס, פראַנקלין, ראָס, פאררי, מאַק קלינטאק, וועלכע אָפּפערן זיך אויף אום צו בערייכערן אונזער וויסען און אונזער קענען. זיי שטארבען, זיי קומען אום אויף דעם שווערן וועג פון זיטער פאַרשען און לערנען, אבער פון זייערע גרעבער וואקסען ארויס דיא טהיערסטע פריכטע פון דער וויסענשאַפט, וועלכע ברענגען דער גאנצער מענשהייט נוצען, פרייד און גליק.

ניט שטארק טיעף און עס איז לייכט צו לענגן אויף זיי דעם קייבעל. און ווירקליך אויף דיעזע בערג אונטערן וואסער לענגן דיא דראַטעהען, וועלכע פּעראייניגען דיא אלטע וועלט מיט דער נייער. דאנק דיעזער ענטדעקונג פון קאפיטאן מאַורי קענען מיר אין אייניגע מינוטען זיך צוזאמען רעדען מיט אונזערע פריינד אין דער אלטער וועלט שנעק און ביליג.

דאמיט אבער איז דיעזע פראגע נאך ניט געווען געלעזט. מען האט שוין געקענט אויסמעסטען, וויא טיעף דאס מעער איז, מען האט אבער אויך געדארפט וויסען, פון וואס בעשטעהט דער גרונד פוים מעער אין פּערשיעדענע ערטער. דאס איז זעהר וויכטיג, מען זאל וויסען, וואס פאר א דראַטעהען צו מאַרען פארן קייבעל.

אויך אין דיעזער בעציעהונג האט אן אמעריקאנער קאפיטאן ברוק Brooke ערוועזען א גרויסען דיענסט דער וויסענשאפט. ער האט אויסגעפונען א מאַשיין, מיט וועלכער מען קען ארויפציעהען אביסעל ערד פוים גרונד פוים מעער אום צו וויסען, פון וואס עס בעשטעהט. ליידער, זיינען מיר ניט אים שטאַנד צו בעשרייבען דיעזע מאַשיין, ווייל אהן א צייכונג, וועט מען זיא ניט פּערשטעהן און מיר האבען יעצט ניט דיא צייכונג דערפון.

מיט הילפע פון דיעזער מאַשיין, האט מען אויסגעפונען, אז דער גרונד פוים מעער בעשטעהט אויסשליסליך פון קליינע און פיינע מושעלן, אדער דיא פאנצער פון קליינע טהיערע, וועלכע לעבען אויפן גרונד פוים מעער. דיא מושעל זיינען אזוי דין אין אזוי פייך, אז ווען מען בעריהרט זיי מיט דער האנד, ווערן זיי צוריעבען אויף שטויב. דאס איז א בעווייז, אז אונטען אין דער טיעפענעש איז דאס מעער גאַנץ רוהיג. דיא וואַסערן שטעהן אויף איין אָרט און בעוועגען זיך ניט. דערפון האט מען געלערנט, אז מען וועט אריינזאָרפּען דעם קייבעל טיעף אין וואַסער, וועט ער דאָרט לענגען גאַנץ רוהיג.

ווען מען זאל וועלען בעשרייבען דיא געשיכטע פוים טעלעגראַף אין אַטלאַנטישען אָקעאַן, וואָלט מען געדארפט אנשרייבען עטליכע גראבע ביכער.

נאך דעם אלעמען קענען מיר שוין דאס מעער? האבען מיר עס שוין אויסשטר דירט, אויסגעפאָרשט? ווייסען מיר שוין, וואס עס טהוט זיך אין זיינע טיעפענישען און זיינע אבגורנדע? קענען מיר שוין אלע טהיערע און אלע פלאנצען, וואס וואקסען און לעבען אין דער טיעפעניש פון 40—50 טויזענד פוס? — אויף דיעזע פראגען מוזען מיר ענטפערן: ניין און ניין! דאס מעער איז נאך יעצט פאר אונז א רעמעניש, וויא עס איז געווען מיט טויזענד יאהר צוריק. מיר ווייסען, אז אין מעער געפינען זיך גאנצע וועלדער פון זאָנדרעבארע ביימער און גראזען; מיר ווייסען, אז אין אייניגע ערטער ווינען דיא גראַזען אזוי הויך, אז זיי שמעקען ארויס פון וואַסער. זיי זיינען אזוי געדיכט, אז זיי בילדען גאנצע פעלדער און וועלדער אויף מיליען ווייט דיא ברייט און דיא לענג.

מען קען זיך לייכט דענקען, וויא שטאַרק עס האבען זיך דערשראָקען דיא מאַט-ראַזען, וועלכע זיינען געפאהרען מיט קאַלומבוס אויף זיין ערשטער רייזע צו ענטדעקען אמעריקא, ווען דיא שיפען זיינען פלוצלונג אריינגעפאהרען אין אזא געדיכטען וואַלד פון מעער-גראַז. אנפאנגס האבען זיי געמיינט, אז דאס מעער איז דארט ניט טיעף. וויא ערשטוינט אבער זיינען זיי געווען, ווען זיי האבען אראָפּגעלאָזען א שטריקעל מיט אַ שטיקעל בליי און האבען אויף עטליכע טויזענד פוס טיעף ניט געקענט דערנרייכען דעם גרונד.

— יעצט זיינען מיר פערלאָרען! האבען זיי אויסגערופען. אונזערע שיפען וועלען אזוי ווייט פערקריעכען אין דיעזע פעלדער, אז זיי וועלען שוין ניט קענען ארויס צוריק. דא ענדיגט זיך שוין דיא וועלט.

מיט שווערער מיה איז עס געלונגען קאלומבוסען זיי איינצורעדען, אז זיי זאלען

דער שטארקער דרוק פוים וואסער האט דורכגעטריעבען גאנץ קליינע טהיילעכלעך וואסער דורך דעם קאָרק, ביז דיא פלאַש איז געוואָרען פול.

אלוא, וויא אזוי מעסט מען אויס, וויא טיעף איז דאס מעער? וויא אזוי קען מען לעגען דיא דראַטהען פוים טעלעגראַף, ווען מען ווייס ניט, וויפּעל מיליאָנען יארד דראַטהען מען וועט דאַרפן? — דיא טעלעגראַפישע דראַטהען מוזען ליגען אויפן גרונד פוים מעער, מען קען זיי ניט לאָזען הענגען אין דער מיט וואַסער: זיי וועלען זיך צו רייסען. אלוא, וואס טהוט מען? עס זיינען פערנאנגען צעהנדליגער יאהרען און עס האט געקאָסט הונדערט טויזענדער, איידער מען איז געפאלען אויף איין איינפאכעס און זיכערעס מיטעל. א שטאַרקער שפּאַנאַט איז אויסגעמאַסטען. אויף יעדע הונדערט פום מאַכט מען א קנופ. דער שפּאַנאַט איז ארויפגעוויקעלט אויף א רעדעל. צום שפּאַנאַט בינדעט מען צו א קוגעל פון 30 פונט, און מען לאָזט זיא אריין אין וואַסער. ווען דיא קוגעל קומט צו צום גרונד, דאס רעדעל דרעהט זיך ניט מעהר, שניידט מען אָפּ דעם שפּאַנאַט און מען וואַרפט איהם אריין אין וואַסער. קוגעל און שפּאַנאַט זיינען פער לאָרען; מען ווייס אבער, וויא פיעל הונדערטער פום דער שפּאַנאַט האט געהאלטען. מען האט אויסגעפונען, אז קוים ווענט דיא קוגעל וועניגער פון 30 פונט, פאלט זיא ניט אראָפּ גלייך אין וואַסער, זאנדערן ווערט זעהר אָפּט אוועקגעשלעפט איז א זייט פון דיא טייכען, וועלכע געפינען זיך אין מעער.

דורך דיעזעס איינפאכע, ווען אויך אביסעל טהייערע, מיטעל איז עס געלונגען אויסצומעסטען דיא טיעפענעס פוים מעער. מען האט אויסגעפונען, אז דער אטלאַנטישער אַקעאַן צווישען ענגלאַנד און ניו-יאָרק איז פון 9 טויזענד ביז 40 טויזענד פום דיא טיעף. ביי דיא ברעגעס איז ער פיעל טיעפער, וויא אין דער מיט. ניט ווייט פון אַרענטיניען, וואו דער טייך לאַ פלאַטא פאלט אריין אין אטלאַנטישען אַקעאַן, איז ער אריבער 50 טויזענד פום טיעף, דאס איז דער טיעפסטער אָרט אין אטלאַנטישען אַקעאַן.

פיער יאהר נאך אַנאנדער זיינען ארומגעפאהרען שיפען אויפן מעער און האבען אויסגעמאסטען זיין טיעפקייט. מען האט אויפגעזייכענט אַקוראַט יעדען אָרט, וויא טיעף ער איז און מיר האבען היינט א פאָלשטענדיגע מעעריקארטע פון דער טיעפענייט פוים מעער. דער מיט אבער האט זיך דיא פראגע נאך ניט געענדיגט. מען האט אויסגערעכענט, אז ווען מען זאל לעגען דיא טעלעגראַפישע דראַטהען אויף אזא טיער פענעש, וועלען זיי זיך אלע מאל צורייסען, זיי וועלען ניט אויסהאלטען דעם דרוק פוים וואַסער. אויסערדעם וואָלט א טעלעגראַמע פון אמעריקא קיין אייראפא אדער פערקעהרם פון אייראפא קיין אמעריקא געדאַרפט קאָסטען אזוי טהייער, אז עס וואָלט זיך ניט געלוינט צו טיעקען א טעלעגראַמע.

דיא האט אויסגעהאַלפּען א קאפיטאן פון דער אמעריקאנישען פלאַטע, א געוויסער מאורי Maury. איהר האט געוויס פון איהם קיין מאל ניט געהערט, מיינע ליבעלע לעזער. ער האט אויסגעפונען, אז אויפן באַדען פוים מעער זיינען דיא בערג און טאָהלען, אזוי וויא אויף דער יבשה. דיא גאנץ טיעפע ערטער אין מעער זיינען טאָהלען, פאלגליך מוזען זיין בערג; ווען עס זיינען דיא בערג, זיינען געוויס דיא בערג קעטען, דאס הייסט, א רייהע פון בערג, וועלכע שטעהן איינער לעבען אנדערן, וויא צום ביישפיעל, דיא בערג קייטען אין אמעריקא, "דיא קארדאליערען", דיא בערג קייטען אין דער שווייץ, "דיא אַלפען"; דיא בערג קייטען אין איטאליען, "דיא אפּענינען" און דערנאָכען.

ער האט אזוי לאַנג געמאַסטען דאס מעער און אזוי לאַנג געזוכט, ביז ער האט אויסגעפונען, אז פון דעם בערג "קאפּ קליר" אין אירלאַנד ביז דעם באַרג "קאפּ רייס" אויף דער אינזעל ניופונדלענד, לעבען קאַנאַדא, ציהט זיך אין מעער א פלאַנגע רייהע פון בערג, וועלכע הייבען זיך אן אין אירלאַנד, אין אייראפא, און ענדיגען זיך אין ניר פונדלענד, אין אמעריקא. אזוי וויא דיא בערג זיינען זעהר הויך, איז דאָרט דאס מעער

בערייכערט מיט א גרויסען אוצר פון וויסען און קענען, וועלכע מיר בענוצען. מיר ווייסען אייניגע מאל זאגאר ניט, פון וואנען מיר שעפען און וואו מיר נעהמען עס. מיר ווילען נור וויזען אויף איין זאך, ווען דיא ענגלענדער האבען אנגעהויבען ארויסצושיקען קאָר-לאַניעס קיין אמעריקא אין 1607, פלעגט געדויערן דיא ריזע פון לאַנדאָן קיין באַסטאָן וועניגסטענס זעכציג טאג, היינט מאַכט זאגאר א זענעל-שיף דיעזעלבע ריזע אין אַכצעהן צוואַנציג טאג. דאס בענעגענען פון אן איידיבערג אויפ'ן וועג האט א מאל געהייסען אַ זיכערער טויט, היינט ווייסט יעדער קאפיטאן, וויא אזוי זיך אויסצודרעהן פון אן איידיבערג.

מיר ווילען מאכען אונזערע לעזער אויפמערקזאם אויף א בעזאנדערס אינטערעסאנטע פראגע, וועלכע האט מיט עטליכע יאהר צוריק אינטערעסירט דיא גאנצע געלערנטע וועלט און איז ערשט ניט לאַנג געלעזט געווארען. — דיא פראגע איז: וויא טיעף איז דאס מעער?

אויפ'ן ערשטען בליק וועט יעדער פרעגען: וואס נעהט עס מיך אן? וואס האַרט עס מיך, וויא טיעף דאס מעער איז? וואס פאר א נוצען קען איך דערפון האבען, ווען איך וועל שוין וויסען, וויא טיעף דאס מעער איז? — דיעזע פראגען האט ניט געשטעלט דיא קאמפאני, וועלכע האט צוערשט זיך אונטערנענומען צו לעגען דעם קייבעל — דיא טעלעגראפישע דראַטהען — פון ענגלאַנד קיין ניריאַרק. ביי איהר זיינען דיעזע פראגען געווען זעהר וויכטיג. זיא האט געמוזט וויסען, וויפיעל דראַטהען צו מאַכען און וויא אזוי זיי צו מאַכען. זיא האט צוערשט געמוזט ענטפערן גאר אויף אנאנדערע פראגע און צוואַר: וויא אזוי זאל מען אויסמעסטען דיא טיעפעניש פון'ם מעער?

דאָרט, וואו עס איז ניט שטאַרק טיעף — ביז צוויי טויזענד פינג הונדערט פוס דיא טיעף — איז עס נאך לייכט אויסצומעסטען מיט א לאַטה. דאס איז א שטיקעל בליי צונעבונדען צו א לאַנגען פאָדיום. וויא קען מען אבער אויסמעסטען דיא ערטער פון'ם וועלט מעער, וואו ער איז טיעף ביז 60—60 טויזענד פוס? דא ווערט דער שטאַרק-סטער שטריק צוריסען, ער קען ניט אויסהאַלטען אויף זיך אזא גרויסע מאַסע וואסער און צולעצט ווייס מען דאָך ניט, אויב ער האט שוין געגרייכט דעם גרונד. וויא אזוי קען מען וויסען אויף אזא שרעקליכע טיעפעניש, אויב מען האט דערגרייכט דעם גרונד?

אום צו נעבען א ביישפיעל, וואס פאר א קראַפט דיא מאַסע וואַסער האט, וועלען מיר ברענגען א שפיעל, וועלכע דיא מאַטראָזען מאַכען אָפט אויפ'ן מעער אום דיא פאַסאַזשירען צו אַמוזירען. זיי נעהמען א לעדיגע פלאַש, פערקאַרקען זיא גאנץ שטאַרק און בינדען זיא צו א לאַנגען שטריק מיט א געוויכט פון צוויי — דריי פונט. מען לאָזט אראָפּ דיא פלאַש גאנץ טיעף אין וואַסער און מען הייבט אן לאַנגזאַם און פאָרויכטיג זיא צוריק ארויפצו ציעהען. — מיט א מאל זיא ארויסשלעפען טאָר מען ניט, ווייל דער שטריק וועט זיך צורייסען. מען מוז עס טהאן גאנץ פאָרויכטיג. — ווען מען שלעפט ארויס דיא פלאַש, זעהט מען א וואונדער — דער קאַרק איז ניט געריהרט, ער איז גאנץ און פערשטעקט גוט דיא פלאַש און דענאך איז דיא פלאַש פול מיט וואַסער.

האט זיי ארויפגענומען צו זיך. פערפראָרען, הונגעריג, קוים לעבעדיג האט מען זיי ארויפֿגענומען אויפֿן דעק.

דאס איז געווען א נאָרוועגישע שיף און האט געהייסען „האַנסקריסטיאַן“. זיא איז געפאָהרען האַפֿען וואָלפֿישען און האט זיך יעצט געאַילט א היים, דער ווינטער זאָל זיא ניט פֿערחאַפֿען. אין צוועלף טאג ארום זיינען זיי אנגעקומען קיין בערען, א שטאָרט אין נאָרוועגען.

קוים איז מען געוואָהר געוואָרען, ווער זיי זיינען און וואס זיי האבען ענטדעקט, איז געוואָרען א רעש אין גאַנץ אייראָפּא. דיא ענגלישע רעניערונג האט געשיקט א שיף עקסטרא פון זייערטוענען און מען האט זיי געבראַכט קיין לאַנדאָן. ווען זיי זיינען אַנגעקומען קיין לאַנדאָן, זיינען אלע מיטגלידער פון דער ענגלישער קעניגליכער געאַגראַפֿישער געזעלשאַפֿט זיי ענטנענען געפאָהרען און האבען זיי אריינגעפֿיהרט אין שטאָרט יעדען מיט גרויס פֿאַרזאָר. דאקטאר פּולמאַן האט געמוזט אבענד פֿאַרלעזען א פֿאַר שטונדען איבער זיין מערקווירדיגער ריזע. דיא קעניגין וויקטאריא האט זיי געוואָלט זעהן, מען האט איהר פֿאַרגעשטעלט אלע, וועלכע זיינען איבערגעבליבען פֿון „פֿאַרוואַרד“. זיא האט אלעמען געגעבען מעדאַלען. זאָגאַר דער יענקי אלטאמאַן האט זיך ניט געשעהמט אנצונעהמען א מעדאַלע פון דער ענגלישער קעניגין. נור אין האטטעראס, דער אנהויבער און דיא אורזאַכע פון אלע דיזעז עהרען, האט קיין טהייל אין זיי ניט גענומען. ער האט מיט קיינעם ניט גערעדט קיין וואָרט, פֿלעגט ארומנעהן שטיל און פֿערטראַכט, נור פון צייט צו צייט פֿלעגעט ער א גלעט טהאן זיין הונד דינק.

דער דאקטאר האט איהם אריינגעגעבען אין א קראַנקֿהייז פֿאַר אזעלכע קראַנקע. זיין קראַנקֿהייט איז געווען אין דער בעציעהונג בעמערקענסווערט, אז ער פֿלעגט זיך בעוועגען נור אין איין זייט — קיין נאָרדען.

דיא קעניגין האט בעשטימט א פענסיאָן פון צוויי הונדערט פונט שמערלינג אַ יאָהר פֿאַר דשאַנסאַן און בעלל אויף זייער לעבען לאַנג.

20 טעס קאפיטעל.

ש ל ו ס.

קאפיטאַן האטטעראס איז געפאלען אן אָפּפֿער פון זיין וואונש צו ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל. סער דשאַן פֿראַנקלין און זיין גאַנצע עקספעדיציאָן זיינען אויסגעפֿראָרען געוואָרען אויף קינגזוויליאַם לאַנד. הודסאָן, באַרעניץ, בעהרינג און פֿיעלע אַנדערע זיינען אומגעקומען אויף זייערע ריזען אויפֿן אייז־מעער. דוד ליווינגסטאָן, דאקטאר פֿאַנגעל, באַרט, בורקע, בעקער און פֿיעלע אַנדערע זיינען אומגעקומען אויף דער שרעקליכסטער אַרט אויף זייערע ריזען אין ווילדען שוואַרצען אפֿריקאַ. — אלע דיזעז ערלע און געבילדעטע מענער זיינען געפאלען איין אָפּפֿער פון דער וויסענשאַפֿט.

וואס האט דערפון דיא מענשהייט? וועט געוויס דער לעזער פרענען. פֿאַרוואס האבען זיי געאָפּפֿערט זייער לעבען? וואס פֿאַר א נוצען האט עס געבראַכט? אויף דיזעז פֿראַגען קענען מיר אינטוואָרטען, אז מיר האבען זעהר פֿיעל צו פֿער־דאַנקען דיזעז גרויסע מענער און צו געדענקען זייער נאמען מיט עהרע. זיי האבען אונז

פערשמעלט פון דיא קאלטע ווינטען, דארט האבען זיי בעשלאָסען צו פערברענגען דריי טאג. דעם ערשטען טאג זיינען זיי א גאנצען טאג געשלאָפֿען. דעם אנדערן טאג איז אלטאמאן ארויסגעגאנגען זוכען, טאמער וועט ער עפעס געפינען: א פייגל אדער אג אנדער חיה. ער איז ארוםגעגאנגען א פאר שטונדען און איז געקומען צוליפֿען צו זייער לאַגער מיט שרעק. דער דאקטאר האט באלד דערקענט, אז דא איז עפעס געשעהן.

— וואס איז מיט אייך? האט ער געפרעגט.

— דאָרט, דאָרט, א גאנצע פארטיע מענשען פערפראָען... טויט ... האט אל-טאמאן קוים ארויסגערעדט.

דער דאקטאר און דיא אנדערע זיינען געגאנגען זעהן, וואס דארט איז. א שרעק-ליכעם בילד האט זיך פאָרגעשטעלט פאר זייערע אויגען. זאגאר דער דאקטאר האט אנגעהויבען צו ציטערן. — אויף א שטיקעל פלאץ פון עטליכע איילען זיינען געלעגען צו וואַרפען צעהן טויטע. זיי זיינען געווען פערשאַטען מיט שנעע, נור דא האט ארויסגע-שטעקט א האַנד, דאָרט — א פוס, דארט א קאָפּ. פון אייניגע האט דער ווינד אוועק-געקעהרט דעם שנעע און זיי זיינען געלעגען אין גאנצען אָפּגעדעקט, טויט, פערפראָען, האַרט, וויא אייזען. דער דאקטאר האט זיך צוגעקוקט צו איינעם און איז אויפגעשפרונגען, גלייך וויא א שלאַנג וואָלט איהם א בים געטהאן.

— שאַנדאן! האט ער אויסגערופען

באלד האבען זיי דערקענט דיא איבעריגע: פען, גריפארי און דיא אנדערע מאט-ראָזען פון דער «פאָרוואַד». מען האט דייטליך געזעהן, וויא שרעקליך זיי האבען געליטען. אין אייניגע ערטער זיינען געלעגען שטיקער מענשען-פלייש, פאר הונגער האבען זיי איינער דעם אנדערן אויפגעפרעסען.

— געהט אוועק פון דיעזען אונגליקסאָרט! האט דער דאקטאר געבעטען. איך קען עס ניט זעהן.

וויא שוואַך און מיעד זיי זיינען געווען, האבען זיי באלד צוגיפגעפאקט זייער שליטען און זיינען ווייטער געגאנגען. עס זיינען פערגאנגען נאך עטליכע טעג, זיי האבען זיך צוגעשלעפט צו באפינס-ביי. דער פראוויאנט האט זיך ביי זיי אויסגעלאָזען. זיי האבען געליטען הונגער. זיי האבען זיך שוין בערייט געמאַכט צו שטאַרבען, ווען אלטא-מאן האט דערזעהן דיא זעגעל פון א שיף.

— א שיף! א שיף! האט ער אנגעהויבען צו שרייען.

אלע זיינען צוגעלאָפֿען צום ברעג און האבען געקוקט אויף דאס שיף. זיי האבען געשריען, זיי האבען געשאַסען, זיי האבען געמאַכט מיט דיא הענד אום דער קאפיטאן פון דער שיף זאל זיי דערזעהן און זאל שיקען א באָאט זיי נעהמען. דאס שיף אבער איז געווען זעהר ווייט און קיינער אויפן שיף האט זיי ניט בעמערקט.

— לאמיר זיי נאכלופען מיט אונזער באָאט! האט אלטאמאן אויסגעשריען.

מיט גרויסע שוועריגקייטען איז עס זיי געלונגען אראָפּצולאזען דאס באָאט אין וואסער. זיי זיינען געווען אזוי שוואַך פון הונגער, אז עס האט ביי זיי פערנומען פיעל צייט איידער זיי האבען געזעהן דאס באָאט אין וואסער. זיי האבען זיך שנעל אריינגעזעצט און האבען גערודערט צום שיף. ענדליך האט זיי דאך דער קאפיטאן בעמערקט און

געקומען צו זיך; האט ער דערוועהן מיט שרעק, אז האטטעראס אייגען זיינען וויא אויס-
געלאָשען. קיין גלאַנץ, קיין פונק איז אין זיי ניט געווען. אלטאמאן האט עס אויך
בעמערקט און האט געפרעגט שטילערהיים:

— ער איז בלינד?

— זיין פערשטאָנד איז פערדונקעלט, האט דער דאקטאר געענטפערט. ער איז

אראָפּ פון זינען.

טרויריג מיט צובראָכענע הערצער האבען זיי אראָפּגעפיהרט דעם קראנקען פּוֹם
בארנ און האבען איהם צוגעפיהרט צום באָאט. קיינער האט קיין וואָרט ניט גערעדט.
יעדער האט געפיהלט, אז ער האט פערלאָרען א פריינד, שטילערהיים האבען זיי זיך
אריינגעזעצט אין באָאט. האטטעראס איז געזעסען, וויא א שטיק האָלץ. ער האט
ניט גערעדט און האט זיך ניט געריהרט. מען האט געקענט טהא מיט איהם, וואס
מען האט געוואָלט.

— יעצט מוזען מיר פאהרען א היים, האט געזאגט דער דאקטאר. עס איז היינט

דער 18טער יולי; ווען מיר וועלען האבען א נוטען ווינד, קענען מיר זיך נאך צושלאנגען
צו באַפינסט־ביי און דאָרט פיעללייכט נאך טרעפען א גאָרווענישע שיף.

דיא רייווע צוריק איז געגאנגען זעהר שנעל. דער ווינד האט געבלאָזען פון גאָרדען
קיין זידען און האט געטריעבען זייער באָאט אויף דיא שטילע וואַסערן פּוֹם גאָרד-
פּאָל־מעער. דעם אנדערן טאג זיינען זיי אנגעקומען אין דיא בוכטע וויקטאריא און זיינען
געגאנגען צווא פולמאן־ס־הויז געהמען דעם רעסט פּוֹם פראוויאנט, וואס זיי האבען
דאָרט איבערגעלאזען, איידער זיי זיינען געפאהרען צום גארד־פּאָל. צו זייער שרעק און
איבערראַשונג האבען זיי געפונען, אז אין דער צייט, וואס זיי זיינען געווען אויף דער
רייווע, האבען ווייסע בערן און אנדערע היות צערשטערט און פערניכטעט זייער פראָוויאנט.
זיי האבען צונויפגענומען, וואס עס איז נאך געבליעבען און האבען זיך אויפגעזעצט
אויפ'ן באָאט.

— א היים! א היים! איידער עס ווערט קאַלט. איידער דער שרעקליכער ווינטער

קומט אן.

מיר זיינען ניט אומשטאָנד צו בעשרייבען אלע זייערע ליידען אויף זייער וועג
א היים. מיר וועלען נור דערמאנען אייניגע זאַכען, אין וועלכע דער לעזער איז פער-
אינטערעסירט.

ענדע יולי זיינען זיי געקומען צו סמיטה'ס קאנאל. ער איז שוין געווען בעדעקט
מיט אייז און זיי האבען געמוזט ארויסשלעפען זייער באָאט פון וואַסער, איהם ארויפ־
לעגען אויפ'ן שליטען און שלעפען איהם אויפ'ן אייז. דער ווינטער האט זיך שוין געלאָזט
פיהלען, עס איז געוואָרען אלע מאל קעלמער. מען האט שוין ניט געקענט שלאָפען
אין געזעלט. מען האט געמזט ווייטער מאכען זיך שטיבעלעך פון שנעע. זיי האבען
געמזט שלעפען דעם שווערען שליטען, ווייל דיא הינט האבען קיין כח ניט געהאט צו
שלעפען אזא מישא.

דעם 30טען אויגוסט זיינען זיי געווען אזוי מייד, אז זיי זיינען געווען געצוואונגען
זיך אָפּצורוהען א פאר טעג. זיי האבען אויסגעפונען א טאָהל, וואו זיי זיינען געווען

געשווידיגקייט, נור דער נאָרד־פּאָל, דיעזער איינציגער פונקט, שמעהט אויף איין אָרט און דרעהט זיך ניט.

ער האט אנגעהויבען צו ערקלערן איהם, וויא אזוי דיא ערד דרעהט זיך, וויא אזוי זיא ווערט בעלייכטעט פון דער זון; פאר וואס ביים נאָרד־פּאָל איז זעקס מאנאטע אין יאהר טאג און זעקס מאנאט נאכט. דער פּלאַץ פון אונזער ערצהעלונג ערלויבט אונז ניט איבערצוגעבען אלע ערקלערונגען, וועלכע דאקטאר פולמאן האט געגעבען זיינע פריינדע אום צו בעווייזען; וויא וויכטיג עס איז פאר דער וויסענשאפט צו ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל. דשאנסאן האט איהם אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאם, ער האט איהם אבער ניט אין גאַנצען פערשטאַנען. מען מוז זיין בעקאנט אביסעל מיט דער געאגראפיע און אנדערע וויסענשאפטען אום צו פערשטען, וויא וויכטיג עס איז געווען צו ענטדעקען דעם נארד־פּאָל. ניט אומויסט האט דיא ענגלישע געאגראפישע געזעלשאפט אויסגע־געבען מיליאָנען פונט סטערלינג אויף רייזען צום נאָרד־פּאָל.

אזוי זיינען פערנאנען א פאר שטונדען אין רעדען און ערקלערונגען, ביז זיי זיינען אלע מיעד געוואָרען און האבען זיך געלעגט שלאָפען.
28 מעס קאפיטעל.

צוריק קיין ליווערפול.

ווען זיי זיינען אויפגעשטאַנען דעם אנדערן טאג אין דער פריה, האט דער דאקטאר געפונען, אז האטטעראסן איז ערגער געוואָרען. ער איז געווען זעהר אויפגערגעט און האט גערעדט נור פון'ס נאָרד־פּאָל. זיי האבען געוואָלט שוין דעם אנדערן טאג פאהרען צוריק, זוכען א וועג א היים קיין ענגלאנד. האטטעראס אבער האט געבעטען, אז זיי זאָלען נאך ארומגעהן דיא אינזעל. זיי האבען איהם געמוזט צוליעב טהאן און ארומגעהן דיא אינזעל.

אויפן וועג זיינען זיי צוגעקומען צו אן אָרט, וואו דער באַרג איז ניט געווען אזוי שיעף. האטטעראס האט פלוצלונג אנגעהויבען צו לויפען אויפן באַרג. דער דאקטאר און אלטאמאן זיינען איהם נאכגעלאפען און האבען איהם געוואָלט צוריקהאַלטען. עס איז אבער געווען אונגעליך. האטטעראס איז געלאפען אלץ העכער, ביז ער איז געקומען צום קראַטער, — דער לאַך אין דער ערד, פון וואָנען עס האט ארויסגעשפריצט דאס פייער — דא איז ער געבליבען שמעהן בעלייכטעט פון'ס פייער און האט געשריען:

— דער נארד־פּאָל! דער נארד־פּאָל! מיינע פיס שמעהן אויפן נארד־פּאָל!

מיט שווערער מיה איז דער דאקטאר און אלטאמאן איהם נאכגעלאפען. זיי האבען איהם בעטראכט אייניגע מינוט מיט שרעק און מיט שטוינען. זיי האבען איהם געבעטען, ער זאל אראַפגעהן, ער האט ניט געענטפערט; זיי האבען פראָבירט איהם אראַפצופיהרען מיט געוואָלד, ער איז געשטאַנען וויא צוגעשמירט צו דער ערד. דער דאקטאר איז געווען פערצווייפעלט. פלוצלונג האט האטטעראס געגעבען א שרעקליכען הערצרייסענדיגען געשריי: דער נארד־פּאָל! דער נארד־פּאָל! און איז געפאלען אין אַהנמאַכט. דער דאקטאר האט איהם אנגעהויבען אַפצומינטערן מיט אלע מיטעל, וואס ער האט נור געהאט ביי זיך. ווען עס איז איהם ענדליך געלונגען און האטטעראס איז

האטטעראס. דער דאקטאר האט איהם געוואלט געבענעפעס עסען, האטטעראס אבער האט געזאגט, אז ער וועט ניט עסען, ניט טרינקען, ביז זיי וועלען אויסשטעלען א דאקומענט, אז זיי האבען ענטדעקט דעם נאָרדפּאָל. דער דאקטאר האט איהם געמוזט צולעב טהאן. בעלל האט געמוזט געהן צום באָאט און ברענגען שרייב געצייג און פּאפּיער. דער דאקטאר האט זיך געזעצט אויף א שטיין און האט אנגעשריעבען פּאָל-גענדען דאקומענט:

„דעם 11טען יולי 1861 האט דער קאפיטאן דשאן האטטעראס ענטדעקט דיא „אינוועל קווינסלאנד, אויף וועלכער עס געפינט זיך דער נארדפאל. יעדער, ווער עס וועט „געפינען דיעזען דאקומענט, זאל איהם צו שטעלען צו דער קעניגליכען געאָגראפּישען „געזעלשאַפט אין לאַנדאָן.“

אונטערשריעבען דיעזען דאקומענט האבען:

דשאן האטטעראס, קאפיטאן פון דער פּאָרוואַרד.

דאקטאר פולמאן.

אלטאמאן דער קאפיטאן פון דער פארפאז.

דשאנסאן, צווייטער אפיציער פון דער פּאָרוואַרד.

בעלל, מאטראז פון דער פּאָרוואַרד.

דיעזען דאקומענט האבען זיי אריינגעלעגט אין א בלעכענער שאכטעל און האָבען עס אניעדער געלעגט אונטער א שטיין. ארום דעם שטיין האבען זיי צונויפגעלעגט שטיינער, וויא א זייל און ארויפגעשטעלט פון אויבען דיא ענגלישע פּאָהן. ווען זיי האבען אָפּגעטהאן דיעזע ארבייט, האט דער דאקטאר געזאגט:

— יעצט פריינד, לאמיר געהן עסען. איך ווייס, אז עס געפינען זיך מענשען, וואס וואַלטען אוועקגעגעבען אלע זייערע הייזער און זייערע זאָלען דערפאַר, אז זיי זאָלען איין מאל עסען א מיטאג אויפן נאָרדפּאָל. מיר האבען יעצט דיעזעס פערנגיגען אומזיסט. מען האט זיך געזעצט אויף א שטיין עסען דעם ערשטען מיטאג אויפן נאָרדפּאָל. דער דאקטאר האט פּאָראוים געזעהן אזא פּאָל און האט מיטגעבראַכט פון דער פארפאז א פּלאַש ברענדי און צוויי פּלעשער וויין.

— דיעזעס מאל מוזען מיר האבען וויין, האט ער זיי געזאגט. מיר מוזען טרינקען אויפ'ס וואָהל פון אונזער פריינד, האטטעראס, וועלכער האט אונז געבראַכט אהער. אלע אונזערע ליידען זיינען פערנעסען. דיעזע מינוט בעצאהלט אונז פאר אלע געפאָהרען און אלע נויט, וועלכע מיר זיינען ביז אהער אויסגעשטאַנען. מיר זיינען דיא ערשטע מענשען אויף דער וועלט, וועלכע זיינען געקומען צום נאָרדפּאָל.

ווען מען האט אפגעגעסען און אפגעטרונקען און זיך אנגעשריען הורראַה פאר אלעמען, האט דשאנסאן זיך געווענדעט צום דאקטאר און האט איהם געפרעגט:

— מיר זיינען יעצט אויפן נאָרדפּאָל. וואָס איז אזעלכעס דער נאָרדפּאָל? וואס פאר א שמחה איז עס מיט אונז, וואס מיר זיינען אויפן נאָרדפּאָל?

— דער נאָרדפּאָל, האט דער דאקטאר איהם דערקלערט, איז דער איינציגער פונקט אין דער וועלט, וועלכער שטעהט אויף איין אָרט און דרעהט זיך ניט. דיא נאנצע ערד און אלע פונקטען אויף איהר דרעהן זיך בעשטענדיג מיט אנגעהייערער

בארן. ענדליך זיינען זיי צוגעקומען צום אינזעל! האטטעראס האט ניט געווארט, ביז דאס באָאט זעט צוקומען צום ברעג. ער איז אריינגעשפרונגען אין וואַסער און איז געגאנגען מיט דער ענגלישער פּאָהן אין דער האנד צום אינזעל. דער דאקטאר און אלטאמאן האבען איהם געוואלט צוריקהאלטען. עס איז אבער געווען אונגעגליך. ער האט געוואָלט זיין דער ערשטער, וועלכער וועט שטעלען זיין פוס אויפן נאָרדפּאָל. איידער זיי האבען זיך אומגעקוקט, איז ער שוין פערשוואונדען צווישען דיא שטיינער אויפן ברעג.

דשאנסאן האט יעצט גענומען דעם רודער און האט צוגעפיהרט דאס באָאט צום ברעג. אלע זיינען ארויסגעגאנגען פון דאס באָאט און האבען זיך גענומען עס ארויס צושלעפען אויפן ברעג. עס האט ביי זיי פערנומען א גערוימע צייט ביז זיי האבען בעפעסטיגט דאס באָאט, אז עס זאל ניט אוועקשווימען. ווען דאס באָאט איז געווען בעפעסטיגט, האבען זיי אנגעהויבען צו זוכען קאפיטאן האטטעראס. זיי האבען איהם געזוכט אומערום, האבען איהם גערופען, האבען געשאָסען, האבען געשריען — האטטע-ראס איז פערשוואונדען. ענדליך האט דשאנסאן דערזעהן, אז ער שטעהט אויף א שטיין נאנין הויך אויפן בארג מיט דער ענגלישער פּאָהן אין דער האנד, וויא א בילד אויס-געאקט פון מאַרטאָר שטיין.

מיט שווערער מיה זיינען זיי ארויפגעקלעמערט צו איהם. דער וועג איז געווען שטיינעריג און זעהר גליטשיג. דער דאקטאר איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז צוגעקומען צו איהם.

— פארוואס האט איהר אונז ניט געענטפערט, ווען מיר האבען אייך גערופען?
האט ער איהם געפרעגט.

— דער נאָרדפּאָל! דער נאָרדפּאָל! מיינע פיס שטעהן אויפן נאָרדפּאָל!
זיינען געווען דיא איינציגע ווערטער, וואס האטטעראס האט געענטפערט. זיינע אויגען האבען געגלאנצט מיט א זאנדערבארען פייער, ער האט געצימערט מיטן גאנצען קערפער, וויא אין פיעבער. דער דאקטאר האט צוגעלעגט זיין האנד צו האטטעראס שטערן און האט זיך דערשראָקען, זיין שטערן איז געווען הייס, וויא ביי א קראנקען אין דער גרעסטער היץ.

— זייט איהר יעצט גליקליך, האטטעראס? האט ער איהם געפרעגט.
— דער נאָרדפּאָל! דער נאָרדפּאָל! מיינע פיס שטעהן אויפן נאָרדפּאָל!
האט האטטעראס געענטפערט.

דער דאקטאר האט זיך נאך מעהר דערשראָקען. ער האט מורא געהאט, אז זיין פריינד איז ניט ביי זיין גאנצען פערשטאנד. ער האט איהם אנגעהויבען צו בעטען, ער זאל אראפגעהן, ער זאל עפעס עסען, ער זאל זיך אביסעל אפרוהען. האטטעראס האט איהם ניט געענטפערט. ער האט געגעבען א צייכען צו אלטאמאן, אז זיי זאלען איהם מיט געוואָלד צוגעהמען פון דעם אָרט, וואו ער איז געשטאָנען. לאַנגזאם, פּאָרויכטיג האבען זיי איהם ארָפּגעטראָגען אויף דיא הענד וויא א קינד.

דשאנסאן האט אויסגעפונען א גרויסען שטיין, אונטער וועלכען דיא ערד איז געווען אביסעל אויסגעהוילט. דארט האבען זיי אנגעדער געלעגט דעם קראנקען

זיי לעבען. מיר האבען קיין בעגריף ניט, וואס פאר א פארמען און געשטאלטען פון פייז און פון חיות עס געפינען זיך אין מעער, וועלכען דער מענש האט נאך דיט געטרעבט מיט זיין געזי. אלע האבען בעטראכט מיט ענטזיקען דיעזע זאנדערבארע בעישעפענישען, וועלכע זיינען אלע מאל ארויפגעקומען פון דער טיעפעניש, האבען געשוואומען א געוויסע צייט אויפן וואסער, גלייך וויא זיי האבען געוואלט בעטראכטען דיא נייע געסט, און זיינען באלד וויעדער פערשוואונדען. איבער זייערע קעפ זיינען געפלויען אלערליי פייגעל, וועלכע דער דאקטאר האט קיין מאל ניט געזעהן און האט פון זיי קיין מאל ניט געהערט. זיי זיינען אפט געקומען זיך אניעדערזעצן אויפן באָאט אַפּרוהען. זיי האבען נאך קיין מאל קיין מענשען ניט געזעהן.

— אך, וויא גרויס, וויא העררליך איז דיא נאטור! האט אויסגערופען דער דאקטאר. מיר מיינען, אז מיר האבען זיא שוין דערפארשט; מיר מיינען, אז מיר קענען זיא שוין. איך מוז יעצט געשטעהן, אז מיר ווייסען נאך גאר נישט.

איין שטונדע נאך דער אנדערער איז פערנאנגען. האטטעראס איז אליין געשטאנען ביים רודער און האט געפיהרט דאס באָאט קיין נאָרדען. אלע זיינען געווען מיעד און זיינען אנשלאָפען געוואָרען. דאס רוהיגע שטילע שאַקלען פון'ס נאָרדפּאָל-מעער האט זיי איינגעוויינגט, וויא אין א וויעגעלע. זיי האבען ניט בעמערקט, וואס פאר א שטרעקע זיי זיינען אריבער געפאהרען; זיי האבען ניט בעמערקט, וויא דער באָדען פון'ס מעער איז געוואָרען אלע מאל דייטליכער. פלוצלונג האט האטטעראס א געשריי געטהאן:
— לאַנד! לאַנד!

וויא אן עלעקטערישער שלאג האט דיעזעס וואָרט: לאַנד! געוויקט אויף אלעמען. זיי האבען זיך אויפגעשאַפט. וויא דיא אָפגעבריהטע און האבען זיך געשטעלט לעבען האטטעראס קוקען אויף דאס לאַנד, וועלכעס געפינט זיך ביים נאָרדפּאָל. דאס לאַנד איז נאך צוואר געווען נאנץ ווייט. מען האט עס נאך קוים געזעהן. אין דיעזע מינוט אבער האט זיך זיי פאָרגעשטעלט א זאנדערבארע ערשיינונג. פון דעם לאַנד האט זיך אויפגעהויבען א זייל פייער און האט בעלייכטעט דאס גאנצע מעער מיט זיינע רויטע פלאַמען. אונזערע רייזענדע האבען זיך אנגעקוקט איינער דעם אנדערן. זייערע געזיכטער זיינען געווען רויט. דאס וואסער ארום איז געווען רויט.

— וואס זאל דאס זיין? האט דשאנסאן געפרעגט.

— דאס איז א וואולקאן, א באָרג וואס שפייט מיט פייער, האט דער דאקטאר געענטפערט.

דאס פייער האט בעלייכטעט און געברענגט א גאנצע שטונדע כסדר. דאן איז עס געוואָרען קלענער, גיעדעריגער. באלד אבער האט עס זיך וויעדער אויפגעהויבען און בעלייכטעט דעם גאנצען הימעל. וואס געהנטער זיי זיינען צוגעקומען צום לאַנד. אלץ בעסער האבען זיי געזעהן, וויא דער פייער-שפייענדיגער בארג ווארפט ארויס גרויסע שטיינער אין דער הויך. מערקווירדיג אבער. דיא שטיינער פאלען צוריק אין לאַך, פון וואנען דאס פייער געהט ארויס.

געהנטער און געהנטער זיינען זיי צוגעקומען צום לאַנד. באלד האבען זיי דייטליך געזעהן, אז דאס איז נור אן איגעל. אויף וועלכער עס געפינט זיך א פייער שפייענדיגער

רויטע שוועמלעך. זיי זיינען אזוי קליין, אז מען קען זיי זעהן נור דורך א גוטען מיקראָסקאָפּ. אויף אַ צאָל די ברייט געפינען זיך מיליאָנען פון דיעזע רויטע שוועמלעך. דיעזע שוועמלעך, אדער רויטען שנעע געפינט מען אויך אויף דיא בערג אין דער שווייץ, וועלכע זיינען בעדעקט מיט אייביגען שנעע.

דאס האט זיי אזוי אינטערעסירט, אז זיי זיינען צוגעגאנגען נעהנטער בעטראכטען דיעזע זעלטענע ערשיינונג. זיי האבען אויסגעפונען, אז נאנצע אַכט פוס טיעף איז דער שנעע געווען רויט.

דער 6טער יולי, איז געווען זעהר א שעהנער טאג. אלטאמאן און האטטעראס זיינען געגאנגען פאָראַויס. זייט זיי האבען זיך פערנאנדער גערעדט, פלענען זיי שטענדיג געהן צוזאַמען און פלענען אָפט אוועקגעהן א נאנצע מייל פאָראַויס. וויא נרויס איז געווען זייער איבעראַשונג, ווען זיי זיינען פלוצלונג געבלעבען שטעהן לעבען א פרייעס מעער. וויא ווייט דאס אויג האט געקענט גרייכען, האט מען ניט געזעהן קיין ברעקעל אייז. — דאס פרייע מעער! דאס פרייע מעער! האבען זיי ביידע געשריען און געמאַכט מיט דיא הענד.

דיא איבעריגע האבען עס בעמערקט און זיינען צוגעלאפען זעהן, וואס דאָרט איז. א לאנגע שורה פון ניעדעריגע בערגלעך האט פערשטעלט דאס מעער. האטטעראס און אלטאמאן זיינען געווען גליקליך. זיי האבען באלד גענומען זייערע אסטראָנאָמישע אינסטרומענטען און האבען אנגעהויבען אויסצורעכענען, וואו זיי געפינען זיך יעצט. זיי האבען אויסגעפונען, אז זיי זיינען אין נאנצען 45 מייל ווייט פון נאָרד־פּאָל. מיט אַ גוטען ווינד קענען זיי עס מאַכען אויפן באָאט אין איין טאג.

— מיר מחען א נאמען געבען דיעזעס מעער, האט דער דאקטאר אויסגערופען, איך וואָלט פאָרגעשלאָגען, עס זאל הייסען „האטטעראס־מעער“.

— ניין, פריינד, האט האטטעראס געזאגט. דאס מאל זאל עס הייסען אלטא־מאן־מעער. עס וועט זיך נאך פאר מיר אויך עפעס געפינען. — יעצט מחען מיר אראָפּלאָוען דאס באָאט אין וואסער און פאהרען צו אונזער ציעל.

זיי האבען זיך גענומען אויספאקען דעם שליטען. ביז אהער איז דאס באָאט גע־שטאַנען אויפן שליטען, יעצט מוז מען דעם שליטען ארויפשמעלען אויפן באָאט. דיא ארבייט האט געדויערט ביז פאָרנאַכט. אלע זיינען געווען מייד און האבען זיך געוואָלט אָפרוהען. האטטעראס אבער האט זיך געאַיילט, ער האט געוואָלט זיין אס ניכסטען ביים נאָרד־פּאָל. ער האט געציטערט, וויא אין פיעבער צו זיין דער ערשטער אויפן נאָרד־פּאָל. זיי האבען איהם געמחט צוליב טהאן און זיך זעצען אין באָאט. באלד האט דשאנסאן אויפגעצויגען דעם זענעל און דאס באָאט איז געשוואומען נאנץ לוסטיג אויף דיא קלארע, דורכזיכטיגע און שטילע וואסערן פון אלטאמאן־מעער.

יעצט האט דער דאקטאר געהאט דיא בעסטע געלענענהייט צו שטודירען דאס מעער מיט אלע לעבעדיגע זאכען, וואס געפינען זיך אין איהם. דאס וואסער איז געווען אזוי ריין און אזוי דורכזיכטיג, אז מען האט געקענט זעהן, וויא דיא פיש שפיעלען זיך אויפן באָדען. עס זיינען אבער געווען אזוי פיעל סאָרטען, אזוי פיעל פאָרמען, אז דער דאקטאר האט ניט געוואוסט, ניט וויא זיי הייסען, ניט וואס זיי זיינען, ניט וויא אונז

זיך אהין צוגריפקומען, ווייל דארט האט זיי קיינער ניט געשטערט. און דשאנסאן איז געווען צופרידען מיט דער אינזעל, ווייל זיא האט געזאגט זיין נאמען.
 דאס באַאט האט זיך געוועזען זעהר גוט און אזגעזען ריזענדע האבען אנגעהויבען זיך פאַרצובערייטען צו געהן צום נאָרדפּאָל. נאך זייער רעכנונג זיינען זיי געווען ניט מעהר, וויא הונדערט און פונפציג ענגלישע מייל פון נאָרדפּאָל. ווען זיי זאלען מאכען צעהן מייל א טאג, קענען זיי קומען אין פונפען טאג צום נאָרדפּאָל. וועלען זיי אבער טרעפען וואסער אויפ'ן וועג, קענען זיי קומען אין צעהן טאג. דער באַאט איז געווען גוט און מיט א גוטען ווינט קענען זיי איינפאהרען 25 — 30 מייל א טאג אויפן וואסער. אין דריי טאג איז אלעס געווען פערטיג צו דער רייזע. דאס באַאט האבען זיי ארויפגעשטעלט אויפן שליטען. אין באַאט האבען זיי צונויפגעפאקט זייערע זאכען און זייער פראַוויאַנט. דעם 1טען יולי זיינען זיי ארויסגעפאהרען פון „פולמאך-הויז“. עס איז זיי געווען זעהר שווער צו שידען זיך פון אן אָרט, וואו זיי האבען צוגעבראַכט דעם ווינטער און איבערגעלעבט אזוי פיעל פרייד און לייד. עס האט אבער ניט געהאָלפּען. מען האט געמחט געהן.

דיא ערשטע צוויי טאג האבען זיי געמאַכט צוזאַנצן מייל, צו צעהן מייל א טאג, אזוי וויא זיי האבען אָפּגעזעעט. יעצט איז זיי געווען פיעל בעסער צו געהן. מען האט געקענט געכטיגען אין דרויסען. מען האט ניט געדאַרפט בויען א קרעטישע פון שנעע אויף יעדע נאַכט. דאס געזעלט, וואס זיי האבען געהאט מיט זיך, איז געווען גענוג פאד זיי. אין אייניגע ערטער איז נאך געלעגען א טיעפער שנעע, אין אנדערע איז געווען דער שנעע צוגאַנגען און דאס וואסער האט בעדעקט גאנצע שטרעקען לאַנד, אויפן וועג האבען זיי בעגעגענט זעהר פיעל חיות. זיי האבען אבער ניט געשאַסען זיי, ווייל האַרט טעדאס האט ניט געוואָלט פערלערען דיא צייט. יעדע יסוכנדע האט איהם געבראַכט געהנטער צום ציעל.

דעם דריטען טאג זיינען זיי געקומען צו א גרויסען זעע (אָזעראַ) וועלכער איז געווען נאך אין גאנצען בעדעקט מיט אייז. דאָס איז איז געווען אזוי שטארק, אז עס וואָלט געקענט אויסהאלטען אויף זיך א גאנצע אַרמעע. מען האט געזעהן דייטליך, אז דאס איז איז ניט פון איין ווינטער. זיי האבען בעשלאָסען צו איבערגעכטיגען אויף ריזען וואונדערבארען טייך, וועלכער איז שטענדיג בעדעקט מיט אייז.

זאָנדערבאַר! וואס ווייטער זיי זיינען געגאַנגען צום נאָרדפּאָל, אלץ מילדער און אנגענהעמער איז געוואָרען דאס קלימאט. זיי האבען נאך צוואר זעהר אָפּט אנגעט טראַפּען גרויסע שטרעקען לאַנד בעדעקט מיט שנעע. אבער פון נאָרדען האט געוועהט אן אנגענהעמער. וואַרעמער ווינט.

דעם 5טען יולי האבען זיי געזעהן א וואונדערבארע ערשיינונג. זיי האבען געזעהן פון דער ווייטען א הויכען באַרג. וועלכער איז געווען בעדעקט מיט רוימען שנעע. דער שנעע איז געווען דריט, וויא בלוט און אזוי וויא דער טאג איז געווען נאכט ווארם און דער שנעע איז צוגאַנגען, האט זיך אויסגעוועזען, אז פון א באַרג רינען אַראָפּ טייכלעך בלוט. אלע זיינען געווען איבעראַשט פון ריזענער זעלסטענער ערשיינונג. דער דאקטאר האט זיי ערקלערט, אז דער שנעע איז טאקע ווייס, נור אויף איהם וואַקסען א סאָרט

זיי האבען זיך אומגעקוקט צום דאקטאר און האבען דערזעהן אויף זיינע באקען

טרערן

— פריינדע! האט ער זיי געזאגט, איהר האט מיך אזוי גליקליך געמאכט, וואס איהר האט זיך פעראייניגט און זייט געוואָרען גוטע פריינד, אז איך בין געריהרט. יעצט זעה איך ארויס, אז זעהר אָפּט קומען פֿאַר שטרייטיגקייטען און פיינדשאפט צווישען מענשען נור דערפאר, וואס זיי רעדען זיך ניט דורך. יעדער געהט ארום אנגעבלאָזען און האַלט איין דיא אונצופריעדענהייט אין זיך. ער זאָגט עס ניט ארויס. דיא פיינד־שאפט ווערט אלע מאל גרעסער, ביז זיי ווערן איינער דעם אנדערן דם שונאים. ווען יעדער זאָל באלד געווען ארויסזאנען דעם אנדערן, פאר וואס ער איז מיט איהם ניט צופריעדען און דער אנדערער וואַלט זיך פערענטפערט, וואַלטען זיי געבליעבען גוטע פריינד.

דיא נייע פריינד האבען זיך צוביסלעכווייס בערוהיגט. יעצט האבען זיי זיך אומגעקוקט אויף דיא אורזאכע פון זייער פריעדען, אויף דיא צוויי מאַשוס אָקסען.

— איך בין א שלעכטער יעגער, האט דער דאקטאר געזאגט, דערפאר בין איך א גוטער העקער (בוטשער) איך קען ארומגעהן מיטן מעסער און שניידען טויטע קערפער.

ער האט זיך גענומען אָפּשינדען דיא אָקסען און זיי צושניידען. עס האט געדויערט א פֿאַר שמונדען, איידער ער איז פערטיג געוואָרען מיט זיין ארבייט. עס איז געווען מעהר אלס הונדערט פונט פלייש. ער האט צוטהיילט דאס פלייש אויף פיער טהיילע, יעדער האט גענומען זיין פעקעל און זיי זיינען גענאנגען א היים. זיי זיינען געווען זעהר מיעד און הונגעריג. דשאנסאן, וועלכער איז ניט גענאנגען מיט זיי און איז געבליעבען אין דער היים צו בעזאָרען דיא ווירטהשאפט, האט זיי אנגעגרייט א גוטען מיטאג. ווען מען האט זיך געזעצט עסען, האט דער דאקטאר געזאגט:

— דשאנסאן! ווען מיר זיינען ארויסגעגאנגען היינט אין דער פריד פון דער היים, האב איך געהאט מיט מיר אן ענגלענדער און אן אמעריקאנער, איך האב צוריקגעבראַכט צוויי ברידער.

יעצט האט זיך אנגעהויבען א נייער לעבען ביי אונזערע ריזענדע. זיי האבען זיך גענומען שטאַרק צו דער ארבייט און אין אייניגע טעג ארום איז דאס באָאָט פערטיג געוואָרען. דעם 20טען יוני האט עס שטאַרק גערעגענט. עס האט זיך זיי פאָרגעשטעלט א זעלטענע ערשיינונג. דאס איין אין דער בוכטע וויקטאָריא האט אנגעהויבען צו ציטערן און צו ברעכען זיך. עס איז געווען דייטליך, אז קוים וועט זיך אויפהויבען א שטאַרקער ווינד, וועט זיך דאס גאנצע איין אויפהויבען און וועט בילדען איידערנ און איידעלדער.

ענדע יוני איז דאס באָאָט געוואָרען פערטיג און זיי האבען געמאכט א פראָבע צו פאהרען אויף איהם א שטיקעל וועג. זיי זיינען צוגעפאהרען צו דער אינזעל דשאנסאן, וואוהין דער דאקטאר האט אלץ געגאָרט צו זיין, ווען דיא אינזעל וועט זיין פריי פון שנעע. ער איז אבער געבליעבען זעהר אונצופריעדען, ווען ער האט אויסגעפונען, אז דיא אינזעל איז שטיינעריג און עס וואַקסט אויף איהר גאר ניט. נור דיא זעע הינט פלעגען

— ער איז פערלארען! האט בעלל אויפגעשריען. זיי וועלען איהם צו טרעמען מיט דיא פיס אדער צו לעכערן מיט זייערע הערנער.

אלטאמאן איז געשטאנען א פאר סעקונדען און האט געטראכט, ער האט פיינט געהאט האטטעראסין, וויא האטטעראס האט איהם פיינט געהאט. זיין ערשטער געדאנק איז געווען: לאמיך לאזען דיא מאשוס אָקסען, זיי זאלען איהם טייטען. באלד אבער האט ער זיך איבערלעגט און איז צוגעלאפען צו זיין שונא.

— מוטא, האטטעראס! האט ער א געשריי געטהאן און האט אנגעהויבען צו האקען דיא אָקסען אין קאָפּ אריין מיט זיין האק. שיעסען האט ער ניט געקענט. ער וואלט געקענט טרעפען האטטעראסין.

דער דאקטאר און בעלל זיינען אויך צוגעקומען מיט זייערע מעסערס און העק. באלד זיינען ביידע מאשוס אקסען געלעגען טויט אויף דער ערד. האטטעראס האט בעקומען עטליכע שטארקע קלעפּ פון דיא מאשוס אקסען, ער איז אבער געווען גערעד מעט און האט געהאט צו פערדראנקען זיין לעבען א מענישען, וועלכען ער האט פיינד געהאט, וויא דעם טויט. ער האט זיך אויפגעהויבען לאנגזאם פון דער ערד, איז צוגעד גאנגען צו אלטאמאן און האט איהם געזאגט:

— איך דאנק אייך, אלטאמאן, איהר האט מיר גערעמעט דאס לעבען.

— איהר האט מיין לעבען אויך גערעמעט, מיר זיינען יעצט קוויט, האט דער אמעריקאנער געענטפערט.

— ניין, אלטאמאן, האט האטטעראס געזאגט, מיר זיינען ניט קוויט. ווען מיר האבען אייך ארויסגעשלעפט פון פון באַרג מיט שנעע, האבען מיר ניט געוואוסט, ווער איהר זייט און מיר האבען גאר ניט ריסקירט. איהר אבער האט איינגעשמעלט אייער לעבען דאמאלס, ווען איהר ווייסט, ווער איך בין.

— איהר זייט א מעניש, גלייך וויא איך, האט אלטאמאן געזאגט. וואס מען זאל ניט זאגען אויף דיא אמעריקאנער; וואס פאר א פעהלער זיי זאלען ניט האבען — איין זאך איז געוויס: זיי זיינען קיין פיינלינגע.

— אה, דאס ניט! האט דער דאקטאר געזאגט. מיר זיינען אלע גלייכע מענישען, דער אמעריקאנער איז ניט ערגער פון ענגלענדער. אלטאמאן איז אזא מעניש, וויא האטטעראס.

— און ער זאל אויך האבען א טהייל אין דער עהרע, ווען מיר וועלען דערגרייכען אונזער ציעל, האט האטטעראס געזאגט געריהרט.

— אלזא, האב איך ריכטיג דעראטהען, האט אלטאמאן געזאגט. איהר האט זיך אונטערגענומען צו ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל?

— יא, האט געזאגט האטטעראס שטאַלץ. וואס איז דען געווען אייער ציעל?

— איך מוז אייך זאגען דיא וואהרהייט, איך האב פון אזא הויכען ציעל ניט געדאכט. איך האב איינפאך געזוכט א וועג ארומצופאהרען אמעריקא איבערן איידמעער.

האטטעראס האט איהם אויסגעשטרעקט ביידע הענט.

— אלטאמאן! זייט אונזער קאָמפּאַניאָן, לאמיר צוזאמען ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל! לאמיר ווייזען דער וועלט, אז דער מעניש קען אלעס דערגרייכען, ווען ער וויל נור.

— איך וואָלט א בעל'ן געווען צו זעהן, וויא אזוי איהר וועט ארומנעהן פריינדליך מיט ווייסע בערן און מיט וועלף, האט אלטאמאן געלאכט.

— ליעבער פריינד, ווייסע בערן איז עטוואס אנדערש. זיי זיינען ווילד און בלוט-דורשטיג. זיי רייסען און בייסען יעדען, וואס זיי בענגענענען. זיי זיינען זעהר עהנליך צו מענשען.

דער טאג איז פּערגאנגען און זיי האבען קיין איינציגע חיה ניט געשאַסען. דעם אנדערן טאג האבען זיי בעשלאסען צו געהן אין אנהאנדער געגענד. זיי זיינען אוועקגע-גאנגען עטליכע מייל און האבען גאר ניט געטראפען. דיא גאנצע געגענד איז געווען בעדעקט מיט ניט הויכע בערג. אין דיא טאָהלען איז נאך געלעגען טיעפער שנעע. אייניגע טייכען זיינען נאך געווען בעדעקט מיט אייז. און דאס איז געווען אין דער מיט זומער, דעם 17 טען יוני!

געגען מיטאג האבען זיי געוואָלט זיך זעצען אָפּרוהען, ווען זיי האבען דערהערט, אז דיוק, דעם קאפיטאָן'ס הונד בילט זעהר שטאַרק. זיי זיינען געגאנגען זעהן, וואס דאָרט איז און האבען דערזעהן, אז דיוק בילט אויף צוויי זאָנדערבאַרע חיות. דער דאָק-טאָר האט באלד דערקענט, אז דאס זיינען מאַשוס אָקסען. פארן הונט האבען זיך דיא מאַשוס אָקסען ניט דערשראָקען, קוים אבער האבען זיי דערזעהן מענשען, זיינען זיי באלד אנטלאָפּען געוואָרען.

— דאס זיינען אמעריקאנער, האט דער דאקטאר געזאגט. זיי ווייסען שוין, וויא גוט און באַרמהערציג דער מענש איז.

אלע האבען אנגעהויבען נאכיאנען דיא מאַשוס אָקסען. זיי האבען נאך דיעזעם טהיער קיין מאל ניט געשאַסען און האבען געוואָלט פּערזוכען, וואס פאר א טעם זייער פלייש האט. אזוי וויא דיא אָקסען זיינען געלאפּען זעהר שנעל, האט דער דאקטאר געדפונען, אז עס איז גלייכער, מען זאל זיי לאזען לויפּען, ביז זיי וועלען זיך בערוהיגען און בלייבען שטעהן, דאן זאלען זיי זיך צוטהיילען אויף צוויי פארטייען און ארומנעהן דיא אָקסען פון צוויי זייטען. גאנץ ווייט האבען דיא מאַשוס אָקסען ניט געקענט אנטלפּויען, ווייל דאס מעער איז געווען נאָהענט און זיי זיינען געראַדע געלאפּען צום מעער. זיי האבען אזוי געטהאן, ווען דיא מאַשוס אָקסען האבען געזעהן, אז מען יאָגט זיי ניט נאך, זיינען זיי באלד געבליעבען שטעהן. אונזערע יעגער האבען זיך צוטהיילט און האבען אנגעהויבען זיך צו צוגנבענען צו דיא אָקסען. זיי זיינען געקראַכען אויף אלע פיער, האבען זיך בעד האַלטען צווישען שטיינער און האבען זיך אראַפּגעקייקעלט פון בערגלעך, ביז זיי זיינען צוגעקומען נאָהענט צו דיא מאַשוס אָקסען. פלוצלונג האבען זיי זיך אויפגעהויבען און האטטעראס איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט אויסגעשאסען אויף דיא אָקסען. זיינע קוגעלן האבען אבער ניט גוט געטראָפּען. דיא אָקסען האבען זיך ארויפגעווארפּען אויף איהם מיט א שרעקליכער רציוחה. זייערע אויגען זיינען געווארען פול מיט בלוט, זיי האבען אראַפּגעלאָזען זייערע קעפּ מיט זייערע שרעקליכע שאַרפע הערנער און זיינען צו געלאפּען מיט אזא אימפעט, אז זיי האבען איהם באלד אַנידער געוואַרפּען אויף דער ערד.

דאס איז מער.

האפען. לאָזט זיי צו היי... ולטאמאן, האט דער דאקטאר געבעטען. וויא קענען מיר טויטען א חיה, וואס האט אזוי פיעל צוטרויען צו אונז? לאָזט זיי לעבען!
 עס איז געווען א פערנניגע צו זעהן, וויא דיא קליינע האָזען האבען זיך געלאָזען גלעטען און האבען געלעקט דיא הענד פון אונזערע יענער.
 גענען מיטאג האבען זיי זיך אָפגערוהט און האבען גענעסען זייער פריהשטיק.
 דאס וועטער איז געווען שעהן און זיי האבען בעשלאַסען זיך אויסצורוהען אביסעל און וויטער צו געהן אויספאַרשען דיא גענענד און, ווען זיי וועלען אנטרעפען א מאָשוס אָקס, זאלען זיי איהם שיעסען.

דער מאשוס אָקס אז א חיה, וועלכע געפינט זיך נור אין דיא קאלטסטע געגענדען. ער איז גרויס, וויא א גרויסע ציג און דער קאָפ איז וויא פון א בופעלאָקס. ער איז בעד דעקט מיט ווייכע לאַנגע האר. דיא עסקימאָסען עסען זיין פלייש, דיא אייראפעער אבער קענען עס ניט עסען, ווייל עס שמעקט זעהר שטארק מיט מאיטוס (פיזעס). זיין פעל איז זעהר וואַרם און דיא עסקימאָסען מאכען זיך קליידער פון איהר. ער איז זעהר ווילד און עס אין איהם ניט לייכט צו פאנגען. ווען מען רייצט זיי, ווערן זיי געפעהרליך. מיט זייערע שטארקע און שאַרפע הערנער קענען זיי דורכבויערן א ברעט.

פאר נאכט זיינען זיי אויפגעשטאנען און זיינען וויטער געגאנגען. זיי זיינען ארויפ־געגאנגען אויף א בארג און האבען דערזעהן פונפעעהן ביז צוואַנציג רענטהיערע (א סאָרט הירש). דיא רענטהיערע זיינען ניט אנטלאפען פאר זיי זאנאר ווען דיא יענערס זיינען צוגעקומען צו זיי און האבען זיי גענומען ביי דיא הערנער. דער דאקטאר איז געווען ענטציקט. ער האט גענלעט דיא רענטהיערע, האט זיי געקוקט אין דיא אויגען, האט גערעדט צו זיי און האט זיי ארומגענומען. אלטאמאן איז געשטאנען, וויא אויף שפיל־קעס. עס האט זיך איהם געוואָלט שיעסען א פאָר רענטהיערע.

— אַך, לאָזט זיי צו רוה! האט דער דאקטאר געבעטען. לאמיר בעטראכטען דיא טהיערע, וויא זיי לעבען, איידער דער שלעכטער מענש איז געקומען צו זיי. איף זעה, אז זיי קומען ערנעץ פון אנאנדער גענענד, וואו קיין מענש איז נאך ניט געווען. זיי קומען ניט פון אמעריקא.

— פון וואַגען ווייסט איהר עס, דאקטאר? האט אלטאמאן געפרעגט פער־וואנדערט.

— ווען זיי זאלען קומען פון אמעריקא, האט דער דאקטאר געענטפערט, וואָלטען זיי געוואוסט, וויא דיא צוויי פיסנע חיה, וועלכע רופט זיך מענש, איז שלעכט און פערדאָרבען. זיי וואלטען אנטלאפען פון אונז, וויא פון פייער.

— מיר זיינען דאך יענער! האט אויסגעשריען אלטאמאן, דארפען מיר שיעסען יעדע חיה, וואס מיר טרעפען.

— בערוהיגט אייך, פריינד, האט דער דאקטאר געענטפערט. מיר וועלען נאך צייט האבען צו שיעסען און צו טייטען. דערווייל דארפען מיר ניט, איז גלייכער ארומ־צוגעהן פריינדליך מיט דיעזע טעהנע טהיערע. — פריינדליכקייט און גוטסקייט איז אויך א טאכט.

דאך ניט, צו וואס גאר א צוועק מיר זיינען געקומען אהער. ער וועט עס אויך קיין מאל ניט וויסען.

— ווען מיר וואָלען קענען איהם דא איבערלאָזען, וואָלט ער געוויס ניט געוואוסט. האט האטמטעראס געזאגט.

— דאס איז אונגעגליך, האטמטעראס. מיר קענען דאך ניט לאָזען א מענש אליין אין דיעזער געפעהרליכער געגענד. ער אליין וועט עס אויך ניט וועלען. ניין, האטמטעראס, מיר מוזען איהם מיט געהעמען, מיר וועלען איהם אבער ניט זאגען, צו וואס פאר א צוועק מיר געהן קיין נאָרדען. מיר וועלען זאגען איינפאך, אז מיר ווילען אויספאָרשען דאס לאַנד.

מיט שווערער מיה איז עס ענדליך געראַטעהען דעם דאקטאר איינצורעדען קאָ-פיטאן האטמטעראס, אז מען זאָל בויען א באַאט. יעצט איז נאך געבליעבען צו פרעגען אלטאמאן, אויב ער וועט עס ערלייבען. ביים מיטאג עסען האט דער דאקטאר אנגע-הויבען צו רעדען, אז מען מוז מאכען א לאנגע רייזע אום צו זעהן, וויא אזוי א היים צו פאָהרען.

— איהר וועט געוויס אויך געהן מיט אונז? האט ער געפרעגט דעם אמעריקאנער. — געוויס! האט דער יענקי געענטפערט, איך מוז וויסען וויא גרויס „ניי-אמעריקא“ איז. איך מוין, אז עס וואָלט גלייך געווען. מיר זאלען מאכען א באַאט, אדער א קליינע שיף פון דיא ברעטער פון דער „פארפאז“, דאס איז נאך דיא איינציגע זאך, וואס מען קען פון איהר מאכען.

האטמטעראס האט זיך געביסען דיא ליפען. דער דאקטאר אבער האט זיך געמאכט ניט וויסענדיג און האט געזאָגט:

— אזוי בלייבט עס! מאָרגען געהמען מיר זיך צו דער ארבייט.

26 מעס קאפיטעל.

זומער ארום נאָרד-פּאָל.

ענדליך האט אנגעהויבען וואַרים צו ווערן. דעם 29טען מאַי איז דיא זון שוין ניט אונטער געגאנגען. מען האט געזעהן, וויא זיא געהט ארום אלע פיער עקען פון דער וועלט. עס האט זיך אנגעהויבען דער טאג, וועלכער דויערט דריי מאנאטע. דיא זון האט אנגעהויבען צו ווארעמען און דער שנעע האט אנגעהויבען שטארק צו שמעלצען. ביי דיא ברעגעס פון דער בוכטע וויקטאריא איז דאס אייז פערשוואונדען. מיט יעדען טאג זיינען געקומען צו פליהען נייע פויגעל און עס האבען זיך געוויצען אלערליי טהיערע פנים נאָרד-פּאָל. זיי האבען נאך קיין מאל ניט געזעהן קיין מענשען און האבען ניט גע-וואוסט, אז ער איז זייער פיינד, דערפאר האבען זיי זיך פאר איהם ניט געהיט.

איין מאל זיינען אונזערע רייזענדע געגאנגען אויף דער יאָגד. זיי זיינען צוגעקומען צו א בערגעל, אויף וועלכען עס האט געוואקסען א סאָרט מאָאס (מאָך). וויא ערשטוינט זיינען זיי געווען, ווען זיי האבען דערזעהן דריי יונגע האָזען ארויסשפרינגען פון אונטער א שטיין און לויפען זיי ענטגעגען. דיא יונגע האָזען זיינען זיי געקראַכען אויף דיא פיס און האבען זיך געלאַשטמעט צו זיי, וויא דיא קעצלעך. אלטאמאן האט זיי געוואלט

אויסגעפארשט. מיר ווייסען ניט, אויב מען קען צוקומען דורך דיעזעס לאנד צום נאָרד פאל אדער ניט. ניכער ניט, אזוי האבען אונז פיעלע פארשער פאר אונז געזאגט. אלע דערזעהלען, אז זיי האבען געטראָפּען א מעער, וועלכעס איז פריי פון אייז. דער זומער קומט אן. מיר וועלען געהן צום נאָרד פאל. וואס וועלען מיר טהאן, ווען מיר קומען צו א מעער? מיר זיינען נאָהענט צו אונזער ציעל, מיר זעהן דעם נאָרדפאל און קענען צו איהם ניט קומען, ווייל מיר האבען ניט דאס קלענסטע שיפעלע, דאס קלענסטע באָאָט אריבער צושווימען א האַלבע מייל וואַסער. וואס פאר א פנים וועלען מיר דאמאלס האבען? דורך אייער שטאָלץ, וואס איהר ווילט ניט האבען א באָאָט פון'ס האַלץ פון אן אמעריקאנישער שיף, וועלען מיר פערליערען אונזער מיה, אונזער פלייס און אונזער ארבייט. האטטעראס האט געשוועגען. ער האט אראַפגעלאָזען דעם קאַפּ אויף דער ברוסט און האט זיך פערטראַכט.

— לאָמיר בעטראַכטען דיעזע פראַגע פון אנאנדער שטאַנד פונקט, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט. מיר זיינען ענגלענדער. דיא עהרע פון אונזער פאטערלאנד איז ביי אונז טהייער. מיר זיינען געפאהרען אין אונבעקאנטע מעערן. האבען געליטען הונגער און קעלט, זיינען אויסגעשטאַמען דיא גרעסטע געפאהרען אום צו ווייזען דער וועלט, אז ענגלאַנד און דיא ענגלענדער זיינען דיא ערשטע געלערנטע, דיא גרעסטע נאָטורפארשער און דיא גרעסטע ענטדעקער פון נייע וועלטען. יעצט זאָלען מיר אוועק-וואַרפען אונזער ארבייט אין דער מיט נור דערפאר, ווייל דאס באָאָט, וואס קען אונז ברענגען צום ציעל איז געמאַכט געוואָרען פון אמעריקאנישע ברעטער? וואס וואָלט איהר געטהאן, ווען איהר זאָלט געפינען ברעטער פון א שיף און איהר ווייסט ניט, אויב זיא איז אן אמעריקאנישע אדער א טערקישע? — קוים איז דאס באָאָט געמאַכט פון ענגלענדער, איז עס אן ענגלישע.

האטטעראס האט נאך אימער געשוועגען.

— איך מיין, אז אייך האַרט ניט דאס באָאָט, האט דער דאקטאר ווייטער געזאָגט. אייך האַרט, וואס מיר האבען צווישען אונז אן אמעריקאנער. —
— יא, דאקטאר! דא האט איהר געטראָפּען. איך האס דעם אמעריקאנער, איך קען איהם ניט אנקוקען פאר זיין שטאָלץ און פאר זיין גרויסקייט. דער דורכגעטריבענער יענקי מיינט, אז ער איז אונזער רעטער, אונזער אנפיהרער, אונזער קאפיטאן. האט איהר דען ניט בעמערקט, וויא פרעך דער יענקי איז געווען, ווען מיר האבען געגעבען געמען דיא פערשיעדענע טהיילע פון דיעזער געגענד? איהר האט ניט בעמערקט, מיט וואס פאר א שטאָלץ ער האט א נאמען געגעבען דעם באַרג וואַשינגטאָן. ער האט עס ניט געטהאָן אום וואַשינגטאָן צו עהרען, זאָנדערן אום אונז צו קרענקען. — האט דער פאלשער ליגענדישער יענקי אונז געזאגט דיא וואַהרהייט, וויא אזוי ער קומט אהער? — ניין. וואס ער האט אונז געזאגט, איז ליגענען. אזוי זיינען דיא יענקיס. קיין וואהר וואָרט געהט פון זייער מויל ניט ארויס. איהר וועט פון איהם קיין מאל ניט וויסען, וואוהין ער איז געפאהרען מיט זיין שיף און ווער עס האט איהם געשיקט.

— וואס געהט עס אונז אן, וואס זיין צוועק איז געווען? האט דער דאקטאר געענטפערט. לאָז ער טהאן, וואס ער וויל. מיר וועלען טהאן, וואס מיר ווילען. ער ווייס

קאלטע צייט. ליידער, האט אונז דער קאלטער הייליגער געגעבען יעצט אזא קאלטע לעקציע, אז מיר וועלען איהם האבען צו געדענקען.

דיא לעקציע איז ווירקליך געווען א שטרענגע. ביז צו ענדע מאי איז געווען שרעקליך קאלט. מען האט ווייטער געמוזט זיצען אין שטוב און זיך לאנגוויילען. יעצט האבען זיי געפיהלט דיא לאנגוויילע ערגער וויא אום ווינטער. עס פערדריסט, ווען עס איז קאלט דאמאלס ווען איך ווייס, אז עס דארף שוין זיין ווארם.

אין דיעזע צייט האט דער דאקטאר געזוכט א געלענענהייט צו רעדען מיטן קאפיטאן האטטעראס, אז זיי זאלען דאך זעהן זיך צומאכען א באקאנט פון דיא ברעטער פון דער „פארפאזי“. ער האט געוואוסט, אז האטטעראס איז דאגעגען, ער וועט ניט וועלען פארהען אין א באקאנט, וואס איז געמאכט פון אן אמעריקאנישער שיף. עס איז דאך אבער קיין אנדער האלץ ניט געווען צובעקומען און באלד קומט אן דער מאנאט יוני, דיא איינציגע צייט, ווען עס ווערט ווארעמער אין דיעזע געגענדען און מען קען ארויספאהרען אויפ'ן מער זוכען א וועג א היים אדער צום נאָרדפאל. וואס וועלען זיי דא אויסליענען? וואס וועט זיין דער תכלית פון זיי? מען מוז דאך עפעס טהאן. — עס העלפט ניט, ער מוז מיט איהם רעדען און איהם ערקלערן, אז זיי מוזען זיך מאכען א באקאנט. ער האט אויפגעפאסט א ניסמיגע מינוט און האט אוועקגערופען דעם קאפיטאן האטטעראס אויף א זייט.

— האטטעראס, גלויבט איהר, אז איך בין אייער פריינד?

— געוויס, דאקטאר! איהר זייט מיין בעסטער, מיין איינציגער פריינד.

ווען איהר האלט מיך פאר אייער בעסטען פריינד, וועט איהר געוויס צוגעבען, אז ווען איך וויל אייך געבען אן עצה, האב איך דערביי קיין שום אינטערעס ניט; איך מיין נור אייער טובה.

— איך בין איבערצייגט, אז איהר זוכט ניט אייער נוצען און מיינט ניט אייער אינטערעס, האט האטטעראס געזאגט. צו וואס אבער זאגט איהר עס מיר?
— איך וועל עס אייך באלד זאגען. צוערשט מוז איך אייך אבער שמעלען נאך א פראגע. האלט איהר מיך פאר אן עכטען ענגלענדער, ביי וועלכען דיא עהרע פון זיין פאטערלאנד איז טהייער?

— געוויס, דאקטאר.

— יעצט קום איך צום ריכטיגען פונקט. איהר ווילט קומען צום נאָרדפאל. דאס איז זעהר א גרויסע זאך, זעהר א וויכטיגע זאך. איך בין מיט אייך איינפערשטאנדען.

אום אבער אזא הויכען ציעל צודערגרייכען, מוז מען דאך אנווענדען געוויסע מיטעל. — וואס ווילט איהר דאקטאר? האב איך דען ניט אנגעווענדעט אלע מעגליכע

מיטעל? האב איך דען ניט געאָפּערט מיין פערמעגען, מיין געזונד און מיין לעבען?

— אבער ניט אייער שטאָלץ. איז איהם דער דאָקטאָר אריינגעפאלען אין דיא רייד.

— איך פערשטעה, וואס איהר מיינט — מאכען א באקאנט. ...

— הערט מיך אויס, האטטעראס, האט דער דאקטאר געבעטען. לאָמיר בעי טראכטען אונזער לאגע און לאָמיר זיך דורכרעדען, וויא קלוגע מענשען, איבער אונזער ציעל. מיר געפינען זיך יעצט אויף א לאנד, וועלכע קיין אייראָפּעער האט נאך ניט

קרעפטע, זיא פראָבירט צום לעצטען מאל וויינען, וואס זיא קען. עס וועט איהר אבער ניט העלפען. זיא וועט מוזען ווייבען,

— זיא פערטהיידיגט זיך גענען דעם זומער, האט געזאגט בעלל פערדראָסען, דערווייל איז אונז נוט קאלט און וויי איד האב געזעהן, איז אייער פלאַנטאַציאָן, דאקטאר, אויסגעפראָרען.

— יא, איד האב בעגאנגען א פעהלער, האט דער דאקטאר געזאגט. איד האב פערזייט מיין פלאַנטאַציאָן צו פריה. אין ענגלאנד פערזייען דיא בויערן ניט זייערע פעל-דער פארן 18טען מאַי אדער וויי זי רופען עס, „פארן הייליגען פאנקראציאָס“. איד האב בעליידיגט דעם הייליגען פאנקראציאָס און ער האט מיך געשטראַפֿט.

— פון ווען אן זייט איהר פרום געוואָרען, דאקטאר? האט דער אמעריקאנער געלאַכט. איד וואָלט מיר קיין מאל ניט פאָרגעשטעלט, אז איהר גלויבט אין אלע הייליגע, בעזאָנדערס אבער אין אזא סעקאָנד הענד הייליגען, וויא דער הייליגער פאנקראציאָס, פון וועלכען איד הער צום ערשטען מאל. ביי אונז אין ניריאָרק קען מען איהם גאר ניט.

— ליידער, מוז איד אין איהם גלויבען, האט געזאגט דער דאקטאר מיט אן ערנסט שפעטישער שטימע. איהר זעהט דאָך, וואס ער האט אונז אָפגעטהאן. נאָך מעהר, ער טהוט זעהר אָפּ אָפּ זעלבע שטיקלעך. געוועהנליך, מוז ביז אין 20טען מאַי זיך ארויס-האַפען א פראָסט, בעזאָנדערס קאלט איז עס אבער, ווען דער פראָסט איז פּוּם 11טען ביז אין 18טען מאַי.

דשאנסאן האט זעהר נוט פערשטאַנען, אז דער דאקטאר שפאַסט, ווען ער זאָגט, אז דער הייליגער איז שולדיג. ער האט אבער אויך געזעהן, אז ער מיינט עס נאָנץ ערנסט, אז אין מאַי מוזען זיין א פאָר קאלטע טעג.

— פאר וואס איז עס, דאקטאר? האט ער געפרעגט. פארוואס מוזען זיין אין מאַי קאלטע טעג?

— דארויף זיינען דא צוויי ערקלערונגען, האט דער דאקטאר געענטפערט. אייניגע ערקלערן, אז אין מאַי קומען אויס פיעלע קליינע שטערן צווישען דער ערד און דיא זון. זיי ציעהען צו צו זיך דיא וואַרימקייט פון דער זון און אויף דער ערד ווערט א קעלט. אנדערע געלהרנטע ערקלערן עס אויף אזא אַרט. אין מאַי ווערט שטאַרק וואַרם, דער שנעע צונעהט און פערשלינגט דיא וואַרימקייט פון דער זון. עס איז בעוויזען אין דער פהיזיק, אז יעדעס מאָל, ווען פון וואַסער ווערט דאַמפּף, אדער פון שנעע—וואַסער, געהט עס צו פיעל היץ. ווען אין א גאַנץ הייסען זומערמאָנ געהט א רענען, פיהלען מיר נאכץ רענען, אז דיא לופט ווערט פרישער און קיהלער. דאס קומט דערפון, וואס עס איז געווען הייס, פּוּם רענען ווערט באלד דאַמפּף, וועלכעס ציהט צו זיך צו דיא היץ.

ביידע ערקלערונגען, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט, קענען זיין ריכטיג און מיר טאָרען עס ניט פערנעסען, דיא בויערן אין ענגלאנד האבען זיך געוואָלט מאכען א סימן, זיי זאָלען ניט פערנעסען; ווען מען קען ערוואַרטען קאלטעס וועטער איז מאָנאַט מאַי און האבען אויסגעפונען א קאלטען הייליגען וועלכער האט צושאַפען איבער ריענע

ער פלעגט קומען זעהר שפעט א היים און פלעגט אוועקגעהן גאנץ פריה. זיינע קאמערעדען פלעגען איהם זעלטען זעהן און זעלטען קענען מיט איהם רעדען. פלוצלונג איז איהם אריינגעקומען אין קאפ א נייע אידעע.

— לאַמיר פראַבירען עפעס פערזייען דא אין דיעזע געגענדען, האט ער א מאל געזאגט צו זיך אליין.

אויף דער „פארפאז“ האט זיך געפונען צווישען דיא מעדיצינישע ארטיקעל דיא זאמען (זריעה) פון לעפעלקרויט Cochlearia, וועלכעס איז דאס בעסטע מיטעל געגען דיא געפעהרליכע קראנקהייט סקארבוט. דיעזעס גראָז וואַקסט אין דיא קעלטעסטע געגענדען פון דער וועלט. מען האט געפונען לעפעלקרויט וואַקסען אין שפיצבערגען, אויף דיא אינזלען „נאָו־זיאַנעמליאַ“ און אויף דיא בערן אינזלען, אזעלכע קאלטע געגענדען, וואו קיין ביימעלע קען ניט וואַקסען. אלזא, פארוואס זאל עס ניט וואַקסען דא, אין ניר קארנעוואַל?

דער דאקטאר האט פיינט געהאט לאַנג צו טראַכטען. קוים איז איהם עפעס אריינגעפאלען אין קאפ, האט ער ליעב געהאט עס באלד אויסצופיהרען. ער האט צו גראבען א שטיקעל ערד ניט ווייט פון פולמאן־הויז און האט דאָרט פערזייעט דיא זאמען פון לעפעלקרויט. וויא גליקליך איז ער געווען, ווען ער האט דערזעהן אין עטליכע טעג ארום, וויא עס האבען ארויסגעשפראַצט פון דער ערד ווייסליך גרינע בלעטעלעך. ער האט געטאָנצט פאר פרייה, וויא א קליין קינד. האטטעראס האט איהם אנגעקוקט מיט שטוינען.

— איהר ווילט דא גרינדען א קאָלאָניע, דאקטאר? האט ער איהם געזאגט, איך מיין, אז אין אפריקא אדער אין קאנארא וועט עס אייך בעסער געלינגען, אלס אין דיעזע אונפריינדליכע געגענדען.

— דערווייל זיינען מיר דא, האט דער דאקטאר געענטפערט גלייכנילטיג, ווען מיר וועלען זיין אין אפריקא, וועל איך נאך א מאל פראַבירען.

עס איז געקומען דער 18טער מאי. עס האט אנגעהויבטן פלוצלונג צו ווערן קאלט און אויף ביי נאכט איז געוואָרען אזא פראַסט, אז דאס קוועקזילבער אין טהערמאָמעטער איז שיער ניט פערפראַרען געוואָרען. גענעראַל פראַסט איז אנגעקומען מיט אזא מאַכט, אז אלע וואַסערן זיינען פערפראַרען געוואָרען, דיא פייגעל זיינען פערשוואונדען, דיא זעע הינט האבען זיך ניט געוועזען. עס איז געוואָרען צוריק ווינטער. וויא דורך א צויבער האט דער גענעראַל פראַסט פערניכטעט אלעס לעבען אין איין נאכט. מען האט געמוזט א גאַנצע נאכט הייצען אין אויווען.

צום ערשטען מאל זייט זעכצעהן טעג איז דער דאקטאר געקומען פריה א היים. ער איז געווען בייז אויף דיא קעלט. זיא האט איהם געשטערט אין זיינע ארבייטען און פערניכטעט זיין פלאַנטאַציען.

— וואס דענקט איהר, דאקטאר, האט אלטאמאן געפרעגט, וועט דיא קעלט לאַנג דויערן?

— ניין, האט דער דאקטאר געענטפערט. עס פערדריסט איהר, וואס דער זומער קומט אן און וויל זיא ארויסטרייבען פון איהר וואַינונג. זיא שטרענגט אן אלע איהרע

געקענט ריהרען און האבען שרעקליך געברומט. א פאר קונעלן האבען זיי שטיל געמאכט. — הוררא! האבען אלע אויסגעשריען. עס לעבע דער דאקטאר פולמאן! אלע האבען געדאנקט דעם דאקטאר, וואס ער האט זיי גערעטעט פון אזא געפארה. יעצט אבער האט זיך ערשט אנגעהויבען פאר זיי אן אויבייט. זיי האבען געדחט אראפראמען דאס איין און דעם שנעע, וואס דיא בערן האבען אנגעלענט פאר ייער הויז. דאס האט פערנומען א גאנצען טאג. דערפאר אבער האבען זיי געהאט וואס צו עסען, מען האט געקאכט און געבראמען בערן פלייש. דעם אנדערן טאג האט מען געמוט רעפארירען דאס הויז. פון דער עקספלאזיאן האט זיך דער דאך צוריהרט און מען האט איהם געמוט אויסבעסערן. עס זיינען פערנאנגען דריי טאג, איידער זיי האבען געבראכט אלעס אין אָרדנונג.

24 מעס קאפיטעל.

דער פריהלינג לעבען גאָרד-פּאַל.

ענדליך איז געקומען דער פריהלינג אויך אין יענע געגענדען. עס האט אנגעהויבען צו ווערן ווארימער און ווארימער. דאס איין אויפן מעער האט אנגעהויבען צו קנאקען און צו ברעכען זיך. פון דיא שפאלטען פון און האט ארויסגעשפריצט דאס מעער וואסער, וויא א פאָנטאַן. דיא זון האט אנגעהויבען אזוי ווייט צו וואַרעמען, אז אויף דיא בערג האט דער שנעע אנגעהויבען צו שמעלצען. דעם 2טען מאי איז געווען אזוי וואַרם, אז אין פיעלע ערטער איז דער שנעע אין גאנצען פערשוואונדען און מען האט ארויסגעזעהן דיא ערד.

מיט יעדען טאג זיינען געקומען צו פליעהען אלערליי פייגעל. עס האבען זיך געדויעזען זעע הינט און וואַלראַסע, האָזען, וועלף און פיקס. דיא בוכטע וויקטאָריא איז געוואָרען לעבעדיג, אופן קאפדוואשינגטאן האבען דיא פייגעל אנגעהויבען צו בויען זייערע נעסטער. דיא גאנצע גאמור האט זיך אויפגעחאפט צו א פרישעם לעבען. אונזערע רייענדע פלענען מאכען לאנגע שפאציערענען. יעצט האבען זיי ניט געהאט קיין זאָרג וועגען פראָוויאַנט. זיי האבען געהאט פריש פלייש, וויא פיעל זיי האבען געוואָלט. בעזאָנדערס גליקליך איז געווען דער דאקטאר, ער פלעגט דורך דיא טעג ארומגען אין דיא בערג, אין דיא ערטער, וואו דער שנעע איז פערשוואונדען און האט געזוכט, געפאָרשט און געלערנט. פאר איהם האט געהאט אן אינטערעס יעדעס שטייג דעלע, יעדעס שטיקעלע ערד. יעדער נייער אונבעקאנטער פריגעל, יעדער נייער אונבעד קאנטער סאָרט פיש, וועלכע געפינען זיך נור אין יענע געגענדען. גאָהענט ביים ברעג פון מעער איז דאס אייז צוגאנגען געוואָרען און מען האט געקענט זעהן, וויא לוסטיגע פישעלעך האבען זיך געשפיעלט אין א קלארען וואסער פון דער בוכטע וויקטאָריא. — אָ! איך זאָל האבען א באַאט אדער א שיפעלע! האט אויסגערופען דער דאקטאר, וויא גליקליך וואָלט איך געווען! איך וואָלט געקענט אויספאָרשען אלע אינזלען אין דער בוכטע, בעזאָנדערס אבער דיא אינזעל דשאנסאן. דאָרט געפינט זיך א הויכער בארג, פון וועלכען מען קען איבערזעהן דיא גאנצע געגענד. וואס פאר אן אונבעקאנטע וועלט ליגעט בגראבעי אונטערן שנעע!

— מען דארף ניט אָפּפּערן קיין לעבען און מען דארף ניט האבען קיין שוועבעלע פון הונדערט שריט דיא לענג, האט בעלל געזאגט. מען קען אויסשיטען אין דער מינע א לאנגע שפור פון פולווער ביז צום פעסעלע, אונטערצינדען דיא שפור. דער ברענענדע פולווער וועט שוין אליין דערנרייכען דאס פעסעלע. מען קען וויעדער אנדעריש טהאן. מען קען אנצינדען א שטריק און איין עק אריינלעגען אין פעסעלע פולווער. דער שטריק וועט לאנגזאם ברענען, ביז דאס פייער וועט צוקומען צום פולווער.

— דאס אלעס טויג ניט, האט דער דאקטאר געזאגט. איהר פערגעסט, אז אונזער מינע איז געמאכט אין שנעע, אן ארטיקעל, וועלכעס קען מיט פייער צוזאמען ניט הווען. —

— אלזא, וויא דען וועט איהר אונטערצינדען דאס פולווער? האט אלטאמאן געפרעגט אונגעדולדיג.

— זייט רוהיג, מיין ליבער יענקי, האט איהם דער דאקטאר געענטפערט. דער פאך האב איך געלערנט כימיע און פהיזיק. מיר האבען אן עלעקטערישע באטערעע. איך וועל זיא אנשמעלען און צוציעהען דראָטהען פון אונזער הויז ביז צום פעסעלע פולווער. ווען מיר וועלען זעהן, אז דיא בערן הייבען אן צורייסען דאס פלייש פון'ס לאנגען שטעקען, וועלכען מיר וועלען ארויסשמעקען פון דער מינע, וועל איך אנשמעלען דיא עלעקטערישע באטערעע. איין קוועטש פון מיין פינגער און דיא ווייסע פיערפיסנע דשענטעל לייט וועלען בעקאנט ווערן מיט דער גאנצער ציוויליזאציאָן.

— גראַסאַרטיג, דאקטאר! האט דשאנסאן אויסגערופען. איהר האט רעכט. לאָמיר זיך באלד נעהמען צו דער ארבייט און געבען אונזערע געסט א גראַסאַרטיגען פריהשטיק.

ערשט אום צוועלף אוהר איז אלעס געווען פערטיג און בערייט. דער דאקטאר האט נאך א מאל איבערגעקוקט אלע זיינע ארבייטען און איז געווען מיט זיי צופרידען. — יעצט, מינע פריינדע, לאדעט אן אייערע ביקסען, מעגליך, אז זיי וועלען אונז צוניץ קומען.

דשאנסאן האט גענומען דעם שטעקען און האט דורכגעבויערט דעם שנעע. דיא בערן האבען זיך אומגעקוקט. באלד אבער האט ער איהם צוריק אריינגעצויגען און האט צו איהם צוגעבונדען א גרויס שטיק געזאלצען פלייש. קוים האבען דיא בערן דערשמעקט דאס פלייש, האבען זיי זיך דארויף ארויפגעוואָרפען און האבען עס אנגעהויבען צורייסען. דער שטעקען איז אומגעפאלען דיא מינע איז איינגעפאלען. — פייער! האט געזאגט האטטעראס.

דער דאקטאר האט א קוועטש געטהאן דיא עלעקטערישע באטערעע. אין דער מיט שנעע האָט זיך אויפגעהויבען א הויכער זייל פייער. עס האט געגעבען א שרעקליכען טראָך, דאס הויז האט געציטערט. אלע זיינען ארויסגעלאָפּען דורך דער מינע, וואס דער דאקטאר האט נעכטען געמאכט און זיינען ארויף אויפ'ן פעלזען זעהן, וואס עס איז געוואָרען פון דיא בערן. דער שנעע ארום איז רויט געוואָרען פון זייער בלוט. דריי זיינען צוריסען געוואָרען אויף שטיקלעך. צוויי האבען נאך געלעבט, זיי האבען אבער זיך ניט

— איך פערשטעה נאך אלץ ניט, האט אלטאמאן געזאגט, וויא אזוי וועט איהר צו צייעהן דיא בערן, זיי זאלען אלע קומען גערעדע אויף דעם אָרט, וואו דאס פולווער וועט זיין?

— איהר וועט שוין זעהן, האט דער דאקטאר געענטפערט. איך וועל זיי שוין איינלאדען אויף א פייער-ווערק, פון וועלכען זיי וועלען צופריעדען זיין. אבער גענוג ניצ רעדט! לאמיר זיך געהמען צו דער ארבייט. איך בין זעהר מיעד און מוז א פאר שטונדען שלאָפען. איך וועל אייך נור ווייזען, וואס צו טהאן און איך וועל מיך אביסעל צולעגען. אין א פאר שטונדען ארום וועט איהר מיך אויפועקען און איך וועל מיך געהמען צו דער ארבייט.

— וואס מעהר איך טראכט, האט דשאנסאן געזאגט, אלץ מעהר איבערצייגן איך מיך, אז דעם דאקטארס פלאן איז דער איינציגער וועג אונז צו רעטען. עס וואונדערט מיך נור, פארוואס זיינען מיר ניט געפאלען אויף דעם שכל צו מאכען א מינע. דאס איז דאָך אזוי לייכט.

— גענוג רעדען! געהט צור ארבייט! האט דער דאקטאר קאמאנדרט. ער האט זיי געוויזען, וואו צו מאכען דיא מינע און אליין איז ער געגאנגען שלאָפען. צוערשט האט בעלל געארבייט א נאנצע שטונדע, נאך איהם האט אלטאמאן געגראָבען דעם שנעע, נאך איהם — דשאנסאן און צולעצט האט מעראס. אונטערדעסען האט זיך דער דאקטאר אויסגעשלאָפען און האט געארבייט א שטונדע. אזוי האבען זיי געארבייט ביז צעהן אוהר אין דער פריה. דיא ארבייט איז ניט געווען אזוי לייכט, וויא דער דאָקטאָר האט געמאכט. מען האט בעגענענט אויפן וועג שטיקער אייז, וועלכע מען האט געמוזט זענען אדער האקען; מען האט געמוזט זיין פאָרויכטיג, ניט מאכען קיין צו גרויסען רעש, דיא בערן זאלען ניט דערהערן. צעהן שטונדען כסדר האבען זיי געארבייט נאנץ שווער, ביז עס איז זיי געלונגען צו מאכען א גאנץ קליינע מינע, וואו א מענש האט קוים געקענט דורכקריכען. נור אין דעם אָרט, וואו דאס פעסעלע פולווער איז געשטאנען, האבען זיי געמאכט א סאָרט קליינעם קעלער, וואו דריי פיער מענשען האבען געקענט זיצען.

ווען אלעס איז געווען פערטיג, האט דער דאקטאר זיך געהייסען געבען א לאַנגען שטעקען און האט צו איהם צוגבונדען א שטיק געזאלצען פלייש. — אונזערע דשענטמעל לייט, האט ער געזאגט, וועלען געוויס וועלען מאכען א פראָבע, אויב מיר קענען זאלצען פלייש. ווען איך וועל ארויסשטעקען דעם לאַנגען שטעקע מיטן פלייש פון דעם קעלער, וואו דאס פולווער שטעהט. זיי וועלען צו קומען עס האַפען, דאן וועלען מיר אונטערצינדען דאס פולווער.

— יעצט פערשטעה איך אייער פלאן, דאקטאר, האט אלטאמאן געזאגט. איך ווייס אבער ניט, וויא אזוי וועט איהר אונטערצינדען דאס פעסעלע פולווער. נאך מיין רעכנונג דארפט איהר האבען א שוועבעלע פון וועיניגסטענס הונדערט שריט דיא לענג. אדער איינער זאָל אָפּפערן זיין לעבען און זאָל צוגעהן גאָהענט צום פעסעלע. עס אונטערצינדען און אנטלויפען. איך זאג אָפּפערן זיין לעבען, ווייל איך בין זיכער, אז דער וואס וועט עס טהאָן, וועט צוריסען ווערן אויף שטיקלעך.

— איך האב אייך געזאגט, אז נור דער דאקטאר קען אונז רעמען! האט דשאנץ סאן אויסגערופען און איז געלאָפֿען ברענגען איהם עסען.

דער דאקטאר איז געווען הונגעריג, וויא א וואָלף און האט זיך גענומען עסען מיטן בעסטען אָפּעטיט. אלע זיינען געשטאנען ארום איהם און האבען געשוויצען. זיי האבען איהם ניט געוואָלט שטערן. ווען ער האט געשטילט זיין הונגער, האט זיך בעלל צו איהם געווענדערט.

— איהר זאָגט, אז איהר וועט זיך אָפּרעכענען מיט דיא בערן. איך זעה ניט, וויא אזוי. מיינע מיינונג וואָלט געווען, אז מיר זאלען אלע ארויסגעהן דורך דיא מינע. וואס איהר האט געמאכט. עס איז יעצט פינסטער. דיא בערן געפינען זיך פון יענער זייט פון אונזער שטוב; מיר וועלען ארויסגעהן פון דער זייט און וועלען שטילערהייט צו געהן צו דער „פארפאזי“. דאָרט וועלען מיר בלייבער, ביז דיא בערן וועלען זיך אוועקגעהן.

— דאס איז אייער פלאן בעלל? האט דער דאקטאר געלאַכט, מיר זאלען אנט-לויפֿען און זיי צו וואַרפען אונזער הויז, אונזער מעבעל און אונזער פראָוויאַנט? מיר, געבילדעטע מענשען, זאלען צו וואַרפען דיא בערן אלעס און אנטלויפֿען פאר זיי? — ניין! דאס טהו איך ניט, דאס טויג מיר ניט!

— אלוא, וואס איז אייער פלאן, דאָקטאָר? האט אלטאמאן געפרעגט.

— איך וויל טייטען אלע בערן מיט איין מאָל. האט דער דאקטאר געזאגט רוהיג. מען מוז ווייזען דיא בעסטען, אז מיר האבען געלערנט בימיע און פהיזיק.

— איהר שפּאַסט, דאָקטאר, אין דער צייט, ווען מיר זיינען אין דער גרעסטער געפאָהר.

— וועט איהר דען בעסער מאַכען, ווען איהר וועט ניט שפּאַסען?

האטטעראס האט ביז אהער אויסגעהערט, וואס מען האט גערעדט און האט געשוויצען. ער האט געהאט אזא צוטרויען צום דאקטאר, אז ער איז געווען זיכער, אז ער האט שוין געווים אויסגעפונען א מיטעל, וויא אזוי צו טייטען דיא בערן. ער האט יעצט געוואָלט ווייזען דעם יענקי, אז נור אן ענגלענדער קען זיי רעמען.

— אלענפאלס, דאקטאר, זאגט אונז אייער פלאן, האט ער ענדליך געזאגט, לאָמיר זיך געהמען צו דער ארבייט.

— מיין פלאן איז גאנץ איינפאך. מיר האבען פולווער גענוג. מיר וועלען אונטער-צינדען א פעסעלע פולווער און דיא העררן בערן וועלען טאנצען א קאָדריל אין דער לופט.

— וויא קענען מיר אבער צו קומען צו אונזער פולווער? האט דשאנסאן געפרעגט, ער ליענט דאָך אין מאַגאַזין אייניגע שריט ווייט פון אונזער הויז?

— איך האב דאך אייך שוין געוויזען. וויא אזוי מען קומט צו: מען מאַכט א מינע. מיט שאַרפע מעסערס איז זעהר לייכט צו שניידען דעם שנעע. מיר וועלען מאַכען א מינע אין שנעע ביז צו אונזער מאַגאַזין, פון דאָרט וועלען מיר מאַכען נאך א מינע אביסעל ווייטער. דאָרט וועלען מיר אַנידערשטלען א פעסעלע פולווער און מיר וועלען געבען דיא בערן צו שמעקען פולווער.

וויסען, אז דיא בערן זיינען אויף אונז אנגעפאלען און וועט קומען א היים — נלייך דיא בערן אין דיא לאפעס אריין.

— איך האב אלעס געזעהן, האט דער דאקטאר געזאגט. איך בין ארויפגעקלערט אויף א בארג אויף דער אינזעל דשאנסאן אום צו בעטראכטען דיא געגענד און האב דערהערט, אז איהר שיעסט. איך האב מיך אומגעקוקט און דערהעהן, וויא דיא פינף בערן זיינען אויף אייך אנגעפאלען. איך האב מיך דערשראקען פאר אייך! איך האב געזעהן, וויא איהר זייט פערשוואונדען לעבען אונזער הויז און האב פערשטאנען, אז איהר האט זיך גערעטעט אין שטוב. איך קען זעהר גוט דיא נאטור פון דיא ווייסע בערן און ווייס, אז קוים האבען זיי איינמאל אנגעשמעקט זייער רויב, וועלען זיי עס שוין ניט אָפּלאָזען. איך בין אַראָפּגעקראַכען פֿון'ס באַרג און האב אנגעהויבען צו געהן אהיים. איך האב געזעהן צו געהן אויף אזעלכע ווענען, אז דער ווינד זאָל זיין גענען מיר און דיא בערן זאלען מיך ניט דערשמעקען. איך האב געזעהן, וויא דיא בערן שלעפען שטיקער אייז צו אונזער הויז און האב געציטערט, זיי זאלען ניט פאלען אויפ'ן שכל ארויפצוקלעטערן אויפ'ן פעלזען און אַראָפּצו וואַרפֿען דיא שטיקער אייז אויפ'ן הויז. דאמאלס וואָלט דער דאָך איינגעפאלען און וואָלט אייך צוקוועטשט מיט זיין לאַסט. צום גליק אבער, זיינען זיי דארויף ניט געפאלען, זיי האבען געוואָלט אייך איינמויערן און דערשטיקען. דאס איז זעהר געשייט. איך מוז זיי מאכען א קאָמפּלימענט, דיא הערן בערן.

איך בין געגאנגען און בין געקראַכען אויף אלע פיער, ביז איך בין צוגעקומען אויף צוויי הונדערט שריט פון אונזער הויז. אזוי וויא איך האב געוואוסט, אז דורך דער טהיר קען מען יעצט ניט אריינגעהן, האב איך בעשלאָסען צו מאַכען א מינע. מיט מיין גרויסען מעסער האב איך אנגעהויבען אויסצושניידען מיר א וועג אין שנעע. איך האב געארבייט פיער שטונדען שווער און ביטער, ביז איך בין צוגעקומען צו אייך.

— אבער, דאקטאר, איהר זייט דאָך יעדע מינוט געווען אין געפאהר, דיא בערן זאָלען אייך דערשמעקען? האט דשאנסאן געפרעגט.

— ניין, מיין פריינד, האט דער דאקטאר געענטפערט. דיא הערן בערן זיינען פון איין זייט פון פעלזען און איך האב געמאכט מיין מינע פון דער אנדערער זייט. מעגליך, אז זיי האבען געהערט, וויא איך שנייד און גראב דעם שנעע, זיי האבען אבער געמיינט, אז איהר טהוט עפעס אין שטוב און עס האט זיי ניט געהארט, ווייל זיי זיינען זיכער, אז איהר זייט פערשפארט און קענט ניט אנטלויפען. זיי האבען גאנץ גוטע קעפ, דיא ווייסע בערן.

— יא, האט געזאגט אלטאמאן, זיי וועלען אונז ענדליך בעזיענען און וועלען מאכען פון אונז א גוטען מיטאג.

— ניין, פריינד! דאס וועל איך ניט דערלאָזען, האט זיך דער דאקטאר אָפּגע-
רופען. איך בין גאר ניט איינפערשטאנען, אז א ווייסער בער זאָל מיך אויפפרעסען.

— וואס קענט איהר דען טהאן?

— איך בין יעצט שרעקליך מיעד און הונגעריג. ניט מיר פריהער עפעס עסען.
דאן וועל איך אייך זאגען, וויא אזוי איך וועל מיך אָפּרעכענען מיט אונזערע ליעבע געסט.

דער רעש איז געוואָרען אלע מאל שטאַרקער. עס איז געווען דייטליך, אז מען קראַצט אדער גראַבט דעם ווינקעל פון דער וואַנד, וועלכער איז צוגעשפּאַרט צום פעלזען.

— נאך מיין רעכנונג, האט דשאַנסאָן געזאָגט, האבען זיי נאך זעקס פוס שנעע און איין אוועקצושאַררען. אזא אַרבייט דאַרף פאַרנעהמען א היבישע ווילע. מיר האבען נאך גענוג צייט זיך פאַרצובערייטען צו עמפּאַנגען אינזערע ניט געבעטענע געסט. ער האט גענומען א האַק און האט זיך געשטעלט לעבען דעם אָרט פון וואַגען מען האט געהערט דעם רעיש, האטטעראס און דיא אנדערע האבען אויך געטהאן דאס זעלבע. מיט יעדער מינוט איז דאס קראַצען און גראַבען געקומען אלץ געהענטער און געהנטער. ענדליך זיינען גור געבליעבען דיא ברעטער פון דער וואַנד. א שאַרפע זאך, וויא א מעסער אדער א האַק, האט אנגעהויבען צו שניידען דיא ברעטער פון דער וואַנד. — דאס זיינען ניט דיא בערן, האט האטטעראס געזאָגט. זיי זיינען נאך ניט אזוי געבילדעט זיי זאלען וויסען, וויא אזוי צובענוצען א האַק. דאס איז א מענש. — דער דאקטאר! האט געשריען דשאַנסאָן און האט אנגעהויבען צו טאַנצען פאַר פרייד.

— אין דעזע מינוט זיינען ארויסגעפאלען א פאַר ברעטער און דיא גראַבע, קיילעכדיגע פיגור פון'ס דאקטאר האט זיך אריינגעקיקעלט אין צימער. — וואס מאַכט איהר, פריינד? האט ער געזאָגט נאך לעגענדיג אויף דער ערד. אלע זיינען געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט. זיי האבען שוין אן איהפ גאר פערגעסען. זיי זיינען אליין געווען אין אזא פערצווייפעלטע לאַגע, אז זיי האבען זיך געדעכענט פאַר פערלאַרען. פלוזלונג קומט דער דאקטאר. פון וואַגען? וויא אזוי? עס זיינען פערנאַנגען אייניגע מינוטען, איידער זיי האבען געקענט ארויסרעדען א וואָרט. דער דאקטאר האט זיך לאַנגזאַם אויפגעהויבען און האט ווידער געפרעגט:

— וואס מאַכט איהר, פריינד?

יעצט האט זיך זייער שטוינען אומגעוואַנדעלט אין פרייד. האטטעראס האט איהם ארומגענומען, אין זיינע אויגען האבען זיך געוועזען פריידענטרעין. דשאַנסאָן האט געדאַנצט פאַר פרייד, בעלל האט געלאַכט, גור איין אלטאמאן איז געבליעבען רוהיג. עס איז איהם געוויס געווען זעהר אנגענעהם וואס דער דאקטאר איז געקומען; אַלס עכטער יענקי אבער האט ער ניט ארויסגעוועזען זיין פרייד.

— ביסט דוא עס ווירקליך. אלטער פריינד? האט האטטעראס אויסגערופען און האט נאך א מאל ארומגענומען דעם דאקטאר.

— געוויס בין איך עס, האט דער דאקטאר געענטפערט מיט זיין געווענהליכע פריינדליכען געלעכטער איך בין עס אליין אז קיין אנדערער. איך האב מיך זעהר בעאנורוהיגט איבער אייך איך האב געוואוסט אז איהר געפינט זיך אין א גרויס געפאַהר.

— פון וואַגען האט איהר געוואוסט א מיר זיינען אין געפאַהר? האט אלטאמאן געפרעגט. אים געגענטהייל. מיר האבען זיך זעהר בעאנורוהיגט. אז איהר וועט ניט

אין דער אמת איז עס געווען א שווערע אויפגאבע צו ווארטען, ווען מיט יעדער שמונדע איז דיא לופט געוואָרען אלץ שווערער און שווערער. אלטאמאן האט זיך געבייזערט און האט געשאַלטען דיא בערן מיט טויטע קללות פון'ס אמעריקאנער ווערטערבוך. דיא בערן אבער האבען קיין אמעריקאנישענליש ניט פערשטאנען. זיי האבען געקענט נור איין שפראַכע — דיא הונגער שפראַכע, איינע פון דיא בעסטע און קלינסטע אין דער וועלט.

28 מעסעס קאפיטעל.

דיא מינע.

זעהר לאַנגזאם האט זיך די צייט געצויגען. יעדע שמונדע איז געווען ביי אונזערע אַרעסטאנטען א יאהר. ענדליך איז געקומען דיא נאכט. דיא לופט איז געוואָרען אלע מאל שווערער און געשטאַקסער. זיי האבען אנגעזונדען דעם לאַמפּ. ער האט אבער געברענגט דונקעל. עס האט איהם געפעהלט פרישע לופט. אונזערע געפאַנגענע האבען זיך גענומען צו דער ארבייט, מאַכען א לאַך אין דאך. בעלל האט זיך גענומען צו דיעזער ארבייט. ער איז געווען א נוטער קאַרפּענטער. דשאנסאן האט אין דער צייט געהאַלטען וואָך אין שלאָף צימער. אלטאמאן איז געשטאַנען אין קיך. האטטעראס איז געשטאַנען לעבען בעלל'ן און האט איהם געוויזען וואס צו טהאן. פלוצלונג איז דשאנסאן אריינגעלאָפּען אין עס צימער. ער איז געווען בלייך און דערשראָקען.

— וואס איז נייעס? האט האטטעראס געפרעגט.

— עס איז קיין נייעס — אבער —

— וואס אבער? רעד! זאגן! — וואס איז דאָרט! האט אלטאמאן אויסגערופען.

ער האט דערהערט אין קיך, וויא האטטעראס רעדט מיט דשאנסאן און איז צו געגאנגען הערן, וואס עס הערט זיך עפעס נייעס.

— קוזט, אלטאמאן, האט דשאנסאן געזאגט. עפעס הער איך א רעיש דאָרט אין שלאָף צימער. עפעס איז דאָרט, איך ווייס אבער ניט וואס.

האטטעראס, אלטאמאן און דשאנסאן זיינען אריינגעגאנגען אין שלאָף צימער און האבען זיך צוגעהערט. זיי האבען ווירקליך דערהערט א זאָנדערבארען גערויש, גלייך וויא מען וואָלט געגראָבען אדער געשינטען דאס אייז.

— וואס זאל דאס זיין? האט אלטאמאן געפרעגט.

— מעגליך, דיא בערן מיינען, אז מיר זיינען שוין דערשטיקט און זיי נראבען דאס

אום אונז אויפצופרעסען, האט דשאנסאן געזאגט. מעגליך, אז זיי ווילען צוגעהמען דאס חוץ און אויף אונז אנפאלען.

— אזוי בילג וועלען זיי אונז ניט קריענען. האט האטטעראס געזאגט. איך בין

זא אר צופריעדען, וואס זיי טהוען עס. מיר וועלען מיט זיי קעמפּען ביז אין לעצטען מראָפּען בלוט.

— אבער, דא קען מען מיט ביקסען נאר ניט מאַכען, האט אלטאמאן געזאגט.

דא מוזען מיר קעמפּען מיט העק און מעסערס אויף אמעריקאנישער אַרט. דערמיט בין איך צופריעדען. ביי אונז אין אמעריקא ווייס מען שוין, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט א מעסער. אין ניריאָרק שלאָנגט מען זיך זעהר אָפּט מיט מעסערס.

— ער וואָלט שוין עפעס אויסגעטראַכט, האט דשאַנסאָן געענטפערט. ער וואָלט שוין געפונען א מיטעל, וויא אזוי אנצולערנען דיא ווייסע בערן.

ליידער, איז דער דאקטאר ניט געווען און דיא בערן האָבען געמאָהן זייער ארכייט גאנץ ערנסט. אין שטוב איז געוואָרען אלץ פינסטערער און פינסטערער. זיי האבען צו געשלעפט אלץ מעהר און מעהר שנעע און שטיקער אייז און האבען זיי ארומגעלענט ארום דיא טהיר און דיא פענסטער פון'ס הויז. דיא לאַגע פון אונזערע געפאנגענע איז געוואָרען א פערצווייפעלטע.

— וואָס טהוט מען? וואָס טהוט מען? האט בעלל געפרעגט. דיא בעסטען וועלען דאָך אונז דאָ דערשטיקען.

— צוערשט לאמיר געהן עסען, האט דשאַנסאָן געזאגט. ערשטענס, זיינען מיר הונגעריג. צווייטענס, דארפען מיר האבען כח צו קעמפפן מיט דיא בערן. וואָס דענקט איהר, אלטאמאן?

— עסען שאַדעט קיין מאל ניט, האט דער אמעריקאנער געענטפערט. איך מוז אייך אבער זאגען, אז מיר זיינען זעהר מיאוס אריינגפאלען און עס וועט אונז זיין א שאַנדע, ווען דיא בערן וועלען אונז בעזיענען.

— דאמאלס וועט אונז זיין פיעל ערגער, וויא א שאַנדע, האט דשאַנסאָן גע- שפּאַסט. דיא בערן וועלען אונז קיין צייט ניט לאָזען זיך צו שעחמען. מעגליך, אז זיי וועלען זיך שעחמען, וואָס מיר זיינען מאָגער און זיי וועלען בלייבען הונגעריג.

דשאַנסאָן האט פיעל געלערנט פון'ס דאקטאר. ער האט זיך פון איהם אויסגע- לערנט צו בלייבען שטענדיג גלייכגילטיג און צו שפּאַסען אין דער גרעסטער געפאָהר. זיי האבען זיך געזעצט צום טיש און האבען זיך גענומען עסען. אלע האבען גענעסען שטילערהייט. עס איז ניט געווען איבער וואָס צו רעדען. אונטערדעסען האט זיך גע- וויעזען א נייער, נאך געפעהרליכער פיינד. דיא לופט אין צימער האט אנגעהויבען צו ווערן שווער. דיא בערן האבען אזוי פערלענט יעדען לאַך, יעדע עפענונג, אז קיין פרישע לופט האט ניט געקענט צוקומען. עס איז צוואַר געוואָרען וואַרעמער, דיא לופט האט אבער אנגעהויבען צו ווערן שווערער און שווערער. האטטעראס איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט בעמערקט דיא געפאָהר. ער האט ניט געוואָלט בעהאַלטען עס פון זיינע קאמערארדען. ער האט זיי אלעס געזאגט.

— עס העלפט ניט, מיר מוזען ארויס פון דאנען, האט אלטאמאן געזאגט. מיר מוזען אלס ריסקירען און קעמפפן מיט דיא בערן, ביז מיר וועלען זיי, אדער זיי אונז אויפעסען.

— לאַמיר וואַרטען ביז אויף דער נאַכט, האט האטטעראס געזאגט. ווען עס וועט ווערן פינסטער, וועלען מיר פראָבירען מאַכען א לאַך אין דאָך. צוערשט וועלען מיר אריינלאָזען אין שטוב פרישע לופט, דאן וועלען מיר זעהן; מעגליך, אז עס וועט אונז געלינגען צו שיעסען אויף אונזערע פיינד.

— דאָס איז דאָס איינציגע מיטעל, וואָס איז אונז נאך געבליעבען, האט דשאַנסאָן

געזאגט.

עס איז געבליעבען, מען זאָל וואַרטען. דאָס איז אבער געווען נור לייכט צו זאָגען.

— מאַכט נרייט אייערע ביקסען. איך וועל עפענען דיא טהיר מיט דעם גליהענדען אייזען אין דיא הענד. דיא בערן האבען געוויס נאך אזא וואונדער ניט געזעהן און וועלען עס אָנחאַפּען. עס וועט זיי געוויס ניט שמעקען דערווייל וועט איהר קענען שיעסען אויף זיי.

— בראַוואָ, קאפיטאַן! האט בעלל אויסגערופען. דאס איז א נוטע אידעע. האטטעראס האט זיך בעוואפענט מיט דער גליהענדער קאָטשערע און האט אביסעל געעפענט דיא טהיר. באלד זיינען צוגעשפרונגען צוויי בערן און האבען אנגע האפט דיא גליהענדע קאָטשערע. אין דיעזעלבע מינוט אבער זיינען זיי אָפּגעשפרונגען צוריק מיט א שרעקליכעם היילען און ברומען.

— שיעסט! האט געשריען האטטעראס. דריי ביקסען האבען אויסגעשאָסען מיט א מאל. דיא טהיר איז אבער געווען נור האַלב אָפּען. אלטאמאן מיט זיינע קאמעראדען האבען געמוזט שיעסען איבער האטטעראס פלייצעס. עס איז דאהער קיין וואונדער ניט, וואס זיי האבען ניט געטראָפּען. דיא בערן זיינען ווייטער צוגעלאָפּען צו דער טהיר מיט א שרעקליכער רציחה. האטטעראס מיט זיינע קאמעראדען האבען קוים צייט געהאט צו פערמאַכען דיא טהיר.

— לאמיר זיי שענקען נאך א פּאַרציאָן, האט אלטאמאן געזאגט. צוגליהט נאך א מאל אייער קאָטשערע. האטטעראס האט נאך א מאל אריינגעלענט דאס שטיק אייזען אין פייער. עס זיינען פערנאנגען אייניגע מינוט, ביז דאס אייזען איז וויעדער געוואָרען רויט. אונטערדעסען האבען דיא איבעריגע נאך א מאל אנגעלאדען זייערע ביקסען. מיט דעם גליהענדען אייזען אין דער האַנד האט האטטעראס וויעדער געוואָלט עפענען דיא טהיר. וויא ערשטוינט איז ער אבער געווען צו זעהן, אז דיא טהיר וויל זיך ניט עפענען. וואס זאל דאס זיין? זיי האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן מיט שרעק. באלד זיינען די געוואָהר געוואָרען, וויא געפעהרליך דיא ווייסע בערן זיינען.

— דער טיפּעל זאל זיי האַלען, דיא ווייסע בערן! האט אלטאמאן ענדליך אויס גערופּען. — וואס איז שוין נייעס? האט דשאנסאן געפרענט.

— פערשטעהט איהר דען ניט, וואס זיי טהוען? — זיי האבען געזעהן, אז דורך דער טהיר קענען מיר ארויסנעהן און זיי שאדען, ווילען זיי פארלענען דיא טהיר. הערט, וויא זיי לענען ארום דער טהיר שטיקער אייז.

האטטעראס און זיינע קאמעראדען האבען זיך צוגעהערט. עס איז געווען דייטליך, וואס דיא בערן האבען געהאן אין דרויסען. זיי האבען צוגעשלעפט נרויסע און שווערע שטיקער אייז און האבען זיי ארומגעלענט ארום דיא טהיר און דיא פענסטער פּאָס הויז. דיא קלוגע חיות האבען געוואָלט פערשפּאַרען זייערע פיינד אין זייער אייגען הויז און וואַרטען, ביז זיי וועלען דערשטיקט ווערן אויס מאַנגעל אָהן פרישער לופט.

— אַך! דער דאקטאר זאל דא זיין? האט געזאגט דשאנסאן.

אַלט ער דא געהאן? האט אלט — עפרענט.

האבען נור געקענט. ווען זיי האבען אלעס בעוואָרענט, וויא ווייט זיי האבען געקענט, האבען זיי ווייטער אנגעהויבען צו רעדען פֿון דאקטאר.

— איך מיין, אז דער דאקטאר ווייס, וואס דא טהוט זיך, האט דשאנסאן געזאגט. ער האט געוויס געהערט אייערע שיעסע און האט פערשטאנען, אז דא איז עפעס געשעהן. ער וועט געוויס זיין פֿאַרזיכטיג און וועט זיך ניט לאָזען אזוי לייכט אויפֿעסען. — ווער קען עס וויסען? האט האטטעראס געזאגט טהויעריג. מעגליך, אז ער האט נאר ניט געהערט אונזער שיעסען, מעגליך, אז ער האט ניט פערשטאנען דיא אורזאכע פון זיי. ער וועט קומען רוהיג א היים און ריא בערן....

ער האט א ציטער געטהאן ביי דיא לעצטע ווערטער. דער געדאנק, אז זיין ערדלער, טרייער פריינד געפינט זיך אין אזא שרעקליכער געפֿאָהר, האט איהם ניט געלאָזט רוהען.

— מיר טאָרען עס ניט דערלאָזען! האט ער אויסגעשריען אין פערצווייפלונג. מיר מוזען מייטען דיא בערן, איידער ער וועט קומען א היים!

— אבער וויא אזוי זאלען מיר זיי טייטען? האט דשאנסאן געפרעגט. אויף דיעזע פראגע איז געווען זעהר שווער צו ענטפערן. מען האט געהערט דייטליך, וויא דיא בערן קראצען דיא ווענט, רייסען דיא טהיר און קריעכען צו דיא פענסטער. ענדליך האט אלטאמאן אויסגעפונען אזא פלאן. מען זאל מאכען לעכער אין דער וואַנד פֿון דיא דורך דיא לעכער זאָל מען שיעסען אויף דיא בערן. ער האט געזעהן אין זיין לעבען פיעלע פעסטונגען און האט זיך דערמאנט, אז אין דיא ווענט פון דיא פעסטונגען זיינען אויך דיא לעכער, פון וואנען עס שטעקען ארויס קאנאנען. פון דיעזע קאנאנען שיסט מען אויפֿן פיינד און ער קען ניט ענטפערן, ווייל זיינע קוגעלן טרעפן אין דער וואַנד. אלטאמאן האט ניט לאנג געטראכט, ער האט באלד אויסגעבוירט א לאַך אין דער וואַנד און האט ארויסגעשטעקט זיין ביקס. קיים אבער האט ער זיא ארויסגעשטעקט, האט זיא א גרויסער בער אָנגעהאַפּט מיט זיינע אייזערנע לאַפעס און האט זיא אזוי שטאַרק געריסען. אז דאס הויז האט אנגעהויבען צו ציטערן.

— גאד דעם! האט אלטאמאן אויסגעשריען. זיי לאָזען זיך ניט שיעסען, דיא בעסטען!

מיט שווערער מיה איז איהם געלונגען צוריק אריינצוציעהן זיין ביקס. ער האט זיך באלד גענומען פערשטעלען דיא לאַך מיט שטיקער האַלץ. יעצט האבען זיי שוין נאר ניט געוואוסט וואס צו טהאן. האטטעראס איז ארומגעשפרונגען, וויא א וואַנזיינער. דארויף האט ער זיך קיין מאל ניט געריכט. בערן זאלען איהם האלטען געפֿאַנגען אין זיין הויז! ער איז ארומגעפֿאַנגען און האט געזוכט אין אלע ווינקלעך, טאמער וועט ער דאָך געפינען עפעס, מיט וואס ער זאָל קענען אנפאלען אויף דיא בערן. פלוצלוא האט ער דערזעהן א זאך, וואס קען איהם ניצען.

— דאס וועט אונז רעטען! האט ער אויסגערופען פֿרעהליך. ער האט געפונען א לאנגע שטיק אייזען פון דער „פארפאז“, א לאנגע קאָשערע פֿון קעסעל. ער האט באלד גענומען דאס שטיק אייזען אין האט עס אריינגעלעגט אין פייער. ווען דאס אייזען איז געוואָרען רויט האט ער געזאגט צו דיא איבעריגע:

אויף א ווייטע שטרעקע ארום. ער האט זיך אומגעקוקט און א שרעקליכע סצענע האט זיך פֿאַרנעשטעלט פֿאַר זיינע אויגען. דיא דריי יענער זיינען געלאָפֿען א היים- פינף גרויסע בערן האבען זיי נאכגעיאָגט. וויא עס ווייזט אויס, האבען זיי אויסגעשטאָסען אלע זייערע קוגעלן און האבען ניט געטראָפֿען. האטטעראס איז געווען דער לעצטער. ער האט געזוכט אָפֿצונאררען דיא בערן. צוערשט האט ער זיי צוגעוואָרפען זיין קאָפּוצע, דאן זיין האַק, דאן זיין יאָגד-טאש און — ענדליך זיין ביקס. דיא בערן זיינען געבליבען שמעהן אויף אייניגע סעקונדען, האבען בעטראַכט יעדען ארטיקעל, וואס ער האט זיי צוגעוואָרפען און, ווען זיי האבען אויסגעפונען, אז זיי קענען עס ניט עסען, זיינען זיי ווייטער נאכגע- לאָפֿען אונזערע יענער. דורך דעזעס קונסטשטיק איז עס געראָטען האטטעראסן אפֿער האַלטען דיא בערן, ביז זיי זיינען צוגעקומען צו זייער הויז.

וויא דערשראָקען און פֿערסאָפעט זיי זיינען געווען, האבען זיי זיך דאך באלד געמוזט געהענען צו דער ארבייט, צו בעפעסטיגען און פֿערשטעלען זייער הויז, זיי האבען צוגעשטעלט צו דיא טהירען, וואס זיי האבען געקענט: טישען, בענק, בעטען, זעק מיט פֿראַוויאנט און וואס זיי האבען געקענט קריענען אין שטוב.
— יעצט וועלען מיר זיך דאך קענען פֿערטהיידענען, האט האטטעראס געזאגט. מיר זיינען דאך פינף גענען פינף.

— מיר זיינען נור פֿיער גענען פינף, האט דשאנסאן געזאגט טרויעריג.
ערשט יעצט האט האטטעראס דערזעהן. אז דער דאקטאר איז ניטאָ און האט זיך דערמאנט, אז דער דאקטאר איז היינט אוועקגעגאנגען מאכען זיינע פֿאַרשונגען אויף דער אינזעל דשאנסאן.

— מיר טאָרען איהם ניט לאָזען! האט אויסגערופען אלטאמאן. ער איז אין דער גרעסטער געפֿאָהר. ער ווייס גאר ניט, וואס דא איז געשעהן און וועט קומען א היים— גלייך דיא בערן אין מויל אריין.
— געוויס! לאמיר געהן איהם אויפֿזוכען, איהם רעמען! האט האטטעראס אויס- געשריען.

ער האט געחאָפט זיין ביקס און האט געוואָלט ארויסגעהן. א גרויסער בער האט איהם אויסגעשטרעקט דיא לאַפֿעס ענטגענען, גלייך וויא ער האט איהם געוואָלט בע- גריסען. האטטעראס האט שנעל פֿערמאכט דיא טהיר צוריק.

— זיי בעלאַנגען אונז, דיא בעסטען! האט ער אוסגערופֿען. זיי לאָזען אונז ניט ארױס. — ארימער, אונגליקליכער פֿריינד, פולמאן! מיר קענען דיר ניט העלפֿען. מיר זיינען דא פֿערשפֿאַרט און קענען גאר ניט טהאן פֿון דיינעמוועגען, דוא גוטער, ערדלעך, טרייער מענש!

ער האט אויף זיך געריסען דיא האר פֿאַר פֿערצווייפלונג. דער דאקטאר האט רעכט געהאט. דער ווייסער בער איז דיא קלינסטע חיה אין דער וועלט. ער פֿערפֿאָלגט זיין רויב אזוי לאַנג, ביז ער קרייגט איהם. עס איז אבער ניט געווען קיין צייט צו טראַכטען און צו פֿערצווייפלען. דיא בערן האבען געקראַצט דיא טהיר און דיא פֿענסטער פֿון זייער הויז. מען האט זיך געמוזט וועהרען און פֿערטהיידענען. זיי האבען זיך גענומען בעוואָרענען דיא פֿענסטער, זיי האבען זיי פֿערשטעלט מיט ברעטער און מיט וואס זיי

דער דאקטאר האט פערשטאנען דיא געפיהלע פון קאפיטאן האטטעראס. ער האט איהם ניט געוואלט מעהר אויספרעגען און האט אנגעהויבען צו רעדען פון אנדערע זאכען, ביז עס האט זיך געענדיגט דיא שטונדע און אלטאמאן איז צוריקגעקומען פון זיין וואך.

דיא נאכט איז פאראיבער און דיא בערן האבען זיך ניט געוועזען. זיי זיינען פערשוואונדען געוואָרען.

עמעס קאפיטעל.

געפאנגען אין פולמאן'ס-הויז.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה, ווען זיי האבען זיך איבערצייגט, אז דיא בערן זיינען פערשוואונדען געוואָרען, האבען זיך אונזערע ריזענדע פאָרבערייטעט צו געהן אויף א יאָגד. זיי האבען געמוזט האבען פריש פלייש. זיי האבען אָפגערעדט, אז האטטעראס, בעלל און אלטאמאן זאלען געהן אויף דער יאָגד; דער דאקטאר זאל געהן אויספאָרשען דיא גענענד ארום דער אינזעל דשאנסאן, וואו עס איז דא א הויכער באַרג; דשאנסאן אבער זאל בלייבען אין דער היים, בעזאָרגען דיא ווירטהשאַפט. דיא דריי יענער האבען מיט זיך גענומען זייערע ביקסען, מעסערס און העק. דער דאקטאר האט אויך מיטגע- נומען מיט זיך א ביקס. ער האט אָפגערעדט מיט דשאנסאן, אז ער זאל איהם געבען א צייכען, פאלס ער וועט זיין אין געפאהר.

דשאנסאן איז געבלעבען אליין אין דער היים. ער איז אבער ניט געזעסען לעדיג. מען האט געדארפט געבען עסען דיא הינט- און זיי ארויסלאָזען אין דרויסען. זיי זאלען זיך אביסעל דורכלויפען; מען האט געדארפט אנטראגען קוילען אין קיך אריין; מען האט זיך געדארפט בעשעפטיגען מיט דער קיך און ענדליך האט מען געדארפט זיך בעשעפטיגען אביסעל מיט שניידעריי און מיט שוסטעריי; מען האט געדארפט פערנעהען דיא צוריסענע דעקען און זעהן מאכען נייע שיד אויפן זומער.

עס איז געווען א שטונדע נאכץ אוועקגעהן פון דיא יענער. דשאנסאן איז געזעסען בעשעפטיגט מיט זיין ארבייט, פלוצלונג האט ער געהערט דעם קנאל פון א שאַס.

— בראַוואָ! האט ער אויסגערופען. זיי האבען א גליקליכע יאָגד. זיי זיינען נור וואס ארויסגענאנגען און האבען שוין געטראָפען א חיה. מיר וועלען שוין האבען פריש פלייש אויף מיטאג.

קוים האט ער ארויסגערעדט דיעזע ווערטער, האט ער געהערט א צווייטען שאַס.

— בראַוואָ! גראַסאַרט! האט ער אויסגערופען. מיר וועלען שוין האבען וואס

צו עסען.

אין דיעזעלבע מינוט האט ער געהערט, אז מען שיעסט ווייטער. ער איז געוואָרען

בלייך, א שרעקליכער געדאַנק איז איהם געקומען אין קאָפּ.

— דאס זיינען ניט שיעסע, האט ער אויסגעשריען, אונזערע יענער זיינען אין

געפאהר. זיי וועהרען זיך, דיא בערן זיינען אויף זיי אנגעפאלען.

ער האט געשאַפט זיין ביקס און איז ארויסגעלאָפּען אין דרויסען, דאָרט אבער

איז געווען אלעס שמיל און רוהיג. פון דער ווייטען האט מען געהערט. אז מען שיעסט

ווייטער. ער איז ארויפגעקלעטערט אויפן פעלזען, פון וואָנען מען האט געקענט זעהן

באלד וועט קומען דער זומער, מען וועט קענען מאכען לענגערע רייזען. וואס וועלען מיר דאן טהאן? האט איהר עפעס געטראכט דערפון?
— האָסט דו א עפעס אויסגעטראכט, האטטער אס? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— איך? האט האטטער אס געזאגט פערוואונדערט. עס פערנעהט ניט קיין סעקונדע, איך זאל ניט טראכטען פון מיין ציעל — דערגרייכען דעם נאָרד־פּאָל. איך בין פעסט ענטשלאָסען צו געהן צום נאָרד־פּאָל. וועט איהר געהן מיט מיר, איז גוט; וועט איהר ניט געהן, וועל איך אליין געהן. איך בין יעצט נאר ניט ווייט פון מיין ציעל, איך וועל קרייכען אויף אלע פיער אום עס צו דערגרייכען. וואס איז אייער מיינונג, דאקטאר?
— איך וועל געהן מיט אייך, וואוהין איהר ווילט, האט דער דאקטאר געענטפערט.
— וואס איז אייער מיינונג, דשאנסאן? האט האטטער אס געפרעגט.
— דאס זעלבע וואס דעם דאקטארס.

— און וואס זאגט איהר בעלל?
— קאפיטאן, האט בעלל געענטפערט, אמת, איך האב קיין פרוי און קיינע קינדער, דענאך וואָלט איך שוין געוואָלט זיין אין דער היים. מיר האבען שוין גענוג געליטען, עס איז שוין צייט צו טראכטען וועגען געהן א היים.

— ווען מיר וועלען ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל, דאן וועלען מיר געוויס זוכען מיטעל צו קומען א היים, האט האטטער אס רעהיג געענטפערט. מיר זיינען שוין גענוג פער שוואַרצט געוואָרען, ביז מיר זיינען געקומען אזוי ווייט. יעצט, אז מיר זיינען שוין אזוי נאָהענט צום נאָרד־פּאָל, זאלען מיר פלוצלונג זיך אומקעהרן? — דאס טהוט קיין ענגלענדער ניט.

— דאן, וועל איך געהן מיט אייך, קאפיטאן, האט בעלל געזאגט.
— אלוא, וועלען מיר געהן צום נאָרד־פּאָל. ענגלאַנד וועט האבען דיא עהרע צו זיין דאס ערשטע לאַנד, וואס האט ענטדעקט דעם נאָרד־פּאָל.
— מיר האבען דאך אבער אן אמעריקאנער צווישען אונז? מיר קענען איהם דאך ניט איבערלאָזען און אליין אוועקגעהן.

— איך ווייס עס, האט האטטער אס געזאגט, אבער ווער וועט זיין דער קאפיטאן, דער אנפיהרער?

— געוויס, איהר, האטטער אס, האבען אלע אויסגערופען מיט א מאל.
— דאן קימערט מיך וועניג, וואס דער יענקי וועט געהן מיט אונז, האט האטטער טעראס געזאגט רעהיג.

— אבער, וויא וועלען מיר צוקומען צום נאָרד־פּאָל, ווען ארום איהם געפינט זיך א פרייעס מערער? מיר האבען דאך קיין שיף ניט?
— מען קען מאכען א באָאָט פון דיא ברעטער פון דער „פארפאזי“, האט בעלל געזאגט.

— אויף קיין פאל ניט? האט געזאגט האטטער אס. דאס וועל איך ניט דערלאָזען, אז מיר זאלען צוקומען צום נאָרד־פּאָל אין א באָאָט, וואס איז געמאכט פון אן אמעריקאנישער שיף.

— עס איז דייטליך, האט אלטאמאן געזאגט, אז דיא בערן האבען בעשלאָסען אונז צו בעלאַגען. זיי האבען מורא אויף אונז אנצופאלען, ווייל זיי ווייסען ניט, וויא פיעל מיר זיינען.

— אבער וואו זיינען זיי? האט בעלל געפרעגט. איך זעה נור זייערע שפורען, וואו זיינען דיא בערן אליין?

— זיי שמעקן ערגעץ אויף דיא איידבערג און היטען אונז, האט דער דאקטאר געענטפערט. מיר זעהן זיי ניט, ווייל זיי זיינען גאנץ ווייס, וויא דער שנעע ארום. זיי האבען אבער בעסערע אויגען פון אונז און גיבען אויף אונז גוט אכטונג. מיר פווען זיין זעהר פאָרזיכטיג. זיי קענען אויף אונז פלוצלונג אנפאלען און ווער ווייס, ווער עס וועט זיין דער שטאַרקערער!

— אלוא, וועלען מיר היינט שוין ניט געהן אויף דער יאָגד? האט דשאנסאן גע־פרעגט. מיר האבען שוין קיין פריש פלייש ניט.

— עס וועט נאר ניט העלפען, האט דער דאקטאר געזאגט טרויעריג, מיר קענען ניט לאזען אונזער הויז אליין. דיא בערן וועלען דארויף אנפאלען און פערניכטען אלעס, וואס זיי וועלען דאָרט געפינען. זאלען צוויי בלייבען אין הויז און דריי זאלען געהן אויף דיא יאָגד, איז זעהר געפעהרליך. פינף בערן קענען זעהר לייכט אנפאלען אויף דריי מענשען. מיר מווען אלע פינף בלייבען אין דער היים, ביז וואנען מיר וועלען לויז ווערן פון דיא בערן.

אלע האבען איינגעזעהן, אז דער דאקטאר האט רעכט. זיי זיינען צוריקגעזאנגען א היים און האבען זיך בעפעסטיגט. דיא לאַנטערנע פון'ס לייכט־טהורם האבען זיי אראָפגענומען אום דיא בערן זאָלען וועניגסטענס ניט זעהן וואוהיין צו געהן. יעדער פון זיי האט געהאלטען דיא וואך אויפ'ן פעלזען פאר זייער הויז. אזוי איז פאָראיבער דער טאג און דיא נאַכט. דעם אנדערן טאג זיינען זיי ארויסגעזאנגען און האבען קיינע נייע שפורען פון דיא בערן ניט געפונען.

— דיא בערן האבען זיך איבערצייגט, אז מיר זיינען שטאַרקער פון זיי און האבען אונז אוועקגעוואָרפען, האט אלטאמאן געזאגט. זיי האבען ניט קיין געדולד אויף אונז צו וואַרטען און זיינען געזאנגען זוכען א בעסערן מיטאג אלס אונז ארימע אייראפעער. — היינט קענען מיר שוין געהן אויף דיא יאָגד.

— לאמיר נאך איבערוואַרטען היינטיגען טאג, האט דער דאקטאר געזאגט. איך האב זעהר וועניג צו טרויען צו דיא בערן. איך דענק, אז זיי לייענען ערגעץ און לויערן אויף אונז.

זיי האבען געמוזט צוליעב טהאן דעם דאקטאר און בלייבען נאך א טאג אין דער היים. זיי האבען היינט אויך געהאלטען א וואך, יעדער א שטונדע. ווען עס איז געקומען דיא רייהע צו אלטאמאן און ער איז ארויסגעזאנגען האלטען דיא וואך אויפ'ן פעלזען, האט האטטעראס זיי צוגערופען און האט זיי געזאגט:

— גוט, וואס דער אמעריקאנער איז יעצט ניטא און מיר האבען א גאנצע שטונדע צייט צו רעדען אליין. האט איהר ווער געטראכט, וואס דער סוף פון אונז קען זיין?

„פולמאן־הויז“, האבען זיי דערזעהן אויפן שנעע דיא טריט פון בערן. אייניגע מינוטען האבען זיי בעטראכט דיא שפורען שוויינענדיג, דאן האט דער דאקטאר געזאגט: — עס איז דייטליך גענוג, אז דאס זיינען שפורען פון בערן. אלוא, לאמיר זיי אויפזוכען און זיך אנגריימען פריש פלייש. זייט איך בין אויפן איידמערג, האב איך לייע בעקומען בערן־פלייש.

— יא, פריינד, האט אלטאמאן געזאגט, בערן־פלייש איז געוויס ניט שלעכט, נור איך זאך טויג ניט. עס איז צופיעל דא. — וואס מיינט איהר דערמיט?

— איך מיי, אז נאך דיא טריט אויפן שנעע קען מען זעהן, אז דא זיינען געד נאגען פינף בערן. קוקט אייך צו, וועט איהר זעהן, אז איך האב רעכט. פינף בערן אויף פינף מענישען איז צופיעל. עס האט אכט טאג געשטעמט. אין דער גאנצער צייט האבען זיי ניט געהאט וואס צו עסען און זיינען שרעקליך הונגעריג, דאס הייסט זעהר געפעהרליך.

— מיר שיינט, האט דשאנסאן געזאגט, אז ניט מיר מאכען יאנד אויף דיא בערן, זאגנדיגן דיא בערן מאכען יאנד אויף אונז. זיי האבען דערשטעקט אונזער וואונד און וועלען אויף אונז אנפאלען.

— פון וואגען געהסט דא דאס, דשאנסאן? האט דער דאקטאר געפרעגט. — קוקט אייך גוט צו זייערע טריט, וועט איהר זעהן, אז זיי זיינען ארומגעגאנגען ארום „פולמאן־הויז“. זיי האבען געמאכט א ווייזט צו דער „פארפאזי“ און האבען דאָרט ניט געטראָפּען, וואס זיי האבען בעדארפט, זיינען זיי געגאנגען ווייטער צו „פולמאן־הויז“.

— אבער פארוואס זיינען זיי ניט אנגעפאלען אויף אונז? האט בעלל געפרעגט. דער דאקטאר האט דאך אונז דערזעהלט, אז דיא ווייסע בערן האבען א שטארקע חוש הריח און זיינען זעהר קלוג, פאסט קליינער פון אלע אנדערע חיות. וויא קומט עס, וואס זיי האבען אונז צו רוח געלאזען?

— דאס ווייס איך ניט, האט דער דאקטאר געענטפערט. אלענפאלס, מחנען מיר זיין זעהר פאָרויכטיג. מיר מוזען זיך איבערזיינען, וואס זיי דענקען צו טהאן. — וויא אזוי וועט איהר זיך איבערזיינען? האט אלטאמאן געפרעגט.

— גאנץ איינפאך, מיר וועלען פערשארען זייערע טריט אין שנעע. מאָרען וועלען מיר זעהן. ווען מיר וועלען ווייטער געפינען טריט, איז דאס דער בעסטער בעווייז, אז זיי היטען אונז אָפּ און וועלען ניט אפטרעטען, ביז מיר וועלען זיי טייטען, אדער זיי וועלען אונז אויפטרעטען. איך האב זעהר פיעל געלענען איבער דיא ווייסע בערן און ווייס, אז קום דערשטעקען זיי עפעס, וואס זיי קענען עסען, וועלען זיי שוין ניט אָפטרעטען, ביז זיי בעקומען עס.

זיי האבען פערשאררט אלע שפורען פון דיא בערן, זיינען ארומגעגאנגען נאך אייניגע צייט, האבען נאר ניט געפונען און האבען זיך אומגעקעהרט א הייס דעם אנדערן טאג אין דער פריה זיינען זיי ארויסגעגאנגען און האבען געפונען וועדער שפורען פון בערן טריט, אבער פיעל געהנטער צו זייער הויז.

יעדער זאל שרייבען א בעזונדערן ארטיקעל פאר זיך, דערנאך וועלען מיר אדע ארטיקעל צוזאמען שטעלען און מיר וועלען זיי פאָרלעזען.

— מיך, דאקטאר, בעפרייט פון אזא ארבייט, האט בעלל געזאגט. איך האב קיין מאל ניט געשריבען אין קיין צייטונג. איך בין א גרעסערער בריה מיט דער האק אלס מיט דער פערדער. איך וועל זיין איין איינציגער לעזער. עס איז געבליעבען, אז בעלל'ן זאל מען בעפרייען פון ארטיקלען שרייבען. דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז ערשיענען דיא ערשטע נומער פון דער צייטונג. דער ערשטער ארטיקעל האט געהייסען:

„ווינטער פערגעניגען אין דער געגענד פון'ם נאָרד־פּאָל“.

„מען געהט ארויס אין דער פריה מיט א גוטען פארראטה (זאפאס) פון פריש ברויט און ווען מען ווערט מיער און מען זעצט זיך עסען, געפינט מען, אז דאס ברויט איז אזוי פערפראָרען, אז מען קען עס מיט קיין האק ניט צוהאקען.

„מען קומט א הייס מיעד און מאט און מען זעצט זיך טרינקען א ווארעמע גלאז טהעע. פלוצלונג הערט מען דיא טריט פון א בער אין דרויסען. מען האפט דיא ביקס און מען לויפט ארויס. דער בער האט זיך דערשראָקען און איז אנטלאָפּען. ווען מען קומט צוריק, געפינט מען אנשטאט דעם ווארעמען טהעע א קאָלט שטיקעל אייז אין גלאָז.“

„מען געהט ארויס שפאצירען. דאס וועטער איז זעהן. מען געהט פערטראַכט. מען קוקט זיך אום און מען זעהט — א גרויסער בער שטעהט לעבען אייך אויף דיא הינטערסטע פיס.

דיעזען ארטיקעל האט דשאנסאן געשריבען. דער דאקטאר האט געשריבען א וויסענשאפטליכען ארטיקעל, אלטאמאן — א ריזע בעשרייבונג און קאפיטאן האט טעראס האט אנגעשריבען אן ארטיקעל איבערן נאָרד־פּאָל.

דער שנעע־שטורם האט געדויערט גאנצע אַכט טאג, אין וועלכע עס איז געווען אונמעגליך ארויסצוגעהן אויף א מינוט אין דרויסען. דעם 26טען אפריל איז געווען אזא שטארקע קעלם, אז אלע האבען געמוזט זיצען ארום אויווען און ווארעמען זיך. דעם אנדערן טאג האט דער שנעע־שטורם אויפגעהרט. יעצט האט זיך אנגעהויבען א נייע ארבייט. מען האט געמוזט אוועקשאררען דעם שנעע. זאָנסט איז געווען אונמעגליך ארויסצוגעהן פון הייז. אין דייעזע אַכט טאג איז אנגעפאלען אזוי פיעל שנעע, אז דער פעלזען, לעבען וועלכען דאס הייז איז געשטאַנען און זייער הייז זיינען געווען א יין בארג שנעע. אלע פינג האבען געארבייט א גאנצען טאג זעהר שווער, איידער זיי האבען אויסגעשניטען א וועג אין שנעע און אביסעל אראָפּגעשאַרט דעם שנעע פון'ם דאָך. אזא גרויסע משא שנעע האט געקענט איינברעכען דעם דאָך פון זייער הייז. אין דייעזע אַכט טאג האט זיך ביי זיי אויסגעלאָזען דאס פרישע פלייש און דער דאקטאר האט מורא געהאט, זיי זאלען ניט בעקומען דעם סקאָרבוט. ער האט זיי דאהער אויפגעפאָדערט, אז דעם אנדערן טאג זאלען זיי אלע געהן אויף דער יאָגד, זוכען ערגעץ פריש פלייש.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה זיינען אלע ארויסגעגאנגען אויף דער יאָגד. דיא גאנצע געגענד ארום, וויא ווייט דאס אויג האט נור געקענט זעהן, איז געווען בעדעקט מיט א טיעפען שנעע. קוים זיינען זיי אבער אוועקגעגאנגען עטליכע הונדערט טריט פון

ארויסגעגעבען א צייטונג מיטן נאמען „דיא ווינטער צייטונג“. דיא אפיציערען זיינען געווען דיא רעדאקטאָרען פון דער צייטונג און דיא מאטראזען האבען זיא געלעזען.

— איהר האט באלד רעכט, האט אלטאמאן געזאגט. מיר קענען ארויסגעבען א צייטונג. מיר דארפען ניט קיין זעצערס, קיין שריפט און קיין דרוק. מיר זיינען פינף מענשען, פאר אונז וועט גענוג זיין א יין נומער, וועלכע מיר וועלען אנשרייבען. צוואר וועט עס זיין א זאָנדרבאַרע צייטונג, דיא איינציגע אין דער גאַנצער וועלט, וועלכע ווערט ניט געדרוקט און ניט געלעזען, אבער א צייטונג וועט עס דאך זיין. עס בלייבט אונז נור צו בעשליעסען, וויא זיא זאל הייסען.

— מען קען זיא רופען: „דער פּראָסט“, „דאס אייזמעער“, „דיא פארפּראָרענע“, „דיא פּערשניימע“, אדער „דיא שנעע-צייטונג“, האט דשאנסאן געזאגט.

— בראַוואָ דשאנסאן! האט דער דאקטאר אויסגערופען. איך בין זיכער, אז דוא וועסט אונז אויך אנשרייבען א פאר ארטיקעל פאר אונזער צייטונג. קאפיטאן פארר שרייבט אין זיין טאגעבעך:

„קיים האט מען געמערלט דיא מאטראָזען, אז מען וועט ארויסגעבען א צייטונג, זיינען זיי אלע לעבעדיג געוואָרען. זיי האבען זיך אזוי פּעראינטערעסירט, אז יעדער, וואס „האט נור געקענט אנשרייבען א פאר ווערטער, האט געזוכט צו בעקומען טינט און פּעדער און האט פּראָבירט צו שרייבען אן ארטיקעל פאר דיא צייטונג. עס זיינען „פּאַרנעקומען אזעלכע קאָמישע ארטיקעל, אז מען האט זיך געהאלטען ביי דיא זייטען „פאר געלעכטער. פאפיער איז אזוי געשטימען אין פרייז, אז מען האט געזאָהלט דריי „פענס א בויגען פאפיער. טינט און פּעדערן זיינען אויך שטאַרק טהייער געוואָרען. „דאמאלס פלעגט מען שרייבען מיט געזענע פּעדערן און עס האט זיך אנגעהויבען אן „ארבייט צופּערשניצען פּעדערן. איין מאטראָז פלעגט אויסבאַרענען ביים אנדערן א פּעדער „און ווען ער פלעגט ניט קריגען צו באַרענען, פלעגט ער קויפען. יעדער האט געוואָלט, „אז זיין נאמען זאל זיין אין דער צייטונג.“

גאנצע צוויי מאנאטע האט קאפיטאן פארר בעשעפטיגט זיינע מענשען מיט דער צייטונג. ער האט זיי ראדורך גערעטעט פון דער ערנסטען קראַנקהייט אויף דער וועלט— דיא לאַנגוויילע. ווען דאס פיעבער פון דער צייטונג איז פּאַראיבער געגאנגען און דיא מאטראזען האבען צוביסלעכווייס אויפגעהערט זיך צו אינטערעסירען אין איהר. האט ער אויסגעזוכט פון זייערטוועגען אגאנדרע בעשעפטיגונג. ער האט פּעראנשטאלטעט א טהעאַטער.

— קיין טהעאַטער קענען מיר ניט פּעראנשטאלטען, האט דשאנסאן געזאגט, הייל מיר האבען ניט קיין פובליקום. קאפיטאן פארר האט געהאט אַכט און דרייסיג טאָן מיט זיך. אייניגע האבען געשפּילט טהעאַטער און דיא איבעריגע זיינען געווען צו שויער. מיר אבער זיינען נור פינף מענשען און וועלען גאר קיין פובליקום ניט האבען. איך רעד שוין ניט דערפון, אז דער אונטערנעהמער פּוֹם טהעאַטער וועט מאכען א שלעכט געשעפט, דאס איז געוויס. דיא אקטערע אליין וועלען זיך אבער לאַנגוויילען, ווען קיינער וועט זיי ניט הערן.

— אלוא, בלייבט עס, מיר גיבען ארויס א צייטונג, האט דער דאקטאר געזאגט.

אין 1509 איז דאס מיטעללענדישע מעער פערפראָרען געוואָרען ביי ווענעדיג און מאַרסיל. דאס באַלטישע מעער איז געווען שטארק פערפראָרען נאך דעם 10טען אפריל. אין 1608 איז דיא טעמוזע פערפראָרען געוואָרען. דער ווינטער פון 1813 איז געווען אייז פון דיא קאַלטעסטע און שטרענגסטע. עס איז נאר קיין וואונדער, וואס נאפאלעאָן אַרמעע איז אויסגעפראָרען געוואָרען אין רוסלאַנד. א לאנגער און שרעקליך קאַלטער ווינטער איז געווען אין 1829.

— איך וואָלט געוואָלט וויסען, וויא שטרענג איז קאַלט דא ארום נאָרד-פּאָל האט אלטאמאן געזאגט.

— דיא רייזענדע אויפ'ן אייז-מעער, האט דער דאקטאר געענטפערט, האבען אויפגעצייכענט א טעמפעראַטור פון 61 גראַד קעלט אין מעלוויל'ס-לאַנד, 85 גראַד קעלט אין פּאַרט פעליקס און 70 גראַד קעלט אין פּאַרט רעליאנס. מיר אליין האבען אויס-געהאַלטען א טעמפעראַטור פון 72 גראַד קעלט.

— דאס איז געווען אונזער אונגליק, האט האטטעראס געזאגט. דער היינטיגער ווינטער איז בעוואָנדערס קאַלט אין דיעזע געגענדען, דערפאר האבען מיר ניט געקענט דערנרייכען אונזער ציעל.

— אבער, מיינע העררן! האט אויסגערופען דער דאקטאר, איהר שעפט דאך מיך אויס! איהר פּאַרשט אויס ביי מיר אלע מיינע קענטניסע. וואס וועט מיר בלייבען?— גענוג! מעהר זאג איך איך ניט. לאמיר געהן שלאָפּען.
21טעס קאפיטעל.

פרייהלינג לעבען נאָרד-פּאָל.

וואָינען לעבען נאָרד-פּאָל איז קיין גרויס פערנגיגען. עס איז געווען אין דער מיט פון'ס מאָנאט אפריל און דענאך איז דאָרט געווען אזוי קאַלט, אז קוועקזילבער איז פערפראָרען געוואָרען. דעם אנדערן טאג נאָך דיא יאָג פון'ס דאקטאר מיט דשאנסאן האט זיך אויפגעהויבען א שטאַרקער ווינד און עס איז געוואָרען א שרעקליכער שנעע-שטורם (זאווערובא), וועלכער האט געדייערט עטליכע טעג. עס איז געווען אונמעגליך ארויסצוגעהן אין דרויסען. אונזערע רייזענדע האבען אנגעהובען זיך צו לאַנגוויילען. זיי האבען זיך ניט געקענט געהען צו קיין שום ארבייט, זיי האבען ניט געהאַט קיין שום בעשעפטיגונגען. עסען, טרינקען און שלאָפּען ווערט דאך ענדליך נאמאס. קיינער אבער האט ניט געפיהלט אזוי שטאַרק דיא לאַנגוויילע, וויא דער דאקטאר. ער האט זיך געמאַכט פּלאַנען: ער וועט געהן, ער וועט זוכען, ער וועט גראבען, ער וועט לערנען און פּלוצלונג— מוז ער זיצען פערשפּאַרט אין פיער ווענט. שוין דעם אנדערן טאג האט ער זיך אזוי געלאַנגוויילט. אז ער האט אויסגערופען:

— ניין! אזוי מויג ניט! זיצען דורך דיא טעג מיט דיא הענד אין דיא קעשינעס און קוקען איינער אויפ'ן אנדערן איז קיין פּלאַן ניט. מיר מוזען זיך זוכען א בעשעפטיגונג. — וואס זאלען מיר אבער טהאן? האט אלטאמאן געפרעגט.

— לאמיר ארויסגעבען א צייטונג, האט דער דאקטאר געזאגט. ווען דער קאפיטאן פארדי האט אין 1828 איבערגעווינטערט אין דיעזע געגענדען. האט ער אויף זיין שיף (Ice Sea, 10.)

דיא מערבען אין ראָשפּוקאָ האבען אויסגעהאַלטען 300 נראָד היין.

— איהר האט א מעות, פריינד אלטאמאן. עם איז א נרויסער אונטערשיעד צווישען הייסע לופט און הייסע וואַסער. איך האב אייך דערזעהלם, און דיא מערבען זענען געשטאנען אין אן אויווען, וואו עם איז געווען 800 נראָד היין. אלזא, איז דאָרט דיא לופט געווען הייס. ווען דיא לופט איז הייס, שוויצט דער מענש. דער שווייס שיצט איהם פאר דיא היין. הייסעס וואַסער אבער ברייט דעם קערפער. געהט אין א רוסישעם שוויצבאד, דאָרט טרעמט איהר זעהר אָפּט א מעמפּעראַטור פון 180 ביז 200 נראָד אויף דער אויבערשטע גאַנג און מענישען ערטראנען עם נאנץ רוהיג. דיעזעלבע מענישען, וועלען ניט אויבערטראגען קיין וואַסער פון 125 נראָד היין. דיא העכסטע טעמפּעראַטור פון א וואַנע איז 107 נראָד; ווען זיא איז הייסער, ברייט זיא שוין. דער מערק, וועלכען דאקטאר יונג האט געזעהן זיך אריינזארגען אין א וואַנע פון 170 נראָד היין, איז געוויס געווען א זאָנדערבאַרער קערל.

— וואס פאר א מעמפּעראַטור האט דער קערפער פון מענישען און פון חיות? האט דשאנסאן געפרענט.

— דיא טעמפּעראַטור פון קערפער פון חיות און מענישען איז זעהר פערשידען, האט דער דאקטאר געענטפערט. דער קערפער פון פייגעל האט דיא העכסטע טעמפּעראַטור, בעזאָנדערס דיא הוהן און דיא ענטע. דאן קומען דיא חיות און צו לעצט דער מענש. דיא געווענהעליכע טעמפּעראַטור פון מענשליכען קערפער, זאָפיעל איך ווייס ביי אונז ענגלענדער, איז 101 נראָד. ווען דער מענש איז קראַנק, ווערט דיא טעמפּעראַטור העכער. מעהר פון 105 נראָד קען דער מענש ניט אויסהאַלטען. ער שטאַרבט.

— הערר אלטאמאן וועט געוויס זאגען, אז דיא אמעריקאנער האבען א העכערע טעמפּעראַטור פון דיא ענגלענדער, האט דשאנסאן געשפּאַסט.

— איך וואָלט עם געוויס געזאגט, האט אלטאמאן געענטפערט. ליידער, האב איך קיין מאל ניט פראָבירט אונטער צוזוכען מיינע לאַנדסליימע מיט א טהערמאָמעטער. — עם איז קיין אונטערשיעד אין דער טעמפּעראַטור צווישען דיא מענישען, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט. דער נענער אין הייסען אפריקא האט דיא זעלבע טעמפּעראַטור, וואס דער עסקימאָס פון קאלטען נאָרדפּאָל. דער עלעפּאַנט, דאס פערד, דער האָז און דער טיגער האבען דיעזעלבע טעמפּעראַטור, וואס דער מענש. דער אָקס, דער הונד, דיא קאץ און דיא צייג האבען א טעמפּעראַטור פון 108 נראָד. דער שוויין האט א טעמפּעראַטור פון 104 נראָד. דאן קומען דיא שלענג, וועלכע האבען א טעמפּעראַטור פון 86 נראָד. דיא פייש האבען א טעמפּעראַטור פון 70 נראָד.

— איך פערשטעה ניט, וואס איהר טהוט, מיינע הערר, האט געזאגט קאפיטאן האטמטראס. וועלכער האט ביז אהער געשוויצען. וואס רעדט איהר פון היין? ווילען מיר דען פאהרען קיין אפריקא? מיר זיינען דאך אין א קאלטער געגענד, דארפען מיר רעדען פון קעלט, ניט פון היין. דערזעהלט אונז בעסער עפעס פון קעלט, דאקטאר. דאס קען אונז ניכער צוניץ קומען.

— אין דיעזער בעזיעהונג קען איך אייך נור דערזעהלען פון קאלטע ווינטערן, האט דער דאקטאר נאזאגט. אין 1408 איז דיא דאָנר אין גאַנצען פערפראָרען געוואָרען.

— איך האב א מויל, וויא אלע מענשען, האט דער דאקטאר געזאגט ערנסט. עס זיינען דא מענשען, און איך בין איינער פון זיי, וועלכע קענען טרינקען וואסער, וואס האלט 181 גראד היץ.

— 131 גראד היץ? האט זיך אלטאמאן געוואונדערט, דיא האנד פון'ס מענשען קען דאך אזא היץ ניט אויסהאלטען?

— איהר האט רעכט, אלטאמאן, דיא האנד קען ניט אויסהאלטען מעהר וויא 122 גראד היץ. דיא צונג און דער גומען אבער זיינען שטארקער און קענען אויסהאלטען א גרעסערע היץ.

— איך זאג אייך דיא וואהרהייט, דאקטאר, איך גלויב אייך ניט, האט אלטאמאן געזאגט.

— איך וועל עס אייך באלד בעווייזען, האט דער דאקטאר געענטפערט. ער האט גענומען זיין שאָל קאפע, האט עס צוגעשטעלט צום פייער און האט אריינגעשטעלט אין'ס קאפע א טהערמאָמעטער. ווען דער טהערמאָמעטער האט געווייזען 131 גראד, האט ער גענומען דיא שאָל און האט זיא אויסגעטרונקען גאנץ רוהיג. בעלל האט איהם געוואָלט נאכטהאן און האט זיך אָפגעבריהט דיא צונג.

— דוא ביסט ניט געוואָינט דערצו, בעלל, האט דער דאקטאָר געזאגט. מען מוז ביסלעכווייס זיך געוועהנען צו טרינקען הייסעס.

— איהר האט מיך פּעראינטערעסירט, דאקטאר, מיט אייערע ערקלערונגען, האט אלטאמאן געזאגט. קענט איהר מיר זאגען, וועלכע איז דיא העכסטע טעמפעראטור, וואס דער מענשליכער קערפער קען אויסהאלטען?

— איך קען עס אייך זאגען. דיא וויסענשאַפט, אדער ריכטיגער געזאגט, דיא געלערנטע האבען געמאכט פיעלע פּראָבען אין דיעזער בעציעהונג. אין דער שטאדט ראָשפּוקא, אין פּראַנקרייך, זיינען געווען צווייא דיענסטמעדעכען, וועלכע פלעגען קענען אוועקשטעהן צעהן מינוט אין א בעקער אויווען, ווען ער איז געווען אווי הייס, אז ער האט געהאט א טעמפעראטור פון 300 גראד היץ און קארטאָפעל און פלייש האבען זיך געקאָכט און געבראמען אין אויווען. דיא מעדעכען זיינען זיך גאנץ רוהיג געשטאנען און עס האט זיי נאר ניט געשאדעט.

— וואס פאר א גיהנם קען מען שוין אויסטראכטען פאר א זעלכע מעדעכען? האט אלטאמאן געשפּאַסט.

— עס זיינען דא נאך אנדערער ביישפיעלע פון אונוזערע ענגלענדער, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט. לאָרד סיפּארד, קאפיטאן פיליפּס, יום, בענקס און סאלענדער זיינען געשטאנען אין אן אויווען, וואו דיא טעמפעראטור האט געהאלטען 200 גראד און עס האט זיי ניט געשאדעט. איך ווייס נאך פון א זאָנדערבאַרען פּאַקט. איך וואָלט איהם ניט געגלויבט, ווען עס זאל איהם ניט בעשריעבען א געלערנטער, וועלכען מען מעג גלויבען. דער פירסט פון ראַגוז און דאקטאר יונג, ביידע מיטגליעדער פון דער עסטערייכישער געזאנדטשאַפט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. האבען געזעהן, א טערק, וועלכער איז אריינגעשפּונגען אין א וואנע פון 170 גראד היץ.

— 170 גראד היץ איז דאך קיין וואונדער ניט? האט אלטאמאן געפרעגט, ווען

איהם בעטראכט. דאס איז געווען א וראקסארטיגעס מ'הער. ער איז געווען מלגצען פוס
דיא לענג און האט געוואוינען עטליכע הונדערט פונט. יעצט האט זיך געשמעלט ריא
פראגע: וויא אזוי זאלען זיי איהם ברענגען א היים?

עס איז ביי זיי געבליעבען, זיי זאלען אויסשניידען פון איהם נד דיא טהיילע פון
זיין קערפער, וועלכע מען קען עסען און זאלען עס מיטנעהמען א היים. דעם רעסט זאלען
זיי לאזען אויף מארגען ווען אלע פינג וועלען קומען און איהם צו נעהמען, ווען דיא
ווייסע בערן וועלען איהם ניט אויפברעסען ביי נאכט.

אונטערדעסען איז געווארען פינסטער. מען האט געמחט נעהן א היים. דא האט
זיך אנגעהויבען א שוועריגקייט. זיי זיינען אזוי פערקראכען צווישען דיא איידעלען, א
זיי האבען פערלארען דעם וועג און האבען ניט געוואוסט וואוהין צו געהן דשאנסאן האט
שוין געוואלט מאכען א שטיבעלע פון שנעע און דא איבערנעכטיגען. דער דאקטאר
אבער איז ארויפגעקלעמערט אויף אן אייזבערג, האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען
און האט אויסגערופען:

— אונזער לייכט'טהורם! אט איז אונזער לייכט'טהורם! יעצט ווייס איך שוין,
וויא אזוי צו געהן א היים!

אין א פאר שטונדען ארום זיינען זיי געווען אין דער היים, וואו זייערע קאמער-
דארען האבען אויף זיי געווארט מיט אונגעדולד. זיי זיינען געווען העכסט ענטזיקט צו
געפינען א ווארעמע שטוב מיט א הייסען אויווען. אין דרויסען איז דיא קעלט געווען
שרעקליך.

דער דאקטאר האט פון זיך אראפגעווארפען זיינע יענער קליידער און איז געוואען
א קאך. ער האט געקאכט און געבראטען שטיקער פלייש פון וואלאראס. באלד איז
געשטאנען א גרויסארטיגער סאפער אופ'ן טיש און אלע פינג האבען זיך גענומען צום
עסען.

— איהר מענט מיד האלטען פאר אן עסקימאס, האט דשאנסאן געזאגט, איך
געפין דאך, אז עסען איז זעהר א גוטע זאך, בעזאנדערס אין דיעזע געגענדען. אין אזא
שרעקליכער קעלט, וויא מיר האבען יעצט אין דרויסען, מוז דער בויך זיין אנגעשטאפט
מיט שמאלץ.

אלע זיינען געווען מיט איהם איינפערשטאנען. אלע זיינען געווען אזוי בעשעפטיגט
מיט'ן עסען, אז קיינער האט איהם קיין ווארט ניט געענטפערט. נאכ'ן עסען האט דער
דאקטאר אויפגעגעבען קאפע. זיך האט ער גענומען צום לעצטען. זיין קאפע איז געווען
גור וואס פון פייער און שרעקליך הייס. ווען ער האט געוואלט צולעגען דיא ליפען צום
קאפע, האט אלטאמאן איהם געזאגט:

— דאקטאר! איהר וועט זיך אפבריהען, אייער קאפע איז צו הייס.

— איך? קיין מאל ניט! האט דער דאקטאר געלאכט און האט געזופט דעם
קאכעדיגען קאפע.

— אייער מויל, דאקטאר, איז אויסגעפלאסטערט מיט קופער, האט דשאנסאן
געלאכט, ווען איהר קענט טרינקען אזא הייסען קאפע.

איך האב געהערט, אז דיא ווילדע נענער אין אפריקא עסען אויך זעהר פיעל.

— אלע ווילדע מענשען פרעסען זעהר פיעל, האט דער דאקטאר געענטפערט. עס איז אבער א גרויסער אונטערשיעד צווישען דיא הייסע און דיא קאלטע לענדער. אין דיא הייסע לענדער קען זיך דער מענש בענגיגען מיט וועניג. דער ענגלענדער, וואס וואָינט אין אינדיען עסט זעהר וועניג און זעהר זעלמען פלייש. אין דיא קאלטע לענדער אבער מוז דער מענש עסען זעהר פיעל פלייש און פעסס, אנדערש קען ער ניט לעבען. דער ענגלישער סאלדאט בעקומט צוויי פונט פלייש א טאג און איז זאט, דער ארכיטער ביי דער הודזאן קאמפאני בעקומט 8 פונט פלייש א טאָג, אדער 12 פונט פיש, אדער 2 פונט פעמיקאס און בלייבט דערביי א מאל הונגריג.

— איך שטעל מיר פאַר, וויא אזוי א מענש קען דערנאך ארכיטען, ווען ער עסט אויף אכט פונט פלייש א טאג.

— האָסט א טעות, ליעבער דשאנסאן. דער ארכיטער פון דער הודזאן ביי קאמפאני ארכיט ניט מעהר, וויא אן אנדער ארכיטער אין לאַנדאָן. ער ווערט ניט שטארקער דערפון, וואס ער עסט פיעל פלייש, ווייל אין דיא קאלטע געגענדען מוז דער מענש עסען פיעל פלייש, זאָנסט קען ער ניט לעבען. בעמערקענסווירדיג איז נור דער עסקימאס אין דיעזער בעציעהונג, וואס ער עסט שוין גאר צו פיעל. דער קאפיטאן דשאן ראָסט דערזעהלט, אז ער איז געווען העכסט איבערראישט צו זעהן, וויא צוויי עסקימאסען, א מאָן מיט א פרוי האבען אויף איין מאל אויפגעגעסען א פערטעל פון א בופעלאָקס. זיי האבען צושניטען דאס פלייש אויף לאַנגע פאָסען, האבען זיך אינדערנעלענט אויף דער ערד און האבען עס אויפגעגעסען. ענטוועדער יעדער האט גענומען א פאָס פלייש פאר זיך אדער ביידע האבען גענומען איין פאָס און יעדער האט איהם געשלונגען פון זיין זייט, ביז זייערע מיילער האבען זיך בעריהרט.

— פעה! דיא ווילדע מענשען! אבשייליך! האט דשאנסאן אויסגערופען.

— ליעבער פריינד, דוא דאַרפסט אויף זיי ניט ברוגן זיין, האט דער דאקטאר געזאגט. יעדער מעג זיך עסען זיין מיטאג, וויא ער וויל. — אבער וואס איז דאס? האט ער פלוצלונג אויסגערופען און האט געוויזען אויף א שוואַרצע זאך, וועלכעס האט זיך געזענט צו ווישען אייז. דאס איז א זעע הונד.

— ניין, דאס איז א וואַלראָס, האט דשאנסאן געענטפערט.

א וואַלראָס איז אויך א מין זעע הונד, ער איז אבער פיעל גרעסער פון איהם און פון מויל שטעקען איהם ארויס צוויי לאַנגע צעהנער, וויא ביי אן עלעפאַנט. דיעזע צעהנער ווערן זעהר געשעצט פון דיא אייראָפּער. זיי זיינען אזוי גוט, וויא עלפענביין און מען מאַכט פון זיי פיעל שטייערע זאַכען, וויא הענטעלעך צו שטעקענס, פאַכערס, קוגעלן פון א ביליאַרד, פיגורען פון שאַך, קליינע נאָטיץ-ביכלעך און אנדערע לוקסוס ארטיקעל. כמעט אלע ארטיקלען פון עלפען-ביין, וואס ווערן פערקויפט אין דיא מאַנאָ-זינען, זיינען געמאַכט נור פון דיא צעהנער פון וואַלראָס.

לאַנגזאַם און פאַרזיכטיג זיינען אונזערע יענער צונעקראַכען צום וואַלראָס און האבען אויף איהם אויסגעטאַסען. דער וואַלראָס האט זיך איבערנעקעהרט און איז גע- בליעבען טויט. זיי האבען איהם געטראפּען זיין קאָפּ. זיי זיינען צוגעגאנגען און האבען

— נייך פריינדע, האט דער דאקטאר געענטפערט בעטידען. איך בין א מענטש גלייך, וויא איהר. איך האב נור עטוואס מעהר געלעזען פון אייך, עטוואס מעהר געלערנט פון אייך.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה, זיינען זיי ארויסגעגאנגען איף דער יאגד. עס איז געווען שטארק קאלט. דיא נאנצע געגענד ארום איז געווען בעדעקט מיט אייז און שנעע. דיא בוכטע וויקטאריא איז נאך געווען שטארק פערפראדען, מען האט אבער אין אייניגע ערטער געפונען לעכער אין אייז. דאס האבען געמאכט דיא זעע הינט. זיי מחען אטהעמען און ברעכען דורך דאס אייז מיט זייערע קעפ אום צו אטהעמען פרישע לופט. ביז אהער פלענען דיא לעכער זיין זעלמען. יעצט האט מען זיי געטראָפּען גאנץ אָפּט. דאס איז א בעווייז, אז עס זיינען פון ערנעץ אנגעקומען זעע הינט. זיי פיהלען, אז דער זומער קומט אן און זיי וועלען דא אין דער בוכטע זיכער זיין פון זייערע פער פאלגער דיא מענטשען.

— מיר וועלען קענען פאנגען זעהר פיעל זעע הינט, האט דער דאקטאר געזאגט. זיי האבען נאך קיין מאל קיין מענישען ניט געזעהן און האבען פאר איהם קיין מורא ניט. אין דיא געגענדען, וואו עס קומען אָפּט מענישען זיי האפען, זיינען זיי געוואָרען זעהר פאָרויכטיג. זיי האבען דערקענט, אז דער מענטש איז זייער מאָדפיינד.

— צו וואס פאנגט מען זיי? האט דשאנסאן געפרעגט.
זייט ער איז מעהר בעקאנט געווארען מיטן דאקטאר, האט זיך אין איהם דער וועקט דיא לוסט צו לערנען און צו וויסען.

— דיא אייראפעער פאנגען דיא זעע הינט אום צו בעקומען זעע פעל, וועלכע האט אין אייראפא און אמעריקא א גרויסע ווערט. אן אמעריקאנער ליידי וועט פערקויפען איהר לעצטעס שטיק מעבעל פון שטוב אום צו קויפען א דשעקעט פון „סילסקי“. — דיא עסקימאָסען פאנגען דיא זעע הינט אום זיי צו עסען. א שטיק פלייש פון א זעע הונד, איינגעטונקט אין פישטראָהן און בלוט, איז בייס עסקימאָס א דעליקאטעסע. דאס בעסטע עסען, וואס עס קען נור זיין אויף דער וועלט.

— איך האב פראָבירט עסען דאס פלייש פון א זעע הונד און האב דערנאך געבראָכען מיט דער גרינער נאל האט דשאנסאן געזאגט.

— יא פריינד, מען מוז האבען א מאָגען פון אן עסקימאָס אום צו עסען זעע הונד פלייש. ווייסט דוא, וויא פיעל אן עסקימאָס קען אויפעסען א טאג? — צעהן ביז פונפצעהן פונט פלייש. זייער מאגען קען זיך אויסציעהען, ווען זיי ווילען און זיך צוזאמען ציעהען, ווען זיי ווילען. ווען זיי האבען ניט וואס צו פרעסען, קענען זיי פאסטען עטליכע טעג בסדר און עס האָרט זיי ניט. זיי ווערן נור גאַנץ דין. דער מאגען ציעהט זיך צונויף. גלייך וויא ער וואָלט געווען פון קוימטוק. ווען ער זעצט זיך פרעסען און לעגט אריין אין בויך פונפצעהן פונט פלייש מיט א פאָר פונט פישטראָהן, ווערט ער גראָב און קייליכדיג, אז עס איז איהם שווער צו דערקענען, אז דאס איז דער זעלבער דינער עסקימאָס, וויא ער איז געווען פארן עסען.

— איז עס נור אין דיא קאלטע געגענדען, וואס דיא מענישען זיינען אועלמט פרעסער? האט דשאנסאן געפרעגט. אדער זיינען אלע ווילדע מענישען גרויסע פרעסער?

— פריינדע. עס איז מיר איינגעפאלען צו מאכען א לייכט-טהורם אויפן פעלזען. מיר וועלען איהם אנצינדען און בעלייכטען דיא גאנצע געגענד. ביז אהער קענען מיר ארומגעהן נור ביי טאג; ווען מיר וועלען אבער האבען א לייכט-טהורם, וועלען מיר קענען ארומגעהן ביי נאכט אויף. מיר וועלען שטענדיג טרעפען דעם וועג א היים.

— וויא וועט איהר אבער מאכען א לייכט-טהורם? האט אלטאמאן געפרעגט, און מיט וואס וועט איהר איהם בעלייכטען? — דאס ערשטע איז א גרויסע לאנטערנע. וואו וועט איהר זיך נעהמען?

— פון דער „פארפאז“, האט דער דאקטאר געענטפערט רוהיג. מיר האבען דיא גרויסע לאנטערנע פון דער שיף ניט מיטגענומען, ווייל מיר האבען ניט געוואוסט, צו וואס זיך קען אונז נוצען. מיר קענען זיך ארויפשטעלען אויף א הויפען מיט אייז און זיך וועט בעלייכטען דיא געגענד.

— אבער מיט וואס וועט איהר זיך בעלייכטען? האט אלטאמאן געפרעגט. פיישאייל ברענט זעהר דונקעל, מאכען גאז פון דיא קוילען, וואס מיר האבען, טאָרען מיר ניט. מיר מוזען זיין זעהר שפארזאם מיט דיא קוילען. אלזא, מיט וואס וועט איהר זיך בעלייכטען?

— מיט עלעקטעריציטעט, האט דער דאקטאר געענטפערט גלייכנילמיג. אויף דער „פארפאז“ איז דא גענוג מאטעריאל צו מאכען אן עלעקטערישע באַטערעע. דראָהט איז אויך דא גענוג. אייער לאַנדסמאַן, הערר עדיסאָן, וועט מיך ניט פערקלאַגען אויף שאַדענערזאָן (דעמעדשעס) ווען איך וועל בענוצען זיין פאַטענט און מאכען אן עדיסאָנס לאַמפּע.

— בראַוואַ, דאקטאר! האט אויסגערופען דשאַנסאָן און האט געטאַנצט פאר פרייד. איך בין זיכער, אז מיר וועלען האבען א גרויסארטיגען לייכט-טהורם (מאַיאָק). אלטאמאן האט זיך געפיהלט געשמייכלט, וואס דער דאקטאר האט דערמאנט דעם אמעריקאנער, עדיסאָן.

— מיט מיין לאַנדסמאַן, וועל איך מיך שוין אויסגלייכען, האט ער געזאגט. ער האט א פאַטענט אויף זיינע לאַמפּען נור אין אלטדאמעריקא, אבער ניט אין ניי-אמעריקא. דער דאקטאר האט זיך באלד גענומען צו דער ארבייט און אין דריי שטונדען ארום איז אלעס געווען פערטיג. בעלל האט אויסגעהאַקט פיערעקיגע שטיקער אייז, און האט פון זיי געמאַכט א זייל צעה, פוס דיא הויך. אויף דיעזען זייל האט דער דאקטאר ארויפגעשטעלט דיא גרויסע לאנטערנע פון דער „פארפאז“. פון דער לאנטערנע האט ער געצויגען צוויי דראָטהען ביז אין שטוב אריין, דאָרט האט ער זיי פעראייניגט מיט דער עלעקטערישער באַטערעע און דער לייכט-טהורם איז געווען פערטיג.

ער האט קוים דערלעבט, עס זאל פינסטער ווערן אום צו זעהן, וויא אזוי זיין באַטערעע וועט ווירקען. וויא גרויס איז געווען זייער פרייד, ווען עס איז פינסטער געוואָרען און דער דאקטאר האט אנגעשטעלט זיין באַטערעע. א שעהנעם, העלעם, קלארעם, עלעקטערישעם לייכט האט בעלייכטעט זיך גאַנצע געגענד ארום. דא האבען זיי זיך שוין ניט געקענט איינהאלטען און אלע האבען אויסגערופען מיט איין מאל:

— דאקטאר! איהר האט א גוטען קאַפ! איהר זייט א זשעני!

דער דאקטאר האט מעהר ניט דערמאנט דעם נאמען האטמטעראס. ער האט געוואלט אויסמיידען אונאננהמליכקייטען.

— מייע הערן, האט ער געזאגט, אונזער צווייטער אפיציער האט זעהר פיעל געטהאן פאר אונז. איך שלאג פאר, אז דאס אינזעל, וועלכע געפינט זיך אין דער מיט בוכטע, זאל הייסען דשאנסאן. איהר וועט געוויס ניט זיין דאגעגען, הערר אלטאמאן.

— הורארה פיר דשאנסאן! האט אלטאמאן געזאגט. דשאנסאן איז געוואָרען רייט, וויא פיער. ער האט זיך קיין מאל ניט פאָרנעד שטעלט, אז זיין נאמען זאל בלייבען אין דער געאָגראַפיע.

— יענער באַרג, וועלכען מיר זעהן אין מזרח זייט, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט, וואָלט געפאָסט ער זעל הייסען מאָנט־בעלל, נאך אונזער גוטען און טרייען בעלל.

— דאקטאר! האט בעלל אויסגערופען, דאס איז צופיעל עהרע פאר מיר!

— עס איז גערעכטיגקייט, האט דער דאקטאר געזאגט.

— דאס איז שעהן! האט דשאנסאן געזאגט. יעצט וועלען מיר שוין געהן פון פולמאך־הויז צו דער וויקטאריא־בוכטע און פון דאָרט צו דער אינזעל דשאנסאן, מיר וועלען זיך אויסדרעהן צום קאפ־וואשינגטאָן. איך וועל זאגען צום דאקטאר: הערר דאקטאר, איך געה שפאציערען אויפ'ן מאָנט־בעלל, געגען אבענד וועל איך זיין צוריק אין „פולמאך־הויז“. איך הייב יעצט אן צו פערשטעהן, וויא נייטיג א נאמען איז, וויא יעדע זאך מוז האבען א נאמען.

— יעצט מייע פריינדע, האט דער דאקטאר זיך געווענדעט צו דער פערזאמלונג, יעצט מוזען מיר זיין אייניג און טראכטען, וויא צו דערנרייכען אונזער זיעל און פאהרען א היים. לאמיר האבען א יין הארץ, א יין געדאנק, א יין געפיהל אין פינג מענשען. צאנקערייען, אונזופריעדענהייטען זיינען שמענדיג שלעכט, בעזאָדערס אבער אין אונזער טרויעריגער לאַגע. — איהר פערשטעהט מיך, אלטאמאן, איהר ווייסט, וואס איך מין, האטמטעראס.

קיינער האט ניט געענטפערט. מייעפע שטילע האט געהערשט, ווען דער דאקטאר טאר האט געענדיגט זיין קורצע רעדע. ער האט געזעהן, אז עס האט געמאכט א שלעכטען איינדרוק. ער האט דאהער אנגעהויבען רעדען פון אנדערע זאכען, אז באלד קומט אן דער פריהלינג. עס וועלען קומען צופליעהען פיעלע פייגעל. עס וועלען זיך ווייזען האָזען, בערן און אנדערע טהיערע. מען מוז זעהן זיך אנגרייטען פריש פלייש.

20טעס קאפיטעל.

אן עקסקורסיאָן קיין נאָרדען.

דעם אנדערן טאג איז דער דאקטאר אויפגעשטאנען נאנץ פריה און האט ארויפ געקלעטערט אויף דעם פעלזען. לעכען וועלכען זייער הויז איז געשטאנען. ער האט געוואָרט איבערזעהן דיא געגענד ארום. — פון אזא הייך אָרט, האט ער זיך געטראכט, קען מען איבערזעהן א ווייטע שטרעקע. לאמיר זעהן, וואס עס טהוט זיך אין דער געגענד ארום, ווען ער האט אזוי בעטראכט דיא געגענד ארום, איז איהם עפעס אריינגעפאלען אין קאפ און ער איז באלד אראָפגענאנגען צו זיינע קאמעראדען.

— דאס קען איך ניט צולאזן! האט האטמטעראס אויסגעשריען. פערגעסט ניט, אז ווען ניט מיר, וואָלט איהר יעצט געלעגען טיעף אין שנעע און קיינער וואָלט פון אייך ניט געוואוסט. מיר האבען אייך דאס לעבען גערעמעט און איך האב דאס רעכט עס צו רופען, וויא איך וויל.

— פערגעסט ניט, האטמטעראס, אז ווען ניט איך מיט מיין „פארפאזי“, וואָלט איהר אלע אויסגעשטאָרבען פאר הונגער און פאר קעלט. —

— פריינדע! האט זיי אונטערבראָכען דער דאקטאר, קר יענט אייך ניט. אייגענטליך וואָלט מען געקענט רופען דאס לאַנד מיט צווייא נעמען, אזוי וויא דאס לאַנד לעבען באפינס בוכטע הייסט צווייא נעמען — „גרינעלס-לאַנד“ און „פרינץ-אלבערט-לאַנד“, ווייל צווייא מענישען, אן ענגלענדער און אן אמעריקאנער האבען עס ענטדעקט מיט א מאל פון צוויי פערשיעדענע זייטען. גערעכטיגקייט אבער מיינע פריינדע, איז דיא גרונד-לאַגע, דאס פונדאמענט פון יעדער מענשליכער געזעלשאַפט. דאמאלס האבען ביידע, דער אמעריקאנער און דער ענגלענדער אין איין צייט ענטדעקט דאס לאַנד. יעדער האט רעכט געהאט צו געבען דאס לאַנד זיין נאמען. דא איז אבער עטוואס אנדערש. דא איז אלטאמאן דאך געווען דער ערשטער צו בעטרעטען די עזעס לאַנד. מיר מוזען זיין גערעכט געגען איהם און דאס מאל איהם ערלויבען צו געבען די עזעס לאַנד דעם נאמען, וואס ער וויל. איך קען דיך פאר גערעכט און עהרליך, האטמטעראס. דוא מוזט די עזעס מאל נאכגעבען. מיר האבען נאך פערשיעדענע ערטער, וועלכע מיר וועלען קענען געבען א נאמען, וועלכען מיר וועלען אויסגעפינען.

האטמטעראס האט פערצויגען מיט דיא אקסלען. ער האט געזעהן אז דער דאקטאר האט רעכט.

— איך מיין, אז קיינער וועט ניט האבען דאגעגען, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט, ווען מיר וועלען א נאמען געבען די עזעס בוכטע — וויקטאָריא-ביי.

— איך וועל געוויס ניט זיין דאגעגען, האט אלטאמאן געזאגט, ווען דער באַרג, וואס געהט אריין אין דער בוכטע, וועט הייסען קאַפּ-וואַשינגטאָן.

— אבער, מיין הערר! האט אויסגערופען האטמטעראס אויסער זיך פאר פערדרוס, איהר וואָלט געקענט געפינען א נאמען, וועלכער זאל ניט זיין אזוי בעלידיגענער פאר אן ענגלענדער, וויא וואַשינגטאָן.

— מיין הערר, האט געענטפערט אלטאמאן קאלטבליטיג, איך האב ניט געקענט געפינען קיין נאמען, וועלכער זאל קליינגען אזוי אנגענעהם פאר אן אמעריקאנער, וויא וואַשינגטאָן.

— זייט דאך גערעכט, מיינע העררן, האט דער דאקטאר געזאגט. מיר מוזען שעצען יעדען גרויסען מענישען, ער מעג זיי ענגלענדער אדער אמעריקאנער. וואַשינגטאָן איז געווען א גרויסער מעניש. מיר האבען יך מיט זיין נאמען ניט צו שעהמען. לאז זיין וואַשינגטאָן. יעצט אבער מוזען מיר אָפּגעבען עהרע אונזער קאפיטאן און רופען... —

— ניין, דאקטאר, האט האטמטעראס געזאגט, איך וויל ניט, אז מיין נאמען זאל זיין אן א לאַנד, וואס הייסט ניו-אמעריקא.

פון דער שיף אריינגעבראכט אין הויז און אויסגעשטעלט אין גוטער אָרדונג, האט דער דאקטאר געמאכט א באלל. ער אליין האט זיך געשטעלט קאָכען און האט געווינען, אז ער איז אזא גוטער קאָך, וויא ער איז א גוטער ארכיטעקטאָר. ווען מען האט אָפּ געגעסען און אָפּגעטרונקען, האט ער געהאלטען א רעדע.

— מייע פריינדע! האט ער געזאגט, מיר קומען פון פערשיעדענע לענדער און זיינען פערוואָרפען געוואָרען אין דיעזע נייע געגענד, וואו קיין אייראפעער איז נאך געווען נישט געווען. מיר מחזן צוערשט געבען א נאמען אונזער הויז, אונזער שלאָס, אונזער פּאָלאַץ אדער רופט עס, וויא איהר ווילט. דאן וועלען מיר מחזן א נאמען געבען דיא געגענד, דיא בערג, דיא מאַהלען און דיא בוכטעס.

— בראַוואָ! האט אויסגערופען דשאַנכאָן. עס איז פיעל בעסער, ווען אלעס האט א נאמען. ווען איינער וועט וועלען ערנעץ געהן און זאגען, וואו מען וועט איהם געפינען, וועט ער זאגען: ער געהט אהין און אהין. אלזא, צוערשט לאמיר א נאמען געבען אונזער נייע שטאדט, וועלכע בעשטהט דערווייל גור פון א י י וויז.

— ווען קיינער האט נישט דאגעגען, האט האטטעראס געזאגט, שלאג איך פאָר, אז מיר זאלען רופען אונזער הויז „פּולמאך-הויז“. דאקטאר פּולמאן האט עס פערדיענט, אז אונזער הויז זאל הייסען אויף זיין נאמען.

— בראַוואָ! פּולמאך-הויז! פּולמאך-הויז! האבען אלע אויסגעשריען מיט איין שטימע. הורראָה!

דער דאקטאר האט זיך פערנייגט און האט געדאנקט פאר דיא עהרע, וואס מען האט איהם ערצייגט.

— יעצט דארפן מיר א נאמען געבען דאס מעער, וועלכעס איז ארום אונז, און אויף וועלכען עס איז נאך קיין אייראָפּעאישעס שיף נישט געקומען.

— נו, און מיין שיף, דיא „פּארפּאיו“? האט אלטאמאן געפרעגט. אמעריקא איז מאַקע נישט אייראפּא, אבער אמעריקא פערדיענט אזוי פיעל עהרע, וויא פיעל אייראָפּא, פיעללייכט נאך עטוואס מעהר.

— אבער נישט אזוי פיעל, וויא ענגלאנד, האט האטטעראס געזאגט. ענגלאנד איז דאס ערשטע לאנד אין דער וועלט.

דער דאקטאר האט זיך געביסען דיא ליפּען, וואס ער האט בעריהרט אזא פראגע ער האט זיא געוואָלט פּערווישען.

— איך מיין, אז דאס מעער קען הייסען דאס אייזמעער, האט ער געזאגט, ווייל דאס מעער איז דאך דא אויף אלע מייע מעערקארטען.

— איך בין דאמיט צופריערען, האט האטטעראס געזאגט. דאס אייזמעער איז א שעהנער נאמען. אלזא, זאל עס הייסען דאס אייזמעער. יעצט קומט אבער דאס וויכטיגסטע. וויא זאָלען מיר רופען דאס לאַנד, אויף וועלכען מיר געפינען זיך?

— דאס לאַנד האט שוין א נאמען, האט געזאגט אלטאמאן. א י ד האב עס א נאמען געגעבען: „ניו אמעריקא“. מייע עהרן, איהר ווייסט דאך אלע, אז יעדער, ווער עס ענטדעקט א לאַנד, האט דאס רעכט עס צו רופען, וויא ער וויל. איך בין געווען דער ערשטער צו קומען אהער און האב עס א נאמען געגעבען, וויא איך האב געוואָלט.

גלייך, וויא א וואַנד. דער דאקטאר האט אויסגעפונען, אז דאס איז דער בעסטער פלאץ, ווייל דא האבען זיי שוין א פערטיגע וואַנד און זיי וועלען נאך דארפן נור דריי אדער זאגאר צוויי מיט א האלבע וואַנד צו בויען. יעצט האבען זיי געדארפט אוועקראמען דעם שנעע און זעהן, וויא אזוי דיא ערד איז דאָרט ארום דעם שטיין, דאס איז געווען דיא שווערסטע ארבייט. דער שנעע איז געווען צעהן פוס דיא הויך.

א גאנצע וואַך איז פאָראַיבערגעגאנגען, ביז זיי האבען אויסגערייניגט דעם שנעע און צוגעקומען צו דער ערד, וועלכע האט זיך געוויזען צו זיין שטיינעריג און זעהר האַרט. דאס שאדעט אבער ניט. עס איז בעסער פאר א הויז, ווען עס איז געבויט אויף א פעסטען באָדען. יעצט האט דער דאקטאר זיך גענומען צו זיין ארכיטעקטאר ארבייט צו ערשט האט ער געמאכט דעם פלאן פון'ס הויז, עס זאל האבען דריי צימער. אין דער מיט זאָל זיין דיא זאָל און עס צימער. אין דער רעכטער האַנד — דיא קיך אין דער לינקער האַנד — דאס שלאָף צימער. דאס הויז זאָל האבען פיער פענסטער. אנשטאט גלאַז וועלען זיי נעהמען ריינעם, קלארען אייז, וויא דיא עסקימאָסען טהוען. א טהיר האט מען ארויסגענומען פון דער קאָיטע פון דער שיף. עס האט געדויערט צעהן טאג, איידער דאס הויז איז פערטיג געוואָרען. דער דאקטאר איז געווען העכסט צופריעדען מיט זיין ארבייט. ער איז ערשט געוואָהר געוואָרען, אז ער איז א גוטער ארכיטעקטאר. יעצט האט זיך אנגעהויבען א נייע ארבייט: איבערצוטראגען אלע זאכען פון דער „פארפאזי“ אין הויז אריין. דאס ערשטע איז געווען דער אויווען מען האט ארויסגענומען דעם גרויסען אויווען פון דער „פארפאזי“ און מען האט איהם אריינגעשטעלט אין שלאָף צימער. ארום אויווען האט מען אויסגעשטעלט בעטען. דאן האט מען איבערגעטראגען דאס גאנצע מעבעל פון דער „פארפאזי“: שטוהלען, טישען, קאסטענס, קאמאדעס און אנדערע מעבעל. ווען דאס איז געווען פערטיג און דאס הויז איז געווען איינגעריכטעט גראַסאַרטיג, אז זיי האבען שוין געקענט וואָינען אין איהר האט מען אנגעהויבען איבער צוטראגען דעם פראָוויאַנט און דיא הייצונג.

דעם 15טען אפריל איז אלעס געווען פערטיג און אין בעסטער ארדנונג. אלטא מאן איז אונטערדעסען פאָלקאָמען געזונד געוואָרען און איז צום ערשטען מאל ארויס געגאנגען אויף דער פרייער לופט. ער איז געווען אן עכטער אמעריקאנער. שטאָליץ, אונטערנעהמענד, האט זיך פאר קיין זאך ניט אפגעשראָקען און איז געווען בערייט אלעס צו טהאן אום זיין צוועק צו דערנרייכען. ער איז געווען א געבאָרענער ניר־יאָרקער און א מאַטראָז פון קינדווייס אן. יעצט איז מען געוואָהר געוואָרען, אז א קאָמפאָני פון ניר יאָרקער קויפלייטע האט אויסגעבויט דיא „פארפאזי“ און זיא פערזאָרנט מיט אלעמען נייטיגען. אלטאמאן איז געווען אין פיעלע הינזיכטען זעהר עהנליך צו האטטעראס. ער איז אבער ניט געווען אזוי אָפּענהערציג און אזוי צוגעלאזען, וויא האטטעראס. זיי האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן ביז און האבען אויסגעווייכט איינער דעם אנדערן. דער דאקטאר האט געטהאן אלעס מעגליכע, אז זיי זאלען זיך ניט צוזאמען שטויסען. ענדליך אבער זיינען זיי דאך צוזאמען געקומען און עס האט שיער ניט אויסגעבראָכען א קריעג צווישען זיי.

דיא געשיכטע איז אזוי געווען, ווען דאס הויז איז געווען פערטיג און אלע זאכען

— ער האט פאלקאמען רעכט, האט געזאגט האטטעראס. דאס ערשטע דארף זיין א הויז, וואו צו וואוינען.

באלד האט געברענגט א פרעהליכער פייער אין דער קאיווע פון קאפיטאן אלטאמאן. מען האט געמאכט הייסען טהעע און מען האט געבראמען בערן פלייש. מען האט אָפּגעגעסען און זיך געלעגט שלאָפּען. זייט צוויי מאנאטע איז דאס געווען דיא ערשטע נאכט, וואס זיי זיינען געשלאָפּען, וויא מענשען. עס איז דאהער קיין וואונדער ניט, ווען זיי זיינען געשלאָפּען גאנץ שפעט. דער דאקטאר איז געווען דער ערשטער וועלכער איז אויפגעשטאנען. ער האט זיך אויסגעצויגען און געזאגט :

— עס איז דאך א פערניגען, אז מען ווייס, אז איך וועל מאַרנען שלאָפּען אויף דעם אָרט, וואו איך שלאָף היינט און דארף ניט אלע מאל ברעכען דעם קאָפּ: וואו וועל איך געהען אויף מיטאג.

באלד זיינען אלע אויפגעשטאנען און מען האט געמאכט טהעע. מען האט געד פריהשטיקט אויפן גרויסען אופן. נאכן פריהשטיק זיינען אלע געגאנגען בעטראכטען דיא „פארפאז“ זיי האבען געפונען, אז דיא „פארפאז“ איז א שטארקע שיף און האט פראוויאנט, קוילען, האַלץ, פולווער און בליי גענוג אויף א פאר יאהר. זיי זיינען געווען העכסט צו פריעדען מיט זייער רעוויזיאָן.

— נו, האטטעראס! האט דער דאקטאר געזאגט, יעצט האבען מיר שוין אלעס גייטיגע און וועלען קענען געהן צום נאָרד-פּאָל.

— געהן אויפן אייז קענען מיר געוויס, וואס וועלען מיר אבער טהאן, ווען מיר וועלען קומען צום פרייען מעער?

— מיר וועלען אויסבויען א שיף אדער א באָאָט פון דיא ברעטער פון דער „פארפאז“.

— פון אן אמעריקאנישער שיף? האט אויסגעשריען האטטעראס. קיין מאל ניט! אויף קיין פאל ניט!

דער דאקטאר האט פערשטאנען, אז ער האט דא בעריהרט א וואונד, און האט גאר ניט געענטפערט. אייניגע מינוטען האט ער געשוויגען. ענדליך האט ער געזאגט :

— אלזא, מוז מען זיך געהען צו דער ארבייט, בויען א הויז און עס ארוםצאמען מיט קלעצער און ברעטער, אז דיא בערן זאלען ניט קענען אויף אונז אנפאלען. דאס ערשטע מווען מיר אויסזוכען א פלאץ, וואו צו בויען. קומט, האטטעראס, לאמיר געהן אויסזוכען אן אָרט פאר אונזער פעסטונג.

— געהט אליין, דאקטאר, איך פערלאז מיך אויף אייך, האט האטטעראס געד ענטפערט.

דער דאקטאר. דשאנסאן און בעלל זיינען געגאנגען אויפן ברעג זוכען א פלאץ, וואו צו בויען דאס הויז. זיי האבען אויסגעפונען, אז דיא „פארפאז“ איז איינגעפראָרען אין א קליינע בוכטע, וואו עס געפינען זיך זעהר פיעל גרויסע שטיינער, אדער ריכטיגער געזאגט, קליינע שטיינערנע אינזלען. זיי האבען אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן, וויא אזוי דיא „פארפאז“ איז געקומען אין אזא געפעהרליכען אָרט. ניט ווייס אויפן ברעג האבען זיי אויסגעפונען א הויכען בעלזען, וועלכער איז אין איין זייט געווען גאנץ

פעלען, זיינען געווען צו וואָרפען אין אלע זייטען. דאס איז א צייכען, אז זיי זיינען ניט ווייט פון א לאנד. דעם אנדערן טאג אום צוועלף אוהר, האט אלטאמאן זיך אויפגערייבן אויפן שליטען, האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און האט אויסגערופען:
— אָט דאָרט איז דיא „פארפאז“!

18טעם קאפיטעל.

דיא „פארפאז“.

מען קען זיך לייכט פאַרשטעלען, מיט וואס פאר א פרייד אונזערע ריזענדע האבען דערהערט דיא ווערטער: אט דאָרט איז דיא „פארפאז“. זיי זיינען שוין ניט גענאנגען, זיי זיינען געלאָפען אהין, וואו אלטאמאן האט זיי געוויזען.

דיא „פארפאז“ איז געווען אזוי בעדעקט מיט שנעע און אייז, אז מען האט לייכט געקענט דענקען, אז דאס איז א בערגעל פון שנעע. זיא איז געלעגען אויף א זייט און איהרע זעגעלבויער זיינען געווען צובראָכען. א גרויס שטיק אייז פון עטליכע טויזענד פונט איז אויף איהר ארויפגעפאלען, ווען זיא איז איינגעפראָרען געוואָרען, האט צו בראַכען איהרע זעגעלבויער און זיא שטאַרק בעשעדיגט. מיט שווערער מיה זיינען זיי צוגעקומען צו איהר. זיי האבען געמוזט זיך אויסהאַקען א וועג אין שנעע און אייז, איידער זיי זיינען צוגעקומען צום דעק. אין דער צייט, וואס אלטאמאן מיט זיינע מאטראזען זיינען פערשאַטען געוואָרען פון שנעע און איידער אונזערע ריזענדע זיינען צוריקגעקומען צו איהר, איז אויף איהר אנגעפאלען אזוי פיעל שנעע, אז זיי האבען געארבייט זעהר שווער, איידער זיי זיינען צו איהר צוגעקומען. דערפאַר אבער זיינען זיי געווען ענטציקט, ווען זיי האבען אויסגעפונען, אז דער פראָוויאנט און דיא הייצונג זיינען גאנץ, קיינער האט זיי ניט געריהרם. זיי האבען בעטראכט דיא שיף און געפונען, אז עס וועט זיין זעהר שווער אין איהר צו וואַינען.

— דאס מאַכט ניט אויס! האט געזאגט האטטעראס. מיר וועלען מאַכען אַ גרויסע שטוב פון שנעע אויפן לאַנד, וועלכעס איז גאנץ גאָהענט, און מיר וועלען לעבען א גוטען טאג.

— ניין, האט געזאגט דער דאקטאר, מיר וועלען צוגעהמען דיא „פארפאז“ און וועלען אונז אויסבויען אן ארדענטליכעס הויז. איך וועל זיין דער ארכיטעקטאר. איהר וועט זעהן, אז איך קען ארכיטען ניט נור מיטן לאַנצעט און מיטן פינצעט, זאנדערן אויך מיט דער האַק און מיט דער זעג.

— איך צווייפעל ניט, דאקטאר, אז איהר זייט א גוטער ארכיטעקטאר, האט דשאנסאן געלאכט, מיר מוזען אבער פריהער זעהן, אויב מיר האבען גענוג מאטעריאל צו בויען א הויז און דערנאך מאכען דערפון א שיף. פערנעסט ניט, הערר ארכיטעקטאר, אז מיר מוזען דענקען צו מאכען א קליינע שיף פון דער „פארפאז“ אום א הייס צו פאהרען.

— יעצט מוזען מיר האבען א הויז, פון א שיף וועלען מיר שפעטער רעדען. היינטיגע נאַכט וועלען מיר צוברענגען אויפן שיף און מאַרגען וועלען מיר זיך געהען בויען א הויז.

— הוררעה! בראוץ! האט געשריען דשאנסאן און האט אנגעהויבען צו טאנצען פאר שמחה. אט דאס הייסט א גליקליכער טאג!

ער האט באלד געמאכט א גרויס פייער און האט אנגעהויבען צו בראטען דאס בערן פלייש.

— פון דעסטוועגען דארפען מיר זעהן ווייטער צו געהן, האט געזאגט האטמטראס. מיר קענען דאך לאנג דא ניט בלייבען.

— מיר זיינען ניט ווייט פון דער „פארפאז“, האט קוים ארויסגערעדט אלטאמאן. ער איז שוין געווען פיעל בעסער, עס איז איהם אבער נאך אלץ שווער געווען צו רעדען.

— האט איהר דאָרט גענוג הייצונג? האט איהם דער דאקטאר געפרעגט. פייער וועלען מיר יוין האבען, מיין ברענגלאז ווירקט פארטרעפליך. מען מוז נור האבען דיא זון צו איהר.

— גענוג, האט אלטאמאן געענטפערט.

מען האט אבעקאכט א גרויסארטיגען מיטאג פון בערן פלייש און מען האט זיך זאט אנגעגעסען. דער דאקטאר האט געמאכט א זופע פארן קראנקען. דיא פריישע זופע האט אויף איהם זעהר גוט געווירקט. נאכ'ן עסען האבען זיי זיך געלעגט שלאפען אום מארגען נאנץ פריה ווייטער צו געהן צו דער „פארפאז“. דעם אנדערן טאג, ווען זיי זיינען געווען אין וועג, האט דשאנסאן געזאגט צום דאקטאר:

— האט איהר בעמערקט, דאקטאר, אז האטמטראס קוקט ביין אויפ'ן אמעריקאנער? דער אמעריקאנער וויעדער זוכט אויסצומיידען דעם קאפיטאן האטמטראס. וואס זאל זיין דיא אורזאכע דערפון:

— איך האב עס גוט בעמערקט, דשאנסאן. דער אמעריקאנער איז א קלוגער, דורכגעטריעבענער מעניש. ער איז געוויס אויך געפאהרען צום נאָרד־פּאָל און איז פער־פאהרען פיעל ווייטער פון אונז. ער וויל עס אונז אבער ניט אויסזאגען און דערזעהלט אונז, אז ער איז געפאהרען זוכען א וועג קיין אינדיען. האטמטראס אבער איז אויך קיין נאָרד־ניט. ער פערשמעהט, וואס דא איז און עס קרענקט איהם, וואס אן אמעריקאנער איז ווייטער געקומען אין נאָרדען אלס ער.

— איהר האט רעכט, דאקטאר! האט געזאגט דשאנסאן און איז געשפרונגען אין דער הויך פאר פרייד, וואס ער פערשמעהט ענדליך, וואס עס קומט פאָר צווישען דיא צווייא קאפיטאנען. איהר האט רעכט, דאקטאר! איך האב אויך בעמערקט, וויא דער יענקי ניט א שמיכעל, ווען מען רעדט פון דעם צוועק פון זיין רייזע. איהר ווייסט, אז צווישען דיעזע צוויי מענישען קען ארויסקומען אונאנגעהאלבליכקייטען.

— איך ווייס עס, דשאנסאן, און מהו אלעס מעגליכע, אז זיי זאלען איינער צום אנדערן ניט פיעל רעדען. איך טהו מיין בעסטעס און האָף, אז עס וועט מיר געליינגען איינצוהאלטען זיי.

דיא גענענד, אין וועלכע זיי זיינען יעצט געגאנגען, איז געווען נאר א אנאנדערע. מען האט שוין געזעהן הויכע איידיבערג און גרויסע שטיקער אייז, וויא אונגעהייערע

— היינט וועלען מיר מוזען עסען רוי פלייש. דאס פייערנעצייג איז פערלאָרע גע-
נענאנען.

— אלזא, לאמיר אָפעסען, זיך אויסרוהען און געהן זוכען דיא „פארפאיז“, האט
האטטעראס געזאגט.

דער דאקטאר האט געשוויענען. האטטעראס איז געווארען אונגעדולדיג.

— וואס טראכסט דוא אזוי לאנג, דאקטאר? האט ער געפרעגט.

— עס איז מיר עפעס איינגעפאלען, האט דער דאקטאר געזאגט לאנגזאם. מיר
האבען פערלאָרען אונזער פייער געצייג. מיר דארפען פייער. איך מיין, אז מען קען מאַכען
פייער מיט א ברענגלאז, קוים איז נור דא דיא זון, איז זעהר לייכט צונויף צונעהמען
איהרע שטראַהלען אין א ברענגלאז אויף א שטיקעל האָלץ.

— מיר האבען דאך אבער קיין ברענגלאז ניט! האט אויסגערופען האטטעראס
אונגעדולדיג. אלע אונזערע אינסטרומענטען און שפעקטיווען זיינען פערברענט געוואָרען
אויף דער „פאָרוואַרד“.

— דאַרפען מיר מאַכען א ברענגלאז, האט געזאגט דער דאקטאר רהיג.

— פון וואס וועט איהר מאַכען א ברענגלאז, דאקטאר? האט דשאנסאן געפרעגט.

— פון א שטיקעל אייז, האט דער דאקטאר געענטפערט רהיג. ווייסט דוא
דשאנסאן, וויא אזוי דיא מענשען האבען אויסגעפונען א ברילל? — א מאל האט זיך
איינער געשפיעלט מיט דינע שטיקלעך אייז. ער האט בעמערקט, אז דורך אייניגע
שטיקלעך אייז זעהט ער דיא זאכען אביסעל גרעסער און דורך אנדערע קומען זיי אויס
קלענער. — וויא באלד אז אייז קען מאַכען, אז דאס אויג זאל זעהן דיעזעלבע זאך א מאל
גרעסער און א מאל קלענער, האט זיך דער מאַן געטראכט, דארף דאָך גלאַז אויך קענען
מאַכען דאס זעלבע קונסטשטיק. ער האט פראָבירט מיט אלערליי שטיקלעך גלאז און
האט אויסגעפונען אז ווען א שטיקעל גלאז איז אין דערמיט דיק און אין דיא זייטען
דין, קומען אויס דורך איהר אלע זאכען גרעסער, וויא זיי זיינען; ווען אבער א שטיקעל
גלאז איז אין דער מיט דין און אין דיא זייטען גראב, קומען אויס אלע זאכען קלענער
וויא זיי זיינען אין דער נאַטור. אויף אזא אַרט איז ענטשטאַנען דיא קונסט צו מאַכען
ברילען. אלזא, דער ערשטער ערפינדער פון ברילען האט אנגעהויבען מיט אייז און האט
געענדיגט מיט גלאז. מיר וועלען טהאן פערקעהרט. מיר וועלען ענדיגען מיט אייז. מיר
וועלען אויסשניידען א קיילעכדיג שטיקעל אייז און וועלען עס מאַכען אין דער מיט
גראַב און פון דיא זייטען דין. דאס וועט זיין א גאנץ נומעס ברענגלאז.

— איהר זייט טאקע א געלערנטער דאקטאר, האט דשאנסאן געזאגט. איך
וואָלט קיין מאל ניט געפאלען אויף אזא שכל.

ער האט גענומען זיין האַק און האט אויסגעהאַקט א גרויס שטיק אייז, האט עס
ארומגעשניטען און ארומגעשליעפען, אז עס איז געווען אין דער מיט גראַב און אין דיא
זייטען דין און האט עס גענעבען דעם דאקטאר. דער דאקטאר האט גענומען וואַטע
און אייניגע דינע שפענדעלעך און האט זיי אניעדער געלעגט אויפן אייז. דאָס ניי
פאַבריצירטע ברענגלאז האט ער געהאַלמען געגען דיא וואַטע און דיא שפענדלעך. אַז
אייניגע מינוט ארום האט זיך דיא וואַטע אנגעצונדען.

מינוט האט געקראכט א זוס. דער זעע הונד האט פון זיך אראפגעוואָרפֿען דיא פעל און קאפיטאן האטטעראס איז ארויסגעשפרונגען פון איהר. דיא קויל האט געטראפֿען דעם בער אין דער ברוסט. ער איז אומגעפאלען, איז אבער באלד אויפגעשטאנען און האט מיט דיא פאָדערסטע פיס געהאָפֿט שטיקער שנעע און צוגעלעגט צו דער וואונד. האטטעראס איז געשטאנען גענען איהם מיטן מעסער אין דער האַנד.

— בראוואָ! הורראָה! האבען געשריען דשאנסאן און דער דאקטאר, ווען זיי האבען געזעהן, וויא געשיקט און קינסטליך האטטעראס האט בענצט דיא פעל פֿון זעע הונד אום דעם בער צו רייצען.

אין דיעזע מינוט אבער האט דער בער אנגעהויבען שרעקליך צו ברומען און האט זיך געוואָלט ארויפֿוואָרפֿען אויפֿן קאפיטאן, קאלט-בלוטיג, ענטשלאָסען און מוטסיג האט איהם האטטעראס בעגעגענט און האט איהם אריינגעשטאָכען זיין לאנגעס, שאַרפעס מעסער אין האַרצען. דער בער איז געפאלען מרים.

— יעצט שנעל! האט דער דאקטאר געזאגט. קום, דשאנסאן, לאמיר געהן זעהן, וואס דער הערר בער האט אונטערן פעלין, יעצט איז ער נאך וואַרם און מיר וועלען האבען א גוטען מיטאג, שפעטער וועט ער קאלט ווערן און פערפֿאַרען, וויא א שטיין:

זיי זיינען צוגעגאנגען צום טויטען בער. דאס איז ווירקליך געווען א שעהנעס טהיער און איז געווען גרויס, וויא א יונגער אָקס. דשאנסאן האט באלד אנגעהויבען איהם אָפֿצושינדען דיא פעל. ווען ער האט איהם אייפֿגעפֿענט, האט ער אין מאגען געפונען נור וואַסער. דער בער האט שוין לאנג ניט געעסען. אונזערע רייזענדע זיינען געווען אזוי הונגעריג, אז זיי האבען געהאָפֿט שטיקער שמאלין פֿון בער און האבען עס געעסען רייער הייט. מיט שווערער מיה האבען זיי דערשלעפֿט דעם בער צום שליטען. וויא גרויס אבער איז געווען זייער ערשטוינען, ווען זיי זיינען צוגעקומען צום שליטען און האבען געפונען, אז דאס פייער איז אויסגעגאנגען און דער קראנקער אלטאמאן קרעכצט, אז עס איז איהם קאלט.

דער קליינער אווען פֿלעגט שמעהן אויפֿן שליטען און זיך שטענדיג הייצען. דער פון איז דעם קראנקען געווען שטענדיג וואַרם און אויך דיא געזוגדע פֿלענען זיך אָפֿט אָנוואַרעמען און אויווען. היינט זיינען זיי געווען אזוי שמאָרק בעשעפֿטיגט מיטן בער, אז זיי האבען פֿערגעסען אן דעם אויווען און אן דעם קראנקען אלטאמאן.

דער דאקטאר האט געוואָלט אויסשלאָגען פייער. זיי האבען געהאט מיט זיך אַ שטיק שטאל, א קיעזעלשטיין (קרעמען) און צונדער. ער האט אנגעהויבען צו זוכען זיין פייערנעצייג און האט עס אין ערגעץ ניט געפונען. דאס פייערנעצייג איז פֿערפאלען געוואָרען צוזאמען מיטן פֿולווער און דיא קונעלן.

— זוך נאך א מאל, דשאנסאן! האט דער דאקטאר געשריען. וואס וועלען מיר טהאן אהן א פייערנעצייג.

דשאנסאן האט נאך א מאל געזוכט אומערום, ער איז צוריקגעגאנגען אויף אַלע ערטער, וואו ער איז געשטאנען און האט בעאָבאַכטעט דעם בער, ער האט עס אבער אין ערגעץ ניט געפונען ער איז צוריקגעקומען און האט געזאגט מיט א טרויעריגע מינע:

— קינדער, אס איז קיין שפאס, האט ער זיי געזאגט. מיינט ניט, אז איהר וועט געהן גענען א בער. זיט איין איינציגע קוגעל. ווייסט דוא דען ניט, דשאנסאן, אז מען מוז א מאל שיעסען צעהן צוועלף מאָל, איידער מען טייטעט א ווייסען בער? ווען איך זאל וועניגסטענס וויסען, אז איך וועל איהם טרעפען מיט דער איינער קייל, דער ווייסער בער איז אבער זעהר קלוג, ער ווייכט אויס א קוגעל, ער האט איבעראל ניט ליעב בעקאנט צו ווערן מיט מענשען.

— אלוא, וואס טהוט מען? ער געהט אונז נאך טריט ביי טריט און וועט א מאל ביי נאכט אויף אונז געוויס אנפאלען.

— איך וועל אליין געהן גענען איהם האט האטמטעראס געזאגט.

— מיר וועלען אלע געהן מיט אייך, האבען אלע דריי אויסגערופען.

— ניין, איך וועל געהן גאנץ אליין, האט האטמטעראס געזאגט ענטשלאָסען.

— וואס רעדסט דוא, האטמטעראס? האט דער דאקטאר געפרעגט. דוא ווילסט

ריסקירען און געהן אליין אויף א ווייסען בער? דאס איז אונמעגליך.

— איך וועל אייך ווייזען, אז עס איז יא מעגליך. מיינט אבער ניט, אז איך וועל

געהן גענען איהם מיט דער ביקס מיט איין איינציגע קוגעל. דאס טהו איך ניט. — דשאנסאן, האָסט דוא דיא פעל פּוֹחַם זעההונד, וועלכען מיר האבען ניט לאנג געטייטעט.

— עס ליענט אויפן שליטען.

— אלוא, ניט מיר דיא פעל און איהר בלייבט דא שטעהן און האלטען דיא וואך.

דער דאקטאר האָט פּראָבירט אָפּצוהאַלטען דעם קאַפיטאַן, ער זאל ניט ריסקירען

זיין לעבען און געהן אליין אויף א ווייסען בער. עס האט אבער נאר ניט געהאַלפּען.

האטמטעראס איז געווען א גרויסער עקשן און ווען עס איז איהם עפעס געקומען אין קאָפּ

אריין, האט ער עס געמוזט אויספיהרען.

— דאקטאר, האט ער געזאגט, איהר ווייסט דאך, אז דיא ווייסע בערן געהן

זיך פון דיא זעע הינט. איהר קענט זיך דאָהער לייכט פּאַרשטעלען, אז א ווייסער בער

וועט זיך ניט איבערשרעקען, ווען ער וועט דערזעהן א זעע הונד? —

— איך פערשטעה אייך, האטמטעראס, האט איהם דער דאקטאר אונטערבראָכען.

עס איז אברר זעהר געפעהרליך.

— איך זעה קיין אנדער וועג ניט, האט האטמטעראס געענטפערט פעסט און

ענטשלאָסען. ניב מיר דיא ביקס און מיין לאנגעס מעסער. איך מוז האבען ביידע זאכען.

איהר שטעהט פון דערווייטען. ווען איך וועל זיין אין געפאָהר, זאלט איהר קומען מיר

העלפּען.

אין א פערטעל שטונדע ארום האט זיך געוועזען א זעע הונד אויפן אייז. ער

איז געשפרונגען, האט געטאַנצט און האט זיך משוגע געמאַכט, ביז דער בער האט

איהם בעמערקט. ער איז לאַנגזאַם און גאַנץ שטיל צוגעגאנגען צום זעע הונד. ער איז

צוגעגאנגען אזוי שטיל, אז דער זעע הונד האט איהם דאַכט זיך נאר ניט בעמערקט.

ווען ער איז צוגעקומען גאנץ נאָהענט צו איהם, האט ער זיך אויפגעשטעלט אויף דיא

זינטערסטע פיס און איז מיט א מאל ארויפגעשפרונגען אויפן זעע הונד. אין דיעזע

דשאנסאן האט אנגעהויבען צו זוכען דעם פולווער און דיא קונעלען — עס איז אן ערנעץ ניט געווען. זיי האבען געהאט זעהר וועניג און דאס לעצטע ביסעלע האבען זיי ערנעץ פערלאָרען. דשאנסאן האט געציטערט פאר וועהטאנ.

— וואס קענען מיר יעצט טהאן? האט ער געבראכען דיא הענד און האט געוויינט פאר שמערץ. מיר האבען ניט וואס צו עסען און האבען קיין פולווער און קיינע קונעלען. דער בער געהט אונז נאך טריט ביי טריט. איך האב טורא, אז יעצט וועט ער שרין זיין קליינער.

דער דאקטאר האט אראָפגעלאָזען דעם קאַפּ און האט זיך פערטראַכט. דיא לאַנע איז ווירקליך געווען א פערצווייפּעלטע. אין דיעזע מינוט האט זיך דשאנסאן אומד געקוקט און האט דערזעהן דעם בער. ער איז זיך געגאנגען לאַנגזאם, רוהיג און האט געשמעקט זייערע טריט, וויא א הונד געשמעקט נאך דיא טריט פון זיין הערר. — אט איז דער בער! האט דשאנסאן אויסגערופען, און מיר האבען קיין פולווער און קיינע קונעלען.

דער דאקטאר האט זיך אומגעקוקט און האט דערזעהן, וויא דער בער האט זיך אויסגערעהט און איז זיך רוהיג געגאנגען צוריק. ער האט דערהערט דשאנסאן'ס געשריי און האט זיך איבערלעגט, אז עס איז נאך צו פריה צו מאַכען זייער בעקאנטשאפט. — האָסט דוא ניט אביסעל בוימעל, אביסעל פיש-אייל אדער אנאנדער פעטע זאך, דשאנסאן? האט דער דאָקטאָר געפרעגט.

— איך האב גאר נישט, האט דשאנסאן געענטפערט. דער דאקטאר האט גאר ניט געענטפערט, איז צוגעגאנגען צום שליטען, האט ארויסגענומען דעם טהערמאָמעטער און האט איהם געהאלטען אייניגע מינוט געזען ווינד. דאס קוועקזילבער אין טהערמאָמעטער איז באלד פערפראָרען געוואָרען. דער דאקטאר האט צובראָכען דעם טהערמאָמעטער און האט ארויסגענומען א ווייסע, גלענצענדע קויל.

— יעצט האבען מיר וועניגסטענס איין קויל, האט ער געזאגט. — איהר זייט ווירקליך א קלונער קאַפּ, האט דשאנסאן געזאגט ערשטוינט. מיר וואָלט עס קיין מאל ניט איינגעפאלען צו פאבריצירען קונעלען אויף אזא אָרט. — איך בין ניט אזוי קלוג, וויא דוא מיינסט, דשאנסאן, איך האב נור זעהר פיעל געלעזען. ניט נור פון קוועקזילבער קען מען מאַכען געפראָרענע קונעלען, זאָנדערן זאגאר פון בוימעל. קאפיטאן פארדי דערזעהלט, אז ער האט א מאל געטאכט א קונעל פון געפראָרענעם בוימעל און האט מיט איהר אויסגעשאַסען אין א ברעט. דיא קונעל האט דורכגעלעכערט דיא ברעט און איז געבליעבען גאנץ. דוא ווייסט גאר ניט, וויא האַרט און וויא שטאַרק אייניגע זאכען ווערן פערפראָרען אין דיעזע גענענדען. — איהר האט רעכט. דאקטאר, מען דאַרף זעהר פיעל לעזען אום מען זאל עפעס קענען.

אין דיעזע מינוט איז צו זיי צוגעקומען דער קאפיטאן. ער פלעגט שמענדיג געהן פאָראַויס, ווען ער האט אבער געזעהן, אז זיי זיינען געבליעבען שטעקן און רעדען אזוי פיעל, איז ער צו זיי צוגעקומען. דער דאקטאר האט איהם דערזעהלט, וואס דא איז.

דערט דיעזעס וואונדער. וואס איז עס? פון וואנען קומט עס? וויא אזוי קען געהן א שנעע אהן א וואַלקען?

— איך ווייס ניט, איך פערשטעה ניט! האט ער ענדליך געזאגט. דיא נאָטור איז נאך אזוי רייך מיט וואונדערבארע זאכען, אז מיר מוזען אָפען זאגען: מיר פערשטעהן דיא זאך ניט; מיר זיינען נאך קינדער און דארפען נאך פיעל, זעהר פיעל לערנען. דיא ריזע האט זיך געצויגען לאַנגזאם און אונזרע רייזענדע האבען אנגעהויבען מיעד צו ווערן. עס איז ניט קיין קלייניגקייט צו געהן צוועלף פונפצעהן טאג כסדר אויף אייז, וועלכער איז הארט, וויא אייזען. דעם 14טען מערץ האבען זיי דערזעהן א זעע הונד. דריי שיעסע האבען איהם באלד געטייטעט. ער איז אבער געווען זעהר מאנער און זיין פלייש האט ניט געטויגט צום עסען. עס האט געטימונקען מיט פישטראָהן. בעלל האט פראָכירט וואַרפען שטיקער פלייש פון איהם פאר דיא הינט און איז געווען העכסט דערפרייט צו זעהן, אז וויא הינט פרעסען עס מיט פערניגען. וועניגסטענס, וועלען דיא הינט האבען פראָוויאנט, וועלען זיי כח האבען צו שלעפען דעם שליטען. דער דאקטאר האט זיך ניט געוואונדערט, וואס דיא הינט פרעסען עס אזוי געשמאק. אין דיא קאלטע גענענדען אין אמעריקא גיט מען דיא פערד עסען געטריקענטע פיש, ווען עס לאָזט זיך אויס דאס היי. ווען פערד קענען עסען פיש, פאר וואס זאלען הינט ניט קענען עסען דאס פלייש פון א זעע הונד?

זיי זיינען געווען העכסט דערפרייט, וואס עס האבען זיך אנגעהויבען צו וויזען שפורען פון בערן און פיקס. זייער פראָוויאנט האט זיך אויסגעלאזען און זיי האבען שוין געמוזט צופריעדען זיין מיט האלבע פאָרציאָנען. זיי האבען דערפאר גערעכענט, אז עס וועט זיי געראטהען צו שיעסען א בער; בערן פלייש קען מען שוין עסען, בעזאָנדערס געשמאק זיינען דיא פיס פון א בער. שוין א פאר מאל האבען זיי געזעהן בערן אדער פיקס פון דער ווייטען און האבען אויף זיי געשאַסען, זיי האבען אבער ניט געטראַפען. זייט א פאר טאג האט דשאַנסאן בעמערקט, אז א ווייסער בער געהט זיי נאך און ווייכט ניט פון זיי. ער איז אבער געווען אזוי פאָרויכטיג, אז ער איז באלד אנטלאָפען, ווען ער האט נור דערזעהן, אז זיי קוקען זיך אום. דשאַנסאן האט עס דערזעהלט דעם דאקטאר.

— אה, איך פערשטעה, האט דער דאקטאר געלאַכט, דער הערר בער מיינט, אז מיר האבען ניט קיין פראָוויאנט און וועלען באלד אויסשטארבען פאר הונגער, דאן וועט ער לעבען א גוטען טאג. ער איז גאנץ קלוג, דער הערר בער, ער האט אבער פערנעסען, אז מיר מיינען אויך דיא זעלבע, מיר זאלען איהם טייטען און מאכען פון איהם א גוטען מיטאג. מיר וועלען זעהן, ווער עס איז קליינער. דער מענש אדער דער בער.

ער האט געוואַלט אנלאדען זיין ביקס און האט דערזעהן מיט שרעק, אז ער האט זעהר וועניג פולווער און ניט איין קוגעל.

— וואו איז אונזער פולווער און אונזרע קוילען? האט ער געפרעגט דשאַנסאן. גיב זיי אהער געשווינד! לאמיר אנלאדען אונזרע ביקסען און געהן אויפזוכען אונזער פריינד דעם בער.

האבען זיי צורעכט געמאכט און האבען געמאכט א פלאץ פארן קראנקען. זיי האבען איבערגעקוקט זייערע זאכען און האבען איבערגעלאָזען אייניגע ארטיקעל, וואס זיי האבען געהאָפּט צו געפינען אויפ'ן "פארפאיד".

דעם אנדערן טאג איז שוין אלעס פערטיג געווען. זיי האבען אָפּגעגעסען א וואַרעמען מיטאג און האבען זיך געלעגט שלאָפּען. אין דער פריה זיינען זיי ארויסגעגאנגען אין דער זייט, וואו אלטאמאן האט זיי געווינען. דער וועג איז געווען גלייך, מען האט ניט געזעהן קיין איידבערג. א בעווייז, אז זיי געפינען זיך ווייט פון לאַנד. דיא איידבערג געפינען זיך געווענהליך נאָהענט צו א ברעג.

— וויא איהר זעהט, דאקטאר, געהן מיר אימער נאך אויפ'ן אייז-פעלד, האט דשאנסאן געזאגט דעם פינפטען טאג נאך זייער אבריייע. קענט איהר מיר זאגען, דאקטאר, וויא פיעל א שטיק אייז קען אויף זיך אויסהאלטען? איך טראכט אלץ: אָט, אָט ברעכט זיך איין דאס אייז און מיר פאלען אלע אריין.

— האב קיין מורא ניט, אלטער פריינד, האט איהם דער דאקטאר געענטפערט. אייז האט אין זיך א זאָנדערבארע קראַפּט. ווען עס איז צווי אינטשעס דיא גרעב, קען עס טראגען אויף זיך א מענשען; ווען עס איז דריי און א האלב אינטשעס דיא גרעב, קען עס אויסהאלטען א מענשען מיט א פערד; ווען עס איז פינף אינטשעס דיא גרעב, קען עס אויסהאלטען א קאנאָנע; אכט אינטשעס דיא גרעב, קען עס אויסהאלטען א באַטערע; צעהן אינטשעס דיא גרעב, קען עס אויסהאלטען א נאנצע אַרמעע. דוא האָסט אלזא ניט וואס מורא צו האבען. דאס אייז איז דא אזוי גראב, אז עס קען איבער טראגען א פעסטונג און דערצו פאלט נאך אימער שנעע צו און ווערט אויך פער-פראָרען.

— גוט, דאקטאר, וואס איהר האט מיך דערמאנט אן שנעע. איך האב אייך שוין עטליכע מאל געוואָלט פרענען, פון וואנען געהמט זיך אין דיעזע געגענדען אזוי פיעל שנעע? אין אונזערע געגענדען זיינען דיא ימים און דיא וואסערן פריי, עס ווערט פון זיי דאָמפּף און ווען דיא לושט איז קאלט, ווערט דער דאָמפּף פערפראָרען אוי ער פאלט אַראָפּ אויף דער ערד אלס שנעע. וואו געהמט זיך אבער וואָלקען און שנעע אין דיעזע געגענדען, וואו אלעס איז פערפראָרען, וויא אייזען?

— דיין פראַגע איז א נאנץ ריכטיגע, דשאנסאן, האט דער דאקטאר געענטפערט. דער שנעע קומט אן אהער פון דיא וואַרעמערע געגענדען. יעדעס שטיקעלע שנעע, וואס דוא זעהסט, איז געווען א מאל א טראָפען וואַסער אין א טייך אדער אין א מעער, דער ווינד האט איהם אויפגעהויבען און האט איהם געבראכט אהער, וואו ער איז פערפראָרען געוואָרען און אַראָפּגעפאלען אלס א האַרט שטיקעל שנעע.

דעם אנדערן טאג האבען זיי געזעהן א זעלמאמע ערשיינונג, וועלכע דער דאקטאר האט אויף קיין פאל זיך ניט געקענט ערקלערן. דער הימעל איז געווען ריין און קלאר, דיא שטערן האבען געשיינט און געפונקעלט. מען האט אין ערגעץ ניט געזעהן קיין ברעקעל וואלקען. פלוצלונג האט אנגעהויבען צו שיטען א שנעע און האט געשאַטען צוויי שטונדען כסדר. דער דאקטאר איז דיא נאנצע צייט געשטאנען און האט בעוואונד

דער קראנקער האט ווייטער געגעבען א צייכען מיטן קאפ, אז זיא איז ערגעץ אין דיעזען מעער. האטטעראס איז צוגעקומען צום קראנקען. זיינע צייכענס האבען איהם שטארק פעראינטערעסירט.

— ליענט אייער שיף אין נאָרדען אדער אין זיעדען? איך ווייס, אז אייך איז שווער צו רעדען. מיר וועלען דאהער אזוי מאַכען: ווען איך וועל טרעפען, זאָלט איהר געבען א צייכען; ווען איך וועל ניט טרעפען, זאָלט איהר קיין צייכען ניט געבען. דער קראנקער האט א ריהר געטהאן מיטן קאפ, א צייכען אז ער פערשטעהט, וואס מען מיינט.

— ליענט אייער שיף אין זיעדען?

דער קראנקער האט זיך ניט געריהרט.

— ליענט אייער שיף אין נאָרדען?

דער קראנקער האט געגעבען א צייכען.

אויף אַז אַרט האבען זיי זיך צוגיפּנערעדט מיטן קראנקען און האבען אויסגעפונען, אז זיין שיף איז גאַנץ און ליענט אייניגע מעג ריזע קיין נאָרדען.

— נו, האט אויסגערופען האטטעראס, זעהט איהר, אז מיר מוזען געהן קיין נאָרדען, אונזער רעטונג ליענט אין נאָרדען. — אלזא, פריינדע! לאמיר געהן צום נאָרדפּאָל!

דאס איינציגע וואָרט, וואס דער קראנקער אלטאמאן האט ארויסגערעדט, האט אריינגעבראַכט א נייעס לעבען אין אונזערע פריינד. אלזא, איז דא ערגעץ ניט ווייט דא א שיף, וועלכע קען זיי אלע רעטען. זיי האבען געלאזט דעם קראנקען זיך אויסרוהען; דער דאקטאר האט איהם געגעבען עטליכע לעפעל וואַרעמען טהעע און האט איהם ווייטער אנגעהויבען אויסצופרענגען דורך צייכענס, וויא דער קאפיטאן האט פריהער געטהאן און האט אויסגעפונען, אז דיא „פארפאזי“ איז א שיף פון ניריאַרק, אלטאמאן איז דער קאפיטאן, דאס שיף איז איינגעפראָרען געוואָרען אין אייז. עס איז אויף איהר דא פראַוויאַנט און הייצונג. אלטאמאן מיט זיינע מאטראזען זיינען גענאנגען זוכען א וועג צו סמיטה'ס קאנאל און זיינען אויפן וועג פערשאַטען געוואָרען מיט שנעע. עס איז נאך שווער געווען ארויסצוקריענען פון איהם אלעס, וואס האט פאסירט מיט דער „פארפאזי“, עס איז שוין אבער געווען גענוג צו וויסען, אז א שיף מיט הייצונג, מיט פראַוויאַנט, מיט קליידער און מיט אלעס גוטען געפינט זיך ניט גאנץ ווייט פון דאנען.

— יעצט מוזען מיר געהן אויפזוכען דיא „פארפאזי“, האט דשאנסאן געזאגט.

— געוויס! האט דער דאקטאר געזאגט, ווען מיר געהן ארויס מארגען, קענען מיר גענען דעם 15טען מערץ דערגרייכען דיא „פארפאזי“ און מיר זיינען גערעטעט. איך מיינ, אז מיר זאלען זיך שוין פאַרבערייטען צו דער ריזע. וויא אלטאמאן זאגט מיר, ווייס ער גאַנץ ניט דעם וועג. עס געהט איהם בעסער. ווען מיר געהן לאַנזאס, וועט ער דערווייל אין נאנטען געזונד ווערן און וועט אונז ברענגען צו זיין שיף.

זיי האבען זיך אויך באלד גענומען צו דער ארבייט. זיי האבען צוזאַמט דעם רעסט פון דער „פאַרוואַרד“, וועלכעס איז געווען איינגעגראָבען אין אייז און איז ניט פערברענט געוואָרען, און האבען עס מיט גענומען אלס הייצונג אויפן וועג. דעם שליסען

— אבער וואס זאלען מיר טהאן? מיר קענען דאך דא ניט בלייבען, האט האט מערצס געזאגט.

— מיר מוזען באלד אויפברעכען און געהן ערנעץ, וואו מיר קענען געפינען א שיף און פאהרען אהיים, האט בעלל געזאגט.

— ניין, האט געזאגט דער קאפיטאן, מיר מוזען געהן צום נאָרד־פּאָל! לויט מיינע אויסרעכנונגען, זיינען מיר פיעל געהנטער, צום נאָרד־פּאָל אלס צו א מעער, וואו מיר קענען טרעפען א שיף. דיא געגענד ארום נאָרד־פּאָל איז נאך אונבעקאנט, קיין מענטש איז נאָך דאָרט ניט געווען; מעגליך, אז מיר וועלען דאָרט געפינען נאהרונג און אלעס, וואס מיר דארפען. ווען מיר וועלען יעצט געהן צו א מעער, וואו מען קען געפינען א שיף, דארפען מיר פערוענדען אויף דער רייזע וועניגסטענס צוויי מאנאטע. מיר וועלען אלע אויסשטארבען פאר הונגער און פאר קעלט, ווייל מיר האבען קיין פראָוויאנט און קיין הייצונג. ווען מיר געהן אבער צום נאָרד־פּאָל דארף אונזער רייזע געדויערן דריי פער וואָכען, דא האבען מיר וועניגסטענס א האָפנונג, אז מיר וועלען זיך רעטען.

— דאס מאָל האט איהר אונרעכט, האטטעראס, האט דער דאקטאר געזאגט, ווען מיר געהן צוריק, ווייסען מיר וועניגסטענס, אז מיר געהן אהיים, דאס וועט אונז געבען מוטא צו געהן, ביז מיר וועלען דערגרייכען אונזער ציעל; ווען מיר געהן אבער צום נאָרד־פּאָל, געהן מיר אין אונבעקאנטע געגענדען און מיר פערלייערען דעם מוטא. ווער ווייס, וואס פאר א געגענד עס איז ארום נאָרד־פּאָל? מעגליך, אז דאָרט איז אזא שרעקליכע וויסטע, אז דאָרט געפינט זיך נאר קיין לעבעדיגע זעלע. ניין, קאפיטאן! יעצט מוזען מיר געהן אהיים, קיין ענגלאנד. מעגליך, אז מיר וועלען טרעפען אויפן וועג עסקימאָסען, ביי וועלכע מיר וועלען קריענען פראָוויאנט; מעגליך, מיר וועלען ערנעץ טרעפען א מאַנאָזין פון דער ענגלישער רעגירונג.

— געוויס, האט דשאַנסאן געזאגט, אונזער איינציגע רעטונג איז יעצט צו געהן א היים. מיר האבען קיין אַנדער עצה ניט מיר מוזען געהן א היים.

האטטעראס האט אייניגע מינוטען נאר ניט געענטפערט. פלוצלונג האט ער זיך אויפגעהויבען און האט געזאגט פעסט, שטאַלץ און ענטשלאָסען:

— אלזא, איהר ווילט געהן א היים? — געהט! איך וועל דא בלייבען, איד מיט מיין געטרייען הונד. איך וועל אליין געהן צום נאָרד־פּאָל!

דער דאקטאר, דשאַנסאן און בעלל האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדער. זיי האבען זיך געשעהמט פארן קאפיטאן. דער דאקטאר האט געוואָלט עפעס זאגען, ווען ער האט בעמערקט, אז דער קראַנקער האט זיך א ריהר געטהאן. ער איז צוגעגאנגען צו איהם זעהן, וואס עס איז מיט איהם. דער קראַנקער האט אנגעהויבען צו בעוועגען מיט דיא ליפען. מען האט געהערט א הויך, וויא דאס וואָרט „פאַרפּאָזי“.

— דיא „פאַרפּאָזי“ איז ניט ווייט? האט דער דאקטאר א פרעג געטהאן דעך קראַנקען.

דער קראַנקער האט קיים א ריהר געטהאן מיטן קאָפּ, א צייכען, אז דיא „פאַרפּאָזי“ איז ניט ווייט פון דאנען.

— איז זיא דא ערנעץ, איי דעזעי מעער? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— ניין, דאקטאר, עס איז זעהר וויכטיג פאר מיר צו וויסען אלעס. עס איז א פראגע, אויב דאס איז פלוצלונג געשעהן, אדער זיי האבען שוין לאנג אָפגערעדט, אז זיי זאלען אנטלויפען. ווען עס איז פלוצלונג געשעהן, וועלען זיי נאך צוריק קומען. דערזעהל, דשאנסאן.

— איך האב ניט פיעל צו דערזעהלען, האט דשאנסאן געזאגט. דעם אנדערן טאג נאך אייער אָפרייזע האט שאנדאן איבערגענומען דאס קאמאנדא פֿון שײף. ער האט דערקלערט, אז ער איז קאפיטאן, אלע האבען בייגעשטימט. איך האב געזען זיי נאר ניט געקענט טהאן. ער האט זיי ערלויבט אלעס צו טהאן. מען האט געהאקט דיא שײף און מען האט געהייצט, וויא פיעל עס האט נור געקענט אריין אין אויווען. יעדער האט גענומען, וואס פאר א פראוויאנט ער האט אליין געוואָלט. מען האט ארויסגעדיקקעלט אלע פעסער און פעסלעך ברענדי, קאניאק און וויין און יעדער האט געטרונקען, וואו פיעל ער האט געוואָלט. דעם 24טען יאנואר האבען זיי אָפגעהאַלטען א מיטינג און בעשלאַסען צו פערלאזען דיא שײף. זיי האבען גערעכענט מיט צו געהמען דעם גרויסען באָאָט, געהן קיין וועסטען, וואו עס קומען אָפט דיא וואַלפיש פּאַנגער. מעגליך, אז זיי וועלען געפינען א שײף, וואס וועט זיי אויפגעהמען, ווען ניט, וועלען זיי פראָבירען פאהרען אויפֿן באָאָט, ביז זיי וועלען זיך צושלאגען ערגעץ צו א לאַנד. אזוי וויא זיי האבען ניט געהאט קיין הינט, האבען זיי בעשלאַסען צו מאכען א גרויסען שליטען און צו שלעפען איהם אליין. דיא פּאַרבערייטונגען אויף דיא רייזע האבען געדויערט ביז דען 18טען פעברואר. איך האב געהאָפט, אז ביז דאמאלס וועט איהר געוויס אַנקומען. ענדליך, דעם 24טען פעברואר האבען זיך אלע אנגעטרונקען, אז זיי האבען זיך קוים געקענט ריהרען. דער שיכורער פּען האט ארוינגעוואָרפען א ברענענדיגן שטיק האָלץ אין א טרוים פון שײף. איך האב דערפון ניט געוואוסט. ווען איך האב בעמערקט, אז דיא שײף ברענט, האב איך ניט געהאט ניט איין טראָפען וואַסער, מיט וואס עס צו לעשען. זיי זיינען אוועקגעפּאַהרען און האבען מיך איבערגעלאָזען אליין אויף דער ברענענדער שײף. וואס האב איך געקענט טהאן איין מענש אליין? דאס איז אלעס, וואס איך האב אייך צו דערזעהלען.

— איך דאנק דיר, דשאנסאן, האט דער קאפיטאן געזאגט. דוא האָסט געטהאן אלעס, וואס דוא האָסט געקענט אום מיין שײף צו רעטען. — יעצט מוזען מיר דענקען, וויא אזוי זיך צו רעטען, לאז יעדער זאגען זיין מיינונג, וואס מיר זאלען יעצט טהאן.

— איידער איך וועל זאגען מיין מיינונג, האט דשאנסאן געזאגט, וויל איך אייך עטוואס פרעגען. איהר זייט נעכטען ארויסגעגאנגען מיט אייערע אינסטרומענטען אויס־רעכענען, וואו מיר געפינען זיך יעצט. זאגט מיר, שוויסט דאס אייד־פעלד, אויף וועלכען מיר געפינען זיך, אדער עס שמעהט אויף איין אָרט?

— עס שמעהט אויף איין אָרט. זייט אנפאנגס פעברואר איז עס צוגעפראָרען געווארען צום לאַנד נירקאָרנעוואַל.

— אלזא, ווייסען מיר וועגינסטענס, וואו מיר זיינען און וויא ווייט מיר זיינען פֿון־ם נאָרד־פּאַל.

און האט אריינגעגאסען דעם קראנקען א פאר לעפעליך אין מייל אריין. יעצט איז זיי צוויי געקומען דער זאק ביסקוויט, וועלכען זיי האבען געפונען אין שנעע צוזאמען מיט דיא טויטע קערפער.

קיים האבען זיי עפעס אָפּגעגעסען, איז דער דאקטאר ארויסגעגאנגען זוכען אויף דעם אָרט. וואו דיא „פּאָרוואַרד“ איז געשטאנען, טאמער וועט ער געפינען עפעס, וואס קען זיי נוצען. ער האט גאנץ ריכטיג בערעכענט, אז שאנדאן און דיא מאטראזע, וועלכע זיינען אנטלאפען, האבען געוויס צו וואָרפען אריפן וועג זאָכען, וואס איז זיי געווען צו שווער צו טראגען. זיין רעכנונג איז געווען ריכטיג. ער האט באלד געפונען א קליינעם אויוועג, וועלכען שאנדאן האט אנפאנגס גערעכענט מיט צו געהמען און דער נאך האט ער איהם אוועקגעוואָרפען. פון דער שיף איז נאך געבליבען אייניגע ברענדע (האַלעוועיש-קעס) וועלכע האבען זיך נאך גערייכערט. ער האט אנגעשטאָפּט דעם אויוועג מיט דיא האַלעוועישקעס און האט איהם אריינגעשמעלט אין דער מיט שטוב.

— קום, דשאנסאן, לאמיר געהן ווייטער זוכען, מעגליך, מיר וועלען נאך עפעס געפינען, וואס קען אונז ניצען. יעצט וועלען מיר נאך אלעס געפינען, שפעטער קען איר פאלען שנעע און אלעס פערדעקען.

זיי זיינען געגאנגען אויף דעם אָרט, וואו דיא שיף איז געשטאנען און האבען געזוכט. זיי האבען אויך געפונען א פאר זעק ביסקוויט'ס, א קעסטעל „פעמיקאס“ דאס איז אָקסען פלייש, וועלכעס איז אזוי שטארק געטריקענט, אז עס ווערט צוריעבען, וויא מעהל. ווען מען פּאָהרט אין דיא גאנץ הייסע לענדער, וואו קיין פלייש קען זיך ניט האלטען, אדער אין דיא גאנץ קאלטע געגענדער, וואו דאס פלייש ווערט אזוי שטארק פערפראָרען, אז קיין האק געהמט עס ניט, געהמט מען מיט זיך מיט פעמיקאס. מיט א ביסעל וואַרעמע וואַסער ווערט דערפון א גוטע זופע. — זיי האבען ווייטער געפונען א ביסעל קאפע צושטאמען אריפן אייז, א קליין פעסעלע ברענדי, וועלכע איינער פון דיא מאטראזען האט בעהאלטען אונטער א שטיק אייז און דערנאך האט ער עס פערגעסען, און נאך אייניגע קלייניגקייטען, וועלכע זיי האבען באלד געבראַכט א היים.

דעם אנדערן טאג איז געפאלען אזא געדיכטער שנעע, אז עס איז געווען אונז מעגליך ארויסצוגעהן פון שטוב. אלע זיינען געבליבען אין דער היים. האטמער אס איז געזעסען אין א ווינקעל פערטראַכט. בעלל און דשאנסאן האבען זיך בעשעפטיגט מיט דער קיד, מאכען עסען; דער דאקטאר איז געזעסען לעבען קראנקען, וועלכען עס איז היינט געווען פיעל בעסער. ער האט געעפענט דיא אויגען, האט בעטראַכט פערוואונדערט דיא פרעמדע מענשען ארום זיך; ער איז נאך אבער ניט געווען אים שטאַנד ארויסצו רעדען א וואָרט.

געגען מיטאג האט זיך דער קאפיטאן פלוצלונג אויפגעהויבען און האט געזאגט: — מיר מוזען זעהן עפעס צו טהאן. אזוי זיען לעדיג איז דער וואַרעמער שטוב מירן אויך ניט. דערצעהל אונז דשאנסאן. וויא אזוי איז עס געשעהן, וואס דיא מאַטראַזען האבען זיך ענטשלאָסען צו אנטלויפען און מיך אוועקצו וואַרפען.

— צו וואס דאַרפסט דוא עס וויסען, האטמער אס? האט דער דאקטאר גע- פרעגט. מיר ווייסען, אז זיי זיינען אנטלאָפען, דאס איז פאר אונז גאנץ גענוג.

האבען פערנעסען, אז זיי זיינען נור פינף מענשען און איינער פון זיי האלט ביים שטאָר-
בען, אין יענע שרעקליכע גענענדען אהן פראָוויאָנט, אהן א שיף, אהן פייער און אהן
קליידער. פאר זיי האט זיך גערייכערט דיא איבעררעסט פון דער „שאָרוואַרד“. דער
דאקטאר האט געזעהן, וויא אלע זיינע ביכער, זיינע אינסטרומענטען, זיינע קארטען,
זיינע מעדיקאמענטען און אלעס וואס איז פאר איהם געווען אזוי טהייער איז פערניכטעט,
צערשטערט און פערברענט.

— האָסט רעכט האטטעראס! האט ער ענדליך אויסגערופען. יעצט איז דיא צייט
צו ווייזען, אז מיר זיינען מענער! יעצט דארפען מיר ווייזען, אז מיר האבען מוטא גענוג
זיך אויסצודרעהן פון אונזער שרעקליכער לאַגע.

אייניגע מינוטען האבען אלע געשוויענען. פלוצלונג האט דשאנסאן געפרענט:

— וואו איז אייער שליטען מיט דיא זאכען?

— מיר האבען איהם געלאָזען דא ניט ווייט. מיר האבען דערזעהן דאס פייער,

האבען מיר אוועקגעוואָרפען דעם שליטען און זיינען געקומען צוליפען אהער.

— האט איהר איבערגעלאָזען דעם שליטען אויף סימפסאן?

— דער שליטען איז אליין, האט דער דאקטאר געענטפערט. סימפסאן איז גע-

שטאַרבען אויפ'ן וועג.

— ארימער סימפסאן! האט געזאגט דשאנסאן. דוא האָסט ניט געקענט

איבערטראגען אזוי פיעל ליידען! — אבער ווער ווייס? מעגליך, אז ער איז ווערטא, מען
זאל איהם בעניידען?

— פון ס טראַכטען און בעדויערן וועט נאר ניט ווערן, האט דער דאקטאר געזאגט.

דערווייל זיינען מיר מיעד און מוזען זיך אויסרוהען. מיר האבען נאך א טויט קראנקען
מאן אויפ'ן שליטען, וועלכען מיר מוזען באלד אריינגעהמען איי א וואַרם אָרט. — מאַכט
א שטוב פון שנעע!

— ווער איז דער קראנקער? האט דשאנסאן געפרענט.

דער דאקטאר האט איהם דערזעהלט אין קורצע ווערטער, וויא אזוי זיי האבען

געפונען דעם אמעריקאנער אַלטאַמאן.

— וויא קומט ער אהער? וואס האט ער געהאט צו טהאן אין דיזעע שרעקליכע

גענענד? האט דשאנסאן גערעדט. וויא צו זיך אליין.

ער און בעלל האבען זיך גענומען מאכען א שטוב פון שנעע. דער דאקטאר און

האטטעראס זיינען געגאנגען ברענגען דעם שליטען מיט'ן קראנקען אַלטאַמאן.

18 מעס קאפיטעל.

דיא ערשטע ווערטער אַלטאַמאן'ס.

וויא מיעד בעלל איז געווען. האט ער זיך דאך גענומען פלייסן צו דער ארבייט

און, איידער דער דאקטאר מיט'ן קאפיטאן זיינען צוריקגעקומען מיט'ן שליטען, איז דיא

שטוב פערטיג געוואָרען. דאס ערשטע איז געווען אראָפּצונעהמען דעם קראנקען פון

שליטען און איהם אריינטראגען איי שטוב אריין. דאן האט מען געמוזט עפעס עסען.

אלע זיינען געהען זעהר הונגעריג. דער דאקטאר האט באלד געמאַכט וואַרעמען טהעע

— מיין שיף ברענט! האט אויסגעשריען דער קאפיטאן מיט פערצווייפלונג אין זיין שטימע. לאָמיר לויפן! לאמיר רעטען מיין שיף!

זיי האבען אנגעשטרענגט זייערע לעצטע קרעפטע און זיינען געלאָפּען צו דעם אָרט פון וואָסן דער רויך האט זיך געווייען. ווען זיי זיינען צוגעקומען נעהנטער, האט עך זיי פאָרנעשטעלט א שרעקליכעם בילד: דיא „פאָרוואַרד“ איז געווען איינגעוויקעלט אין פלאמען. צווישען דיא איידבערג איז געשטאַנען א זייל פייער. איין איינציגער מאַן איז געשטאַנען ניט ווייט מיט'ן קאָפּ אראָפּגעלאָזען, א בילד פון פערצווייפלונג און טרויער האטמטעראס איז צוגעלאָפּען צו איהם.

— מיין שיף! מיין „פאָרוואַרד“! האט ער געשריען.

דער מאַן האט זיך אומגעקוקט.

— אַך! איהר זייט עס, קאפיטאן? האט ער אויסגערופען.

— דשאנסאן! דוא ביסט עס? האבען אויסגעשריען אלע דרייא. וואו איז דא

געשעהן? וויא קומט עס, וואס מען האט אונטערגעצונדען דאס שיף?

— סטאפ! נעהט ניט ווייטער! האט געשריען דשאנסאן.

אין דיעזע מינוט האט מען געהערט א שרעקליכען טראך. דאס פייער איז צוגעקומען צום פולווער מאַגאזין און דאס פולווער האט זיך אנגעצונדען. אין א סעקונדע זיינען געפלוניגען פון אלע זיימען שטיקער האַלץ; שטיקער אייזען, און שטיקער אייז. דער רעסט פון'ס שיף איז צוריסען געוואָרען אויף פיצלעך. אייניגע מינומען זיינען געשטאַנען אלע, וויא פערשטיינערט. קיינער האט ניט געוואָגט ארויסצורעדען א וואָרט. דער דאָקטאר איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז געקומען צו זיך.

— וואו זיינען דיא מאטראזען? האט ער געפרעגט.

— זיי זיינען אנטלאָפּען, האט דשאנסאן געענטפערט. דיא שורקען האבען געמאַכט

שאנדאן פאר קאפיטאן, האבען צוגענומען פון דער שיף אלעס, וואס זיי האבען געדענקט און האבען אונטערגעצונדען דאס שיף.

— אנטלאָפּען! האט אויסגערופען דער דאָקטאר. זיי זיינען אנטלאָפּען און האבען

איבערגעלאָזען זייער קאפיטאן און א שיף און אהן פראָוויאַנט! דיא הינט! דיא שורקען! דיא טויגעניכטסען!

דער דאָקטאר איז געווען שטאַרק ביז. ער וואָלט געווען אויסגערעכענט אלע שימפפוערטער, וואס געפינען זיך אין ענגלישען ווערטערבוך, ווען קאפיטאן האטמטעראס זאל איהם ניט געווען אונטערברעכען.

— פריינדע! האט ער געזאגט מיט זיין פעסטער, ענטשלאָסענער שטימע. פריינדע!

דיא פייגלינגע זיינען אנטלאָפּען, לאזען זיי לויפן. גאט העלפט דיא טאָפּערען און מוטוהיגען! דשאנסאן און בעלל. איהר האט מוטא און קוראַזש. דאָקטאר, איהר האט דיא וויסענשאַפט. איך האב צוטרויע און גלויבען, אי מיר וועלען דערנרייכען אונזער ציעל. דאָרט ניט ווייט, איז דער נאָרד־פּאָל! לאמיר געהן צום נאָרד־פּאָל!

דעם קאפיטאן'ס ווערטער האבען בענייטערט דאס קליינע הייפעלע מענישען און האבען זיי בעלעבט. זיי האבען איי דיעזע מינוט פערנעסען, אז זיי געפינען זיך איי איי איי אידוויסטע צווייא טויזענד פינף הונדערט טייל ווייט פון יעדע מענשליכע וואָינג. זיי

קענען. דער גרויסער העלפער אבער איז דיא נאטור אליין. זיא העלפט, זיא היילט, זיא מאכט געזונד.

אזוי איז פערנאנגען דער טאג. מען האט זיך געמוזט לעגען אפרוהען אום מאָרגען צו געהן צוריק צו דער שיף. מען מוז זאמלען קרעפטע אויף דיא לאַנגע רייזע אהיים. דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט דער דאקטאר געפונען אז זיין קראנקען איז פיעל בעסער. ער האט נאך אבער אליין ניט געקענט רעדען און דערצעהלען, וויא ער קומט אהער.

— מיר טאָרען קיין צייט ניט פערליערען, האט געזאגט האטמטעראס. מיר מוזען צוריקגעהן.

— געוויס, האט דער דאקטאר מיטגעשטימט, אבער צו ערשט מוזען מיר בער נראבען דיא טויטע.

האטמטעראס, בעלל און דער דאקטאר האבען צונויפגעלגט דרייא טויטע איינעם לעבען דעם אנדערן און האבען אויף זיי ארויפגעשאַרט א גרויסען באַרג שנעע. ווען דיא בעערדיגונג (בעשנעאונג וואַלט ריכטיגער געווען) האט זיך געענדיגט, האט מען איינגעשפּאַנט דעם שליטען, ארויפגעלעגט אויף איהם דעם קראַנקען, איהם גוט איינ־געדעקט מיט פּעל און מען איז געפאהרען צוריק צום „פּאַרוואַרד“.

דיא רייזע צוריק איז געווען לייכטער און שנעלער, וויא דיא רייזע אהין. עס איז געווען פּעברואַר, דער קאַלטסטער מאַנאט אין יענע געגענדען. דאס אייז איז געווען האַרט און גלאַט. דיא הינט האבען זיך אויסגערוהט. דער קאַפיטאַן האט געהייסען צו שפּאַנען זיין דיוק אויך. דערצו נאך האט זיך דעם ערשטען פּעברואַר געוויזען דיא זון, וועלכע זיי האבען ניט געזעהן זייט דעם²⁵ מען אקטאבער.

דיא איינוואַיניגער פון געגענדען, וואו דיא זון שיינט א גאַנץ יאהר, האבען קיין בעגריף ניט, מיט וואס פאר א פרייד דיא איינוואַיניגער פון נאָרדען בעגריסען דיא זון דעם ערשטען מאל ווען זיא ווייזט זיך וויעדער. עס איז ניט קיין קלייניגקייט אויסצו האַלטען א נאַכט פון גאַנצע דרייא מאַנאטע! דער עסקימאָס פּאַלט אויף דיא קניע, הויבט אויף דיא הענד צום הימעל און בעט צו דער לייעבער, פריינדליכער זון. דיא זון ברענגט צוריק ליכט, לעבען און פרייד. אונזערע רייזענדע האבען זיך דערקוויקט, ווען זיי האבען צום ערשטען מאל וויעדער דערזעהן דיא זון. צוואר האט זיא זיך דעם ערשטען טאג געוויזען נור אויף א פאר מינוטען, מיט יעדען טאג אבער איז זיא לענגער געבליעבען אויפן הימעל און האט בעלויכטעט דיא שרעקליכע וויסטע פון אייז און שנעע. וואס ווייכער איז דיא רייזע דענאך געגאנגען שווערער. בעלל און דער דאקטאר האבען אנגעהויבען צו פיהלען שלעכט, זיי זיינען געווען מייער און אָפּגעמאַטערט פון דער לאַנגער און שווערער רייזע. האטמטעראס האט זיי ניט געלאָזט זיך אויסרוהען, ער האט זיך געריסען אהיים, צו זיין שיף.

דעם²⁴ מען פּעברואַר אין דער פריה, ווען זיי זיינען אפגעגאנגען קוים הונדערט שריט פון זייער נאַכט־לאַגער, זיינען זיי פלוצלונג געבליעבען שטעהן; פון דער ווייסען האט מען געזעהן א שטאַרקען רויך.

— דער איז ניט מױט! האט אויסגעשריען דער דאקטאר. לאמיר איהם אריינ-
 טראגען אין אונזער געזעלם. שנעל!
 בעלל און דער דאקטאר האבען איהם אריינגעשלעפט אין זייער שנעע שטוב.
 דער דאקטאר האט בעטראכט דעם מױמען גענויער און האט איהם אנגעהויבען צו
 רייבען דאס הערץ און דאס געזיכט מיט ספיריטוס.
 — איך וועל איהם רעמען! האט ער אייסגעשריען. איך בין איבערצייגט, אז דער
 מענטש לעבט נאך.

ער האט איהם אויפגעריסען דאס מויל און האט איהם אריינגענאָסען אייניגע
 טראָפען קאָניאק אין מויל אריין. דאס מויל האט זיך צוגעמאַכט, דער קאָניאק האט
 געווירקט. דיא ברוסט פון קראַנקען האט זיך אנגעהויבען גאנץ לייכט צו בעוועגען.
 אונטערדעמען האט בעלל און האטמערס ווייטער געגראָבען דעם שנעע. זיי
 האבען געפונען נאך א קערפער, וועלכער איז געווען געוויס מױט. ער איז געווען שטאַרק
 געשוואַלען און זיין געזיכט איז געווען בלוי, א צייכען אז ער איז געשטאַרבען פון סקאַרבוט.
 לעבען איהם האבען זיי געפונען א צוריסענעם קאָנווערט, אויף וועלכען מען האט גע-
 קענט לעזען:

— טאַמאַנט

— אָרפּאַז

— יו יאָרק.

קאפיטאן האטמערס האט בעטראכט דעם קאָנווערט און האט איהם אוועק-
 געוואָרפען. בעלל אבער האט איהם אויפגעהויבען און איז געלאָפען ווייזען איהם דעם
 דאקטאר. דער דאקטאר האט איבערגעלאָזען זיין קראַנקען, איז ארויסגעלאָפען אין
 דרויסען און האט בעטראכט דעם קאָנווערט.
 — יעצט פערשטעה איך! האט ער אויסגערופען. דאס הייסט: אלטאמאנט,
 פאָרפּאַז פון ניריאָרק.

— אן אמעריקאנער? האט געזאגט האטמערס פערוואונדערט. עס האט איהם
 פערדראָסען, וואס אן אמעריקאנער איז געקומען אין דיעזע ווייטע געגענדען פריהער
 פאר איהם.

האטמערס איז געווען א שטאַלצער ענגלענדער. ער האט עס ניט געקענט צו
 לאָזען, אז אן אמעריקאנער זאָל צו גלייכער צייט מיט איהם קומען אזוי ווייט אויפן
 איידמעער. ווייטער האבען זיי געפונען פערשיעדענע ארטיקעל, אבער קיינע טריטע מעהר.
 זיי האבען אויפגעהערט צו גראבען און זיינען צוריקגעגאנגען צו זייער שנעע שטוב. דער
 דאקטאר איז געווען ענטזיקט פון זיין קראַנקען. מיט יעדע מינוט האט זיך געוויזען אין
 איהם מעהר לעבען. זיין געזיכט האט אנגענומען דיא פארב פון א לעבעדיגען מענטשען,
 דאס הערץ האט אנגעהויבען דייטליך צו שלאָגען. מען האט געקענט הערן, וויא ער
 אטמהעמט. ליידער, איז ער נאך געווען אזוי שוואַך, אז ער האט נאך ניט געקענט הערן,
 ניט זעהן, ניט רעדען. דער דאקטאר איז אבער געווען גליקליך, וואס ער האט געלעבט.
 — זא לאנג עס שלאנגט נאך אן אדער, האט ער געזאגט, האבען מיר נאך
 האַפּטונג, אז אונזער קראַנקער וועט לעבען. מיר, דאקטורים, טהוען אלעס, וואס מיר

און האט אנגעהויבען צו שאַררען דאָרט, וואו דיוק האט געקראַצט מיט דיא לאַפּעס. ער האט ניט לאַנג געשאַררט, ווען ער האט אנגעטראָפּען עפעס א האַרטע זאָך, ער האט עס ארויסגעשלעפּט פון שנעע, — עס איז געווען א זאָק מיט ביסקוויט.

— האָ, האָ! האט אויסגערופּען דער דאקטאר, וואס איז דאס? וואַקסען דא ביסקוויט אין שנעע? זאלען מיר האבען געטראָפּען דא א מאַנאָזין פון פּראָוויאַנט, וועלכען דיא ענגלישע רעגירונג האט אנגעגרייט?

ער האט גערופּען דעם קאפיטאן און האט איהם געוועזען דעם זאָק מיט ביסקוויט. — נראָב ווייטער! האט געזאגט האטטעראס.

בעלל האט ווייטער געגראבען און האט געפונען נאך שאַכטלען מיט קעסטלעך. אין אייניגע איז נאך געווען געטריקענטע פּייש און געזאלצען פלייש.

— דאס איז געוויס א מאַנאָזין פון פּראָוויאַנט, האט דער קאפיטאן געזאגט. פון וועלכען דיא בערן האבען דערשמעקט און איהם אויסגערויבט. זעה עס איז ניטא איין זאָך א גאַנצע, אלעס איז צובראָכען און צערשטערט.

— איך מיין אויך אוי, האט דער דאקטאר געזאגט, ווייל...

— א פּוס! האט אויסגעשריען בעלל אין דיעזע מינוט. א פּוס פון א מענשען!

— אלזא, איז עס קיין מאַנאָזין פון פּראָוויאַנט, זאָגנדרן א נראָב, וואו א גאַנצע

עקספּעדיציאָן ליעגט בעגראבען, האט געזאגט דער קאפיטאן.

בעלל און דער דאקטאר האבען ווייטער צושאַררט דעם שנעע און האבען ארויס געשלעפּט דעם קערפּער פון א יונגען מאַן פון א יאהר דרייסיג. זיין קערפּער איז געווען נאך גאַנץ פּריש, אז דער דאקטאר האט אויף קיין פּאל ניט געקענט זאגען, ווען דער מאַן איז געשטאַרבען. ער איז געווען אנגעטהאן אין פעל פון בערן און רענטהיר, וויא עס טראגען געוועהנליך רייענדע אויפ'ן אייז-מעער. באלד האט מען אויסגעגראבען נאך א קערפּער פון א מאַן פון א יאהר פונפציג. אויף זיין געזיכט האט מען געזעהן דייטליך שפורען פון ליידען. זיין מויל איז געווען געשלאָסען און דיא ליפּען פּערדרעהט און פּער-קאָרטשעט. דער טויט האט ארויפגעלעגט אויף דיעזעס געזיכט זיין שרעקליכען, טרויר-עריגען סטעמפעל.

— דיעזע לייכען האט מען ניט בעגראבען, האט דער דאקטאר געזאגט, זאָגנדרן זיי זיינען דיא פּערשאַטען געוואָרען. מעגליך, אז דער שטורם, וועלכער האט אונז שיער ניט פּערשאַטען מיט א פּאר טאג צוריק, איז דיא געווען פּיעל שטאַרקער און האט פּערשאַטען און בעגראבען אונטערן שנעע א גאַנצע עקספּעדיציאָן. זייער שנעע שטיבעלע איז איינגעפאלען איבער זיי און האט זיי פּערשאַטען. זיי זיינען געווען צו שוואַך אום זיך צו בעפרייען פּוֹם שנעע.

— נראב ווייטער! האט געזאגט האטטעראס.

— טאָמער לעבט נאך איינער פון זיי, האט דער דאקטאר געזאגט.

בעלל האט ווייטער צושאַררט דעם שנעע און האט געפונען נאך א קערפּער. דאס איז געווען א מאַן פון א יאהר פּערציג. זיין געזיכט איז געווען אזוי רוהיג און אזוי פּריש, גלייך וויא ער וואַלט געשלאָפּען. דער דאקטאר האט זיך איינגעבויען צו איהם, האט אויפגעריסען זיינע מילידער און האט צוגעלעגט זיין אויער צו זיין האַרץ.

מיר אליין האבען זעהר וועניג קליידער. וואס וועלען מיר קענען טהאן פאר זיי? מיט וואס וועלען מיר זיי קענען העלפען?

— לאַמיר זיך אומקעהרן! האט פלוצלונג געזאגט דער קאפיטאן.

עס איז געווען דייטליך, אז קאפיטאן האטמטעראס וויל זיך ניט בעגעגענען מיט דיא מענשען פון דער „פארפאיו“. האט ער דען ניט רעכט געהאט? וואס וועט ער טהאן מיט זיי? מיט וואס קען ער זיי העלפען? דיא לאגע פון זיינע מענשען אויף זיין שיף איז געווען א פערצווייפעלטע, זיי האבען ניט געהאט קיין קוילען און האבען געמחט האקען דיא ווענד פון דער שיף אום זיך צו דערוואַרעמען. וואס וועט ער טהאן, אז עס וועלען קומען נאך מענשען און מען וועט מווען שטעלען נאך אן אויווען? דער דאקטאר האט צוואר אנדערש גערעכענט, — וויא קען מען אזוי איבערלאָזען מענשען אין דער נויט? האט ער געטראַכט. וויא גליקליך וואָלטען מיר געווען, ווען איינער זאל קומען צו אונזער הילף אין אונזער טרויעריגער לאַגע? ער האט אבער נאר ניט געקענט מאַכען. — איהר האט רעכט, קאפיטאן, האט ער געזאגט. לאַמיר צוריק געהן צו אונזער שיף. מיר האבען זיך שוין גענוג אנגעלייטען און אונזערע ליידען זיינען געווען אוימויסט. קיין קוילען האבען מיר ניט געפונען. מיר האבען דערצו נאך פערלאָרען איינעם פון אונזערע בעסטע מאַטראַזען.

— אלזא, לאַמיר זיך צוויי טאג אויסרוהען און דאן צוריק געהן, האט האטמטעראס געזאגט ענטשלאָסען. דער שליטען איז אין אייניגע ערטער צובראָכען. דיא הינט זיינען, זעהר מיעד. מיר האבען יעצט ספיריטוס צום קאָכען. לאַמיר זיך אויסרוהען, עסען עפעס וואַרעמעס, געבען דיא הינט גענוג צו עסען און דאן — צוריק צו דער „פֿאַרוואַרד“. זיי האבען זיך באלד גענומען צו דער ארבייט, האבען אויסגעבויט א גרויסע שטוב פון שנעע, האבען אנגענאָסען דעם קעראסין אויווען מיט ספיריטוס און האבען אָפּגעד קאָכט טהעע און א וואַרעמען מיטאג. זיי האבען געגעבען דיא הינט גענוג צו עסען, האבען זיך אליין גוט אנגעגעסען און האבען זיך געלעגט שלאָפען. זיי זיינען אָפּגעשלאָפען דעם נאנצען טאג און דיא נאנצע נאכט, אזוי מיעד זיינען זיי געווען.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה האבען זיי זיך גענומען צו דער ארבייט. זיי האבען אויסגעבעסערט דעם שליטען, האבען צורעכט געמאכט זייערע קליידער און זייערע שיף, וועלכע האבען זיך אויפן וועג שטאַרק צוריסען, האבען איבערגעקוקט און איבער גערעכענט, וויא פיעל פראָוויאַנט זיי האבען נאך; זיי האבען ארויסגענומען דיא אסטראָן גאַמישע אינסטרומענטען און האבען אויסגערעכענט, וואו זיי געפינען זיך און וויא אזוי זיי זאלען צוריק געהן.

דער דאקטאר האט דערביי בעמערקט, אז דיוק להפּט אלע מאל אוועק צו אַ באַרג מיט שנעע ניט ווייט פון זייער לאַגער, שאַררט מיט דיא לאַפעס און בילט. ווען ער האט געענדיגט זיין ארבייט, האט ער זיך ניט געקענט איינהאַלטען און איז צוגעד נאנגען זעהן, וואס דאָרט טהוט זיך.

— וואס איז דאָרט מיטן הונד? האט ער געזאגט צו בעלל. עפעס שאַררט ער דאָרט און קראַצט דעם שנעע. קום, לאַמיר געהן זעהן, וואס דאָרט איז. זיי זיינען צוגענאנגען צום בערגעל מיט שנעע. בעלל האט גענומען זיין שטעקען

גענערדען אבער איז עס אונגענליך. דער שנעע איז אזוי קאלט, אז מען ברייט זיך אָפּ דאס מויל מיט דיא ליפען, ווען מען ריהרט זיך צו צו איהם, גלייך וויא ער וואָלט געווען א הייס געגליהטער אייזען. דער עסקימאָס וועט ליידען עטליכע טעג דורשט און וועט ניט שטילען זיין דורשט מיט שנעע. וואסער דאנגען איז פיעל וואַרעמער און לייכט צו טרינקען. אום צו בעקומען וואסער, מוז מען אויסבויערן דאס אייז אויף אייניגע עלען דיא טיעף און דאס וואסער אונטען איז אזוי פיעל וואַרם, אז מען קען עס טרינקען אהן געפאָהר. ווען דיא עסקימאָסען ווילען, אז א שטארק פערפראָרען פלייש זאל ווערן אביסעל ווייכער, לעגען זיי עס אריין אין וואסער אונטערן אייז אויף א פאר שטונדען און עס געהט אָפּ, עס ווערט ווייך. מיר קענען זיך פאַרשמעלען, וויא גרויס עס איז געווען דעם דאקטאָרס פרייד, ווען ער האט געפונען דיא פלאַש קאַניאַק.

ער האט באלד אנגעלעגט א קעסעלע מיט שנעע און האט איהם געשמעלט קאָכען. ווען דאס וואסער איז וואַרם געוואָרן, האט ער אנגעגאַסען א שאָל מיט טהעע און האט געוואָלט דערלאנגען דעם קראנקען סימפסאן, אבער סימפסאן איז געווען טויט. דער דאקטאר איז געווען צופיעל בעשעפטיגט מיטן מאכען דאס שטיבעלע פון שנעע און דאן מיטן קאָכען טהעע און האט זיך ניט אומגעקוקט אויף זיין קראנקען.

דאס איז געווען דער ערשטער טאָדעס פאל צווישען דיא מאטראזען פון „פאַר-וואַרד“ עס האט געמאַכט אויף אלעמען א טיעפען איינדרוק. זיי האבען פערנעסען אן עסען, אן דעם טהעע און אן דער פלאַש קאַניאַק. שטיל און טרויעריג זיינען געוועסען אלע אין זייער פינסטערער שנעע קרעמטמע א גאַנצע נאכט. קיינער פון זיי איז ניט געשלאָפען. קיינער האט קיין אויג ניט צוגעמאַכט, אָבוואָהל זיי זיינען געווען שרעקליך מיעד.

אין דער פריה זיינען זיי ארויסגעקראָכען פון זייער שנעע גראב. דער שטורם האט נאכגעלאָזען. מען מוז ווייטער געהן. דעם טויטען האבען זיי איבערגעלאָזען אין קאַלטען שנעע-גראב.

טרויעריג האבען זיי זיך ווייטער געשלעפט. פלוצלונג האבען זיי דערזעהן א ביקס שטעקט ארויס פון שנעע. דער דאקטאר האט זיא ארויסגעשלעפט און בעטראַכט. זיא איז געווען געלאדען און ניט פערדאַסטעט. ער האט זיא בעטראַכט און געפונען אז עס איז אן אמעריקאנישע ארבייט.

— דיעזע ביקס האט אוועקגעוואָרפען איינער פון דער „פאַרפאזי“ האט בעלל געזאגט. דאס איז א בעווייז, אז זיי זיינען ערגעץ ניט ווייט פון דאַנען.

זיי זיינען ווייטער געגאַנגען אייניגע שטונדען און האבען געפונען א פעסעלע מיט ברענדי אדער מיט וויסקי פון זעהר ניעדעריגע גראַדען, ווייל דער אינהאַלט איז געווען פערפראָרען. זיי האבען עס אויפגעבראַכען און געפונען אז דאס וואסער פון דער ברענדי איז ארומגעפראָרען ארום פעסעל און אין דערמיט איז געווען ריינער ספיריטוס, וועלכער ווערט קיין מאל ניט פערפראָרען. אויפן פעסעלע איז געווען אויסגעברענט א P.

— דא איז עפעס א גרויס אונגליק געשעהן מיט דער שיף „פאַרפאזי“, האט דער דאקטאר געזאגט. מיר זיינען צופעליגער ווייזע געקומען אויף זייער שפור, וואס וועט אבער זיין, ווען מיר וועלען זיי געפינען? מיר אליין האבען קיין פראַוואַנט ניט.

— אלזא, וואס זאלען מיר יעצט טהאן? האט דער דאקטאר געפרעגט.
 — ווייטער געהן! האט האטמטעראס געענטפערט שארף. איך ווייס ניט פון קיין
 „פארפאזן“, איך ווייס, אז דא „פארווארד“ ווארט אויף אונז.
 עס האט נאר ניט געהאלפען, מען האט געמוזט ווייטער געהן. קאפיטאן האט
 טעראס האט אלץ געמורטעלט פאר זיך:
 — ווער זאל זיין דא „פארפאזן“? וויא קומט זיא אזוי נאָהענט צום נאָרד-פּאָל?
 וואס זאל הייסען דאס וואָרט אַלטאַט —?

דער דאקטאר און בעלל האבען אויך געטראכט פון דער שיף „פארפאזן“.
 — מיר מוזן זיי אויפזוכען, האבען זיי געטראכט. זיי זיינען געוויס אין אזא
 טרויעריגע לאַגע וויא מיר. ענטוועדער מיר וועלען זיי רעמען, אדער זיי וועלען אונז
 רעמען. ווען זיי האבען פערשאַרט אין שנעע אזא דאָקומענט, געפינען זיי זיך געוויס
 אין א נויט און האבען עס געטהאן, אז טאָמער וועט עס איינער געפינען, זאל ער זיי
 קומען צו הילף.

זיי האבען אבער ניט געקענט לאַנג טראַכטען, וואס צו טהאן פון יענעם ווענען,
 זיי האבען געהאט פאר זיך גענוג צו טהאן. דער וועג איז געווען זעהר שווער. דיא הינט
 זיינען געווען אזוי מיער, אז זיי האבען זיך קוים געשלעפט. סימפסאן איז מיט יעדער
 מינוט געוואָרען ערגער. דער דאקטאר האט נויט געזעהן, אז ער שמאַרבט. ער האט
 איהם אבער נאר ניט געקענט העלפען. ער אליין האט זיך קוים געשלעפט און האט
 נאך געמוזט שלעפען דעם שליטען אויך.

גענען אבער האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער שנעע שטורם. זיי האבען
 געמוזט בלייבען שטעהן. מיט גרויסער מיה איז עס זיי געלונגען צו מאכען זיך א שטיבעל
 פון שנעע, וואו זיי זאלען זיך קענען שיצען פון ווינד, וועלכער איז געווען אזוי קאלט,
 אז ער האט דורכגעדרונגען דורך זייערע פעלצען. נור א געריכטער פאך שנעע האט
 געקענט שיצען פאר איהם. זייער גליק איז געווען, וואס זייער לאַגער איז געווען לעבען
 א באַרג און זיי האבען געדאַרפט מאַכען נור דרייאַ וועג פאר זייער שנעע קרעטישמע.
 באלד האט זיי דער שטורם אין גאנצען פערשאַטען מיט שנעע און עס איז זיי געווען
 וואָרם. דער דאקטאר האט זיך דערמאנט, אז ער האט בעהאלטען ערנעץ אין שליטען
 א פלאַש קאָניאַק און איז געגאנגען זיא זוכען. ער האט זיא אויך באלד געפונען. זיא
 איז גליקליכער ווייזע געבליעבען גאנץ. ער איז אריינגעקראַכען אין דער קרעטישמע מיט
 א שמחה:

— מיר האבען קאָניאַק, מיר האבען מיט וואס צו מאכען וואַסער!
 זייט זיי זיינען געגאנגען אויפן פעסטען לאַנד, האבען זיי זעהר געליטען פון דורשט.
 עס האט זיך זיי אויסגעלאָזט דאס וואַסער. ווען זיי האבען געהאט ספיריטוס, האבען
 זיי געקענט אנלעגען א קעסעלע מיט שנעע און עס דערוואַרעמען, אבער זייט דער
 ספיריטוס האט זיך זיי אויסגעלאָזט, האבען זיי קיין וואַסער ניט געהאט. זיי האבען געד
 מוזט אָנשטאַפען זייערע גארטלען מיט שנעע און זיי אָנטהאן אויפ'ן נאַקעמען לייב. ביי
 דער שנעע איז זיך צוגאנגען.

אין אונזערע געגענדען קען א מענש שטילען דעם דורשט מיט שנעע. אין יענע

„קאירן“ הייסט א גרוב אין שנעע, וואו דיא עסקימאסען בעהאלטען זייער פראוויאנט: געטריקענטע פיש, פלייש און פיש טראָהן. אום זיי זאלען טרעפען צום „קאירן“, ווען ער וועט פערשנייט ווערן, מאכען זיי געוועהנליך א צייכען; זיי לעגען ארום דעם „קאירן“ מיט שטיינער, אדער מיט דיא דערנער פון דיא רענטהיערע; ווען זיי האבען האַלץ, שטעלען זיי אויף א שטיק האַלץ אלס צייכען. דער דאקטאר האט געהאט פאַלקאמען רעכט, ווען ער האט געזאגט, אז דיוק האט געוויס געפונען אזא „קאירן“ און ניט א צייכען, אז מען זאָל איהם אויפגראבען.

— וואס האבען מיר דערפון, ווען עס איז א „קאירן“? האט דער קאפיטאן געפרעגט.

— וואס רעדסט דוא, האטטעראס? האט זיך שוין דער דאקטאר געבייזערט. ווען עס איז א „קאירן“, מוזען מיר איהם אויפגראבען, טאָמער ליעגען דאָרט וויכטיגע דאָקומענטען, אדער פרישער פראָוויאנט, וועלכער קען אונז יעצט זעהר ניצליך זיין. טאמער געפינען מיר דאָרט פישטראָהן וועלען מיר קענען מאכען א פייער און אפּקאָכען טהעע. אלענפאלס מוזען מיר איהם אויפגראבען און זעהן, וואס דאָרט געפינט זיך.

— איך זעה ניט ארויס, אז עס זאל ווערטה זיין דיא מיה איהם אויפצוגראבען. קיין אייראָפּעער איז נאך אין דיעזער געגענד ניט געווען. אלזאָ, קיינע דאָקומענטען וועסט דוא דא ניט געפינען ווען אבער אן ארעמער עסקימאָס האט דא פּערגראבען פּערפּוילטע פיש, וועט דאך זיין אומזיסט אונזערע ארבייט עס אויפצוגראבען. מיר האבען דאך דערווייל פראָוויאנט. — ווייטער, טהו וויא דוא ווילסט, דאקטאר.

דער דאקטאר האט זיך ניט געלאזט אָפהאלטען. ער איז צוגעגאנגען צום שליטען, האט ארויסגענומען א האַק און האט אנגעהויבען אויפצוגראבען דעם „קאירן“. קוים האט ער אוועקגעשאַרט דעם שנעע פון אויבען, האט ער דערזעהן א הילצערנע שאַכטעל. מיט ציטערענדע הענד האט ער געחאַפּט דאס שאַכטעל און האט עס געעפענט — דאָרין איז געלעגען א פּאַפּיער אויף וועלכען עס איז געווען אנגעשריעבען מיט א בלייטשיפּט:

— אַלטאַמ—פּאַרפּאזי—13 דעצעמבער—1860. נירקארנו . . .

וויא עס ווייזט אויס האט מען געשריעבען דאס פּאַפּיער מיט א ציטערענדער האַנד. פון דער נעץ זיינען אייניגע בוכשטאַבען אָפּגעמעקט געוואָרען און מען האט זיי ניט געקענט לעזען.

— דיא פּאַרפּאזי איז א נאמען פון א שיף! האט אויסגערופען דער דאקטאר. — וואס פאַר א שיף? האט געזאגט דער קאפיטאן. וויא קומט אהער א שיף? אין דיעזע געגענד איז נאך קיין אייראָפּעאישע שיף ניט געווען.

— האטטעראס! האט זיך דער דאקטאר געבייזערט. דוא זעהסט דאך אליין, אז מיט אנדערהאלב מאנאטע צוריק זיינען דא געווען מענשען. זעהסט דאך דייטליך, וויא עס שטעהט אנגעשריעבען דעם 13טען דעצעמבער און מיר האבען היינט דעם 26טען יאנואר 1861.

— דאס איז דאָכט זיך, גאַנץ דייטליך, האט בעלל געזאגט.

— ער האט דעם סקארבום, האט דער דאקטאר געענטפערט, און האט איהם נאך אזוי שטארק, אז דיא געווענהליכע מיטעל וואס איך האב העלפען ניט מעהר. זיינע פיס זיינען שטארק אנגעשוואלען און זיין צאהנפלייש (יאסלעס) זיינען שטארק אנגעגריפען פון דער קראנקהייט. איך בעדויערע איהם זעהר, איך קען איהם אבער נאר ניט העלפען.

— טאָמער וואָלטען מיר געבליעבען שמעחן א טאג אדער צוויי, האט בעלל געזאגט. דער ארימער סימפסאן דארף זיך אויסרוהען. דער דאקטאר וועט זיך בעסער קענען אפגעבען מיט איהם, פיעללייכט וועלען מיר איהם דאך נאך קענען רעמען.

— שמעחן בלייבען? האט אויסגעשריען קאפיטאן האטטעראס. וויא קענען מיר שמעחן בלייבען? איהר פערנעסט, אז מיר האבען א שיף און אז זעכצעהן מענישען ווארטען אויף אונז אויף דער שיף, איהר פערנעסט, אז מיר האבען קיין פראוויאנט אויך ניט. ווען מיר בלייבען שמעחן, וועלען מיר אלע שטארבען פאר הונגער. מיר מוזען ווייטער געהן, אדער זיך אומקעהרען.

ענדליך זיינען זיי געבליעבען שמעחן אויף נאכטלאגער. בעלל האט געמאכט א שטיבעלע פון שנעע. מען האט אריינגעלעגט דעם קראנקען אין שטיבעלע און דער דאקטאר האט געמאכט פאר איהם טהעע מיט לימינע זאפט. דעם טהעע האט ער גענומען פון זיין גוטאפערטישא גארטעל ארום זיין לייב. קיין פייער צו מאכען הייסען טהעע האבען זיי יעצט ניט געהאט. דער טהעע איז געווען קאלט. סימפסאן האט גערעכצט, אז עס האט געריסען דאס הארץ.

— איך שטארב, דאקטאר, האט ער געזאגט. איך פיהל, אז איך וועל שוין אהיים קיין מאל ניט קומען. ניט מיר עפעס, דאקטאר, איך זאל ניכער שטארבען און אזוי פיעל ניט ליידען.

— לאז דיך ניט אָפּ, פריינד, האט איהם דער דאקטאר געוואָלט בערוהיגען. דיין קראנקהייט איז נאר ניט אזוי געפעהרליך, דוא וועסט נאך געזונד ווערן. טרינק נור טהעע און עס עפעס.

דער ארימער סימפסאן אבער האט ווייטער געקרעכצט. זיין קראנקהייט איז געוואָרען געפעהרליכער מיט יעדע מינוט. ער האט געהאלטען אין איין בעטען, אז מען זאל איהם לאזען רוהיג שטארבען. דיא נאכט איז פאָראיבער זעהר טרויעריג. אלע זיינען געווען שטארק מיעד און זיינען געשלאָפען, וויא דיא געהרגעטע. אין דער פריה האט מען ווייטער געמוזט געהן. מען האט ארויפגעלעגט דעם קראנקען אויפן שליטען און מען האט זיך ווייטער געשלעפט לאנגזאם, טריט ביי טריט און שטיל. קיינער האט קיין וואָרט ניט גערעדט, יעדער איז געווען בעשעפטיגט מיט זיינע געדאנקען.

פלוצלונג האבען זיי זיך אומגעקוקט און האבען דערזעהן, אז דיוק, דעם קאפיטאן'ס הונד, איז ערגעץ פערשוואונדען געוואָרען. עס זיינען פערנאנגען א פאר שטונדען או ער איז אליין ניט געקומען צוריק. קאפיטאן האטטעראס האט אנגעהויבען צו ווערן אונרוהיג, ווען זיי האבען דערהערט זיין בילען. זיי זיינען נאכגעגאנגען נאכין קול און האבען דערזעהן, אז דיוק שמעחת לעבען א בערגעל, שאַרט מיט דיא לאפעס און בילט. — דאס איז געוויס א „קארין“, האט דער דאקטאר געזאגט.

זעהר טרויעריגע פאָלגען. סימפסאן איז געווען קראַנק און האט זיך ניט געקענט ריהרען, מען האט איהם געמוזט ארויפֿלעגען אויפֿן שליטען. בעלל האט געציטערט און איז קוים געווען אימישטאנד ווייטער צוגעהן. דער דאקטאר האט אויך געציטערט, עס האט איהם געקלאַפט א צאהן אן א צאָהן, ער האט זיך אבער געהאלטען פעסט. נור איין האט טעראס האט ניט געליטען. ער איז געגאנגען גלייך, פעסט, פערטראַכט און טרויעריג, וויא אימער, גלייך וויא ער וואָלט ארומגעגאנגען אין דיא גאסען פון ליווערפּול.

דיא ריזע איז דעם אנדערן טאג געווען נאך שווערער. עס איז געווען שרעקליך קאַלט. דער וועג איז געווען ניט גלייך. דיא הינט זיינען ניט געווען אים שטאַנד צו שלעפען דעם שווערן שליטען, אויף וועלכען סימפסאן איז געלעגען און האט געקרעכצט, זיי האבען זיך געמוזט אלע דריי איינשפאַנגען און העלפען דיא הינט שלעפען. זיי האבען זיך אזוי אוועקגעשלעפט א פאר שטונדען, ווען פלוצלונג האט בעלל אנגענומען א הויפּען מיט שנעע און האט אנגעהויבען צו רייבען דעם דאקטארס געזיכט.

— וואס טהוסט דוא, בעלל? האט אויסגערופּען דער דאקטאר און האט איהם געוואָלט אוועקשטויסען פון זיך.

בעלל אבער האט איהם ניט געהערט, האט זיך יעדעס מאל אנגעבויגען, האט אנגענומען ביידע הענד מיט שנעע און האט געריעבען דעם דאקטאר דיא נאז, דיא אויגען און דיא ליפּען.

— ביסט דוא משוגע, בעלל? וואס טהוסט דוא? האט זיך דער דאקטאר גע-
ביזערט און זיך געריסען פון איהם. — וואס ווילסט דוא פון מיר האבען? איז דען יעצט דיא צייט צו שפּאַסען?

— איך שפּאַס ניט, דאקטאר, האט ענדליך בעלל געענטפערט. איך רעטע אייער נאז, וועלכע איז אפגעפרארען.

— מיינ נאז? האט געפרעגט דער דאקטאר פּערוואונדערט און האט זיך ערשט אומגעקוקט אז ער פיהלט ניט זיין נאז.

— יא הערר דאקטאר, אייער נאז איז געווען גאַנץ ווייס, ווען איך וואָלט איהם ניט געווען אָפּגעריבען מיט שנעע, וואָלט איהר פּערלאָרען א טהיל פון אייער געזיכט, וועלכעס איז צוואַר זעהר אונגעקוועם אויף א ריזע אויפֿן איידמעער, אבער צווישען געבילדעטע מענטשען ניט עס צו א שעהנהייט צום געזיכט.

בעלל האט ווייטער געריעבען דעם דאקטארס נאז ביז זיא איז צוויי געוואָרען, א צייבען, אז דאס בלוט איז ווייטער צוגעקומען צו איהר. דער דאקטאר האט אנגעהויבען צו פיהלען זיין נאז.

— איך דאַנק דיר, בעלל, האט ער אויסגערופּען מיט א געלעכטער. אנאנדער מאל וועל איך דיר אָפּדיענען און וועל דיר אָפּרייבען.

— איך האָלט אייך ביים וואָרט, דאקטאר, האט בעלל געזאגט. פּערגעסט ניט! — נו, דערווייל זאלען קיין גרעסערע אומגליקען ניט געשעהן.

— דוא מיינסט אונזער קראַנקען? האט דער דאקטאר געזאגט טרויעריג. ליידער האב איך זעהר מורא פאר איהם.

— וואס פעהלט איהם? האט פלוצלונג האטטעראס געפרעגט.

17 מעס קאפיטעל.

דער קאירן.

לאנגזאם שטיל און טרויעריג זיינען אונזערע רייזענדע ווייטער גענאנגען. עס זיינען פערנאנגען צווייא טאג, אין וועלכע עס האט זיך זיי קיין נייעס ניט געטראָפּען. דעם דריטען טאג, דעם 18טען יאנואר האבען זיי דערזעהן, אז דיא נאנצע גענענד האט זיך געענדערט. ביז אהער איז געווען ארום זיי נור אייז און אייז, פלוצלונג האבען זיי דערזעהן הייבט בערג, פון וועלכע עס האבען ארויסגעשטעקט שטיינער און פעלזען.

— וואס איז דאס, קאפיטאן? האט דער דאקטאר אויסגערופען. מיר זיינען יעצט אויף פעסטע לאנד. ניט אויפ'ן איידעפלד?

קאפיטאן האטמטעראס האט נאך פריהער בעמערקט דיעזע זאָנדערבארע ערשיינונג און האט גענומען זיינע אינסטרומענטען, און זיינע לאַנדקארטען, זעהן, וואס דאס איז. ער האט אויסגעפונען, אז דאס איידעפלד איז ווירקליך געבליעבען שטעהן אויף אייז אָרט. עס איז צוגעפראָרען געוואָרען צום לאַנד נירקארטעוואַל. ער האט געוויזען דעם דאקטאר זיינע לאַנדקארטען און זיינע אויסרעכנונגען. דער דאקטאר איז געווען ענטזיקט, וואס ער וועט א מאל אראָפּ פון'ס איידעפלד אויף א פעסטעס לאַנד. באלד אבער האט ער זיך איבערצייגט, אז ער האט זיך אומזיסט געפרייט. אויפ'ן פעסטען לאַנד איז געווען פיעל שווערער צו געהן, וויא אויפ'ן גלאַטען אייז. דאס לאַנד איז געווען בעדעקט מיט טיפען שנעע, וועלכער וויא שטאַרק ער איז געווען פערפראָרען, האט דאך ניט געקענט אויסהאַלטען דאס געוויכט פון א מענשען און זיי זיינען זעהר אָפט געקראַכען אין שנעע ביז אין דיא קניע. פאר דיא הינד איז אויך געווען פיעל שווערער צו שלעפּען דעם שליטען אויפ'ן שנעע. זיי האבען זיך געמוסט צושפאַנגען צום שליטען און העלפּען דיא הינט שלעפּען. דערצו נאך איז דאס לאַנד געווען פול מיט בערג און טאָהלען. וויא גיעדעריג דיא בערג זיינען געווען, איז דאך געווען זעהר שווער ארויפצושלעפּען דעם שליטען אויף זיי.

זיי האבען זיך אזוי געשלעפּט א נאנצע טאג. גענען אבענד זיינען זיי געווען אזוי מיעד און מאַט, אז זיי האבען קיין כח ניט געהאט צו מאַכען זיך א שטיבעלע פון שנעע, וואו זיי זאלען קענען איבערנעכטיגען. מיט שווערער מיה איז זיי געלונגען אויפ'ן צושלאנגען דאס געצעלט פון זענעל-טוך, וועלכעס זיי האבען מיטגענומען אויפ'ן שליטען. קיים איז דאס געצעלט געווען פערטיג, זיינען זיי באלד אריין, האבען זיך איינגעוויקעלט אין פעל פון רענטהירען און זיינען געפאלען אויף דער ערד פאר מירדיקייט.

אויסרוהען! זיך אויסרוהען! איז געווען זייער איינציגער וואונש. זיי האבען זאנאר פערגעסען אן עסען און אן טרינקען. זיי זיינען אויך באלד אנטשלאָפּען געוואָרען. דאס איז געווען דיא איינציגע נאַכט, ווען זיי האבען קיין וואך ניט אויסגעשטעלט, קיינער איז ניט געווען אים שטאַנד צו האַלטען דיא וואך. ביי נאַכט איז געווען א שטאַרקער פראָסט. ווען זיי זיינען אויפגעשטאנען אין דער פריה, האבען זיי געזעהן, אז אין יענע געענדען כוח מען לעבען, וויא אן עסקימאָס. זאָנסט קען מען ניט אויסהאַלטען. דיא איינע נאַכט, וואס זיי זיינען ניט געשלאַפּען אין א שטיבעלע פון שנעע, האט געהאט

אבערמאלס האבען פיער שיעסע פעהילכט דיא גענענד. דיא באנדע רויבער האט זיך יעצט ווירקליך דערשראָקען און איז זיך צולאָפען אין אלע זייטען. יעצט ערשט זיינען אונזערע רייזענדע אראָפגענאנגען פון זייערע פאָזיציאָנען און זיינען צוגענאנגען צום שליטען. מיט שדעק און שטוינען האבען זיי דערזעהן, וואס פאר א צרה דיא בערן האבען אין דער קורצער צייט אנגעמאכט אין זייער פראָוויאָנט. זיי האבען צוריסען דיא דעקען, צוביסען דיא שטריק, צובראָכען דיא שאַכטלען און דיא קעסטליך, אין וועלכע דאס פלייש איז געלעגען און האבען אויפגעפרעסען, וואס זיי האבען נור געקענט. דאס פעסעלע ספיריטוס, וואס זיי האבען מיטגענומען, אום דארויף צו קאָכען זייער עסען, איז געווען צובראָכען און דער ספיריטוס איז אויסגערוען. דיא זעק מיט בייסקוויטוס און סוכאָרעס זיינען געווען צוריסען און צו וואָרפען. אלעס, וואס דיא רויבער האבען נור געקענט דערנרייכען, האבען זיי צוריסען, צובראָכען און אויפגעפרעסען.

— א טרויעריגע געשיכטע, האט בעלל געזאגט. וואס וועלען מיר יעצט טהאן ? מיר זיינען געבליעבען אהן פראָוויאָנט.

— זעהט בעסער, וואס עס איז אויב געבליעבען, האט דער דאקטאר געזאגט. מיר וועלען שפעטער טראַכטען, וואס ווייטער צו טהאן.

קאפיטאן האטמערדאס האט גאר ניט געזאגט. ער האט צוניפגענומען דיא צר וואָרפענע זעק און דיא צובראָכענע קעסטליך און שאַכטלען. דאס ערנסטע איז געווען, וואס דיא בערן האבען צובראָכען דאס פעסעלע מיט ספיריטוס. זיי האבען יעצט ניט געהאט מיט וואס אנצו וואָרעמען אביסעל וואסער און צו מאַכען זיך טהעע.

זיי האבען צוניפגענומען אלעס, וואס דיא בערן האבען צו וואָרפען און איבער געלאָזען און האבען אויסגעפונען, אז דיא בערן האבען פערניכטעט דיא העלפט פון זייער פראָוויאָנט. יעצט האט זיך געשטעלט דיא גרויסע פראַגע: זאלען זיי ווייטער געהן, אדער זאלען זיי זיך אומקעהרן? — אזוי וויא דאס איידעפלד שטעהט ניט אויף איין אָרט, וואָלט געווען נאָטהוענדיג עס אויסצופאַרשען און וויסען, וויא גרויס עס איז. אלוא, וואָלטען זיי געדארפט ווייטער געהן. וויא אזוי קענען זיי אבער ווייטער געהן, ווען זיי האבען אזוי וועניג פראָוויאָנט? וויא דער דאקטאר האט אויסגערעכענט, וועלען זיי מוזען עסען נור האַלבע פאַרציאָגען א טאג, ווען זיי ווילען ווייטער געהן. דאס איז געוויס זעהר אונאנגענעהם. געהן אין אזא קעלט, אויף אזא שווערן וועג און נאך ליידען הונטר דערצו, איז געוויס קיין גרויס פערגעניגען ניט.

זיי האבען זיך בעראטהען, וואס זיי זאלען טהאן. אלע האבען געזאגט, אז מען זאל ווייטער געהן. ווען מען איז אין אזא זאָנדערבארע לאַגע, מוז מען נוט קענען דאס אָרט, וואו מען געפינט זיך. אלוא, מוז מען דאס איידעפלד אויספאַרשען. נור איין סימפסאן האט געוואָלט געהן צוריק. זייט א געוויסע צייט האט ער זיך געפיהלט זעהר שלעכט. ער האט געפיהלט, אז א שווערע קראַנקהייט איז איהם אנגעפאלען און גראבט אונטער זיין געוונדהייט. ער האט געוואָלט געהן צוריק צום שיף און זיך אויסרוהען, אדער ריכטיגער געזאגט, זיך אנדערלעגען. אזוי וויא אלע האבען אבער געשטימט, אז מען זאל ווייטער געהן, האט ער ניט געקענט זיין דאגעגען און איז אויך ווייטער געגאנגען.

איבער דיעזע וואונדערבארע סצענע. ער האט געטראכט בעסער אן דאס נייטיגסטע.
— וואו איז דער שליטען? האט ער געפרענט.

— דער שליטען שטעהט אונטען אין טהאל, האט דער מאטראז בעלל געדעמפערט.

— און וואס הערט זיך מיטן בער? האט דער דאקטאר געפרענט.

— וואס פאר א בער? האבען אויסגערופען דיא איבעריגע מיט שטוינען.

— איך האב בעגענענט א בער, האט דער דאקטאר געזאגט, און איך מוז אייך

זאגען, אז ער איז געווען נאנץ העפליך געגען מיר. ער האט מיך בענריסט אויף זיין ארט און איז זיך אוועקגעגאנגען זיין וועג.

— א בער, זאגסט דוא, דאקטאר? האט דער קאפיטאן איבערגעפרענט, דאן מוזען מיר אויף איהם אכטונג געבען.

— וואס זאלען מיר אויף איהם אכטונג געבען, ווען ער איז אזוי העפליך? האט דער דאקטאר געשפאסט.

— מעגליך, אז ער איז געווען העפליך געגען דיר ער וועט אבער ניט זיין העפליך געגען אונזערע הינט. וואס וועלען מיר טהאן, ווען ער וועט אנפאלען אויף אונזערע הינט און וועט זיי אויפגעסען? דיא הינט זיינען איינגעשפאנט אין שליטען און קענען ניט אנטלויפען.

אין דיעזע מינוט האט מען געהערט א שטארקעס בילען פון א הונד.

— דאס בילט דינק. טיין הונד, האט האטמטעראס געזאגט. דאָרט איז עפעס געשעהן. קומט, לאמיר אראָפּגעהן אין טאַהל,

דער נעבעל איז אונטערדעסען געוואָרען אלץ געדיכטער און גיעדעריגער. ווען זיי האבען געוואָלט אראָפּגעהן פּוֹם בערג, איז דער נעכעל שוין געווען אזוי גיעדעריג ביי דער ערד, אז זיי האבען דערוועהן דעם שליטען און דיא הינד, אבער צווישען דיא הינד האבען זיי דערוועהן אנדערע חיות. דעם קאפיטאן'ס הונד איז געשפרונגען, וויא א משוגענער, האט זיך געריסען אין אלע זייטען און האט שרעקליך געבילט.

— פיקס! דאס זיינען פיקס! האט בעלל אויסגערופען.

— ניין, דאס זיינען ווייסע בערן, האט דער דאקטאר געזאגט.

— זעהט וואס זיי טהוען! האט אויסגעשריען דער קאפיטאן אויסער זיך. זיי זיינען אנגעפאלען אויף אונזער שליטען און רויבען אונזער פּראָוויאַנט!

יעצט ערשט האט דער דאָקטאָר דערוועהן, וואס דאָרט טהוט זיך. א באַנדע פיקס און בערן זיינען אנגעפאלען אויפ'ן שליטען, האבען געריסען, געצופט, געפליקט און געבראַכען פון אלע זייטען. זיי האבען דערשמעקט דאס געוואלצענע פלייש, וועלכע אונזערע רייזענדע האבען געהאט מיט זיך און האבען עס גענוכט אין שליטען.

— שיעסט? האט דער קאפיטאן אויסגעשריען. געהט ניט אראָפּ, שיעסט פון

דעם אָרט, וואו מיר שטעהן.

פיער ביקסען האבען מיט אמאל אויסגעשאָסען דיא באַנדע פיערפּיסיגע רויבער האט זיך דערשראָקען און האט אויף א מינוט אויפגעהערט צו רייסען דעם שליטען.

— שיעסט נאך א מאָל! האט קאמאנדירט דער קאפיטאן.

הענד. ענדליך, איז דער דאקטאר געבליעבען שטעהן און האט אויסגערופען:
— איך קען ווייטער ניט געהן! נא דיר א לאנד מיט א קלימאט! קאפיטאן!
הע, קאפיטאן! וואו ביסט דוא?

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. דער קאפיטאן האט איהם ניט געהערט.
ער האט גענומען זיין ביקס און האט אויסגעשאָסען.

— דיזע שפראכע וועט ער שוין הערן, האט ער געזאגט צו זיך אליין.
ער האט געווארט אייניגע מינוט, דער קאפיטאן זאל איהם ענטפערן; דער קאפיטאן
אבער האט אויך דיזע שפראכע ניט געהערט. דעם דאקטאר האט עס שוין פערדראָסען.
ער האט נאך א מאל אויסגעשאָסען און איז געווען זיכער, אז דאס מאל וועלען זיינע
קאמערעדען געוויס הערן דעם שאָס און וועלען איהם ענטפערן, צו זיין ערשטיגען אבער
האט ער דעהערט א שטילעס ברומען.

— הא! וואס איז דאס? האט ער געפרעגט זיך אליין.
ער האט געפיהלט, אז עפעס איז פארביי געגאנגען לעבען איהם און האט זיך
אנגעריהרט אן איהם.

— א בער! האט ער אויסגעשריען. דאס איז א בער, וועלכער איז פערבלאָנעט
געוואָרען אין געבעל גלייך וויא מיר. א שעהנע געשיכטע! ווען דער הערר בער וועט
ווירקליך וועלען מיט מיר בעקאנט ווערן, וועל איך מיך מוזען קריענען מיט איהם.
וויא עס ווייזט אויס, איז דער בער אבער אויך געווען אין א זעלטענער לאַגע. ער
האט ניט געוואוסט, וואו ער איז און דער וועלט. נאך א פאר מאל האט ער איהם
בעריהרט, דאן איז ער פערשוואונדען געוואָרען. דער דאקטאר האט אנגעהויבען צו
טאָפען דעם וועג און האט געטראָפען א וואַנד. ער האט אנגעהויבען צו קלעטערן אויף
דער איידוואַנד און איז מיט שווערער מיה ארויפגעקראכען אויף א הויכען איינברעג.
וואונדערבאר! וואס העכער ער איז געקומען, איז געוואָרען אלץ העלער און ליכטיגער.
ווען ער איז ארויפגעקומען אויפן שפיץ פון'ם איינברעג, האט ער געזעהן וויא דער
געבעל איז נור ביי דער ערד. ער ווערט אלע מאל געדיכטער און ניעדעריגער. ער פאלט
צו דער ערד. ער האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און האט דערזעהן זיינע קאמעד-
ראדען ארויסקריעכען פון'ם געבעל. זיי זיינען אויך געקומען אויף א העכערן אָרט.
— האטטעראס!

— דאקטאר! בעלל! סימפסאן! האבען זיי געשריען איינער צום אנדערן פרעהליך.
אויפן הימעל האט זיך געוויצען א גרויסארטיגעס נאָרד-ליכט. העלע פלאַמען
פון אלערליי פארבען האבען בעלייכטעט דעם הימעל און דעם געבעל. זיי האבען געזעהן,
אז זיי געפינען זיך אויף א הויכען באַרג. ארום און ארום זיינען געווען; בערג בעלייכטעט
פון'ם נאָרד-ליכט מיט א שעהנער ראָזא פאַרב. אין טהאַל אבער איז נאך געווען דער
געבעל געדיכט און עס איז דאָרט געווען פינסטער.

— גראָסארטיג! פרעכטיג! וואונדערבאר! האט אויסגערופען דער דאקטאר
מיט ענטזיקען. אזא סצענע האב איך נאך קיין מאל ניט געזעהן. עס איז ווערטה
איבערצוטראגען אלע ליידען, אזוי פיעל נויט און עלענד אום אמאָל צו זעהן אזא סצענע.
קאפיטאן האטטעראס איז געבליעבען גלייכנילטיג. ער האט זיך ניט געפרעהט

בין אריינגעפאלען. ווייטער וועל איך שוין וויסען, וויא אזוי צו מאכען א רייזע צו פוס אויפן איידמער.

זיי זיינען ווייטער געגאנגען ביז פארנאכט, ווען זיי זיינען געבליבען שטעהן אויף נאכט לאנגער און האבען זיך גענומען בויען א קרעטשמע פון שנעע. דער מאָנד האט געלייכטעט גאנץ העל, דיא שמערן האבען געשיינט און געפונקלט. דער דאקטאר האט זיך ניט געקענט איינהאלטען. ער איז ארויפגעקלעמערט: אויף א הויכען איידבערג און האט בעטראכט דיא סצענע ארום. עס האט אויסגעוויעזען, וויא א גרויסער פריעדעהאָף מיט מאָנומענטען, מצבות, קירבען און שטיבעלעך. ווי ווייט דאס אויג האט געקענט ריי כען, איבעראל זיינען געווען שפיצען און טויערן. א שעהנעס, אבער א שרעקליכעס בילד! דער דאקטאר האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזער העררליכער סצענע.

אזוי זיינען פערגאנגען עטליכע טעג אהן יעדע שטערונג. דעם 15טען יאנואר האט דער קאפיטאן אויסגערעכענט, אז זיי זיינען מעהר אלס הונדערט מייל ווייט פון דער שיף און נאך האבען זיי קיין פרייעס מערער ניט געטראָפּען.

— וויא גרויס איז אלאז דאס איידפעלד, אויף וועלכען מיר געפינען זיך? האט ער געזאגט צו זיך אליין. וואוהין וועט זיא אונז פערפיהרען? צו וואס קען נוצען אונזער רייזע?

ער האט אבער ניט געוואָלט ווייזען זיינע קאמעראדען, אין וואס פאר א שרעק ליכער לאַגע זיי געפינען זיך. זיי זיינען ווייטער געגאנגען אין דער האַפנונג, אז זיי וועלען דאָך עפעס געפינען. פלוצלונג האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער געבעל. אזא געבעל, וועלכער קומט פאָר נור אין יענע קאלטע געגענדען. דיא לופט איז פול געוואָרען מיט גאנץ קליינע שטיקלעך אייז, וועלכע זיינען געווען אזוי געדיכט איינער לעבען אנדערן, אז אויף פינף שריט ווייט פון זיך האט מען גאר ניט געקענט זעהן. דיא קליידער פון אונזערע רייזענדע זיינען כאלד אזוי בעהאנגען געוואָרען מיט אייז און פראָסט, אז זיי זיינען געוואָרען דריי מאל אזוי ברייט. דער געבעל איז געוואָרען מיט יעדע מינוט שווערער און געדיכטער. זיי האבען זיך געמחט אָנהאַלטען איינער אן דעם אנדערן, זיי זאלען ניט פערבלאָנזעט ווערן. זיי האבען פראָבירט רעדען איינער צום אנדערן, קיינער אבער האט ניט געהערט, וואס דער אנדערער רעדט. דיא לופט איז געווען אזוי פול מיט אייז, אז עס איז אין איהר קיין בעוועגונג ניט געווען און, דיא שטימע האט ניט געקענט גרייכען צו דיא אויערן. דאס געהן איז געוואָרען זעהר שווער. אויף יעדען שריט האט זיך איינער אויסגעגליטשט און איז אומגעפאלען. איידער ער האט זיך אויפגעהויבען, זיינען דיא אנדערע אוועקגעגאנגען. ענדליך האבען זיי פערלאָרען איינער דעם אנדערן און יעדער איז געגאנגען זיין וועג. עס וואָלט גלייכער געווען, זיי זאלען בלייבען שטעהן אויף איין אָרט און אָפּוואַרטען, ביז דער געבעל זאל ניט געווען אנקומען אזוי פלוצלונג און זיי נור דאן מעגליך געווען, ווען דער געבעל זאל ניט געווען אנקומען אזוי פלוצלונג און זיי וואָלטען געווען געהאט צייט צו מאכען זיך א שטיבעלע פון שנעע. יעצט האבען זיי זיך געפונען אין א פערצווייפעלטע לאַגע. בלייבען שטעהן אויף איין אָרט, איז געווען אונז מעגליך און ווייטער געהן איז געווען זעהר שווער. אויף יעדער שריט האבען זיי זיך אויסגעגליטשט און זיינען אומגעפאלען. זיי האבען געמחט טאָפּען דעם וועג מיט דיא

נעהמען בויען דיא שנעע קרעטשמע. אזא ארבייט געדויערט געוועהנליך א פאָר שטונדען. ווען דאס הויז איז פערטיג געוואָרען, האט מען זיך געזעצט עסען. זיי האבען מיטגענומען א קליינעם קערָאָסין אויווען, האבען איהם אנגענאָסען מיט ספיריטוס און האבען זיך אָפגעקאָכט זייער עסען. ווען זיי האבען אָפגעגעסען, זיינען דריי אריינגעקראָכע אין דעם שנעע הויז און דער פיערטער איז געבליעבען אין דרויסען, האלטען דיא וואָך. יעדער האט דער רייע נאך געמוזט האלטען וואָך.

דעם אנדערן טאג איז מען אויפגעשטאַנען, געמאַכט וואָרעמען טהעע אדער קאַפּע און מען האט זיך ווייטער געלאזט געהן. אלע זיינען גענאנען גלייך, שטיל און רוהיג, נור דער דאָקטאָר האט זיך ניט געקענט איינהאַלטען. וואו ער האט דערזעהן א בערגעל, איז ער צוגעלאָפּען און האט אנגעהויבען צו האַקען און צו גראבען.

— וואס זוכט איהר, דאקטאר? האט האטטעראס געפרעגט. זעהט איהר דען ניט, אז אויף דיעזען אייז איז נאך קיין מענשליכער פוס ניט געטרעטען?

— ווייסט איהר דען, וויא אַלט דיעזעס אייז־פעלד איז? האט דער דאָקטאָר געענטפערט. מיינט איהר, אז אזא גרויסע מאסע אייז ווערט מיט איין מאל, אין איין זייטער? ווער קען וויסען, וואס פאר א מענשען זיינען שוין געווען אויף דיעזען אייז פעלד? — האב איך דען געקענט וויסען מיט א יאהר צוריק, אז איך וועל דא זיין?

— מיר האבען אבער קיין צייט ניט, דאָקטאָר. איך וויל זעהר זיין צוריק אויפן שיף. איך האב זאגאר חרטה, וואס איך האב געלאָזען דאס שיף אליין.

— דשאנסאן איז דאך געבליעבען אויפן שיף.

— דאס ווייס איך, האט דער קאַפיטאַן געענטפערט. מיר זאגט אבער דאס הערץ, אז דאָרט וועט עפעס געשעהן. איך בין ניט אבערגלויביש, דאָקטאָר, איך פיהל אבער, אז מײן שיף איז אין זעהר שלעכטע הענד.

אזוי רעדענדיג איז דער דאָקטאָר פלוצלונג פערשוואונדען געוואָרען.

— וואו זייט איהר, דאָקטאָר? האט קאַפיטאַן האטטעראס אויסגעשריען מיט שרעק.

— אָט בין איך, אין א גרוב, האט דער דאָקטאָר געענטפערט נאנץ רוהיג. וואָרפט מיר צו א שמריק און שלעפט מיך ארויס.

פון דער ישמאָרקער קעלט פלאַצט זעהר אָפט דאס אייז, עס בילדען זיך טיעפע שפאַלטען. דער דאָקטאָר האט זיך פעררעדט מיטן קאַפיטאַן און האט ניט בעמערקט, אז אונטער זיינע פיס געפינט זיך אזא שפאַלט און איז אריינגעפאלען. דער קאַפיטאַן און טימפּסאן האבען איהם צוגעוואָרפען דעם עק פון א שמריק, וועלכען דער דאָקטאָר האט אנגעהאַפט און זיי האבען איהם ארויסגעשלעפט.

— האט איהר זיך א זעץ געטהאן, דאקטאר? האט געפרעגט דער קאַפיטאַן מיטלידיג, ווען דער דאקטאר איז ארויס אויפן אייז און האט זיך אָפגעטרייסעלט.

— איך? האט געלאכט דער דאקטאר. דאס טהו איך ניט. איך בין אריינגעפאלען אין א גרוב און איהר האט מיך ארויסגעשלעפט. דאס איז אלעס.

— אבער וויא אזוי איז עס געשעהן, דאקטאר?

— נאנץ איינפאך. איך האב געוואָלט אריבערשפאַנען א שפאַלט אין אייז און

— איך פערשטע. אייך, קאפיטאן, האט דשאנסאן געענטפערט, און וועל געוויס טהאָן מיין בעסטעס.

— איך דאַנק דיר, האט דער קאפיטאן געזאגט און האט איהם געדריקט דיא האנד. ווען מיר וועלען ניט צוריק קומען — אויף דער וועלט קען זיך אלעס טרעפען — זאָלסט דוא פיהרען דאס שיף צוריק קיין ענגלאנד. איך וועל דיר געבען א בריעף צו מיין באַנק הויז, וואו דוא וועסט געהמען געלד און בעזאהלען אלעמען, וויא איך האב זיי צוגעזאגט.

דעם 6טען יאנואר איז אלעס געווען פערטיג צו דער רייזע און דער קאפיטאן האט געגעבען א בעפעהל, אז מען זאל אויפברעכען. דיא פארטיע איז בעשטאנען פון'ס קאפיטאן, דעם דאָקטאָר, דיא מאַטראָזען סימפסאן און בעלל, זעקס גרענלענדישע הינד און דיוק, דעם קאפיטאן'ס הונד. דער דאָקטאָר האט אבשיעד גענומען פון זיינע קראַנקע, האט זיי אנגעזאגט, וויא זיי זאלען זיך אויפפיהרען. דיא גאנצע צייט, ווען ער וועט זיין אויף דער רייזע. דער קאפיטאן האט אויך געוואָלט אבשיעד געהמען פון זיינע מאַטראָזען. אלע אבער האבען איהם אנגעקוקט ביז און פינסטער. אויף שאנדאן'ס געזיכט האט זיך געווינען א זאָנדערבארער שמייכל. קאפיטאן האטטעראס איז געבליעבען שטעהן איינזע מינוט. ער האט מורא געהאט איבערצולאזען אליין דאס שיף. פלוצלונג האט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ שטאָלץ, וויא א ריעז, וויא א העלד. דיא מאַטראָזען האבען אראָפגעלאָזען דיא קעפּ, זיי האבען פאר איהם מורא געהאט.

— זייט געוונד! האט ער זיי געזאגט מיט זיין הויכער קלינגענדער שטימע, און איז ארויסגעגאנגען.

דיא קליינע פארטיע רייזענדע האט זיך געריהרט אין וועג. פיער מענישען און זיעבען הינט אליין אין דיעזער וועלט פון אייז און שנעע. זיי זיינען געגאנגען אין דער זייט, וואו עס ליעגט קווינסטשענעל. דער קאפיטאן האט געהאט אזא רעכנונג. ער וועט זיך ארומקוקען, וויא גרויס איז דאס אייזפעלד, אויף וועלכע זיי שווימען. מעגליך, אז ווייטער ערגעץ געפינט זיך דאס פרייע מעער, וועט ער ניט דארפען ליגען מיט זיינען מענישען איינגעפראָרען אין אייז. זיי וועלען צו פארהען צום נאָרדפּאָל מיט זייערע קליינע שיפלעך. דאן טאמער וועלען זיי טרעפען אויפן וועג ווייסע בערן, וועלכע זיי וועלען קענען שיעסען און פערזאָרען זיך מיט הייזונג אין מיט פעל.

דעם ערשטען טאג איז דיא רייזע געגאנגען גאנץ גוט. דאס וועטער איז געווען שעהן און פאר יענע געגענדען ניט שטארק קאלט. געגען אבענד האבען זיי זיך אומד געקוקט, וואו זיי זאלען ערגעץ זיך מאכען א נאכט לאַגער. אונזערע לעזער דארפען ניט פערנעסען, אז אין יענע געגענדען איז ניטא קיין טאג אין דיא ווינטער מאנאטען. עס איז א יין לאַנגע נאכט פון פיער פינף מאָנאטע. ווען מיר שרייבען ביי טאג אדער ביי נאכט, מיינען מיר דיא ערשטע צוועלף שטונדען און מעת לעת, וועלכע מען רעכענט, אז אין אנדערע לענדער איז טאג. —

זיי האבען באלד אויסגעפונען א פלאץ, וואו עס איז געווען פיעל שנעע, און האבען זיך גענומען מאכען א שטיבעלע פון שנעע. א קרעמשימע פון שנעע, וואו איבער צו געכטיגען. וויא מיעד זיי זיינען געווען פון דער רייזע צו פוס, האבען זיי זיך דאך געמחט

16 מעס קאפיטעל.

דיא רייווע.

אזוי וויא דער דאָקטאָר האט שוין דערזעהלט דיא מאַטראָזען, אז זיי ווילען מאַכען א רייווע צו געהן זוכען קוילען, האט קאפיטאן האטטעראס געפונען פאר נייטיג צו מאַכען א רייווע אויף א פאר טאג. ער האט געוואוסט, אז קוים וועלען זיינע מאַטראָזען געוואָהר ווערן, אז ער האט זיך פלוצלונג אפגעזאגט פון דער רייווע, וועלען זיי פערשטעהן, אז דא איז עפעס געשעהן און וועלען זיין נאך מעהר פערצווייפעלט.

ער האט דאָהער געהייסען, אז מען זאל זיך פאַרברעייטען צו דער רייווע. ער האט געהייסען ארויסגעהען דיא שליטענס, וועלכע שאנדאן האט געקויפט אין גרענלאַנד און אויסקלויבען דעם לייכטעסטען פון זיי. ער האט געהייסען געהען דיא שטאַרקסטע זעקס הינט און זיי איינשפאַנען אין שליטען צו צוויי אין דער ברייט. אויפ'ן שליטען האט מען אנגעלעגט פראָוויאנט אויף צעהן טאג פאר פינף מענישען, א געזעלט פון זעגעלסוך אין פאל אז מען וועט דאַרפען איבערנעכטיגען אין אן אָרט, וואו עס איז דא וועניג שנעע. אייניגע פונט פולווער און קוילען, אייניגע ביקסען, אייניגע דעקען און נאך אנדערע נייטיגע אַרטיקעל.

יעדער האט מיט זיך מיט גענומען א גאַרטעל פון גוטאפערטשא, וועלכער איז געווען אנגעפילט מיט וואַסער אדער מיט טהעע. דער גאַרטעל איז געווען ארומגעבונדען ארום דעם נאָקעטען קערפער און דאס וואַסער איז ניט פערפראָרען געוואָרען. ווען מען האט זיך אפגעשטעלט, האט יעדער געהאט לעבליכען טהעע אדער קאַפּפּע פון זיין גאַרטעל. אויף דיא פיס האט יעדער געטראָגען א פאר שנעע שוהע, אויף וועלכע דיא בעוואָינער פון דיא קאלטע געגענדען מאַכען זעהר לאַנגע רייווען.

דיא פאַרברעייטונגען האבען געדויערט א פאר טאג. מען האט געמוזט אלעס איבעררעכענען און זיך גוט איבערלעגען, וואס מיט צו געהען און וואס ניט. דאן איז געווען דיא פראַגע, וועמען זאל מען מיטגעהען אויף דיא רייווע? קאפיטאן האטטעראס האט זעהר גוט געקענט זיינע מאַטראָזען. ער האט געוואוסט, אויף וועמען ער קען זיך פערלאָזען און אויף וועמען ניט.

אלוא, דעם דאָקטאָר מוז מען מיט געהען. ער איז א געלערנטער און ווייס פיעל זאַכען. סימפסאן און בעלל קען מען אויך מיטגעהען, זיי זיינען גוטע מאַטראָזען און זעהר ערגעבען דעם קאפיטאן. דשאנסאן האט אויך געוואָלט מיטגעהן. דער קאפיטאן אבער האט איהם אוועקגערופען אין א זייט און האט איהם געזאגט:

— ליעבער פריינד! דוא ביסט דער איינציגער אפיציער, אויף וועלכען איך קען מיך פערלאָזען. בלייב אויפ'ן שיף. איך גיב דיר איבער דאס קאמאנדא. אויב דוא ווילסט, וועל איך דיר געבען א געשריעבענעם בעפעהל, אז דיא גאַנצע צייט, וואס מיר וועלען זיין אין וועג, ביסט דוא דער איינציגער קאמאנדיר פון'ם שיף און פון דיא מאַטראָזען. — איך ווייס, אז איהר מוזט האבען האַלץ. איהר מוזט צוהאַקען דאס שיף, איך בעט דיר אבער, ליעבער פריינד, דוא זאָלסט זעהן זיא צו שוונען, וויא ווייט מענליך. — דוא פערשטעהסט מיך, דשאנסאן?

נעפינען זיך, ניט הונדערט מייל, וויא דוא האָסט אויסנערעכענט, זאָנערן זיעכען הונדערט מייל.

דער דאָקטאָר האט אויסגעלאָצט א פאָך אוינען. ער האט איהם ניט גענלייבט. ער האט אויך נומ אויסשמודירט אלע לאַנד און מעערקארטען פון דיעזער, געגענד ער קען אויך נומ רעכענען און האט געוויס קיין מעות ניט געמאַכט.

— דוא האָסט א מעות, האטטעראס! האט ער אויסנערופען. איך האב ריכטיג אויסנערעכענט עס איז ניט מעהר, וויא הונדערט ענגלישע מייל קיין קוינסטשענעל. דער קאפיטאן האט איהם אריינגערופען אין זיין קאיוטע האט פערמאַכט דיא טהיר און האט איהם געזאגט נאנץ שטיל:

— מיר שטעהן ניט אויף א יין אָרט. דאס אייז פעלד, אין וועלכען אונזער שיף איז איינגעפראָרען, שווימט קיין נאָרדען. איך האב עס שוין לאנג בעמערקט. עס האט מיך געוואונדערט, וואס מען זעהט ניט קיין ווייסע בערן און וואס אלע אנדערע חיות זיינען פערשוואונדען, יעצט ווייס איך דיא אורזאַכע דערפון. דיא חיות ווייסען בעסער פון אונז, אז אונזער איידפעלד שווימט.

דער דאָקטאָר איז געשטאנען, וויא פערשטיינערט. ער האט איהם נאָך אַלץ ניט גענלייבט.

— נעהם דעם סעקסטאן, האט געזאגט דער קאפיטאן און איבערצייג זיך. דער סעקסטאן איז אן אסטראָנאָמישער אינסטרומענט. ווען דיא זון, דיא לבנה אדער דיא שטערן שיינען, קען מען דורך איהם אויסרעכענען אין וואס פאר אן אָרט אין דער וועלט מען געפינט זיך. מיר האבען ניט גענוג פלאץ היער אום צו בעשרייבען דיעזען אינסטרומענט.

דער דאָקטאָר האט גענומען דעם סעקסטאן, איז ארויסגעגאנגען אין דרויסען, האט בעטראכט דיא לבנה, וועלכע האט דאמאלס געשיינט זעהר העל און האט אבי געהויבען צו רעכענען. ער האט באַלד אויסגעפונען, אז דער קאפיטאן האט רעכט. זיי זיינען יעצט אין א נאנץ אנדער געגענד אלס דאמאלס, ווען זיי האבען זיך איינגעאָרדענט אויפ'ן ווינטער.

— און דיא מאַטראָזען ווייסען נאר ניט, אז מיר שווימען אַלץ ווייטער און ווייטער קיין נאָרדען, האט דער דאקטאר געזאגט.

— ש-ש-ש! האט דער קאפיטאן געזאגט און האט ארויפגעלעגט א פינגער אויפ'ן מויל.

דער דאָקטאָר האט איהם פערשטאנען. ער האט ניט געוואלט אויסזאָגען דיא מאטראָזען, אין וואס פאר א לאַגע זיי געפינען זיך. זיי קענען יעצט ניט וויסען, וואוהין דאס איידפעלד וועט זיי פערשלעפּען. צום גליק, איז דאס איידפעלד געווען פון אייניגע הונדערט מייל דיא ברייט און דיא לענג. מען האט אויף קיין פאל ניט געקענט בער מערקען, אז זיא שווימט.

א גלאַז וואַרעמען טהעע. זיי זיינען לעבעדיג געווארען און האבען אנגעהויבען צו רעדען איינער צום אנדערן.

דעם 1טען יאנואר 1861 איז דאס וועטער געווען זעהר שעהן. דיא קעלט האט נאכגעלאזען, דיא מאטראזען זיינען ארויסגעגאנגען פון'ס שיף און האבען אייניגע צייט פערבראכט אין דרויסען. דער דאקטאר האט זיך גענומען צו זיינע ביכער. ער האט געוואַלט דורכלעזען נאך א מאל אלע רייזען אויפ'ן איידמעער אום צוועהן, וואס האבען אנדערע רייזענדע געטהאן אין זייער לאגע. ער האט געמאכט א זאָנדערבארע און זעהר וויכטיגע ענטדעקונג. ער האט געפונען אין דער רייזע בעשרייבונג פון סער ערווארד בעלטשער, אז אין קווינס טשענעל, ניט ווייט פון דעם ארט, וואו דיא „פאָרוואַרד“ געפינט זיך יעצט, זיינען דא מינעס מיט ערקוילען. דיא עסקימאסען ווייסען ניט, וויא אזוי זיי צו גראבען; ער אבער מיט זיינע מענשען האבען זיך בענוצט מיט דיעזע קוילען א לאנגע צייט.

ער האט געהאפט דאס בוך אין דער האנד און איז געלאפען זוכען דעם קאפיטאן, איהם דערזעהלען פון דיעזע וויכטיגע ענטדעקונג.
— קוילען? האט אויסגערופען דער קאפיטאן. שטיין קוילען? דא, אין דיעזער פערואַרפענער געגענד?

— קוילען, האט געזאגט דער דאקטאר. — אונזער רעטונג. נאך מיינער רעכנונג זיינען מיר ניט מעהר, וויא הונדערט מיילען ווייט פון קווינס־טשענעל. וואס איז הונדערט מייל אין דיעזע געגענד? מיר האבען שליטענס, מיר האבען הינט צו שלעפען דיא שליטענס אין דרייא טאג זיינען מיר הין און צוריק. — קומט, קאפיטאן, לאָמיר מאכען דיא רייזע.

דער קאפיטאן האט איינגעוויילגט. ער האט געזאגט, אז ער וועט נור צונויפ־נעהמען זיינע קארטען און זיינע אינסטרומענטען. דער דאקטאר האט דערזעהלט פון זיין ענטדעקונג זיין פריינד דשאנסאן, וועלכער האט עס דערזעהלט אלע מאטראזען. אייניגע האבען זיך זעהר געפרעהט, ווען זיי האבען דעהערט, אז מען האט אויסגעפונען אן אָרט, וואו מען קען קריעגען קוילען; אנדערע האבען עס אויסגעהערט גלייכגילטיג און האבען געשטייכעלט.

— שטיין קוילען וועלען זיי דא געפינען? האט געלאכט דשיימס וואלל, אייז און שנעע וועלען זיי געפינען גענוג.

— מאך קיין רעד ניט, האט איהם שאנדאן געזאגט שטילערהייט. לאזען זיי זיך געהן זוכען קוילען.

דשאנסאן, סימפסאן און בעלל האבען זיך אנגעהויבען פארצוכערייטען אין וועג אריין. דער דאקטאר איז אויך געווען באלד פערטיג. מען האט נור געוואַרט אויפ'ן קאפיטאן, ער זאל קומען זאגען, ווען זיי וועלען ארויסגעהן. עס איז פערגאנגען א פאָר שטונדען, איידער ער איז ארויסגעקומען פון זיין קאיוטע. ענדליך, איז ער ארויסגעקומען און האט צוגערופען דעם דאקטאר צו זיך.

— ליעבער פריינד, האט ער איהם געזאגט נאנץ שטיל, אז קיינער פון דיא מאטראזען זאל ניט הערן. מיר זיינען יעצט ווייט פון קווינס־טשענעל, וואו דיא קוילען

— ווען איהר וועט פערברענען דאס שייף, האט ער ענדליך געזאגט, מיט וואס וועלען מיר קענען צוריק פאהרען אהיים?

— מיר האבען נאך דיא שיפלעך, האט שאנדאן געענטפערט גראָב. מיר וועלען ניט פערברענען דאס נאנצע שייף, זאָנדרען דען אויבערשטען טהייל פון איהר.

— ניין! האט אויסגעשריען דער קאפיטאן. איך וועל עס קיין מאל ניט דער-לאָזען, אז מען זאל מיין „פאָרוואַרד“ פערברענען! — איך האב אַלקאָהאל און בראַנדווין אויפן שייף, נעהמט און הייצט מיט זיי.

דשאנסאן און אנדערע זיינען אריינגעגאנגען אין שפייע קאמער און האבען ארויסגענומען א פעסעלע בראַנדווין. זיי האבען צושניטען אלטע העמדער און געמאכט פון זיי קניסטען, וועלכע זיי האבען בענאָסען מיט בראַנדווין. דיעזע קניסטען האבען זיי אריינגעלעגט אין אויווען און אנגעצונדען. עס האט זיך געוויצען א בלייעס פייערל. דער אויווען האט זיך לאַנגזאָם דערוואַרמט. דיא מאַטראַזען האבען זיך אַרומגעשטעלט אַרום איהם און האבען זיך געוואַרמט.

דעם 25טען דעצעמבער איז וויעדער געווען אזא שרעקליכער פראָסט, אז דער אַלקאָהאל אין אויווען איז ניט געווען אים שטאנד אנצרוואַרעמען דאס צימער. דיא ווענד זיינען געווען בעדעקט מיט אייז. דיא לופט אין צימער האט אויסגעוויצען, וויא אַ געדריכטער נעבעל (טומאָן) אויסגעמישט מיט שנעע, דער אָטהעם פון דיא מענישען איז פערפראָרען געוואָרען אין דער לופט, אז איינער דעם אנדערן האט ניט געקענט זעהן; זיערע הענד און פיס זיינען געוואָרען בלוי און פערגליווערט. זאנאר דיא צונג אין מויל האט זיך ניט געקענט ריהרען. דיא האט שוין דער דאקטאר אויך ניט געקענט זיך איינהאלטען. ער איז צוגעגאנגען צום קאפיטאן און האט איהם געזאגט:

— האטטעראס, מיר ווערן פערפראָרען. מיר מוזען האבען האַלץ צו הייצען דעם אויווען.

— איך וועל ניט לאַזען פערברענען דאס שייף! האט געענטפערט דער קאפיטאן פינסטער.

— מיר קענען אבער אנדערש ניט לעבען, האט דער דאקטאר געזאגט מיט זיין פריינדליכער, ווייכער שטימע.

— לאַזען זיי טהאן, וואס זיי ווילען, האט האטטעראס קום ארויסגעהויכט, איך ערלויב ניט.

מעהר האט מען ניט געדארפט. דשאנסאן, בעלל און סימפסאן זיינען באלד ארויפגעלאפען אויפן דעק פון'ס שייף און האבען אנגעהויבען אויסצוהאַקען דיא ברעטער פון'ס דעק און פון דיא ווענד ארום. קאפיטאן האטטעראס האט געהערט, וויא מען האַקט זיין שייף. יעדער זען מיט דער האַק האט אפגעקלונגען אין זיין האַרץ, גלייך וויא מען וואַלט איהם אליין געהאַקט. ער האט אבער געשוויצען. עס איז געווען קריסטאָס, א טאג, וועלכען אלע קריסטען פערברענגען אין פּרעהליכקייט, געזאָגט, עסען און טרינקען. וואס האבען זיי געהאַט? — גויט, קעלט און פערצווייפלונג.

באלד האט געברענט א פּרעהליכער פייער אין אויווען, אויף וועלכען מען האט אנגעשטעלט קעסלען מיט טהעע און קאפּע. די מאַטראַזען האבען זיך דערקוויקט מיט

דיא מאטראזען זיינען געשטאנען ארום דעם קאלטען אויווען בלייך און טרויעריג.
דער קאפיטאן איז געזעסען אין א ווינקעל און האט גאר ניט געזאגט. דער דאקטאר
איז ארוםגעלאפען אין צימער, ער זאל זיך אביסעל אנווארעמען. נור שאנדאן, פען און
אייניגע אנדערע מאטראזען זיינען געווען רוהיג און ענטשלאָסען. ווען עס איז געוואָרען
שטארק קאלט אין צימער, איז שאנדאן מיט דיא אנדערע צוגעגאנגען צום קאפיטאן.

— קאפיטאן! האט געזאגט שאנדאן מיט א פעסטער שטימע.
קאפיטאן האטמטעראס האט געשוויצען.

— קאפיטאן! האט שאנדאן געזאגט העכער, מיר האבען ניט קיין פייער און קיין

הייצונג.

— נו, וואס ווילט איהר פון מיר? האט ענדליך דער קאפיטאן געזאגט.

— איהר קענט דאך אונז ניט לאזען דערפראָרען ווערן. ניט אונז אייערע בע-

פעלע. זאָגט, וואס זאלען מיר טהאן?

— יעדער זאל טהאן זיין פפליכט ביז צו ענדע! האט אויסגערופען דער קאפיטאן.

— וויא קענען מיר טהאן אונזער פפליכט, ווען מיר האבען ניט קיין פייער?

האט געפרעגט שאנדאן מיט א ביטערן געלעכטער. אין פייער און צוואַנציג שטונדען
ארום וועלען מיר אלע זיין טויט.

— וואס קען איך אייך העלפען? האט געזאגט דער קאפיטאן מיט א טרויעריגער,

הערצרייסענדער שטימע. איך קען פון מיר קיין האָלץ ניט מאכען!

— מיר פערלאנגען ניט, איהר זאָלט מאכען האָלץ פון זיך, האט שאנדאן געזאגט

שטאַלץ, מיר פערלאנגען נור, איהר זאָלט אונז הייסען נעהמען האָלץ, וואו מיר קענען
עס קריעגען.

— וואו קענט איהר קריעגען האָלץ? האט דער קאפיטאן געפרעגט און איז גע-

וואָרען בלייך, וויא דער שנעע אין דרויסען.

— אויפ'ן דעק פון אונזער שיף, האט שאנדאן געענטפערט גראָב.

— אויפ'ן דעק פון'ס שיף? האט קוים ארויסגערעדט דער קאפיטאן. ניין! איך

וועל עס קיין מאל ניט ערלויבען!

שאנדאן, פען און דיא אנדערע מאטראזען זיינען צוגעקומען נעהענטער צו איהם

און האבען איהם ארוםגערינגעלט, גלייך וויא זיי וואָלטען געוואלט איהם צווינגען מיט
געוואלד, ער זאל זיי געהן הייסען צוהאָקען דעם דעק פון'ס שיף אויף האָלץ אין אויווען

אריין. פען און אנדערע האבען געהאלטען העק אין דיא הענד.

— געוויס, האט פען געזאגט, ווען דאס שיף קען אונז ניט ברענגען אהיים, זאל

זיא אונז וועניגסטענס אנווארעמען.

קאפיטאן האטמטעראס איז אויפגעשפרונגען, האט ארויסגעהאָפט דיא האק פון

פען'ס האנד און האט זיא אויפגעהויבען אין דערהויך. ער וואלט איהם געווען צו

שפאָלטען דעם קאָפ, ווען דער דאקטאר זאל ניט געווען צו לויפען און אנהאָפען דעם

קאפיטאן ביי דער האנד. דשאנסאן, בעלל און סימפסאן זיינען אויך צוגעקומען העלפען

דעם קאפיטאן בערוהיגען זיינע מענשען. עס איז זיי געלונגען, איהם עטוואס צו בע-

רוהיגען.

— וואס וועלען מיר יעצט טהאן? האט ער געזאגט. דיא קעלט איז שרעקליך
און מיר האבען קוילען נור אויף היינטיגען טאג?
ער האט זיי געוויזען אין א זאק א ביסעלע קוילען. דאס איז געווען דאס לעצטע,
וואס ער האט אויסגעקראצט און צוגיפגעקעהרט פון'ס שפייכלער. מעהר איז שוין
ניטא. מען האט אריינגעשאַטען דיא קוילען אין פייער. ביז נאכט האבען זיי אויסגע-
ברענט. — וואס טהוט מען ווייטער? אין אזא קעלט אהן הייצונג הייסט נאנץ איינפאך
פערפראַרען ווערן. דשאנסאן האט גענומען שטריק, האט זיי אויפגעוויקעלט, האט זיי
בענגאַסען מיט פיש-טראָהן, וועלכעס זיי האבען געהאט פון דיא זעע הינד, וואס זיי
האבען געמייטעט מיט אייניגע וואַכען צוריק, און האט דיעזע שטריק אריינגעוואַרפען
אין אויווען. זיי האבען זיך באלד אנגעצונדען און האבען גוט געברענט. דער אויווען האט
גוט געוואַרמט, עס האט אבער אזוי שטארק געשמונקען, אז מען האט זיך געמחט צו-
האלטען דיא נאז.

— זעהר א שלעכטע הייצונג, האט בעלל געזאגט.

— מאַך בעסער, האט איהם דשאנסאן געענטפערט. דיעזע הייצונג האט אבער
אין זיך א נאנץ אנדרעע מעלה, וואס דוא ווייסט ניט— עס וועט צוציעהען צו אונז
דיא ווייסע בערן. זיי וועלען הערן דעם גערוך פון'ס פיש-טראָהן און וועלען קומען צו
אונז אויף א ווייזט. מיר וועלען דאן האבען דיא געלענענהייט צו מאכען זייער בע-
קאַנטשאַפט.

— איך זעה גאר ניט איין, אז זייער בעקאַנטשאַפט זאל זיין אזוי אנגענעהם!
האט אויסגערופען בעלל. איך וואָלט בעסער געוואָלט בעקאַנט ווערן מיט צעהן פרעמדע
מאטראזען אין ליווערפול, אלס מיט איין ווייסען בער אין דיעזער געגענד.
— מענליך, אז דוא האָסט רעכט, האט דשאנסאן געזאגט, פערנעס אבער ניט,
אז נור א נעהענטערע בעקאַנטשאַפט מיט דיא ווייסע בערן קען אונז פערזארגען מיט
קליידער און מיט הייצונג. זיי זיינען יעצט זעהר פעט, זייערע האר זיינען לאנג און וואַרם.
מיר וועלען מוזען מיט זיי בעקאַנט ווערן און אויסבאַרגען ביי זיי דיעזע צוויי ארטיקעל,
וועלכע מיר דאַרפען אזוי נייטהיג יעצט.

— וואס וועלען מיר אבער טהאן, ווען דיא בערן וועלען זיך ניט איילען צו מאכען
אונזער בעקאַנטשאַפט? האט בעלל ווייטער געפרעגט. אונזער פיש-טראָהן לאָזט זיך
באלד אויס. עס וועט אונז אויסקומען פערפראַרען צו ווערן דא, אין דיעזער שרעקליכער,
קאַלמער וויסטעניי.

— איך ווייס ניט, האט געזאגט דשאנסאן טרויעריג. עס איז דא נור א יין
מיטעל— דאס שיף— אבער— דער קאפיטאן וועט עס געוויס ניט ערלויבען.
ענדליך, דעם 20טען דעצעמבער האט זיך אויסגעלאָזט דאס לעצטע ביסעל פיש-
טראָהן. דאס פייער אין אויווען האט זיך אויסגעברענט, דער אויווען איז געוואַרען קיהלער
און קיהלער, ביז צו לעצט האט זיך איינער פון דיא מאטראזען צוגעריהרט צום אויווען,
ער האט געוואָלט זעהן, אויב ער איז נאך וואַרם און, האט אוועקגעריסען דיא האנד
פֿיט א שרעקליכען געשריי. דער אייזערנער אויווען איז געווען אזוי קאלט, אז ער האט
אנפערפראַרען דיא שפיץ פינגער.

15 מעס קאפיטעל.

דאס לעצטע שטיקעל קוילען.

וויא אויף צו להכעיס, איז קיינעם פון דיא יענער ניט געלונגען צו טיימען א ווייסען בער. דיא זעע הינד האבען אויך אנגעהויבען צו פערשווינדען, דיא קעלט איז געווארען שרעקליך. דעם 24טען נאוועמבער איז דאס קוועקזילבער אין סהערמאָמעטער פערפראָרען געוואָרען. ווען עס איז נאך געווען שטיל אין דרויסען האט מען דאך געקענט ארויסנעהן אויף א קורצע צייט פון'ס שיף; קוים אבטר האט זיך אויפגעהויבען א ווינד, איז געווען אונגעגליך איינצושטעהן אייניגע מינוטען אין דרויסען. עס איז געווען גלייך, וויא דער ווינד איז פול געווען מיט שאַרפע נאדלען, וועלכע זיינען דורכגעקראָכען דורך אלע קליידער און האבען געשטאכען דעם קערפער. שרעקליך איז געווען צו צו ריהרען זיך צו אייזען. מען האט געמענט טראנען דיא בעסטע האנדשוה, קוים האט מען זיך צוגעריהרט צו אן אייזערנע זאך, האט מען זיך אפגעבריהט דיא האנד.

מען האט געמוזט זיצען אין דער היים. דער איינציגער שפאציר־גאנג איז געווען אויפן דעק פון'ס שיף. דאָרט האט מען טעגליך א פאר שטונדען געקענט שפאצירען און זיך בעוועגען אבער אויך אויפן דעק איז דער האַרץ פון'ם מענשען באלד פערפראָרען געווארען און ווען איינער האט שפאצירט א שטונדע, איז זיין געזיכט און זיין קאָפּ בעדעקט געוואָרען מיט אייז. דער דאקטאר האט געראטהען דיא מאטראזען, זיי זאלען זיך געוועהנען צו דעם קעלט און זאלען ארומגעהן אויפן דעק אדער זאגאר אייניגע מינוט אין דרויסען; דיא מאטראזען אבער האבען איהם ניט געהערט, ווייל זאגאר אין שלאָף־ צימער איז געווען שרעקליך קאלט. ווען מען איז אוועקגעגאנגען א פאָר שריט פון'ם אויווען.

דאס פלייש פון דיא היות וועלכע זיי האבען געשאָסען און דאס געזאלצענע פלייש, וועלכעס זיי האבען מיטגעבראַכט פון דער היים, איז געווארען אזוי פערפראָרען, אז מען האט עס געמוזט האַקען מיט העק. מען האט געמוזט עסען פון'ם קעסעל, ווען ער איז געשטאנען אויפן פייער. ווען מען האט אריינגעגאָסען פון'ם קעסעל אין א ייִסעל אריין, איז דאס עסען באלד פערפראָרען געוואָרען. טהעע האט מען געמוזט טרינקען לעבען אויווען אדער פון קעסעל. קוים האט מען איהם אריינגעגאָסען אין א שאָל און מען איז אוועקגעגאנגען פון'ם אויווען, איז ער באלד פערפראָרען געווארען.

אייניגע מאטראזען זיינען געוואָרען אזוי פויל, אז זיי האבען זיך ניט געוואָלט ריהרען פון'ם ארט. זיי פלענען ליגען גאנצע טעג איינגעוויקעלט אין זייערע דעקען און האבען מורא געהאט זיך אויפצוהייבען. זיי זיינען באלד קראנק געוואָרען אויף דער געד פעהרליכער קראנקהייט סקארבוט. דער דאקטאר האט געטהאן אלעס מעגליכע אום דיא קראנקע צו היילען. ער האט זיי אבער ניט געקענט געבען דאס נייטיגסטע פרישע לויט. אין צעהן טאג זיינען דרייצעהן מאטראזען קראנק געוואָרען— אין גאנצען זיינען זיי געווען אכצעהן. —

דעם 8טען דעצעמבער אין דער פריה איז פען אריינגעקומען זעהר טרויעריג.

(Ice Sea, 7.)

עפליכע ווייסע בערן, וואלטען מיר געהאט פראוויאנט גענוג. בערן־פלייש איז ניט שלעכט און דיא בערן זיינען יעצט זעהר פעט.

— מיר קענען פאנגען זעהינד, האט דער דאקטאר געזאגט. דיא זעהינד זיינען פעטער פון דיא ווייסע בערן.

— דיא זעהינד וועלען באלד פערשווינדען, האט דשאנסאן געענטפערט. עס ווערט קעלטער, דאס אייז ווערט אזוי דיק, אז דיא זעהינד קענען עס ניט דורכלעבען און זיי מוזען אוועקשווימען פון דאנען.

— אלזא, בלייבט אונז קיין אנדער מיטעל ניט, אלס צו שיעסען ווייסע בערן, האט דער דאקטאר געלאכט. דער ווייסער בער איז דאס ניצלעכסטע טהיער אין דייעזע געגענדען. מען קען פון איהם האבען שפייז, הייצונג און קליידער.

פלוועלונג האט דער הונד, וועלכען זיי האבען מיטגענומען מיט זיך, אנגעהויבען שטארק צו בילען. זיי האבען זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און האבען דערוועגן א ווייסע חיה. זיי האבען געמיינט, אז דאס איז געוויס א בער און האבען אנגעהויבען צו שיעסען. אזוי וויא זיי האבען געוואוסט, אז א ווייסען בער איז זעהר שווער צו טוידטען, האבען זיי אלע דריי אויסגעשאסען איינער נאך דעם אנדערן. דאס טהיער איז אניעדער געבאלען, זיי זיינען צוגעקומען געהנטער און האבען דערוועגן, אז אינשטאט א בער האבען זיי דערישאכען א ווייסען פוקס. זיי וואלטען געוויס מעהר צופריעדען געווען, ווען עס זאל געווען זיין א ווייסער בער, אזוי וויא מען קען אָבער פון קיין פוקס קיין בער ניט מאכען. האבען זיי געמחט זיך צופריעדען שטעלען מיט א פוקס. בעלל האט זיך אנגעדרייען אויפגעהויבען דעם פוקס און איהם ארויף צולענען אויף דיא פלייצעס. ער האט זיך אבער באלד אויפגעהויבען און געזאגט פערואוואנדערט:

— זעהט נור, דער פוקס טראָגט א האלדבאָנד.

— א האלדבאָנד? האט אויסגערופען דער דאקטאר און האט זיך אנגעבויען צום טוידטען פוקס.

דער פוקס האט ווירקליך געהאט ארום האלז א מעשענעם האלדבאָנד מיט אן אויפשייפוט: „קאָפיטאן ראָסס זוכט קאָפיטאן פראַנקלין 1848“. דיא בוכשטאבען זיינען שוין געווען אביסעל אפגעריעבען, אבער מען האט זיי נאך געקענט לעזען.

— ווייסט איהר, וויאפיעל דער פוקס דארף שוין האלט זיין? האט דער דאקטאר געזאגט, א יאהר 14—15. ווען קאָפיטאן ראָסס האט געזוכט פראַנקלינס עקספעדיציען, פלעגט ער האַפען פוקס און זיי אנטהאן האלדבאָנדער, אין דער האפנונג אז פראַנקלינס מענטשען וועלען האַפען איינעם פון דייעזע פוקס און וועלען געוואהר ווערן, אז מען זוכט זיי. — שאַדע, וואס מיר האבען איהם געטוידטעט.

— מעגליך אז דער פאר האבען מיר איהם אזוי שנעל געטוידטעט. ער האט שוין ניט געקענט אנטלויפען, ער איז צו אלט און האט זיך געוויס ניט געקענט ריהרען. אלענפאלס לאמיר איהם געהמען א היים, עס איז דאך א היסטאָרישער פוקס, איהר פענגט האלטען זיין פעל, דאקטאר, אלס אנדענקען.

זיי זיינען נאך ארומגעגאנגען א גאנצען טאג, האבען נאך געשאסען א פאָר שנעדיגע און זיינען געקומען צוריק צום שיף.

נארדליכט אין ניו יארק, משיקאגא און אנדערע שטערט. אין נאוועמבער 1872 האט מען געזעהן דאס נארדליכט אין גאנץ רוסלאנד.

גאנץ פינסטער אין יענע געגענדען איז נור, ווען עס הייבט זיך אויף א שנעע שטורם און דער הימעל איז בעדעקט מיט שווארצע וואלקענס, דאמאלס איז דא פינסטערניס וויקליך שרעקליך. אזא שטורם האט אויסגעבראכען דעם 28טען אקטאָבער, ער האט געדויערט גאנצע דריי טאג. אויסער דעם שיף האט זיך דאמאלס געפונען א פארטיע פון פינף מאטראָזען, וועלכע זיינען געגאנגען זוכען חיות. אויף דעם שיף איז מען געווען זעהר אונרוהיג איבער זיי. מען האט מורא געהאט, זיי זאלען ערגעץ ניט פערבלאנזעט ווערן אין שנעע, זאלען ניט טרעפען דעם וועג א היים, צום שיף, און זאלען ניט שטארבען פאר הונגער. צום גליק, איז מיט זיי געווען דער מאטראָז סימפסאן, וועלכער איז געווען גוט בעקאנט מיט דיזעז געגענדען, קיום האט זיך אנגע-הויבען דער שטורם, האבען זיי זיך אינעדערנעלעגט אין שנעע. עס האט אויף זיי אנגעשטאמען צעהן פוס שנעע, אונטערן שנעע איז זיי געווען ווארם, פראוויאנט האבען זיי געהאט מיט זיך אויף צוויי טאג, דעם דריטען טאג האבען זיי געמוסט פאסטען און ערשט דעם פערטען טאג אום מיטאנצייט זיינען זיי געקומען צום שיף, מייער, הונגערניג, אבער פריש און געזונד.

דעם 8טען נאוועמבער איז דאס וועטער געווען זעהר שעהן, דער מאנד האט געשיינט העל, דא שטערן האבען געפונקעלט, קיין ווינד איז ניט געווען, דער פראסט האט געברענגט; דער דאקטאר, דשאנסאן און בעלל האבען בעשלאסען צו מאכען א לוסט רייזע אין דער געגענד ארום. זיי זיינען אויפגעשטאנען אום זעקס אוהר, האבען מיטגענומען מיט זיך פראוויאנט, זייערע ביקסען, פולווער און קוילען און זיינען ארויסגע-גאנגען שפאצירען. זיי זיינען ארומגעגאנגען אייניגע שטונדען און האבען קיין שפור פון קיין ווילדע חיה ניט געפונען. דער דאקטאר האט זיך זעהר געוואונדערט און האט געפרעגט דשאנסאן:

— וויא קומט עס, וואס מיר געפינען קיין שפור פון קיין חיה? זאל איך זאגען, אז זיי זיינען פערשוואונדען געווארען? אדער זיינען זיי אוועקגעגאנגען אין א ווארעמערע געגענדען?

— איך גלויב עס ניט, האט דשאנסאן געענטפערט. דיא ווייסע בערן, פיקס און האזען האלטען זיך אויף אין דיא קאלטעסטע געגענדען. איך מיין, אז דער שטורמווינד האט זיי פערטריבען. זיי האבען זיך בעהאלטען אין זייערע לעכער און פערשטאמען געווארען מיט שנעע. עס מוזען פאראיבערגעהן אייניגע טעג, ביז זיי וועלען זיך וויערער ווייזען.

— דאס איז זעהר שלעכט, האט בעלל געזאגט. מיר דארפען יעצט זעהר נייטיג שמאלץ, זעהר פיעל שמאלץ. מיר האבען יעצט נאוועמבער, ביז פעברואר איז נאך זעהר ווייט. פעברואר איז דער קאלטסטער מאנאט אין דיזעז געגענדען. אונזערע קוילען וועלען קיום, קיום אויסרייכען ביז אנפאנגס דעצעמבער. מיר וועלטן מוזען קאכען אונזער קייען און הייצען אונזער אויווען מיט שמאלץ פון דיא חיות. — מיר זאלען קענען פאנגען

איהם ערנען ניט קאלט, אדער ער פיהלט עפעס ניט א גליעד האט מען באלד אנגע-
הויבען צו רייבען מיט שנעע דאס פערפרארענע גליעד, ביז עס איז ווידער רויט געווארען
און דער מעניש האט עס ווידער אנגעהויבען צו פיהלען.

עס זיינען פערנאנגען נאנצע דריי וואכען, איידער דיעזע אלע פארבערייטונגען
פאר דעם ווינטער האבען זיך געענדיגט און דיא מאטראָזען האבען זיך איינגעוואָינט
צו דעם שטרענג רעגולירטען לעבען, וועלכע דער קאפיטאן און דער דאקטאר האבען
איינגעפיהרט. ווען אלע פארבערייטונגען זיינען געווען פערטיג און דיא בעסטע און
שטרענגסטע ארנגונג איז איינגעפיהרט געווארען, האט דער קאפיטאן זיך גענומען צו
זיין אלטע בעשעפטיגונג. ער האט אנגי הויבען ארומצוגעהן אין דער גענענד; ער איז
ארויפגעקלעטערט אויף דיא העכסטע איידבערג און מיטן ספעקטיוו אין דער האנד
האט ער זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען, אָבער וויא ווייט זיין אויג האט נור געקענט
גרייכען, האט ער נור געזעהן אייז און אייז. באלד האבען זיך געבילדעט יאנג פאר
טייען, מען איז ארויסגעגאנגען זוכען ווילדע חיות. דיעזע יאנג פארטייען פלעגען געוועהן
ליך בעשטעהן פון דאקטאר, דשיימס וואלל, סימפסאן, דשאנסאן און דער מאטראָז
בעלל. זיי האבען געשאסען אייניגע פייגעל, א פאר האזען און א זעהונד. זיי האבען
געגענענט א ווייסען בער, וועלכער איז אָבער אנטלאָפען פון זיי און איז באלד פער-
שוואונדען געווארען. זיינע האר זיינען געווען אזוי ווייס, אז, ווען ער איז געליענען אויף
איין ארט, איז שווער געווען צו דערקענען איהם פון'ס שנעע ארום. דיא זעההינד פלעגען
אויסבויערן לעכער אין אייז, דורך וועלכע זיי קענען אטעמען. אמאל פלעגען זיי ארויס-
קריעכען דורך דיעזע לעכער אויפן אייז. דאמאלס איז זיי לייכט צו שיעסען.

דיא טעג זיינען געווארען אלע מאל קלענער. דער 15טע אקטאבער איז געווען
דער קלענסטער טאָג. דיא זון האט זיך געוועזען אויף א פאר מינוט און איז באלד
פערשוואונדען געווארען. פון'ס 16טען אקטאבער האט זיך אנגעהויבען דיא לאנגע נאכט,
וועלכע וויערט ביז אנפאנג מערץ; א לאנגע, טרויעריגע, שרעקליכע נאכט פון פיער
מאנאטע. דאך איז דיעזע נאכט ניט נאנץ פינסטער, דער מאנד שיינט זעהר העל און
יענע גענעדען. דיא שטערן העלפען איהר צו אויך נאנץ ערנסט, ניט אזוי וויא ביי
אונז, וואו דיא שטערן ווייזען איז אויס, וויא נאנץ קליינע ליכטיגע פונקטען אין הימעל.
אין יענע גענעדען טהוען זיי זייער דיענסט נאנץ עהרליך און בעלייכטען דיא שרעקליכע
אייז וויסטען אין דער צייט, ווען דיא זון איז ניטא, דאן קומט נאך דאס נארד ליכט.
אין נאָרדען (צפון זייט) ווייזט זיך א מין רענענבויען, נאך איהם געהט ארויס
נאך איינער, א דריטער, א פערטער. זיי פלעכטען זיך דורך, ווערן גרעסער, צושפרייטען
זיך, ציעהען זיך צונויף, דרעהן זיך און בעלייכטען א האלבען הימעל מיט אלערליי
פארבען. דאס איז דאס נארדליכט Aurora Borealis. עס איז אונגעגליך אויסצומאלען
מיט ווערטער דיא שענהייט און דיא הערליכקייט פון'ס נארדליכט. מען מוז עס זעהן
מיט דיא אויגען אום עס צו שעהען. מיר, איינוואוינער פון דיא מעסיגערע גענעדען,
האבען קיין בעגריף פון'ס נארדליכט. זעהר, זעהר זעלטען איז דאס נארדליכט אין יענע
גענעדען אזוי שטארק, אז עס שטראהלט אָפּ ביז צו אונז. דאס קומט אבער פאר איין
מאל אין פונפציג יאהר. דעם 7טען פעברואַר 1893 האט מען געזעהן א טהייל פון'ס

קליידער, וועלכע מען האט געמוזט טריקענען. אין דרויסען איז געווען אונגעגליך עפעס צו טריקען. קוים האט מען ארויסגעטראגען א נאסע זאך, איז עס באלד פערפרארען געוואָרען האָרט וויא א שטיין. ווען מען האט עס ארויסגענומען אין דער וואַרם, איז עס וויעדער געווארען נאָס.

קאפיטאן האטטעראס האט זיך יעצט געוויזען אלס פארטרעפליכער עקאָנאָם און אויסגעצייכענטער ווירטה. ער האט איינגעפיהרט אַ שטרענגע ארדנונג צווישען זיינע מענשען. אום זעקס אוהר אין דער פריה זיינען אלע אויפגעשטאנען און האבען געטרונקען ווארעמען טהעע אָדער קאפּע. אום צעהן אוהר האט מען געגעסען מיטאָג; געזאלצען פלייש אדער פיש מיט רייז, ברויט, מעהל שפייזען און דערצו אַביסעל לימינע זאפט, אדער זויערקרויט און זויערע אונערקעס. דיא זויערע זאכען היטען אפ פון דער געפעהרליכער קראַנקהייט סקאַרבוט. דאס עסען האט מען געקאָכט אין צימער צום טריקענען. עס וואלט גלייכער געווען צו קאָכען דאס עסען אין שלאַף-צימער. קאפיטאן האטטעראס האט עס אָבער ניט געוואלט, פון'ס קאכען געהמט זיך פייכטקייט, וועלכע ווערט באלד פערפראָרען, עס הייפט זיך אַן שנעע אין צימער און דיא לופט ווערט שלעכט. פייכקייט איז אַ געפעהרליכער פיינד אין אלע קלימאטען און אין אלע לענדער. ער האט געוואלט, אז אין שלאַף-צימער זאל דיא לופט שמענדיג זיין ריין און טרוקען. דאס עסען פון אַ מענשען מוז זיין פערשיעדען אין פערשיעדענע קלימאטען. אין דיא הייסע געגענדען פון אַפריקאַ און אזיא איז גענוג פאר אַ מענשען אַביסעל רייז מיט אייניגע צעהנדיג טייטלען. אין דיא קאלטע געגענדען מוז דער מענש עסען פיעל פלייש און פיעל פעטס.

— מיר מוזען זיך לערנען ביי דיא עסקימאסען, האט דער דאקטאָר געזאָגט. זיי זיינען נאטורליכער און האבען געלערנט אין דער שטרענגער שולע פון דער מוטער-נאטור. דער עסקימאס פערשלינגט צעהן ביז פונפצעהן פונט פיש-אייל א טאג, זיי האבען רעכט. אייל און פעטס ווארמט דעם מענשען. מיר ווארעמען אן אונזער צימער דורך אן אויווען, מיר מוזען אנווארעמען אונזער קערפער דורך פעטס און אייל. מיר קענען קיין פיש-אייל ניט טרינקען, וויא דיא עסקימאסען, מוזען מיר עסען אנדערע פעטע זאכען. איך האב דער פאר אנגעגרייט פעסליך מיט שמאלץ.

אום אָפּצוהיטען דיא געזונדהייט אין אזא קלימאט מוז מען זיין זעהר פארזיכטיג. דאָקטאָר פולמאן האט זיך געוויזען אין דיעזער בעציעהונג אזא גוטער דאקטאר, וויא קאפיטאן האטטעראס אַ גוטער ווירטה. איין טאג איבערן אנדערן האט יעדער מאטראָן געמוזט געהמען אַ קאַלטע וואנע. דיא וואנע איז געשטאנען אין קיך, אָבער דאס וואסער אין דער וואנע איז געווען איידקאַלט. דער דאקטאר האט דער ערשטער געוויזען אַ ביישפיעל און האט זיך אריינגעווארפען אין קאַלטען וואסער. דיא מאטראָזען זיינען אנפאַנגס געווען זעהר ניט צופריעדען מיט אזא קאַלטע באד, זיי זיינען אָבער באלד געוואוינט געווארען און פלעגען געהמען דיא וואנע, וויא דער דאקטאָר האט געהייסען. דער דאקטאר האט אכטונג געגעבען, אז דיא מאטראָזען זאלען זיך אָפּהיטען, זיי זאלען ניט אָפּפריערען א האנד, אַ פוס, אן אויער אין דער צייט ווען זיי האבען געאַרבייט אין דרויסען. קוים איז איינער צוגעקומען און האט געזאָגט, אז עס איז

מען נאך נעמחט שטענדיג ארבייטען. זיצען אויף איין אָרט אין אזא קעלט איז נער פעהרליך. מען מוז זיך בעוועגען, מען מוז ארבייטען.

דיא ערשטע זאך, וואס זיי האבען געטהאן, איז געווען אראפצונעהמען דיא זעגעל פון'ס שיף און זיי איבערציעהען איבערן דעק. דערמיט האבען זיי געמאכט פון'ס נאנצען דעק א מין געזעלט, וועלכעס האט זיי וועניגסטענס געשיצט געגען דיא שרעקליכע ווינטען. דאן האבען זיי געמחט בעוואָרענען דאס שיף, ארומריינגען דאס איין ארום דיא ווענט און עס צובינדען פעסט, אז א שטורמווינד זאל זיא ניט קענען אוועקשלייבן דערן פון איהר אָרט. ווען דיעזע ארבייט איז געווען פערטיג, האט מען אנגעהויבען צו בויען א וואנד פון שנעע ארום דעם שיף. דיעזע ארבייט איז ניט שווער, אבער זעהר לאנגווייליג. מען שניידעט אויס מים א מעסער פיערעקניגע שטיקער שנעע און לעגט זיי אויס, וויא ציעגעל אין א וואנד פון אונזערע הייזער. מען מוז דערביי זעהן, אז דיא שטיקער שנעע זאלען נוט צופאַסען איינער צום אנדערן.

— מיר וועלען אויסבויען א פעסטונג, האט געלאכט דער דאקטאר, וועלכע קיין ארמעע אין דער וועלט וועט קיין מאל ניט איינגעהמען. שנעע איז א נאנץ נוסע זאך, עס היט אָפּ פון קעלט, אונטער שנעע איז וואָרם.

— עס וועט ווירקליך זיין א פעסטונג, האט דשאכטאן געענטפערט, אבער ניט גענען אַרמעען, ניט גענען מענטשען, זאנדערן גענען פיערפיסיגע פיינד, וועלכע קענען א מאל וועלען מאכען אונז א וויזט, איך מיין גענען ווייסע בערן. דער היינטיגער ווינטער וועט זיין זעהר א קאלטער, דיא ווייסע בערן וועלען זיין הונגעריג און וועלען געוויס ווער לען אונז בעזוכען.

ווען דיא ווענד זיינען געווען פערטיג, האבען זיי געמאכט טרעפ. אין טרעפ האט געפיהרט אויף דעם שיף פון פאָרנט, דיא אנדערע טרעפ האט געפיהרט פון דעם שיף פון הינטען. דיא טרעפ זיינען געווען אויך פון שנעע, אויף וועלכען מען האט ארויפגעדינאסען וואַסער, אין אייניגע סעקונדען זיינען דיא טרעפ געווארען הארטער און שעהנער וויא מארמאר. אין אַכט טעג איז דיא פעסטונג געווען פערטיג. יעצט האבען זיי זיך גענומען צום שיף. דיא דעק פון'ס שיף איז געווען איבערגעצויגען מיט דיא זעגעל. אויף דיא זעגעל האבען זיי אויסגעלעגט א דינעם פאך שנעע. אויף אזא ארט איז דיא נאנצע דעק פון'ס שיף געווען אן אַרט סאלוי, וואו מען האט זיך געקענט צוזאמענקומען און ארבייטען.

אין דערמיט שיף האט מען צונומען דיא ווענטלעך פון דיא קאָיוטען און מען האט געמאכט א גרויסען שלאפצימער פאר אלעמען. אין דערמיט שלאפצימער האט מען געשטעלט א גרויסען אויווען, אין וועלכען עס האט בעשטענדיג געברענגט פיער. דענאך האט מען געמוזט שלאפען אין דיא פעלדזעק, אדער דאכא, וויא דיא עסקיד מאסען רופען עס, דאס איז א לאנגער זאק פון דיא פעל פון ווייסע בערן מיט דיא האר אינעוועניג. דער מענש קריכט אריין אין נאנצען אין זאק און דעקט זיך צו דאס געזיכט מיט א פעל פון א פוקס אדער אן אנדערע חיה מיט לאנגע האר. דיא ווענט פון'ס שלאפצימער זיינען געווען אויסגעהאנגען מיט דיא פעל פון רענטהיר. לעבען זאלאפצימער איז געווען אן אנדער צימער, וואו צו טריקענען וועט אדער אנדערע

דאס שיף איז געשטאנען אויף איין אָרט און דאך איז זיא געשוואומען מיט אן אונגעהייערער שנעליגקייט. דער אייז-בערג, אין וועלכען זיא איז געווען איינגעגראבען, האט געטראפען אויף א מער-שטרעמונג און איז געשוואומען קיין נאָרדען. קאפיטאן האטטעראס איז אייגענטליך געווען צופריעדען, וואס ער האט געפונען אזא גוטען און אזא ביליגען קוטשער, וועלכער האט געשלעפט איהם מיט זיין שיף מיט אלע זיינע מענשען גערעדע אהין, וואהין ער האט געוואלט. אבער דיא געפאָהר איז נאך ניט פּעראיבער. וואהין קען זיי אוועקשלעפען אזא בלינדער קוטשער? טאמער וועט ער זיך ערגעץ אנשלאגען אן אנאנדערן אייז-בערג אדער אן א שטיין?

זיעבען טאג זיינען זיי געפאהרען אויף דיעזען זאנדערבארען אָרט. דער קאפיטאן האט געהייסען ארויפטראגען, וויא פיעל פּראָוויאנט מען האט נור געקענט, אויפן דעק און האַלטען בערייט. ער האט געהייסען אראפּוואַרפען שטריק-לייטערס פון אלע זייטען פּוים שיף. ער האט געגעבען א בעפעהל, אז קוים וועט ער געבען א צייכען, זאָל יעדער האפען א זאק מיט פּראָוויאנט און זאל זיך אראפלאזען פון דיא שטריק-לייטערס.

דעם 15טען סעפטעמבער האט זיך דער אייזבערג אנגעשלאגען אן עפעס. דאס שיף האט אנגעהויבען צו קראכען און צו קרעכצען, זיא איז אבער באלד געבליעבען שטיל, דער אייזבערג איז געבליעבען שטעהן אויף אן אָרט. דיא קעלט איז געווען שרעקליך, דער אייזבערג איז באלד פעסט איינגעפרארען געוואָרען אויף זיין אָרט. יעצט ערשט האבען זיי זיך אנגעהויבען אומצוקוקען, וואו זיי זיינען ערגעץ אַזן דער וועלט. קאפיטאן האטטעראס האט אויסגעפונען, אז זיי געפינען זיך אויף דעם קאַלטעסטען פונקט אויף דער וועלט — אויפן קעלטפּאָל.

דער קעלטפּאָל הייסט דער פונקט אין דער וועלט, וואו דיא קעלט דערגרייכט דיא העכסטע גראַדען, וואס עס קען נור זיין. דאס קוועקזילבער אין טערמאמעטער ווערט פערפראָרען האַרט, וויא אייזען, מען קען דאָרט אונזער געווענהליכען טערמאָמע-טער גאר ניט בענוצען. מען מוז בענוצען א טערמאמעטער מיט ריינעם אַלקאהאָל, וועלכער ווערט קיין מאל ניט פערפרארען. — ווייטער פון דיעזען פונקט הייבט שוין אן ווארעמער צו ווערן. דיא געלערנטע האבען אויסגעפונען, אז דער קעלטפּאָל קומט ניט צוזאמען מיטן נארדפּאל. אויפן נארדפּאל איז עס שוין אביסעל וואַרעמער. דאס האט נאנין געשטימט מיט קאפיטאן האטטעראס רעכנונג, אז ארום דעם נארדפּאל געפינט זיך א מעער, וועלכער איז נאנין פריי פון אייז, אדער, ווען דארט איז קיין מעער ניטא, זא געפינט זיך דאָרט א לאַנד, וועלכעס איז פיעל וואַרעמער וויא גרענלאַנד.

14טעם קאפיטעל.

פּאַרפּערייטונגען פאַר'ן ווינטער.

דיא לאַגע פון דער „פּאַרוואַרד“ איז געווען זעהר א טרויעריגע, יעדער האט איינגעזעהן, אז זיי מוזען דא איבערווינטערן. וויא ווייט דאס אויג האט נור געקענט זעהן, האט מען געזעהן אייז און אייז. קיין פּיצעל שטיין, קיין טראפען וואַסער, נור אייז און אייז. דיא קעלט איז געווען אזוי שטארק, אז אין דיא וואַרעמסטע קליידער האט מען ניט געקענט איינשטעהן מעהר, וויא א האלבע שטונדע אין דרויסען. דערצו האט

אנגעשאַטען אין זיי פולווער. קאפיטאן האטטעראס האט גערעכענט, אז גאנץ פריה וועט ער אונטערגינדען דאס פולווער און צורייסען דיא איידוואַנד.

— ביי נאכט האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער שטורמווינד. דאס מעער האט געקאכט אונטערן אייז און האט עס אנגעהויבען צו ברעכען. עס האט אנגעהויבען צו טראכען און צו קנאקען, גלייך וויא מען וואָלט געשאַסען פון הונדערטער קאנאנען. אלע מאטראזען זיינען געווען בעשעפטיגט אויפן דעק.
— צום רודער! צום רודער! האט מען פלוצלונג געהערט א שטאַרקע שטימע שרייען.

אלע האבען זיך אומגעקוקט און האבען דערזעהן מיט שרעק, אז דיא איידוואַנד האט זיך אנגעהויבען צו ריהרען עפעס האט געארבייט און געריסען אונטערן וואַסער. גרויסע מאסען אייז זיינען געשפרונגען אין אלע זייטען. שרעקליך הויכע איידבערג האבען אנגעהויבען צו טאנצען. ארום דעם שיף.

— דאס איז דיא גרעסטע געפאָהר, האט דשאַנסאן געזאגט צום דאקטאר. זייט מיר פאָהרען אויף דער „פאָרוואַרד“ זיינען מיר נאך אין אזא געפאָהר ניט געווען. זעהט, וויא עס קומען אן מאסען אייז פון אלע זייטען.

— אלע זעק ארויף! האט קאמאנדירט דער קאפיטאן.

ער האט געהייסען ארויסנעהמען אלע שטריוועק, אלע דעקען און אלע ווייכע זאכען און דערמיט ארומהענגען דאס שיף. מיט וואס מען האט נור געקענט, האט מען ארומגעוויקעלט דאס שיף פון פארנט, פון וואנען דיא אייזבערג זיינען אנגעקומען. דאס איז דערווייל געווען דיא איינציגע רעטונג. דיא איידבערג זאלען זיך אנשלאגען אן א ווייכע זאך און זאלען ניט צוברעכען דאס שיף.

אימער געהנטער זיינען דיא איידמאַסען צונעקומען צום שיף; אימער גרעסער איז געוואָרען דיא געפאָהר. שוין זיינען ארויסגעפאלען אויפן דעק שטיקער אייז פון אייניגע הונדערט פונט. דאס האבען זיך אפגעבראכען נור קליינע שטיקלעך פון דיא איידבערג. אייניגע מאטראזען זיינען פערוואונדעט געוואָרען. דעם מאטראז גריפער האט א שטיק אייז געטראפען אין דער פלייצע און האט איהם אומגעוואָרפען. זיין פלייצע איז געוואָרען אויסגעלענקט. מען האט איהם געמוזט אראָפּטראגען אין דער קאָיוטע.

דער שטורם איז געוואָרען אלץ שטאַרקער. דיא איידמאַסען האבען זיך צוגריפן געשלאגען אין איין אָרט ארום דער שיף, — עס איז קיינע רעטונג געווען. פלוצלונג האט זיך דאס שיף אויפגעהויבען, א גרויס שטיק אייז, געדרענגט פון דיא אנדערע, איז ארונטער אונטערן שיף און האט עס אויפגעהויבען, וויא א יאָלעכץ פון א נוס.

— מיר זיינען אריבער דיא איידבערג! האט דשאַנסאן אויסגערופען מיט פרייד.

— מיר זיינען אין דיא איידבערג, האט שאַנדאן געענטפערט.

און ווירקליך, דאס שיף האט זיך אזוי איינגעשניטען אין אן איידבערג, אז עס איז געבליעבען אין איהם, וויא צונעשמידט. עס איז געווען טרויעריג אנצוקוקען, וויא דאס גאנצע שיף איז געשטאנען אין דרויסען איבערן וואסער. דערווייל אבער איז דאס געווען זייער גליק, זייער רעטונג.

— מיר שווימען! האט אויסגערופען דער קאפיטאן.

צום ערשטען מאל דיא זון אונטערנעגאנגען און עס איז געווארען נאכט אויף א נאכץ קורצע צייט. מיט יעדען טאג איז דיא נאכט געווארען לענגער און קעלטער.

דעם 12טען אויגוסט איז קאפיטאן האטטעראס ארויפגעקלעטערט אויפן זעגעל-בוים, וואו ער איז אוועקגעשטאנען נאנצע צווייא שטונדען. נאך זיין רעכנונג האבען זיי שוין געדארפט זיין ניט ווייט פון מעער, וועלכעס איז נאנץ פריי פון אייז, וויא דער קאפיטאן סטיוארט האט איהם געזעהן אין 1851. ער האט אבער מעהר ניט געזעהן; וויא אייז און שנעע.

דיא מאטראזען האבען געזעהן, וויא טרויעריג ער איז געווען, ווען ער איז אראפ-געקומען פון'ם זעגעל-בוים. זיי האבען פערשטאנען, אז זיינע לעצטע האָפנונג איז פער-שוואונדען און האבען אנגעהויבען צו טראַכטען וואס צו טהאן.

— מיר מוזען דאך זעהן צו קומען אהיים, האט גריפער געזאגט צו שאנדאן. דער משוגענער קאפיטאן וועט אונז ערנען פערשלעפען ווייט און מיר וועלען מוזען איבער-ווינטערן ערנען אין א וויסטע געגענד, וואו מיר וועלען אלע אויסגעפראָרען ווערן. לאַמיר בעסער פאהרען אהיים.

— יעצט איז שוין צו שפעט, האט שאנדאן געענטפערט. מיט זיינען שוין צו ווייט פאָרפאָהרען. דער ווינטער וועט זיך באלד אנהויבען, איידער מיר וועלען קענען ערנען צו קומען, וועלען מיר איינגעפראָרען ווערן אין אייז.

— אלוא, וואס טהוט מען יעצט? האט געזאגט פען, וועלכען דער קאפיטאן האט געהאלטען א פאר טאג פערשפאָרט און דאָן האט ער איהם געהייסען געהן ווייטער ארבייטען.

— יעצט איז דאס גלייכסטע פאר אונז, מיר זאלען אפווארטען, וואס ווייטער וועט זיין. קאפיטאן האטטעראס וועט פאָרפאהרען אזוי ווייט, אז ער וועט אונז בעטען, מיר זאָלען פאהרען צוריק.

דער מאַנאַט אויגוסט איז פאָראיבער. דיא נעכט זיינען געוואָרען לענגער און קאַלט. ביי טאג, ווען דיא זון האט גוט געוואַרמט, פלעגט זיין צעהן—צוועלף גראַד קעלט. וואו דאס מעער איז געווען רהיגער, האט זיך עס שוין אנגעהויבען צו בעדעקען מיט אייז. האטטעראס האט געטריעבען זיין שיף אימער ווייטער און האט עס מיט אזוי פיעל קונסט און געשיקליכקייט דורכגעפיהרט דורך אלע געפאָהרען, אז דיא מאַטראַזען האבען געשטוינט. זיי האבען געמוזט מודה זיין, אז ער איז א גוטער שיפסקאָפיטאן און ווייט, וויא צו פיהרען א שיף.

דעם 8טען סעפטעמבער איז געווען א שטארקער פראָסט. דיא „פאָרוואַרד“ איז צוגעקומען צו א וואַנד פון אייז. געהן ווייטער איז געווען אונמעגליך. צוריקפאהרען האט מען ניט געקענט, ווייל דאס מעער איז שוין געווען פערפראָרען הינטער זיי. דיא איבערווינטערן, אין דערמיט ים איז זעהר געפעהרליך. דיא לאַגע איז געווען א שרעקליכע, א פערצווייפּעלטע. קאפיטאן האטטעראס האט דען מוט נישט פערלאָרען, ער האט געהייסען בויען לעכער אין דער וואַנד פון אייז און זיי אנשיסען מיט פולווער. עס האט געדייערט א נאנצען טאג, איידער מען האט אריסגעפירט טיפּע לעכער און פון האט

— ווער בעפעהל'ט עס דא? האט דער קאפיטאן געפרעגט ערשטוינט.
 — א ד' האב איהם ניט געהייסען געהן, האט געזאגט דער מאטראז פֿען דרייבט
 און איז צוגעגאנגען געהנטער צום קאפיטאן.

— דוא האסט איהם ניט געהייסען? האט אויסגערופען דער קאפיטאן.
 — יא, איך האב ניט געהייסען. עס איז שוין גענוג! מיר קענען מעהר ניט
 ארבייטען. מיר ווילען ניט פאהרען ווייטער אום אויסגעפראָרען צו ווערן ביים נאָרדפּאָל.
 איך הייס, אז מען זאָל ניט אונטערהייצען דיא מאַשין!
 — הערר שאַנדאן! האט אויסגערופען דער קאפיטאן. ארעטירט דיעזען מאַן!
 שמידעט איהם אין קייטען!

— אבער, הערר קאפיטאן, האט שאַנדאן געענטפערט, דער מאַן האט דאך נור
 געזאגט.

— וועידערהאַל נור וואס ער האט געזאגט און איך וועל דיך פערשפּאַרען אין
 דיין קאָיטע. ארעטירט דעם מאטראז! פֿען הערט איהר וואס איך הייס אויך?
 דשאַנסאן, סימפּסאן און בעלל זיינען צוגעגאנגען צום מאטראז פֿען און האבען
 איהם געוואָלט בינדען און אראָפּ פיהרען אין דער קאָיטע. פֿען אבער איז געווען שטאַרק
 אין דער ריזחה. ער האט געהאַפּט א לאַנגע האַק, וועלכע איז געלעגען לעבען זענעל-
 בוים, האט געפאַכט מיט דער האַק ארום זיך און האט געשריען:

— ווער עס וועט מיך אנריהרען, דער וועט ניט אוועק לעבעדיג.
 קאפיטאן האטטעראס האט ארויס געהאַפּט א רעוואָלוער פון זיין נארטעל. איז
 צוגעגאנגען נאעהנט צום מאטראז פֿען און האט זיך געציעלט גלייך איהם אין קאָפּ
 אריין.

— הייב אויף נאך א מאל דיא האַק און איך דערשיעס דיך דא, וויא א הונד!
 דיא מאטראזען זיינען געווארען אונרוהיג און האבען אנגעהויבען צו מוררען
 (וואָרטשען). יעדער איז געווען אונצופריעדען מיטן קאפיטאן'ס בענעהמען.

— שטיל זאָל זיין! האט קאמאנדירט דער קאפיטאן מיט א דאָנערענדער
 שטימע, אדער דער מאַן איז טויט אין אייניגע מינוט!

פֿען האט אוועקגעוואָרפֿען דיא האַק און האט זיך געלאָזט בינדען דיא הענד.
 דשאַנסאן און סימפּסאן האבען איהם אוועקגעפיהרט.

— געה, הייך איין דיא מאַשין! האט האטטעראס געזאגט צום מאַשיניסט.
 דער מאַשיניסט איז אראָפּגעגאנגען צו דער מאַשין. דער קאפיטאן און דער
 דאקטאר זיינען ארויפגעגאנגען אויפן קאפיטאן'ס בריקעל. באלד האט דיא מאַשין
 אנגעהויבען צו רויטען, מען האט אויפגעהויבען דעם אַנקער און מען איז ווייטער גע-
 פּאַהרען. לאַנגזאַם, מיט מיה איז דיא „פּאַרוואָרד“ געגאנגען ווייטער. דער קאפיטאן
 האט אליין געפיהרט דאס שיף. דיא מאטראזען האבען אויסגעפיהרט זיינע בעפעהלע
 שלעפּעריג.

עס זיינען פֿערנאנגען זעקס טאג. מיט יעדען טאג האבען זיך פֿערמעהרט דיא
 צייכענס, אז דער ווינטער קומט אן. ביז אהער איז דיא זון ניט אונטערגעגאנגען. מען
 האט געווען, וויא זיא געהט ארום אלע פֿיער זייטען פֿון'ם הימעל. דעם 30טען יולי איז

מיט יעדען טאג איז דיא רייזע געווארען שווערער און געפעהרליכער. דיא מאטראזע האבען געארבייט זעהר שווער. איבער נאכט פלענען אייניגע ערטער אין מעער פערפראָרען ווערן און, ווען עס איז נאך צוגעפאלען אביסעל שנעע, איז דאס אייז אין אייז טאג געוואָרען אזוי דיק, אז עס האט געקענט טראגען אויף זיך א מענטשען. מיט דער קעלט האט זיך אנגעהויבען צו ווייזען צייכענס פון דער געפעהרליכער קראנקהייט סקארבוט. דאקטאר פולמאן האט געזעהן צו פעהריטען דיזעז קראנקהייט. ער האט געהאט מיט זיך גענוג לימינע-זאלץ און לימינע-זאפט און האט געזעהן צו פעהראט פֿען, אז דיזעז שרעקליכע קראנקהייט זאל ניט אויסברעכען צווישען דיא מאטראזע. דיא קראנקהייט האט ער פעהריט, געגען דיא אונצופריעדענהייט אבער האט ער גאר ניט געקענט מאכען. דיא קעלט, דיא שווערע ארבייט, דער שרעק פארן ווינטער אין דיזעז טרויעריגע געגענדען האבען געוויקט זעהר שלעכט אויף דיא מאטראזע. קאפיטאן האטטעראס האט זעהר גוט געוואוסט, אז ער קען זיך פערלאזען נור אויפֿן דאקטאר, אויף דשאנסאן, סימפסאן און בעלל. דיא אנדערע מאטראזע און שאנדאן האבען נור געווארט א געלענענהייט, זיי זאלען רעבעלירען און צוריקפאהרען א היים. דיזעז געלענענהייט האט זיך באלד פֿאָרגעשטעלט.

דיא „פֿאָרוואַרט“ איז אנגעקומען צו אן אינוועל מיט'ן נאמען האמילטאן. דאס מעער האט זיך אנגעהויבען צו בערעקען מיט אייז. דיא מאטראזען זיינען געווען שרעקליך מיטע און האבען זיך אזוי פיעל איבערגעארבייט, אז עס איז געווען אונמעגליך צו הייסען זיי ווייטער ארבייטען. דיא זענעל האט מען ניט געקענט געברויכען, ווייל דאס שיף איז געפאהרען קיין נארדען און דער ווינד האט שטארק געבלאזען קיין זידען. קאפיטאן האטטעראס האט ניט געוואלט בלייבען שטעהן און זיך אָפֿרוהען, ווייל ער האט געוואוסט, אז יעצט איז יעדע מינוט טהייער, יעצט האט ער נאך צייט צו פאהרען קיין נארדען. ווען עס וועט איהם געלינגען צוצוקומען צום פרייען מעער ארום נארדפאל, האט ער דערגרייכט זיין ציעל. ער וועט איבערווינטערן ביים נארדפאל און איבער א יאהר וועט ער פאהרען א היים. אלזא, מען מוז פאהרען ווייטער. ער האט געגעבען א בעפעהל, אז מען זאל אונטערהייצען דיא קעסלען און טרייבען דאס שיף מיט פולען דאמפֿ.

דיזעז בעפעהל האט אלעמען איבעראשט. זיי האבען אלע געוואוסט, אז מען מוז זיין זעהר עקאָנאָמיש מיט קוילען, ווייל מען מוז זיי האלטען אויפֿן ווינטער. פלוצלונג הייסט ער גאר הייצען און טרייבען דאס שיף ווייטער. זיי האבען זעהר גוט געהערט דעם קאפיטאנס בעפעהל, אבער קיינער האט זיך ניט געריהרט איהם אויס-צופיהרען. שאנדאן און וואלל האבען זיך איבערגעוואָרפען מיט בליקע. דיא מאשיניסטען האבען זיך ניט געריהרט.

— האט איהר געהערט מיין בעפעהל? האט קאפיטאן האטטעראס אויסגערופען

ביין.

דער מאשיניסט האט געוואלט צוגעהן צו דער מאשין און זיך געהמען צו זיין

ארבייט.

— געה ניט, בראנטאן! האט אויסגערופען א שטימע.

ביקסען און פון פייער געוועהר, האבען בענוצט פערט-עדגע מיטעל אום איהם צו טוידטען. זא, צום ביישפיעל, פלעגען זיי געהמען א לאנגע און דינע שטיק פיישביין, האבען עס צונויפגעדרעהט, וויא א שפרינגפער (שפראַנדוינע) פון א מאַשען אוהר און האבען עס צוגעבונדען מיט א פאָדים, עס זאל זיך ניט אָפּוויקלען. דאן האבען זיי עס בענאכטן מיט וואכער און ארויסגעלעגט אין דרויסען. באלד איז עס פערפרארען גע- וואָרען, וויא א שטיין. זיי האבען דאן צושיטען דעם פאדים, דער פיישביין איז געבליעבען צונויפגעדרעהט. יעצט פלעגען זיי עס בעניעסען מיט פיישטראהן און לאזען ליגען אין דרויסען. דער בער האט עס דערשמעקט און האט עס פערשלונגען. ביי איהם אין בויך האט זיך דער פיישביין צו ווארמט און איז אָפּגעשפרונגען. דער בער בלייבט שטעהן און קען זיך ניט ריהרען, דער פיישביין לעכערט איהם דורך דיא געדערם.

דיא עסקימאסען געברויכען נאך אן אנדער זאנדערבארעם מיטעל צו טוידטען דעם ווייסען בער. זיי געהמען א גאנץ שארפעס מעסער, בעניעסען עס מיט פיישטראהן אדער מיט בלוט פון א רענטהיער און שמעלען ארויס אין שנעע מיט דער שארפער זייט פון אויבען. דער בער קומט צו און הייבט אן צו לעקען דאס שארפע מעסער און צושיניידעט זיך דערביי דיא צונג. עס הייבט אן צו רינען בלוט פון דער צונג. דער בער מיינט, אז דאס בלוט רינט פון מעסער און לעקט עס ווייטער. ער צושיניידעט זיך נאך מעהר דיא צונג. דאס פרישע בלוט רייצט נאך מעהר דיא ווילדע חיה. זיא פיהלט ניט איהר אייגענעם שמערץ. האַפט בייסען דאס מעסער, פון וועלכען עס רינט אזוי פיעל בלוט און צושיניידעט זיך אזוי שטארק דיא צונג מיטן מויל, אז ער הייבט אן צו ברומען און צו בילען פאר ווייטאג. דיא עסקימאסען דעהרען עס, געהן ארויס און טוידטען דיא בעסטע מיט זייער פייל און בויגען, אדער לאזען עס לויפען, ביז עס פאלט ענטקערפטעט און קייקעלט זיך אין זיין בלוט.

דאקטאר פולמאן איז געוואָהרגעוואָרען נאך פיעל זאכען, וויא דיא עסקימאסען פאנגען דיא ווילדע חיות, וועלכע געפינען זיך אין יענע געגענדען. ער האט זיך נאך א מאל איבערצייגט, אז וויא געדערניג דער מענטש זאל ניט שטעהן אין זיין בילדונג, אין זיין ענטוויקעלונג, אין זיינע פעהיגקייטען, איז ער דאך דיא קליגסטע און ווילדעסטע חיה. פון דיא מושעלן און אַיסטערס האט דער דאקטאר געפונען אויף דעם אינזעל פערשיידענע סאָרטען, וועלכע מען קען עסען. דאס מעער פלעגט ארויסווארפען מעגליך זעהר פיעל מושעלן. דער דאקטאר פלעגט זיי אונטערזוכען, ער האט אויסגעפונען, אז זאלאנג דאס מעער איז פריי, קען דער מענטש לעבען פון דיעזע אַיסטערן. מען מוז נור וויסען, וועלכע צו געהמען, ווייל עס געפינען זיך צווישען זיי אייניגע, וועלכע זיינען זעהר גיפטיג.

אויפן פיערטען טאג איז קאפיטאן האטטעראס ארויסגעקומען אויפ'ן דעק און האט געהייסען ווייטער פאהרען קיין נארדען. מען האט איבערגעזעהלט דיא מאטראזען, אלע זיינען געווען אויפ'ן דעק. זיי האבען אויסגעפאלגט זיינע בעפעהלע שטילעהרייט. עס איז געווארען מיט יעדער שטונדע קעלטער און קעלטער. עס האבען זיך געווינען פיעל פייגעל, וועלכע האבען זיך פערזאמעלט אין מאסען און האבען אנגעהויבען אוועק- צושליעהען פון דאנען אין אנדערע ווארעמערע געגענדען.

פארוואס איז דא זאלט זיין אזוי פערצווייפעלט. מיר האבען נאך צייט צו פאהרען א היים. אין א מאָנאַט זיינען מיר צוריק אין ענגלאַנד.

— הערר שאַנדאן, האט דער קאפיטאן געענטפערט, מיר האבען נאך צייט צו פאהרען קיין נארדען. אין א פאָר מאָנאַטע ארום וועלען מיר זיין ביים נאָרד פאל.

— אָבער וויא אזוי וועלען מיר פאהרען קיין נאָרדען, ווען מיר האבען קיין קוילען ניט?

— פון היינט אן וועלען מיר פאהרען נור מיט דיא זעגעל. מיר האבען נאך קוילען אויף א פאָר מאָנאַט, פארן ווינטער וועלען מיר האבען גענוג. ווען מיר וועלען דארפן, וועלען מיר שוין געפינען מיט וואס צו הייצען.

— איז דער מיר ערלויבען, איך זאל אייך בעמערקען —

— איך ערלויב אייך נור צוריקגעהן אויפן שיף און צו טהאן, וואס מען וועט אייך הייסען, האט דער קאפיטאן געזאגט שטרענג.

מיט דיעזע ווערטער האט ער זיך אוועקגעקעהרט און איז צוריקגעגאנגען צום שיף. דער דאקטאר און אלע מאַטראָזען זיינען איהם נאכגעגאנגען. דער קאפיטאן האט זיך פערשלאסען אין זיין קאיוטע און האט זיך צוויי מאַנ ניט געווייזען אויפן דעק. דער דאקטאר טאר האט בענוצט דיעזע צייט צו בעזוכען דיא אינזעל און זיא אויסצופארשען. ער פלעגט מיטנעהמען מיט זיך דשאַנסאן אדער דעם מאַטראַז סימפסאן. זיי פלעגען אבער ארומגעהן נור ביים ברעג. זיי האבען מורא געהאט צו פערגעהן צו ווייט, זיי זאלען ניט פערבלאנדי זענען ווערן. אבער דער דאקטאר האט געהאט גענוג געלעגענהייט אויסצופארשען דעם נאנצען ברעג פון דער זייט אינזעל, וואו דאס שיף איז געשטאנען. אין מאל האט ער בעגעגענט א ווייסען בער. סימפסאן, וועלכער איז מיט איהם דאמאלס געגאנגען, האט זיך שוין פארבערייטעט צום קאמפף מיטן בער. דער בער אָבער איז אנטלאָפּען, ווען ער האט דערזעהן מענשען. וואהרשיינליך, האבען איהם דיא מענשען שוין געגעבען אַ לעקציע, וועלכע ער האט ניט פערגעסען.

דער ווייסער בער איז איינע פון דיא געפעהרליכסטע טהיערע, וועלכע עס זיינען דא אויף דער וועלט. ער האלט זיך אויף נור אין דיעזע קאלטע געגענדען. ער געהרט זיך פון פיש און פון זעההינט. ער איז א גוטער שווימער און שפרינגט ארום פון איין שטיק אייז צום אנדערן, ווען ער יאגט זיך נאך א זעההונד. אין דיא ווארעמערע צייטען, ווען ער האט גענוג פיש און זעההינד, איז ער ניט געפעהרליך פארן מענשען. זא לאנג ער קען געפינען זיין פרנסה בכבוד, האט ער פיינט זיך צוקריעגען. אין דערמיט ווינטער אָבער, ווען דאס מעער ארום ווערט פערפראָדען, דיא זעההינט אנטלויפען, דיא פיש פערשווינדען — דאן ווערט ער איינער פון דיא געפעהרליכסטע ווילדע חיות. ער האט פאר קיין זאך קיין מורא ניט און קומט זעהר אפט אריין אין דיא שנעע-הייזער פון דיא עסקימאסען. ער פרעסט אלעס, וואס ער קען נור קריעגען און פאלט אן אויף מענשען. עס איז איהם זעהר שווער צו טוידען, מען מוז איהם טרעפען מיט א קויל אין קאָפּ אריין, צווישען דיא אויערן. קויל טרעפט מען איהם ניט אין קאָפּ, ווערט ער נאך געפעהרליכער. ער קריעכט אויף דער ביקס.

דיא עסקימאסען, וועלכע האבען ביז ערשט ניט לאנג נאך ניט געוואוסט פון קיין

ער איז ארוםגעאנגען ארום דיא נאנצע געגענד, האט זיך צוגעקוקט אַ עלען בערגעלע און האט גאר ניט געפונען, אויסער אייניגע פּערטייפּונען אין דער ער וואו דיא מאנאזינען זיינען אמאל געשטאנען.

-- עם איז קיין טעות ניט, האט ער געזאגט, ווען ער איז צוריקגעקומען. דיא זיינען געווען דיא מאנאזינען. איך דערקען זייער גוט דעם ארט, וואו פראנקליך ראָסס, פאררי און אנדערע העלדען פּוים איידמעער זיינען געווען.
— אָבער וואו זיינען דיא מאנאזינען? דיא קוילען? האט געפרעגט דער קאפיטאן אין פּערצווילפּלונג.

— מען האט זיי צורויבט, האט געענטפּערט דשאַנסאן.

— ווער האט זיי דא געקענט אוועקרויבען? האבען אייניגע געפרעגט. דיא שיפּען, וועלכע קומען אהער זעהר זעלמען, געהמען נור, וויאפּיעל זיי דארפּען. זיי ווייסען דאך, צו וועלכען צוועק דיא ענגלישע רעגירונג האט זיי דא אויסגעבויט און אנדערגעלעגט. קיין אנדערע רויבער געפינען זיך דא ניט. דיא איז בערן און דיא איז פּיקס דארפּען קיין קוילען ניט.

— דאס האבען געהאן דיא עסקימאסען, האט דשאַנסאן געזאגט. זייט זיי האבען זיך בעקענט מיט דיא אייראפעער, זיינען זיי געוואהר געווארען, וואס פּאַר אַ ניצליכע זאך דיא שטיינקוילען זיינען און זיי האבען אנגעהויבען זיי צובענוצען. זיי זיינען געוויס צופעליגער ווייזע געוואהר געווארען, אז אויף דיעזען אינזעל געפינען זיך מאנאזינען און זיי זיינען געקומען אהער אַ נאנצע באַנדע פּון עטליכע הונדערט מאן און האבען אלעס אוועקגענומען און אוועקגעפיהרט אין זייערע דערפער. איהר ווייסט דאך, איז אים ווינטער מאכען דיא עסקימאסען לאנגע רייזען. זיי פּאהרען דורך הונדערטער מיילען און זוכען אויף ערטער, וואו זיי קענען האַפּען וואלפּיש אָדער זעהנינט. אויף אזא רייזע האבען זיי געוויס אויסגעפונען דיא מאנאזינען און האבען זיי צורויבט.

אלע האבען איינגעזעהן, אז דשאַנסאן האט רעכט. עם איז ניט געבליעבען אַ שטיקעל האַלץ, אַ שטיקעל אייזען, אַ נאנעל, עפעס אַ צייכען, אז אייראפעער זיינען דא אמאל געווען. דאס האבען געוויס דיא עסקימאסען צוגענומען. זיי זיינען זעהר נייגעריג און יעדע זאך, וואס קומט פּון אייראפּא, האט ביי זיי אַ בעזונדערן ווערט. עם איז דאהער קיין וואונדער ניט, וואס זיי האבען אלעס צוגענומען, ווען זיי האבען געפונען אזא כשרה מציאה.

דיא מאטראָזען זיינען געשטאנען און האבען געקוקט גלייכנעמיג אויף דיעזע סצענע. אונטערדעסען איז אָנגעקומען דער דאקטאר. ער האט באלד געזעהן, אז דיא איז עפעס פּארגעקומען. ער האט זיך אומגעקוקט אין אלע זיימען און האט באלד פּערשטאנען, וואס עם איז געשעהן. אויף איהם אבער האט עם נאנץ וועניג געוויקט. עם האט איהם זעהר וועניג געהארט, אויב עם זיינען יא דיא קוילען אָדער ניט דיא קיין קוילען. ער האט בעסער געוואלט האַפּען אַ קליינעם פּינגוין. נור איין קאפיטאן האט טעראס איז געשטאנען טרויעריג, דעם קאָפּ אראָפּגעלאזט אויף דער ברוסט. ער איז געווען פּערצווילפּעלט.

— קאפיטאן האטטעראס, האט פּלוצלונג שאנדאן געזאגט, איך זעה ניט איין,

געווען זעהר וועניג וואס צו ענטדעקען. ער האט געזעהן פון דערווייטענס א פאר פיקס. ער האט זיי אבער ניט געוואלט נאכיאנען, צו וואס טוינען זיי איהם? — ער איז ניט קיין יענער. קיין אנדערע חיות, אויסער פייגעל, האט ער ניט געפונען. ער האט צוואר געוואלט געהענטער בעטראכטען דעם זאנדערבארען פויגעל מיטן נאמען פינגוין. דאס איז איינע פון דיא וואונדערבארסטע דעשעפעניסען אין דער וועלט. ער איז אין גאנצען א פויגעל, ער איז אבער בעדעקט מיט פעדערן, זאנדערן מיט א מין גראבע האר. ער האט, דאכט זיך, פליעגעל, אבער ער קען מיט זיי ניט פליהען, ווייל דיא פליעגעל זיינען, וויא דיא פיס ביים זעהונד, ברייטע פלאסטען, וועלכע נוצען איהם נור צום שווימען אדער צו געהן אויף אלע פיער. דער דאקטאר האט אויסגעפונען אן אָרט, וואו דיא פינגווינס לעגען זייערע אייער. דאס איז געווען אַ שטיינעריגער פלאץ ניט ווייט פון ברעג. ער האט געזעהן דיא ערטער, וואו זיי מאכען זייערע נעסטען פון מער גראז און אנדערע מער-פלאנצען, וועלכע וואקסען זאגאר אין דיעזע קאלטע געגענדען. דיא נעסטען אבער זיינען געווען לעדיג. עס זיינען געלעגען נור שאלעכצען פון דיא אייער.

אין דער צייט, וואס דער דאקטאר האט געזוכט קליינע פינגווינס און אנדערע מערקווירדיגע זאכען פון דער נאטור, איז קאפיטאן האטטעראס מיט זיינע מאטראזען געגאנגען זוכען דיא מאנאזינען פון דיא קוילען. זיי זיינען צוגעקומען צו דעם אָרט, וואס איז געווען בעצייכענט אין זיין קארטע, האבען זיך אומגעקוקט און — האבען קיין מאַ-גאזינען, קיין פראוויאנט און קיינע קוילען ניט געפונען.

— וואס קען דאס זיין? האט געזאגט קאפיטאן האטטעראס. זאל מיין קארטע ניט ריכטיג זיין? דאס איז אונגעגליך! דיא ענגלישע ארמיראליטעט וועט זיינע שיפס-קאפיטענע ניט אפגאררען.

ער האט צוגערופען דעם אלטען דשאנסאן און האט איהם געזאגט:

— דשאנסאן, דוא ביסט דאך געווען אויף דער פרינץ אלבערט אינזעל אין 1853. דוא האסט מיר אליין דערזעהלט, אז איהר האט גענומען פראוויאנט פון דיעזע מאַגאַ-זינען. קענסט דוא מיר פיעלייכט ניט זאגען, וואו דיעזע מאנאזינען געפינען זיך?
דשאנסאן האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, האט זיך אביסעל פערטראכט און האט געזאָגט:

— אין דיעזע געגענד, קאפיטאן, מוזען זיי זיין. איך געדענק, וויא היינט, אז איך בין געקומען אהער מיטן קאפיטאן אינגעלפילד און מיר האבען דא געפונען מאנאזינען. זיי זיינען געווען געבויט פון האלץ, אייניגע זיינען געווען צוגעדעקט מיט דיא זעגעל פון שיפען, אנדערע זיינען געווען צוגעדעקט מיט קלעצער און ברעטער. דיא קוילען זיינען געלעגען אויף דער ערד ארומגעלעגט מיט שטיינער.

— אלזא, וואו זיינען זיי? האט אויסגעשריען קאפיטאן האטטעראס אין פער-צווייפלונג.

— מעגליך, אז איך האב אַ טעות, האט דשאנסאן געזאגט. לאמיר ארומגעהן דיא גאנצע געגענד, פיעלייכט האט זיך אונז נור אויסגעוועזען, אז מיר זיינען אויפן ריכטיגען פלאץ.

געענדענדן מאכט ער ניט אזוי פיעל שהיות, וויא ביי אונז. ער קומט אן שנעל און רויערט לאנג. קאפיטאן האטמטעראס האט זיך וועניג געקומערט וועגען דעם ווינטער. ער האט געהאט נור איין געדאנק — צו קומען צו דער אינזעל פרינץ אלבערט, אנלאדען קוילען און אנדער פראוויאנט, וואס ער וועט דארט קענען געפינען און פאהרען ווייטער קיין נארדען, אין דעם פרייען מעער, וועלכער געפינט זיך ארום דעם נארדפאל, וויא קאפיטאן סטיוארט האט איהם בעשריעבען. ערשט דעם 26טען יולי האבען זיי דערזעהן דיא אינזעל פרינץ אלבערט. קאפיטאן האטמטעראס האט גענומען זיינע קארטען און זיינע בעשרייבונגען פון דעם אינזעל, הויפטזעכליך פון דעם אָרט, וואו דיא ענגלישע אדמיראליטעט האט געהייסען אנגריימען מאנאזיען פון קוילען און פראוויאנט פאר דיא שיפען וועלכע וועלען פערשלאגען ווערן אין דיעזע געגענד.

דאס מעער ארום דער אינזעל איז ניט געווען גאנץ פריי פון אייז, דאס שיף האט ניט געקענט צוקומען צו דער אינזעל. עס זיינען פערנאנגען וויעדער א פאר טאג, איידער מען האט געפונען א פאסענדען פלאץ, וואו צו פערזאנקערן דאס שיף. מען האט אראפגעלאזען דאס באָאט און צוויי קליינע שיפלעך, אין וועלכע עס האבען זיך אריינגעזעצט דער קאפיטאן, דער דאקטאר, שאנדאן, דשאנסאן, וואלל און אייניגע מאטראזען און מען איז ארויפגעגאנגען אויפן אינזעל.

— מיר וועלען דאָרט געפינען פיעל ניצליכע און וויכטיגע זאכען, האט דשאנסאן געזאגט. דיא קעלט האט אין זיך אזא קראפט אלעס צו ערהאלטען, אז פלייש און פיש קענען אין דיעזע געגענדען אוועקליעגען צעהנדליגע יאהרען און זאלען זיין אזוי פריש און אזוי גוט, גלייך וויא מען וואָלט זיי ערשט געכטען אוועקגעשטעלט. מיר האבען איין מאל געפונען א קעסטעל מיט קאנסערווען (מאָרינרטע פלייש) וועלכעס קאפיטאן פאררי האט פערגעסען אדער איבערגעלאזען אין 1825. אלזא אַכט און צוואנציג יאהר איז עס געלעגען אויף איין אָרט און ווען מיר האבען עס געפונען איז עס געווען אזוי פריש און אזוי גוט, וויא מען וואלט עס ערשט איינגעפאָקט. עס וואלט געקענט אוועקליעגען נאך הונדערט יאהר און בלייבען פריש.

— איך דארף ניט קיין פראוויאנט, האט געזאגט קאפיטאן האטמטעראס קורץ און שאָרף. דיא איינציגע זאך, וואס איך דארף — איז הייזונג, קוילען. דאס איז יעצט דאס נייטהינסטע פאר אונז און איך האָף, אז איך וועל דא קריענען קוילען, וויא פיעל איך דארף. דיא בעשרייבונג, וועלכע איך האב בעקומען פון דער ענגלישער אדמיראל ליטעט, זאגט, אז דא דארף זיך געפינען מעהר אלס טויזענד טאָן קוילען.

דיא שיפלעך זיינען צוגעקומען צום ברעג. אלע זיינען ארויסגעשפרונגען אויפן אינזעל. קאפיטאן האטמטעראס און דשאנסאן האבען זיך אויף קיין זאך ניט אומגעקוקט. זיי זיינען געגאנגען גלייך צו דיא מאנאזיען פון דיא קוילען. דער דאקטאר דאָ געגען האט זיך אומגעקוקט אויף יעדען שריט. איהם האט אינטערעסירט יעדעס בערגעלע, יעדעס שטיינדעלע, יעדעס שטיקעל ערד, וואס האט ארויסגעשטעקט פון אייז. פאר איהם האט יעדע זאך געהאט אן אנדער זינק, אן אנדערע בעדייטונג. ער האט אלעמען געלאזט געהן פאראויס און אליין האט ער געקלעטערט אויף דיא בערג און אין דיא טהאלען זוכען עפעס, ענטדעקען עפעס. ליידער, איז אויף דער אינזעל

אפרוהען, איז ניט געווען קיין פעסטעס לאנד, זאנדערן אן איידעלר. דער שטארקער שטורם האט אויפגעבראָכען דאס אייז ארום אונז און דארונטער אויך דאס איידעלר אויף וועלכען מיר זיינען רוהיג געשלאפען. אונזער לאגע איז געווען פערצווייפעלט:

קאפיטאן בעלאָ האט אבער דעם מוטא ניט פערלארען. ער האט באלד ארויסגענומען דעם גוטאפערטשאַ שיפעל, האט עס אנגעבלאזען און האט עס אריינגעלאזען אין מעער. מיר האבען מיט אונז געהאט א לאנגען שטריק. אן עק פון'ס שטריק האט ער מיטגענומען מיט זיך אין שיפעל און האט אנגעהויבען צו רודערן צום ברעג, וועלכער איז געווען ניט ווייט. דריי מאל האט איהם דער ווינד צוריקגעשליידערט מיט א שרעקליכער מאכט און דריי מאל איז ער צוריק געפאהרען. ענדליך איז עס איהם געלונגען צוצוקומען צום ברעג. ער האט געזוכט א שטיין אדער א שטיק אייז, ארום וועלכען ער זאל קענען ארומבינדען דעם שטריק און אונז צושלעפען צום ברעג.

פון אונזער איידעלר האבען מיר געזעהן, וויא ער ארבייט מיט אלע קרעפטען אום אונז איינצוהאלטען. פלוצלונג, מיר ווייסען ניט, וויא אזוי, איז ער פערשוואונדען געווארען. מיר האבען גערופען, געשריען, האבען אבער קיין אנטוואָרט ניט ערהאלטען. אונזער העלדענמוטהיגער קאפיטאן איז ערגעץ אריינגעפאלען אין א שפאלט אדער אין א גרוב און האט ניט געקענט ארויס. עס האט אונז געריסען דאס הערץ צו וויסען, אז מיר זיינען גאנץ נאָהענט פון איהם און קענען איהם ניט העלפען.

א גאנצע נאכט האט דער שטורם אונז ארומגעטריעבען אויפ'ן מעער. מיר זיינען געווען בערייט צו שטארבען, פאר אונז איז קיין רעטונג ניט געווען. אין דער פריה האט דער שטורם אונז ארויסגעוואָרפען אויפ'ן ברעג. אונזער אייזעלד איז געבליעבען ליגען רוהיג. מיר האבען באַלד איינגעשפאָנט דיא הינט אין דיא שליטענס און זיינען ארויסגעגאנגען אויפ'ן ברעג. דער קאָמפאָס האט אונז געוויזען, אין וועלכע ריכטונג אונזער קאפיטאן איז געכמען פערשוואונדען געוואָרען, מיר זיינען אהין געגאנגען. עס האט אבער געדוירט ערט גאנצע צוויי טעג, איידער מיר זיינען צוגעקומען צו יענעם אָרט, וואו מיר האבען געזעהן אונזער קאפיטאן צום לעצטען מאל. מיר האבען געזוכט אומעדום און האבען פון איהם קיין שפור ניט געפונען. דער שטורמווינד האט פערקעהרט און פערדעקט יעדע שפור. מיר האבען פערבראכט דארט א גאנצען טאג און א גאנצע נאכט. מיר זיינען געגאנגען מיילען־ווייט לעבען ברעג איהם זוכען, מיר האבען אבער גאר ניט געפונען. טרויעריג און מיט א שווער הארץ האבען מיר זיך אומגעקעהרט צו אונזער שיף. גרויסע טראָפען טרערן זיינען געפלאסען פון דיא אויגען פון'ם אלטען מאטראז, ווען ער האט געענדיגט דיזע טרויעריגע געשיכטע, וועלכע ער האט אליין דורכגעלעבט אין דיזע געגענדען. צום אנדענקען אן קאפיטאן בעלאָ האט מען דאס גאנצע שטיק לאנד, וואו ער איז אומגעקומען, א גאמען געגעבען קאפ בעלאָ. — דשאנסאן איז געווען שטארק טרויעריג א גאנצען טאג, ווען דיא „פארוואַרד“ איז פערבייגעפאהרען קאפ בעלאָ.

עס האט אנגעהויבען צו ווערן קעלטער. דעם 10טען יולי איז שוין געווען רעכט קאלט. מען האט געזעהן, אז דער שרעקליכער לאנגער ווינטער קומט אן. אין יענע

צו פאהרען קיין נאָרדען, אז ער איז זעהר אָפט אריינגעפאהרען אין שמאָלע קאנאלען און האט פערלאָרען פיעל צייט און מיהע ארויסצופאהרען פון זיי. זיינע לאנד און מעער קארטען האבען איהם געוויזען, אז דורך דיעזע קאנאלען וועט ער שנעלער קומען קיין נאָרדען, זיי האבען איהם אבער ניט געקענט זאגען, וואס פאר א געפאהרען עס ערוואַר טען איהם אין דיא שמאָלע קאנאלען, וואו דאס שיף האט זיך ניט וואו אויסצודרעהן. דעם 14טען יולי זיינען זיי אנגעקומען אין דער בערינגזבוכטע. דארט האט דער קאפיטאן, סער עדוואַרד בעלטישער פערבראכט דעם ווינטער פון 1853—1854. דשאנסאן האט דאמאלס געדענט אלס מאטראז אויף איינעם פון זיינע שיפען. אין איינעם פון דיא פאריגע קאפיטלעך האבען מיר שוין דערזעהלט, אז בעלטישערס עקספעדיציען איז געווען איינע פון דיא אונליקליכסטע. ער איז ארויסגעפאהרען מיט פינף שיפען און איז צוריקגעקומען נור מיט איינער. דיא איבעריגע זיינען ענטוועדער אונטערגעגאנגען אדער איינגעפאהרען געוואָרען אין אייז. דשאנסאן האט דערזעהלט דיא טרויעריגע געד שיכטע וויא דער יונגער, מוטהיגער און פעהיגער קאפיטאן בעלאָ איז אומגעקומען. עס איז געווען דען 12טען אויגוסט 1853, האט דשאנסאן דערזעהלט, ווען קאפיטאן בעלאָ מיט פיער מאטראזען זיינען ארויסגעפאהרען זוכען א גוטען פלאץ, וואו איבערצו ווינטערן. צווישען דיא פיער מאטראזען בין איך אויך געווען. מיר האבען געהאט מיט זיך דרייא שליטענס איינגעשפאנט מיט הינט. אליין זיינען מיר געגאנגען צו פוס, נור אונזער פראָוויאנט און א קליין שיפעל פון נוטפערטשא איז געלעגען אויף דיא שליטענס. מיר האבען ניט געקענט וויסען, וויא לאנג אונזער רייזע וועט דויערן, און מיר האבען מיט גענומען פראָוויאנט אויף צעהן טאג.

דער ערשטער טאג איז פעראיבער גאנץ רוהיג, אהן יעדען צופאל. פון אבענד האבען מיר אויסגעראבען א גרויסע גרוב אין שנעע, האבען פערשטעלט דיא גרוב מיט אונזערע שליטענס און האבען זיך אריינגעלעגט מיט דיא הינט אין גרוב. מיר האבען איבערגעשלאפען דיא נאכט גאנץ רוהיג. דעם אנדערן טאג זיינען מיר געגאנגען ווייטער ביים ברעג פון ים. נעגען מיטאג האבען מיר זיך געזעצט אפרוהען און עפעס עסען. פלוצלונג האט זיך אויפגעהויבען א שמארקער שטורמווינד, דאס אייז ארום אונז האט אנגעהויבען צו קרעכצען און צו קנאקען. אזוי וויא דער ווינד איז אונז געווען אין פנים און מיר האבען ווייטער ניט געקענט געהן, האבען מיר בעשלאסען צו בלייבען אויפן אָרט, וואו מיר זיינען געווען, און אבוואַרטען, ביז דער שטורם וועט פאָראיבער געהן. מיר האבען אונז פערשטעלט מיט אונזערע שליטענס, האבען זיך איינגעדעקט מיט וואס מיר האבען געקענט און האבען רוהיג אָנגעוואַרט. מיר האבען געהערט מיט שטוינען און מיט שרעק, וויא דאס אייז אין מעער טראכט, קנאקט און ברעכט זיך. מיר האבען געוואוסט, אז אויפ'ן אייז מעער קומט עס אפט פאר זאגאר גיין דערמיט פון קאלטעסטען און שטרענגסטען ווינטער; ווען עס קומט אן א גרויסע הוואָליע ווארעמערעס וואסער פון דיא הייסע אָקעאנען, הייבט זיך אויף א שטורמווינד און דאס אייז הייבט זיך אן צו ברעכען. מיר זיינען געשמאק אנטשלאפען געווארען און האבען זיך אויפגעהאפט ערשט געגען אָבענד, ווען מיר האבען זיך אומגעקוקט און דערזעהן מיט שרעק, אז מיר שווימען אין מעער. דאס ארט, וואו מיר האבען זיך געזעצט

גרעסטע געפאהר פאר א שוף צו צו קומען נאהענט פון אן איידבערג. עס מאכט זיך א מאל, אז צוויי איידבערגע קומען זיך צונויף אין דער מיטען מעער, שלאגען זיך אן איינער אן דעם אנדערן און צוברעכען זיך מיט אזא ליאָרס גלייך וויא מען וואָלט אויסגעשאַסען מיט הונדערט קאנאנען.

אונזערע מאטראזען זיינען געווען זעהר אונצופריעדען, וואס זיי האבען דעם וואָל פיש ניט געפאנגען, זיי האבען אבער געוואוסט, אז זיי האבען זיך גערעטעט פון א שרעקליכער געפאהר. זיי זיינען באלד צוגעקומען צום שוף און האבען ארויסגעשלעפט דאס שיפעל אויף איהר אָרט.

— זעהט איהר, האט שאנדאן געזאגט, דאס איז א לעקציע, איהר זאָלט ווייטער וויסען אז מען טאָר ניט ריוויקירען דאס לעבען און פאהרען אין אן ענגען קאנאל. דער דאקטאר האט זיך וועניג געקיימערט, וואס דשאנסאן האט געזאגט ער האט גענומען אן עמער און האט אנגעשעפט דאס גרינע וואסער. דאן האט ער אן געגאָסען דערפו אין א גלאז. האט גענומען זיין מיקראסקאָפ און האט אנגעהויבען צו בעטראכטען דיא קליינע בעשעפענישען, פון וועלכע דער וואלפיש געהרט זיך. אין גלאז האט מען זיי געקענט זעהן מיט'ן איינפאכען אויג. ער האט זיי אבער געוואָלט בעסער בעטראכטען דורכ'ן מיקראסקאָפ. ער האט געפונען, אז זיי זיינען א מין קרעבסע (ראַקעס) אבער גאנץ קליין און פון א שעהנער גרינער פאַרב.

— וויא פיעל אזעלכע קרעבסע דארף א וואלפיש פערשלינגען, ער זאל זיך אן עסען זאט? האט דער דאקטאר געזאגט צו זיך אליין און האט אנגעהויבען צו צעהלען, וויא פיעל קרעבסע עס געפינען זיך ביי איהם אין גלאז.

ער האט איבערגעצעהלט מעהר אלס צוויי הונדערט. מעהר האט ער ניט געקענט צעהלען. דיא קליינע קרעבסע האבען זיך געפיהלט אונבעקוועם אין גלאז און האבען זיך געריהרט, געדרעהט, פערוויקעלט און פערפלאָנטערט

18 מעס קאפיטעל.

דיא מאטראזען זיינען אונצופריעדען.

קאפיטאן האטטעראס האט זעהר גוט געוואוסט, אז ער האט וועניג קוילען. ער האט אבער זעהר גוט געקענט יענע געגענדען און האט געוואוסט, אז ער וועט באלד צו קומען צו אן אינזעל מיט'ן נאמען פרינץ־אלבערט, וואו ער וועט געפינען א פאָרראטה (זאָפּאָס), וועלכען דער קאפיטאן מעק קליור האט געלאזען, ווען ער איז געפאהרען זוכען פראנקלין'ס עקספעדיציע. ער האט דאהער געטריבען דאס שוף מיט פולען דאָמפּף אלץ ווייטער קיין נאָרדען. דער וועג איז געווען זעהר שווער. אויף יעדען שריט האט מען בעגעגענט מאסען אייז אין פערשיעדענע געשטאלטען: איידבערג, איידפעלדער און פאק אייז. קאפיטאן האטטעראס האט ניט גערוהט און האט דיא מאטראזען ניט געלאזט רוהען. זעהר אָפט האבען אלע געמוסט אראָפּגעהן פון'ם שוף און שלעפען עס מיט שטריק. ביי אלע אנשטרענגונגען איז דאס שוף געגאנגען זעהר לאנגזאם.

זעהר אָפט איז אויסגעקומען, אז מען האט געמוזט פאהרען אייניגע מייל צוריק אום אויסצומיידען אן איידבערג. קאפיטאן האטטעראס האט זיך אָזוי געאילט

דאדורך איז דאס שפעל געקומען אלע מאל געהנטער צום וואלפיש. יעצט ערשט האט מען געמוזט זיין זעהר פארזיכטיג, ווייל דער וואלפיש האט אנגעהויבען צו פאטשען אויפ'ן וואסער מיט זיין שרעקליכען עק.

דשאנסאן האט רעניערט דאס שיפעל זעהר געשיקט, סימפסאן איז געשטאנען בערייט מיט נאך א הארפונע זיא אריינצו ווארפען דער שרעקליכער חיה אין רוקען. פלוצלונג האט זיך דער וואלפיש א קעהר געטהאן און איז אריינגעשוואומען צווישען צווייא גרויסע אייזבערג. דיא מאטראזען האבען מורא געהאט צו צו פאהרען צו דיא אייזבערג.

— האָל איהם דער טיפעל! האט דשאנסאן אויסגערופען. איך געה ניט צו דיא אייזבערג!

— געה ווייטער! טרייב דאס שיפעל! רודער! האט געשריען סימפסאן אויפ' גערענט.

— איך געה ניט! האט געענטפערט דשאנסאן. עס איז געפעהרליך צו רודערן אזוי נאהענט צו דיא אייזבערג.

אין דער צייט, ווען זיי האבען זיך געשפארט, אויב זיי זאלען נאכפאהרען דעם וואלפיש אדער ניט, האבען דיא אייזבערג ענטשייערען דיא פראגע. דער וואלפיש האט אזוי שטארק אויפגעריהרט דאס וואסער ארום דיא אייזבערג, אז ביידע אייזבערג מיט אמאל האבען זיך אנגעהויבען צו ריהרען, זיינען צוגעקומען איינער צום אנדערן מיט אזא מאכט, אז זיי האבען צוקוועטשט דעם וואלפיש, וויא מען צוקוועטשט אן איי ווען מען ווארפט אויף איהר ארויף א שטיין. דשאנסאן האט קוים צייט געהאט אפצו האקען דעם שטריק מיט א האק, זאנסט וואלט דער וואלפיש געווען מיטגעשלעפט דאס שיפעל אויך צווישען דיא אייזבערג.

— מיר זיינען פערלאָרען! האט סימפסאן אויסגעשריען.

— מיר זיינען גערעטעט! האט געזאגט דשאנסאן און האט מיט אלע זיינע קרעפטען גערודערט צוריק פון דיא אייזבערג.

— דאס איז ווערטה געווען צו זעהן, האט געזאגט דער דאקטאר רויג. אזא שוישפיעל האב איך נאך אין מיין לעבען ניט געזעהן. דערצו נאך קאסט עס קיין געלד אויך ניט. עס איז פריי.

ער האט ניט געוואוסט, אין וואס פאר א געפאהר זיי זינען געווען. ער האט קיין בעגריף ניט געהאט, מיט וואס פאר א שרעקליכער קראפט צווייא אייזבערג שלאגען זיך א מאל צונויף. קאפיטאן סקארסבי דערצעהלט, אז אין איין זומער זיינען אין דער באפינס בוכטע דרייסיג וואלפישען געטייטעט געוואָרען פון אייזבערג. א שיף איז א מאל אריינגעקומען צווישען צווייא אייזבערג, וועלכע האבען זיך אנגעשלאגען איינער אן דעם אנדערן. זיי האבען דאס שיף אזוי צונויפגעקוועטשט, אז זיא איז געוואָרען פלאך. וויא א ברעט. אנאנדער אייזבערג האט זיך א בייג געטהאן אויף א שיף און האט זיא דורך און דורך געלעכערט מיט איינעם פון זיינע שארפע שפיצען.

עס איז דאהער קיין וואונדער ניט, וואס דיא שיפסקאפיטאנע ציטערן אזוי, ווען זיי דערזעהן אייזבערג פון דערווייטען און זוכען צו אנטלויפען פון זיי. עס איז דיא

שיפעל קומט ווייטער צו איהם שטילערהייט און מען ווארפט אין איהם אריין נאך א הארפונע. מייכטענס טהוט עס אנאנדער שיפעל. דער וואלפיש לאָזט זיך ווייטער אראָפּ אונטערן וואַסער, בלייבט דאָרט אייניגע מינוט און מוז וויעדער ארויפקומען, דאט מאל איז ער שוין שוואַכער. ביידע הארפונען האבען זיך איינגעגראבען אין זיין קערפער, דאס בלוט הייבט אן צו פליעסען פון זיינע וואונדען און פערפארבט דאס מעער אויף א גרויסע שטרעקע מיט א רייטער פארב. דער וואלפיש רייסט זיך און ווארפט זיך פאר ווייטאג אין אלע זייטען, דאדורך גראבען זיך דיא הארפונען נאך טיעפער איין אין זיין קערפער, ביז זיי לעכערן איהם דאס הערץ. ער שטרעקט זיך אויס און בלייבט לעגען טויט אויפן וואַסער.

זעלבסטפערשטענדליך געלינגט עס ניט שמענדיג איהם אזוי לייכט צו פאנגען. דער הארפונעווארפער מוז זיין אן אלטער געשיקטער מאטראז און מוז וויסען, וואו צו טרעפען דעם וואלפיש. דער שטריק מוז זיין גענוג לאנג און דאס רעדעל מוז זיך שנעל דרעהן. עס זיינען פאָרנעקומען פעלע, ווען דער וואלפיש איז געווען ניט גוט געטראָפּען, אדער דער שטריק איז געווען ניט גענוג לאנג, אדער דיא מאטראזען ניט גענוג געשיקט און דער וואלפיש האט אריינגעשלעפט אין וואַסער דאס שיפעל מיט אלע מאטראזען. עס זיינען פארגעקומען פעלע, ווען דער וואלפיש האט אנגעהויבען צו פאטשען דאס וואַסער מיט זיין קרעפטונגען עק און האט צובראָכען דאס שיפעל אויף שטיקלעך און דער הרגעט דיא מאטראזען.

דער וואלפיש יאנד איז זעהר געפעהרליך. מען מוז זיין גוט געאיבט און געשיקט אום אזא יאנד צו אונטערנעהמען. מען מוז גוט קענען דיא נאטור פון'ס וואלפיש, זיין כאראקטער, זיינע געוואָנהייטען און דיא ארט וויא ער לעבט. עס זיינען דא פערשייע דענע סאָרטען וואלפישען. דער גוטער וואלפיש-פאנגער דערקענט שוין יעדען סאָרט און ווייס, וואס פאר א הארפונע ער דארף צו איהם האבען.

איך קום יעצט צוריק צו מיין ערצעהלונג. דאס שיפעל מיט אונזערע מאטראזען איז געגאנגען נאנץ שטיל. דשאנסאן האט קוים געריהרט מיטן רודער. זיי זיינען צו געקומען אלץ געהענטער און געהענטער צום וואלפיש, וועלכער האט זיך נאנץ רוהיג געווינעט אויף דיא הוואַליעס פון'ס מעער. זיין ברייטער, שוואַרצער רוקען האט אויס געווינען, וויא א שטיין אין דעם גרינעם וואַסער. ווען זיי זיינען צוגעקומען נאנץ נאהענט צום וואלפיש, האט דער מאטראז סימפסאן אויפגעהויבען דיא שווערע הארפונע נאנץ הויך און האט זיא מיט א שרעקליכער קראפט אריינגעוואָרפען אין דעם ברייטען רוקען פון'ס וואלפיש. דיא פערוואונדעטע חיה האט א ציטער געטהאן און האט זיך באלד אראָפּגעלאָזען אונטערן וואַסער. דשאנסאן האט שנעל נאכגעלאזען דעם שטריק. דער וואלפיש האט געשלעפט דאס שיפעל מיט זיך מיט א שרעקליכער קראפט. ער איז געשוואומען צוריק אין קאנאל צושען דיא אייזבערג. דאס רעדעל, אויף וועלכען דער שטריק איז געווען ארומגעוויקעלט, האט זיך געדרעהט אזוי שנעל, אז מען האט געמוזט גיסען אויף איהם וואַסער, ווען ניט, וואָלט זיך דער שטריק געווען אנגעצונדען. ענדליך האט זיך דער וואלפיש געווינען אויפן וואַסער. ער האט אנגעהויבען צו שווימען אביסעל לאנגזאמער. דשאנסאן האט אנגעהויבען אויפצו וויקלען דעם שטריק אויפן רעדעל.

הייצונג און בעלייכטונג, וויא אייניגע עסקימאסען טהוען, ווען עס פעהלט זיי אויס האָלן בעזאָנדרערס ווען דיא קעלט איז שטארק און דאס מעער איז שטארק בעדעקט מיט אייז, אז דאס שווימענדע האָלץ קען ניט צוקומען צום ברעג, גיעסען זיי אן דאס שטאלץ פֿוקס וואַלפֿיש אין א גרויסער שיעפעל, לעגען אריין מאָאָס (מאָך) אלס א קנייט און צינדען עס אן. דאס מאַכט זיי וואַרים און אויף דיעזען זאָנדערבארען לאָמפ קאָכען זיי זייער עסען. קאפיטאן האַטטעראס האַט זיך געריכט צו פערברענגען ניט איין ווינטער אין דיעזע קאלטע געגענדען און האַט געוואוסט, אז דער פישטראָן קען איהם צו ניץ קומען.

דיא מאַטראזען זיינען געווען העכסט צופרידען, וואס מען האַט זיי ערלויבט צו פאָנגען דעם וואַלפֿיש. אין איין מינוט האַט מען אַראָפֿגעלאָזען דאס שיפעל, וואס איז איינגעריכטעט צו פאָנגען וואַלפֿישען. דשאַנסאן האַט זיך געשטעלט ביים רודער, סימפסאן האַט זיך געשטעלט פון פאָרנט מיט דער האַרפונע און דער האַנד און דיא אנדערע מאַטראזען האַבען זיך געשטעלט פון ביידע זייטען. דער דאקטאר איז אויך נאכגעשפרונגען אין שיפעל. דיא מאַטראזען האַבען איהם ניט געוואָלט מיט געהמען, ווייל ער קען זיי דאך נאר ניט העלפען. ער האַט אבער אויף קיין פאל ניט געוואָלט ארויסגעהן פון שיפעל און זיי האַבען איהם געמוזט מיטגעהמען.

דאס מעער איז געווען רוהיג און מען האַט דייטליך געזעהן אלעס, וואס דער וואַלפֿיש האַט געטהאן. ער האַט אפגעגעסען א נוטען מיטאג און האַט זיך געשיפעלט אין וואַסער. באלד איז ער פערשוואונדען אונטערן וואַסער און מען האַט איהם ניט געזעהן; באלד איז ער ווייטער ארויפגעקומען און האַט אנגעהויבען ארויסצולאָזען פון זיך צוויי הויכע זיילען וואַסער מיט דאַטפּף. עס איז געווען א הערליכעס שוישפיעל צו זעהן דיעזע געוואַלטיגע חיה, דיעזען ריעו, וויא ער האַט זיך געשיפעלט פערנניגט אין איידיקאַלמען מעער.

פאר דיא יעניגע פון מיינע לעזער, וועלכע ווייסען ניט, וויא אזוי מען פאָנגט אזא געוואַלטיגע חיה, וויל איך עס ערקלערן אין קורצע ווערטער.

דעם וואַלפֿיש פאָנגט מען מיט א האַרפונע. דאס איז א מין קורצער אייזערנער שפינו, וועלכער איז אונטען דין און שאַרף, וויא א גאָדעל, ער ווערט אבער אלע מאל גרעכער און שווערער. דיעזער שפינו איז צוגעבונדען צו א נאָץ לאַנגען שמריק. וועלכער איז ארוםגעבונדען ארום א רעדעל אויף דעם שפיץ פֿוקס שיפעל. דאס שיפעל געהט צו נאָץ שטיל צום וואַלפֿיש און דער האַרפונעוואַרפער וואַרפט ארויף אויפן וואַלפֿיש דיא האַרפונע מיט דער שפיציגען זייט אין זיין קערפער. דער שווערער שפינו קריעכט אריין אלץ טיעפער און טיעפער אין דעם שטאלץ פֿוקס וואַלפֿיש. אנפאנגס פיהלט עס דער וואַלפֿיש ניט; ווען דיא האַרפונע קריעכט אבער אריין טיעפער אין זיין קערפער און בעריהרט זיין פלייש, הייבט עס איהם אן וועה צו טהאן, און ער לאזט זיך אַראָפֿ אונטערן וואַסער. דאמאלס לאזט מען אפ דעם לאַנגען שמריק, צו וועלכען זיא איז צוגעבונדען. דער וואַלפֿיש קען ניט בלייבען לאַנג אונטערן וואַסער. ער אטעהמט מיט לאַנגען, וויא א מענש און מוז האַבען לופט. ער מוז באלד ארויפשווימען אום צו אטעמען. דיא האַרפונע ליעגט בעגראכען טיעף אין זיין קערפער און איז צוגעבונדען צום שיפעל. דאס

קענט דיא נאטור פון דיעזע זאגנדרבארע טהירע נור פון אייערע גראָבע ביכער. איך קען וועמען, אז איהר האט קיין מאל קיין וואַלפיש ניט געזעהן.

דער דאקטאר איז געוואָרען רויט. ער האט ווירקליך נאך קיין מאל קיין וואַלפיש ניט געזעהן. ער האט אבער דאך געוואָלט עפעס ענטפערן, ווען דער מאטראז איז צוגעגאנגען צו איהם געהנטער און האט איהם געזאגט:

— קוקט נור אהער, דאָרט, וואו דאס וואַסער פון'ס מעער איז שטאַרק גרין. וואס זעהט איהר דאָרט?

דער דאקטאר איז געווען קורצזיכטיג. ער האט נאר נישט געזעהן אין דער געגענד, וואו דער מאטראז האט איהם געוויזען ער האט גענומען זיין שפעקטיוו און האט זיך צוגעקוקט.

— איך זעה א ווייסען פאַס פון שוים, אזוי וויא דיא שפור, וואס א שיף לאזט איבער הינטער זיך, ווען עס געהט שנעל.

— נו, דאקטאר, האט געלאכט סימפסאן. דא איז קיין שיף ניט געגאנגען, אונזער „פאָרוואָר“ איז דאס איינציגע שיף, וועלכעס געפינט זיך יעצט אין דיעזע וואַסערן. וויא קומט עס, וואס אויפ'ן מעער האט זיך געוויזען אזא ווייסער פאַס שוים? ערקלערט עס, דאקטאר?

דער דאקטאר האט געשוויצען. ער האט ווירקליך ניט געקענט זיך ערקלערן, וויא עס קומט, אז אויפ'ן מעער האט זיך פלוצלונג געוויזען אזא פאַס שוים.

— זאגט, אז איהר ווייסט ניט, געלערענטער דאקטאר. דא איז געשוואומען א וואַלפיש און ער האט עס אנגעמאכט דעם שוים. ווען דער וואַלפיש איז שטאַרק פעט, שוויצט ער אויס פעטקייט פון זיך, וועלכעס שווימט אויפ'ן וואַסער און ווייזט, וואו ער איז. איך קען אייך פערזיכערן, דאקטאר אז דער וואַלפיש איז ניט ווייט.

דער דאקטאר האט געשוויצען און האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען. פלוצלונג האט דער מאטראז, וועלכער איז געשטאנען אויפ'ן בריקעל, אויסגעשריען:

— א וואַלפיש הינטער דעם שיף!
אלע האבען זיך אומגעקעהרט און האבען זיך צו געקוקט. ניט ווייט פון'ס שיף. אן ערך פון א האלבע מייל האט מען געזעהן צוויי הויכע זיילען וואַסער, וועלכע דער וואַלפיש האט ארויסגעשפריצט פון זיינע נאולעכער.

— אך, ווען דער קאפיטאן זאל מיר ערלויבען איהם צו פאנגען! האט אויסגעשריען סימפסאן.

אין איהם האט זיך אויפגעהאפט דער אלטער וואַלפיש פאנגער. עס האט זיך איהם זעהר געוואָלט קעמפפן מיט דיעזען ריעו פון דיא קאלטע מעערן און איהם בעזעגען. ער האט געוואָלט ווייזען דעם דאקטאר, אז אויף וואַלפישען פערשמעהט ער מעהר, אלס דער געלערנטער מאן.

צו זייער אלעמענס ערשטוינען האט קאפיטאן האטטעראס געהייסען אראָפלאָזען דיא קליינע שיפלעך מיט אלע אינסטרומענטען צו פאנגען וואַלפישען. מעגליך אז ער האט אומיסטען געוואָלט מאַכען דיא מאטראזען א פערנגיגען, אדער ער האט ווירקליך געוואָלט זיך אנגעסען אייניגע פעסלעך פישטראָהן, וועלכע קענען איהם נוצען אלס

מעער איז אין ערטער בלוי, אין ערטער גרין און אין ערטער רויט, קומט עס דערפון, ווייל דאס מעער איז דא ניט טיעף און מיר זעהן ארויס דעם באָדען.

— נו, זעהט איהר, דאָקטאָר, האט דער מאטראז געענטפערט מיט א געלעכטער, דא האט איהר ניט געטראָפּען. דא ווייסט שוין אן איינפאכער מאטראז, וועלכער האט פערבראכט עטליכע יאהר מיט פאנגען וואַלפֿישען פיעל מעהר פון אייך. — דאס וואסער פון'ס מעער ענדערט דא זיינע פארבען דערפאר, ווייל אין איהם שווימען יעצט מיליאָנען מיליאָנען נאנץ קליינע בעיטעפענישען, א סאָרט קרעבסען, וועלכע האבען דיא פארב, וואס מיר זעהן. וואו דאס מעער איז בלוי, שווימען בלויז קרעבסען, וואו עס איז פון דאָזא פארב, דאָרט שווימען קליינע קרעבסען פון דאָזא פארב. דיעזע קליינע בעיטעפענישען זיינען דיא איינציגע שפּיזן פון'ס וואַלפֿיש. איהר ווייסט דאָך געוויס, דאקטאר, אז דער וואַלפֿיש האט א גרויס מויל, אבער א נאנץ קליינעם האַל. זיין האַל איז אזוי קליין, אז ער קען קיין הערינג ניט איינשלינגען. ער נעהמט אן א פול מויל מיט וואסער מיט דיעזע קליינע קרעבסען. דאס וואסער לאָזט ער ארויס דורך זיינע נאזלעכער אזוי וויא צווייא זיילען דאמפּ פון א לאָקאמאטיוו, און דיא קליינע קרעבסען פערשלינגט ער. — איך קען מיך וועטען מיט אייך, דאָקטאָר, אז איהר האט קיין מאל ניט געזעהן, וויא א וואַלפֿיש עסט ?

דער דאָקטאָר האט געישטאנען איבעראַשט און ערשטוינט. דער איינפאכער מאטראז האט איהם גענעבען א גוטע לעקציע. צוואר אין דאס ביי איהם קיין נייעס ניט געווען. ער האט שוין דאריבער פיעל מאל געלעזען, ער האט עס אבער צום ערשטען מאל געזעהן און דיעזע ערשיינונג האט איהם איבערראשט.

— איך האב געוויס קיין מאל ניט געזעהן, וויא א וואַלפֿיש עסט, האט ער געדאָגט, קיין וואַלפֿיש האט מיר נאך ניט געוועזען דיא עהרע מיך איינצולאדען צום מיטאג און איך ווייס ניט, וואס פאר א מאכל ער ליעבט בעסער, א סטייק אדער א געדראמענס.

— איהר שפאסט, דאָקטאָר! האט סימפסאן געזאגט. איך האב אבער יא געזעהן, וויא א וואַלפֿיש עסט, און ווייס, אז ער ליעבט בעסער דיא גרינע בעיטעפענישען פון אלע אנדערע. איך ווייס, אז קוים האבען מיר דערזעהן א גרין שטיק מעער, האבען מיר שוין אנגעגרייט אונזערע שיפלעך און אונזערע אינסטרומענטען צו פאנגען דיא וואַלפֿיש, ווייל מיר זיינען געווען זיכער, אז דיא וואַלפֿישען וועלען קומען עסען און מיר וועלען זיי פאנגען.

— דאס קען זיין, האט דער דאקטאר געזאגט, אבער זינט, מיר פאהרען שוין א האלבע שטונדע אין דיעזען זאָנדרבארען מעער און האבען נאך קיין וואַלפֿיש ניט געזעהן. ווען זיי האבען דא אזא רייך געדעקטען טיש מיט אלערליי שפּיזען: בלויז, גרינע און רויטע, פאר וואס קומען זיי ניט עסען ? אדער זיינען דיא וואַלפֿישען פון דיעזער געגענד ניט הונגעריג ? פיעלייכט קומען זיי ערשט פון א באַלל, וואו זיי האבען זיך גוט אנגעגעסען ?

— איהר שפאסט וויעדער, דאקטאר! האט זיך געבייזערט דער מאטראז. דאס איז דערפאר, וואס איהר זייט קיין מאל ניט געפאהרען פאנגען קיין וואַלפֿישען און איהר

בעסער פון אלע, ווייל ער איז געשטאנען אויף זיין קאפיטאנס-בריקעל און האט קאמאנדירט מיט א רוהיגער פעסטער שטימע. ער האט געהייסען טרייבען דאס שיף מיט וויפעל דאמפף עס איז נור געווען און איז ווירקליך אין א קורצער צייט ארויסגעפאהרען פון'ס שטורם. הינטער דעם שיף האט דאס מעער געקאכט, געזאָטען און געלאָרמט; דאס שיף אבער איז געשוואומען אין רוהיגעס וואַסער.

דער דאקטאר האט זיך אפגעבונדען פון זיין קאָיטע און איז גענאנגען בעטראכטען דאס זאָנדערבארע בילד, וואס האט זיך יעצט פארנעשטעלט פאר זיינע אויגען. דער שטורם האט ארויסגעריסען פיעלע אייז-בערג פון זייער אָרט, וואו זיי זיינען געווען צו געפראָרען; ער האט ווייטער אראָפגעוואָרען גרויסע מאַסען אייז און פערפראָרענעם שנעע פון דיא בערג. דיעזע מאַסען אייז האבען יעצט געטאַנצט א זאָנדערבארען שרעק-ליכען טאַנץ אויף דיא הוואַליעס, וועלכע זיינען געווען הויך, וויא דיא בערג. אזא טאַנץ פון אזעלכע ריעזען האבען זאגאר אלטע מאטראזען נאך קיין מאל ניט געזעהן.

דער דאקטאר האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזען וואונדערבארען שפיעל, וועלכעס דער אלטער ים שפיעלט זיך מיט זיינע אור אייניקלעך — דיא אייז-בערג. אין דיעזע מינוט איז צו איהם צוגעגאנגען דער מאטראז סימפסאן און האט איהם געוויזען אויפ'ן רוהיגען מעער. דער דאקטאר האט געזעהן מיט שטויגען, אז דאס מעער האט אין ערטער א נאנץ בעזאָנדער פאַרב. אין ערטער זיינען געווען לאַנגע פאַסען וואַסער פון דונקעל בלויער פאַרב; לעבען זיי, זיינען געווען פאַסען פון אַליוו גרינער פאַרב און אין אייניגע ערטער זיינען געווען פאַסען פון א רָזא פאַרב. וויא ווייט דאס אויג האט נור געקענט זעהן, איבעראל האט דאס מעער געענדערט זיין פאַרב. אין דער מיט זיינען געווען פאַסען וואַסער פון געווענהייכער מעער פאַרב. דער דאקטאר האט אויסגעלאָצט א פּאָר אויגען און האט ניט געוואוסט אויף וואס פריהער צו קוקען.

— נו, וואס זאגט איהר, דאקטאר? האט איהם סימפסאן געפרעגט. קענט איהר מיר ערקלערן, וואס דאס איז? קענט איהר פיר זאגען, פאר וואס דאס מעער ענדערט זיין פאַרב?

דער דאקטאר האט אנגעהויבען צו טראַכטען. ער האט דאריבער א מאל געלעזען אין א בוך און האט זיך געוואַלט דערמאנען, וויא אזוי א געלערנטער האט עס דער-קלערט. דער מאטראז סימפסאן איז שוין עטליכע מאל געווען אויפ'ן אייז-מעער. ער האט עטליכע יאהר געדיענט אויף א שיף, וועלכע איז געפאהרען פאנגען וואַלפישען און האָט געקענט דאס אייז-מעער בעסער פון'ס דאָקטאָר.

— דאס מעער אליין האט נאר קיין פאַרב ניט, האט אנגעהויבען צו ערקלערן דער געלערנטער דאקטאר. ווען מיר געהמען וואַסער פון'ס מעער אין א נאנץ ריינעם גלאַז, זעהן מיר, אז דאס וואַסער איז גאַנץ קלאַר און ווייס. ווען מיר שיטען אן רויטע זאַמד אין גלאז און ניסען דארויף ארויף דאס וואַסער, דאַכט זיך אונז, אז דאס וואַסער איז רויט. מיר ווייסען, אז דיא אלטע אַראַבער האבען א נאמען געגעבען זייער מעער דאס „רויטע מעער“, ווייל דער זאַמד אין פיעלע ערטער איז רויט. דאס שוואַרצע מעער צייגט אויך דאס זעלבע; אין פיעלע ערטער איז דער באדען בעדעקט מיט א שוואַרצע בלאַטע, דער פאַר הייסט עס דאס „שוואַרצע מעער“. ווען מיר זעהן דא, אז דאס

מאטראזען און זיי ווייזען, אז ווען מען האט נור מוטא און ענטשלאָסענהייט, קען מען זעהר פיעל דערנרייכען. דיא מאטראזען פלענען איהם אויסהערן אויפגעקומען. זיינע רעד האבען אויף זיי געוויקט. זיי פלענען זיך דערנאך נעהמען פלייסנער צו דער ארבייט און פלענען אויספאלגען פ נקטליך אלע זיינע בעפעהלע. נור איין שאנדאן איז געבליבען אונצופריעדען און פלעגט שטענדיג מורדען (וואָרטשען). וואס דער קאפיטאן האט געטהאן, איז איהם ניט געפעלען. ער פלעגט זוכען אויפצורייצען אייניגע מאטראזען, וועלכע האבען אויך בעסער געוואָלט זיין אין דער היים, איידער צו פאהרען אויפן אייז מעער און קעמפפען בעשטענדיג מיט איידבערג און מיט איידפעלדער.

דעם 18טען יוני איז דיא „פאָרוואָרד“ אריינגעקומען אין א קאנאל, וועלכער הייסט „מעלוויל קאנאל“. דיעזער קאנאל איז א שטאָל שטיק מעער צווישען צוויי אינזלען. ווען מען פאָהרט אין דיעזען קאנאל, זעהט מען פון ביידע זייטען דיא הויכע בערג אויף דיא אינזלען, וועלכע זיינען בעדעקט מיט אייביגען אייז און שנעע — שטומע צייגען (עדות) פון טויענדער און צעהן טויענדער יאהרען.

דער מעלוויל קאנאל איז צוואַר געווען פריי, אויף איהם איז ניט געווען פיעל אייז און דיא „פאָרוואָרד“ האט געקענט גאנץ רוחיג פאהרען. דאס איינציגע, וואס איז געווען אונאנגענעהם אין דיעזען קאנאל, איז געווען דיא ענדערונג פון ווינד. אָט האט געבלאָזען א ווינד פון צפון זייט, פלוצלונג האט זיך אויפגעהויבען א ווינד פון דרום זייט; אָט איז גאר געווען שטיל, עס איז גאר קיין ווינד ניטא, פלוצלונג אין א מינוט ארום האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער שטורם. אזא שנעלע ענדערונג פון ווינד געפינט מען אין ערנעץ ניט אויסער אין דיעזער געגענד.

דער 23טער יוני איז געווען א שעהנער טאג. דיא זון האט געשיינט און עס איז גאר ניט געווען קיין ווינד. דער דאקטאר און דיא מאטראזען זיינען געווען העכסט צו פריעדען, וואס זיי וועלען שוין באַלד ארויספאהרען פון דיעזען געפערהליכען קאנאל. זיי האבען זיך אבער צו פריה געפרייט. אום צעהן אוהר איז פלוצלונג אנגעקומען א שרעקליכער שטורמווינד. דאס מעער האט געקאָכט ווי א קעסעל. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט וואַלקענס און עס האט אנגעהויבען צו שימען א געריכטער שנעע. דיא וועללען (חווילעס) האבען געשפריצט פון אלע זייטען, אז מען האט ניט געוואוסט, וואס עס געהט: א רענען אדער א שנעע. דער קאפיטאן האט געהייסען צונופציעהען אלע זעגעל, אבער איידער דיא מאטראזען האבען צייט געהאט אויסצופיהרען זיין בעפעהל, האט דער ווינד אראָפגעריסען א שטיק זעגעל מיטן זעגעלבוים.

דער דאקטאר האט זיך געמוזט צובינדען צו זיין קאיוטע זאָנסט וואָלט דער ווינד איהם געווען אראָפגעטראגען אין ים. ער האט אבער אויף קיין פאל ניט געוואָלט אריינגעהן צו זיך אין קאיוטע. ער האט געוואָלט בעטראַכטען דיעזע וועלטענע ערשיינונג. מען האט געזעהן גאנץ דייטליך, אז דער שטורם וויטהעט נור אויף איין אָרט, אויף צוויי—דריי מייל ארום. ווייטער איז דאס מעער געווען רוחיג. עס האט זיך אויסגעווייזען, אז ווען דאס שיף זאל נור קענען דורכלויפען דיא פאָר מייל, וואָלט זיא זיך געפונען אין א שטילערן מעער. דאס איז אויך געווען גאנץ ריכטיג. דער שטורם האט געהערשט און געלאַרמט נור אין א טהייל פון קאנאל. קאפיטאן האטטעראס האט עס געזעהן

געזעלשטען פון דיא ערשטע איינוואוינער, דיא אינדיאנער. הורזאן האט מיט זיי ניט געקענט רעדען. דורך צייכענס האט ער זיי אויסגעפרעגט, וואס זיי האבען עפעס איבעריג. ער האט געגעבען זייער הייפטלינג א פרעזענט א רויטע פאטשיילע. דער הויפטלינג האט איהם געשענקט עטליכע פעל פון ביבער. עס האט זיך באלד אנגעהויבען א האנדעל. הורזאן האט געגעבען דיא ווילדע זאכען פון אייראפא: מעסערליך, גלעקעלעך, גלאז קאראלען און אנדערע קליינדיקייטען און זיי האבען איהם געגעבען עסענווארג, פיינעל, בעזאנדערעס ווילדע אינדיקעס און פעל פון ביבער.

פון דיא איינוואוינער איז ער געוואהר געווארען, אז זיי הייסען מאנהאטאס, דער פאר האט ער א נאמען געגעבען דאס שטיק לאנד, אויף וועלכען יעצט שטעהט די שטאדט ניריארק מאנהאטאן *Mannhatan*.

ער האט פערבראכט אויף דעם אָרט, וואו היינט שטעהט דער קעסל-גארדען עטליכע טעג און איז געפאָהרען ווייטער אויפ'ן גרויסען טייך, וועלכער פליעסט לעבען קעסל-גארדען און וועלכער הייסט אויף זיין נאמען „הורזאן“ *Hudson*. ער איז געפאהרען ארויף וואסער ביז אין דעם אָרט, וואו עס שטעהט היינט דיא שטאדט אָלבאני. וואו ער איז געקומען האבען איהם דיא ווילדע מענשען, וועלכע האבען געוואוינט אין דיעזער געגענד, זעהר פריינדליך אויפגענומען און האבען איהם געבראכט זעהר פיעל פעל פון אלערליי חיות, בעזאנדערס אבער פון ביבער. ער האט א נאמען געגעבען דיא געגענד „נירלענד“, דאס נייע לאנד. ער האט אויסגעפונען, אז דאס לאנד ארום איז זעהר גוט און פרוכטבאר און פאסט גאנץ גוט פאר א קאָלאָניע. ער איז צוריקגעפאהרען קיין האָלאַלאַנד, האט מיטגעטהיילט דער קאמפאני, וועלכע האט איהם געשיקט, אלעס וואס ער האט אויסגעפונען און ענטדעקט. דיא קאמפאני האט באלד ארויסגעשיקט אנדערע שיפען אין דאס נייע לאנד און אין 1618 האבען זיי געגרינדעט א שטאדט, וועלכע זיי האבען א נאמען געגעבען „ניי-אַמסטערדאַם“, היינט הייסט עס „ניריארק“. הורזאן'ס נאמען איז געווארען בעריהמט אין דער וועלט. אן ענגלישע קאמפאני האט איהם איינגעלאדען צו זיך. אזוי וויא ער איז אליין געווען אן ענגלענדער און האט געהאט אויפ'ן וועג זעהר פיעל אונאנעהמליכקייטען פון דיא האָלאַלענדישע מאטראזען, איז ער בעסער איינגערעמען צו דער ענגלישער קאמפאני, וועלכע האט איהם געגעבען א גוטעם שיף פערזאָרגט מיט אלעס נייטיגען.

דעם 17טען אפריל 1610 איז ער ארויסגעפאהרען מיט זיין שיף און איז ווייטער געפאהרען צום איידימעער. ער האט אלץ געוואָלט דערגרייכען זיין צוועק — דורכצור פאהרען דאס אייז מעער פון איין עק צום אנדערן. דעם 1טען יוני איז ער געקומען קיין גרענלאַנד, האט אבער ווייטער געטראפען זעהר פיעל איידיבערג און האט געמוזט זוכען אַנאנדער וועג. ער האט באלד ענטדעקט א גרויסע בוכטע, א גרויס שטיק מעער, וועלכעס שניידעט זיך איין אין לאנד פון אמעריקא. דיעזע בוכטע הייסט ביז אויף היינטיגען טאג הורזאן'ס ביי *Hudson's Bay* הורזאן'ס בוכטע.

ליידער, ווייס מען ניט, וואס איז ווייטער געשעהן מיט איהם. זיין טאָגעבוך ענדיגט זיך מיטן 3טען אויגוסט 1610.

מיט אזעלכע געשיכטען האט קאפיטאן האטטעראַס געזוכט אויפצומונטען זיינע

אזוי לייכט. ערשט ענדע אויגוסט האט ער איינגעזעהן, אז עס איז אונגענליך ווייטער צו פאהרען. ער האט זיך אומגעקעהרט אהיים און ענדע סעפטעמבער איז ער אנגע קומען קיין לאַנדאָן.

דיא קאָמפּאָני איז ניט געווען צופרידען מיט איהם. אָבּוואָהל ער האט ענטדעקט פיעלע אינזלען, אויף וועלכע עס זיינען געווען זעהר פיעל זעע הינד און אנדערע מינים פיש און ער האט געבראכט אהיים פיעל פיקסען-פעל. דאס אלעס האט ניט געדעקט דיא הצאות, וואס זיי האבען אויסגעלעגט אויף דיעזער עקספּעדיציע. דיא געלערנטע וועלט אבער האט אויפגעהאפט הודוואָן'ס טאנענדיך און האט עס געלאָזט דרוקען אין פּערשידענע שפּראַכען. הודוואָן האט זעהר ריכטיג בעשריעבען דיא אינזלען שפּיציבערען און פיעלע אנדערע אינזלען אין איידימעער. ער איז געוואָרען בעריהמט אלס טיכטיגער קאָפיטאָן און אַ האַללענדישע געוועלשאַפט האט איהם איינגעלאדען צו זיך און האט איהם איבערגעגעבען א שיף „דע האלווא מאַן“ (דיא האַלבע לבנה). דעם 25טען מערץ 1609 איז ער ארויסגעפאהרען פון'ס האַללענדישען פּאָרט, „טעקסעל“ און איז ווייטער געפאהרען צום איידימעער. ער איז צוגעקומען צו דער גרויסער אינזלע „נאָוואַיאַ זעמלאַ“, האט אבער אויף קיין פאל ניט געקענט ארויפגעהן אויף דער אינזלע. עס האבען זיך אנגעוואמעלט ארום דער אינזלע א זעלכע גרויסע מאַסען איידיבערג, אז דיא מאַטראָזען האבען זיך דערשראָקען און האבען אנגעהויבען צו פּאַרדערן, ער זאל זיך אומקערן. הודוואָן האט זיי קוים איינגעבעטען זיי זאלען פאהרען מיט איהם ווייטער, ניט צום איידי מעער, זאנדערן קיין אמעריקא ענטדעקען נייע געגענדען און גייע לענדער אין נאָרד אמעריקא.

נור מיט שווערער מיה איז עס איהם געלונגען זיך איינצובעטען ביי זיינע מאַטראָזען, זיי זאלען פּאָהרען מיט איהם ווייטער. זיי זיינען געווען אזוי איבערגעשראָקען פאר דיא ערשטע שוועריגקייטען און דיא שרעקליכע איידיבערג, וועלכע זיי האבען בעגעגענט, אז זיי האבען נור געוואָלט פּאָהרען אהיים, קיין האַללאַנד. ער האט פּאַרנעשטעלט זיינע מאַטראָזען, אז זיי מוזען דאָך זעהן עפעס צו טהאָן פאר דער קאָמפּאָני, וועלכע האט זיי געשיקט אום צו דעקען דיא קאָסטען פון דער עקספּעדיציע. ענדליך, האבען דיא מאַטראָזען איינגעווייליגט צו פּאָהרען קיין אמעריקא.

זייט קאָלומבוס האט ענטדעקט אמעריקא אין 1492 האט מען נור געוואוסט פון זידאמעריקא און פון דיא הייסע לענדער אין אמעריקא. נאָרדאמעריקא אבער איז געווען נאָך זעהר וועניג בעקאנט. מען האט געמיינט, אז דאָרט איז זעהר קאלט און עס לוינט ניט צו פּאָהרען אהין. הודוואָן איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט זיך איינגעשטעלט צו ערפּאָרשען דיעזע געגענדען.

דעם 3טען אויגוסט 1609 האט ער ענטדעקט א גרוסע בוכטע. ער האט פּער אנקערט זיין שיף און האט זיך געזעצט מיט צעהן פון זיינע מאַטראָזען אין צוויי קליינע שיפלעך. זיי זיינען ארומגעפּאָהרען דיא גאַנצע בוכטע, האבען געזעהן, אז דאס לאַנד איז איבעראַל בעדעקט מיט געדיכטע וועלדער פון אלערליי פריכטע. דאס איז געווען דער פּאָרט פון ניריאָרק. דער אָרט, וואו זיי זיינען ארויסגעגאנגען אויפ'ן לאַנד, איז דאָרט, וואו עס שטעהט היינט דער קעסל-נאָרדען. דאָרט זיינען געשטאַנען עטליכע

זייט דיא ענגלענדער זיינען בעקאנט געוואָרען מיט'ן ווייסען מעער אין רוסלאַנד, האט זיך אין דער שטאדט אַרכאַנגעלסק געגרינדעט א געזעלשאַפט אונטערן נאמען: מאַסקאָווי-אינגליש פּאָלאַר קאמפּאָני קאמפּאָני Moacovy-English Polar-Commercial Company. דער צוועק פון דיעזער קאמפּאָני איז געווען אויסצובייטען דיא רייכקייטען פון אַיידימעער, אויסצוזוכען, וואו עס געפינען זיך פיעל זעע הינד און וואלפישען און צו שיקען שיפען זיי צו פּאַנגען. דיא קאמפּאָני האט געהאט צוויי קאנטארען, איינע אין אַרכאַנגעלסק אונטער דער פּערוואַלטונג פון רוסען און איינע אין לֶאָנְדֶאָן אונטער דער פּערוואַלטונג פון ענגלענדער. אין 1607 האט דיא ענגלישע פּערוואַלטונג פון דער קאמפּאָני געפאסט דעם פּלאַן צו פּאָהרען קיין יאַפּאַן איבערן איידימעער. זיא האט איבערגעגעבען דיא אויספיהרונג פון דיעזען פּלאַן דעם פּעהיגען קאַפיטאַן הענרי הודזאָן. דעם 1טען מאַי 1607 איז הודזאָן ארויסגעפּאָהרען פון ענגלישען פּאָרט בריסטאָל, אויף א גאַנץ קליינער באַרקע מיט'ן נאמען „האַפּוועל“. ער האט געהאט מיט זיך נור צוועלף מאַטראָזען. הודזאָן האט זעהר גוט געקענט דיא געפּאָהרען, וועלכע ערוואַרטען איהם אויף זיין קליינעם שיפעל, וועלכעס ער אליין האט גערופען: א שאַלעכין פון א נוס. ער איז אבער געווען מוטהיג און איז געווען פעסט איבערצייגט, אז ער וועט דער גרייכען זיין ציעל. און ווירקליך, דעם 18טען יוני איז ער אנגעקומען קיין גרענלאַנד און איז געפּאָהרען ביי דיא ברעגעס פון דיעזען זאָנדרעבאַרען לאַנד ביז דען 22טען יוני, ווען ער איז צוגעקומען צו א הויכען באַרג. ווייטער האט ער גיט געקענט פּאָהרען. גרויסע איידיפעלדער און איידיבערג האבען איהם פּערשפּאַרט דעם וועג. הודזאָן איז גיט געווען פּערצווייפעלט. ער האט א נאמען געגעבען דעם באַרג אין גרענלאַנד, פון וואָנען ער האט זיך געמוזט אומקעהרען „האַלד וויטה האָפּ“ Hold with Hope שטעה מיט האָפּנונג.

ער האט זיך אומגעקעהרט, איז אבער גיט געפּאָהרען צוריק אַהיים, זאָנדרען האט געזוכט אַנאַנדער וועג דורכצופּאָהרען דאס איידימעער. ער איז געפּאָהרען מעהר קיין אַסטען, דאס הייסט, דרוםית מוּרְחִית און דעם 14טען יולי איז ער צוגעקומען צו דער מערקווירדיגער אינזעל שפּיטצבערגען. אויף דיעזער אינזעל איז דאמאלס געווען דיא וואַרמסטע צייט. ביי אונז וואָלט עס געהייסען זומער. אלע בערג אויף דער אינזעל זיינען געווען בעדעקט מיט טיעפען שנעע, נור ביי דיא ברעגעס פון ים האט זיך אין אייניגע ערשער געוועזען דיא ערד און אייניגע גראָזען. אין איין אָרט האט ארויסגע קוואַלען פון דער ערד א גאַנץ הייסער ברונען. הודזאָן האט דאָרט אויפגעשלאָגען זיין לאַגער, ער האט געהאט וועניג פּראָוויאַנט און אויף דער אינזעל זיינען דאמאלס געווען זעהר פיעל פיינעל, פיקס, ווייסע בערן און אייניגע קליינע היות. ער מיט זיינע מאַטראָזען זיינען ארויסגעגאַנגען אויף דער יאַנד און זיינען קיין מאל גיט צוריקגעקומען לעדיג. ער האט פּערבראַבט אויף דער אינזעל א גאַנצען מאַנאַט, האט זיך אנגעגרייט א גרויסען פּאָראַטה פון פיקסען פעל און פון פריש פלייש פון פיינעל און איז ווייטער געפּאָהרען זוכען א וועג איבערן איידימעער. ליידער, האט ער מיט זיין קליינעם און שוואַכעם שיף גיט געקענט פּאָהרען גאַנץ ווייט. אין יענער צייט האט מען נאך גיט געוואוסט פון קיין דאַמפּף-מאַשין און פּאָהרען מיט א זענעל-שיף אין אויגוסט אויפ'ן איידימעער איז גיט

12 מעס קאפיטעל.

קיין נאָרדען! קיין נאָרדען!

דאס וועטער איז געוואָרען שעה, דיא זון האט געשיינט, דיא מאַטראָזען האבען געמחט אנטהאן דיא גרינע שלייערס אויף זייערע געזיכטער. קאפיטאן האַטמערעס האט געהייסען טרייבען דיא „פאָרוואַרד“ מיט דער נאנצער קראַפט פון איהר מאַשינעריע. ארום איהר זיינען געשוואומען גרויסע שטיקער אייז, זיא האט זיך אבער נאנץ בראוו דורכגעשלאָגען און איז געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער — צום נאָרדפּאָל.

שאנדאן און וואלל זיינען געשטאנען ארפּן דעק און האבען גערעדט.

— וויא מיינסט דוא, שאנדאן, האט וואלל געפרעגט, וועט דער קאפיטאן

דערנרייכען זיין ציעל? וועלען מיר צוקומען צום נאָרדפּאָל?

— ניין! האט שאנדאן גענטפערט. מיר וועלען קיין מאָל ניט צוקומען צום נאָרד

פּאָל. קיין מענטש איז נאָך דאָרט ניט געווען און מיר וועלען איהם אויך ניט זעהן. מיר פאָהרען דאָך אין דער בעסטער צייט, עס איז יעצט דער 15טער זוני, מיטען זומער, און דאָך זעה, וויא ארום אונז זיינען געפעהרליכע אייזבערג און אייזפּעלדער. היינטיגס יאהר איז א בעזאָנדער קאַלטעס יאהר, מיר וועלען באלד איינגעפראָרען ווערן און וועלען מוזען דאָ ערנעץ איבערווינטערן.

— מיר האבען זיך דאָך געריכט דארויף, אז מיר וועלען מוזען איבערווינטערן דאָ

ערנעץ און פאָהרען אויף שליטענס צום נאָרדפּאָל, האט וואל געזאגט. דוא אליין האָסט דאָך געקויפט הינד מיט שליטענס אין אופערנאוויק?

— דאס וואָלט אלעס רעכט געווען, ווען ניט קאפיטאן האַטמערעס זאָל קאָמאנ

דירען דאס שיף. געה אראָפּ אונטען, וועסט דוא זעהן, אז מיר האבען שוין זעהר וועניג קוילען. ער הייסט הייזען טאג און נאכט און טרייבט דאס שיף, וויא א משונגענער קיין נאָרדען. ער וויל גאר ניט וויסען, אז קוילען זיינען פאר אונז אזוי נייטיג וויא ברויט.

— פאר וואס זאָנסט דוא איהם ניט, אז מיר האבען וועניג קוילען? דוא מוסט

עס איהם זאָגען, דוא ביסט דאָך דער ערשטער אפיציער?

— וואס זאל איך זאגען דעם משונגענעם? ער האט אנטערנעמוען א רייזע,

וועלכע ער קען ניט אויספיהרען. ער זעהט, אז עס איז אונמעגל'ך און פאָהרט דאָך אלץ ווייטער און ווייטער.

האַטמערעס האט רעכט געהאט. אויף שאנדאן האט ער זיך ניט געקענט פער

לאָזען. שאנדאן איז איהם געוואָרען א שונא און האט געזוכט צו שטערן דיא רייזע.

צום גליק, האט האַטמערעס עס זעהר גוט געוואוסט און האט געהאַלטען דיא מאַטראָזען

גוט אין האנד. ער האט געוואוסט, וויא זיי צו ציעהען צו זיך. יעדעס מאָל, ווען דאס

שיף איז געבליעבען שטעהן, פלעגט ער זיי פערזאַמלען אין זיין קאָיוטע און פלעגט זיי

דערצעהלען דיא רייזען פון דיא בעריהמטע מענער, וועלכע זיינען געפאהרען אויפ'ן אייז

מעער ענטדעקען נייע לענדער און נייע מערן. אין דער צייט פון'ס שנעע שטורם,

וועלכען זיי האבען גור וואס איבערגעלעבט. האט ער זיי דערצעהלט דיא געשיכטע פון'ם

בעריהמטען שיפספּאָטיאן הענרי הורדאן.

דאקומענט און דאס שאכטעל מיטן פאפיער זיינען געווען נאנין, ניי און פריש. קיינער האט עס ניט אנגעהירט, קיינער האט עס פיעללייכט אין דער גאנצער צייט ניט געזעהן. דער דאקטאר האט ארויסגענומען א מאגנעטנאדעל און האט זיא אויפגעהאנגען אויף א זייד פונקט אין דער מיט. דיא נאדעל האט געדארפט שטעהן גלייך אזוי — זיא האט זיך אבער באלד אומגעדריעהט און האט זיך געשטעלט אזוי |.

— דא איז דער מאגנעט-פאָל, האט געזאגט דאקטאר פולמאן און האט א קלאַפ געטהאָן מיט'ן פוס אן דער ערד.

— איך האב געהערט, אז דער מאגנעט פאָל איז א גרויסער באַרג, וועלכער בעשטעהט אין גאַנצען פון מאגנעט, האט געזאגט דשאנסאן. ווען א שיף קומט נאָהענט צו איהם, ציעהט ער ארויס אלע נעגעל פון'ס שיף און דיא ברעטער צופאלען זיך.

-- דאס זיינען "בבא מעשות", האט געזאגט דער דאקטאר. אזא באַרג איז אויף דער וועלט ניטא. אין יעדער מינע, פון וואָנען מען גהאָבט אויס אייזען, געפינט זיך מאגנעט. וואס איז דען מאגנעט, ווען ניט א גאַנץ געווענהליכעס אייזען, וועלכעס האט אין זיך דיא אייגענשאפט צו צו ציעהען אנדערע אייזענס. בערג וועלכע זאלען בעשטעהן אויסשליסליך פון מאגנעט און זאָלען צו ציעהען צו זיך שיפען, זיינען ניטא אויף דער וועלט און וועלען ניט זיין. מיר געפינען זיך יעצט אויפן מאגנעט-פאָל. דוא האָסט אליין געזעהן, וויא דיא נאדעל ווייזט גלייך אראָפּ צו דער ערד און דענאך געהסט דוא ארום גאַנץ רהויג און דער פאָל שלעפט ניט ארויס דיא נעגעל פון דייע שטיוועל, ניט דאס מעסער פון דיין קעשינע.

— אבער וויא אזוי קען דאס זיין? האט דשאנסאן געפרעגט. מיר זעהן דאָך, אז א גרויס שטיק מאגנעט ציעהט צו צו זיך א שטיק אייזען און יעצט געפינען מיר זיך אויף דעם אָרט, וואו עס געפינט זיך דער מאגנעטיזמוס פון דער גאַנצער וועלט — וויא קומט עס אלזא, וואס דייעזער פונקט ציהט טאקע ניט צו צו זיך אלע שטיקלעך אייזען, וואס איך האב ביי מיר?

— מיר זיינען נאך ניט אזוי פיעל געלערענט, מיר זאָלען עס קענען ערקלערן, האט דער דאקטאר געזאגט. מיר ווייסען דערווייל נור, אז דא איז דער מאגנעט-פאָל פון דער וועלט. ווייטער ווייסען מיר ניט. דאס איז אבער דערווייל פאר אונז גענוג. עס וועלען קומען שפעטער קליינערע מענישען פון אונז און וועלען עס בעסער ערקלערן.

באלד האט מען געהערט פייפען פון'ס שיף, אז זיי זאָלען שוין צוריק געהן. דער דאקטאר האט ארויסגענומען א שטיקעל פאפיער מיט א בלייפעדער און האט אנגע-שריעבען דעם טאג, וואס ער איז געווען אויף דער אינזעל און וויא ער האט זיך איבערצייגט, אז דא איז דער מאגנעט-פאָל. דאס פאפיער האט ער אריינגעלעגט אין דעמעלבען שאכטעל, וואו עס איז געלעגען דעם קאפיטאן ראָסס'ס דאָקומענט.

— געלערנטע מענישען מוזען אָפט בענוצען א זעלטזאמע פאָסט, האט דשאנסאן געזאָגט.

א קאמפאס. אין דען ט קאמפאס געפינט זיך א קליין וויזעריל, וועלכער ווייזט שטענדיג, וואו עס איז דיא נאָרד זייט (צפון זייט) ווען מען פאהרט אבער קיין צפון זייט, בעמערקט מען, אז דאס קליינע וויזעריל, אדער דיא מאַנגעט נאדעל, פערלייערט צו ביסלעכווייז איהר קראפט. זיא דרעהט זיך ניט אזוי לעבעדיג און אזוי שנעל קיין צפון זייט. ווען מיר פאהרען נאך ווייטער, קומען מיר ענדליך צו א פונקט, וואו דיא מאַנגעט נאדעל ווייזט נאר ניט. מען קען זיא דרעהן, וואו מען וויל, זיא בלייבט שטעהן אויף דעם אָרט, וואס מען האט זיא אנגעשטעלט און לויפט ניט צוריק קיין צפון זייט. ווען מען הענגט אבער אויף א מאַנגעט-נאדעל אויף א זייד, דרעהט זיא זיך אויס מיט'ן שפיץ צו דער ערד.

דיעזער פונקט אויף דער ערד הייסט דער מאַנגעט-פּאָל. ווען מען פאהרט ווייטער קיין צפון זיין, זעהט מען, אז דיא מאַנגעט-נאדעל הייבט אן צו ווייזען קיין דרום זייט. — דער קאמפאס איז זע זר א נוצליכער אינסטרומענט אויפ'ן ים. דער שיפסקאפיטאן געפינט דורך איהם דעם וועג, וואס ער דאַרף פאהרען. ווען דער קאמפאס דיענט אבער ניט, וויא ביים מאַנגעט-פּאָל, קען צו מאל דער קאפיטאן ניט אויסגעפינען זיין וועג. אין דער לעצטער צייט האבען געלערנטע מענשען אויסגערעכענט אקוראט אלע ענדערונגען, וואס קומען פאַר מיט'ן קאמפאס, ווען מען פאהרט אין צפון זייט פון דער וועלט און ווען מען פּאָהרט קיין דרום זייט.

דער דאָקטאָר איז געווען זעהר אונגעדולדיג. ער האט געוואוסט, אז אין 1881 האט דער בעריהמטער ענגלישער שיפסקאפיטאן, דשיימס ראָסס ענטדעקט דעם מאַנגעט-שישען-פּאָל אויף דער אינזעל בוטיא. יעצט, ווען זיין קאמפאס ווירקט ניט, דיא מאַנגעט-שישע נאדעל דרעהט זיך ניט, איז עס דאָך א בעווייז, אז דאס שיף געפינט זיך לעבען דער אינזעל. ער האט זעהר געוואָלט זיין אויף דייעזע אינזעל. אבער דערווייל איז עס געווען אונמעגליך. זאָלאַנג דער שנעע שטורם דויערט, מוז מען בלייבען שטעהן אויף אן אָרט.

דער שנעע שטורם האט געדויערט צוויי טאג. דיא קעלט איז געווארען שטאַרקער. דער שנעע ארום דעם שיף איז פערפראָרען געוואָרען. ערשט יעצט האבען זיי דערזעהן, אז זיי געפינען זיך ווירקליך לעבען דער אינזעל בוטיא. דער דאָקטאָר האט געבעטען קאפיטאן האטטעראַס, ער זאל איהם ערלויבען אראַפּנעהן אויפ'ן אינזעל. דער קאפיטאן האט איהם ערלויבט. ער און דשאנסאן האבען זיך אראַפּגעלאָזען פּוּם שיף און זיינען אויפ'ן אייז צוגעגאנגען צו דער אינזעל. דער דאָקטאָר האט ארויסגענומען זיינע לאַנד-קאַרטען און איז געגאנגען מיט דשאנסאן צו דעם אָרט, וואו דער קאפיטאן ראָסס האט געמאַכט א צייכען, אז דאָרט איז דער מאַנגעט-פּאָל. עס האט געדויערט איבער דריי שטונדען, ביז זיי זיינען צוגעקומען אהין. אויף א קליין בערגעל איז געווען אנגעלעגט א גרויסער הויפען שטיינער. דער דאָקטאָר האט אנגעהויבען צו זוכען צווישען דיא שטיינער און האט באלד אויסגעפונען א בלעכען שאַכטעל. אין דייעזען שאַכטעל איז געלעגען אַ בויגען פּאָפּיער מיט קאפיטאן ראָסס'ס אונטערשריפט, אין וועלכען עס איז געשיטאנען בעשריעבען, אין וואס פאר א טאג און וויא אזוי קאפיטאן ראָסס האט אויסגעפונען דעם מאַנגעט-פּאָל. דרייסיג יאהר זיינען פּעראיבער זינט ער האט אנגעשריעבען דייעזעס

דער 4טער יאָר איז געווען א וואַרעמער טאג, זעלבסטפערשטענדליך, פאר יענע געגענדען. ביי אונז וואָלט עס געהייסען שטאַרק קאַלט. דער וואַרעמער טאג האט אבער זעהר בעאנרוהיגט דיא מאַטראָזען און דיא אפיציערען. מען האט געמוזט זעהר פאָר זיכטיג זיין. — דיא אייז בערג ווערן פון אונטען אפגעריעבען פון דיא וועלען (הוואליעס) פון מעער. עס קומט אויס, אז דער טהייל פון אייזבערג, וועלכער שווימט אויפן וואַסער, איז פיעל שווערער, אלס דער טהייל, וועלכער ליגט אין וואַסער. דער אייזבערג פערליערט זיין גלייכגעוויכט און פאלט אום. מען קען זיך לייכט פאָרשטעלען, וואס פאר א שרעקליכען רעש אזא אייזבערג מאַכט, ווען ער קעהרט זיך איבער! א מאַסע פון מיליאָנען פונטען פאלט אום פלוצלונג. דאס מעער ארום הייבט אן צו קאַכען, עס הייבען זיך אויף שרעקליכע וועללען, וועלכע זיינען אים שטאַנד צו דערטרענקען א שיף. זעהר אָפט מאַכט זיך, אז דער אייזבערג ווערט דערביי צובראָכען א יף שטיקער. יעדעס שטיק איז אומשטאַנד צו צערברעכען און צערשטערען דיא שטאַרקסטע שיף.

קאָפיטאן האַטטעראַס האט זעהר גוט געקענט דיא געפאָהרען פון א וואַרעמעס וועטער אויפן איידימעער. ער איז געשטאַנען א גאַנצען טאָג אויף זיין בריקעל און האט קאַמאַדירט. אום מיטאג האט זיך געוועזען איינע פון דיא זעלטענסטע ערשיינונגען פון דער נאַטור, וועלכע מען קען זעהן נור אין יענע קאַלטע געגענדען. עס האבען זיך געוועזען אויפן הימעל צוויי זונען. ארום זיי זיינען געווען גרויסע רינגען פון אלערהיי פאָרבען פון רעגענבויען, רוט, גרי, געל און בלוי. דער דאקטאר האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזע גרויסאַרטיגע ערשיינונג. דיא אלטע מאטראזען, וועלכע זיינען שוין געווען עטליכע מאל אויפן איידימעער, האבען געזאגט, אז דיעזע ערשיינונג ווייזט, אז עס וועט באלד אויספאלען א שרעקליכער שנעע און עס וועט ווערן קאַלט.

דעם אנדערן טאג איז ווירקליך געוואָרען קעלטער. דער הימעל איז געווען בעדעקט מיט שווערע בלייפאַרביגע וואַלקענס. געגען מיטאג האט זיך אויפגעהויבען איינע פון יענע שרעקליכע שנעע שטירמע (זאווערוכעס) פון וועלכע מען קען נור האבען א בעגריף, ווען מען זעהט עס מיט דיא אויגען. דער שנעע איז געפאלען אזוי געדיכט, אז אויפן דעק האט איינער דעם אנדערן ניט געקענט זעהן אויף צוויי שריט. דער שנעע איז יענע געגענדען איז אויך אביסעל אנדערש, וויא ביי אונז. ווער עס האט זיך צוגעקוקט צו א שנעע, דער האט געוויס בעמערקט, אז ער בעשטעהט פון קליינע פלאטיינע (פלאכע) שטערנדלעך. אין יענע געגענדען איז דער שנעע שפייגל, וויא גאַנץ קליינע נאדלען.

אין אזא שנעעשטורם איז זעהר שווער צו פאהרען. מען זעהט ניט וואוהין צו פאהרען. דיאפיטאן האַטטעראַס האט אנפאנגס פראָבירט צו פיהרען דאס שיף. ער האט זיך אבער באלד איבערצייגט, אז עס איז אונמעגליך און האט זיא געהייסען פערצו זען.

— דער מאַגעטישע פּאָל! האט אויסגעשריטן דער דאָקטאָר און איז געלאָפּען זוכען עס קאָפיטאן. מיר זיינען יעצט פונקט אויפן מאַגעטישען פּאָל!

מיינע לעזער וועלען געוויס וועלען וויסען, וואס עס הייסט דער מאַגעטישער פּאָל. איר על זיי ערקלערן אין קורצע ווערטער. יעדער פון אייך האט געוויס א מאָגל געזעהן

און זאנאר דאָרט האט דיא מוטער נאטור אנגעגרייט א מיטעל געגען דיעזע שרעם ליכע קראנקהייט. עס וואַקסט דאָרט א מין גראו מיטן נאמען לעפעלקרויט, Cochlearia וועלכע איז דאס בעסטע מיטעל געגען דיעזע קראנקהייט. אאנאדערער נוטעס מיטעל איז לימונע זאפט, לימינע זאלץ. צום אונגליק, האט זיך ביי פראנקלין אויסגעלאזט זיין פאָרראטה (זאפאס) פון לימינע זאלץ און קיין לעפעלקרויט איז ניט געווען צו קריענען אין יענע וויסטע און טרויעריגע געגענד.

דעם 7טען יוני 1847 איז פראנקלין געשטארבען פון סקארבוט, מיט אייניגע טעג שפעטער זיינען געשטארבען ניין אפיציערען און 25 מאטראָזען, דיא איבעריגע האבען בעשלאָסען צו געהן ווייטער קיין זידען—קיין אמעריקא.

דאס איז געווען דער וויכטיגער דאָקומענט, וואס דער קאפיטאן מעק קלינטאק האט געפונען. ער האט געוואלט געהן ווייטער, זוכען וואו דיא איבעריגע זיינען גע- בליעבען, אבער צווישען זיינע מענשען האט זיך געווינען דיא געפעהרליכע קראנקהייט, דער סקארבוט. ער איז דאָהער געווען געצוואונגען זיך אומצוקערן קיין ענגלאנד.

מעק קלינטאק האט געבראכט דאס טאגע בוך קיין ענגלאנד און אלע זיינען געווען איבערצייגט, אז פראנקלין מיט אלע זיינע מאטראָזען און אפיציערען זיינען אומ- געקומען און עס לוינט זיך ניט זיי ווייטער צו זוכען. לידע פראנקלין אבער האט ניט גערוהט, זיא האט געוואָלט וויסען אלעס, וואס מיט זיי איז געשעהן. זיא האט געשריעבען צו גארדאן בענעט, דער אייגענטימער פוןם New York Herald און זיי האבען צו זאמען ארוי-געשיקט שיפען צו זוכען דעם רעסט פון פראנקלינס עקספעדיציאָן. ערשט אין 1878 האט מען אלעס אויסגעפונען. מען האט אויסגעפונען דיא טויטע אפיציערען און מאטראָזען. ביי אייניגע האט מען געפונען זייערע נאטיץ ביכער, זייערע טאגע ביכער, אין וועלכע זיי האבען געשריעבען נאך אייניגע מינוטען פאר זייער טויט.

איך האב מיך אביסעל פערברייטערט איבער פראנקלינס עקספעדיציאָן, ווייל זיא איז נייטיג צו דער ערקלערונג פון אונזער ווייטערדיגע ערצהאלונג, וועלכע איך וויל יעצט ווידער אויפנעהמען.

דאקטאר פולמאן האט זיך אום קיין זאך ניט געקומערט. ער איז ארומגעגאנגען אויפן אינזעל מיט א גרויסער טאָרבע און האט אויפגעהויבען יעדעס שטיינרעלע, וואס איז איהם געפעלען. שאנדאן איז געבליעבען אויפן שיף, ער האט אוסגעמיעדען דעם קאפיטאן און האט נור געטהאן וואס מען האט איהם געהייסען. קאפיטאן האַטטעראס איז טאג און נאכט געלעגען איבער זיינע לאַנד און מעערקארטען. ער האט געגעבען זיינע בעפעהלע אין קורצע, שאַרפע און בעשטימטע ווערטער. דיא מאטראָזען האבען פערשטאנען וואס דא קומט פאָר און האבען זיך גאַנץ רוהיג פעההאלטען. זיי האבען געוואַרט, וואס עס וועט ווייטער פאָרקומען. זיי האבען פערבראכט אויף דער אינזעל ביטשי אייניגע טעג. זיי האבען אנגעלאדען דאס שיף מיט קוילען פוןם לאַגער, וועלכען דיא ענגלישע רעגירונג האט דאָרט איבערגעלאָזען, וויא קאפיטאן האַטטעראס האט געוואנט. ענדליך האט דער קאפיטאן געהייסען אויפהייבען דעם אנקער און פאהרען הייטער קיין נאָרדען. דאס מעער ארום דעם אינזעל ביטשי איז געווען פריי פון ציט, הייטער אבער האט מען געווען גרויסע איידבערג שווימען.

דעם 1טען יולי 1857 איז דיא „פאָקס“ ארויס געפאהרען פון אבערדין אין שאַטלאַנד. ביז מערץ 1859, אלזא צוואַנציג מאַנאַטע איז דער „פאָקס“ ארומגעפאהרען אין פערשיעדענע געגענדען און האט גאר נישט אויסגעפונען. מעק קלינטאק איז ניט געווען דער מענש, וועלכער פערצווייפעלט און לאָזט זיך אָפּ, ווען עס געראטה איהם עפעס ניט. אין מערץ 1859 האט ער פעראנקערט זיין שיף, האט צוטהיילט זיינע מענשען אין צוויי פּאַרטיען. ער מיט איין פּאַרטיע זיינען געגאנגען אין איין זייט, און האבסאן מיט דער אנדערער פּאַרטיע זיינען געגאנגען אין דער אנדערער זייט. ער האט געטראָפּען אויפֿן וועג עסקימאָסען, ביי וועלכע ער האט געפונען שטיקלעך אייזען פון א שיף. ער האט זיי אנגעהויבען אויס צו פרענען, וואו זיי האבען גענומען דיא שטיקלעך אייזען און האט זיי צו געזאגט צו געבען פרעזענטען, ווען זיי וועלען איהם ברענגען נאך זאכען, וואס קומען פון אייראפּא. איינער פון דיא עסקימאָסען האט געזאגט, ווען ער וויל וואַרמען א פּאַר טאָג, וועט ער איהם ברענגען א שעהנע זאך פון אייראפּא. ער איז געלאפּען א היים און האט געבראכט א זילבערנעם לעפעל, אויף וועלכען עס זיינען געווען אויסגעקריצט דיא בוכשטאבען B. F. בנימין פראנקלין.

יעצט זיינען אלע געווען איבערצייגט, אז פראנקלין מיט זיינע מענשען זיינען דאָ ערנען אומגעקומען און זיי האבען אנגעהויבען צו זוכען מיט פרישען מוטה און ענערניע. דעם 25טען אפריל זיינען זיי געקומען צום ברעג ים און האבען געפונען א גרויסען הויפען שטיינער, מען האט געזעהן, אז דיא שטיינער זיינען צונויפגעלעגט געווארען פון מענשען. זיי האבען זיי צונומען און האבען ווירקליך געפונען אין א בלעכען שאכטעל א דאָקר מענט, וועלכער איז שפעטער געוואָרען בעריהמט אין דער געשיכטע פון דיא ענטדעקונגען אין אייז מער. דיעזער דאָקומענט געפינט זיך יעצט אין מוזעאום אין לאָנדאָן. אין דיעזען דאָקומענט, אן אַרט טאָגענדיך, איז געשטאנען דיא גאנצע ריזע פון בנימין פראנקלין מיט זיינע שיפען. זיי זיינען איינגיפראָרען געוואָרען אין אייז און האבען געמוזט אוועקוואַרפען דיא שיפען און פאהרען אויף שליטענס איינגעשפּאַנט מיט הינט. דיא הינט האבען זיי געקויפט אין גרענלאַנד. דאס גאנצע יאהר 1846 זיינען זיי ארומגעפאהרען אין פערשיעדענע געגענדען אין דער האַפּנונג, אז זיי וועלען טרעפען א שיף זיי האבען אבער גאר ניט געטראפּען. דאס לאַנד, אויף וועלכען זיי זיינען יעצט געווען, איז בעקאנט מיטן נאמען קעניג ווילהעלמס לאַנד. דיא קעלט איז דארט שרעקליך. עס געפינט זיך אין דיעזען לאַנד קיין חיה און קיין מענש. זאגאר דיא עסקימאָסען אנטלויפען פון דיעזעם לעדיגען, טויטען און טרויעריגען לאַנד. עס האט זיי אנגעהויבען צו פעהלען אייניגע נייטיגע זאכען. דיא שרעקליכע קראנקהייט פון דיא קאלטע געגענדען. סקאַרבוט (צינגא אויף רוסיש) איז אויסגעבראכען צווישען זיי.

דיעזע קראנקהייט איז איינע פון דיא שרעקליכסטע. זיא גרייפט אן צו ערשט דאס צאהנפלייש (יאַסלעס) זיי ווערן וואונדיג און עס הייבט אן צו געהן פון זיי בלוט. דער קראנקער הייבט אן צו ווערן פיעבעריג, אויף דיא פיס ווייזען זיך וואונדען, פון וועלכע עס רינט בלוט. דיא צעהנער פאלען ארויס דאס גאנצע מויל ווערט איין וואונד, דיא גליעדער צופאלען און דער מענש שטאַרבט אין שרעקליכע שמערצען. צום גליק פאר דיא מענשהייט, געפינט זיך דיעזע קראנקהייט נור אין דיא נאנזי מאלטט לענדער.

ער האט אויסגעפֿי. יענע גענענדען, האט פון זיי אראָפֿ גענומען לאַנדקארטען און האט זיי זעהר גע. און ריכטיג בעשריעבען.

אין 1852 איז ארויסגעפאָהרען אן ענגלישער לאָרד, סער עדוואַרד בעלמֿשער מיט פינף שיפען זוכען פראַנקלין מיט זיינע שיפען. דאס איז געווען דיא אונגליקליכסטע עקספעדיציאָן פון אלע. ער איז ווייט ניט געפאָהרען און נאך אין דעם זעלבען יאהר — 1852 — זיינען פיער פון זיינע שיפען פערפראָרען געוואָרען און ער מיט זיינע מענישען האבען געמוט אלע זיך צונויפֿדרענגען אויף דעם פינפטען שיף, וועלכעס האט זיך קוים געהאלטען. זיי האבען יעדער מינוט געציטערט: אז דאס אייז זאל זי ניט צו קוועטשען. צום גליק איז אנגעקומען אן אמעריקאנישע שיף און האט זיי מיט גענומען מיט זיך קיין באַסטאָן. דא האט דיא אמעריקאנישע רעניערונג רעפאָרירט דאס שיף אויף איהרע קאָסטען, האט עס א נאמען געגעבען „אנגלאָ-אמעריקען“ און האט עס צוריק געשיקט קיין ענגלאַנד אלס פרעזענט דער קעניגין וויקטאָריא. אין 1878 ווען מען האט שוין אויסגעפונען אלעס איבער פראַנקלין מיט זיין עקספעדיציאָן, האט דיא קעניגין וויקטאָריא געהייסען מאכען א טיש פון דיא ברעטער פון דיעזען מערקווירדיגען שיף און האט עס געשיקט אלס פרעזענט דעם פרעזידענטען פון דיא פּעראַייניגטע שטאַטען.

ווען דיא ענגלישע רעניערונג האט געזעהן, אז אלעס זוכען און אלע עקספעדיציאָנען זיינען אומזיסט, האט זיא ערקלערט, אז פראַנקלין מיט זיינע מענישען זיינען פערפאלען געוואָרען און האט שוין מעהר קיינעם ניט געוואלט שיקען איהם זוכען. דאמאלס האט דאס ענגלישע פאָלק געוויזען, אז עס איז ערעלער און פרייביגער פון דער ענגלישער רעניערונג. דאס ענגלישע פאָלק האט זיך צונויפגעלענט א האלבען מיליאָן פונט סטערלינג און האט ארויסגעשיקט צוויי שיפען זוכען פראַנקלין מיט זיין עקספעדיציאָן. דער קאמאנדיר פון דיעזע שיפען איז געווען דאקטאר רעה Rae. אין 1854 האט דאקטאר רעה געטראפען עסקימאָסען, וועלכע האבען איהם דערציהלט, אז מיט עטליכע יאהר צוריק האבען זיי געזעהן א פארטיע ווייסע מענישען, וועלכע זיינען געגאנגען קיין זידען — קיין אמעריקא. דאס איז געווען דיא ערשטע נאכריכט, וואס מען האט ערהאלטען פֿון בנימין פראַנקלין. דיעזע נאכריכט איז צוואַר פון זעהר א קליינער בעדייטונג, אבער זיא האט אויפגעהירט נאנץ ענגלאַנד. ליידי דשיין פראַנקלין, בנימין פראַנקלין'ס פרוי, האט זיך געווענדעט צו דער ענגלישער רעניערונג און האט געבעטען, אז מען זאָל ווייטער שיקען שיפען זוכען איהר מאן. דיא ענגלישע רעניערונג אבער האט זיך געמאכט טוב און האט איהר ניט געוואָלט הערן. ליידי פראַנקלין האט פערקויפט איהרע בריליאַנטען און אלעס, וואס זיא האט געהאט און האט אויף אייגענע רעכנונג ארויס געשיקט א שיף מיטן נאמען „פאָקס“ אונטער דאס קאמאנדא פון'ס מיכטיגען און פעהיגען קאפיטאן מעק קלינטאק. פיעלע געלערנטע מענישען זיינען איינגעטרעטען אויפֿ שיף אלס פרייוויליגע. דער וועלט בעריהמטער ענגלישער דאקטאר וואָקער איז אריינגע געטרעטען אלס מאטראזען אומזיסט: דיא קאפיטאנע יונג און האבסאן זיינען אריינגע טרעטען אלס מאטראזען אומזיסט, פיעלע אנדערע בעריהמטע מענער האבען עס גערעכענט אלס עהרע, וואס מען האט זיי אויפגענומען אין דיעזע געפעהרליכע עקס־פעדיציאָן.

מיט זיינע שיפען, וויא דיא שיפען זיינען איינגעפראָרען געווארען, וואו זיי האבען צו געבראכט דעם זומער 1847 און וואו זיי זיינען אלע אויסגעשטארבען פאר הונגער און פאר קעלט אין 1848.

בעזאנדערס אויסגעצייכענט אין דיעזע אונטערזוכונגען האבען זיך דיא ענגלישע שיפס־קאפיטאנע דשיימס קלארק ראָסס, מען קליוד און מען קלינטאק און דער דאקטאר קעין Kane. דער קאפיטאן דשיימס ראָסס איז ארויסגעפאהרען פון ענגלאנד אין 1848 מיט צוויי שיפען. זיין רייזע האט געדויערט צוויי יאהר. אויפן וועג האט ער געשריבען בריעף אויף פראנקלינס נאמען; האט זיי אריינגעלעגט אין גוט פער־קאָרטע פלעשער און האט זיי געוואָרפען אין וואסער, ער האט גערעכענט, אז פיעלייכט וועט איינע פון דיעזע פלעשער קומען אין דיא הענד פון פראנקלין אדער פון זיינע מענשען. אין דיא לאנגע ווינטער מאנאטע, גען זיינע שיפען זיינען געווען איינגעפראָרען, האט ער געהאָפט אין אייניגע געגענדען פיקס און האט זיי אנגעטאן אויפן האַלז לעדערנע בייטלעך, אין וועלכע עס זיינען געלעגען בריעף צו פראנקלין, אז מען זוכט איהם און מען האט אנגעגרייט פראָוויאַנט אויף פערשיעדענע אינזלען. אויף וואס פאר א אינזעל ראָסס איז געקומען, האט ער באלד אריינגעשלאָגען אין דער ערד א הויכען דראנג מיט דער ענגלישער פאָהן. אויפן דראנג איז געווען אויסגעשניטען מיט א מעסער דיא ווערטער: „גראב אונטען!“ אונטערן דראנג האט ער פערנראבען א בלעכען שאַכטעל מיט א בריעף, אין וועלכען ער האט בעשריבען אלע אינזלען און אלע ערטער, וואו ער האט איבערגעלאזען פראָוויאַנט און קוילען.

ליידער, זיינען אלע זיינע בעמיהונגען געווען אומזיסט. ער האט קיין שפור ניט געפונען פון פראנקלינס עקספעדיציאָן. אין דער זעלבער צייט זיינען געפאהרען אנדערע טיכטיגע און געלערנטע מענער זוכען בנימין פראנקלין מיט זיינע שיפען. א שיפס־קאָפֿיטאָן פֿיטאָן ראָבערט שערדאן איז געפאהרען אויף זיינע אייגענע קאָסטען און אויף זיין אייגענעם שיף „נענסי דאוסאן“, א דאקטאר גודסער אויף דעם שיף „עדווייס“, קאפיטאן קענד נעדי אויף דעם שיף „אלבערט“. ביז אין 1850, אליאז פינף יאהר זייט פראנקלין איז ארויסגעפאהרען פון ענגלאנד, האט מען פון איהם קיין שום נאכריכט גיט ערהאלטען און קיין שפור ניט געפונען. עס האט געקאָסט מיליאָנען פונט שטערלינג און הונדער־טער מענשען לעבען, און אלעס איז געווען אומזיסט.

דאס שיקזאל פון בנימין פראנקלין מיט זיינע מענשען האט אנגעהויבען צו פֿעראינטערעסירען נאנץ אייראפא און אמעריקא. עס איז ניט געווען איין לאנד אין דער וועלט, וועלכעס האט ניט בייגעשטייערט מיט געלד אדער מיט שיפען צו זוכען דיא פֿערפאלענע. זאָנאָר רוסלאנד האט ארויסגעשיקט א שיף אין אייזדימער זוכען און פאָרשען נאך בנימין פראנקלין. אמעריקא האט ארויסגעשיקט צוויי עקספעדיציאָנען. דיא ערשטע האט זעהר וועניג אויפגעטאן און איז באלד צוריק געקומען. בעריהמט איז דיא צווייטע אמעריקאנישע עקספעדיציאָן אונטער דעם קאמאנדא פון דאקטאר אלישע קעין. ער איז געקומען געהנטער פון אלע אנדערע צום נאָרד־פּאָל. ער האט צוואַר זיין צוועק ניט דערגרייכט, ער האט פון פראנקלין מיט זיינע מענשען נאר ניט אויסגעפונען, דערפאר אבער האט ער זעהר פיעל אויפגעטאן פאר דיא וויסענשאַפט,

— שלאָפּט רוהיג, אָפּפּער פּון דער וויסענשאַפּט! אייערע קאמפּראדען וועלען דענקען אן אייך!

ער איז געגאנגען ווייטער זוכען, פּאַרשען, לערנען. אין איין אָרט האט ער געפונען א שטיין, אויף וועלכען עס איז געווען אויסגעקריצט דיא בוכשטאבען:
E. I. 1849.

ער האט זיך דערמאנט, אז אין 1849 איז דער קאפיטאן בעללאָ געווען אויף דיעזעס אינזעל מיט צוויי שיפען Enterprise און Investigator דאס האט ער איבערגעלאזט א צייכען, אן אנדענק.

מייע לעזער וועלען פּעילייכט אויף מיר ניט ברוג זיין, ווען איך וועל זיי דא וועדערהאַלען דיא געשיכטע פון סער בנימין פראנקלין.

זייט מען האט ענטדעקט אמעריקא, האט ענגלאנד געזוכט צו געפינען א וועג ארום צו פאהרען אמעריקא דורך דעם נאָרדליכען אייזמעער. דיעזער וועג וואָלט געווען זעהר וויכטיג פאר ענגלאנד און דער נאנזער וועלט. ענגלאנד האט ארויסגעשיקט פערשיעדענע עקספעדיציאָנען אין פערשיעדענע ציימען. עס איז אבער קיינעם ניט געלונגען זיך דורך צושלאנגען דורכצן אייז. ענדליך האט דער בעריהמטער געלערנטער און טיכטיגער קאפיטאן, סער בנימין פראנקלין זיך אונטערנומען צו זוכען דיעזען וועג. דעם 28טען מאי 1845 איז פראנקלין ארויסגעפאהרען פון ענגלאנד. ער האט

געהאט מיט זיך צוויי שיפען Erebus און Terror. אויף דיעזע צוויי שיפען זיינען געווען דריי און צוואנציג אפיציערען און הונדערט און פונפצעהן מאטראזען. דעם 25טען אויגוסט האט ער פון גרענלאד צוריק געשיקט קיין ענגלאנד דריי קראנקע מאטראזען מיט א בריעף, אין וועלכען ער האט געשריעבען, אז ער האט פראָוויאַנט און אלעס נייטיגע אויף דריי יאהר. פון דאמאלס אן האט מען ניט פון איהם, ניט פון זיינע שיפען, ניט פון זיינע מענשען קיין שום נאכריכט ניט ערהאלטען. אין אקטאבער 1846 האט

דער קאפיטאן ראָסס געזאגט דער ענגלישען רעגירונג, אז ער איז זעהר בעאונרוהיגט, וואס עס איז קיין נאכריכט ניטא פון בנימין פראנקלין און אז מען זאל שיקען א שיף איהם זוכען, אבער דיא לאָרדעס פון דער ענגלישען אַדמיראליטעט האבען איהם ניט געהערט און האבען געענטפערט, אז עס איז נאך צו פריה. עס איז פערגאנגען ווייטער א יאהר, עס איז געקומען דער זומער פון 1847 און פון פראנקלין איז נאך אליין נאר קיין נאכריכט ניט געקומען. דיא לאָרד'ס האבען אנגעהויבען אונרוהיג צו ווערן, עס איז

שוין אבער געווען שפעט צו שיקען שיפען איהם צו זוכען. דאך האט מען אנגעהויבען זיך פאַר צובערייטען צו א גרויסער עקספעדיציאָן. צו ערשט האט מען ארויסגעשיקט יענערס און עסקימאָסען פון קאנאדא. זיי האבען א נאנצען ווינטער דורך געזוכט דעם נאנצען אמעריקאנישען ברעג, ביז וואנען זיי האבען געקענט גרייכען. זיי האבען אבער נאר ניט געפונען. פון דאמאלס אן זיינען פערגאנגען 88 יאהר, אין וועלכע דיא מוטהיגסטע מענער, דיא טאָפּפערסטע שיפסקאפיטענע און דיא טיכטיגסטע מאטראזען האבען

זיך איינגעשטעלט דאס לעבען און האבען אויסגעזוכט און אויסגעפאַרשט יענע שרעקליכע קאלטע געגענדען אום צו געפינען א שפור פון פראנקלין און פון זיינע מענשען, ערשט אין 1878 איז עס געלונגען פאָלישטענדיג צו בעווייזען, וואו פראנקלין איז געפאהרען

געווען. ער האט געוויס גענומען דארט קוילען. איך גלויב אבער, אז ער האט פאר מיר אויך עפעס איבער געלאזט.

— מעגליך, אז מיר וועלען דאָרט געפינען נאך אנאנדער פראָוויאַנט? האט דער דאָקטאר געפרעגט.

— געוויס! האט דער קאפיטאן געענטפערט. פערנעסט ניט, אז אויף דער אינזעל ביטשי האט דער קאפיטאן ראָס צו געבראַכט צווייאַ ווינטערן; דער קאפיטאן פאררי האט דאָרט צו געבראַכט אַ ווינטער, פיעלע אנדערע מוטהיגע מאטראָזען האבען דאָרט פערבראַכט מאָנאַטען לאַנג. יעדער פון זיי האט עפעס איבער געלאזען און אנדענקען. דער קאפיטאן ראָס האט דאָרט אויס געבויט א שטוב און האט עס א נאמען געגעבען „דיא צו פלוכט“.

12טעס קאפיטעל.

דיא אינזעל ביטשי.

דעם 27טען מאַי איז דיא „פאָרוואַרד“ נאך פיעלע שוועריגקייטען און מיך גרויסער מיה ענדליך צו געקומען צו דער אינזעל ביטשי. דער קאפיטאן האט געהייסען פעראַנקערן דאס שייף צו א גרויסען אייזבערג און ער, דער דאקטאר און דשאנסאן זיינען ארויס געגאנגען אויפן ברעג. דיא אינזעל איז געווען לעדיג, נאָקעט. טרויעריג און איינזאַם. דער באדען איז בעדעקט מיט שנעע און מיט גרויסע שטיינער. זיי האבען באלד דערזעהן דאס הויז, וועלכעס דער קאפיטאן ראָס האט אויסגעבויט אין 1851. זיי זיינען צו געקומען צום הויז. דיא טהיר איז געווען אָפּען, אין שטוב איז אלעס געלעגען אויף זיין אָרט, קיינער האט עס ניט געריהרט.

— אָט איז דער אויווען פון שטיינער, וועלכער ראָס האט זיך געמאַכט, האט דער קאפיטאן געזאגט. אָט שמעהט נאך א פעסעל געזאַלצען פלייש, וועלכעס ער האט דאָ איבערגעלאזט; אט שמעהן נאך אנדערע זאַכען, וועלכע ער האט דא געלאזען — אלעס איז פערפראָגען, פערשטיינערט, הארט וויא אייווען.

זיי האבען פראָבירט עפענען דאס פעסעל געזאַלצען פלייש. עס איז געווען פריש. גלייך וויא נור וואס אניעדער געלעגט, אבער נור מיט א האַק אדער מיט א זעג האט מען געקענט געהמען א שטיקעל דערפון. דער דאקטאר האט זיך וועניג געקומערט וועגען פראָוויאַנט; ער איז באלד ארויסגעגאנגען פון'ס הויז אויס פאָרשען דיא אינזעל. אייניגע הונדערט שריט פון'ס הויז האט ער דערזעהן א בילד, וועלכעס האט געמאַכט אויף איהם א טיעפען איינדרוק. צווישען שטיינער זיינען געליעגען צווייאַ מענשען אין מאטראָזען קליידער. צו קאָפּען איז געשטאנען א ברעטעלע, אויף וועלכען עס איז געווען אנגעשריעבען דער נאמען פון דיא מאטראָזע און ווען זיי זיינען געשטאַרבען, דאס איז געווען דעם 20טען נאָוועמבער 1851. עלף יאהר זיינען פאָראיבער זייט זיי זיינען געשטאַרבען און זיי זיינען געווען נאך נאנץ און פריש, גלייך וויא עס וואָלט געווען נעכטען. עס האט זיך אויסגעוועזען, אז זיי שלאָפען רוהיג, צו געטולעט איינער צום אנדערן. קיינער האט זייער שלאָף ניט געשטערט, קיינער האט זיי ניט בעאורוהיגט. ער האט זיך צו געריהרט צו זיי און האט געזעהן, אז זיי זיינען האלב פערשטיינערט. אייניגע מינוטען איז ער געשטאנען און האט זיי בעטראכט, דאן האט ער געזאגט:

האט ער געהייסען אין איהם אריינשיטען הונדערט פונט פולווער און פערשטעלען איהם מיט שטיקער אייז און שנעע, וועלכע זיינען באלד פערפראָרען געווארען און האבען אין נאנצען פערדעקט דאס פולווער. נור איין שטיקעל שטריקעל אנגעשימרט מיט פעך איז ארויס געהאנגען פון דער מינע.

מאנטאג אין דער פריה האט דער קאפיטאן געהייסען האלטען אלעס בערייט צום פאהרען. ער אליין איז צו געגאנגען און האט אנגעצונדען דאס שטיקעל שטריקעל, וואס איז ארויסגעהאנגען פון דער מינע און איז אנטלאָפּען צום שיף. אין אייניגע מינוט ארום האט זיך דאס פולווער אנגעצונדען. עס האט געעבען א טראך, אז דאס נאנצע מעער מיט אלע זיינע איידבערג האבען געצימערט.

— שנעל! לאָז דאס שיף געהן! האט דער קאפיטאן קאמאנדירט. דער וועג איז פריי, דער איידבערג איז פערשוואונדען!

דער אינוועניר האט געלאזט געהן דאס שיף מיט פולען דאמפּ. אין א פערטיל שטונדע איז זיא ארויס פון'ס קאנאל, וועלכער האט זיך באלד פערשלאסען הינטער איהר. נייע אייז מאַסען זיינען אנגעקומען און האבען זיך געדערנגט אין שמאָלען קאנאל. דיא מאטראזען זיינען געווען ענטציקט, ווען זיי האבען דערזעהן, וויא געשיקט דער קאפיטאן האט זיך אויסגדרעהט פון אזא קריטישע לאגע. זיי האבען זיך געפיהלט שטאָלץ, וואס זיי האבען אזא קאפיטאן און האבען מיט איין קויל אויסגעשריען:

— הורראה! דשאן האטמערדאס! הורראה!

דעם 25טען מאַי איז דיא "פאָרוואַרד" געפאהרען נאנץ רוהיג. געשיקט און קונסטפאָל האט דער קאפיטאן געפיהרט דאס שיף. דיא מאטראזען האבען איינגעזעהן, אז זיי האבען פאר זיך ניט נור א מאַן מיט א פעסטען ווילען, זאָנדערן א טיכטיגען און פעדיגען קאפיטאן, וועלכער ווייסט זיך, וויא אויס צו העלפּען אין יעדער פערלעך גענהייט. דאס וועטער איז געווארען א ביסעל וואַרעמער. אלע האבען אָפּגעלעבט און האבען אנגעהויבען צו האָפּען, אז זייער רייזע וועט זיין א גליקליכע.

דעם 26טען מאַי האט זיך אויפגעהויבען א שטארקער ווינד, וועלכער האט געטריעבען דאס שיף צוריק. דער דאקטאר איז געשטאנען אויפן דעק מיט'ן קאפיטאן.

— מיר מוזען זעהן צו פאהרען צום אינזעל ביטשי, האט דער קאפיטאן געזאגט. אונזערע קאָהלען לאזען זיך אויס, דאָרט וועלען מיר זיך אנגרייטען מיט קאָהלען.

— וואו וועט איהר געהמען קאָהלען אויף דער אינזעל ביטשי? האט געפרעגט דער דאָקטאָר פּערוואונדערט. זא פיעל איך ווייס, וואינט אויפן אינזעל קיין לעבעדיגער מענש, דאָרט וואַקסט קיין גרעזעלע, אזוי שטאַרק איז דאָרט דיא קעלט.

— דיא ענגלישע רעניערונג האט אין פערשיעדענע צייטען ארויס געשיקט שיפען מיט קאָהלען און האט זיי אויסגעלאדען אויף פיעלע וויסטע אינזלען, האט דער קאפיטאן געזאגט. אלע ענגלישע שיפען, וואס פאהרען אויפן אייזמעער בעקומען פון דער רעניערונג א קארטע פון דיעזע אינזלען מיט א גענויער בעשירייבונג, וואו דיא קוילען געפינען זיך. איך האב אויך אזא קארטע און ווייס, וואו עס געפינט זיך אזא לאגער פון קוילען אויף דער אינזעל ביטשי. אמת. אין 1859 איז דער קאפיטאן מעק קלינטאק דאָרט

שוין יעצט איינגעשלאָסען פון אייז. איך זעה ניט, וויא אזוי מיר וועלען ארויסקרעכען.
 — איהר ווייסט דאך אזוי גוט, וויא איך, האט דער דאקטאר געענטפערט, אז
 אין 1817 איז א רוסישער קאזאקען־אפיציער אלעקסיי מארקאו אריבער געפאהרען
 דעם איידמעער מיט שליטענס. ער איז דורך געפאהרען א שטרעקע פון אכט הונדערט
 מייל אין פיער און צוואנציג טעג
 — הערט איהר, שאנדאן? האט אויסגערופען דער קאפיטאן. ווען א רוסישער
 קאָזאק האט עס געקענט טהאָן, פאר וואס זאלען מיר ענגלענדער, עס ניט קענען?
 — געוויס, וועלען מיר עס קענען! האבען אויסגעשריען אין איין קול דשאנסאן
 און דשעמס וואלל.

שאנדאן האט געשאקעלט מיטן קאפן

— איך האב אייך שוין געזאגט מיין מיינונג, האט ער געזאגט. איהר זייט דער
 קאפיטאן. איהר האט צו בעפעהלען, איך וועל אייך פאָלגען, וואס איהר וועט מיר
 הייסען.

— מיר דארפען אלעס פראָבירען, האט דער קאפיטאן געזאגט. לאמיר ווייזען
 דער וועלט, וואס ענגלענדער קענען. מאָרגען איז זונטאג, לאמיר לאזען דיא מאטראזען
 זיך אויסרוהען און פייערן דעם זונטאג, וויא מען פייערט איהם אין ענגלאנד, מאנטאג
 וועלען מיר זעהן ווייטער וואס צו טהאָן.

ער האט נאך געגעבען אייניגע בעפעהלע און זיי זיינען זיך צוגאנגען יעדער צו
 זיין ארבייט, נור דער דאקטאר און דער קאפיטאן זיינען געבליעבען אין דער קאָיוטע.
 — דאקטאר, האט דער קאפיטאן געזאגט, ווען זיי זיינען געבליעבען אליין, אויף
 שאנדאן קען איך מיך מעהר ניט פערלאזען. עס קרענקט איהם, וואס ער איז יעצט
 נור דער ערשטער אפיציער און ניט דער קאמאנדיר פון'ס שיף.

— דעם אנדערן טאג איז דער קאפיטאן מיטן דאָקטאר אראָפגעגאנגען פון'ס
 שיף זעהן, וואס עס טהוט זיך ארום אין דער געגענד. זיי האבען געזעהן מיט שרעק,
 אז דער אייזבערג רענגט זיך אלץ ווייטער און וועט באלד אנקומען צום שיף. דער
 קאפיטאן איז צו געגאנגען צו א הויכען אייזבערג און האט אויסגעהאָקט אין איהם
 טרעפ, דאן איז ער ארויפגעקלעטערט אויפן באָרג, האט גענומען זיין שפקעטיוו און
 האט ארום געקוקט דיא געגענד ארום און ארום. ער האט דערזעהן, אז ווייט קיין
 וידען איז דאס מעער פרייער פון אייז און ער האט אויס גערעכענט, א קוים וועט דיא
 „פאָרוואַרד“ ארויס פון דעם קאנאל, וואו זיא געפינט זיך יעצט, וועט זיא שוין קענען
 ווייטער פאהרען.

קאפיטאן האטטעראס איז אראפ געגאנגען און האט געזאגט צום דאקטאר:
 — מאָנטאג אין דער פריה פאהרען מיר ווייטער. מיר מוזען נור זעהן ארויס צו
 קרייכען פון דאנען. עס איז היינט דער 24טער מאי, מיר האבען נאך פאר אונז דעם
 זעמער ביז ענדע יולי, מיר וועלען דאן נאך קענען זיין גאנץ ווייט.
 ער האט באלד צו גערופען דשאנסאן און דשעמס וואלל און האט זיי געהייסען
 ברייערן א לאַך אין דעם אייזבערג, וועלכער האט זיי פערשטעלט דעם וועג. זיי האבען
 אויסגעבויערט א גאנץ מיעפען און ברייטען לאַך. ווען דער לאַך איז געווען פערטיג,

געלינגען און מיר וועלען גליקליך אנקומען צום נאָרד־פּאָל.

אין 1817 איז דאס ענגלישע שיף „נעפטון“ געקומען ביז 120 מייל פון נאָרד־פּאָל. זיא האט זיך געמוזט אומקעהרן, ווייל זיא איז געגאנגען נור אויף זענעל, פון דאמפף האט מען נאך דאמאלס ניט געוואוסט. אין 1826 איז דער בעריהמטער ענגלישער קאפיטאן פאררי ארויס געפאהרען פון שפיטבערגען און איז אנגעקומען ביז הונדערט צעהן ענגלישע מייל פון נאָרד־פּאָל. ער האט זיך געמוזט אומקעהרן, ווייל עס האט זיך איהם אויסגעלאזט דער פראָוויאַנט. אין 1852 איז דער ענגלישער קאפיטאן אינגעלפילד צו געקומען ביז 150 מייל פון נאָרד־פּאָל. דער אמעריקאנער, דאקטאר קעיו, איז געגאנגען ווייטער פון אלע, ער האט אויפגעפלאנצט דיא אמעריקאנישע פּאָהן אויף א באַרג הונדערט מייל פון נאָרד־פּאָל. דאס אלעס ווייסט איהר, מייע הערן אזוי גוט, וויא איך. ניט דאס וויל איך אייך זאגען. דיא הויפט זאכע איז, אז אלע דיעזע מוטהיגע מענער דערצעהלען, אז זיי האבען געזעהן אין דעם געגענד פון נאָרד־פּאָל א מעער, אויף וועלכען עס איז ניטא קיין שטיקעל אייז. דאס מעער איז רוהיג. עס איז דאָרט פיעל וואַרעמער, וויא אויפ'ן אייז מעער.

— גאָר פריי פון אייז? האט אויסגערופען שאַנדאן. דאס גלויב איך ניט!

קאפיטאן האטטעראס האט אויף איהם געווארפען א שטאָלצען בליק און האט

געזאגט:

— איך דערצעהל דאך אייך זאכען, וואס זיינען געשעהן; איך זאג דאך אייך.

ווען זיי האבען זיך געטראפען און מיט וועמען זיי האבען זיך געטראפען.

— אבער יעדער קאפיטאן דערצעהלט אנדערשי, האט שאַנדאן געזאגט, עס איז

שווער זיך אויף זיי צו פערלאזען. איינער זאגט, אז ער האט נאר ניט געזעהן קיין פרייעס

מעער, דער אנדערער דערצעהלט, אז ער האט נור געהערט פון איהם; דער דריטער

דערצעהלט, אז ער האט איהם געזעהן פון דער ווייטען, ער האט אבער ניט געקענט

צו קומען צו איהם. נו, וויא קען מען זיך דארויף פערלאזען וויא קען מען זיך שטיצען

דארויף און אונטערנעהמען אזא געפעהרליכע רייע?

— איהר האט אונרעכט שאַנדאן, האט דער דאָקטאָר געזאגט. איהר זייט דאך

אן אלטער מאטראז און קענט דאך זעהר גוט דיא געגענדען ארום דעם אייזמעער.

איהר ווייסט זעהר גוט, אז דיא קאלטסטע געגענדען פון דער וועלט ליגענען אויפ'ן ניון

און זיבעציגסטען גראַד אין אזיען און אויפ'ן אַכט און זיבעציגסטען גראַד אין אמעריקא.

פון דאָרט אן הייבט שוין אן וואַרעמער צו ווערן. דער נאָרד־פּאָל געפינט זיך אויפ'ן

ניינציגסטען גראַד, פאר וואס אלווא זאל ניט זיין א גאנץ פרייעס מעער ארום דעם

נאָרד־פּאָל? אמת, קיינער האט איהם נאך ביז אהער ניט דערגרייכט. דער מענט

אבער מוז דאך שטרעבען עפעס אויף צו טהאן, עפעס אויס צו געבינען, עפעס צו

ענטדעקען. פאר וואס זאלען מיר עס ניט זיין וועלכע וועלען ענטדעקען דעם נאָרד־פּאָל?

קוים וועלען מיר אריבער פאהרען דעם קאלטסטען פונקט פון דער ערד, קענען מיר דאך

שוין זעהר לייכט ווייטער פאהרען.

— נו, און וואס וועט איהר טהאן, ווען דיא „פאָרוואַרד“ וועט איינגעפראָרען

ווערן אין אייז און וועט זיך ניט קענען ריהרען? האט שאַנדאן געפרעגט. מיר שמעטן

ניט געלונגען צו צוקומען צום נאָרד־פּאָל. איך וויל האָפען, אז מיר וועלען זיין גליקליכער פון אנדערע.

— איך בין זיכער, אז אונז וועט עס יא געלינגען, האט קאפיטאן האטטעראס געזאגט פעסט און ענטשלאָסען. — און וואס איז אייער מיינונג, דאָקטאָר?

— מיין מיינונג איז האט דער דאקטאר געענטפערט, אז דיא מענשען וועלען דאָך א מאָל צו קומען צום נאָרד־פּאָל. פאר וואס זאלען מיר ניט זיין דיעזע מענשען? וואס קען דען דער מענש ניט אויספיהרען, ווען ער וויל נור? דאס שטארקסטע אויף דער וועלט איז דער מענש?

— איך בין זיכער, אז עס וועט אונז געלינגען, האט קאפיטאן האטטעראס געזאָגט; ווייל מיר זיינען פערזאָרגט מיט אלעס נייטיגע; מיר בענוצען דיא ערפאהרונגען און דיא לעהרען, וואס דיא רייזענדע פאר אונז האבען געמאכט; מיר געברויכען זייערע לאַנדקארטען און זייערע מעערקארטען; מיר ווייסען, וואס פאר ארטיקעל זיינען נייטיג פאר אזא רייזע. —

ער איז געבליעבען שטיל און האט זיך געווענדעט צו שאנדאן:

— ענטשולדיגט מיר, איך האב פארגעסען אייך צו דאנקען פאר אייערע גוטע איינריכטונגען און אייער גוטעס קאמאנדירען פון דער „פאָרוואַר“. איך בין מיט אלעמען פאָלקאָמען צו פריעדען, דיא מאטראזען אין אלגעמיינען זיינען טיכטיגע מענשען. עס געפינען זיך צווישען זיי נור אייניגע, וועלכע מען מוז נעהמען אין דיא הענד א ביסעל שטרענגער. נו, דאס וועלען מיר שפעטער זעהן.

שאנדאן האט זיך פארנייגט. ער האט געפיהלט, אז זיין לאַגע ווערט פון יעדע מינוט אונגענהמער. אָט נור וואס איז ער געווען קאפיטאן און האט קאמאנדירט דיא שיף און יעצט איז ער נור ערשטער אפיציער און מוז אויספאָלגען דיא בעפעהלע, וואס מען גיט איהם. קאפיטאן האטטעראס האט עס אויך געפיהלט, ער האט איהם ניט געוואָלט קרענקען און האט געזוכט צו רעדען פון עטוואס אנדערש. ער האט זיך געווענדעט צו דשאנסאן און וואלל און האט זיי געזאגט:

— איך פרעג ניט אייערע מיינונג, ווייל איך ווייס, אז איהר זייט מוטהיגע און טיכטיגע מאטראזען, אויף וועלכע איך קען מיך פערלאזען.

— איך מוז אייך זאגען דיא וואַהרהייט, קאפיטאן האט דשאנסאן געענטפערט. אייער אונטערנעהמונגען איז א גרויס איינשטעלעניש און דענאך וועל איך פאהרען מיט אייך, וואוהין איהר וועט מיך פיהרען, עס מעג זיין, וואס עס וויל זיך.

— דיא זעלבע איז מיין מיינונג, האט דשעמס וואַלל געזאגט.

— אייער מיינונג, דאקטאר פרעג איך אויך ניט, האט קאפיטאן האטטעראס געזאגט. איך קען אייך און ווייס, וויא צו שעצען אייך.

— איך ווייס ניט פאר וואס איהר האט מיך צו שעצען, האט דער דאָקטאָר געענטפערט און האט אראָפגעלאזען דיא אויגען. איך האב דעווייל נאך נאר נישט געזעהן פאר דיא עקספעדיציען.

— יעצט, מייער הערן, האט קאפיטאן האטטעראס ווייטער געזאגט, וויל איך אייך ערקלערן, פאר וואס איך בין אזוי איבערזייגט, אז אונזער אונטערנעהמען וועט

בעווייזען, אז דיא נור ענגלענדער זיינען געווען דיא ערשטע, וואס זיינען צו געקומען צום נאָרד־פּאָל.

ער איז געקומען צו פאהרען קיין ליווערפול, האט זיך אין נאנצען אָפראזירט, אז מען זאל איהם ניט דערקענען. ער האט געקויפט א הויז הינטער דער שטאדט און פלעגט זיך קיין מאל ניט ווייזען אויף דיא דאָקס און האט אויסגעבויט דיא „פאָרוואַרד“. מיר האבען שוין געזעהן אין דיא פאָריגע קאפיטלעך, אויף וועלכער אַרט ער האט איינ־געלאָדען ריטשאַרד שאַנדאָן און דאָקטאָר פּולמאַן. ווען ריטשאַרד שאַנדאָן האט געזוכט מאטראזען פאר דיא „פאָרוואַרד“, איז קאפיטאן האַטטעראַס געקומען און האט געבעטען, ער זאל איהם אויפגעהעמען אלס מאטראז. שאַנדאָן איז קיין מאל ניט איינגעפאלען, אז דער אָפנעריסענער מאטראָז נאררי קען נאר זיין דער בעריהמטער קאפיטאן האַטטעראַס. דער מאטראז נאררי איז איהם געפעלען, ווייל ער האט געוויזען גוטע צייגניסע און רעקאמאנדאציאַנען, דער פאר האט ער איהם אויפגענומען.

יעצט, ווען קאפיטאן האַטטעראַס האט ארויס געזאגט, ווער ער איז, האבען זיך דיא מאטראזען אנגעהויבען צו צוקוקען צו איהם און האבען איהם אנגעהויבען צו דערקענען. ווען מען זאגט זיי אין ליווערפול, אז קאפיטאן האַטטעראַס וועט קאָמאַנ־דירען דאס שיף, וואָלטען זיי אויף קיין פאל ניט געוואָלט פאהרען מיט איהם, ווייל זיי האבען געוואוסט, אז ער פאהרט ערנעץ אין געפערליכע געגענדען; אזוי אבער, אז זיי האבען ניט געוואוסט, וואוהין זיי פאהרען, זיינען זיי איינגעטרעטען אויפן שיף, ווייל מען האט זיי צוגעזאגט פינף מאל מעהר צו צאהלען, וויא פיעל מען צאהלט אויף אנדערע שיפען.

11 מעס קאפיטעל.

קאפיטאן האַטטעראַס דערקלעט זיין פלאַן.

שאַנדאָן, דער דאָקטאָר, דשאַנסאן און וואלל זיינען אריינגעגאנגען אין דער קאָיוטע פון קאפיטאן, וויא ער האט זיי געהייסען. ער אליין איז נאך געבליעבען אויפן דעק און האט געגעבען דיא מאטראזען אייניגע בעפעהלע. באלד איז ער אויך געקומען אין דער קאָיוטע און האט זיך אינדער געזעצט לעבען זיי. זיין ענערגישער כאַראַקטער האט זיך באלד געצייגט אין פולען גלאַנץ. ער האט ניט געווארט אויף קיין צערעמאָניען און האט באלד געזאגט פעסט און ענטשלאָסען:

— מיינע העררן, איך בין פעסט ענטשלאָסען צו פאהרען צום נאָרד־פּאָל. איך וויל וויסען אייערע מיינונגען דאריבער. וואס דענקסט רוא, שאַנדאָן?

— קאפיטאן, האט שאַנדאָן געענטפערט קאלט, איך דענק נאר נישט. איהר האט צו בעפעהלען און איך מוז אויספאָלגען אייערע בעפעהלע.

קאפיטאן האַטטעראַס האט זעהר גוט בעמערקט, מיט וואס פאר א טאָן שאַנדאָן האט עס געזאגט. ער האט זיך אבער געמאכט ניט וויסענדיג און האט געזאגט:

— ריטשאַרד שאַנדאָן, איך וויל וויסען אייער מיינונג איבער דיא ריזע צום נאָרד־פּאָל. וועט עס אונז געלייגען?

— ווען איהר פאָרדערט עס, מוז איך אייך זאגען. כח אהער איז נאך קיינעם

דיא ענגלענדער. דער פראנצויז איז געווען, וויא אלע פראנצויזען, זעהר העפליך און האט איהם געוואלט מאכען א קאפלימענט.

— ווען איך זאל ניט זיין קיין געבאָרענער פראנצויז, האט ער איהם געזאגט, וואָלט איך געוואָלט זיין אן ענגלענדער.

— און איך, האט געענטפערט קאפיטאן האטטעראס, ווען איך זאל ניט זיין קיין ענגלענדער, וואָלט איך געוואָלט זיין אן ענגלענדער.

אזוי ווייט איז געגאנגען זיין שטאָליך און זיין פאטריאָטיזמוס געגען ענגלאנד. עס איז ניט געווען איין ענגלישער עקספעדיציען אויפ'ן מעער, אין וועלכען ער האט ניט טהיילגענומען אלס אפיציער, אדער, ווען עס איז ניט געווען קיין שטעלע אלס אפיציער, אלס איינפאכער מאַטראָז. אין 1850 האט ער אויסגעבויט א שיף מיט'ן נאמען „פארוועל“ פאר זיין אייגען געלד, האט אויפגענומען צוואנציג געזונדע און שטארקע מאטראזען און איז געפאהרען אויפ'ן אייזמעער. דאקטאר פולמאן האט איהם דאמאלס געשריעבען א בריעף און געבעטען, ער זאל איהם אויפנעהמען אלס דאקטאר אויף זיין זיין שיף. ליידער, איז דער בריעף אנגעקומען צו שפעט. קאפיטאן האטטעראס האט שוין אויפגענומען אנאנדער דאקטאר. דאס איז געווען דאקטאר פולמאנס גליק. דיא „פארוועל“ איז פערשלאגען געווארען אין אייז און האט צו געבראכט צוויי יאהר אין אייז. עס האט זיך אויס געלאָזט ביי זיי פראָוויאנט און קוילען. דיא מאַטראָזען און דיא אפיציערען זיינען אויסגעשטאָרבען איינער נאכ'ן אנדערן פון הונגער און קעלט. נור איין קאפיטאן האטטעראס האט אויסגהאלטען. ער איז דורכגעגאנגען ריזיג הונד דערט מייל אויפ'ן פערפראָענעם אייזמעער נאנץ אליין. ביז ער האט אנגעטראָפּען עסקימאָסען וועלכע האבען איהם מיט גענומען מיט זיך קיין גרענלאַנד, פון דאָרט איז ער געקומען קיין ענגלאנד. ווען ער איז אנגעקומען קיין ליווערפּול, איז דיא גאנצע שטאדט געלאפען איהם זעהן. מען האט געוואוסט, אז ער איז פעהיג אלעס צו וואָגען אום נור צו ריזען און צו מאַכען ענטדעקונגען. פון דאמאלס אן אבער האט קיין מאַט־ראָז ניט געוואָלט אריינטרעטען אויף דאס שיף, וועלכעס ער האט קאמאנדירט, מען האט מורא געהאט, ער זאל זיי ווייטער ניט פערפיהרען ערנעץ אין עק וועלט.

אין יענער צייט האט א רייכער אמעריקאנער, מיט'ן נאמען גרינעלל, אויסגעבויט א שיף און האט זיא פערזאָרגט מיט אלעס נייטיגען אום צו פאהרען זוכען דיא פער־פאלענע שיפען און מאַטראָזען פון פראַנקלינס עקספעדיציען. אלס קאפיטאן אויף דיזען שיף האט ער ערנאנט אן אמעריקאנישן דאקטאר מיט'ן נאמען קעין, דאס שיף האט געהייסען „דהי עדווענס“. דאקטאר קעין האט געמאכט זעהר וויכטיגע ענטדע־קונגען. ער איז צו געקומען מיט זיין שיף געהענטער צום נאָרד־פאל פון אלע אנדערע ריזענדער.

ווען קאפיטאן האטטעראס האט געלעזען אין דיא צייטונגען פון דיא ענטדעקונגען, וואס דאקטאר קעין האט געמאכט, האט ער עס ניט געקענט אויסגהאלטען. שטייטש! א יענקי זאל מאכען גרעסערע ענטדעקונגען פון אן ענגלענדער? דאס האט זיין ענגלי־שער שטאָליך ניט געקענט דערטראגען. ער האט בעשלאָסען צו בויען א שיף און צו פאהרען מאכען נייע ענטדעקונגען. ער מוז פאהרען ווייטער פון דאקטאר קעין און מוז

טהוט יעדער זיין פפליכט! פון היינט אן בעקומט יעדער צווייא מאל אוי פיעל געהאלט, וויא פיעל עס איז אנגעשרעבען אין זיין קאנטראקט. מיין נאמען איז א נוטע גארנאטיע, אז איהר וועט ערהאלטען אייער געלד פינקטליך. מיין נאמען איז א נוטע גארנאטיע, אז מיר וועלען דערגרייכען אונזער ציעל. — איך הייס קאפיטאן, האטטעראס!

— קאפיטאן האטטעראס! האבען אויסגעשריען אלע מיט איין קול. עס לעבע קאפיטאן האטטעראס!

קאפיטאן האטטעראס איז ווירקליך א בעריהמטער נאמען אין ענגלאנד. אלע מאטראזען האבען פון איהם געהערט. אייניגע האבען איהם זאגאר געקענט, נור עס איז זיי ניט איינגעפאלען, אז דאס זאל זיין דער מאטראז גאררי. אלע האבען געוואוסט, אז קאפיטאן האטטעראס איז א מיליאנער, אז דיא ענגלישע רעגירונג האט איהם שוין ניט איין מאל געשיקט מיט שיפען אין ווייטע ימים.

— יעצט, האט קאפיטאן האטטעראס ווייטער געזאגט, פערזאנקערט דאס שיף צו אן אייז-בערג און לאז יעדער זיך געהמען צו זיין ארבייט. — שאנדאן, דאקטאר פולמאן, דשאנסאן און וואלל, אייך לאד איך איין צו מיר אין קאיוטע איך האב מיט אייך צו רעדען וויכטיגע זאכען.

קינער האט ניט גערעדט קיין וואָרט. יעדער איז געגאנגען צו זיין בעשעפטיגונג און האט מורא געהאט ארויס צו רעדען א וואָרט, דער נאמען, קאפיטאן האטטעראס, האט געווירקט אויף וי, וויא א צויבער.

קאפיטאן האטטעראס איז געווען איינער פון דיא זעלטענסטע מענער ניט נור אין ענגלאנד זאָנדרען אין דער גאנצער וועלט. ער איז געווען דער איינציגער זעהן פון זעהר א רייכען ביער ברויער אין לאָנדאָן. זיין פאטער איז געשטאָרבען, ווען ער איז קוים אַלט געווען פונפצעהן יאהר. פון קינד ווייס אן האט עס איהם געצויגען צום מעער. זיין דענקען און טראכטען איז געווען, וויא צו פאהרען אויפן מעער, צו בערייזען דיא וועלט, צו טאכען ענטדעקונגען. קוים איז זיין פאטער געשטאָרבען, האט ער איבערגעלאָזען זיין פארמעגען פון עטליכע מיליאָן פונט סטערלינג אין דיא הענד פון א נוטען פערוואַלטער און ער אליין איז אריין געטרעטען אויף א שיף אלס מאטראָז. ער איז אויסגעפאהרען אלע ימים, האט בערייזט אלע וועלט טהיילע און איז צוריק געקומען א הייס מיט א ברענענדיגען דורשט ווייטער צו לערנען, ווייטער צו פאָרשען און צו מאכען ענטדעקונגען.

דיא לאָנגע רייזען אויפן מעער אלס מאטראָז האבען איהם געמאכט שטאָרק, קרעפטיג און געשיקט. ער איז געווען ניט שטאָרק היך, ערעל, אבער פעסט געבויט. זיינע גלידער זיינען געווען אויסגעגאָסען פון פלייש און אייזען. ער פלעגט צו ברעכען מיט דיא הענד א קראָנע (אן ענגלישע זילבער מינצע).

דשאָן האטטעראס איז געווען אן עכטער ענגלענדער, א שטאָלצער ענגלענדער. ער איז געווען א הייסער ענגלישער פאטריאָט און האט בעהויפטעט, אז דיא ערשמע אין דער וועלט, וואס האבען געמאכט אירגענד וועלכע ענטדעקונג אדער ערפינדונג, זיינען דיא ענגלענדער. איין מאל האט ער גערעדט מיט א פראנצויזישען שיפס קאפיטאן און האט איהם דערוויעזען, אז דיא גרעסטע ענטדעקונגען אויפן ים האבען געמאכט

דאמפף. דיא מאַטראָזען האבען געארבייט, וויא דיא רוחות. עס האט אבער נאר ניט געהאַלפּען. דער אייזבערג איז געשוואומען שנעלער פּוּם שיף און האט פּערשפּאַרט דעם שמאָלען פּאַס וואַסער, וויא א שטיינערנע וואַנד.

— יעצט זיינען מיר פּערלאָרען! האט אויסגערופען שאַנדאן.

ער האט געמאַכט דער מיט אן אונגעהיירען פּעהלער. דער קאפיטאן פון א שיף טאָר ניט ווייזען פאר זיינע מאַטראָזען, אז ער איז אין פּערצווייפלונג. באַלד האט זיך ארויס געווינען, וואס פאר א פּעהלער ער האט געמאַכט.

— מיר זיינען פּערלאָרען! האבען אנגעהויבען צו שרייען דיא מאַטראָזען. יעצט דאָרף יעדער טהאָן, וואס ער וויל.

— לאָמיר אראָפּלאָזען דיא גוטאפּערטשאַ שיפלעך! האט געשריען איינער.

— ניין, לאָמיר געהן אין דיא שפיץ קאָמערן! האט געשריען פּען. דאָרט איז דאָ שנאפּס און ראָם. איידער דערטרונקען צו ווערן אין קאַלטעם וואַסער, איז גלייכער זיך אן צו טרינקען מיט הייסען ראָם.

שאַנדאן איז געווען פּערצווייפּעלט. ער האט ניט געקענט ארויס רעדען א וואָרט. ער האט געזעהן, אז אויף דעם שיף איז אויסגעבראַכען א רעוואלוציאָן. דיא מאַטראָזען וועלען איהם מעהר ניט פּאָלגען. דער דאָקטאָר האט צוגיפּגעלענט דיא הענד אויף דער ברוסט און איז ארום געגאנגען שטיל און פּערטראַכט אויפ'ן דעק. דיא לאַגע איז געווען א קריטישע.

אין דיעזע מינוט האט א הויכע, מעכטיגע שטימע א געשריי געטהאן:

— יעדער אויף זיין פּלאַץ! דאס שיף זאל בלייבען שטעהן!

אלע האבען זיך אומגעקוקט מיט שטוינען. פון קאפיטאַנס קאָרטע איז ארויס געקומען דער מאַטראָז גאררי אנגעהאן, וויא א שיפּס-קאפיטאַן און האט נאך א מאל א געשריי געטהאן:

— יעדער אויף זיין פּלאַץ! איך בעפּעהל אזוי!

— גאררי! האט אויסגעשריען שאַנדאן, וואס פאר א רעכט האָסט דוא צו בעד פּעהלען אויפן שיף? דוא ביסט דאָך א געועהנליכער מאַטראָז?
גאררי האָט ניט געענטפּערט. ער האט א פיף געטהאן.

— דיוק! האט ער א געשריי געטהאן.

דער הונד איז באַלד ארויפגעשפרונגען אופן שיף און האט זיך געלעגט ביי איהם צו דיא פיס. דיא מאַטראָזען זיינען געווען אזוי איבעראַשט פון דיעזער סצענע, אז זיי האבען ניט געקענט רעדען א וואָרט. גאררי איז ארויף געגאנגען אויפן קאפיטאַנס בריקעל און האט געזאגט מיט א מעכטיגער, פייערליכער שטימע:

— אפיציערען און מאַטראָזען! איך בין אן ענגלענדער, וויא איהר. זעהט, איך האב אויפגעצויגען יעצט דיא ענגלישע פּאָהן אויף מיין שיף. איך האב אויסגעבוט דיעזעם שיף און האב עס פּערזאָרגט מיט אלעם נימיגען. מיין צוועק איז געווען, אז דיא „פּאָרוואַרד“ זאָל זיין דאס ערשטע ענגלישע שיף, וועלכע וועט קומען צום נאָרד פּאָל. דיא ענגלענדער זיינען געווען דיא ערשטע, וועלכע האבען געריזט אויפ'ן אייזמעער, דיא ענגלענדער דאָרפּען זיין דיא ערשטע, וועלכע וועלען צו קומען צום נאָרד-פּאָל.

שאנדאן! און לאמיר איהם זאגען אפען, אז מיר וועלען מעהר ניט ארבייטען. איך וועל זיין אייער אנפיהרער.

זיי האבען אלע אוועק געלענט זייערע אינסטרומענטען, זיינען ארויף געקראָכען אויף דער שטריק לייטער אויפ'ן שיף און זיינען געגאנגען צו שאנדאן איהם ערקלערן זייער בעשלוס, אז זיי ווילען פאהרען א היים. שאנדאן איז אין דיעזע צייט געשטאנען ביים רודער, לעבען איהם איז געשטאנען דער דאָקטאָר. ער האט גענומען זיין שפעקטיוו און האט בעטראַכט דיא גענענד. מיט שרעק און מיט שטוינען האט ער דערזעהן, אז דער אָרט, וואו דאס מעער איז פריי פון אייז, איז ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט הויכע אייז בערג. ער האט אנגעהויבען צו ציטערן ביי דעם געדאנקען, אז דאס שיף וועט דא זיין פערשפארט און מעגליך, אז ער וועט מוזען דא בלייבען ביז איבער א יאהר זומער. צום ערשטען מאָל, זייט ער האט קאמאנדירט דיא „פאָרוואַרד“ האט ער איינ-געזעהן, וואס פאר א שווערע פּעראַנטוואָרטליכקייט ער האט אויף זיך גענומען צו פיהרען א שיף אויפ'ן אייז מעער ער איז געווען פּערוואַיפּעלט. ער האט זיך קיין עצה ניט געקענט געבען. אין דיעזע מינוט איז צו איהם צו געקומען פען מיט זיינע קאמעד ראדען און האט געזאגט מיט א הויכער, פעסטער שטימע:

— הערר שאנדאן, מיר ווילען ווייטער ניט פאהרען!

— וואס זאָגט איהר? האט שאנדאן אויסגעשריען. ער איז געווארען רויט וויא

פיער און האט געציטערט פאַר בעס.

— מיר האבען גענוג געארבייט פאר אונזער קאפיטאן, וועלכען מיר קענען ניט

און ווייסען ניט, יעצט ווילען מיר מעהר ניט ארבייטען. האט איהר שוין געהערט, וואס מיר זאגען? פארשטעהט איהר אונז? מיר ווילען מעהר ניט ארבייטען.

— איהר מוזט ארבייטען! האט שאנדאן געשריען. איך וועל אייך ווייזען, אז

איהר מוזט ארבייטען.

— שרעקט ניט איבער דיא גענו, ליעבער הערר שאנדאן, האט פען געזאגט קאַלט

בליטונג, ווען מיר ווילען ניט ארבייטען, קען אונז קיינער ניט צווינגען.

שאנדאן האט ארויס געהאפט זיין רעוואָלווער. אין דיעזע מינוט איז דשאַנסאן

צו געגאנגען צו איהם און האט איהם געזאגט אין דער הויך, אז דיא מאטראזען זאלען הערן:

— זעהט, אָט שווימט דאָרט א גרויסער איידבערג, ווען מיר וועלען זיך ניט

בעאייילען ארויס צו פאהרען פון דעם ענגען קאַנאַל, אין וועלכען מיר געפינען זיך יעצט, ויעט ער אונז אין גאנצען פערשפארען דא אין אייז.

שאנדאן האט זיך אומגעקוקט און געזעהן, אז דשאַנסאן האט רעכט. מען ווייס

ניט פון וואָגען איז אנגעקומען א גרויסער איידבערג און איז געשוואומען מיט א שרעק-ליכער שנעליגקייט גלייך אויף דיא „פאָרוואַרד“.

— איך וועל מיך מיט אייך שפעטער אָפּרעכענען, האט שאנדאן געזאגט. יעצט

זיינען מיר אין געפאָהר. שנעל! יעדער אויף זיין פלאַץ.

דיא מאטראזען האבען איינגעזעהן דיא געפאָהר און יעדער איז געלאָפּען אויף

זיין פלאַץ. שאנדאן האט געהייסען טרייבען דאס שיף מיט דער פולער קראַפט פון

האבען מיר געמאכט ציטערן דיא לופט, דער „מיראזש“ איז פערשוואונדען און מיר זעהן יעצט דעם הונד אין זיין נאטירליכען געשטאלט.

— וואָס פֿליידערט דער דאָקטאָר! האָבען אויסגעשריען דיא מאַטראָזען. מיראָזש, מיראָזש, האָבען מיר דען ניט אליין געזעהן מיט אונזערע אויגען אַ גרויסע אומגעלומד פֿערטע, ווילדע חיה? יעצט זעהן מיר דעם הונד, וועלכער איז פֿערשוואונדען זייט צוויי טאג. קען דאס אלעס זיין נאטירליך? ניין! דאס זיינען „ניט גוטע“ און דער הונד איז איינער פון זיי.

דיא אבערגלויבישע מאַטראָזען האבען זיך גאר ניט געקענט פֿאַרשטעלען, אז דער הונד איז ארויס געקראַכען פֿון'ס וואַסער, וואו זיי האבען איהם אריין געוואָרפען און האט זיך מורא געהאט צו ווייזען, ביז וואַגען ער האט דערזעהן שאַנדאָן, דעם דאָקטאָר און דעם מאַטראָז גאררי, דיא איינציגע מענשען, וואס זיינען געווען אין דער גאַנצער צייט פֿריינדליך צו איהם, דאמאלס איז ער געקומען צו לויפען צו דעם שיף. דער זאָנדערבארער מיראָזש מיט'ן „טייפעלס פינגער“ און דאס נאך זאָנדערבארער באַרערע צוריק קומען פֿון'ס הונד האבען אזוי איבערגעשראָקען דיא מאַטראָזען, אז זיי האבען אנגעהויבען עפענטליך צו פֿאַרדערן פֿון שאַנדאָן, אז זיי זאלען פֿאהרען צוריק אַ היים.

10 טעם קאפיטעל.

קאפיטאן האַטטעראַס.

— צו דער ארבייט! יעדער אויף זיין פלאץ! האט שאַנדאָן קאמאנדירט.

דיא מאַטראָזען האבען זיך וויעדער גענומען צו דער ארבייט. זיי וואָלמען עס אפשר ניט געטהאָן, זיי האבען אבער געזעהן, אז זיי זיינען שוין גאר ניט ווייט פון דעם אָרט, וואו דאס מער איז פֿריי פון אייז. זיי האבען דאָהער ווייטער געשלעפט דאס שיף. דער הונד איז נאכגעלאפֿען הינטערן שיף פון דער ווייטען, קיינער האט איהם ניט גערופֿען, קיינער האט איהם ניט אוועק געטריבען. פֿלוצלונג איז ער געבליעבען שטעהן. ער האט דערזעהן זיינע פֿינד, דיא מאַטראָזען פען און קליפֿטאן. אין דיעזע מינוט האט מען געהערט אַ פֿיף, וויא מען פֿייפט צו אַ הונד. דיא מאַטראָזען האבען זיך אומגע־קוקט מיט שטויגען, ווער זאָל עס האבען גערופֿען דעם הונד? זיי זיינען דאָך אלע בעקאנטע, קיין פרעמדער איז צווישען זיי ניטא, אלע האבען פֿינד דעם הונד און האבען מורא פֿאַר איהם. אַלזא, ווער האט עס געפֿייפט צום הונד?

— איהר האט געהערט דעם פֿיף, האט אויסגערופֿען קליפֿטאן. זעהט, וויא דער הונד האט אָנגעהויבען צו שפּרינגען. דאס איז א „ניט גוטער“.

— איהר האט רעכט! האט זיך אנגערופֿען פען. גענוג! איף ארבייט ניט מעהר. אויף אזא שיף, וואו עס האלמען זיך אויף „ניט גוטע“ קען איך ניט ארבייטען.

-- איך אויך ניט, האט געזאגט גריפֿער.

— איך אויך ניט, האט געזאגט באלטאן. מען וועט אונז פֿערפֿיהרען איז אזא אָרט, פון וואַגען מיר וועלען אייביג ניט קענען קומען אַ היים.

— אַלזא, אוועק געלענט דיא ארבייט! האט קאמאנדירט פען, קומט צו

— געוויס! האט אויסגערופען גריפער. זעהט מען דען ניט, אז אונז פיהרט ארום א „ניט נומער“? וואס דערזעהלט אונז דער נאָררישער דאָקטאָר פון א „מיראזש“? איז דאס א „מיראזש“, וואס מיר האבען געזעהן מיט אונזערע אויגען? דאס ווילען דיא „ניט נומער“ אונז פערפיהרען.

אין דערזעלבער צייט אבער האט שאנדאן דערזעהן א שטיק מעער, וואס איז געווען גאנץ פריי פון אייז. ער האט באַלד קאמאנדירט, אז אלע מאטראזען זאלען זיך געהען פלייסן צו דער אַרבייט און זאלען דורכשלעפען דאס שיף אהין, וואו דאס מעער איז פריי. מען האט זיך ווייטער גענומען צו דער ארבייט. מען האט צו שפרייט דיא זעגעל און מען האט איינגעהייצט אין דיא מאַשינען.

— עס איז א בעזאָנדערער גליק פאר אונז, האט שאנדאן געזאגט צום דאקטאר, וואס מיר האבען יעצט אויסגעפונען א וועג. דיא מאטראזען זיינען אויפגעלעגט צו ארבייטען און ווען זיי ארבייטען אזוי פלייסן פינף שטונדען. קריעכען מיר ארויס פון דיזען פערפלובטען אָרט מיטן „טייפעלס פינגער“ און מיר וועלען קענען רוהן ווייטער פאהרען.

פלוזלונג האבען אלע מאטראזען אוועק געווארפען זייערע אינסטרומענטען און האבען אנגעהויבען צו קלעמערן אויפן שיף. שאנדאן האט אנגעהויבען צו פרעגען, וואס איז געשעהן, אבער קיינער האט איהם ניט געענטפערט. דיא מאטראזען זיינען געווען, וויא וואנהויניג. ער מיטן דאָקטאָר האבען זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און האבען זיך אויך דערשראקען.

פון דער זייט, וואו עס געפינט זיך „דעם טייפעלס פינגער“ איז געלאפען א זאָג דערבאָרעס טהיער. ער איז געווען איבער צוואַנציג פוס דיא הויך, זיין עק איז געווען איבער צעהן פוס דיא לענג און האט געקעהרט דעם שנעע, אז ער איז געפלויען אין אלע זייטען. א רויטע צונג האט ארויס געשמעקט ביי איהם פון מויל, פון וועלכען עס איז געגאנגען א הייסער דאָמפּף.

— דאָס איז אַ בער, האט דשאַנסאן געזאגט.

— דאס איז א לייב, האט געזאגט אַ מאַטראָז.

— דאס איז א עלעפאַנט, האט געזאגט אַנאנדערער.

דער דאָקטאָר און שאנדאן האבען גאָר ניט געזאָגט. זיי האבען גענומען זייערע ביקסען און האבען אויסגעשאַסען אויף דער ווילדער חיה. דיא שיעסע האבען פארהילכט דיא לופט און פלוזלונג — האט זיך אלעס געענדערט. דיא ווילדע חיה איז פערשוואונדען, גלייך וויא זיא וואָלט גאָר קיין מאָל אויף דער וועלט געווען.

— אָט דאס הייסט א „מיראזש“, האט זיך אנגערופען דער דאָקטאָר. דיא לופט איז געווען ריין און האט אָפגעשפיעגעלט א פוקס, אדער אנדערע חיה, וואס איז געלאָפּען ערנען גאנץ ווייט פון דאָנען.

— דער הונד! האבען געשריען דיא מאטראזען אין האבען אנגעהויבען צו ציטערן.

— אָט דאָס איז דער „מיראזש“, האט געזאגט דער דאָקטאָר. דער הונד איז גע-

לאָפּען צום שיף, דיא לופט איז געווען גאנץ ריין און ער האט זיך אָפגעשפיעגעלט אין דער לופט, וויא אַ ווילדע מיטגעהינגע חיה. קיים אָבער האבען מיר אויסגעשאַסען

אבער מורא געהאט צו פרעגן, וויא אזוי ער איז פערשוואונדען געווארען.

דעם 21טען מאי איז געווען אן אונגעווענהליך שלעכטעס וועטער. עס האט זיך אייפגעהויבען איינער פון יענע שרעקליכע שנעע געשטעבער (זאווערובא) וועלכע קומען פאך נור אין יענע געגענדען. ווער עס איז דאָרט קיין מאָל ניט געווען, דער קען גאָר קיין כעגריף ניט האבען, וואס אזא שנעע שטורם איז. דיא לופט איז פול מיט דינע, לאנגע שנעע נאדלען. פּוֹן'ס הימעל ביז צום מעער שיט דער שנעע. דער ווינד טרייבט איהם ארום מיט א שרעקליכער מאַכט. ער שלאָגט זיך אָן אן דיא אייזבערג און היילט, און פייפט, און רוישט, אז מען ווערט פערטויבט.

אין אזא וועטער איז אונמעגליך געווען צו ארבייטען. דיא מאטראזען זיינען ארום געגאנגען אויפן שיף אין זייערע וואַרעמסטע קליידער, אויפן געזיכט האבען זיי געטראגען דעם גרינעם שלייער. אום אַכט אהר פאר נאַכט (דאס הייסט, פאר נאַכט ביי אינז, ווייל ביי זיי איז דאמאלס קיין נאַכט ניט געווען) האט דער שנעע שטורם אביסעל אויפגעהערט און מען האט געקענט זעהן דיא געגענד ארום. מיט שרעק האבען דיא מאטראזען דערזעהן, אז דאס שיף געפינט זיך גאר ניט ווייט פּוֹן'ס „טייפעלס פינגער“. עס איז אויף איהם אנגעפאלען אזוי פיעל שנעע, אז ער האט אויס געוויזען דרייא מאל אזוי גרויס און דרייא מאל אזוי הויך. אויפן שפיץ האט זיך געבילדעט א היטעל פון שנעע און עס האט זיך אויסגעוויזען, אז אַט, אַט פאלט דאס היטעל אראָפּ און פערשיט דאס שיף מיט דיא מענשען. דיא מאַטראָזען האבען זיך דערשראָקען און האבען אנגעהויבען צו לויפען צו דיא מאַסטען.

— יעדער אויף זיין פלאַץ! האט שאַנדראַן קאָמאַנדירט. קיינער זאל זיך ניט ריהרען פון דעם שיף!
דיא מאַטראָזען זיינען געבליעבען שמעהן. זיי האבען אליין ניט געוואוסט, וואס צו טהאָן.

— שרעקט אייך ניט, האט געזאגט דער דאָקטאָר, מיינט ניט, אז דעם „טייפעלס פינגער“ וועט אונז פערשימען. ער איז גאנץ ווייט פון אונז. עס דאַכט זיך אונז נור, אז אונזער שיף שמעהט לעבען איהם. דיעזע זאָנדערבאַרע ערשיינונג הייסט „מיראזש“. ווען מען פאָהרט אין דער וויסטע, דאַכט זיך אמאל, אז אַט, אַט פאר אונזערע אויגען געפינען זיך וועלדער און וואַסערן. ווען מען קומט צו, זעהט מען, אז עס זיינען ניטא קיין וועלדער, קיין וואַסערן, זאָנדערן טרוקענער, הייסער זאַמד. דאס זעלבע קומט פאר אין דיעזע קאלטע געגענדען, ווען דיא לופט איז גאנץ רייך. א זאך, וואס איז ווייט פון אונז צוואַציגער מייל, דאַכט זיך אונז, אז אַט, אַט שמעהט עס אונז פאר דיא אוגען.

דיא מאַטראָזען האבען זיך באַלד איבערצייגט, אז דער דאָקטאָר האט רעכט. אין אייניגע מינוטען ארום אין „דעם טייפעלס פינגער“ מיט זיין היטעל פון שנעע פער-שוואונדען געוואָרען.

— זיי נאָררען אונז אָפּ, האט קליפטאן געזאגט צו זיינע קאמערעדען. זיי רופען עס „מיראזש“, אין אמת אבער איז עס ניט קיין רעכטע זאך. דאס איז א „ניט גוטער“, וועלכער שפיעלט זיך מיט אונז.

ניט ווייט פון דער שיף איז געווען א שפאלט אין אייז. פען און קליפטאן האבען גענומען דעם הונד און האבען איהם צוגעטראגען צו דיעזען שפאלט. דער הונד האט זיך געווארפען און געריסען, זיי האבען אבער זיך אויף איהם ניט אומגעקוקט און האבען איהם אריינגעווארפען אין וואסער. אום ער זאל ניט ארויס שווימען, האבען זיי ארויף געלעגט אויפ'ן שפאלט א שטיק אייז.

— מיר ווינשען דיר א גוטע רייזע, קאפיטאן! האט געלאכט פען, ווען ער האט געזעהן, וויא דאס ארימע טהיער האט זיך געווארפען אין וואסער.

אין א שטונדע ארום איז שאנדאן מיט זיינע קאמעראדען צוריק געקומען. צוריק-וועגס האבען זיי געפונען א שטיק מעער, וואס איז געווען פריי פון אייז און שאנדאן האט געהייסען דיא מאטראזען זענען דאס אייז אין דיעזער ריכטונג. דיא מאטראזען האבען זיך גענומען געשמאק צו דער ארכייט. זיי האבען דאך שוין אָפּגערעדט, אז קוים וועלען זיי אין דרייא טאג ארום ניט ארויס פון'ם אייז וועלען זיי פאהרען צוריק א היים. דיא ארכייט איז געגאנגען פאָרווערטס און דאס שיף איז אין דעם טאג אָפּגעפאהרען עטליכע מייל.

דעם 20טען מאי האבען זיי דערזעהן פון דער ווייטען א הויכען בארג, וועלכער איז בעקאנט אונטערן נאמען „דעם טייפעלס פינגער“. דאס איז א גאנץ הויכער שטיין, וועלכער שטעקט ארויס פון'ם מעער און איז זעהר עהנליך צו א פינגער פון א מענשען, מיט אלע קנייטשען און גליעדער פון א פינגער. אין 1851 האט איהם דער קאפיטאן דאָס צום ערשטען מאל ענטדעקט. ער איז געווען ערשטוינט איבער דיעזע זעלזאמע עהנליכקייט צו א פינגער פון א מענשען. ער האט איהם א נאמען געגעבען „דעם טייפעלס פינגער“, ווייל ארום און ארום איז דאמאלס געווען אויפגעהויפט אזוי פיעל אייז, אז עס איז געווען אונמעגליך צו איהם צו צו קומען. אין 1853 איז דער אַמער-קאנער דאָקטאָר קעין געווען אין דיעזער געגענד און האט אויך געפונען דיעזען זאָנדרער באַרען באַרג, ער האט אבער אויך ניט געקענט צו קומען צו איהם. פון דיעזע צייטען הייסט דיעזער באַרג „דעם טייפעלס פינגער“.

דיא געגענד ארום איז ווירקליך „פערטייפעלט“ און טרויעריג. שרעקליכע אייד בערג און אייז מאַסען ליגען צו וואָרפען, צו בראַכען און צו שטרייט ארום. זעלטען, אז מען זעהט א שטיקעל פרייעס מעער. דיא מאַטראַזען פון „פאָרוואַרד“ האבען גער אַרבייט זעהר שווער אין דיא לעצטע טעג און זיינען געווען שרעקליך מער און מאַט. שאנדאן האט אנגעהויבען צו פערצווייפלען, ער האט אנגעהויבען צו פיהלען, אז די אויפ-גאבע איז צו שווער פאר איהם. אויסער דעם האט ער בעמערקט, אז דיא מאַטראַזען רעדען עפעס צו אָפט שטילער הייט צווישען זיך. ער האט געזעהן, אז זיי ארכייטען עפעס צו פלייסיג. ער האָט פערשטאַנען, אז עפעס טהוט זיך דא, אז דיא מאַטראַזען האבען עפעס אפגערעדט.

צום אונגליק נאך, איז דאס שטיק פרייע מעער, וועלכע ער האט אויסגעפונען מיט זיינע קאמעראדען באלד אויך פערדעקט געווארען מיט שטיקער אייז. מען האט געזעהן דייטליך, אז דאס אייז קומט אן פון ערגעץ און בלייבט דא פערשפארט צווישען צוויי אינזלען. שאנדאן האט געהערט, אז דער הונד איז פערשוואונדען געווארען, ער האט

— ווען דיא אפיציערען וועלען עס געפינען פאר בעסער צו בלייבען דא אויפן ווינטער, וועלען מיר זיי ניט שטערן. זיי מענען זיך דא בלייבען מיט פערנניגען און זיך בויען ווינטער פאלאצען, וויא דיא עסקימואָסען. מיר וועלען פאהרען א היים און וועלען פערבריינגען דעם ווינטער אין ליזערפול.

— ניין, דאס דארפען מיר ניט טהאן האט גריפעד געוואנט. לאזען מעניטען אויפן איז אליין, טויג ארד ניט. ווען זיי וועלען ניט וועלען פאהרען מיט אונז מיט גוטען, וועלען מיר זיי צורונגען צו פאהרען מיט אונז. פערנעסט ניט, אז ווען מיר וועלען איבער רעדען שאנדאך, ער זאל פאהרען מיט אונז, וועלען מיר בעקומען אונזער געהאלט און אונזער בעלזונג אין גאנצען. ווען מיר קומען אבער אליין, אהן דיא אפיציערען וועט מען אונז ניט בעזאהלען.

— אבער וואס טהוט מען, ווען דיא אפיציערען וועלען ניט וועלען פאהרען מיט אונז צוריק?

— ווען דיא צייט וועט קומען, וועלען מיר זעהן, וואס מיר האבען צו טהאן.

— איינעם מוז איך איבערלאזען דא אויפן איין! האט אויס געשריען פון און האט אויסגעשיט עטליכע קללות פון אן עכטען ענגלישען מאטראו.

— דוא מיינסט געוויס דעם הונד האט געוואנט קליפטאן

— יא דעם הונד! האט זיך געביזערט פון. ער איז דיא אוואכע פון אלע אונזערע ליידען. ער האט אונז פארשעפט אויפן איין, דורך איהם האבען מיר געליטען אויף דיא אויגען, דורך איהם האבען מיר ניט קיין שנאפס און דורך איהם ווייסען מיר ניט דעם ווען.

— ער איז דאך אבער דער קאפיטאן? האט געראכט קליפטאן.

— אין דער ערד אריין מיט אזא קאפיטאן! אָט דאָ זאָל ער בלייבען

— וויא אזוי וועלען מיר איהם אבער דער טאפען? האט גריפעד געפרענט

שאנדאך וועט עס אונז קיין מאָל ניט ערלויבען. —

— יעצט איז דיא בעסטע צייט, האט קליפטאן געוואנט. דשעמס וואלל שלאפט,

שאנדאך און דער דאקטאָר זיינען אוועק געגאנגען און וועלען אזוי ניד ניט צוריק קומען.

דשאנסאן איז בעשעפטונג אויפן איין. דער הונד שלאפט יעצט. ווער וויל געהן מיט מיר?

— איך געה! האט פון אויסגערופען און ווען ער וועט מיר וועלען בייסען וועל

איך איהם שוין ווייזען.

מיט דיזע ווערטער האט ער ארייס גענומען א שארף מעסער פון זיין נארטעל

זיי האבען ניט לאנג געטראכט און זיינען ארויפגעגאנגען אויפן שיף. איז אייניגע מינוט

ארום זיינען זיי צוריק געקומען מיטן הונד. ער איז געשלאפען גאנץ רוהיג אין קאמעדייל

זיי האבען איהם פערבונדען דאס מויל און יעדער האט איהם געהאלטען ביי צוויי

פיס. ווען זיי זיינען צו געקומען צו זייערע קאמעראדען, איז געווארען א פרייד ביי

אלעמען.

— נו, וואס טהוט מען יעצט מיט איהם? האט פון געפרענט.

— דערטרינק איהם, האט גריפעד געענטפערט.

אין דער לעצטער צייט האט מען אנגעהויבען צו בעמערקען, אז דאס מעער היבט ווייטער אן בעדעקט צו ווערן מיט אייז.

— אלוא, וואס האט איהר מיר, דאקטאר? זאלען מיר ווייטער זענען דאס אייז און פאהרען פארווערטס, אדער זאלען מיר פאהרען צוריק?

— איך ראט אײך צו פאהרען צוריק, האט דער דאקטאר געזאגט. ווען איך אבער וואלט קאמאנדירט דאס שיף, וואלט איך אויף מיין אייגענער ריזיקא געפאהרען ווייטער. איך בין שוין אזוי געוואוינט, ווען איך שטעל איין טאל א פוס פארווערטס, זאל איך איהם ניט צוריק ציענען.

— און וואס איז אייער מיינונג, נאררי? האט שאנדאן געפרענט.

— איך וואלט אויך געפאהרען ווייטער. איהר טהומ, וויא איהר פארשטעהט. איהר דארפט געבען בעפעהלע און מיר מוזען אייך פאלגען.

שאנדאן האט ניט געענטפערט. ער האט זיך נאך אמאל ארומגעקוקט אין אלע זייטען און איז אראפגעגאנגען פון'ס איידיבערג, דער דאקטאר און נאררי זיינען איהם נאך געגאנגען.

טעם קאפיטעל.

דעם טייפעלס פינגער.

אין דער צייט, וואס שאנדאן מיט זיינע בעגלייטער זיינען געגאנגען אויסזוכען א וועג ארויס צו קומען פון'ס אייז, זיינען דיא מאטראזען פון'ס "פארווארד" געווען בע-
שעפטיגט ארום צו זענען דאס אייז ארום דעם שיף. פלוצלונג האט דער מאטראז פגע-
אוועק געווארפען זיינע אינסטרומענטען און געזאגט מיט פערדרום:

— נעגונג! מעהר ארבייט איך ניט! וועט דאס אייז ניט אויפברעכען אין דרייא טאג ארום, ענטזאג איך מיר אין נאנצען.

— ניין, האט זיך אפגערופען אנאנדער מאטראז, גריפער. קוים וועט דאס אייז ניט אויפברעכען, וועלען מיר פאהרען צוריק א הייס, קיין ענגלאנד. איך זויל ניט פער-
ברענגען דא און אייז א נאנץ יאהר, ביז איבער א יאהר פריהלינג.

— א שעהנע זאך צו פערברענגען דא א יאהר, גען דאס שיף איז ארומגעריג-
געלט פון אייז.

— און ווער ווייס, אויב איבער א יאהר וועט זיין דאס מעער פריי? האט געזאגט פלאווער, דער מאשיניסט. מעגליך, אז איבער א יאהר וועט אויך זיין דאס מעער בע-
דעקט מיט אייז.

— וואס טויג איך פיעל הערען? האט פגען אויסגעשריען. היינט איז דאנערס-
טאג, ווען דאס אייז וועט ניט אויפברעכען ביז שבת, וועלען מיר זומאג פאהרען צוריק.

— דאס הייסט גערעדט וויא א קלונער מענש, האט קליפטאן געזאגט זייט איהר אלע דערמיט איינפערשטאנדען?

— געוויס! האבען אלע אויסגערופען מיט איין קול. איידער צו ארבייטען אזוי שווער און צו שלעפען דאס שיף ווייטער, איז דאך פיעל גלייכער צו געהן צוריק.

דורכשניידען א וועג אין אייז. דאס איז אן אונגעווענהליך לאנגווייליגע און שווערע אר-
 ביט. דיא מאטראזען זיינען געווען אונצופריעדען און האבען אנגעהויבען צו מוררען
 (צו וואָרטשען). ווען אירף א שיף געפינט זיך א טיכטיגער, פעהיגער און שטרענגער
 קאפיטאן, האבען דיא מאטראזען פאראיהם אבשיי און טהוען דיא שווערסטע ארביי-
 טען אהנע צו רעדען א וואָרט. זיי ווייסען, אז זיי האבען אן עלטער, וועלכער פיהרט
 זיי ערגעץ און וועלכער וועט זיי בעלויגען פאר זייער ארבייט מיט געלד, אדער זאגנאר
 מיט א נוט וואָרט. דא אבער איז אנדערש געווען, דיא מאטראזען האבען געוואוסט,
 אז שאנדאן איז ניט זייער קאפיטאן. זיי האבען געוואוסט, אז ער אליין ווייס ניט,
 וואוהין זיי פאהרען. זיי האבען זאגנאר אויסגעפונען, אז זיינע בעפעהלע זיינען ניט ריכ-
 טיג, ער מאכט פעהלער און זיי האבען אנגעהויבען ארויס צו ווייזען זייער אונזר-
 פריעדענהייט.

דעם 16טען מאי האבען זיי דערזעהן מיט שרעק, אז אין פיער טאג זיינען זיי
 קוים אפגעפאהרען עטליכע מייל. אלע מאל זיינען אנגעקומען מעהר אייז פעלדער און
 לויזע שטיקער אייז און האבען זיך אנגעהויפט ארום שיף. זיי האבען מורא געהאט, אז
 עס זאל זיך ניט אנזאמלען אזוי פיעל אייז ארום זיי, אז עס זאל אין גאנצען איינשליעסען
 דאס שיף און זיי וועלען מחזען ווארטען, ביז א שטורם ווינד וועט זיי בעפרייען. גענען
 אבענד איז שאנדאן מיט'ן דאקטאר מיט'ן מאטראז נאררי אראָפּ פון דעם שיף און
 געגאנגען אויפ'ן אייז זוכען א וועג, דאס הייסט, זוכען אן אָרט וואו דאס מעער איז פריי
 פון אייז. ווען זיי וועלען געפינען אזא אָרט, וועלען זיי דורכגעגען זיך א וועג ביז צו דעם
 אָרט, וואו דאס מעער איז פריי. זיי זיינען ארומגעגאנגען א שטיק צייט און האבען גאר
 ניט געפונען. איבעראל נור אייז און שנעע. זיי זיינען צו געקומען צו אן אייזבערג און
 זיינען ארויפגעקלעטערט אויף איהם. פון דאָרט האבען זיי געקענט זעהן אויף א ווייטע
 שטרעקע ארום און ארום. זיי האט זיך פארגעשטעלט א גרויס-ארטיגעס, אבער טרויר-
 עריגעס בילד: וויא ווייט דאס אייז האט געקענט זעהן — איבעראל אנגעוואָרפענע און
 צובראָכענע שטיקער אייז. עס האט אויסגעווייזען, וויא א צערשמערטע און פערוויס-
 טעמע שטאדט. שטיקער מויערן, שטיינער, חורבות, צו וואָרפען, צו בראָכען, צו ריסען
 ליגען אין שוידערהאָפטער אונאָרדנונג.

— וויא אזוי וועלען מיר ארויס פון דיזעע פערויסטונג? האט דער דאָקטאָר
 געפרעגט.

— איך ווייס ניט, האט שאנדאן געענטפערט, אבער מיר מחזען ארויס פון דאנען.
 עס מעג זיין וואס עס וויל זיך, ווייל זאנסט וועלען מיר מחזען דא בלייבען ביז איבער
 איאהר. דער קורצער זומער איז באלד פאָראיבער און ווען דער ווינטער הייבט זיך אן,
 זיך אלעס פארפאלען.

— איך ווייס, האט געזאגט דער דאָקטאר, אז ביז 1817 איז דיזעע געגענד שטענדיג:
 געווען בעדעקט מיט אייז. קיין שיף האט ניט געקענט קומען אהער. אין 1817 איז דאס
 אייז פלוצלונג פערשוואונדען און דאס מעער איז געווארען פריי, דיא געלערנטע קענען
 נאך ניט ערקלערן דיא אורזאכע, פאר וואס דאס אייז איז אזוי פלוצלונג פערשוואונדען.

געוועזען גלייך וויא זיי וואָלטען געווען בעשאַטען מיט מיליאָנען און מיליאָרדען ברייאַנג טען. דיא ערשטע צייט איז עס געווען א פערנגניגען צו קוקען אויף דיעזע העררליכע סצענע. באלד אבער האבען זיך אנגעהויבען צו וויזען דיא טרויעריגע פּאָלגען דער פון. פיעלע מאטראזען האבען זיך אנגעהויבען צו קלאגען, אז דיא אויגען טהוען זיי וועה. דעם אנדערן טאג האבען זיי שוין גאר ניט געזען. דאס איז א קראַנקהייט, וועלכע טרעפט זיך נור אין יענע געגענדען. זיא הייסט: שנעע בלינדהייט. דער קראַנקער זעהט גאנץ גוט אין דונקעלן, קוים קומט ער אבער אין דער ליכטיגקייט, זעהט ער גאר נייט. דער דאָקטאָר האט געהייסען דיא מאטראזען אנטהאן א גרינעם שליער אויפן געזיכט. ער אליין האט דער ערשטער פּראָכירט זיין מעדיצין, עס האט געהאלפען. דיא קראַנקע מאטראזען האבען זיך באלד געפיהלט בעסער.

מיט דיא הינט, וועלכע זיי האבען געקויפט אין אופערנאוויק, האבען זיי דיא דיא ערשטע צייט געהאט זעהר פיעל צו טהאן. זיי זיינען געווען ווילד און האבען גאנצען טאג און א גאנצע נאַכט אזוי געהיילט און געשריען, אז עס איז ניט געווען אויס צו האלטען. בעזאנדערס אונרוהיג אבער איז געווען דער גרויסער שווארצער הונד פון אייר ראפא, דער „קאפּיטאַן“, וויא דיא מאטראזען האבען איהם גערופען. באלד אבער זיינען זיי רוהיגער געווארען און דאס שייף איז געפאהרען ווייטער אהן שטערונגען. דאס וועטער איז געווען וואַרם, נאטירליך פאר יענע געגענדען, און דאס אייז האט אנגעהויבען א ביסעל צו שמעלצען.

דעם 10טען מאי זיינען זיי אנגעקומען צו א גרויסען בארג, וועלכער איז בעקענט אונטערן נאמען דער „רויטער שטיין“. דער שנעע, וועלכער ליגעט אויף דיעזען באַרג, איז אַפּטמאל גאנץ רויט. דאָקטאר פולמאן האט זעהר געוואלט אנקוקען דיעזען זאָגנדער באַרען רויטען שנעע, עס איז אבער אונמעגליך געווען צו צוקומען צום באַרג. ארום איהם האט זיך אנגעהויפט אזא מאסע אייז, אז עס איז געווען אונמעגליך צו איהם צו צוגעהן.

— פאר וואס איז דער שנעע רויט? האט דשאנסאן געפרעגט דעם דאקטאר.
— דיא געלערנטע זאגען, אז דער שנעע אליין איז ווייס, זאנדערן ער איז באדעקט מיט אזא גאנץ קליינעם מאָאָס (מאָך) וועלכער איז רויט. מיט געוועהנליכע אויגען קען מען דיעזען מאָאָס ניט זעהן; ווען מען בעטראכט איהם אבער מיט א מיקראסקאָפּ, זעהט מען, וויא אויפן שנעע ציעהען זיך לייכטע, דינע רויטע פעדים. דיעזעס מאָאָס וואַקסט נור אויף שנעע. מען געפינט אויף דיא אלפען (גאנץ הויכע בערג אין דער שווייץ, וועלכע זיינען שטענדיג בעדעקט מיט שנעע) דעם זעלבען רויטען מאָאָס.

דעם 11טען מאי האבען זיך געוועזען א גרויסע מאסע שנעע פעלדער און גרויסע שטיקער אייז. דיא „פּאָרוואַרד“ איז געגאנגען זעהר לאנגזאם, אלע מאטראזען האבען געמוזט זיין אויפן דעק און ארבייטען זעהר שווער. שאנדאן האט געהייסען איינהייצען דעם קעסעל און טרייבען דאס שייף מיט דאמפּף.

דעם 12טען מאי זיינען דיא שנעע פעלדער און דיא לויזע שטיקער אייז אנגעקומען אין אזא גרויסער מענגע, אז דיא „פּאָרוואַרד“ איז געבליעבען שטעהן, ארומגערינגעלט פון זיי. ניט דיא זענעל, ניט דיא דאמפּף האט געהאלפען. מען האט געמוזט

דאס אייז מעער.

— וואונדערבאר, האט ער געזאגט צו דשאנסאן, וועלכער האט געווארט אוף איהם אין דרויסען, דיעזע אונגליקליכע מענשען בעלי־דיגען זיך נאך, ווען מען רופט זיי „עסקימאָסען“, וועלכעס הייסט אויף זייער שפראַכע, מענשען וועלכע עזען רוי פלייש. זיי רופען זיך אליין „אינואיט“, Inuit, „מענשען“. זיי האַלטען דיא אייראפעער פאר גרויסע נאַררען, וועלכע פערשטעהן ניט דעם טעם פון א שטיק שמאַליץ, וועלכעס מען שנייט אויס פון א האַלב פערשטונקענעם וואַלפיש אדער זעע הונד.

שאַנדאן איז אויך געווען א נאנצע טאג בעשעפטיגט. ער האט אויפגעקויפט ביי דיא עסקימאָסען שליטענס און הינט צו שלעפען דיא שליטענס. דער קאפיטאן פון „פאָרוואַרד“ האט איהם, געשריעבען אין זיין צווייטען ברעף אז ער זאל זיך אַנ-גרייטען מיט שליטענס און מיט הינט אין אופערנאוויק. שטילערהייט האט שאַנדאן נאכגעפרעגט, אויב עס געפינט זיך ניט איין אייראפעער דא. ער האט געפרעגט דעם גובערנאטאר, אויב עס איז ניט געקומען אן ענגלענדער אדער א דענע אין דיעזע געגענד. אבער וועדער דער גובערנאטאר, נאך דיא אנדערע איינוואוינער פון אופערנאוויק האבען זייט פאר אַיאהרען אויגוסט קיין אייראפעער ניט געזעהן. ווען ער האט זיך איבערצייגט, אז דער קאפיטאן איז דא אויך ניטא, האט ער געזאגט צום דאָקטאָר:

— נו, וואס זאגט איהר יעצט, דאָקטאָר? וואו איז אונזער קאפיטאן? ערקלערט מיר דאס רעטעניש?

— מיר מווען אָפּוואַרטען, ביז מיר וועלען קומען אין מעלווילס-ביי, ווען דער קאפיטאן וועט דאָרט אויך ניט זיין, וועל איך זיך בעגריסען אלס קאפיטאן און אייגענ-טהימער פון „פאָרוואַרד“, האט דער דאקטאר געזאגט.

דיא מאטראזען אויפן „פאָרוואַרד“ זיינען אונטערדעסען אויך ניט געוועסען לעדיג. זיי האבען ארויסגעשיקט א שיפעל מיט עטליכע מאטראזען זוכען עפעס א פרישע זאך צו עסען. אין אייניגע שטונדען ארום איז דאס שיפעל צוריק געקומען און דיא מאט-ראָזען האבען געבראכט צעהן אייער פון דער אייז ענטע. דיא אייער זיינען געווען צווייא מאל אזוי גרויס פון א הינערשע איי און פון א גרינער פאַרב. דיא אייז ענטע איז א גרויסער פויגעל, זיא האַלט זיך אויף גור אין דיא קאלטע לענדער און לעבט פון פיש, וועלכע זיא פאנגט זעהר געשיקט. זיא קומט קיין גרענלאַנד אין אַפּריל, פערבלייבט דא ביז אקטאבער, ווען דאס מעער ווערט איבעראל פערדעקט מיט אייז. אין אקטאבער פליהט זיא אוועק אין אנדערע געגענדען, וואו דאס מעער איז ניט פער-פראָרען. דיא אייז ענטע לעגט איהרע אייער אין א שפאַלט פון א שטיין, אדער איינפאך אויפן אייז. זיא צופט אויס פון זיך דיא פּעדערן און בעט זיי אונטער און זעצט זיך אנטיערד זיי אויס צו בריהען.

עס זיינען פערנאנגען צווייא טאג. שאַנדאן האט שוין אלעס איינגעקויפט און אלעס בעזאָרגט. ער האט אבער נאך געוואַרט, טאמער וועט דאָך פון ערנעץ אנקומען דער קאפיטאן. ער האט געהייסען שיעסען פון דיא קאנאנען, דער קאפיטאן זאָל דער-הערן אז דאס שיף איז דא. עס איז אבער קיינער ניט געקומען.

דעם 9טען מאי האט שאַנדאן זיך געזענענט מיט אופערנאוויק. דיא זון האט געשיינט און גענלענצט אויף דיא אייז-בערג און דיא אייז-פּעלדער, וועלכע האבען אויס

דיא זומער קוואַל יוד פון דיא עסקימאָסען איז א נעצעלט פון פעל אנגעצויגען אויף צוויי העכערע און צוויי נידעריגערע דראנגעס. אין דער העכערער זייט געפינט זיך דיא טהיר, א פעל פון א ווייסען בער אדער פון אנאנדערער חיה הענגט אראָפּ פון דיא צווייא דראנגעס. דאס נעצעלט איז ארומגעלעגט מיט שטיינער אדער מיט שטיקער אייז.

וען דיא „פארוואַרד“ איז געווען פּעראַנקערט, האט שאַנדאן געהייסען אַראָפּ לאזען א שיפעל און ער, דער דאָקטאָר, דשאַנסאָן און א מאָטראָז מיטן נאמען פאקער האבען זיך אריינגעזעצט אין שיפעל און זיינען געפאהרען קיין אופערנאוויק. דעם מאַט-ראָז פאקער האבען זיי מיט גענומען, ווייל ער האט געקענט רעדען עטליכע ווערטער פון דער עסקימאָסען שפראַכע.

ביי דיא איינוואוינער פון אופערנאוויק איז געווארען א גרויסע פרייד, וען זיי האבען דערזעהן, אז א שיף איז צו געקומען צו זיי. אין דיא ערשטע טאג פון מאי קומען זעלטען אן שיפען קיין אופערנאוויק. עס איז נאך צו פריה. געוועהנליך, קומען אהין דענישע אָדער אמעריקאנישע שיפען, וועלכע פאָהרען פאָנגען וואַלפּיש, ערשט ענדע מאי אָדער אנפאנג יוני. פיעלע איינוואוינער זיינען צו געקומען צום ברעג זיי בעגריסען. זאָגאר דער „גובערנאָטאָר“ מיט זיין פרוי מיט זיינע קינדער זיינען געקומען צום ברעג בעגריסען דיא זעלטענע געסט. דאָקטאָר פּולמאן האט גערעדט אביסעל דעניש און האט זיך באַלד צו זאָמען גערעדט מיטן גובערנאָטאָר, וועלכער האט איינגעלאדען דיא גאַנצע געזעלשאַפט צו זיך אויף מיטאג.

דא האט זיך אנגעהויבען פאר דאָקטאָר פּולמאן א נייעס לעבען. ער האט געהאט וואס צו פאָרשען און וואס צו שטודירען. ער האט געזוכט זיך צו בעקענען מיט דיא עסקימאָסען און האט געשענקט זיי און זייערע פרויען אייניגע זאכען פון אייראפּא. וויא ווילד דיא עסקימאָסען זיינען, ווייסען דאָך זייערע פרויען זיך צו פּרעגן און א רויטע פאַטשיילע אדער א רויטער באַנד איז ביי זיי געווען דער גרעסטער פּרעזענט. ער האט געוואָלט זעהן דיא ווינטער קוואַרטירען פון דיא עסקימאָסען און האט געבעטען איינעם פון זיי, ער זאל איהם ווייזען זיין ווינטער פּאַלאַץ. דער עסקימאָס האט איהם אַראָפּ געפיהרט דורכן דראנג און האט אנגעצונדען א לעמפעל פון פיש טראָהן, ווייל אין דער ווינטער קוואַרטיר איז דא נור איין עפענונג אין דאָך, וועלכעס איז דיא טהיר און דער קוימען צו גלייך. דאָקטאָר פּולמאן האט אבער באַלד געמוזט אנטלויפּען, ער איז שיער ניט דערשטיקט געוואָרען. אין דער וואַינגונג האט אזוי שטאַרק געשטונקען פון דיא פּערפּולטע פיש און דיא פּאראראבענע פלייש פון דיא זעע הינד, אז ער האט דאָרט קיין פינג מינוט ניט געקענט צו ברענגען. ער האט זיך קוים צו געשלעפט צום דראנג אין דער מיט שטוב, אדער צו דיא טרעפ און איז ארויף געקלעמערט, וויא א קאַץ. דער עסקימאָס האט איהם בעטראַכט פּערוואונדערט און האט זיך געפרעגט, פאר וואס איז ער אנטלאָפּען, דער נאָרד? וואס האט ער דא דערזעהן א זעלכעס אונז געוועהנליכעס?

דאָקטאָר פּולמאן אבער האט שוין פּארוואנט א געהעמען, ער זאָל ניט געהן מאַכען ווייזען אין דער ווינטער קוואַרטיר פון אן עסקימאָס.

8טעס קאפיטעל.

שאנדאן האָל געהייסען פּעראַנקערן דיא „פּאַרוואַרד“ און בלייבען דא שטעהן

אויף א פּאָר טאַג.

אופּערנאוויק איז א שטאדט. זיא געהערט צו דענעמאַרק, אַזוי וויא דאס גאַנצע גרענלאַנד געהערט צו דענעמאַרק. ווען איך זאג, אז אופּערנאוויק איז א שטאָדט, וועלען מיינע לעזער געוויס מיינען, אז דאס איז א שטאדט מיט גאַסען, מיט קירכען, מיט פּאַלאַצען, מיט גאז בעלייכטונג און מיט אנדערע זאַכען, וואס זיי געפינען אין אַן אייראפעאישע, אָדער אמעריקאנישע שטאדט. דא האבען זיי א גרויסען טעות. אין דער גאַנצער שטאָדט אופּערנאוויק געפינען זיך זעקס הילצערנע הייזער. דאס האַלץ אויף צו בויען דיא הייזער האבען דיא שטרעמונגען אין אייז-מעער אנגעבראַכט און ארויס גע- ווארפען אויפ'ן ברעג. דער „נובערנאַטאַר“ פון אופּערנאוויק בעוואַקט גאַנצע צווייא הייזער. אלס נובערנאַטאַר קומט איהם א דריטעל פון דער שטאדט. אין איין הויז איז דיא שולע פאַר דיא קינדער. אין איין הויז איז דיא קירכע, אין איין הויז וואַקט דער גייסטליכער מיט זיין פאַמיליע און דאס זעקסטע הויז געהערט צו א קויפּמאַן פון דענעמאַרק. ער וואַקט אבער אין אופּערנאוויק נור אום זומער, דאַמאַלס האַנדעלט ער מיט דיא עסקימאָסען און קויפט ביי זיי אויף דיא פּראָדוקטען פון זייער יאַגד: דיא פעל פון זעע הינד (סיל סקינ), פון ווייסע בערן און פון בלויע פיקס און פיש טראָהן. אין דער צייט פון'ס קורצען זאַמער קויפט ער אויף זיינע סחורות און פאַהרט מיט זיי אונטק קיין דענעמאַרק. לעבען זיין שטוב איז דא א גרויסער מאַגאַזין, וואו ער האַלט זיינע סחורות.

אויסער דיעזע זעקס הילצערנע הייזער זיינען דא אין אופּערנאוויק עטליכע און צוואַנציג געזעלטען פון דיא פעל פון זעע הינד. דאָרט וואַקען דיא עסקימאָסען. דאס איז דיא לעצטע שטאדט אויף גרענלאַנד, וואו עס וואוינען מענשען. דיא עסקימאָסען, אדער דיא עלטסטע איינוואוינער פון יענע קאַלטע געגענדען, האבען צווייערליי וואַקונגען, א ווינטער קוואַרטיר און א זומער קוואַרטיר. זייער וויי- טער קוואַרטיר איז אין דער ערד, אדער ריכטיגער געוואנט, אין אייז, ווייל דיא ערד איז דאָרט בעדעקט מיט אזא גראָבער דעק פון אייז, וועלכע דיא זון איז ניט אים שטאַנד צו שמעלצען אין דיא אייניגע וואַרעמע וואַכען, וועלכע דיא גרענלענדער רופען זומער. זיי האַקען אויס א פיערעקיגע גרוב אין אייז, בעדעקען עס מיט שטיקער האַלץ, וועלכע דאס מעער וואַרפט ארויס און אויף דיעזע שטיקער האַלץ לעגען זיי ארויף א דיקען פאַך אייז: דאס איז דיא ווינטער קוואַרטיר. אויפ'ן באַדען לעגט מען אויס פעל פון זעע הינד און אנדערע חיות און דאס איז דאס בעט, דער טיש און דאס גאַנצע מעבעל פון'ס ווינטער פּאַלאַץ. אין דער מיט פון דיעזען ווינטער פּאַלאַץ שטעהט א קלאַץ מיט קאַרבען, אדער איינשניטע, אַזוי וויא טרעפּ, דאס איז דיא טהיר. ווען מען וויל ארויס געהן, קלעמערט מען אויף דיעזען קלאַץ און ווען מען וויל אריינגעהן, לאזט מען זיך אראָפּ אויף דיעזען קלאַץ. דיעזע נייע מאַדע טרעפּ וואַלטען פאַר אונז געוויס געווען זעהר אונבעקוועם, דיא עסקימאָסען אבער זיינען שוין אַזוי געוואַקט מיט זיי, אז זיי דערקענען דעם גאַסט, וועלכער קומט צו זיי, ווען זיי דערזעהן זיינע פיס אויף דיא טרעפּ.

— אלזא, זאל איך צוניפרופען אלע מאטראזען אויפ'ן דעק ?
— רוף זיי צונויף.

דיא נאכריכט, אז עס איז דא א בריעף פוקס קאפיטאן האט זיך באלד פאר-
ברייטעט אויפ'ן שיף און אלע מאטראזען און אינושענירען האבען זיך פערזאמעלט פאר
שאנדאנ'ס קאיווע צו הערען, וואס עס שטעהט אין בריעף. שאנדאן האט זיי פאָר-
געלעזען דעם בריעף. מען האט געמיינט, אז זיי וועלען אנהויבען צו שרייען: הורראה!
בראוואָ! און דער גלייכען. אלע אבער האבען געשוויגען און האבען טרויעריג אראָפּ
געלאזען דיא קעפּ.

— איך האב געזאגט, אז דער הונד קען שרייבען, האט זיך קליפטאן אנגערופען.
פון היינט אן וועל איך פאר איהם אראָפּנעהמען דעם הוט.
קיינער האט ניט געלאכט איבער דיעזען ווייז. זיי זיינען אלע געשטאנען פאר-
טראכט און ערשטוינט; יעדער האט געפיהלט, אז דער קאפיטאן זעהט זיי און ווייס
אלעס, וואס עס טהוט זיך אויפ'ן שיף און דאָך זעהן זיי איהם ניט און קענען איהם
ניט. זיי האבען אנגעהויבען מורא צו האבען פאר דיעזען זאנדערבארען קאפיטאן.
דער 1טער מאַי איז געווען א שעהנער, וואַרימער טאג. אלע זיינען געווען אויפ'ן
דעק פוקס „פאָרוואַרד“. דאָקטאָר פולמאן האט געהאָט דאס פערנגינגען צו זעהן צום
ערשטען מאל, וויא א גרויסער ווייסער בער איז געלעגען אויף אן אייז-פעלד און האט
זיך געשפיעלט מיט זיינע קינדער.

— מען מוז איהם אביסעל איבערשרעקען, האט ער געזאגט צו דשאנסאן.
זיי האבען אויסגעשאַסען, האבען אבער דעם בער ניט געטראפּען. ער האט זיך
אומגעקוקט, און דערזעהן דאס שיף מיט דיא מענשען, וועלכע זיינען איהם, וויא עס
ווייזט אויס ניט שטארק געפעלען. ער האט מיט זיי קיין בעקאנטשאפט ניט געוואלט
מאכען און איז אנטלאפּען מיט זיינע קינדער.

דעם 6טען מאַי האט דער דאָקטאָר צום ערשטען מאל געהאָט דאס פערנגינגען
צו זעהן דיא זון פיער און צוואנציג שטונדען אין מעת לעת. עס האט זיך אנגעהויבען
דער גרויסער טאג, וועלכער דויערט אייניגע מאנאטע. דיא זון געהט ניט אונטער.
מען זעהט, וויא זיא געהט ארום דעם הימעל פון אלע פיער זיימען פון דער וועלט. אין
דער ערשטער צייט איז עס אנגענעהם. עס איז ניטא קיין נאכט, עס איז כסדר טאָג.
באלד אבער הייבט אן דער מענש צו פיהלען, אז עס פעהלט איהם עפעס, ווען ער ווייס
ניט קיין אונטערשיעד צווישען טאג און נאכט. מען הייבט אן צו פיהלען, וויא דיא
נאכט איז נאָטהווענדיג פארן מענשען, בעזאנדערס פאר דיא אויגען. דער דאָקטאָר
האט באלד אנגעהויבען צו פיהלען, אז דאס בעשטענדיגע שיינען און גלענצען פון דער
זון איז זעהר אונאנגענעהם און שמערצליך פאר זיינע אויגען. ער האט געמוזט אנטהאן
דונקלע ברילען.

דעם 6טען מאַי איז דיא „פאָרוואַרד“ אנגעקומען קיין אופערנאוויק אין גרענלאַנד.
דאס איז דער לעצטער אָרט אין גרענלאַנד, וואו עס וואָינען נאך מענשען. ווייטער קיין
נאָרדען געפינט זיך קיין שפור פון מענשליכע וואָינגען. דיא העררשט דער אייביגער
פראָסט און דאס אייביגע אייז.

מעגליך, זאלען מיר פאהרען אין סמיטה'ס קאנאל. דאס איז דער איינציגער וועג צום נאָרד פּאַל.

— געוויס, האט געזאגט שאנדראן, אין סמיטה'ס קאנאל איז געפאהרען דער אמעריקאנער דאקטאר קעין אין 1858. ער איז דאָרט איבערגעשטאנען דיא שרעקליכסטע געפאהרען. א געוויסע צייט האט מען איהם געהאלטען פאר פערלארען און נויאָרק האט שוין געוואָלט ארויסשיקען אן עקספעדיציען איהם צו זוכען. דיעזער קאנאל איז איינער פון דיא געפעהרליכסטע. פון דעסטוועגען, ווען מען הייסט אונז געהן אהין, וועלען מיר געהן.

— אבער וואוהין? צום נארד פאל? דארט איז דאך קיין מענש ניט געווען און קען ניט קומען.

— ווארום ניט? האט דער דאקטאר געזאגט. צעהן מענשען האבען פראָכירט פאהרען צום נארד פאל און עס איז זיי ניט געלונגען, דעם עלפטען וועט עס יא געליינגען. פארגעסט ניט, דער עלפטער וועט וועניגער ליידען פון אלע צעהן, ווייל ער האט שוין דיא ערפאהרונגען פון אלע צעהן און קען זיי בעניצען.

דישאנסאן האט פארצייגען דיא אַקסלען. פאהרען אין א געגענד, וואו עס איז אונמעגליך צו קומען, האט ביי איהם געהייסען קריעכען אויף א גלייכע וואַג.

— אלזא, וואס דענקט איהר, שאנדראן, וויילט איהר מעלדען דיא מאטראזען פון'ס ברייער אדער ניט? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— איך מיין, אז מען זאל עס זיי ניט מעלדען, האט דשאנסאן געזאגט.

— ווארום ניט? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— ווייל דער נאמען „סמיטה'ס קאנאל“ וועט זיי איבערשרעקען. יעדער מאטראָז ווייס, וואס פאר א געפאהרען ערווארטען זיי אין סמיטה'ס קאנאל. יעדער מאטראָז ווייס, אז פון סמיטה'ס קאנאל קומט מען זעהר זעלטען צוריק.

— וואס דענקען זיא, דאקטאר? האט שאנדראן געפרעגט.

— איך מיין, אז דשאנסאן האט רעכט.

— וואס דענקען זיא, וואלל? האט שאנדראן ווייטער געפרעגט.

— איך מיין אויך, אז דשאנסאן האט רעכט.

— אייער מיינונג איז ריכטיג, איך קען זיא אבער ניט אננעהמען. איך מוז פארלעזען דעם ברייער פאר אלע מאטראָזען.

— פאר וואס קענט איהר ניט אננעהמען אונזערע מיינונג, שאנדראן?

— ווייל דער קאפיטאן שיקט דעם ברייער צו אלע מאטראָזען דורך מיר. איך מוז אויספאלגען וואס מען הייסט מיר, איך טאר נאר ניט פרעגען, וויא אזוי דער ברייער איז געקומען צו מיר.

— עס קען דאך אבער מאכען א שלעכטען איינדרוק אויף דיא מאטראָזען? האט דשאנסאן געזאגט.

— וואס קען איך העלפען? האט שאנדראן געענטפערט. לעזט דעם ברייער, עס שטעהט אין איהם אויסדריקליך, איך זאל ראנקען דיא מאטראָזען אין נאמען פון קאָפיטאן. איך מוז עס טהאן.

— דאס הארט מיך ניט, האט דשאנסאן געענפערט. לאז ער יא קומען אדער
 ניט קומען, דיא פראגע איז נור: וויא אזוי קומט דער בריעף אהער?
 — וואלל האט רעכט, האט דער דאקטאר געזאגט גלייכנילטיג. דער קאפיטאן
 וועט שוין טאקע ניט קומען, ווייל ער איז שוין דא אויפן שיף.
 — וואס זאגט איהר, דאקטאר? האבען אויסגערופען אייניגע שטימען. וואו האט
 איהר דא א קאפיטאן?

— ווער דען האט אייך געשיקט דעם בריעף? וויא אזוי דען האט צו אייך געקענט
 קומען א בריעף אין דער מיט פון'ס אייז מעער?
 — דאקטאר, עס קען ניט זיין, האט שאנדראן געזאגט. איך קען דאכט זיך יעדען
 מאטראז אויפן שיף, קיין פרעמדע מענשען האבען מיר דא ניט. ווען דער קאפיטאן
 איז דא אויפן שיף, פאהרט ער מיט אונז פון ליווערפול אן. ווער איז ער? איך קען
 אלע מאטראזען, איך האב יעדען פון זיי בעגעגענט ניט אין מאל אין ליווערפול. ניין,
 דאקטאר, אייערע מיינונג איז ניט ריכטיג.

— נו ערקלערט איהר וויא אזוי דער בריעף איז געקומען? איהר זייט דאך א
 געבילדעטער שיפס קאפיטאן און גלויבט ניט אין קיין שדים, רוחות און גייסטער.
 — איך מיין, אז ווען דער געבעל איז געווען שטארק געדיכט און מען האט נאר
 ניט געזעהן, איז איינער שטילער הייט ארויף געקראכען אויפן שיף און האט אנגעדער-
 געלעגט דעם בריעף אין מיין קאיוטע. איך מוז צו געבען, אז דאס איז געווען דער קאפיטאן,
 ווייל מיין קאיוטע איז געווען פארשלאסען, ער האט וואהרשיינליך דעם שליעסעל, ער
 ער איז געקומען שטילער הייט און איז זיך אוועק געגאנגען שטילער הייט, ווייל ער וויל
 ניט קאמאנדירען דאס שיף.

— איך מיין אויך אזוי, האט דשאנסאן געענטפערט. גרענלאנד איז ניט ווייט.
 דער קאפיטאן האלט זיך אויף אין גרענלאנד ערנעץ. ער איז געקומען צו פאהרען אויף
 א שליטען מיט הינט אויף דיא אייז פעלדער און האט זיך גאנץ שטילערהייט ארויף
 געגנבעט אויפן שיף.

— אפשר האט דער קאפיטאן געהייסען איינעם פון דיא מאטראזען, ער זאל
 אנשרייבען דעם בריעף? האט דשיימס וואלל געזאגט.

— דאס קען אויך זיין, האט דער דאקטאר זיך אָפגערופען.

— אבער ווער זאל עס זיין פון דיא מאטראזען? האט שאנדראן געפרעגט. דאכט
 זיך, איך קען זיי אלע.

— וואס איז אונז דער אונטערשיעד? האט דשאנסאן געזאגט. ער איז אונזער
 קאפיטאן. ווען ער וועט קומען, וועט ער זיין ווילקאמען און מיר וועלען איהם אנערקענען
 אלס אונזער קאפיטאן.

— לאָז ער פריהער קומען, דאן וועלען מיר שוין זעהן, האט שאנדראן געזאגט
 צערשטרייט.

— פון'ס גאנצען בריעף פארשטעה איך איין זאך, האט וואלל געזאגט, געמליך,
 אז מיר פאהרען צום נאָרד פּאָל. דער בריעף זאגט גאנץ דייטליך: אייב עס וועט זיין

8 מעס קאפיטעל.

א בריעף.

דעם 80 טען אפריל אום 8 אוהר אין דער פריה איז דיא „פאָרוואַרד“ ענדליך ארויסגעפאהרען פון „דיא דיוויס שטראַסע“ און איז אריין געפאהרען אין דיא „באפינס ביי“. דאס מעער איז געווען פריי פון אייז בערג און אייז פעלדער. מען האט זיי צוואר זעהר אָפט בעגעגענט, אבער עס איז געווען זעהר לייכט זיי אויס צו מיידען. דאס וועטער איז געווען רוהיג און דיא מאטראזען האבען זיך געקענט פארגינגען איינגע שטונדען רוה. אלע זיינען געווען פּרעהליך און צו פריעדען. דער דאקטאר איז געשטאנען אנאנגען טאג אויפן דעק און האט בעטראכט, וויא דיא זעע פייגעל פליעהען ארום און האַפען פיש. דער טאג וואלט פּערגאנגען גאנץ רוהיג און שטיל, ווען ניט אין אומשטאנד, וועלכער האט אויפגעגענט און פּערוועזט אין שטוינען אלעמען אויפן שיף.

שאנדאן האט געהאלטען דיא וואך ביז 10 אוהר אין דער פריה. דאן איז ער געגאנגען זיך אָפּ רוהען אין זיין קאיוטע. ווען ער איז אריינגעקומען אין זיין קאיוטע, האט ער געפונען אויפן טיש א בריעף אַרעסירט צו איהם:

„דעם ערשטען אָפיציער פון דער „פאָרוואַרד“.

ריטשארד שאנדאן“.

שאנדאן האט זיינע אייגענע אויגען ניט גענלויבט, ער האט מורא געהאט זיך צו ריהרען צום בריעף. וויא אזוי קען קומען א בריעף אין דער מיט פנים אייז מעער? ער האט צו גערופען דעם דאקטאר און דשאַנסאָן און האט זיי געוויזען דעם בריעף.

— דאס איז זאנדרעבאר! האט דשאַנסאָן אויסגערופען. איך קען עס ניט פארשטעהן.

— וואס דארפען מיר פיעל קלערען? האט דער דאקטאר אויסגעשריען. עפענט דעם בריעף און לאמיר לעזען! וואס געהט עס אייך אן, וויא אזוי דער בריעף איז גע- קומען אהער? ער איז דא! לאמיר איהם לעזען!

שאנדאן האט גענומען דעם בריעף און האט לאנגזאם אויפגעריסען דעם קאָנווערט און האט ארויסגענומען פאָלגענדען קורצען בריעף.

„דער קאפיטאן פון דער „פאָרוואַרד“ איז זעהר צו פריעדען מיט דיא אפיציערען און דיא מאטראזען. זיי האבען אין דיא לעצטע עטליכע טעג געוויזען, אז זיי זיינען טיכטיג און פעהיג. ער דריקט זיי אויס זיין אייניגסטען דאָנק.

יעצט בעט ער אייך, איהר זאלט פאהרען אין מעלווילס בוכטע, פון דאָרט זאָלט איהר זיך ווענדען אין סמיטהס קאנאל, אויב עס וועט מעגליך זיין“.

דער קאפיטאן פון דער „פאָרוואַרד“ K. Z.

דעם 30 אפריל 1860 „באפינס ביי“.

— דאס איז אלעס? מעהר שרייבט ער ניט? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— דאס איז אלעס, האט שאנדאן געענטפערט.

— א זאנדרעבארער קאפיטאן! האט דשעמס וואל געזאגט. ער דערמאנט נאר

ניט, אויב ער וועט קומען אויפן שיף, אדער ניט. וויא עס ווייסט אויס, וועט ער שוין טאקע נאר ניט קומען.

שנעלינגייט, צוקומען און באלד וועט ער פארשפארען דעם וועג. זיי האבען זיך אומגעקוקט פון הינטען און האבען דערזעהן, אופן הינטען האט זיך אויך דער וועג פארשלאסען. גרויסע מאַסען אייז האבען זיך אנגעהויפט און זיך צונויפגעגאַסען, וויא אייז שטיק. שאנדאן און דשאנסאן זיינען ביידע געשטאנען פון פאָרנט און האבען זיך איבער לענט, וואס צו טהאן אין דיעזע געפעהרליכע לאַגע, אין וועלכע דאס שיף האט זיך געפונען. לעבען זיי איז געשטאנען דער דאקטאר.

— האט איהר נאר קיין עצה ניט אונז ארויסצוהעלפען פון דיעזער געפאָהר?
האט דער דאקטאר געפרעגט דשאנסאן.

— נאט קען העלפען, האט דשאנסאן געענטפערט קורץ.
דער איידבערג האט זיך לאנגזאם דורכגעקוועטשט דורכ'ן אייז און איז שוין געד ווען א צוויי הונדערט שפאָן ווייט פון שיף און האט געדראָהעט יעדע מינוט צו קומען און ארויפצופארען זיך אויף דיא שיף. אלע אויפן שיף האבען געזעהן דיא שרעקליכע געפאָהר. דיא מאטראזען האבען ניט געוואָלט פאלגען שאנדאן'ס בעפעהלע, אז זיי זאלען זיך ניט ריהרען פון זייערע ערטער. זיי זיינען אלע געקומען מיט זייערע דראָנגען אין דיא הענד אָפצושיטופען דעם איידבערג. פלוצלונג האט מען געהערט א שרעקליכען קראַך, דאס אייז ארום האט אנגעהויבען צו ציטערן, דיא מאטראזען זיינען אנגעדער געפאלען אויפן דעק. א שטראָם קאַלט וואסער האט זיך אויסגעגאַסען אויפן דעק פון שיף און האט זיי אלע בעגאסען. גור אייז נאררי איז געבליעבען שמעהן רוהיג ביים רודער. ער איז ניט אנגעהערענעפאלען און האט זיך ניט דערשראָקען. ווען זיי זיינען געקומען אביסעל צו זיך, האבען זיי דערזעהן, אז דער איידבערג איז פערשוואונדען. דער וועג איז וועדער פריי. דיא זון האט געשיינט העל און האט בעלייכטעט דאס וואסער ארום דיא „פארוואַרד“. אלע זיינען פּרעהליך געוואָרען.

— נו, דאקטאר, וויא אזוי וועט איהר ערקלעךן דיעזע זעלטענע ערשיינונג? האט דשאנסאן געפרעגט. וואו איז אהינגעקומען דער איידבערג?

— דאס קען איך אייך ערקלעךן, האט דער דאקטאר געזאגט. דאס קומט אָפּט פאָר אויפן אייז מעער. דיא אייז בערג ווערן א מאל אויסגעהוילט פון אינוועניג; עס מאַכט זיך, אז דער אייז בערג האט זיך פון אנפאנג אן געבילדעט מיט א לאך אין דער מיטען; אפּט אבער קומט עס אזוי פאר: דער אייז בערג האט זיך געבילדעט אויף א גרויסען שטיין, ווען דער אייז בערג איז אריינגעפאלען אין ים אריין און דיא וועלען האבען איהם אנגעהויבען צו לעקען, איז דער שטיין ארויס געפאלען און איז געבליעבען אויסגעהוילט אין דער מיט. יעצט ווען דיא מאסע אייז האט איהם געקוועטשט פון ביידע זייטען, איז ער צו בראַכען געווארען אויף שטיקלעך, איז אריינגעפאלען אין ים און האט אונז בעגאסען מיט וואסער.

דשאנסאן האט זיך פארטראכט.

— איהר זייט טאקע א געלערנטער מענש, דאָקטאר, האט ער ענדליך געזאגט

און איז געגאנגען צו זיין ארבייט.

זען זאנדערבארען הונד. אונזערדעסען איז צוגעקומען דער טישלער פון שף, בעלל, און האט געפרענט:

— וואוהין פאהרען מיר? ווייס ווער פון אייך, וואוהין מיר פאהרען?

— וואהרשיינליך וועט שאנדאן ערהאלטען נאך א בריעף, וואוהין צו פאהרען, האט באלטאן געזאגט.

— וויא אזוי וועט ער ערהאלטען א בריעף? האט פען געפרענט, דורך דיא אייז פאסט?

— דורכ'ן הונד, האט באלטאן געענטפערט, אזוי וויא ער האט ערהאלטען דעם ערשטען בריעף אין ליווערפול.

— ווייטער דער הונד, אָבער דער הונד! האט גריפער אויסגעשריען. איך וועל זעהן צו מאכען א סוף פון דיעזען הונד.

— וואס האט דיר דער הונד געטהאן? האט נאררי געפרענט. ער טהוט, דאכט זיך, קיינעם נאר נישט.

— דוא שווייג! האט איהם גריפער געענטפערט. איך פרעג דיך ניט, וואס דוא ווילסט טהאן, פרעג דוא מיך ניט, וואס איך וויל טהאן.

— גענוג רעדען, געהט ארבייטען! האט דשאנסאן אויסגעשריען. געהמט אייך צו דיא זענען.

דער אנדערער טאג איז געווען זעהר א קאלטער. דער טערמאָמעטער האט געצייגט צעהן גראד קעלט. דעם דאקטאר האט זיך ניט געוואלט ארויסגעהן פון זיין וואַרעמער קאָיוטע. אזוי וויא ער איז אבער געוואָינט געווען צו העלפען דיא מאַטראָזען, איז ער דאך ארויסגעגאנגען. א גאנצען טאג איז דיא „פארוואַרד“ געגאנגען איהר געוועהנליכען גאנג און האט געהאט וועניג שוועריגקייטען. פארנאכט האט מען אויס געמאָסטען, וויא טיעף דאס מעער איז דאָרט און מען האט אויסגעפונען, אז דאס מעער איז דאָרט 25 פוס טיעף. צו גרענלאַנד איז געווען דרייסיג מייל.

געענן האלב נאכט האט פלוצלונג דאס אייז ארום אנגעהויבען צו ברעכען און זיך צו בעוועגען. פון אלע זייטען האבען זיך אנגעהויבען צו ציעהען גרויסע מאסען אייז.

עס איז געווארען זעהר שווער צו רעגיערען דאס שוף. גור איין גאררי, דער בעסטער מאַטראָז, איז געווען אין שטאַנד צו האַלטען דעם רודער. ער האט געמוזט שמעהן כסדר ביים רודער און האט ניט געקענט אפטרעטען אויף א מינוט. דיא געפאָהר איז געווארען מיט יעדער מינוט גרעסער. מען האט געמוזט צוטהיילען דיא מאַטראָזען אויף צוויי טהייל. איין טהייל איז געשטאנען אויף איין זייט און דער אנדערער טהייל איז געשטאנען אויף דער אנדערער זייט פון דער שוף. יעדער מאַטראָז האט געהאַלטען אין דיא הענד א לאנגען דראָנג מיט אן אייזערנעם שפיץ. ווען א שטיק אייז איז אנגעקומען, האבען זיי זיך אנגעשפאַרט אן דעם שטיק אייז און האבען דאס שוף אוועקגערוקט פון אים. אין דיעזע שווערע ארבייט איז פארגאנגען א פאר שטונדען. עס האט זיך געבילדעט א פרייער וועג און דאס שוף איז אריין אין דיעזען וועג, ווען אלע האבען דערזעהן מיט שרעק א גרויסען אייזברג, וועלכער איז געשוואמען מיט שרעקליכער

א קאנטראקט, אז אין דער נאנצער צייט פון דער רייזע זאלען מיר נאר קיין שום משקה ניט טרינקען.

— וואס הייסט ניט געבען קיין שנאפס אויף אזא געפעהרליכע ווייזע? האבען אויסגערופען גריפער, פען און באלטאן מיט איין קול. מיר האבען היינט פערדיענט שנאפס! מיר מוזען האבען א שנאפס! לאמיר געהן פארדערן פון שאנדאן, ער זאל אונז געבען שנאפס!

— איהר געהט אומזיסט, קינדער, האט זיי נאררי געזאגט. שאנדאן איז דאך נור ערשטער אפיציער, ער מוז פאלגען, וואס דער קאפיטאן הייסט איהם.

— ווער איז דען דער קאפיטאן? וואו איז דען דער קאפיטאן? האט גריפער געד שריען. צום טייעל אזא קאפיטאן!

— דער קאפיטאן איז געוויס דא, האט באלטאן געזאגט. לאמיר זיך וועמען אויף פינף פונט שמערלינג, אז אין א מאנאט ארום וועט דער קאפיטאן זיין אויפ'ן שיף און וועט קאמאנדירען דיא שיף.

— לאז ער נור קומען! האט פען געזאגט, איך וועל מיך שוין מיט איהם אפ רעכענען.

— וואס? עס איז דא נייעס פון קאפיטאן? האט געפרעגט א שטימע. דאס איז געווען דער מאטראָז קליפטאן. ער איז נור וואס צו געקומען און האט נאר ניט געוואוסט פון וואס מען רעדט.

— פון וועלכען קאפיטאן רעדט איהר, האט ער ווייטער געזאגט, פון א מענשען, אדער פון'ס הונד?

— מיינט איהר ווירקליך, אז דער הונד איז דער קאפיטאן? האט באלטאן געד פרגענט. פארשטעהט איהר דען ניט, אז דשאנסאן האט געלאכט פון אייך, ווען ער האט אייך געזאגט, אז דער הונד איז דער קאפיטאן?

— איך ווייס פאר געוויס, אז דער הונד איז דער קאפיטאן, האט קליפטאן געד זאגט. איך האב מיך צו איהם גוט צוגעקוקט און האב געזעהן פון איהם זאנדערבארע זאכען.

— דערזעהל, וואס דוא האסט געזעהן! האבען אלע אויסגערופען מיט איין קול. — ערשטענס, האב איך אליין געזעהן, וויא ער איז געשמאנען ביים ראד אנגעד

שפאָרט מיט דיא לאפעס, וויא א מענש. דאן האט איהר ניט בעמערקט, וויא ער שפרינגט אראפ אלע נאכט פון שיף און שפאצירט אויפ'ן אייז. ער האט קיין מורא ניט פאר דיא ווייסע בערען, ניט פאר דיא שרעקליכע קעלט. דאן האט איהר דען ניט בעמערקט, אז ער אנטלייפט פון יעדען, ער קומט קיין מאל ניט אריין אין קיך זוכען ביינער, וויא א הונד דארף טהאן. איך ווייס ניט, פון וואנען ער לעבט. איך האב איהם קיין מאל ניט געזעהן עסען. זאגט, וואס איהר ווילט, דער הונד איז פאר מיר א רעטער נייש. מעגליך, אז ער וועט פלוצלונג פון זיך אראפזוארפען דיא הונדס פעל און וועט ווערן א מענש.

אלע האבען געשוויענען. זיי האבען ניט געוואוסט, וויא אזוי זיך צו ערקלערן דיע-

א זעלטענע ערשיינונג. נעמליך, אז דאס אויג ווערט זעהר לייכט אפגענארט, אָדער פארבלענדעט אין יענע געגענדער. א גרויסער אייז בערג, צום ביישפיעל, פלעגט זיך אויסווייזען פון דער ווייטען, ווי א קליין שטיקעלע ווייסער שטע. נור דיא מאטראָזען, וועלכע זיינען שוין איינגע מאל געפאהרען אויפן אייז מער, האבען זיי דערקענט און האבען געמענט זאגען, וויא גרויס דער, אדער יענער אייז בערג איז.

זעט קאפיטעל.

לאנגזאם און מיט גרויס מיה איז דיא „פארווארד“ געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער קיין נארדען. דורך שנעע און אייז האט זיא זיך אויסגעבויערט א וועג. דעם 28 אפריל האט מען דערזעהן פון דער ווייטענס, וויא פיעלע אייז פעלדער קומען אן. שאנדאן האט געהייסען אנגריימען דיא גרויסע אייז זענען און, פאלס דיא אייז פעלדער וועלען פארשפארען דעם וועג, זאל מען דורכזענען א וועג אין אייז. אן אייז בערג איז זעהר גראב און מען קען איהם ניט דורכזענען; אן אייז פעלד אבער איז דין, געוועהנליך פינף — זעקס פוס דיא גרעב, און מען קען זיא זעהר לייכט דורכזענען.

דיא מאטראָזען האבען געזעהן, אז עס שטעהט זיי פאר א זעהר שווערע ארבייט. זענען אייז איז ניט אזוי לייכט. זיי האבען זיך ערשט יעצט ארומגעקוקט, אז דיא שווער-רינקייטען און געפאהרען הויבען זיך ערשט אן; וואס ווייטער. וועט דיא רייזע זיין אלץ שווערער און געפעהרליכער. איינגע האבען אנגעהויבען צו ברומען.

— איך ווייס ניט, וואס דאס איז, האט געזאגט א מאטראָז מיטן נאמען באל-טאן, פון אין דער פריה אן טראכט איך נור, אז איך וואלט יעצט זעהר געוואלט זיין אין ליווערפול זיצען אין א ביער-סאלון און טרינקען א גוטע גלאז וויסקי. וואס זאגסט דוא, גריפער?

וואס זאל איך זאגען? האט גריפער געענטפערט ביין. אונזער קלונער דאקטאר פרעהט זיך, וויא א קליין קינד ווען מען ניט איהם א שפיעלעכעל, יעדעס מאל, ווען ער דער זעהט דיא אייז בערג. ער זאגט, אז ער זעהט דארט פאלאצען און הייזער. איך וואלט איהם אוועגעגעבען אלע דיעזע הייזער און פאלאצען פאר א קליין שטיבעלע, וואו איך זאל קענען בעקומען א גוטען שנאפס. וואס פאר משוגענער קאפיטאן איז דאס, ער זאל ניט געבען קיין שנאפס אין אזעלכע קאלטע לענדער?

— דער דאקטאר האט דאך אייך געזאגט, האט זיך אפגערופען גאררי, אנאנ-דער מאטראָז, אז אין דיעזע קאלטע לענדער איז פיעל געווינטער פאר א מענשען ניט צו טרינקען קיין שנאפס.

— צום טייעל מיט אייער דאקטאר און מיט אייער קאפיטאן! האט אויסגע-שריען פען, א פיערטער מאטראָז. זיי נארען אייך אָפּ, זיי זשאלעווען דעם שנאפס. זיי האבען ראָם, ברענדי און וויסקי אויפן שיף. זיי אליין זויפען און אונז ווילען זיי ניט געבען.

— ער האט רעכט, האט גריפער געזאגט. דיא אפיציערען און דער דאקטאר טרינקען, אונז אָבער גיבען זיי ניט. איך מוז געהן בעטען שאנדאן, ער זאל אונז געבען א פארציאָן שנאפס.

— וואס רעדט איהר? האט נאררי געזאגט, מיר האבען דאך אונטערגעשריעבען

צום נאָרד פּאָל צו, אנדערע זיינען געשוואמען קיין זידען. דיא מאטראזען און דיא אפיציערען האבען געארבייט זעהר שווער און האבען קיין מינוט קיין רוה ניט געהאט. באלד האט מען געמחט אויס מיידען און אייזבערג; באלד האט מען געמחט לויפען פארן אייז בערג און פארהאפען דעם וועג, ווייל עס איז געווען נור א שמאלער פּאַס וואסער און מען האט מורא געהאט, אז דער אייז בערג זאל ניט פארשפּאַרען דעם וועג. דיא איינציגע לעבעדיגע בעשעפענישען, וואס מען האט געזעהן, זיינען געווען מעער פייגעל, זיי זיינען ארום געפלינגען און פארהילכט דיא אויערן מיט זייערע געשרייען; זיי האבען געחאפט פיש און געפלינגען אויף דיא אייז בערג זיי אויפעסען. קלעצער און בימער זיינען געשוואמען אין מאסען און האבען זיך אנגעשלאגען איינער אן אנדערן מיט א שרעקליכען ליאַרם. מען האט בעגעגענט איינע וואלפישע מיט זייערע גרויסע קעפּ. זיי זיינען צו געקומען נאנץ נאָהענט צו דעם שיף און האבען ארויס געשטעקט זייערע קעפּ, גלייך וויא זיי וואלטען געוואלט בעטראכטען, וואס פאר א שיף דאס איז. איין מאל האט זיך זיי פארגעשטעלט א זעהר זעלטענע און זעהר אינטערעסאנטע סצענע. אין איין אָרט, וואו דאס מעער איז געווען רוהיגער, איז געליעגען אן אונגעוויינער גרויסע זיא פון אוואלפיש. לעבען איהר איז געליעגען איהר קינד און האט געזויגען די ברוסט. דאס בילד איז געווען גרויס ארטיג און אינטערעסאנט. דאס קינד, דער קליינער וואלפיש, האט געדארפט וועגען זעבען ביז אַכט הונדערט פונט. פאר א שיף, וואס פאהרט האפען וואלפיש, וואלט עס געווען א גליק צו פאנגען דיא מוטער מיט'ן קינד. זיי וואלטען פון ביידען געקענט אנגייעסען צוואנציג פעסער פיש טראָן, דיא "פּאָרוואַרד" אבער איז ניט געפאהרען פאנגען קיין וואלפיש און דיא אפיציערע און מאטראזען האבען א לאנגע צייט בעטראכט מיט פערנגיגען דיעזעס בילד.

איך מוז דערביי נאך בעמערקען, אז דיא וואלפיש האבען לעבעדיגע קינדער און האָדעווען זיי אויס מיט זייער מילך, וויא אלע בהמות און חיות. דיא עקסימאסען האלטען עס פאר א גליק, ווען עס געראָט זיי צו פאנגען א וואלפיש, וואס זייגט א קינד. זיי עפענען דעם איימער און גיעסען אן פעסער מיט מילך, אייראפעער האבען פּראָבירט צו טרינקען וואלפיש מילך, עס האט זיי אבער ניט געשמעקט, ווייל עס האט דעם ריח און דעם טעם פון טראָן. ביי דיא עקסימאסען אבער איז עס דאס בעסטע געטרענקי וואס זיי קענען נור געפינען.

דער 24 אפריל איז געווען א זונטאג און מען האט בעשלאסען זיך אפצורוהען. מען האט אויסגעזוכט א פאסענדען ארט, וואו מען האט פאראנקערט דיא שיף. אלע זיינען געקומען אין שאנדאנ'ס קאיווע און האבען געבעטען נאט. נאכ'ן געבעט האט מען אלעמען געגעבען טהעע מיט קייק און דיא מאטראזען האבען פערבראכט דיא נאנץ צע צייט ביז אין מיטאג עסען אין שיעסען פייגעל און האפען פיש. דיא מעער פייגעל קען מען אייגענטליך ניט עסען. זיי האבען א שמארקען גערוד פון טראָן, דער דאקטאר אבער האט אויסגעפונען א מיסעל, וויא אזוי זיי צו קאכען, אז דער שלעכטער גערוד זאל ניט זיין.

דיא פאלגענדע דריי טעג פון 24טען ביז אין 27 אפריל איז דאס וועטער געווען זעהר שלעכט און אלע האבען געארבייט זעהר שווער. דאקטאר פולמאן האט בעמערקט

וויקליך ניט צוריק קומען. איך בין זיכער, אז ווען מיר וועלען קומען קיין אופראווינק—דאס לעצטע דאָרף אין גרענלאַנד, וויסער וואָינען שוין קיין מענשען ניט—וועט ער געוויס ארויפקומען ארפּן שיף און וועט איבער געהענען דיא קאמאנדע איבערן שיף.

אין ריעזע צייט איז ארויס דיא זון און האט בעלייכטעט דיא גאנצע געגענד. דיא גרויסארטיגע סצענע האט זיך פאדגעשטעלט פאר זייערע אויגען. דער גאנצער ים, וויא ווייט דאס אויג האט געקענט זעהן, איז געווען בעדעקט מיט גרויסע און קליינע שטיקער אייז פון אלעליי געשטאלטען.

— זעהט נור, דשאַנסאן, וואָלס מען ניט געקענט מיינען, אז מיר זעהען פאר אונז א גרויסע שטארט מיט הייזער, מיט פּאַלאַצען, מיט טויערן, מיט קירבען און מיט טורעמ'ס. ניט נור א קוק דארטען, אויף יענעם אייז בערג! א גרויסער טויער, וויא דער טויער פון א פעסטונג, הויבט זיך אויף אין דער מיט, ארום שטעהן הויכע זיילען פון אייז. אלע פונקעלען, גלענצען און בלישמשען, גלייך וויא זיי זיינען בעשיט מיט מיליאָנען בריליאַנטען!

— יא, דאקטאר, האט דשאַנסאן געענטפערט, שעהן אנצוקוקען איז עס געוויס; פּראָבירט אבער צו געהן געהענטער צו דיעזע שעהנע זיילען, צו ריעזע טויערן, צו ריעזע טויערן און איהר וועט באלד זעהן, וויא געפעהרליך זיי זיינען. דאס מעער וואָשט זיי אונטער און זיי ווערן אונטען צו שטאלצען. קוים ריהרט מען זיי אן, פאלען זיי אום און יערער פון דיעזע זיילען. איז אזוי שווער. אז ער קען צו ברעכען אונזער „פּאַרוואַרד“.

— איך פארשטען, ניט, האט דער דאָקטאר געפרעגט, וויא אזוי האבען זיך מענשען געקענט איינשטעלען צו פאהרען אויף זענעל שיפען אין א זעלבע געגענדען—מיט א דאמפּף שיף איז זעהר לייכט צו רעניערען און צו דרעהן זיך אין אלע זייטען; וואס טהוט מען אבער מיט א זענעל שיף?

— איך אליין בין שוין געפאהרען אין דיעזע געגענדען מיט א זענעל שיף. מען האט געוויס אויס צו שטעהן פיעל שוועריגקייטען, אבער מען שלאגט זיך דורך. ווען דער ווינד איז ניט גינסטיג, קלויבט מען אויס א גרויס שטיק אייז פון א מויל דיא ברייט און דיא לענג און מען פעראַנקערט דיא שיף צום אייז. דאס אייז שווימט און שלעפט לאנגזאם דיא שיף מיט זיך. אמת, עס קומט זעהר אָפט פאָר, אז דאס אייז שלעפט דיא שיף צוריק און מען פערליערט א מאל אויף אזא אַרט עטליכע טעג, א מאל זאגאר א גאנצען מאנאט, א זענעל שיף קען זיך אבער אנדרערש ניט העלפען.

— איך וויל אייך נאך עפעס פרעגען, האט דער דאקטאר געזאגט, וויא קומט עס, וואס עס איז שוין אזוי קאלט? נאך מיין רעכענונג, דאָרף דא נאך גאר ניט זיין אזוי קאלט.

— דיא „דייוויס שטראַסע“ איז אין דעם אַרט זעהר שמוּאַל. א גרויסע מאסע אייז האט זיך אנגעזאמעלט און דאס מאכט אן דיא קעלט. ווען מיר וועלען קומען א ביסעל ווייטער, וועט דאס מעער זיין פרייער און איך האָף, אז אין דיא מאנאטע מאַי און יוני וועלען מיר קענען רוהיגער פאהרען.

דיא ריזע איז וויקליך געווארען מיט יעדע מינוט שווערער. דיא שטיקער אייז זיינען ניט געשוואמען אלע אין איין זייט, זאנדערן אייניגע זיינען געשוואומען קיין נאָרדען

נעווען פיעל מעהר מענטשען אין גרענלאנד. זיי דערזעהלען, אז א מאל איז אין גרענלאנד נעווען איבער צוויי הונדערט דערפער; וואהרשיינליך, איז דאמאלס נעווען ווארימער. איך וועל אייך דערזעהלען נאך גרעסערע וואונדער, מען געפינט אין דיא קאלטעסטע געגענדען טורמע עלעפאנטען, חיות, וועלכע קענען לעבען נור אין נאנץ הייסע לענדער. אין 1843 האט א רוסישער געלערנטער געפונען אין סיביר ביים איינזעפרארען א נדייסען עלעפאנט. ער איז געלעגען טיעף איינזעפרארען אין אייז און איז נעווען נאך נאנץ מיט דער פעל און מיט דיא האר. אזוי וויא דער עלעפאנט איז נעווען זעהר גרויס און ער האט איהם ניט געקענט אין נאנצען מיטנעהמען אויף זיינע קליינע שליטעלעך, וועלכע הינט האבען געשלעפט, האט ער איהם געמוט צושטייען אויף שטיסער און שטיקלעך ווייס ברענגען קיין יאקוטסק. דיא ביינער פון דיעזען עלעפאנט און א שטיק פון זיין פעל געפינען זיך יעצט אין פעטערבורג אין מחעאום. וויא קומען עלעפאנטען און אזעלכע קאלטע געגענדען, וויא סיביר? וואהרשיינליך, איז דאָרט אויך א מאל נעווען וואָרם.

— דאס ווייס איך ניט, האט דשאנסאָן געענטפערט, איך ווייס נור, אז יעצט וואָלט איך אין גרענלאנד אויף קיין פאל ניט געוואלט וואוינען.

— איהר זעהט דאָך, אז דאָרט וואָינען דאָך מענטשען און זיינען זאמאר צו פריעדען. מען האט פראָבירט ברענגען עסקימאָסען קיין לאַנדאָן און מען האט זיי גענע- בען דאס גוטס פון דער וועלט. עס איז זיי אלעס באלד מיאוס געווארען און זיי האבען געוויינט און געבעטען, אז מען זאָל זיי צוריק שיקען אין זייער קאלטעס טרויעריגעס פאטערלאנד.

— איך ווייס ניט, וואס מיט דיא עסקימאָסען איז נעווען, האט דשאנסאָן געזאגט. איך וואָלט דא ניט געוואלט בלייבען.

— פאָר וואס ניט? האט געפרענט דער דאקטאר. דער מענטש ווערט צו אלעמען געוואוינט. איך מיין, אז דיא עסקימאָסען לעבען נאך פיעל גליקליכער אין גרענלאנד, אלס דיא ארעמע ארבייטער אין לאַנדאָן און ליווערפול. אמת; עס פעהלט זיי פיעל זאכען, וואס מיר האבען; זיי דאָרפען עס אבער ניט. זיי קענען זיך בענגען אהן בייער סאלונס, אָהן קאפע הייזער, אָהן טהעאָטערע, אָהן בעלער, אָהן קאָנצערטען. זיי ווייסען דער פון ניט און זיינען גליקליכער.

— איך וויל מיט אייך ניט שטרייטען, דאקטאר. זאָנט מיר ליעבער, וואס דענקט איהר פון אונזער קאפיטאָן. וואו איז ער? ווער איז ער?

— איך ווייס עס ניט, האָט דער דאקטאר געענטפערט. וואס זאגען דיא מאַט- ראָזען? וואס דענקען זיי איבער איהם?

— דיא מאַטראָזען מיינען, אז ער האט זיך אומיסמען בעהאלטען. ער וויל מאכען א רייזע אין א זעלכע קאלטע געגענדען, וואו קיין מענטש איז נאך ניט געווען; ווען ער זאל זיין אויפן שיף, וואָלט מען איהם געפרענט, וואוהין מען פאהרט און קיינער וואָלט ניט געוואָלט איינטרעטען צו איהם; אזוי אבער אז ער איז ניטא. און מען ווייס ניט, וואוהין מיר פאהרען, האט ער זעהר לייכט געפונען אפיציערען און מאַטראָזען. איך קען פיעלע שיפס קאפיטענע, מיט וועלכע קיין מאַטראָז וויל ניט פאהרען, ווייל מען ווייס, אז זיי זיינען בערייט צו פארפאהרען אין א זעלכע געגענדען, פון וואנען מען קען שיי-

טעם קאפיטעל.

אין אייז מער.

לאנגזאם איז דיא „פארווארד“ געפאהרען אין דעם ים „דיא דיוויס שטראסע“, לאנגזאם האט זיא מיט איהר שארפען מעסער פון פאָרנט געשניטען דאס לויזע אייז, דיא נאך ניט צוזאמען געפראָרענע שטיקער שנעע, וועלכע זיינען געשוואמען אויפ'ן קאלטען טייך. ביי טאג איז דיא ריזע געווען שוועריג און לאנגזאם; ביי נאכט אבער איז זיא געווארען געפעהרליך. עס האבען זיך געוויזען גרויסע און פיעלע איידבערג. אייניגע זיינען געשוואומען, אנדערע זיינען געשטאנען אויף אייז אָרט. א מאַטראו האט געמוט שטענדיג שמעהן גאנץ הויך אויפ'ן זעגעלבוים און קוקען אויפ'ן ים. אזוי וויא דיא קעלט איז געוואָרען אלץ שטארקער און עס איז געווען אונגעגליך צו שמעהן אזוי הויך, האט מען אויבען אויפ'ן שפיץ פון'ם זעגעל-בוים ארויפגעשטעלט א סארט פאָס מיט היי. דער מאַטראו איז געשטאנען אין דיעזען פאָס ארוםגעדעקט מיט'ן היי. דאס האט איהם געשיצט פון דער קעלט און ער האט געקענט רוהיג בעטראכטען דאס מער אויף א ווייטע שטרעקע און מעלדען אלעס, וואס ער האט בעמערקט.

דיא נעכט זיינען געווארען אלץ קירצער און קירצער. — ביז אין 31 יאָנואַר איז אין יענער געגענד נאר קיין טאג ניטא, זאנדרעך א לאַנגע נאכט פון דריי מאנאטע; דעם 1טען פעברואר האָט זיך דיא זון בעוויזען אויף א קורצע צייט און איז באלד פער שוואונדען. מיט יעדען טאג אבער איז דיא זון געשטאנען אלץ מעהר אויפ'ן הימעל און ענדליך דעם 21טען אפריל פלעגט זיא אונטערנעהן אויף א גאנץ קורצע צייט און האט זיך באלד ווידער געוויזען. צוויי און צוואנציג שטונדען כסדר פלעגט זיא שיינען און בעלייכטען דיעזע טרויעריגע געגענד, אבער זעהר אָפט האבען זיך אויפגעהויבען שטארקע שנעע-געשטעבער (זאָואַרובעס). דער שנעע איז געפאלען אזוי געדיכט, אז מען האט ניט געקענט זעהן אויף צעהן שריט ווייט. דיא מאַטראָזען האבען געארבייט זעהר שווער, זייט זיי זיינען אריינגעפאהרען אין איידמעער.

דעם 21טען אפריל אין דער פריה איז דער דאקטאר און דשאנסאן געשטאנען אויפ'ן דעק און האבען געפלוידערט. שאנדאן איז געשטאנען א נאנצע נאכט אויף דער וואַך און איז יעצט געשלאפען. דשאנסאן האט געוויזען דעם דאקטאר אויף דיא טרויעריגע וויסטע, מיט אייז און שנעע בעדעקטע ברעגעס פון גרענלאַנד.

— אך, וואס פאר א טרויעריגעס לאַנד איז עס! האט ער אויסגערופען. מען האט עס א נאמען געגעבען גרענלאַנד אדער גרינלאַנד, א גרינעס לאַנד און דאך איז דיעזעס לאַנד בעדעקט מיט ארימע, ניעדעריגע קליינע גרינע גראזען נור דריי — פיער וואָכען אין יאחר, און אויך דאמאלס זיינען נור אייניגע גענענדען בעדעקט מיט גראז, נור אייניגע שטיקער לאַנד, וועלכע ליעגען ביים ים; דאס איבעריגע לאַנד איז בעדעקט מיט אייביגען שנעע און אייביגען אייז, וועלכער צוגעהט קיין מאל ניט.

— ווער קען וויסען, וואס אמאל איז געווען אין דיעזען לאַנד? האט דער דאקטאר געזאגט. מעגליך, אז אמאל איז גרענלאַנד געווען וואַרימער, דערפאר האבען עס דיא פענשען א נאמען געגעבען גרענלאַנד. וויא אלטע עסקימאָסען דערצעהלען, זיינען אַמאָל

וויא עס האט אויסגעוויזען, איז ער געווען געוואינט צו דער קעלט. איבעריגענס האט מען איהם זעהר זעלטען געזעהן אויפן דעק ער פלעגט זיך בעהאלטען ערנען אין א וויני קעל און פלעגט דארט איבערלעגען נאנצט טעג.

פאר נאכט האט מען געזעהן נאנין דייטליך דיא הויכע בערג פון גרענלאנד בעדעקט מיט אייז און אייביגען שנעע; פלוצלונג אבער האט זיך אויפגעהויבען א דיקער נעבעל און האט אלעס פעהרילט, אלעס פארדעקט, וויא דער פארהאנג אין טהעאטער פאלט אראפ און פערדעקט דיא שעהנסטע סצענע.

דעם 20 אפריל האט זיך דער נעבעל צערשטרייט און מען האט דערזעהן א גרויסען איידבערג פון הונדערט פונפציג פוס דיא הויך. ער איז געשטאנען אויף איין אָרט און האט זיך ניט געריהרט. ער איז געווען צוגעפראָרען צום גרונד פון'ס מעער. דער דאקטאר האט איהם גוט בעטראכט און האט געזאגט:

— דיעזער איידבערג געפינט זיך אויף דיעזען פלאץ זייט הונדערטער יאהרען; דיעזען איידבערג האט דער קאפיטאן ראָס נאך געזעהן אין 1829. ער האט איהם גענוי בעטריעבען און האט איהם אָפגעמאַלט אין זיין ריזע־בעשרייבונג. דער קאפיטאן בעללאָ, וועלכער איז אין 1851 געפאהרען זוכען פראַנקלין'ס עקספּעדיציען האט געטראָפּען דיעזען איידבערג אויף דעם זעלבען פלאַץ. מיר געפינען איהם וויעדער אויף זיין אָרט, וויא א טרייען סאלדאט אויף זיין פּאָסטען. וויא לאנג שטעהט ער שוין דאָ אויף דיעזען פלאַץ? — ווער קען עס וויסען. וויא לאנג וועט ער נאך שטעהן און אפהיטען גרענ־לאנד? — ווער קען עס זאגען.

ער איז געווארען אזוי ענטזיקט איבערן איידבערג, אז ער וואָלט איהם געוואָלט מיטנעהמען מיט זיך אלס אנדענקען און ברענגען איהם קיין ליוערפּול.

ענדליך איז דיא „פארווארד“ צוגעקומען צו גרענלאנד, אדער צו א גרויסען בערג פון גרענלאנד, וואס שטעקט ארויס אין ים, וועלכער הייסט „קאפ פארוועל“. עס איז גענאנ־גען א רעגען געמישט מיט שנעע און דער טערמאָמעטאר האט געצייגט 12 גראד קעלט. — קאָפּ פארוועל! דאט אויסגעשריען א מאטראז.

— א גוטער נאמען, א ריכטיגער נאמען! האט אויסגערופען דער דאָקטאָר. פארוועל! זיי געזונד! וויא פיעל מענשען זיינען אוועקגעפאהרען פון איהם ווייטער אין איידמעער און האבען געזאגט: „פארוועל!“ (זיי געזונד!) אויף אייביג? וויא פיעל מענשען האבען איהם גור איין מאל געזעהן און זיינען פּערשוואונדען געווארען אויף אייביג? דיא בעדיהמטע געלערנטע און שיפסקאפיטאנען: פארבישער, סקראַגס, באַרלאָ, באַרעניק, הודזאן, פראַנקלין, קראזיע און בעללאָ זיינען פארביי געפאהרען דיעזען בערג און האבען זיך שוין קיין מאל ניט צוריקגעקעהרט. פאר זיי איז דיעזער בערג ווירקליך געווען אן אייביגער „פארוועל“, איין אייביגער „זיי געזונד“.

ער האט געקוקט אויף דיא קאלטע וואַסערן פון'ס איידמעער, וועלכער הייבט זיך דא אן און האט געטראכט: וואס פאר א גרויסער עקשן איז דער מעניש, ווען ער שפּאַרט זיך איין עפעס צו טהיאן! ער קוקט ניט אויף זיך, שווינט ניט זיין לעבען, וואַרפט זיך אין דיעזע וויסטע, קאלטע, אייביג־פּערפראָרענע געגענדען, וואו עס דראָהען איהם געפאהרען פון אלע ווימען אום עפעס אויפֿפאַרשען.

— דאס איז ווירקליך א בעווייז, האט שאנדאן געזאגט.

— זעהט, האט דשאנסאן אויסגערופען, אט שווימט א קלאץ. לאמיר איהם ארויס-שלעפען פון וואסער און בעטראכטען, וואס פאר א סאָרט האָלץ דאס איז, וועלען מיר באלד זעהן, אויב דער דאקטאָר האט רעכט.

ער האט באַלד געהייסען דיא מאַטראָזען פארווארפען דעם קלאץ מיט שטריק און איהם ארויפשלעפען אויפ'ן דעק. אין אייניגע מינוט ארום איז דער קלאץ געלעגען; אויפ'ן דעק. אלע האבען איהם בעטראכט. דאס איז געווען א נאנץ גראָבער בוים פון מאַהאַנאָני האַלץ. ער איז געווען דורך און דורך צו לעכערט און צו פרעסען פון קליינע ים ווערס און מושעלן (א סאָרט אַיסטערס).

— אט האט איהר דעם בעסטען בעווייז! האט אויסגערופען דער דאקטאר. מאַהאַנאָני האַלץ וואקסט נור אין דיא נאנץ הייסע לענדער, אויפ'ן עקוואַטאָר. וויא קומט ער אהער? פּוֹים אנטלאַנטישען אָקעאַן, אָדער פון דער אָסט זייט (מזרח זייט) פון אמעריקא האט ער ניט געקענט קומען אהער, ווייל דיא קאַלטע טייכען שטרעמען פון גרענלאַנד אַיִם אנטלאַנטישען אָקעאַן, האט ער דאך ניט געקענט שווימען גענען וואסער. מיר מוזען דאהער זאגען, אז ער קומט פון דער וועסט זייט פון אמעריקא, פּוֹים שטילען אָקעאַן. ער איז געוואקסען אין דיא הייסע געגענדען פון פערה, אָדער פאַנאַמאַ. דער ווינט האט איהם אריינגעווארפען אין ים. ער שווימט שוין זעהר לאנג, א בעווייז, אז דיא ווערים פּוֹים שטילען אָקעאַן האבען צייט געהאט איהם דורך און דורך צו לעכערן. ער איז ארומגעשוואומען נאנץ אמעריקא ביז ער איז געקומען אהער. איך וועל געהמען פון איהם אַ שטיקעל פאר מיינע זאמלונג פון וואונדערזאכען פּוֹים אייז מער.

— איהר זייט ניט דער איינציגער, וועלכער האט אזא זעלטענהייט, האט שאנד-

דאן געזאגט. —

— איך ווייס, איך ווייס, האט איהם דער דאקטאר אונטערבראכען. דער דעני-שער גובערנאטאָר פון גרענלאַנד האט אַ טיש, וועלכען ער האט געהייסען מאכען פון א קלאץ, וועלכען ער האט ארויסגעשלעפט פּוֹים וואסער לעבען דיא ברעגעס פון גרענ-לאַנד. ער האלט דעם טיש אלס זעלטענהייט. געוויס, ווען מיר זאלען יעצט פאהרען צוריק קיין אייראפּאַ, וואלט איך מיר געלאזט מאכען אַ גאנצען סעט מעבעל פון דיזענען קלאץ; אזוי וויא מיר פאהרען אָבער יעצט צום נארד פאל און איך האב ניט, וואו צו האלטען קיין מעבעל, וועל איך געהמען נור אַ קליין שטיקעל האַלץ אלס מוסטער.

אין אזעלכע געשפרעכע איז פּערגאנגען דער טאג. עס האט אנגעהויבען צו ווערן שטארק קאַלט. מען האט זיך געמוזט געהמען צו דיא ווארעמע פעלצען. שאנדאן האט געהייסען ארויסגעבען דיא מאַטראָזען ווארעמע קליידער. יעדער מאַטראָז האט בעקומען אַ גאנץ דיקעס וואלענעס העמד, אַ פּאָר ווארעמע וואלענע הויזען, אַ ווארעמען זשאקעט אונטערגעשלאנגען מיט פוטער, אַ פּאָר גראָבע וואלענע זאקען און אַ פּאָר גאנץ טיעפע קאַלאַשען.

דער הונד, אָדער קאַפיטאַן, וויא דיא מאַטראָזען האבען איהם גערופען, האט נאר ניט פּערלאנגט. איהם האט געווארמט זיין גראָבע פעל מיט דיא לאנגע האָר.

דעם 19טען אפריל איז דיא „פארווארד“ אריינגעפאהרען אין א קאלטען טייך, וועלכער פליעסט פון דער „דייוויס שטראסע“ אין אטלאנטישען אקעאן דער טייך האט געשטרעמט זעהר שטארק און דיא „פארווארד“ האט געמוסט בענוצען דעם דאמפף אין דיא זענעל. עס איז געווען אום 10 אוהר אין דער פריה. דיא אפיציערען און דער דאקטאר טאר זיינען געשטאנען אויפן דעק און האבען בעטראכט דיא שנעליגקייט פון קאלטען טייך.

— געהט דערזעלבער קאלטער טייך אין דער „באפינס ביי“ אויך? האט דער דאקטאר געפרעגט.

— געוויס, האט שאנדאן געענטפערט. דיא זענעל שיפען האבען זעהר גרויסע שויעריגקייטען צו פאהרען ענטגעגען וואסער, ווען זיי קומען אריין אין דיעזען טייך. — אויב אזוי, האט געזאגט דער דאקטאר, איז עס דאך א בעווייז, אז מען קען ארומפאהרען אמעריקא אויפן וואסער אין דיעזע געגענדען. איך קען דאך ניט צולאזען, אז דער טייך הייבט זיך אן אין דער קליינער בוכטע „באפינס ביי“. אזא גרויסער טייך מוז אנקומען פון ערנעץ נאנץ ווייט.

— דאס איז נאך קיין בעווייז ניט, האט שאנדאן געענטפערט. מעגליך, אז דיעזער טייך קומט אן ערנעץ פון'ס נארד פאל און ניט פון'ס שטילען אקעאן, וועלכער געהט ארום וועסט אמעריקא. איהר מוחט אונז ברענגען בעסערע בעווייזע, געלערנטער דאקטאר. — איך וועל אייך געבען אנדערע בעווייזע אויך, האט דער דאקטאר געענטפערט. עס האט שוין אפט פאסירט, אז מען האט געחאפט אין אמעריקא וואלפישע מיט אן אייראפעאישען שפייען אין לייב. דאס ווייזט, אז פישער און אייראפא האבען אריינגע- שטאכען אין וואלפיש דעם שפייען, וועלכער האט איהם ניט גוט געטראפען. ער איז אנטלאפען געווארען קיין אמעריקא מיטן שפייען אין לייב — דעם שפייען דערקענט מען, ווייל אויף יעדען שפייען איז אויסגעקריצט דער נאמען פון דעם שיף, צו וועלכען ער גע- הערט — דער וואלפיש האט ניט געקענט קומען קיין אמעריקא אויף אנאנדער וועג, ווייל דיא וואלפישע האלטען זיך אויף גור אין קאלטע וואסערן און געפינען זיך קיין מאל ניט אין ווארעמע וואסערן.

— דאס בעווייזט נאך וועניג, האט שאנדאן געלאכט. מיר קענען נאר ניט וויסען, אויף וועלכע וועגען דיא וואלפיש געהען איבער פון איין ים צום אנדערן.

— נו, וועל איך אייך ברענגען אנדערע בעווייזע, האט דער דאקטאר געזאגט. דער קאלטער טייך פליעסט פון דער „באפינס ביי“ אין אנטלאנטישען אקעאן קיין אמעריקא און קיין אייראפא, — פון וואנען געהמען זיך אין דעם קאלטען טייך אזוי פיעל קלעצער און בוימער? מען געפינט דאך אין קאלטען טייך שטיקער אייכען האלץ, נוס האלץ און אנדערע סארטען האלץ, וואס וואקסען גור אין דיא ווארעמע לענדער. פון וואנען געה- מען זיי זיך? מוזען מיר זאגען, אז עס איז דא א וועג ארומצופאהרען אמעריקא און דיעזע קלעצער און בוימער קומען אן אויף דיעזען וועג. דאס זיינען ביימער וועלכע וואק- סען אין וועסט פון אמעריקא ביים ברעג ים. דיא ווינטען ווארפען זיי אריין אין ים און דיא טייכען פון'ס ברענגען זיי פון דער וועסט (מערב) זייט אמעריקא אין דער אסט (מזרח) זייט אמעריקא.

דערפאר אבער ווען ער האט ניט וואס צו עסען, קען ער פאסטען עטליכע טעג נאכ-אנאנדער און עס הארט איהם ניט.

אזוי וויא גרענלאנד איז ניט ווייט פון אייראפא, איז גרענלאנד שוין לאנג געווען בעקאנט דיא אייראפעער. אין 1723 איז א דענישען מיסיאָנער, האנס ענערע, געקומען אין קאָפּ דער געדאנק צו פאהרען קיין גרענלאנד פּרעדיגען דיא עסקימאסען דאס קריס-טענטהום. ער האט געגרינדעט אַ קליינע קאלאניע פון דענעמארקער, וועלכע האבען זיך דארט בעזעצט און פיהרען האנדעל מיט דיא עסקימאזען. זיי קויפען אָפּ ביי זיי דיא פעל פון חיות און גיבען זיי דערפאר אייראפעאישע סחורות, בעזאנדערס אייזען וואארען, וויא מעסערס, העק, זענען, נעגעל, נארלען, שעערען און דערגלייכען.

איידער דיא אייראפעער זיינען געקומען קיין גרענלאנד, האבען דיא עסקימאזען ניט געוואוסט פון קיין אייזען. אלע זייערע ווערקצייג זיינען געווען פון שטיין, אדער פון דיא ביינער פון פיש און חיות.

צווישען גרענלאנד און אמעריקא געפינט זיך א שטיק ים, וועלכעס הייסט „דיא דיוויס שטראַסע“. וועלכעס ענדיגט זיך אין א בוכטע, אָדער ביי מיטן נאמען „באד פינס ביי“. פון 1523 ביז אין דער לעצטער צייט איז אויפגעשטעלט געווארען דיא פרא-גע, אויב מען קען ארומפאהרען אמעריקא אויפן אייז מער אין דיעזער געגענד? דיעזע פראגע איז ניט געווען אזוי לייכט צו לעזען, ווייל דאס אייז מערע בלייבט אמאל עטליכע יאהר נאך אנאנד פארפארען און קיין שיף קען איהם ניט דורכפאהרען. ווען עס זאל זיין א וועג ארומצופאהרען אמעריקא אין דיעזען ים, וואלט מען פון ענגלאנד קיין סאך פראנצויסקא געקענט פאהרען אין 80 טאג; יעצט געדייערט דיעזע רייזע 180. דיא ענגלישע רעניערונג האט אויסגעגעבען זעהר פיעל געלד אום דיעזע פראגע צו לעזען און האט ארויסגעשיקט איין עקספעדיציאן נאך דער אנדערער זוכען דיעזען וועג. אין 1845 האט זיא ארויסגעשיקט דעם בעריהמטען געלערנטען און טיכטיגען שיפס-קאפיטאן, בנימין פראנקלין מיט 2 שיפען. ער מיט זיינע שיפען, מיט אלע זיינע מאטראָזען און אָפּ-ציערען זיינען פארפראָרען געווארען אין דיעזע קאלטע געגענדען. דיא ענגלישע רעניערונג האט ניט געזשאלעוועט קיין געלד און האט ארויסגעשיקט איין שיף נאך דער אנדערער זוכען בנימין פראנקלין מיט זיינע מענשען. ענדליך אין 1859 האט דער שיפס-קאפיטאן מעקלינטאָק אויסגעפונען דיא גאנצע עקספעדיציאן. אלע זיינען אויסגעשטארבען פאר הונגער און פאר קעלט.

אלע דיעזע ערקלערונגען זיינען נייטיג פאר אונזער ווייטערע ערצהאלונג, צו וועל-כער מיר וועלען זיך יעצט אומקעהרען.

דעם 18 אפריל האט דיא „פארווארד“ בעגעגענט אַ קאלטען טייך, בעדעקט מיט קליינע שטיקלעך אייז, וויא עס געהט אויף יעדען טייך, איידער ער ווערט פארפראָרען. דיא „פארווארד“ איז אריינגעפאהרען אין אייז און האט זיך דורכגעארבייט זעהר לייכט. אום דריי אוהר נאך מיטאג האט מען דערזעהן אַ שיף. מען האט זיך צוגעקוקט און דערזעהן, אז דאס איז דאס דענישע שיף „וואלקיריען“, וועלכעס איז געגאנגען פון גרענ-לאנד קיין אמעריקא. אזוי וויא זיי האבען גאר נישט געדארפט, האבען זיי זיך ניט אפ-געשטעלט און זיינען געפאהרען ווייטער אין דעם ים „דיוויס שטראַסע“.

איז פארשטעלט פון דיא קאלטע ווינטען, געוועהנליך א הייל, אדער א שפאלט אין א שטיין, דאָרט מאכען זיי זייערע נעסטע, לענען אייער און ברייטען אויס זייערע קינדער. דער „פארווארד“ איז צוגעקומען צו דער אינזעל גרענלאַנד אין אמעריקא.

דער מאַטראָ, וועלכער איז געשטאנען אויף דער וואַך האט געמעלדעט, אז ער זעהט פון דער-ווייטענס איין. אלע האבען אנגעהויבען צו קוקען אין דער זייט, וואו דער מאַטראָ האט אנגעוויזען. דיא אפיציערען און דער דאקטאר האבען געקוקט דורך זייערע פערנגלעזער און האבען געזעהן א גאנץ ברייטען קלארווייסען פאַס. דיא אלטע און געאיכטע מאַטראָזען האבען באלד דערקענט, אז דאס זיינען דיא ברענעס פון גרענלאַנד, וועלכע זיינען שטענדיג בעדעקט מיט איין.

איך ווייס, אז פיעלע פון מיינע לעזער הערן פון דעם מערקווירדיגען אינזעל גרענלאַנד צום ערשטען מאל און איך וויל זיי געבען אייניגע ערקלערונגען איבער גרענלאַנד.

גרענלאַנד איז א גרויס אינזעל אין איי-דמעער. עס געהערט צו דענעמאַרק און האט אן ערך פון צעהן טויזענד איינוואָינער און צוואר ניין טויזענד פינף הונדערט עסקימאָסען און פינף הונדערט אייראפעער. דיא עסקימאסען א האלב ווילדעס פאָלק, זיינען דיא אייגענטליכע איינציגע איינוואָינער פון דיא קאלטע לענדער. זיי זיינען קליין געוואַקסען, אבער גאנץ שטארק און געשיקט. זיי וואָינען אין הייזער אויסגעגראבען אין דער ערד און בעדעקט מיט ערד. זיי געהערן זיך פון פיש, זעע הינד און אנדערע זעע-טהירע, וועלכע זיי פאנגען אין דעם קורצען זומער; דאס הייסט, אין דער קורצער צייט, ווען דאס מענער איז ניט שטארק פארפארען. אויף גרענלאַנד וואַקסען שוין קיין ביימער ניט, עס איז צו קאלט פאר זיי און דיא איינוואָינער וואַלטען ניט געהאט קיין האַלץ מיט וואס צו הייצען און מיט וואס צו בויען זייערע ארימע הייזלעך אין דער ערד; דיא נאטור אבער האט זיך געזארגט דער פאר אויך. דאס מענער אין יענע געגענדען ברענגט אן אזוי פיעל קלעצער און ביימער און ווארפט זיי ארויס אויפן ברעג, אז עס איז גענוג פאר דיא איינוואָינער צו הייצען און צו בויען זייערע קליינע שיפלעך און זייערע הייזער. מערקווירדיג זיינען דיא שפייזען פון דיא עסקימאזען. זיי עסען אזוי פיעל שמאַלץ פון פיש און זעע הינד, אז מיר אייראפעער קענען עס ניט בעגרייפען. ווען זיי האפען א זעע הונד, שינדען זיי אפ דיא פעל און שניידען אויס גרויסע שטיקער שמאַלץ, וועלכע זיי פארשלינגען רוערהייט. דער שטינקענדער פיש טראָן, וועלכע מיר אייראפעער קענען זאגן דעם גערוך ניט הערן, איז ביי זיי א דעליקאטעסע. דאס פלייש פון דיא זעע הינד, אדער פון דיא וואלפיש, קאכען זיי אויף פאלגענדער אַרט: זיי צו לענגען אַ פייער און ווארפען אין איהם אריין הייסע שטיינער, דאס פלייש פון דיא זעע הינד לענגען זיי אריין אין א הילצערנער שיסעל מיט איין אדער מיט שנעע. ווען דיא שטיינער ווערן צו גליהט, ווארפט מען זיי אריין אין שיעסעל מיט איין און מען דעקט צו דיא שיעסעל מיט א פעל פון אַ ווייסען בער, אדער אנאנדערער חיה, וואס געפינט זיך אין יענע קאלטע געגענדען. אין אייניגע מינוטען ארום איז דאס עסען פארטיג. ווען דער עסקימאס האט וואס צו עסען, עכט ער אזוי פיעל, אז דיא אייראפעער, וואס האבען עס געזעהן, האבען געטיטונט, וואו קען אזוי פיעל אריינגעהן;

— נעוים! דעם ערשטען מערץ 1818 איז דאס ענגלישע קריעגס־שיף „דהי פליי“ אריינגעפאהרען צווישען צוויי גרויסע איידבערג. עס איז געווען א געדיכטער נעבעל און דער מאַטראָן, וואס איז געשטאנען אויף דער וואַך, האט זיי ניט בעמערקט, דאס שיף איז געווען אין דער גרעסטער געפאהר; צום גליק, איז דאס מער, דאמאלס געווען גאנץ רוהיג, דער קאפיטאן האט באלד קאָמאַנדירט: „צוריק!“ און דאס שיף איז גליקליך אונטן פון דיא איידבערג.

— בראַוואַ, דאָקטאָר! האט שאַנדאָן אויסגעשריען בענייסטערט. איהר זייט דאך א נאנצע קוועלע פון קענטניסע איבער רייזע־בעשרייבונגען, מען דאַרף גור אַראַפ־לאָזען אן עמער, און שעפען, וויאָפיעל מען וויל.

— אז איהר וועט צופיעל שעפען, וועט איהר מיך באלד אויסשעפען, האט געלאכט דער דאָקטאָר. אלזא, שעפט ניט צופיעל. זעהט בעסער, פיעלייכט וועלען מיר דאָך קענען בעטראכטען אונזער איידבערג אבישעל געהענטער. איך האב געלעזען זעהר פיעל פון דיא העררען איידבערג, איך זעה זיי אבער צום ערשטען מאל און וויל זעהר מיך מיט זיי בעקענען.

— האט צייט, דאָקטאָר, מיר וועלען נאך בעגעגענען אזוי פיעל העררען איידבערג, אז איהר וועט קענען זיי בעטראכטען, שטודירען, אויסלערנען און מאכען פון זיי, וואס איהר וועט וועלען; איך ראַטה אײך אבער צו האלטען זיך פון זיי אבישעל פון דער ווייטען, ווייל זיי זיינען שטענדיג זעהר שלעכטע און זעהר געפעהרליכע שכנים.

אונטערדעסען איז דשאַנסאָן צוגעקומען צו שאַנדאָן און האט איהם געזאגט: — ווען מיר ווילען דעם צוואַנציגסטען אפריל זיין לעבען גרענלאַנד, מוזען מיר פאהרען אביסעל שנעלער. ביז אהער האבען מיר דעם דאָמפּף זעהר וועניג בענוצט, ווייל מיר האבען זיך ניט געאײלט; יעצט אבער ווען מיר קומען נאָהענט צו גרענלאַנד, הייבען זיך אן דיא קאַלטע טייכען און מיר וועלען מוזען פאהרען ארויף וואַסער; דאס וועט אונז מאכען פיעל שוועריגקייטען, מיר מוזען דאָהער פון יעצט אן בענוצען ביידע זאַכען: דעם דאָמפּף און דיא זענעל.

— איהר האט גאנץ רעכט, דשאַנסאָן. פון יעצט אן הויבט זיך ערשט אן אונזער רייזע און מיר מוזען זיין זעהר פארויכטיג.

ער האט געגעבען א בעפעהל צו דיא אינזשענירען, אז זיי זאלען אייגהייצען דיא קעסלען און דאס שיף זאל אנהויבען צו געהן אויף דאָמפּף. אין פרעהליכע אונטערהאלטונגען און א קאַלטעס, אבער קלארעס וועטער האט זיך געענדיגט דער 16 אפריל.

שטעס קאפיטעל.

דער גרויסער קאַלטער טייך.

דער 17טער אפריל איז וויעדער געווען א שעהנער טאג. דיא „פארווארד“ איז געגאנגען שנעל אויף דאָמפּף און מיט אלע זעגעלן אויסגעשפאַנט. עס האבען זיך געוועזען אייניגע פייגעל, וועלכע געפינען זיך גור אין יענע קאַלטע געגענדען; דאס איז א צייכען, אז לאַנד איז נאָהענט. דיא מער־פייגעל געהרען זיך געוועהנליך מן פייט; זיי מאכען אבער זייערע נעסטע אויף א אינזעל, דאָרט זוכען זיי אויס אן אָרט, וואס

— אבער פאר וואס איז עס אזוי? האט שאנדאן געפרעגט.

— דאס ווייס איך ניט, האט דער דאקטאר געענטפערט רודה.

אין דיעזע מינוט האט דער מאטראָן, וועלכער איז געשטאנען אויף דער וואָך, אויס גערופען:

— איך זעה א גרויסען אייז בערג! ער איז ווייט פון אונז ניט מעהר וויא פונפעעהן מייל.

דיא אָפֿיציערען און דער דאָקטאָר האבען ארויס גענומען זייערע פערטגלעזער (שפעקטיווען) און זיינען ארויפגעקראָכען אויף דיא מאכט בוימער צו בעטראכטען דעם גאָסט. זיי האבען זיך באלד איבערזייגט, אז דער מאטראָן האט רעכט, — פאר זיי איז געשוואומען לאנגזאם א שטיק אייז פון עטליכע מייל דיא ברייט און עטליכע מייל דיא לענג. דיא וואָלקען זיינען פערשוואונדען און דיא זון האט געשיינט און בעלייכטעט דיא גרויסע מאסע אייז, וועלכע האט גענלענצט און געפונקעלט מיט אלע פארבען פון א רענען בוינען.

— אזא ליעבען גאָסט וואלמען מיר געדארפן העפליך בעגריסען, האט געזאגט דער דאקטאר, איך וואלט זעהר געוואלט זיך געהנטער בעזענען מיט איהם, איך וואלט געוואלט בעטראכטען איהם פון דער גאהענט. קענט איהר ניט צו פאהרען א ביסעל געהנטער צו איהם, שאנדאן?

— ניין, דאָקטאָר, האט שאנדאן געענטפערט. פון א זעלבע געסט טוען מיר אנטלויפען, וויא ווייט מיר קענען. זעהט איהר דעם שטילניקען, געהניקען, רודהען אייז בערג, לאָז ער זיך נוד צו ריהרען צו אונז און ער וועט צו ברעכען אונזער שטארקע „פאָרוואַרד“, וויא א שווערער האַמער צו קלאַפּט א ניסעל.

דער דאָקטאָר האט גוט געוואוסט, וויא געפעהרליך דיא אייז בערג זיינען פאר דיא שיפען; עס האט זיך איהם אבער אזוי געוואלט שטודירען דיא אייז בערג, אז ער האט פארנעסען אן דיא געפאהר פון זיי.

— מיר זיינען נאך אבער נאכץ ווייט פון אייז מעהר, האט ער געזאגט, וויא קומט עס, וואס מיר בעזענענען שרין אייז בערג?

— דאס וואונדערט אייך, געלערנטער דאקטאר? האט געלאכט שאנדאן. יעצט זעה איך וועניגסטענס, אז עס זיינען דא זאכען, וואס איהר ווייסט ניט.

— געוויס זיינען דא זעהר פיעל זאכען, וועלכע איך פארשטעה ניט, האט דער דאָקטאָר געענטפערט. אבער פון אייזבערג אין דיעזע געגענדען ווייס איך זעהר פיעל. אין 1813 האט דיא בריג „אננא פאול“ בעגענענט זעהר פיעל אייזבערג און איידעל-דער ניט ווייט פון ענגלאַנד; זיא האט זיך דורכגעשלאגען דורך זיי מיט גרויסע שווער-רינקייטען; איהר קאפיטאן דיומאנט האט פארשריעבען אין טאגעדוכ פוןם שיף, אז אין דריי טאג האט ער איבערגעזעהלט ניט וועניגער פון פינף און אכציג אייזבערג און אכט און צוואנציג איידעלדער.

— גראסארטיג, דאָקטאָר! איהר ווייסט טאקע פון פיעל זאכען. פיעלייכט ווייסט איהר נאך עפעס?

ברענט דיא זעהן שטארק און וואַרמט אן דאס וואַסער אין מעער, עס הויבט אן צו שטרעמען און צו פליעסען פון דיא הייסע געגענדען אין דיא קאלטע. — אויף דיעזע אַרט ענטשטעהן דיא הייסע טייכען, אדער דיא הייסע שטרעמונגען אין מעער. ווען דאס הייסע וואַסער פליעסט אוועק פון דיא הייסע געגענדען, ווערט דאס מעער לעדיג און טייכען פון קאלט וואַסער פון דעם נאָרד פּאָל און זיד פּאָל שטרעמען און פליעסען אין דיא הייסע געגענדען.

דיא טייכען אין וועלט מעער זיינען אויך זעהר ניצל'יך פאר דיא שיפען. ווען דיא דיא שיף קומט אריין אין טייך, וואו דאס וואַסער שטרעמט זעהר שטאַרק, געהט דיא שיף שנעלער. זאָ, צום ביי שפיעל, פלעגט אמאל דויערן דיא רייזע פון לאנדאן קיין סידני, אין אויסטראַליען 260 טאג. היינט, אז מען ווייס וויא אזוי צו פאהרען אויף דיא טייכען אין מעער, דויערט זיא נור 180 טאג.

לאַמיר זיך אומקעהרען צו אונזערע רייזענדע אויפ'ן שיף „פּאָרוואַרד“. דעם 14טען אפריל זיינען זיי ארויס געפאהרען פון „נאַלף סטריט“ און זיינען געפאהרען אין געוועהנ' ליכען מעער וואַסער. דאס וועטער האט אנגעהויבען קאַלט צו ווערן, דאס טהערמאָמעטער האט געוויזען 4 גראַד קעלט, דיא מאַטראָזען האבען ארויס גענומען זייערע ווינטער קליידער, וואַרעמע לעדערנע לייבלעך און לעדערנע הויזען. דאקטאר פולמאן האט אנפאנגט ניט געוואָלט אנערקענען, אז דעם 14טען אפריל זאל זיך שוין אנהויבען ווינטער. ער האט פּראָבירט שפּאַציערען אויפ'ן דעק אין זיינע זומער קליידער, אבער דאס אייז מעער האט איהם באלד געגעבען צו פארשטעהן — אז מיט'ן גענעראל פּראָסט טאָר מען ניט שפּאַסען. דאס אייז מעער מיט זיין שרעקליכער קעלט האט זיך געלאזט הערן פון דער ווייטען, ער האט געמוזט נאכגעבען און זיך אויך אנטהאן זיינע ווינטער קליידער.

פון'ס 14טען ביז אין 16טען אפריל איז דאס וועטער געווען זעהר שלעכט. עס איז גענאנגען א רעגען געמישט מיט שנעע. דאקטאר פולמאן האט געוואלט ווייזען, אז ער האט קיין מורא ניט פאר'ן שלעכטען וועטער, ער האט זיך ארומשפּאַציערט אויפ'ן דעק אין רעגען און אין שנעע; ער איז אבער אזוי דורך גענעצט געווארען, אז ער האט אויס געוויזען, וויא א ווילדעס מעער טהיער און דיא מאַטראָזען האבען פון איהם געלאכט; ער האט זיך אבער געמאכט ניט וויסענדיג און האט ניט געוואלט אריינגעהן אין זיין קאָיוטע זיך אָפּ טריקענען.

מאנטאג דעם 16 אפריל האט גענאסען א שטארקער רעגען, דער נאך איז פלוצלונג דאס מעער גאנץ רוהיג געווארען. שאנדאן האט געפרעגט דעם דאקטאר, וויא קומט עס, וויאס דאס מעער, וועלכעס איז נור וואס געווען אזוי אונרוהיג, איז פלוצלונג נאכ'ן רעגען רוהיג געווארען?

— מיין פריינד, סקארסבי, זעהר א געלערנטער מאן פון דער ענגלישער קעניג ליכער וויסענשאַפטליכער געוועלשאַפט, האט געזאגט דער דאקטאר, האט עס א מאָל ערקלערט, אז ווען עס רעגענט, האט דער ווינד קיין קראַפט ניט צו בעוועגען דיא וואַסער פון'ס מעער; ווען דיא לופט איז אבער טרוקען, האט דער ווינד דיא קראַפט צו בעוועגען דיא וואַסערן פון'ס מעער און דאס מעער איז אונרוהיג.

האט איהם זעהר נוט אויסשטודירט, איז דער גאָלף סטרים, ער איז אין אייניגע ערטער צוויי הונדערט מייל דא ברייט, אין אנדערע ערטער אבער נור צוואנציג מייל דא ברייט, און ביז טויזענד פוס דא טיף. דאס וואסער אין גאָלף סטרים איז שטארק וואַרם, זאָגאר הייס. ער הייבט זיך אן אין מעקסיקאנישען מעער, שטרעמט דורך דעם אטלאַנטישן טישען וועלט מעער, רינגעלט ארום ענגלאַנד און אנדערע אייראָפּעאישע לענדער און קומט צו ביז נאָרוועגען.

דער גאָלף סטרים איז זעהר א ניצליכער טייך. אין ענגלאַנד וואָלט געדארפט זיין זעהר קאלט, ווייל ענגלאַנד ליגעט ווייט אין נאָרדען, — עס ליגעט כמעט אזוי ווייט, וויא מאַסקווא און דענאך איז ענגלאַנד אזוי וואַרם, אז אייניגע בוימער וואַקסען דאָרט א גאנץ יאהר; אין מאַסקווא אבער איז עס קאלט. דא אורזאכע דער פון איה, וואס ארום ענגלאַנד געהט דער גאָלף סטרים און וואַרמט עס אן. מען קען זאגען, אז דער „גאָלף סטרים“ בעהייצט ענגלאַנד מיט סטים. מאַסקווא אבער ליגעט ווייט פון מעער און האט ניט קיין סטים הייצער, דערפאר איז מאַסקווא אזוי קאלט. עס זיינען דא נאך פיעלע אנדערע לענדער, וועלכע דער „גאָלף סטרים“ וואַרמט אן און בעהייצט זיי מיט סטים און — אַלעס אומזיסט, ער געהמט ניט אַ סענט ביי קיינעם.

עס זיינען אבער דא קאלטע טייכען, אין וועלכע דאס וואסער איז קאלט וויא אייז. דאס וואסער פון מעער ארום איז וואַרם און דער טייך בלייבט קאלט און טרייבט זיינע אייז קאלטע וועללען ביז אין דא גאנץ וואַרעמע לענדער, וועלכע ער קיהלט אַפּ.

נאך א מערקווירדיגע ערשיינונג שטעלען פאר דיעזע מעער טייכען, אדער, וויא דא געלעהרנטע רופען זיי, מעער שטרעמונגען. דא פיש און דא אנדערע מעער טהיערע, וועלכע געפינען זיך אין זיי, זיינען פערשיעדען פון דא פיש און דא טהיערע, וועלכע געפינען זיך אין מעער לעבען דא טייכען. טיכטיגע מאַטראָזען און געאיכטע פישער דערקענען און אונטערשיידען דא פיש פון מעער פון דא פיש פון „גאָלף סטרים“.

אבער ווער זיינען דיעזע טייכען? פון וואנען קומען זיי? וואס איז דא אורזאכע פון דיעזע שטרעמונגען? — אויף דיעזע פראגען איז ניט אזוי לייכט צו ענטפערן. איך וויל מיך בעמיהען צו געבען א גאנץ קורצע ערקלערונג; דער פלאץ ערלויבט מיר ניט לאנגע ערקלערונגען צו מאכען.

אלא, אביסעל אויפמערקזאם, מינע לעזער, דאן וועל איך פאָרט זענען אונזער ריזע צום אייז מער. ווער פון אייך האט ניט בעמערקט, ווען מען שטעלט האַכען א טאָפּ מיט וואסער און מען שטעלט דעם טאָפּ מיט איין זייט צום פייער. דאס וואסער הייבט אן צו זיעדען, עס הייבט אן צו פליעסען און צו שטרעמען פון דער זייט פון טאָפּ, וועלכע שטעהט צום פייער, צו דא אנדערע זייט, וועלכע איז ווייט פון פייער; קוקט אייך בעסער צו צום וואסער אין טאָפּ, וועט איהר זעהן, אז פון אויבען פליעסט דאס וואסער און שטרעמט פון דער הייסער זייט אין דער קאלטער און פון אונטען דעהט זיך עס אויס און לויפט צוריק פון דער קאלטער זייט צו דער הייסער. דיעזעלכע ערשיינונג קומט פאָר אין וועלט מעער. אין דא הייסע געגענדען, אויפן עקוואַטאָר.

ניט געווארמ, מען זאל איהם הייסען עפעס טהאן; ער האט אליין געטהאן אלעס, וואס מען האט געדארפט און וואס ער האט געטהאן איז געווען גוט און פראקטיש.
דיא מאטראזען זיינען אין אלגעמיין געווען פעהיגע און ענטשלאסענע מענער;
אייניגע אבער זיינען געווען אונצופריעדען, וואס מען האט זיי ניט געגעבען קיין שנאפס.
אמת, מען האט זיי דערפאר געגעבען טהעע און קאפעע, וויאפיעל זיי האבען אליין געוואלט; אבער ניט אלע האבען פארגעסען אן שנאפס.

דעם 14 אפריל איז דיא „פארוואַרד“ אריבער געפאהרען דעם „נאָלף סטרים“, וועלכער פליעסט אין דיעזע געגענד קיין אמעריקא, צו דיא אינזלען פון ניו פונדלענד און פון דאָרט דרעהט זיך אויס קיין אייראפא און קומט ביז נאָרוועגען.
מיר מוזען היער ערקלערען אייניגע פון אונזערע לעזער, וועלכע האבען קיין געאָגראפיע ניט געלערנט, וואס איז אוועלכעס דער „נאָלף סטרים“.

ווען מיר פאהרען אויפן מער אין א שטילעס וועטער, זעהן מיר פאר אונז א גרויסע שטרעקע שטילעס, רוהיגעס וואסער. זא ווייט אונזער אויג קען גרייכען, זעהן מיר פאר אונז רוהיגעס וואסער. מען קען מיינען, אז דאס מער איז ניט מעהר, וויא א גאנץ גרויסע טיעפע גרוב, אין וועלכער עס האט זיך אנגעזאמעלט א גרויסע מאסע וואסער. ווען עס איז א ווינד, טרייבט דער ווינד דאס וואסער פון איין אָרט צום אנדערן; ווען עס איז אבער שטיל, שמעהט דאס וואסער אויף איין אָרט. קיינער וועט ניט גלויבען, אז אין גרויסען וועלט מער פליעסען טייכען, אזוי וויא אויף דער ערד. אין טייך לויפט פון מזרח קיין מעריב, דער אנדערער געהט פון מעריב קיין מזרח. אבער דיא מעגשען, וואס זיינען פיעל געפאהרען אויפן מער, ווייסען עס גאנץ גוט און קענען שוין אלע טייכען, וועלכע פליעסען אין דער מיט פון וועלט מער און וואוהין זיי לויפען.

אזוי וויא דאס וועלט מער איז זעהר גרויס, זיינען דיא טייכען פון וועלט מער אויך פיעל גרעסער פון דיא טייכען, וואס פליעסען אויף דער יבשה. שטעלט אייך פאָר, אין דער מיט פון מער, אין דער מיט פון שטילען וואסער פליעסט א טייך פון פופציג און הונדערט מייל דיא ברייט און טראגט זיין וואסער אין א געוויסע ריכטונג. דאס וואסער פון טייך מיט זיך ניט אויס מיטן וואסער פון מער. עס מעג זיין דער גרעסטער שטורמווינד, פליעסט זיך דער טייך זיין וועג, פונקט וויא א טייך אויף דער יבשה געהט זיך זיין וועג און קימערט זיך ניט, וואס אויף דער ערד איז א שטארק קער ווינד. דער אונטער שיער איז נור, וואס א טייך אויף דער יבשה פליעסט צווישען ברעגעס פון ערד און שטיינער; דיא טייכען אבער אין מער פליעסען צווישען ברעגעס פון וואסער, פון ביידע זייטען טייך איז דאס וואסער פון מער.

אנאנדערע מערקווירדיגע ערשיינונג שטעלען פאר דיא טייכען פון מער. אין אייניגע פון זיי פליעסט גאנץ קאלטעס וואסער. דאס וואסער פון מער קען זיין וואַרם, דאס וואסער פון טייך איז אייז קאלט. אנדערע טייכען וויעדער זיינען וואַרם, זאָגאר הייס. דאס וואסער אין מער איז אייז קאלט און דאס וואסער פון טייך איז גוט וואַרם.

איינער פון דיא גרעסטע טייכען אין מער וועלכען מען קען זעהר גוט און מער

דאך א שטרענגע בעפעהל, וואוהין צו פאהרען אויף א נאנצען מאנאט, דאן וועט דיע זער געהיימיספאלער קאפיטאן —

— אונזער קאפיטאן ווארט ערגעץ אויף אונז, האט דער דאקטאר געזאגט. אנדערש קען איך עס מיר ניט ערקלעך. ער שרייבט אין זיין ברעף, וואס פאר א וועג מיר זאלען פאהרען, ער שרייבט אבער ניט, וואוהין דער פארווארד איז בעשימט. אויפן נאנצען וועג, וואס ער שרייבט, מיר זאלען פאהרען, זיינען ניטא קיין פאסטען און קיין טעלעגראפען, ער קען אונז קיין ברעף ניט צושיקען; ער ווארט אויף אונז געוויס ערגעץ אין גרענלאנד. ער איז אהין געקומען אויף א דענישע שיף, האט דאָרט אויפֿגעקויפט ביי דיא איינוואוינער פון יענע געגענד פעלצען און הינד. איהר ווייסט דאך זעהר גוט, אז אויף א ריזע אויפֿן איידמעער מוז מען האבען הינד. ווען דאס מעער איז ארום און ארום פארפראען, שפאנגט מען איין דיא הינד אין קליינע שליטעלעך און מען פאהרט ארום זוכען א וועג, אדער דיא וואוינענען פון דיא עסקימוסען — א ווילדעס פאָלק, וועלכעס וואוינט אין ריזע קאלטע געגענדען — ביי זיי קען מען קויפען פיש און פעל פון חיות. איך בין פעסט איבערציגט, אז אין א שעהנעם פריהמארגען, וועט אונזער געהיימיספאלער קאפיטאן ארויפגעהן אויפֿן שיף און וועט אנדריבען צו קאמאנדירען.

— מענליך, אז עס וועט אזוי זיין, האט געזאגט שאנדראן קאלט. איך גלויב עס אבער ניט; איך גלויב נאר ניט, אז מיר וועלען אמאל האבען א קאפיטאן. מיט ריזע ווערטער איז ער אועקגעגאנגען און האט געגעבען בעפעהלע דיא מאטראזען.

— איהם ווילט זיך זעהר זיין קאפיטאן פֿום „פארווארד“, האט דער דאקטאר געזאגט צו דשאנסאן. איך האב מורא, אז מיר וועלען שפעטער, ווען מיר וועלען שוין זיין אין איידמעער, האבען פון איהם אונאנגענעהמליכקייטען. דעם אנדערן טאג האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער שטורם, אלע אויפֿן שיף זיינען געווען זעהר שטארק בעשעפטיגט, ריטישארד שאנדראן איז געשימאנען אויפֿן פלאץ פון קאפיטאן און האט מיט א הויכער פעסטער שטימע געגעבען זיינע בעפעהלע. נור דאקטאר פולמאן האט ניט געהאט וואס צו טהאן. ער איז ארומגעגאנגען אויפֿן דעק, האט זיך אבער ניט געקענט געהמען צו קיין שום ארבייט. עס האט געוואָרפען מיטן שיף, וויא מיט א שאַלעכץ פון א נוס.

דאמאלס האט שאנדראן געהאט דיא געלעגענהייט צו בעקענען זיך מיט זיינע מאטראזען, ער האט דאמאלס איינגעזעהן, אז דשעמס וואלל איז א גוטער מאטראָז. ער טרוט אלעס, וואס מען הייסט איהם; אבער אליין עפעס אויפטהאן, אליין זיך אויסהעלען גיין א גוי, קען ער ניט. ער האט איינגעזעהן, אז ער האט געמאכט א פעהלער, וואס ער האט איהם געמאכט פאר'ן צווייטען אָפיציער, ער קען נור זיין דער דריטער. דער צווייטער אָפיציער מוז שוין אליין וויסען, וואס צו טהאן אין א גוי. ער מוז זיך וויסען אליין אויסצוהעלפען, ניט וואַרטען. ביז מען וועט איהם זאגען.

דשאנסאן דאָנענען, דער דריטער אָפיציער, האט זיך אין ריזען שטורם געזאָגט דערס אויסגעצייכענט אלס א טיכטיגער, געאיכטער און פעהיגער מאטראָז. ער האט

מיט א געלעכטער. האט איהר דען מיט דער מעדיצין אויך געלערנט דיא וועלמבער שרייבונג?

— געוויס! האט געענטפערט דער דאקטאָר. מיינט איהר, אז א דאָקטאָר דארף נור קענען טאָפען דעם דופק און מאַכען קליסטירען? א דאָקטאָר דארף אלעס וויסען. איך קען אויך אלעס דערצעהלען איבער דיא רייע פון קאפיטאן ראָס איבערן אייזמעער. דיא „וויקטאריא“ איז געווען א שוואַכעם שיף, איהר מאַשין האט ניט געטויגט, ווייל דיא דאָמפּפּשיפּען האט מען ערשט ניט לאַנג אויסגעפונען. אין 1807 האט דער אמעריקאנער ראָבערט פּולטאן אויסגעבויט דאס ערשטע דאָמפּפּשיף, מיט וועלכער ער איז געפארען נור אויפן טייך הודואן פון ניו־יאָרק קיין אלבאני; אין 1825 איז דאס ערשטע דאָמפּפּשיף געפאָהרען פון לאַנדאָן קיין אינדיען. קאפיטאן ראָס איז ארויסגעפאָהרען אין 1829. זיין דאָמפּפּשיף „וויקטאריא“ איז געווען אזוי שלעכט און אזוי שוואַך, אז אַין א יאהר ארום, אין 1830, האט ער זיא געמוזט אין גאַנצען אוועקווארפען און האט זיך גאַנצע ריי יאהר ארוםגערעהט אויפן אייזמעער און אויף דיא אינזלען, וואס געפינען זיך אין איהם אויף קליינע שיפלעך, וועלכע ער אליין האט געמאכט.

— אָבער, דאָקטאָר! האט שאַנדאן אויסגערופען. איהר זייט דאך א געלערנטער שיפס־קאפיטאן. איהר געדענקט דאך אויסענוועניג דיא גאַנצע רייע פון קאפיטאן ראָס! — ניט נור פון קאפיטאן ראָס, האט דער דאָקטאָר געענטפערט, איך האב אויס־שטודירט אלע רייע בעשרייבונגען אויפן אייז מעער. וויילט איהר, וועל איך אויך דער־צעהלען פון דיא רייע, וועלכע עס האבען געמאכט דיא ענגלענדער, פאריי, בינימין פראנקלין און מעק קלינטאק; דיא אמעריקאנער קענעדי און קעי; דיא רוסען בעהרינג בערעני; דיא פראנצויזען —

— אָבער, דאָקטאָר, ווען איהר זייט יא אזוי בעקאנט מיט אלע רייען אויפן אייז מעער, קענט איהר אונז געוויס זאגען, וועלכע רייע איז בעסער געלונגען און ווער עס איז געווען דער בעסטער קאפיטאן.

— דאס קען איך אויך אויך זאגען, האט געזאגט דער געלערנטער דאקטאָר. דער בעסטער קאפיטאן איז געווען מעק קלינטאק. זיין שיף „פאָקס“ האט געהאט א גוטע מאַשין, וויא אונזערע, ער איז אויך געפאָהרען אויפן בעסטען און זיכערסטען וועג. אין 1857 איז דיא „פאָקס“ איינגעפאָרען געווארען אין אייז און האט זיך ניט געקענט ריהרען. ער האט זיא איבערגעלאזען אין אייז און איז מיט זיינע מענשען געגאנגען צו פוס איבערן אייז מעער, ביז זיי האבען געטראפען א שיף, וועלכע האט זיי א היים גע־נומען.

— איך מיין, אז מיר וועלען האבען מעהר גליק פון קאפיטאן מעק קלינטאק, האט דשאנסאן געזאגט. אונזער „פארווארד“ איז שטארקער געבויט פון „פאָקס“, מיר האבען בעסערן פראוויאנט און זיינען בעסער פערזארגט מיט אלעס נייטיגען.

— יא, ווען דער קאפיטאן זאל זיין אויפן שיף, האט געזאגט דשעמס וואלל, דאן וואלטען מיר געוואוסט, וואוהין צו פאָהרען; אהן א קאפיטאן אבער איז ועהר שווער. — דער ווייל ווייסען מיר דאך, וואוהין צו פאָהרען, האט שאַנדאן געענטפערט. וויא קורין דער בריעף איז, וועלכען דער קאפיטאן האט מיר געשריעבען, ניט ער אונז

4טעס קאפיטעל.

אויפן וועלט-מעער.

דיא ווינטען האבען זיך אלע מאל געענדערט. אין אפריל איז דאס אירלענדישער מעער זעהר אונרוהיג; דיא פארווארד אבער איז זיך גענאנען איהר וועג און איהרע מאשינעריי האט געארבייט פאָרטערפליך. באלד זיינען דיא געבעלינע ברעגעס פון ענג-לאַנד פארשוואונדען, פון דערווייטענס האט מען נור געזעהן אייניגע בערנשפיצען פון אירלאַנד, באלד אבער זיינען זיי אויך פערשוואונדען און מען האט מעהר ניט געזעהן, וויא הימעל און וואַסער.

דיא מאַטראָזען זיינען געוואָרען פּרעהליך און האבען געאַרבייט פלייסנדיג און לוסטיג. פּרעהליבער פון אלעמען איז געווען דאָקטאר פּולמאן, ער איז ניט אַראָפּגע-גאַנגען פון דעק. ער איז ארוםגעלאפּען אויפן שיף הין און הער, ער האט געשלונגען דיא מעער-לופט, האט גערעדט און געשפּאַסט מיט דיא מאַטראָזען און מיט דיא אַפּי-ציערען, האט זיי געהאַלפּען ארבייטען, איז געשטאנען אויף דער וואַך און האט זיך ניט געקענט אנוועמען מיטן מעער.

— אַך, וויא גרויסאַרטיג, וויא הערליך, וויא שעהן, וויא פּראַכטפּאַל איז דאס מעער! האט ער אויסגערופּען איין מאל נאכן אנדערן. מיין גאַנצעס לעבען-לאַנג האב איך גענאַרט צו פּאהרען אויפן מעער, זיך בעקענען מיטן מעער, צו שטודירען דאס מעער און ערשט יעצט האט זיך מיר פּאַרגעשטעלט אזא געלעגענהייט. עס איז שוין צוואַר אביסעל שפּעט; אבער צו לערנען איז קיין מאל ניט שפּעט. איך וועל יעצט אנהויבען צו פּיהרען א נייעס לעבען, א פּרעהליכעס לעבען—דאס לעבען פון א מענישען, וואס איז בעקאַנט מיטן מעער.

— איהר האט רעכט, דאָקטאָר, האט איהם דשאַנסאן געזאגט. איך וואָלט אוועקגעגעבען אלע לענדער און אלע קעניגרייכע פון דער וועלט פאר איין שטיקעלע מעער. מען זאגט, אז דיא מאַטראָזען ארבייטען זיך שנעל אויס, און ווערען מיער. דאס איז א לייענען, איך פּאהר שוין דרייסיג יאהר ארום אויפן מעער און פּיהל מיך געזונד און צופריעדען נור ווען איך בין אויפן מעער. איהר ווייסט נאר ניט, דאָקטאָר, וואס פאר א פּערנגיגען עס איז פאר מיר, ווען איך פּיהל, אז אונטער מייע פיס געפינט זיך א גוטעס, שטאַרקעס שיף. דיא „פּארוואַרד“ איז איינע פון דיא בעסטע שיפּען, אויף וועלכע איך בין געפּאהרען אין מיין לעבען.

— דיא „פּארוואַרד“ איז א פּאַרטערפליכעס שיף, האט שאַנדאַן געזאגט. איך מוז אייך זאגען, אז זא פיעל מיר איז בעקאַנט, איז נאך קיין שיף, וואס איז געפּאהרען אויפן איידמעער, ניט געווען אזוי גוט געבויט און אזוי גוט פּאַרזארגט מיט אלעס ניי-טיגען, וויא דיא „פּארוואַרד“. איך ווייס, אז צוריק מיט דרייסיג יאהר, ווען דער ענג-לישער קאפיטאַן ראָס איז געפּאהרען זוכען א וועג איבערן איידמעער...

— אויף דעם שיף „וויקטאריאַ“, איז איהם דער דאָקטאָר אריינגעפּאלען אין דיא רייד. דאס שיף איז ניט געווען גרעסער פון דער „פּאַרוואַרד“ און איז אויך גענאנען אויף דאָמפּף.

— פון וואַגען ווייסט איהר עס אלעס, דאָקטאָר? האט שאַנדאַן איהם געפּרענט

— א בריעף! א בריעף! האט מען אנגעהויבען צו שרייען פון אלע זייטען.
אלע האבען זיך אומגעקוקט מיט שטוינען. פון וואנען האט דער הונד גענומען
דעם בריעף? איז דער קאפיטאן דא אויפן שיף? פאר וואס זעהט מען איהם ניט? דיא
מאטראזען האבען זיך שטארק דערשראקען: עפעס ליגעט טאקע א רוח אין הונד.
— קאפיטאן! קאפיטאן! האט דער דאקטאר גערופען דעם הונד, גיב מיר דעם
בריעף.

דער הונד האט זיך אבער אויף איהם ניט אומגעקוקט. ער האט געוואלט ארויס
רייסען דעם בריעף ביים הונד פון דיא צעהנער; דער הונד אבער איז געווארען ביז און
איז אוועק פון איהם.

— קאפיטאן, גיב מיר דעם בריעף, האט שאנדאן געזאגט.
דער הונד איז צו געשפרונגען צו איהם און האט איהם איבערגעגעבען דעם
בריעף, דערביי האט ער געגעבען דריי ביל. שאנדאן האט גענומען דעם בריעף און האט
איהם מורא געהאט צו עפענען. ער איז אויך געווען איבעראשט און ערשטוינט. אויפן
בריעף איז ניט געווען קיין פאסט מארקע, דיא אדרעסע איז געווען אנגעשריעבען
קלאָר און דייטליך: צום ערשטען אפיציער פון דער בריג „פארוואַרד“, ריטשאַרד
שאנדאן.

— וואס טראַכט איהר אזוי לאַנג? האט דער דאקטאר אויסגערופען. עפענט
אויף דעם בריעף און לאַמיר זעהן, וואס דאָרט שטעהט.
שאנדאן האט געעפענט דעם בריעף, אין איהם איז געווען אונטערשריעבען נור
דריי שורות. וויא עס ווייזט אויס, האט דער קאפיטאן ניט לייעב געהאט פיעל צו
שרייבען.

„פאהרט ארויס אין דאס אירלאַנדישע מעער, פון דאָרטען — קיין באַפּינס ביי,
פון דאָרטען קיין מעלוויל ביי; ווען דער קאפיטאן וועט ניט זיין אויפן שיף, זאָלט איהר
ווייטער פאהרען קיין נארדען.“

דער קאפיטאן פון „פארוואַרד“ K. Z.

שאנדאן האט צוגעגעלעגט דעם בריעף און האט געהייסען פאהרען. יעצט ווייס
ער שוין וועניגסטענס דיא נעמען פון דיא געגענערען, וואוהין ער דאָרף פאהרען. אין אַ
קורצע צייט ארום האט זיך דיא „פארוואַרד“ געדרייען צווישען דיא גרויסע און קליינע
שיפען פון פאָרט פון ליווערפּול. דיא מענשען, וואס זיינען געשטאנען אויף דיא דאָס
האבען געריסט און האבען געוואונען גליק אויף דיא רייזע. דיא דאָמען האבען געמאַכט
מיט זייערע טאָשענטיכער, דיא מענער האבען געהויבען אין דער הויך זייערע היטע.
באלד איז צוגעקומען אַ פּילאָט אין האט ארויסגעפיהרט דיא „פארוואַרד“ פון טייך
מערסיי, וועלכער געחט אין ליווערפּול, אין אירלענדישען מעער; פון דאָרט האט ער
זיך אומגעקעהרט קיין ליווערפּול און דיא „פארוואַרד“ האט זיך גענליטשט לוסטוי און
פרעהליך איבער דיא וועללען פון ים.

— צום זיד פאָל קענען מיר ניט פאהרען, האט געזאגט דער דאקטאר, ווייל צום זיד פאָל דארפען מיר פאהרען דעם גאנצען אטלאנטישען אָקעאַן און דער קאפיטאַן וועט זיך ניט ערלויבען צו פאהרען אזא שטרעקע אויף אזא קליינע שיף וויא דיא "פאָרוואַרד".

— לאז זיין צום נאָרד פאָל. האט שאַנדאָן געזאגט, אבער ארום נאָרד פאל זיינען דאך אויך דא פיעלע געגענדען און איך ווייס דאָך ניט, אין וואס פאר א געגענד צו פאהרען? זאל איך פאהרען קיין שפיגעבערגען, קיין גרענלאנד, קיין לאַבראַדאָר, אדער אין הוואָנס ביי? אלע דיעזע אינזלען און לענדער ליגענען ארום נאָרד פאָל, וואוהין זאָל איך פאהרען? זאגט, געלערנטער דאקטאר.

— איהר האט רעכט, אבער פאהרען מוז מען דאָך, האט דער דאקטאר אויס גערופען. אלוא, פאהרט.

— ניין, איך מוז ווארטען, ביז איך וועל בעקומען א בריעף, וואוהין צו פאהרען, האט שאַנדאָן געענטפערט. איך קען אזוי ניט פאהרען.

— איך מיין אויך, אז מיר מוזען ווארטען, ביז דער בריעף וועט אנקומען, האט דשאַנסאָן געזאגט. מיר זעהן דאָך, אז אונזער קאפיטאַן איז ביז אהער געווען זעהר פינקטליך. אלעס, וואס ער האט געשריעבען האט פאסירט אקוראט און פינקטליך צו דער מינוט; געוויס וועט אָנקומען דער בריעף וואוהין צו פאהרען אויך פינקטליך. מיר מוזען ווארטען.

אונטערדעסען איז געווארען האלב נאך צוויי. דער דאקטאר איז געווארען זעהר אונגעדולדיג.

— איך ראטה אייך, איהר זאלט הייסען אויפהויבען דעם אַנקער און אנהויבען ארויס צו פאהרען פון פאָרט. עס דארף געדויערן א גאנצע שטונדע, ביז מיר וועלען ארויס פון פאָרט. דיא מאטראזען זיינען אונצופריעדען, איז דאך גלייכער מיר זאלען דער ווייל ארויס פאהרען און זאלען בעסער נעכטיגען אויפן ים.

— איך וועל אייך צו לייעב טהאן, דאקטאר, האט ענדליך שאַנדאָן געזאגט; אבער איהר וועט זיין פעראנטווארטליך, ווען איך מאך יעצט א פעהלער.

ער האט געהייסען דיא מאטראזען אויפהויבען דעם אַנקער און אנהויבען ארויס צו פאהרען פון פאָרט. דשעמס וואלל האט געהייסען אלע פרעמדע מענטשען אראָפגעווען פון דעם דעק און דיא מאטראזען האבען זיך גענומען צו דער ארבייט. פלוצלונג האט דער הונד אנגעהויבען שטארק צו בילען און איז אריינגעשפרונגען אין דער מיט צווייטען שאַנדאָן און דעם דאקטאר. אין מויל האט ער געהאלטען א בריעף.

פונם עקוואַטאָר. ווען מיר פאהרען ווייטער קיין זידען, ווערט אלע מאל קעלטער און קעלטער, ביז מיר קומען ווייטער אין געגענדען, וואו עס איז שרעקליך קאלט. דער טאג דויערט זיך ער פון זעקס מאנאטע און דיא נאכט דויערט אן ערד פון זעקס מאנאטע. דיעזע געגענדען הייבן דיא געגענדען פון זיד פאָל. געלערנטע מענטשען זיינען געפאהרען אויס פארשען דיעזע קאלטע געגענדען אום צו וויסען, וואס דאָרט מוהט זיך. דיא געגראַפיע, אדער דיא וויסענשאַפט פון דער ערד בעשרייבונג, ערקלערט פאר וואס אין ביידע זייטען פון דער ערד, אין גפון און אין דרום איז קאלט און אין דער מיטן, אויפן עקוואַטאָר, איז הייס. אונזערע ערצעהלונג שטעלט פאָר אויבן אין דיא קאלטע געגענדען פון צפון זייט, אדער דער נאָרד פאָל.

אין דער רעכטער האַנד צוויי קאָיוטען, איינע אַ נרעסערע פארן דאָקטאָר מיט זיין אפֿ- טהעק און איינע אַ קלענערע פארן קאָפיטאָן. אין דער לינקער האַנד זיינען געווען אויך צוויי קאָיוטען, איינע פארן ערשטען אפיציער, שאַנדאָן און דיא אַנדערע פאר דעם צווייטען און דריטען אפיציער. לעבען קאָפיטאָנ'ס קאָיוטע איז געווען אַ קליין קעמערל פארן הונד, אָדער וויא דיא מאַטראַזען האַבען איהם אַ נאָמען געגעבען — קאָפיטאָן.

מיט'ן הונד האַבען זיי געהאַט גרויסע צרות. ער איז מיט קיינעם פון דיא מאַטראַזען ניט געווען פריינדליך, איז קיינעם ניט נאכגעלאַפּען, פלעגט זיין פול אומערום און פלעגט ביי נאכט היילען און בילען, אז קיינער האט ניט געקענט שלאַפּען. דיא מאַטראַזען האַבען זיך איינגערעדט, אז דאס איז נור דער טייפּעל אליין און האַבען פאר איהם מורא געהאַט.

עס איז געוואָרען איין אַוהר און פּוֹנֶם קאָפיטאָן איז נאך אַלץ קיין נאכריכט ניט געקומען, עס איז געוואָרען צוויי אַוהר — ניטא קיין קאָפיטאָן, ניטא קיין נאכריכט. ריט שאַרד שאַנדאָן איז געווען אין פּערצווייפּלונג, — היינט נאך מיטאג מוז ער פאהרען; אכער וואוהין? דער קאָפיטאָן האט איהם געשריעבען, אז פארן פאהרען וועט ער איהם צו וויסען טהאן דורך אַ בריעף, וואס ער זאל טהאן. עס איז שוין דיא לעצטע מינוט, דיא מאַטראַזען זיינען אונצופריעדען, זיי וועלען זיך צו לויפּען. וואס טהוט מען?
ער האט צו גערופּען דעם אַנדערן און דעם דריטען אפיציער און איז צו גענאנגען צו דאקטאר פּוֹלמאַן זיך מיט איהם בעראטהען, וואס צו טהאן.

— וואס טהוט מען? האט ער געפרעגט, עס איז ניטא קיין בריעף, קיינע נאכ- ריכט און קיין קאָפיטאָן. וואס זאל איך טהאן?

— עס איז איין מאל בעשטימט געוואָרען, אז דעם זעקסטען זאלט איהר פאהרען, האט דער דאקטאר געזאגט, מוזט איהר פאהרען. דער קאָפיטאָן וועט שוין אנקומען, אדער ער וועט אונז צו וויסען טהאן, וואוהין מיר זאלען פאהרען.

— וואס רעדט איהר, דאקטאר? איך ווייס דאך זאגאר ניט, וויא אזוי ארויס צו פאהרען פון פּאָרט? זאל איך פאהרען רעכטס, לינקס, אדער גלייך?

— איהר האט גאר ניט וואס צו קלערן, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט, מיר פאהרע צום נארד פּאָל. אלזא, לאמיר ארויס פאהרען און זיך האלטען קיין נאָר- דען, קיין צפון זייט.

— פאר וואס ניט צום זיד פּאָל?*) האט געפרעגט דשעמס וואלל.

(*) מיר וועלען געבען אונזערע לעזער אַ קליינעם בעגריעף, וואס עס הייסט נאָרד פּאָל און וואס עס הייסט זיד פּאָל.

ווען מיר זאלען פאהרען פון ניו יארק אויף אַ גלייכען וועג קיין נאָרדען, קיין צפון זייט, וועלען מיר בעמערקען, אז וואס ווייטער מיר פאהרען, ווערט אימער קעלטער און דער ווינטער געדויערט אימער לענגער, ביז מיר קומען אין געגענדען, וואו עס איז שמענדיג ווינטער. איז און שנעע ליגען פון יאהר צו יאהר און ווערן קיין מאל ניט צו שמאלצען; דיא נאכט געדויערט אן ערך פון זעקס מאנאט און דער טאג געדויערט אן ערך פון זעקס מאנאטע. דיעזע געגענדען הייסען דיא געגענדען פּוֹנֶם נאָרד פּאָל. לאמיר אבער פאהרען פון ניו יארק נאך זידען, אין דרום זייט, וועלען מיר קומען צו ערשט אין געגענדען, וואו עס איז זעהר הייס און טאג און נאכט זיינען כמעט בעשטענדיג גלייך. דיעזע געגענדען הייסען דער עקוואַטאָר, אדער דיא געגענדען

קאָיטע און וואו ער וועט האלטען זיין אפטהעק און איז זיך אוועקגעגאנגען.
פון דעם טאָג אן האט דער דאָקטאָר אָנגעהויבען איינצואַרבעטן זיין אפטהעק
ער האט אויסגעשרייעבען א לאנגע ליסטע פון דיא מעדיקאמענטען און אינסטרומענטען,
וועלכעס ער האט געדארפט און פלעגט זיך פרעהן, וויא א קינד ווען עס בעקומט א
שפיעלעכעל, יעדעס מאל ווען עס פלעגט אנקומען א קאסטען מיט אינסטרומענטען
אדער מעדיקאמענטען פאר איהם.

דאָקטאָר פּולמאַן איז געווען א זעהר בעקאנטער און זעהר בעליעבטער דאָקטאָר
אין ליווערפּול. ער איז געווען אזוי פריינדליך מיט יעדען, אזוי צוגעלאזט צו יעדען, און
זיינע פאציענטען פלענען איהם פארנעמען; דערביי איז ער אָבער אייך געווען א העכסט
געלערנטער דאָקטאָר און א מיטגליעד פון אלע געלערנטע געזעלשאפטען פון אייראפּא.
ווען מען איז געוואהר געווארען אין ליווערפּול, אז דאָקטאָר פּולמאַן פאהרט אוועק
אויפן „פארווארד“, זיינען פיעלע פון זיינע פריינד און בעקאנטע געקומען איהם בעמען,
ער זאל ניט פאהרען; ער האט אבער פון קיין זאך ניט געוואלט הערן. — ער מוז פאהר
רען לערנען, שטודירען.

דעם 15טען פעברואר איז אָנגעקומען מיט דער באהן א גרויסער שווארצער ניר
פונדלענדער הונד, וועלכען מען האט באַלד געבראַכט צו ריטשאַרד שאַנדאָן. דאס איז
געווען א ווילדער, בייזער, אונפריינדליכער הונד, אויפן האלז האט ער געטראגען א
בלעכענעס האלדבאַנד, אויף וועלכען עס איז געווען אויסגעקריצט דער נאמען פון ס ישיף
„פארווארד“. שאַנדאָן האט איהם נאך אין דעמעלכען טאָג ארויפגעבראַכט אויפן שיף.
אין דיא ערשטע טעג פון אַפּריל איז דאס שיף און אלעס נייטיגע געווען אין
גאַנצען פערטיג און בערייט אוועקצופאהרען.

3טעס קאַפיטעל.

א הונד — א שיפסקאַפיטאַן.

ענדליך איז געקומען דער 6טער אַפּריל, דער טאָג וועלכער איז געווען בעשטימט
פאר דיא אַפּרייזע. אלע מאַטראָזען זיינען שוין געווען אויפן דעק, דיא אַפּיציערען זיינען
געשטאנען בערייט צו געבען דעם בעפעחל, אז מען זאל אויפהויבען דעם אנקער; אָבער
קיין קאַפיטאַן איז נאך ניט געקומען. דיא מאַטראָזען האבען אנגעהויבען צו ווערן אונ-
רוהיג: וויא פאהרט מען עס אויף א ווייטע און געפעהרליכע רייזע אהן א קאַפיטאַן און
מען ווייס גאר ניט וואוהין? זיי האבען אנגעהויבען צו ברומען אונטער דער נאז און
אייניגע האבען שוין געוואלט אפגעבען דאס געלד, וואס זיי האבען גענומען און זיך
אוועקנעהן. פּלוצלונג איז אנגעקומען דאָקטאָר פּולמאַן, — ער האט נאך פארגעסען א
קעסטעל מיט מעדיקאמענטען און איז געגאַנגען עס ברענגען, — אלע זיינען פרעהליכער גע-
ווארען. דאָקטאָר פּולמאַן האט אנגעהויבען צו רעדען און צו דערצעהלען, וויא אזוי ער
איז גליקליך, וואס פאר א וואונדערבארע זאכען זיי וועלען זעהן אויף דיא רייזע און וויא
פרעהליך זיי וועלען פארברענגען דיא צייט. דיא מאַטראָזען האבען זיך בערוהיגט און
האבען זיך ווייטער גענומען צו זייער ארבייט.

אויפן „פארווארד“ איז געווען גאלענדע איינריכטונג: אויפן דעק זיינען געווען

כירורגיע, נעאָגראַפיע, כעמיע און אלע אנדערע וויסענשאַפטען. איך וויל ערשט אויפן ים אנהויבען צו שטודירען. איך רעכען, אז אויף אַ לאנגע רייזע אויפ'ן ים קען אַ מענשעפּעס לערנען, ווייל דער ים גיט אונז דיא בעסטע געלעגעהייט צו לערנען. מיר ווייסען פון ים גאר נישט, מיר קענען דעם ים ניט; מיר ווייסען ניט, וואס עס טהוט זיך אין דיא טיעפענישען פון ים, מיר ווייסען ניט, וואס עס קומט פאר אויף דער אבערפלעכע פון ים; מיר קענען ניט דיא חיות פון ים, אָדער וויא דיא געלערנטע מענשען רופען עס פּאַאונאַ, Fauna; מיר קענען ניט דיא פלאנצען, דיא גראזען דיא בויער, וואס וואקסען אין ים, אָדער וויא דיא געלערנטע מענשען רופען עס פּלאָראַ Flora.

ווען איך זאל דארפען נאך צו צאהלען, האט ווייטער געזאגט דאקטאר פּולמאַן, מען זאל מיך גור מיטגעהען אויף אַ לאנגע רייזע אויפ'ן ים וואלט איך נאך צוגעצאהלט; היינט ווער רעדט, אז איך האב אזא גוטע געלעגעהייט צו פאהרען; ווען מען גיט מיר אלע מעגליכע מיטעל צו לערנען און מען צאהלט נאך מיר צו--זאל איך פרענען, וואוהין מען פאהרט? דאס איז א נארישקייט. פיהרט מיך, וואוהין איהר ווילט: קיין אזיען, קיין אפריקא, קיין אמעריקא, קיין אויסטראליען, צום נארד פאל, צום זיד פאל— ביי מיר איז עס אלץ איינס. איך וויל לערנען, איך וויל פאהרען אויסלערנען דעם ים.

ווען דאקטאָר פּולמאַן הויבט אן צו רעדען, איז איהם אונגעגליך איינצוהאלטען. שאַנדאן האט איהם איבערגעשלאָגען דיא רעד און האט איהם געפרעגט:

— אלזא, ווייסט איהר גאר ניט. וואוהין מיר וועלען פאהרען?

— איך ווייס גור, אז מיר פאהרען לערנען, ענטדעקען, אויסזוכען עפעס נייעס, אויספאָרשען דעם ים, דיא נאטור; איך ווייס, אז איך וועל פאהרען אין געגענדען, וואו איך בין נאך ניט געווען; איך ווייס, אז איך וועל זעהן פעלקער און מענשען, וועלכע איך האב נאך ניט געזעהן.

— טאמער ווייסט איהר וועניגסטענס, אין וואס פאר א ימים מיר וועלען פאהרען? האט שאַנדאן אויסגעפארשט.

— איך ווייס גור, אז מיר פאהרען אין דיא ימים, וועלכע לענען אין נארדען; איך וואלט געוואלט, אז מיר זאלען פאהרען אויפ'ן אייז מעער. — דאס איז מעער האט אזוי פיעל וואונדער, אזוי פיעל געהיימיסע, אזוי פיעל אונבעקאנטעס, אונערקלערטעס, אז דארט וועל איך קענען לערנען, שטודירען—

ער וואלט געווען נאך אוועקגערעדט דרייא שטונדען איבערן אייז מעער, ווען שאַנדאן זאל איהם ניט געווען אריין פאלען אין דיא רעד.

— פיעלייכט ווייסט איהר וועניגסטענס, ווער איז דער קאפיטאן?

— דער קאפיטאן איז געוויס אויך א געלערנטער מענש, וועלכער וויל פאהרען שטודירען און אויספארשען דיא ימים האט דער דאקטאר געענטפערט און געוואלט אנהויבען צו רעדען.

שאַנדאן אָבער האט זיך זעהר וועניג געקיימערט איבער זיין לערנען און שטודירען. ער איז געווען אַ מאטראָז, אַ מענש, וואס איז געוואינט מיט'ן ים און האט לעב געהאט דעם ים; אבער פון פארשען, שטודירען, לערנען האט ער ניט געוואלט וויסען. ער האט דאהער ארויף געפיהרט דעם דאָקטאָר אויפ'ן "פארווארד", האט איהם אנגעוויזען זיין

דאס אייז מענער.

— יא, דאקטאר, דאס שיף איז פערמיג און מיר וועלען געוויס באלד פאהרען.
 — אָט דאס וויל איך! האט אויסגעשריען דער דאָקטאָר. איך האב שוין לאַנג
 געוואָלט מאַכען א רייזע אויפ'ן ים; איך האב אבער ניט געהאט דיא געלענענהייט.
 יעצט, ווען מיר האבען אזא פאָרטעפליכע שיף און אזא גוטען ערשטען אָפיציער,
 וועלען מיר שוין פאהרען. איך ווייס, אז איהר קענט קאָמאנדירען א שיף. ...

— אבער דאָקטאָר, איך בין ניט דער —

— איהר זייט שוין געווען אויף אַלע ימים, האָט דער דאָקטאָר ווייטער געזאָגט
 און האָט איהם ניט געלאָזט ארויסרעדען אַ וואָרט. איהר זייט א טיכטיגער, ערפּאָהר
 רענער זעעפאהרער, מיט איך האב איך קיין מורא ניט צו פאהרען, ווען איהר וועט
 קאָמאנדירען דיא „פארוואַרד“.

— אָבער, דאָקטאָר, לאָזט מיך רעדען אַ וואָרט.

— נו, רעדט, וואס ווילט איהר זאגען?

— איך וויל אייך נור פרעגען, וויא קומט איהר אריינצוטערעטען אַלס דאָקטאָר
 אויפ'ן „פארוואַרד“?

— דאס וועל איך אייך באלד זאגען. איך האב ערהאלטען א בריעף פון'ם
 קאפיטאן. דער בריעף איז נאנץ קורץ, אבער פאר מיר איז ער גענוג. איך וועל איהם
 אייך באלד ווייזען, אויב איהר ווילט.

ער האט ניט געוואָרט, אז שאַנדאן זאל איהם ערלויבען, אדער ער זאל איהם
 געטפען. ער האט באלד ארויסגענומען פון דער קעשענע א בריעף און האט איהם
 געוויזען. דער נאנצער בריעף איז בעשטאנען פון דריי שורות:
 „אנווער 28 יאנואַר 1860.

אויב דאָקטאָר פּולמאן וויל איינטרעטען אַלס דאָקטאָר אויף דער בריג „פאר-
 וואַרד“, זאל ער זיך ווענדען צום ערשטען אָפיציער, ריטשארד שאַנדאן אין ליווערפּול,
 וועלכער האט אן אָרדער וועגען איהם.

דער קאפיטאן פון דער „פארוואַרד“ K. Z.

— איך האב ערשט היינט ערהאלטען דעם בריעף און איך בין בעדייט זאנאר
 שוין ארויסצוגעהן אויפ'ן שיף, האט דער דאקטאר ווייטער געזאגט. פיהרט מיך צום
 שיף, איך געה מיט אייך.

— ווייסט איהר וועניגסטענס, וואוהין מיר פאהרען? האט שאַנדאן געפרעגט.

— איך? פון וואנען זאל איך עס וויסען? האט געזאגט דער דאקטאר גלייכניל-
 מיג. און וואס געהט עס מיך אָן, וואוהין מיר וועלען פאהרען? — איך דאָרף פאהרען
 אויפ'ן ים, דאס איז אלעס. דיא מענטשען זאגען, אז איך בין אַ געלערנטער מענטש; זיי
 האבען אָבער אַ גראָבען טעות, איך קען נאר נייטס. אמת, איך האב אנגעשרעבען עט
 ליכע ביכער, וועלכע דיא גוטע מענטשען קויפען און לעזען מיט פערנניגען; אָבער דאס
 קומט דערפון, וואס דיא, וועלכע לעזען מיינע ביכער, קענען און ווייסען נאך פיעל ווער
 גינער פון מיר. איך אליין ווייס נאנץ גוט, אז דיא ביכער, וואס איך האב אנגע-
 שריעבען זיינען ניט ווערטה דאס פאפיער, אויף וועלכען זיי זיינען געדרוקט. איך קען
 נאר נייטס. איך וויל יעצט מאַכען אַ רייזע אויפ'ן ים און אנהויבען צו לערנען מעדיציין.

אויפן "פארווארד". דשאנסאן איז געווען א טיכטיגער מאטראָן, ער איז געפאהרען אויף דעם שיף "פעניקס", וועלכעס דיא ענגלישע רעגירונג האט ארויסגעשיקט אין 1853 זוכען פראנקלין מיט זיינע מענשען; ער האט פארבראכט דריי יאהר אויפן אייז מעער און איז אויסגעווען אין דיא קאלטעסטע געגענדען פון דער וועלט. אזא מענש, וועלכער האט שוין אזוי פיעל ערפאָהרונגען געמאכט אויפן אייז-מעער, איז זעהר ניצל'יך אין אזא ריזע. אויסערדעם איז דשאנסאן געווען בעקאנט מיט אלע מאטראָזען פון לייווערפול און האט איהם געהאָלפען אויסקלייבען דיא אַכצעהן מאָן, וואס ער האט געדארפט.

דאס איז אויך ניט געווען אזוי לייכט, וויא עס האט זיך אנפאנגט אויסגעוויזען אמת, עס זיינען געקומען מאטראָזען פון אלע זייטען בעטען זיך, מען זאל זיי אויפנעהמען, אבער אייניגע, וועלכע מען האט אויפגענומען, זיינען אין א קורצע צייט געקומען צוריק און האבען אפגעגעבען זייער האנדלעך.

— מיר קענען ניט פאהרען אויף א ריזע, ווען מיר ווייסען ניט וואוהין, האבען זיי געוועהנליך געזאגט. אויסערדעם מוזען מיר דאָך וויסען, ווער איז דער קאפיטאן? ביי וועמען דיענען מיר? ווער וועט פיהרען דאס שיף?

— וואס געהט אייך אן, וואוהין איהר פאהרט? האט זיי דשאנסאן געענטפערט. מען צאהלט אייך און איהר דארפט ארבייטען אלס מאטראָזען אויפן "פארווארד". דער קאפיטאן איז דערווייל, ביז אן אנדער קאפיטאן וועט קומען, ריטשארד שאנדאן. ענדליך איז זיי בירען, ריטשארד שאנדאן און דשאנסאן געלונגען אויסצוקלייבען דיא אַכצעהן מאטראָזען, איינס אין איינס: הויכע, געזונדע, קרעפטיגע מענער, וועלכע זיינען שוין מעהר אדער וועניגער בעקאנט געווען מיט דיא קאלטע ימים.

אס ענדע יאנואר 1860 איז דיא "פארווארד" געווען אין גאנצען פערטיג. דער פראָוויאנט איז געווען אָנגעגרייט אויפן דאָך, דיא מאטראָזען בערייט ארויפצוגעהן אויפן שיף, מען האט נור געווארט אויף א בעפעהל פון'ם קאפיטאן K. Z. דעם 30 יאנואר איז ריטשארד שאנדאן געגאנגען צו דער פעררי, ווען א מאן איז צו איהם צוגעגאנגען און האט איהם געגעבען ביידע הענד.

— איך בין דאקטאר פולמאן, האט ער איהם געזאגט קורץ. איך האָף מיר וועלען זיין גוטע פריינד, ווען מיר וועלען זיין בעסער בעקאנט. מיר וועלען מאכען צוזאמען א לאַנגע, לאַנגע ריזע.

דאָקטאָר פולמאן איז געווען ניעדעריג, אבער זעהר קרעפטיג געבויט. ער איז געווען אן עכטער ענגלענדער. דיא ענגלענדער האבען געוועהנליך פיינד פיעל צו רעדען, דאָקטאָר פולמאן אבער האט כסדר גערעדט, ער האט גאָר ניט געוואוסט, ווען אויפצוהערן. דערביי איז ער אבער געווען אזוי פריינדליך, אזוי צונעלאוט. אזוי פער טרויליך, אז עס איז געווען א פערנגיגען איהם אויסצוהערן.

— אזוי, איהר זייט עס ריטשארד שאנדאן? האָט דאָקטאָר פולמאן ווייטער געזאגט. איך בין העכסט צופריעדען, וואס איך האב אייך ענדליך געטראָפען. קוים האב איך אייך געטראָפען, וועלען מיר שוין פאהרען. איך ווייס, אז עס איז דא א שיף, וועלכע הייסט "פארווארד", דער ערשטער אָפֿיציער הייסט ריטשארד שאנדאן.

געפרעגט, אויב זיי נעהמען אן זייערע שטעלען און וואס זיי דענקען פון דעם זאנדערבארען קאפיטאן K. Z. דער יונגער דשעמס וואלל האט נאר ניט געקלערט און האט עס באלד אנגענומען.

— וואס נעהט עס מיך אן, וואוהין דער שיף וועט געהן? האט ער געזאגט. עס וועט געוויס געהן אויפ'ן איידמעער; אבער וואס הארט עס מיך? דאס וואסער אין איידמעער איז אזוי געזאלצען, וויא דיא וואכער אין דיא אנדערע ימים עס קומען מענשען צוריק לעבעדיגער-הייט פון איידמעער אויך.

דשאנסאן איז געווען אן עלטערער מאטראָז. ער האט אויך אנגענומען דיא שטעלע אלס דריטער אפיציער, ער האט זיך אבער אביסעל איבערלענט.

— אויפ'ן איידמעער איז ניט אזוי לייכט צו פאהרען, וויא דוא מיינסט; ניט אלע, וואס פאהרען אויפ'ן איידמעער קומען אזוי שנעל צוריק; דאס איז ניט קיין שפעלכעל, מיין לעבער דשעמס.

— וואס רעדט איהר? האט שאנדאן געזאגט. דיא „פארווארד“ איז א שטארקע שיף, וואס איז עקסטרא געבויט צו פאהרען אויפ'ן איידמעער. מיר וועלען קיין שום ארבייט ניט האבען, נור צו רעניערען דיא שיף. אין גאנצען וועלען מיר האבען נור אכטצעהן מאטראָזען, ווייל דיא מאַשינען זיין דיא בעסטע און דיא שטארקסטע פון דער וועלט און דערצו האבען מיר נאך גאנץ גרויסע זעגעלן. וואס האבען מיר מורא צו האבען? עס וועט זיין א שפאציער, ניט קיין רייזע.

— אכצעהן מאטראָזען? האט געפרעגט דשעמס וואל. דאס איז זאנדערבאר! ווען דער אמעריקאנער דאקטאר קע'ן האט געמאכט זיין בעריהמטע רייזע צום נארדפאל, האט ער אויך געהאט מיט זיך נור אכצעהן מאטראָזען.

— דאס איז קיין וואונדער ניט, האט דשאנסאן געענטפערט. פאר אזא קליינער בריג, וויא דיא „פארווארד“ זיינען אכצעהן מאטראָזען גאנץ ענגונ. מיך וואונדערט עפעס אנדערש, וויא קען עס א פריוואט-מענש אונטערנעהמען אזא רייזע, וועלכע דארף קאָסטען אזוי פיעל געלד, א ממוקורח? ווייסט איהר אז פראַנקלין'ס עקספעדיציען צום נארדפאל האט געקאָסט דער ענגלישען רעניערונג זיעבען הונדערט און זעכציג טויזענד פונט שטערלינג? און וואס איז געווארען פון פראַנקלין'ס עקספעדיציען? האט ער דען אויסגעפונען א וועג פון איראָפּאָ קיין אינדיען איבערן איידמעער? עס האט געקאָסט געלד און מענשען, פראַנקלין אליין איז פארפרארען געווארען אויף וויליאמס לאַנד און ער האט מיט זיין עקספעדיציען נאר ניט געמאכט. איך קען דאהער ניט פארשטעהן, וויא אזוי קען א פריוואט-מאן זיך אונטערנעהמען אזא רייזע, ווען דיא ענגלישע רעניערונג האט נאר נישט געמאכט?

— דאס איז דאך אבער נור פערמוטהונגען, האט ריטשארד שאנדאן געזאגט. מיר ווייסען דאך ניט אויף געוויס, וואוהין מיר פאהרען, אויב צום נארדפאל, אָדער צום זירפאל, אָדער נאר אין אנדערע וועניגבעקאנטע ימים. מיר זיינען מאטראָזען, מען ניט אזוי א שעהנעם געהאלט, דארפען מיר עס אננעהמען. וואוהין מען וועט אזוי הייסען, וועלען מיר פאהרען.

ריטשארד שאנדאן האט זעהר געוואלט האבען מיט זיך דשאנסאן אלס אָפיציער

בריעף קענט איהר מיר שרייבען אויף פאָלגענדע אדרעסע:

K. Z. נאמענבורג, שוועדען, פאָסט־אָפּיס.

דעם 15 פעברואַר וועט מען אייך ברענגען א גרויסען, שווארצען ניופונדלענדער הונד; געהמט איהם צו זיך און גיט איהם עסען ברייט מיט האבערזופ. איהר וועט איהם מיטגעהמען מיט זיך אויפן שיף.

דער קאפיטאן פון דעם שיף וועט זיך מעלדען, ווען ער וועט געפינען פאר ניימיני. ווען דיא שיף וועט זיין בערייט אוועקצופאהרען, וועט איהר ערהאלטען נאכריכטען פון איהם.

K. Z. קאפיטאן פון'ם „פארווארד“.

רימ שארד שאנדאן איז געווען א גוטער מאטראז. ער איז געווען זעקס יאָהר ערשטער אפיציער אויף א וואַל־פּיש שיף און איז געווען גוט בעקאנט מיטן איידמעער. אין דער לעצטער צייט איז ער געווען קאפיטאן פון א קליינער ענגלישער שיף; ער איז אבער מיט זיין שטעלע ניט צופרידען געווען, ווייל ער פלעגט נור פאהרען צווישען ליווערפול און לאָנדאָן. ער האט ניט געהאט ניט קיין פרוי, ניט קיין קינדער, ניט קיין פערוואנדטע, וועלכע ער זאל דארפן אונטערשטיצען, — ער איז געווען גאַנץ פריי. ווען ער האט ערהאלטען דיעזען זאנדערבארען בריעף, האט ער זיך נור געוואונדערט, פארוואס דער קאפיטאן פארשטעלט זיך און ווייל זיך ניט ווייזען. דיא בעדינגונגען זיינען איהם געפעלען, ער האט דאָהער ניט לאנג געטראכט און איז געגאנגען אין דיא באַנק פון מארקארט ענד קאָמפּ. מען האט איהם אויפגענומען זעהר פריינדליך און מען האט איהם געזאגט, אז ווען ער וויל, קען ער בעקומען דיא זעכצען טויזענד פונט שטערלינג. ער האט באלד געענטפערט, אז ער זאגט זיך אָפּ פון זיין שטעלע אלס קאפיטאן און געהמט אן דיא שטעלע פון אן ערשטען אפיציער אויפן „פארווארד“. אין דעם זעלבען טאג איז ער אוועקגעפאהרען קיין באיקענהענד און האט אפגעמאכט מיט דער פֿירמאָ קאָמפּ. זיי זאלען זיך באלד געהמען בויען דאס שיף „פארווארד“. ווען דאס שיף איז שוין געווען באלד פארטיג, האט ער אנגעהויבען צו זוכען מאטראזען. דאס איז איהם געווען ניט שווער, מען האט איהם זעהר גוט געקענט אין ליווערפול פאר א גוטען און געשיקטען שיפֿ־קאפיטאן. אמת, ער פלעגט זיין זעהר שטרענג גענען דיא מאַטראָזען און איז געווען א גרויסער עקשו, דענאך האבען זיך באלד צו איהם געמעלדעט זעהר פיעל שמארקע, קרעפטיגע און געאיבטע מאטראזען, וועלכע האבען זיך געבעטען, ער זאל זיי אויפגעהמען אויפן „פארווארד“. אזוי וויא ער האט מעהר ניט געדארפט נור אַכטצען מאָן, האט ער אויסגעקליבען דיא שטארקסטע און דיא בעסטע, הויפטזעכליך דיא, וועלכע האבען שוין געמאכט רייזען אויפן איידמעער. ער האט זיי ערקלערט דיא בעדינגונגען און זיי זיינען געווען דערמיט איינפערשטאנדען. ער האט געקענט א קרעפטיגען און פעהיגען יונגען מאַטראָז מיטן נאמען דשעמס וואלל, וועלכער האט שוין געמאכט ניט איין רייזע אויפן איידמעער און האט איהם פאָרגעלעגט דיא שטעלע פון א צווייטען אפיציער. אן אנדער בעקאנטען מאַטראָז מיטן נאמען דשאנסאן האט ער פאָרגעלעגט דיא שטעלע פון אן דריטען אָפיציער. זיי ביידען האט ער דערזעהלט דיא גאנצע געשיכטע פון'ם אנפאנג ביז צו ענדע און האט זיי

אנגעהויבען אנצולאדען מיט פראוויאנט און מיט קיילען. דער פראוויאנט פאר דיא
 „פאָרוואַרד“ האט אויך געווינען, אז דאס שיף איז בעשטימט פאר א לאנגע רייזע און
 אייז מער, — דיא געפעהרליכסטע קראנקהייט אין דיא קאלטע לענדער אי דער סקארבוט
 (מיר וועלען שפעטער האבען דיא געלעגענהייט צו בעשרייבען דיעזע קראנקהייט), דיא
 איינציגע מיטעל נענען סקארבוט זיינען לימינע זאפט, זענף און א מין נראָז מיטן נאמען
 קאָבלעאַריא, — אויפ'ן „פאָרוואַרד“ האט מען אנגעלאדען נאנצע פעסער לימינע זאלץ,
 נאנצע זעק מיט זענף און דיא זריעה פון קאָבלעאַריא.

2 טעם קאפיטעל.

דיא אָפיציערען און דער דאָקטאָר פון'ס „פאָרוואַרד“.

מיט אכט מאָנאטען צוריק, איידער אונזערע ערזעהלונג הויבט זיך אן, האט
 ריטשארד שאַנדאָן אין א שעהנעם מארטען ערהאלטען פאָלגענדען בריעף:
 אבערדין, דען 2 טען אויגוסט 1859.

ווערטעהער הערר!

„איהר קענט מיר ניט. וואס טאכט עס אויס? — איך קען אייך. דאס איז גענוג
 פאר מיר. איך לעג אייך פאָר, איהר זאלט אריינטרעטען אלס ערשטער אפיציער אויפ'ן
 שיף „פאָרוואַרד“, וועלכע איז בעשטימט אויף א לאנגע און מעגליך געפעהרליכע רייזע.
 אויב איהר נעהמט ניט אן מיין פארשלאג, צו רייסט דעם בריעף. אויב איהר נעהמט
 איהם יא אן, זאלט איהר וויסען, אז אייער געהאלט וועט זיין פינף טויזענד פונד
 שטערלינג א יאהר. יעדעס יאהר ווערט אייער געהאלט מיט 10 פראָצענט העכער.
 זעכצעהן טויזענד פונד שטערלינג ליענט אין דער באנק פון מאַרקאָרט ענד קאָמפ.

אין ליווערפול. איך שיק אייך מיטעקס אויף דיעזע באנק.

דיא „פאָרוואַרד“ איז נאך ניטא אויף דער וועלט; אבער ווען איהר נעהמט אן
 מיין פארשלאג, וועט איהר געפינען אין דער גענאנטער באנק א פאלשטענדיגען פלאן,
 וויא עס צו בויען ביי דער פירמא סקאט ענד קאָמפ.

איהר וועט אויך אננאזשירען דיא מאטראָזען און דיא אפיציערען פאר דיא
 „פאָרוואַרד“ איך וועל זיין דער קאפיטאן, איהר — מיין ערשטער אפיציער, דיא איבעריגע
 צוויי אפיציערען און צוואנציג מאן מאטראָזען, זאלט איהר אויסקלויבען. דיא מאטראָזען
 מוזען זיין געזונדע קרעפטיע מענער, אונפעהרדייאטאמעט און זאלען קיין שטארקע
 געטרענק ניט טרינקען. אויפ'ן „פאָרוואַרד“ וועט ניט זיין קיין בייער, קיין שנאָפס,
 קיין וויין, אויסער דיא וויינען, וועלכע דער דאקטאר דארף האבען אין זיין אפטהעק.
 איך האב אננאזשירט דאקטאר פולמאן פון ליווערפול. ער וועט קומען צו אייך און וועט
 מיט אייך איבעררעדען איבער אייניגע זאכען, וואס געהערט צו זיין פאך.

דיא מאטראָזען זאלט איהר צו זאנען א פינף מאל העכערן געהאלט, וויא זיי
 בעקומען אויף דיא בעסטע ענגלישע שיפען. ווען מיר וועלען צוריק קומען, וועט יעדער
 טאטראו בעקומען א בעלוינונג פון 5 הונדערט פונט סטערלינג און יעדער אפיציער
 טויזענד, איהר וועט בעקומען צוויי טויזענד פונד סטערלינג. דאס געלט ליענט דעפאנירט
 אין דער באנק מאַרקאָרט ענד קאָמפ.

— אויף פיער פיס? האבען זיך גלע געוואונדערט. וואס איז דאס פאר א קאפיטאן?

— א הונד אויף פיער פיס, האט געזאגט דער מאטראז ענטשלאָסען. אין אנאנדערע צייט וואלטען אלע ארויס געלאזען א געלעכטער היינט אבער האבען זיי זיך אנגעקוקט איינער דעם אנדערן מיט שטוינען. דיא „פאָרוואַרד“ האט געהאט אין זיך אזוי פיעל געהיימיסע און איז געווען אזוי זאָנדערבאר, אז עס איז געווען אלעס צו גלובען.

— האט דיר מיסטער דשאַנסאָן אליין אנגעוויזען דיעזען נייען סאָרט קאפיטאן? האט דער אפיציער איבער געפרעגט.

— געוויס, איך האב אליין געזעהן, וויא דער הונד איז געשטאנען ביים ראָד און האט איהם געדערהט מיט זיינע לאַפּעס.

— נו, וואס זאגסט דוא דער צו? האט דער אפיציער געפרעגט דעם אלטען מאטראָז.

— וואס זאל איך אייך זאגען? ענטוועדער דאס איז דער רוח אליין, אדער אויפ'ן שיף זיינען אלע משוגעים, וועלכע מען דארף אנבינדען אויף קייטען.

אזוי האט מען גערעדט און געפליידערט אין פארשיעדענע רעדליך. קיינער האט ניט געוואוסט, ווער דער קאפיטאן איז; קיינער האט ניט געוואוסט, וואוהין דאס שיף געהט און צו וועלכען צוועק זיא געהט. אלע האבען זיא בעטראכט, אלע האבען זיא בעוואונדערט, אלע האבען געשטוינט אויף איהר שטארקייט און איהר שענהייט.

אונטערדעסען איז אויפ'ן „פאָרוואַרד“ דיא ארבייט גענאנען איהר וועג, קליינע שיפלעך און שלעפֿדאָמפּפּער האבען צו געבראכט פעסער און קאסטענס דיא מאשין האט געארבייט, האט אויפגעוהויבען דיא פעסער און דיא קאסטענס פון דיא שיפלעך און האט זיי אראָפּגעלאזט צו זיך אין אונטערסטען רויס. אויפ'ן שיף זיינען ניט געווען קיינע קאנאנען און דענאך האט מען צו געפיהרט פיעלע פעסלעך מיט פולווער.

בעזאנדערע אויפמערקזאמקייט האבען אויף זיך געצויגען דיא שיפלעך פון „פאָרוואַרד“; עס זיינען געווען 2 גרויסע איבערצויגען מיט גוטאָפּערטשא און זעהר פיעלע רובער מאנטעל. דאס איז א מין מאנטעל ווען מען בלאזט איהם אן ווערט פון איהם א לייכט שיפלע.

דיא „פאָרוואַרד“ איז ווירקליך געווען אמערוויירדיגע שיף. זיא איז געווען געבויט פון טיך האַליץ, דאס שטארקסטע און הארטעסטע האַליץ אין דער וועלט; געבויט האט זיא דיא בעסטע ענגלישע פירמא סקאט ענד קאָמפּ. אין באיקענהענד נאך א גענויען פלאַן, וועלכען ריטשאַרד שאַנדאָן האט איהר געגעבען; אלעס האט געמוזט געמאכט ווערן פינקטליך נאכ'ן פלאַן נאך, קיין איבעריג ברעטעלע האט ניט געמארט זיין. דאס שיף איז פערטיג געווארען דען 5טען פעברואַר, דעם אנדערן טאג איז אנגעקומען דיא מאשין פון ניו קעסל און באלד האט מען אריין געשטעלט דיא מאשין און בעפעסטויגט דיא ברעטער מיט פאַסען אייזען. דעם ערשטען מערץ איז דאס שיף געווען אין גאנצען פערטיג און מען האט געמאכט מיט איהר דיא ערשטע פראָבע. זיא איז געגאנגען פארטרעפליך, באלד האט מען זיא אוועק געפיהרט קיין ליווערפּול, וואו מען האט איהר

פון א פאסאזשיר שיף, וועלכעס געהט שטענדיג פון ליווערפול קיין ניו יארק. איך קען איינעם פון דיא מאטראזען פון דעם „פאָרוואַרד“ מיט'ן נאמען קליפּטאן; ער האט מיר געזאגט, אז אויפ'ן שיף איז אנגעטרייט פראָוויאנט אויף פינף יאהר און א גרויסע מאסע קוילען. אויף דעם גאנצען שיף איז ניטא קיין אנדערע סחורות און קיין אנדערע זאכען. אויסער פראָוויאנט, קוילען און ווארעמע קליידער.

— ווייס קליפּטאן וואוהין דאס שיף געהט? האט דער אלטער מאטראז געפרעגט.

— ניין, דאס ווייס ער ניט און קיינער פון דיא מאטראזען און פון דיא אפיציערען

אויפ'ן שיף ווייסען ניט, וואוהין דאס שיף וועט געהן. אויף אזא בעדינגונג האט מען זיי אויפגענומען.

— איך וואלט אויף קיין פאל ניט אריינגעטראָטען אויף א זעלכע בעדינגונגען,

האט זיך אנגערופען א מאטראז. וואס הייסט, איך זאל פאהרען, איך ווייס אליין ניט וואוהין? איך זאל ניט וויסען, אויף וויא פיעל צייט איך האב מיך פארונגען און וויא לאנג דיא רייזע וועט דויערן? ניין, דאס וואלט איך אויף קיין פאל ניט געוואלט.

— ווייסט דוא אבער, וויא פיעל געהאלט א מאטראז געהמט אויפ'ן „פאָרוואַרד“?

האט געפרעגט דער אָפיציער. — פינף מאל אזוי פיעל, וויא פיעל עס בעקומען דיא מאטראזען אויף אונזערע פאסאזשיר שיפען. ווען איך זאל ניט האבען א קאָנטראַקט מיט מיין קאָמפאניע אויף דריי יאהר, וואלט איך אליין איינגעטראָטען אויפ'ן „פאָרוואַרד“. וואס געהט עס אזוי אן, וואוהין מיר פאהרען, קיין ניו יארק, ליווערפול, לאָנדאָן, אדער קאָמטשאַטקא? מיר ווייסען איין זאך, אז מיר דארפען פאהרען אויפ'ן וואסער.

— איך וואָלט אויך א בעלן געווען אריין צו טרעטען אויף אזא שיף, וואו מען

צאהלט א גוטען פרייז, האט געזאגט דער אלטער מאטראז.

— אבער דיך וועט מען ניט אויפגעהמען.

— פאר וואס ניט?

— ווייל דוא האָסט א פרוי און קינדער. אויפ'ן „פאָרוואַרד“ געהמט מען אויף

נור א זעלכע, וואס זיינען ניט פעהרייראטהעט.

— א זאנדערבארע בעדינגונג, האט דער אלטער געזאגט. וועמען געהט עס אן,

אויב איך בין פעהרייראטהעט אדער ניט?

— זעהסט דאָך, אזוי וויל דער קאפיטאן פון „פאָרוואַרד“.

— ווער איז דען דער קאפיטאן פון דיעזען זאנדערבארען בריג?

— עס איז ניטא קיין קאפיטאן.

— ניין, שאנדאן איז דער קאפיטאן.

— דאס איז ניט וואהר. האט דער אפיציער געזאגט, איך ווייס פאר געוויס, אז

שאנדאן איז נור דער ערשטער אפיציער; אבער ניט דער קאפיטאן.

— איך ווייס, ווער דער קאפיטאן איז! האט אויסגעשריען א יונגער מאטראז.

מיטער דשאנסאָן, איינער פון דיא אפיציערען האט מיר איהם אליין געוויזען.

— האסט דוא איהם אליין געזעהן? האבען אייניגע געפרעגט.

— געוויס האב איך איהם געזעהן. ער געהט אויף פיער פיס.

1 מעם קאפיטעל.

„מארנען אום 5 אוהר נאך-מיטאג געהט אָפּ דיא בריג (א קליינע שיף)
„פּאַרוואַרד“; קאפיטאַן K. Z.; ערשטער אפיציער ריטשאַרד שאַנדאָן; וואוהין, ווייס
מען ניט“.

דיעזע קורצע נאכריכט איז געשטאנען אין דער גרויסער ליווערפּאָלער צייטונג
„דהי ליווערפּאָל וואָירלד“, דעם 5 טען אפריל 1860.

פון ליווערפּאָל געהן אוועק טענליך אלערליי שיפען אין אלע ימים פון דער וועלט.
קיינער קוקט זיך ניט אום, ווען א שיף קומט, אדער א שיף געהט אוועק. עס איז דאָרט
קיין נייעס ניט און קיינער אינטערעסירט זיך ניט צו זעהן אזא וואונדער, וואס קומט
פאַר צוואַנציג מאָל אין טאָג.

עס איז דאָהער געווען א גאַנץ אונגעווענהליכע זאַך, וואס דעם 6 טען אפריל
אום 1 אוהר נאך מיטאג האט זיך פּעראַמעלט א גרויסע מאסע מענשען אויפ'ן דאָך צו
זעהן, וויא דיא קליינע שיף „פּאַרוואַרד“ וועט אוועק פאהרען, מען ווייס ניט וואוהין.
ארום דעם דאָך, וואו דיא „פּאַרוואַרד“ איז געשטאנען, זיינען געשטאנען רעדליך מענשען
און מען האט גערעדט פון דיזעזעס קליינעם שיף.

— וויא געפעהלט דיר דיזעזעס שיף? האט געפרעגט אן אלטער מאַטראָן, וועלכער
איז שוין אויס געווען אויף אלע וואסערן און אויף אלע ימים פון דער וועלט, זיינעם אַ
קאַמעראַד. דאס איז א דאַמפּף שיף און דאָך האט זיא א זעלכע גרויסע און ברייטע
זענעל, — בעטראכט נור ווייטער, פון פארנט געהט א שאַרפּער שטאַלענער פּאַס אייזען,
גלייך וויא דאס שיף וואלט געוואָלט שניידען דאס וואסער. צו וואס טויג אזא ברייטער
שאַרפּער מעסער?

— עס איז דייטליך, אז דיזעזעס שיף געהט אין אייז מעער, מיטן שאַרפּען מעסער
פון פארענט וויל מען שניידען דאס אייז, ווען עס וועט נייטיג זיין און אזוי וויא דער
קאפיטאַן דענקט צו פארברענגען א לענגערע צייט אין אייז מעער און עס קען איהם
אויספעהלען קוילען. צו הייצען דיא מאַשינעריי, האט ער זיך פארזארגט מיט גרויסע
זענעלן, ער זאל זיך קענען בענעהן אהן דאַמפּף.

— איהר האט פאָלקאמען רעכט, האט זיך אנערופען א דריטער, אן אָפיציער

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS

מדינת ישראל
משרד החינוך והתעסוקה
מס' 1000-1000000000

אריזע צום נארד-פאל.

1044.

זשול ווערן.

מקור: ביבליאטעק

EDM LIBRARY
TORONTO

צייטונגען רינג
ליטערישע ביבליאטעק

געוועהלמע ווערק

זעקסטער באנד.

1922

ה'פרו פאפלישינג קאמפאני

ניו יארק.

52-50 עלהרדווא סטריט,

1074

841

1074

מעדעם ביבליאטעק
 MEDEM LIBRARY
 TORONTO

ארבעטער רינג
 געסין-ביבליאטעק

ס'איז יעצט
 "צוקונפט"
 פארמאגט
 אונזער יונג פירער

מֵדֵם בִּיבְלִיאֹטֶק

MEDEM LIBRARY
TORONTO

